

SISMANOGGIO
MECARIO

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ ΚΑΙ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

ΥΛΗΣ ΠΑΝΤΟΙΑΣ
ΚΑΙ ΔΙΑΦΕΡΟΥΣΗΣ

1907

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΤΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΑΛΗΡΟΝ

2449

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ ΚΑΙ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΥΛΗΣ ΠΑΝΤΟΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1907

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

معاری نظارت چلیه سناک ۲۷۴ نومبر و فی ۱۷ آشرین اول سنه ۱۳۲۶
و غصه سناک سناک طبع اول فاشدر

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΤΥΠΟΙ ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ
Εν Γαλιτῃ, Πενταπολις

1906

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τῶν ποιημάτων.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΩ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΣΑΡΔΕΩΝ

ΚΑΙ

ΣΧΟΛΑΡΧΗ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ

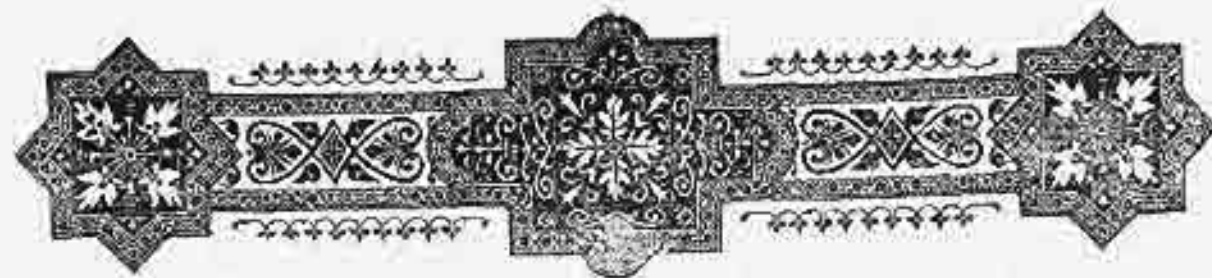
ΕΥΓΕΝΩΜΟΝΩΣ

Η Α. Υ. Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΧΑΣΙΜ ΠΑΣΑΣ

Είπε υἱὸς τοῦ Σείχουλιλάμ Ἀχμέτ Μουχτάρ βέη, ἐγγόνου τοῦ πρώην Μεγάλου Βεζύρου Καϊζά Γιουσούφ πασᾶ. Ἡ Α. Υ. ὁ Χασίμ πασᾶς ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ ἔτος τῆς Ἑγείρας 1269. Διορίσθη μέλος, εἰτα δὲ πρόεδρος τοῦ Ἀκυρωτικοῦ. Μετ' ὀλίγον διορίσθη αὐτοκρατορικὸς εἰσαγγελεὺς ἐν τῇ Ἀκυρωτικῇ, ὑφυπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, δικαστικὸς ἐπιθεωρητὴς καὶ γενικὸς διοικητὴς τῆς Τριπόλεως. Δις ἐκ περιτροπῆς διετέλεσε μέλος τοῦ πολιτικοῦ τμήματος τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους καὶ μετὰ ταῦτα διορίσθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ Α. Υ. ὁ Χασίμ πασᾶς εἶπε συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων εἰς γλώσσαν ἀραβικὴν καὶ τουρκικὴν, ὧν τινὰ μένουσιν ἀνέκδοτα. Εἶπε τιμημένος διὰ τῆς μεγάλης ταινίας τοῦ Ὁσμανιέ καὶ τοῦ Μετζητιέ, τοῦ Ἰφτιχάρ μετὰ πλακὸς ἀδαμαντοκολλήτου, καὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ μεταλλίου Ἰμτιάζ.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ

Πρὸς καταμέτρησιν τοῦ χρόνου, οὐκ ἔστιν ἡ ἰδέα ἐγγενηθεῖσα παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῶν φυσικῶν μεταβολῶν, ἥς ὑφίστανται πάντα τὰ ὄντα, ἐγένετο ἀνάγκη ὁρισμοῦ μονάδων τινῶν. Τοιαῦται δέ, φυσικῶν τῶ λόγῳ, ἐλήφθησαν καὶ πάλιν φαινόμενα φυσικά, περιοδικῶς καὶ σταθερῶς ἐν τῇ φύσει ἐπαναλαμβανόμενα.

Καὶ πρότερον ἢ ἐμφάνισις τοῦ ἡλίου ἐξ ἀνατολῶν, ἡ δόσις αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὁρίζοντα καὶ ἡ ἀνάδυσις πάλιν αὐτοῦ ἐκ νέου ἀνατέλλοντος, ἔδωκαν ἀφοριστὴν εἰς τὴν πρώτην ἀπλήν καὶ φυσικὴν μονάδα τοῦ χρόνου, τὸ **ἡμερονύκτιον**. Ἡ διάδοξις τῶν φάσεων τῆς σελήνης εἰς ἐπὶ ταυτῇ ἡμερονύκτιῳ ἐγέννησε τὴν εβδομάδα καὶ ὁ μεταξὺ τῶν δύο διαδοχικῶν συζυγιῶν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης παρερχόμενος χρόνος, κατ' ὃν συμβαίνει ὁλόκληρος ἡ περιοδικὴ σειρὰ τῶν φάσεων τούτων, ὀνομάσθη **συνοδικὸς ἢ σεληνιακὸς μῆν**, ὡρισμένος δὲ ἀριθμὸς τοιούτων σεληνιακῶν μηνῶν ἀπειλείσκει τὸ **σεληνιακὸν ἔτος**. Μεγάλῃ σημασίᾳ ἀπεδύθη καὶ εἰς τὴν διάρκειαν τῆς περιοδικῆς μεταβολῆς τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους. Ὁ χρόνος δέ, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνουν καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι, ἀποτελεῖ τὸ **ἡλιακὸν ἢ τροπικὸν ἔτος**. Ἐξαργύται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιφορᾶς τῆς γῆς διότι ἐκ τῆς περιφορᾶς ταύτης καὶ ἐκ τῶν θέσεων τῆς γῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἥλιον προσέχοντι αἱ ὥραι τοῦ ἔτους. Φαινόμενον ἀνέκαθεν παρατηρηθὲν εἶνε καὶ αἱ **ισομερίαι, ἐαρινὴ καὶ φθινοπωρινή**, αὗται συμβαίνουσιν ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπ' ἐκείνων τῶν σημείων τῆς τροχῆς τῆς, κατ' ἣν αὕτη τέμνει τὸν οὐράνιον ἰσημερινόν.

Ὁ χρόνος δέ, ὅστις παρέρχεται μεταξὺ δύο διαδοχικῶν διεβάσεων τῆς γῆς διὰ τοῦ ἐαρινοῦ ἰσημερινοῦ σημείου, καλεῖται **τροπικὸν ἔτος** καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 365,2422 μέσας ἡλιακὰς ἡμέρας. Ὑπολογίζοντες δὲ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ εἰς ὥρας, πρῶτα καὶ δευτέρα λεπτά, εὐρίσκομεν, ὅτι τὸ τροπικὸν ἔτος ἰσοῦται μὲ 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48 πρῶτα λεπτά καὶ 47" δευτέρα. Ἐκ τούτου βλέπομεν, ὅτι τὸ τροπικὸν ἔτος αὐτὸ κατ' ἑαυτὸ εἶνε ἀχρηστον διὰ τὰς συνήθεις ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦτο ἐγένετο ἀνάγκη χρησιμοποιήσεως ἄλλου ἔτους, τοῦ **πολιτικοῦ**, ὑπερτρέπει γ' ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀκέραιον ἀριθμὸν μέσων ἡλιακῶν ἡμερῶν—διότι ἄλλως μία καὶ ἡ

αὐτὴ ἡμέρα θὰ ἀνήκη εἰς δύο διάφορα ἔτη — ἡ δὲ διάρκεια αὐτοῦ πρέπει νὰ προσεγγίζῃ ὥς ὅσον τὴν τοῦ τροπικοῦ διότι μόνον οὕτω τ' ἀστρονομικὰ φαινόμενα, τὰ σχεῖται ἔχοντα μὲ τὴν ἐτησίαν κίνησιν τῆς γῆς, π. χ. αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, συμβαίνουν κατὰ τὰς αὐτὰς πάντοτε ἡμέρας τοῦ ἔτους.

Οἱ Αἰγύπτιοι ὥρισαν τὸ ἔτος ἀρχικῶς εἰς 360 ἡμέρας, διηρημένον εἰς 12 μῆνας, καὶ ἑκαστον τοῦτων εἰς 30 ἡμέρας· κατόπιν ἐδέχθησαν ὡς διάρκεια τοῦ ἔτους 365 ἡμέρας· ἐπειδὴ δὲ τὸ τροπικὸν ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 365 1/4 ἡμέρας περίπου, ἔπεται, ὅτι ἀνὰ 4 ἔτη ἐγένετο λάθος μιάς ἡμέρας εἰς τὴν χρονολογίαν τῶν διαφόρων φαινομένων, π. χ. ἡ ἔαρονή ἰσημερία συνέβαινε μίαν ἡμέραν βραδύτερον τῆς πρὸ 4 ἐτῶν συμβάσεως· οὕτω δὲ ἐντὶς $365 \times 4 = 1460$ ἐτῶν ἡ ἰσημερία διέτρεχε πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους.

Παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸ ἔτος κατ' ἀρχὰς ἀποτελεῖτο ἀπὸ 354 ἡμέρας. ἔπειτα ἔγινε 360 καὶ κατόπιν ὥρισαν τὴν διάρκειάν του εἰς 365 ἡμέρας.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἐπὶ Ῥωμύλου περιεῖχε 304 ἡμέρας, ἐπὶ Νουμά δὲ παρεδέχθησαν τὸ σελήνιακόν ἔτος ἐκ 355 ἡμερῶν.

Πάντα τὰ ἔτη ταῦτα διαφέρουσι τοῦ τροπικοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ τούτου ἕνεκα παρουσιάζεται τὸ μειονέκτημα, ὅτι αἱ ὥραι τοῦ ἔτους δὲν ἐπιτηδεύονται κατ' ἔτος κατὰ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, θέλων νὰ θεσπεύσῃ τὸ ἄριστον τοῦτο, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀλεξανδρείας Σωσιγένης¹⁾ παρεδέχθη διάρκειαν τοῦ τροπικοῦ ἔτους 365,25 ἡμέρας, καὶ ἐθέσπισεν ἵνα τὰ κατὰ σελήνιον πολιτικὰ ἔτη ἀποτελῶνται ἑκαστον ἐκ 365 ἡμερῶν, ἑκαστον δὲ τέταρτον ἔτος ἐκ 366 ἡμερῶν. Οὕτω δὲ τέσσαρα ὁμοῦ πολιτικὰ καὶ τέσσαρα τροπικὰ ἔτη ἔχουσιν ἴσην περίπου διάρκειαν, ἥτοι 1461 ἡμέρας.

Ἡ συμπληρωτικὴ ἡμέρα ἑκάστον 4^{ον} ἔτους (ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελουμένη) παρενεῖθη ἕκαστε εἰς τὸν μῆνα Φεβρουάριον μεταξὺ τῆς 6^{ης} καὶ τῆς 5^{ης} πρὸ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου, ἐκλήθη δὲ δις ἕκτη πρὸ τῶν καλενδῶν, καὶ ἕνεκα τούτου τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἔτος καλεῖται διςεκτον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ τῷ 44 π. Χ. ἴσκιτα δὲ ἔτη κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον εἶνε ἐκεῖνα, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶνε διαμετρεὶς διὰ 4. Ὡρίσθη δὲ οὕτως ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους, ὥστε αἱ δύοφοροι ἑορταὶ νὰ πίπτωσιν εἰς τὰς καταλλήλους ὥρας τοῦ ἔτους. Ἰνα δὲ κατορθωθῇ τοῦτο, ἐπεξέτειναν τὴν διάρκειαν τοῦ προηγουμένου ἔτους 45 π. Χ. εἰς 415 ἡμέρας, ὅπερ καὶ ἐκλήθη διὰ τοῦτο ἔτος συγχύσεως.

Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ παρείπεε τοσοῦτον τὸ ἔτος συγχύσεως, καὶ ἐκατόμισιν οὕτω τὰς τῆς διαρκείας τοῦ πολιτικοῦ ἔτους, ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν ἀντιστοιχίαν μεταξὺ τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἐποχῶν, καθ' ὥς ἐορτάζονται αὐταὶ διὰ πρὸ τῆς

μεταστροφῆς ταύτης συνέβαινε νὰ ἐορτάζωνται αἱ διάφοροι ἑορταὶ εἰς ἀκαταλλήλους ἐποχάς, π. χ. ἡ ἑορτὴ τοῦ θερισμοῦ συνέπιπτε πολλάκις ἐν μέσῳ χειμῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ διάρκεια τοῦ τροπικοῦ ἔτους εἶνε 365,2422 ἡμέραι, οὐχὶ δὲ 365,25 ὥς ἐγένετο δεκτὸν κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, εἶπε φανερόν ὅτι φαινόμενόν τι, οἷον ἡ ἔαρονή ἰσημερία, θὰ προηγηθῇ ὀλίγον τῆς χρονολογίας, καθ' ἣν συνέβη τὸ προηγουμένον ἔτος, διὰν δεχθῶμεν τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ ἔτους 365,25 ἡμέρας.

Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Πάπαν Γρηγόριον τὸν ΙΓ' νὰ μετασφύσῃ τὸ ἡμερολόγιον. Ἡ τῷ 325 μ. Χ. ἐν Νίκαιᾳ συνελθούσα Ἀ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐθέσπισε τὰ περὶ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα καὶ ἐπεκέλευσε τὸν Ἀποστολικὸν Κανόνα, καθ' ὃν τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τελεῖται τὴν πρώτην ἑσπέρην μετὰ τὴν Πασχῆν, ἥτις συμπέπτει ἢ ἔπεται τῇ ἔαρονή ἰσημερίᾳ, ἀνέβηκε δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας, ὅπου ἔκμαζον πολλοὶ ἀστρονόμοι καὶ μαθηματικοί, νὰ εἰσάγῃ πότε γίνεται ἡ ἔαρονή ἰσημερία καὶ νὰ ἀνακοινῇ τοῦτο εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας διὰ τὰ πρεσβύτερα. Συνέπεσε δὲ τότε, τῷ 325 μ. Χ. εἶναι, ἔαρονή ἰσημερία νὰ γένη τῇ 21 Μαρτίου. Ἐπειδὴ δὲ, ὥς ἴσασμεν, ἕνεκα τῆς ἀνισότητος τοῦ τροπικοῦ ἢ ἰουλιανοῦ ἔτους ἡ ἰσημερία προηγείται ὀλίγον τῆς χρονολογίας εἰς ἑκαστον ἐπόμενον ἔτος, τῷ 1582, ὅτε ὁ Πάπας Γρηγόριος ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ τὸ ἡμερολόγιον, ἡ ἰσημερία δὲν ἐγένετο πλέον τῇ 21 Μαρτίου, ἀλλὰ τῇ 11, προηγήθη δηλαδὴ κατὰ 10 ὁλοκλήρους ἡμέρας. Πηγήλθε δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη ὡς ἑξῆς· τὸ Ἰουλιανὸν ἔτος ἰσοῦται μὲ 365,25 ἡμέρας, τὸ δὲ τροπικὸν μὲ 365,2422· εἶνε λοιπὸν τὸ τροπικὸν ἔτος κατὰ 0,0078 μικρότερον τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ 400 Ἰουλιανὰ ἔτη μεγαλείτερα 400 τροπικῶν ἔτων κατὰ 3 ἡμέρας καὶ 0,1200.² Ἀπὸ τοῦ 325 δὲ, ὅτε ἐγένετο ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος μέχρι τοῦ 1582, ὅτε διορθώθη τὸ ἡμερολόγιον, παρήλθον 1257 ἔτη, τὰ ὅποια πολλαπλασιαζόμενα ἐπὶ 0,0078 δίδουσι διαφορὰν 10 περίπου ἡμερῶν. Ὁ Πάπας, νομίσας, ὅτι ἡ Σύνοδος εἶχεν ὁρίσει ἵνα ἡ 21 Μαρτίου συμπέπτῃ πάντοτε μὲ τὴν ἔαρονή ἰσημερίαν, διέταξεν ὅπως ἡ ἐποῦσα τῆς 4^{ης} Ὀκτωβρίου 1582 μὴ σημειωθῇ ὡς Παρσκαυὴ τῆς 5^{ης} Ὀκτωβρίου, ἀλλὰ ὡς Παρσκαυὴ 1^{ης} Ὀκτωβρίου· αὐτὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1583 ἡ ἔαρονή ἰσημερία ἕνεκα τῆς διορθώσεως ταύτης συνέπεσε μὲ τὴν 21 Μαρτίου. Ὅποις δὲ μὴ ἐπαναληφθῇ τὸ σφάλμα, ὥρισεν ὁ Πάπας, ἵνα εἰς 170 ἔτη, 3 ἔτη κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν διςεκτα, ὥσι κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν κοινά, διὰ νὰ μηδενίσῃ τὴν διαφορὰν $0,0078 \times 400 = 3,1200$, δηλ. διαφορὰν 3 περίπου ἡμερῶν. — (Τὸ ἔργον τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ' πολὺ πρότερον ἐκλήθησαν νὰ πληρώσωσιν οἱ Βενεζιτινοὶ ἐπὶ τοῦ ἀντοκρατορος Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ Παλαιολόγου, ὅτε Νικηφόρος ὁ Γρηγόριος παρετήρησε μὲν τὴν ἀτέλειαν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου καὶ προέτεινε τὴν διορθώσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐνέκρινε τότε αὕτη ἰσως

¹⁾ Ὁ Σωσιγένης ὡς βάνην διὰ τὴν γενομένην μετατροπὴν τοῦ ἡμερολογίου εἶχε λάβει τὸ χαλδαϊκὸν ἡμερολόγιον, ἀποτελούμενον καὶ τοῦτο ἐκ 365,25 ἡμερῶν.

ἡ ἱστορία τὴν τιμὴν ταύτην νὰ ἐπεφύλαττε διὰ τὸν ἀστρονόμον Λουδοβίκον Αἴλιον, ὅστις μετὰ τοῦ Πάπα Γρηγορίου II' ἐπέφερεν ὅπως οὖν τὴν ἐξίσωσιν τοῦ πολιτικοῦ ἔτους πρὸς τὸ τροπικόν, ἀφοῦ μάλιστα καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ Γερμανοῦ ἀστρονόμου Βάκωνος καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ Πάπα Σίξτου τοῦ Α' (15 αἰών), προσκαλέσαντος ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Ἀγγλὸν ἀστρονόμον Ριγμοντιάνον εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληξαν). — Αἱ 3 αὗται ἡμέραι ἀφαιροῦνται ὡς ἐξῆς : ἂν μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑκατονταετηρίδων εἴη διαιρετὸς διὰ τοῦ 4, τότε τὸ ἔτος ἐκεῖνο παραμένει δίσεκτον (ὡς λ. χ. τὸ ἔτος 2000, διότι ὁ ἀριθμὸς 20, ὁ ἐκφράζων τὰς ἑκατονταετηρίδας τοῦ 2000) εἴη διαιρετὸς διὰ τοῦ 4, ἂν δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑκατονταετηρίδων δὲν εἴη διαιρετὸς διὰ τοῦ 4, τὸ ἔτος ἐκεῖνο δὲν λογίζεται ὡς δίσεκτον (ὅπως τὰ ἔτη 1700, 1800, 1900, τὰ ὅποια κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν μὲν εἴη δίσεκτα, κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν δὲ μὴ λογίζονται κοινά). Οὕτως εἰς 4 αἰῶνας ἀφηρέθησαν 3 ἡμέραι καὶ τὰ δύο ἡμερολόγια διαφέρουσι τὴν κατὰ 13 ἡμέρας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν διόρθωσιν ταύτην παραμένει πάλιν λάθος τι, ἀφοῦ καὶ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον εἶνε μεγαλύτερον τοῦ τροπικοῦ διότι ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν περίοδον 400 ἐτῶν Γρηγοριανῶν, τὰ 400 ταῦτα ἔτη θὰ ἀποτελῶνται ἐκ 400×365 ἡμερῶν, εἰς ἃς προσθεταὶ καὶ αἱ ἡμέραι τῶν ἐν τῇ περιόδῳ τῶν 400 ἐτῶν ὑπαρχόντων 97 δίσεκτων ἐτῶν ὅσπερ τὰ 400 Γρηγοριανὰ ἔτη θὰ ἔχουσιν ἡμέρας $400 \times 365 + 97$, ἥτοι 146097, ἐν δὲ Γρηγοριανὸν ἔτος $\frac{400 \times 365 + 97}{400}$ ἥτοι $\frac{146097}{400} = 365,2425$ ἡμέρας, ἐνῶ τὸ τροπικὸν ἔτος ἴσονται μόνον μὲ 365,2422 ἡμέρας.

Καίτοι δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη εἶνε πολὺ μικρὰ καὶ πρέπει νὰ παρελθῶσι 3400 ἔτη διὰ νὰ μετατοπισθῇ κατὰ μίαν ἡμέραν ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία, ἐν τοῖς τοῖς εἴη ὅλοις ἄσκοπον ἢ ἀνωφελὲς νὰ μεταρρυθμίσωμεν, ὅπως λέγουσι μερικοί, τὸ ἡμερολόγιον τὸ Ἰουλιανόν, κατὰ τὸ Γρηγοριανόν. Ἐπειδὴ πρῶτον ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος δὲν ὥρισεν οὐτ' ἀπερράνθη ἵνα ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία συμπέτῃ μὲ τὴν 21ην Μαρτίου, ἀλλ' ὡς ἐδόθη καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, δι' ἧς ἀνέθετεν οὗτος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας νὰ ἐξοίσκη καὶ ὁρίσῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἥτις ἐπομένως δὲν δύναται νὰ εἴη ἡ ὠρισμένη 21 Μαρτίου, δεύτερον δὲ ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν ὁριστοὶ θρησκευτικοὶ λόγοι, μὴ ἐπιτρέποντες τὴν ἔνωσιν Ἀσιατικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καλὸν εἶνε νὰ μᾶς διαχωρίσῃ ἀπὸ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ ἡμερολόγιου. Τρίτον ὑπάρχουσιν ἄλλα τελειότερα συστήματα ἡμερολογίων, οὐδεὶς δ' ὑπάρχει λόγος ἀφοῦ ἡμεῖς ἀρῶμεν τὸ Ἰουλιανόν, ὅπερ εἶνε ἐσφαλμένον, νὰ παραδεχθῶμεν τὸ Γρηγοριανόν, ὅπερ ἐπίσης σφαλμένον.

Ἀκριβέστερον τοῦ Γρηγοριανοῦ εἶνε τὸ Περσικόν ἡμερολόγιον. Ἀποτελεῖται τοῦτο ἐκ κύκλου 33 ἐτῶν, ἐξ ὧν τὰ μέλοι τοῦ 28 συμπεριλαμβανομένου

διαφερόμενα διὰ τοῦ 4 εἴη δίσεκτα, ἔτα ἀντὶ τοῦ 32, δίσεκτον εἶνε τὸ 33ον.

Ἡ τιμὴ τοῦ μέσου Περσικοῦ ἔτους εἶνε

$$\frac{33 \times 365 + 8}{33} = \frac{12053}{33} = 365,2424 \text{ ἡμέρας, ὅπερ πλησιάζει περισσύτερον}$$

πρὸς τὸ τροπικόν.

Ἀνάμεθα ὅμως νὰ προτιμήσωμεν κύκλον 128 ἐτῶν, ἐν οἷς ἀντὶ 32 δίσεκτων νὰ ὑπάρχωσι μόνον 31, δηλ. ἕκαστον 128 ἔτος ἀντὶ δίσεκτον νὰ λαμβάνηται ὡς κοινόν, ὅποτε τὸ μέσον ἔτος τοῦ τοιούτου συστήματος πλησιάζει ἐν μᾶλλον πρὸς τὸ τροπικόν διότι θὰ ἴσονται μὲ

$$\frac{128 \times 365 + 31}{128} = \frac{46751}{128} = 365,2421 \dots \text{ ἡμέρας.}$$

Καὶ τοῦ τροπικοῦ ἔτους ἡ διάφορα δὲν εἶνε ἀκριβῶς 365,2422 ἡμέρας, ἀλλὰ 365,2421985 ..., ὥστε ἡ τοῦ κύκλου 128 ἐτῶν τιμὴ τοῦ μέσου ἔτους, οἷσα ἐν ἀκριβεῖ ὑπολογισμῷ 365,2421875, διαφέρει τοῦ τροπικοῦ μόνον κατὰ 0,00001.

Ἔτος Ἰουλιανὸν ἀπὸ Χριστοῦ 1907.

Ἔτος Γρηγοριανὸν ἀπὸ Χριστοῦ 1907

(ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1906 καὶ λήγον τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1907).

Ἔτος Ὀθωμανικὸν Ἡλιακόν

(σενι-σεμριγι) 1327 ἢ (σενι-φουμι) 1328 (1327)

(ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 1ης Μαρτίου 1907 καὶ λήγον τὴν 30ην Ἀπριλίου 1908).

Ἔτος Ὀθωμανικὸν Σεληνιακόν

(σενι-σεμριγι) 1327 ἢ 1328 (1327)

(ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 1ης Φεβρουαρίου 1907 = 1η Μουχαρέμ

καὶ λήγον τὴν 20ην Τανουαρίου 1908 = 30 Ζωλχιτζέ).

ΠΑΣΧΑΛΙΟΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907.

Ἰνδοκτιώνος	5	Νομικὸν Φάσκα Ἀπριλίου	18
Ἡλίου κύκλοι	23	Λατίνων Πάσχα Μαρτίου	18
Σελήνης κύκλοι	5	Τὸ ἍΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ Ἀπριλίου	22
Σελήνης θεμέλιον	28	Ἡ Ἀνάληψις Μαίου	31
Κρείσφαγίας ἡμέραι	63	Ἡ Πεντηκοστή Ἰουνίου	10
Τὸ Τριῳδίου ἀρχεται Φεβρουαρίου	11	Κυριακὴ τῶν Ἀγ. Πάντων Ἰουνίου	17
Ἑσθινόν ε'. Ἦχος πλ. α'.		Ἡ νηστεία τῶν Ἀγ. Ἀποστ. ἡμέραι	11
Ἡ Ἀπόκρισις Φεβρουαρίου	25	Ἡ μνήμη αὐτῶν ἡμέρᾳ Παρασκευῇ	
Ὁ Ἐσαγγελισμὸς τῇ Κυριακῇ τῆς Γ' εβδομάδος		Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ	

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑΙ

Ἀπὸ κτίσεως κόσμου κατὰ τοὺς Ἑβραίους	7415	Ἀπὸ τῆς μοναρχίας τῶν Γαλλῶν	1484
τῆς αὐτῆς κατὰ Λατίνους	5911	τοῦ σχίσματος τῶν Ἀρμενίων	1329
καθ' Ἑβραίους	5667	τῆς γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ	1329
τοῦ κατακλυσμοῦ	5173	τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δυτ. Ἐκκλησίας	853
τῆς πυργοποιίας	4654	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ χάρτου	849
τοῦ Τρωικοῦ πολέμου κατ' Ἀλεξανδρινούς	3091	τῆς κατ. πυρίδος	727
τοῦ θανάτου τοῦ Κόδρου	2975	τῆς πυρίδος	518
τῆς Α' Ὀλυμπιάδος	2683	τῆς τυπογραφίας	469
τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης	2669	τῆς ἀλώσεως τῆς Κων. ἐκτὸς ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β'	454
τοῦ θανάτου τοῦ Σόλωνος	2563	τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς	415
τῆς ὁρχῆς τῶν Περσικῶν πολέμων	2407	τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου	323
τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας	2387	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ θερμῆτρον	269
τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου	2338	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ βαρομέτρου	264
τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους	2306	τῆς ἐφευρέσεως τῆς δαμαλίδος	111
τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου	2261	τῆς ἐφευρέσεως τῶν ἀεροπλοίων	92
τῆς κτίσεως τῆς Ἀλεξανδρείας	2231	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ σιδηροδρόμου	77
τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου	2230	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεγράφου	75
τῆς διορθώσεως τοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ Ἰουλ. Καίσαρος	1951	τῆς χρησιμοποίησεως τῶν γραμματισμῶν	67
τῆς μοναρχίας τῶν Ρωμαίων ἐπὶ Ἀδριανῶν	1938	τῆς ἐφευρέσεως τοῦ τηλεφώνου	32
τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ	1907		
τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ	1874		
τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ Τίτου	1837		
τῆς κτίσεως Κων. πόλεως ἐπὶ τοῦ παλαῖου Βυζαντίου	1384		

ΕΚΔΕΙΨΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1907

Κατὰ τὸ ἔτος 1907 θέλουσι συμβῆ αἱ ἐπόμεναι ἐκλείψεις :

Α) τοῦ Ἡλίου.

- Τῇ 1 Ἰανουαρίου κατὰ τὴν πρωίαν ὁλικὴ ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου, ὁρατὴ ἐν μέρει ἐν Κων. πόλει.
 Τῇ 27 Ἰουνίου δακτυλιοειδὴς ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου, ἀόρατος ἐν Κων. πόλει.
 Τῇ 1 Νοεμβρίου διάσχις τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ τοῦ δίσκου τοῦ Ἡλίου, ὁρατὴ ἐν Ἑλλάδι.
 Τῇ 21 Δεκεμβρίου ὁλικὴ ἐκλείψις τοῦ Ἡλίου, ἀόρατος ἐν Κων. πόλει.

Β) τῆς Σελήνης.

- Τῇ 16 Ἰανουαρίου μερικὴ ἐκλείψις τῆς Σελήνης, ἀόρατος ἐν Κων. πόλει.
 Τῇ 12 Ἰουλίου, κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου, μερικὴ ἐκλείψις τῆς Σελήνης, ὁρατὴ ἐν Κων. πόλει.

ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Οἱ Ὀθωμανοὶ μεταχειρίζονται διὰ μὲν τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν ἑορτὰς τὸ Σεληνιακὸν ἔτος (هـ. س.) περιλαμβάνον 12 μῆνας σεληνιακοὺς καὶ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς 1 Φεβρουαρίου 1907 = 1 Μουχαρέμ 1325, διὰ δὲ τὰς ἐπισήμους τῆς Αὐτοκρατορίας πράξεις, τὸν προῖτολογισμὸν τοῦ Κράτους, τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς ὅς καὶ τινὰς τῶν ἐπισήμων ἡμερῶν τὸ Ἡλιακὸν ἔτος (هـ. ق.), περιλαμβάνον 125 ἡμέρας (ἐκ 12 ἡλιακῶν μηνῶν) καὶ ἀρχόμενον πάντοτε ἀπὸ τῆς 1 Μαρτίου (1323).

Ἔτος Ἡλιακὸν 1323.

Αἱ κατ' αὐτὸ σημειούμεναι ἐπίσημοι ἡμέραι εἰσὶ :

- 1 Μαρτίου.—Νέον ἔτος ἡλιακὸν 1323.
 1 — Νεβραῦζε-Χαθηρεσμί (ἐαρινὴ τροπὴ, πρώτη τοῦ ἔτους παρὰ Πέρσας).
 23 Ἀπριλίου.—Ροῦζε-Χαζήρ (ἐαρινὴ τροπὴ, συμπίπτουσα ἐν ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου).
 26 Ὀκτωβρίου.—Ροῦζε-Κασήμ (φθινοπωρινὴ τροπὴ, συμπίπτουσα ἐν ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου).

Ἔτος Σεληνιακὸν 1325.

Αἱ κατ' αὐτὸ σημειούμεναι θρησκευτικαὶ ἑορταὶ εἰσὶ :

- Ζιλχιδζέ 10.—Κουρμπάν βαϊραμί.
 Μουχαρέμ 1-10.—Γέβρι-άσιούρ-βακαάι-κερμελῆ. Νέον σεληνιακὸν ἔτος Ἐγείρας 1325.
 Ρεββιούλ-εββέλ 12.—Λεβέι-μεβλοῦδ-ε-νεμπι (Γέννησις τοῦ Μωάμεθ).
 Ρετζέπ 12-27.—Λεβέι-μυρααζούν-νεμπι (Νύξ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Προφήτου).
 Λεβέι-ραγαζι (Νύξ τῆς συλλήψεως τοῦ Προφήτου).

- Σαμπάν** 15.—Αειλεί-μπεράι (Νύξ της ἐμφανίσεως τοῦ Ἀγγέλου εἰς τὸν Προφήτην).
Ραμαζάν 1-29.—Μην νηστείας.
 15.—Χιρκάι-σερίρ (ἡ προσκυνήσις τοῦ ἱεροῦ Μανδύου).
 27.—Αειλεί-οὐλ-κάδα (νύξ της δυνάμεως).
Σεβάλ 1.—Σεζέρ βαϊραμί.

ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΟΡΤΑΙ

- Janvier** (Γρηγ. ἡμερ.) 1. Circumcision (Περιτομή).
 6. Epiphanie (Θεοφάνεια).
 13. Baptême de J. C. (Βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ).
 17. S. Antoine (Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου).
 27. Septuagésime (Ζ' Κυριακὴ πρὸ της τοῦ Πάθους) καὶ S. Jean Chrysostome (Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου).
Février 2. Purification (Ὑπαπαντή).
 3. Sexagésime (ε' Κυριακὴ πρὸ της τοῦ Πάθους).
 10. Quinquagésime (Ε' Κυριακὴ πρὸ της τοῦ Πάθους).
 12. Marthins (Καθαρὰ Τρίτη—τελευταία της Ἀποκρεῖν).
 13. Cendres (ἀρχὴ της Μεγ. Τεσσαρακοστής).
 17. Quadragésime (Α' Κυριακὴ πρὸ της τοῦ Πάθους, Α' τῶν Νηστειῶν).
 20, 22, 23. Quatre-temps (Νηστεία τοῦ Ἰωάννου).
 24. Bennoissure (Β' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).
Mars 3. Ouli (Γ' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).
 7. Micarême (Μεσοτεσσαρακοστή).
 10. Lorette (Α' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν).
 17. Passion (Κυριακὴ τοῦ Πάθους).
 19. Saint Joseph (Ἰωσήφ τοῦ μνηστορος).
 22. Les sept douleurs de la Sainte Vierge.
 24. Rameaux (τῶν Βαίων).
 25. Annonciation (τοῦ Εὐαγγελισμοῦ).
 29. Vendredi Saint (Μεγάλη Παρασκευὴ).
 31. PAQUES (Λεβίτιον Πάσχα).
Avril 7. Quasimodo (Ἀντίπασχα τοῦ Θωμᾶ).
 23. S. Georges (τοῦ ἁγίου Γεωργίου).
Mai 1. Philippe et Jacques ap. (Φιλίππου καὶ Ἰακώβου τῶν Ἀποστόλων).
 3. Invention de la Sainte Croix (ἡ εὑρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ).
 9. Ascension (ἡ ἀνάληψις. S. Étienne de Noyon en (Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ).
 19. Pentecôte (ἡ Πεντηκοστή).
 22, 24, 25. Quatre-temps (ἡ νηστεία τοῦ θεοφάνους).
 26. Sainte Trinité (της Ἁγίας Τριάδος).
 30. Fête-Dieu (της Ἁγίας Λαυρέας).
Juin 2. Fête du St Sacrement.
 13. S. Antoine de Padoue (τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου).
 24. Nativité de St Jean (ἡ γέννησις τοῦ Προδρόμου).
 29. St Pierre et Paul ap. (Πέτρον καὶ Παῦλον τῶν Ἀποστόλων).
Juillet 2. Visitation de N. D. (ἡ ἐπίσκεψις της Θεοτόκου).

- Juillet** 16. Notre Dame du Mont-Carmel.
 22. S. Marie Madeleine (Μαρίας της Μαгдаληνῆς).
 26. S. Anne mère de la S. V. (της ἁγίας Ἀννης).
 31. S. Ignace de Loyola (Ἰγνατίου τοῦ Λουιόλα, ἱδρυτοῦ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν).
Aout 6. Transfiguration (της Μεταμορφώσεως).
 15. Assomption (ἡ Κοίμησις της Θεοτόκου).
 25. S. Louis (τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου).
 29. Décollation de S. Jean Baptiste (ἡ ἀποτομή τοῦ Προδρόμου).
Septem. 8. Nativité de S. Vierge (ἡ Γέννησις της Θεοτόκου).
 14. Exaltation de la Croix (τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὁρῶσις).
 18, 28 καὶ 21. Quatre-temps (Νηστεία τοῦ Φθινοπώρου).
 29. S. Michel Archevêque (Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχαγγέλου).
Octobre 2. S. Auges Guatiliens (τῶν φυλάκων Ἀγγέλων).
 6. N. D. du S. Rosaire.
 8. S. Remette (Δημητρίου μεγαλομάρτυρος).
 18. S. Luc Evangeliste (Λουκά Εὐαγγελιστοῦ).
Novem. 1. Tous Saints (τῶν ἁγίων Πάντων).
 2. Des Trepassés (τῶν Κεκοιμημένων).
 21. Présentation de S. V. (τὰ Εἰσόδια της Θεοτόκου).
 30. S. André, apôtre (Ἀνδρέου τοῦ Ἀποστόλου).
Décem. 6. S. Nicolas év. (τοῦ ἁγίου Νικολάου).
 8. Immaculée Conception de la S. V. (ἡ σύλληψις της Παρθένου).
 18, 20 καὶ 21. Quatre temps (Νηστεία τοῦ χειμῶνος).
 25. NOEL (Χριστοῦ Γέννησις).
 26. S. Etienne pt. m. (Στεφάνου τοῦ Πρωτομάρτυρος).

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΑΡΜΕΝΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

- Ἰανουάριος** 1. Γεγάιντ (Νέον ἔτος) 1907.
 6. Τζουνούν καὶ Μεγγιριουτιούν (Γέννησις καὶ Βάπτισις τοῦ Χριστοῦ).
 7. Μερολότες (τῶν Ψυχῶν).
 13. Ἀνθαναγκοσιουτιούν (Περιτομή τοῦ Χριστοῦ).
Φεβρουάριος 12. Μπάκ-Ἀρατσαβουράτς (Νηστεία 5 ἡμερῶν).
 14. Δάων-Ἰνταράτς (της Ὑπαπαντῆς).
 17. Σούρτ-Σαρκί (ἁγίου Σεργίου).
Ἀπρίλιος 15. Τζάγγ-Καζάστ (τῶν Βαίων).
 22. Ζαδλε (Πάσχα).
 29. Νόρ-Γκιθαγγή (τοῦ Θωμᾶ-Νέα Κυριακὴ).
Μάιος 31. Χαμσαρτσούν (της Ἀναλήψεως).
Ἰούνιος 10. Κοκκεκαλούσι Πεντεκοστή (ἡ Πεντηκοστή).
Ἰούλιος 2-6. Νηστεία ἐπὶ τῇ ἑορτῇ Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ 5 ἡμερῶν.
 7. Κρικὸρ Λουσαβορίτς (Γρηγορίου τοῦ Φωτιστοῦ).
 22. Μερολότες (τῶν Κεκοιμημένων).
 23-28. Νηστεία ἐξαήμερος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ της Μεταμορφώσεως.
 29. Βαρταβάρ (της Μεταμορφώσεως).

- Αύγουστος** 6-11. Νηστεία εξαήμερος ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου.
12. Βεραποχούμενον Σούρα Ἀσφατζαζίν (ἡ Κοίμησις τῆς Ἐκπύρου).
13. Μερολότις (τῶν Ψυχῶν).
- Σεπτέμβριος** 10-15. Νηστεία εξαήμερος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ.
16. Χάτς Βεράτς (ἡ Ὑψώσις τοῦ Σταυροῦ).
17. Μερολότις (τῶν Κεκοιμημένων).
24-29. Νηστεία εξαήμερος ἐπὶ τῇ ἐμφάνει τοῦ Σταυροῦ.
30. Βαρακά Χάτς (ἡ ἐν Βαρακ ἐμφάνισις τοῦ Σταυροῦ).
- Νοέμβριος** 18. Ἰοναγγάτς.
19-24. Μπάμ Ἰοναγγάτς (Νηστεία εξαήμερος).
21. Ἰντζαίουμιον Σούρα Ἀσφατζαζίν (τὰ Εἰσοδία).
- Δεκέμβριος** 9. Χηγουτιαὶν Σούρα Ἀσφατζαζίν (ἡ αὐλήσις τῆς Ἀγίας).
8-13. Μπάκ Ἀγκιαπὰ (Νηστεία). Σούρα Ἀγκιαπὰ (τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου).

ΙΟΥΔΑΪΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου 5667-5668

ἀποτελούμενον ἀπὸ τῶν ἐξῆς 12 σιληνιακῶν μηνῶν.

Σεβάτ	ἔχον ἡμέρας 30.	Ἀβ	ἔχον ἡμέρας 30.
Ἀδάρ	29.	Ἐילוὺλ	29.
Νισάν	30.	Τισθρί	30.
Ἰγιάρ	29.	Ἑσβάν	29.
Σιβάν	30.	Κισλέβ	30.
Τεμούζ	29.	Τεβέτ	29.

ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΤΕΙΑΙ

- Σεβάτ** 10. Τουρβιαβὰι (ἡμέρα ἱεσίας ὑπὲρ τῶν ἀποροφῶντων δένδρων).
Ἀδάρ 13. Ταανίτ Ἑορτὴ (Νηστεία τῆς Ἑσθέρ) (Ἀδάρ 13).
20. Πουρίμ (Ἀπολύτρωσις ἐκ τῆς πανωλεθρίας, ἣν παρεσκεύασαν τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Ἀράν). (14-15 Ἀδάρ).
- Νισάν** 14. Τατίτ Βοχόρ (Νηστεία τελειωμένη ὑπὸ τοῦ πρωτοτόκου Ἰσραηλίου Γαργὺ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ σφαγῆς τῶν πρωτοτόκων).
15-22. Πασάχ (Πάσχα τῶν Ἀζύμων—Χαμανσοῖς-βαϊράμ). Ἑορτὴ ὀκταήμερος.
- Ἰγιάρ** 13. Αἰν-Λομάρ (33ῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τοῦ Πάσχα).
Σιβάν 6-7. Σαβουήθ (Πεντηκοστή—Γκασιλ-βαϊράμ). Ἑορτὴ διήμερος, νηστεία.
Τεμούζ 21. Ταανίτ (Νηστεία).
Ἀβ 9. Τισαμπιάβ (Καταστροφή τοῦ Ναοῦ—Καρά-βαϊράμ). Νηστεία.
Τισθρί 1. Ρὸς-Λοανὰ (Νέον ἔτος 5668). Ἑορτὴ διήμερος.
8. Γκιδαλία (Νηστεία).
10. Γιὼρ-Κιπὸρ (Ἐξίλασις—Τσουράτ-βαϊράμ). Νηστεία.
15-22. Σουκιάθ (Σκηνοπηγία—Καμὺς-βαϊράμ). Ἑορτὴ ἑννεαήμερος.
23. Σιμχάτ-Ταχάτ.
- Κισλέβ** 25. Χανουκά (τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ—Κανδήλ-βαϊράμ).
Τεβέτ 10. Ταανίτ (ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ). Νηστεία.

ΗΓΕΜΟΝΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Α) ΓΕΝΕΘΛΙΟΙ

Κατ' Ἰανουάριον

8. Γενέθλια τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας Ὁσκάρ Β' (1829).

14. Γενέθλια τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Γουλιέλμου Β' (1859).

Κατὰ Φεβρουάριον

14. Γενέθλια ἡγεμόνος Βουλγαρίας Φερδινάνδου τοῦ Α' (1861).

Κατὰ Μάρτιον

27. Γενέθλια βασιλέως Βελγίου Λεοπόλδου Β' (1835).

Κατ' Ἀπρίλιον

8. Γενέθλια βασιλέως Ρουμανίας Καρόλου Α' (1839).

Κατὰ Μάιον

4. Γενέθλια βασιλέως Ἰσπανίας Ἀλφόνσου ΙΓ' (1886).

6. Γενέθλια αὐτοκράτορος Ρωσίας Νικολάου Β' (1868).

Κατ' Ἰούλιον

1. Γενέθλια Χεδίβου Ἀμπὰς-Χιλμή (1874).

Κατ' Αὐγουστον

5. Γενέθλια αὐτοκράτορος Αὐστρίας Φραγκίσκου Ἰωσήφ Α' (1830).

14. Γενέθλια βασιλέως Σερβίας Πέτρου Α' (1814).

18. Γενέθλια βασιλίσσης Ὁλλανδίας Βικελμίνης (1880).

25. Γενέθλια Σάχου Περσίας Μουζαφφερίν (1853).

Κατὰ Σεπτέμβριον

15. Γενέθλια βασιλέως Πορτογαλίας Καρόλου Α' (1863).

24. Γενέθλια ἡγεμόνος Μαυροβουνίου Νικολάου Α' (1811).

Κατὰ Ὀκτώβριον

29. Γενέθλια βασιλέως Ἰταλίας Βίκτωρος Ἐμμανουήλ (1869).

Κατὰ Νοέμβριον

21. Γενέθλια τοῦ Μικαῶδου τῆς Ταπωνίας **Μουτσουχίτο** (1852).

27. Γενέθλια βασιλέως Ἀγγλίας **Ἐδουάρδου Ζ'** (1841).

Κατὰ Δεκέμβριον

12. Γενέθλια βασιλέως τῆς Ἑλλάδος **Γεωργίου Α'** (1845).

Β) ΑΝΑΡΡΗΣΕΙΣ

Κατ' Ἰανουάριον

11. Ἀνάρρησις βασιλέως Ἀγγλίας **Ἐδουάρδου Ζ'** (1901).

17. Ἀνάρρησις βασιλέως τῆς Δανίας **Φρειδερίκου** (1906).

Κατὰ Φεβρουάριον

5. Ἀνάρρησις προέδρου Γαλλικῆς Δημοκρατίας **Φαλλιέρ** (1906).

Κατὰ Μάρτιον

14. Ἀνάρρησις βασιλέως τῆς Ρουμανίας **Καρλόου Α'** (1881).

Κατὰ Μάϊον

18. Ἀνάρρησις Σάχου Περσίας **Μουζαφερέδ'ν** (1896).

26. Ἀνάρρησις αὐτοκράτορος Αὐστρίας **Φραγκίσκου Ἰωσήφ Α'** ὡς βασιλέως Οὐγγαρίας (1867).

Κατ' Ἰούνιον

3. Ἀνάρρησις βασιλέως τῆς Σερβίας **Πέτρου Α'** (1903).

3. Ἀνάρρησις αὐτοκράτορος Γερμανίας **Γουλιέλμου Ε'** (1888).

25. Ἀνάρρησις τοῦ βασιλέως τῆς Τυλλάδος **Γεωργίου Α'** (1863).

Κατ' Ἰούλιον

17. Ἀνάρρησις βασιλέως Τυλλάδος **Βίκτωρος Ἑρμανουήλ** (1900).

24. Ἀνάρρησις ἡγεμόνος Βουλγαρίας **Φερδινάνδου Α'** (1887).

Κατ' Αὐγουστον

2. Ἀνάρρησις ἡγεμόνος Μαυροβλαχίου **Νικολάου Α'** (1886).

Κατὰ Σεπτέμβριον

6. Ἀνάρρησις τοῦ βασιλέως τῆς Σουηδίας **Ὁσ-αρ Β'** (1572).

Κατ' Ὀκτώβριον

7. Ἀνάρρησις τοῦ βασιλέως τῆς Γιουγκλαβίας **Κορόλου Α'** (1889).

Κατὰ Νοέμβριον

5. Ἀνάρρησις βασιλέως Νορβηγίας **Χάκωνος Ζ'** (1905).

11. Ἀνάρρησις βασιλέως Ὁλλανδίας **Βιλελμίνης** (1890).

19. Ἀνάρρησις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας **Νικολάου Β'** (1894).

Κατὰ Δεκέμβριον

19. Ἀνάρρησις τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας **Φραγκίσκου Ἰωσήφ Α'** ὡς αὐτοκράτορος Αὐστρίας (1848).

27. Ἀνάρρησις βασιλέως τοῦ Βελγίου **Λεοπόλδου Β'** (1865).

30. Ἀνάρρησις τοῦ **Μικαῶδου** τῆς Ταπωνίας (1867).

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἐχει ἡμέρας 31.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10.

Ἡ νύξ * * * 14.

*Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Ὑδροχόον.

Ὁθωμανικὸς ΚΙΑΝΟΥΝ-Ι-ΣΑΝΙ

كانور ثاني

Ὁ ἀραβικὸς ΖΙΑΧΙΤΖΕ

زى الحجة

ἔχων ἡμέρας 30, ἀρχεται τῇ 2π.

Σ	Γ	Π	Η	Η ΠΕΡΙΤΟΜΗ Βασιλείου τοῦ Μεγ.
27	14	1	Α	Συμβίαση Ρώμης, Θεοφάνους μ.
1	15	2	Β	Μαλαχία προφ., Γαβρία μ.
3	16	3	Γ	Συναξίς τῶν Ὁ ἀποστόλων.
5	17	4	Δ	Παραμονή τῶν Φθινοῦ (νηστ.).
7	18	5	Ε	ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ.
9	19	6	Σ	Συναξίς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.
11	20	7	Ζ	Γεωργίου Χαλκιδέου, Δομνίσσης ὁ.δ.
13	21	8	Α	Πολυεὐξάνου καὶ Εὐσταθίου.
15	22	9	Β	Γρηγορίου ἐκ Νύμφης, Δομνιανῶν.
17	23	10	Γ	Θεοδοσίου Κωνσταντινουπόλεως, Ἀγαπίου.
19	24	11	Δ	Γαλακτίας μάρτ.
21	25	12	Ε	Ερμούλου καὶ Στεφανίου μ.
23	26	13	Σ	Τῶν ἐν Σινὴ καὶ Παύλου Παύλου.
25	27	14	Ζ	Ἰωάννα Καλοφύτου, Παύλου ἐπισκ.
27	28	15	Α	Προσκύνησις ἀλλοδαπῶν ἐκ Πέτρας.
29	29	16	Β	Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου.
31	30	17	Γ	Ἀθανασίου, Κυρίλλου Πατρ. Ἀλεξανδρ.
1	31	18	Δ	Μακαρίου Αἰγυπτίου, Εὐφροσύνης μ.
3	1	19	Ε	Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.
5	2	20	Σ	Ματίας ἁπολ., Νεοφυτίου, Ἀγνή.
7	3	21	Ζ	Ἀντωνίου Πέτρου, Τιμοθέου ἐπισκ.
9	4	22	Α	Κλήμεντος ἱερομ., Ἀγαθαγγέλου μ.
11	5	23	Β	Σίτης τῆς Ὁσίας.
13	6	24	Γ	Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
15	7	25	Δ	Σεραφείμ καὶ τῶν ὁσίων ἀδελφ.
17	8	26	Ε	Ἀνακομ. λίαν. Ἰωάνν. Χρυσόστομος.
19	9	27	Σ	Ἐφραίμ ὁσίου τοῦ Σύρου.
21	10	28	Ζ	Ἰωάννη ἱερομ. τοῦ Ἀποστόλου.
23	11	29	Α	Τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν.
25	12	30	Β	Κόρη καὶ Ἰωάννη τῶν Ἀγαγνέων.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἐκ τοῦ φοιτητικοῦ βίου. — Δύο φοιτηταὶ διήρχοντο διὰ δάσους, ὅπου κατέκειτο χωρικός κοιμώμενος καὶ κρατῶν τὸ λωρίον, δι' οὗ εἶχε δεδεμένον τὸν ὄνον του. Ὁ ἕτερος τῶν φοιτητῶν λύει τὸν ὄνον καὶ τὸν ἀπάγει, ἐνῶ ὁ δεύτερος προσδένει ἐαυτὸν ἡσυχῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὄνου. Φαντάζεται δὲ τις τὴν ἐκπλήξιν, ἣτις κατέλαβε τὸν χωρικόν, ὅταν ἐξυπνήσας, ἀντὶ τοῦ ὄνου εἶδε φοιτητὴν **καπιστρωμένον**. . . Ὁ σπουδαστὴς τὸν καθικέτευσεν θερμῶς νὰ σύρῃ αὐτόν καὶ τῷ διηγῆθῃ, ὅτι ἦτο κόσμον τρελλός, ὥστε ὁ πατήρ του ἐν στιγμῇ ὀργῆς τὸν κατηράσθη νὰ μεταβληθῇ εἰς ὄνον· ἤδη ὁμως εἶχε παρελθεῖ ὁ χρόνος τῆς διαρκείας τῆς κατάρας καὶ εἶχεν ἀναλάβῃ τὴν μορφήν τοῦ σπουδασταῦ. Ὅλα ταῦτα ὁ πανοῦργος διηγέτο μὲ ὕφος ταιαῦτον εἰς τὸν χωρικόν, ὥστε οὗτος τὰ ἐπίστευσε. Τὴν ἐπαύριον μετέβη ὁ χρηστὸς ἀγρότης εἰς τὴν πόλιν, ὅπως ἀγοράσῃ νέον ὄνον καὶ ἰδοὺ ὁ ἰδικὸς του ἐκτεθειμένος πρὸς πώλησιν. Ἐπίστευσε τότε, ὅτι ὁ εὐλαφύνους φοιτητὴς εἶχε λάβῃ ἐκ νέου τὴν κατάραν νὰ γίνῃ ὄνος. — Ὅποιος σὲ ξεύρει, δὲν σ' ἀγοράζει, ἐπιθύρῃς χαμηλοφώνως εἰς τὸν ὄνον του, ἀπεμακρύνῃ καὶ ἡγόρασεν ἕτερον. . .

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Σ	Γ	Λ	Η	Τ	Η
21	1	Π	Τοῦτοντος μηνός.		
21	2	Π	Η ΥΠΑΔΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ.		
21	3	Σ	Συμεών τοῦ Θεοδόχου Ἀντὶς πρῶτος.		
4	17	4	Κ	Τοῦτοντος τοῦ μηνός.	
6	18	5	Λ	Ἀγαθὸς μάρτυρας.	
6	19	6	Τ	Βασίλειος ἑπισκοπὸς Σιμωνίου. Φωτῖον Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.	
7	20	7	Τ	Προφάνης ἑπισκοπὸς Κασσίου δαίμ.	
8	21	8	Π	Θεοδῶς Σιμωνίου, Ζαχαρὸς Μάρθα.	
9	22	9	Π	Διονυσίου μάρτυρος Ρωμαίου.	
10	23	10	Σ	Χαρίσιμος ἄγιος.	
11	24	11	Κ	Τελώνου καὶ Φαρισαίου Ἀρχιεπίσκοπος Τριπόλεως.	
12	25	12	Λ	Μελέτιος Ἀντιοχείας.	
13	26	13	Τ	Μαρτίνου τοῦ ὁσίου.	
14	27	14	Τ	Ἀβελίου ὁσίου.	
15	28	15	Π	Ὁσίου Ἀποστόλου, Ἐσθέρου.	
16	29	16	Π	Παύλου μ.	
17	30	17	Σ	Θεοδόχου μάρτυρος τοῦ Τηρέως.	
18	31	18	Ε	Τοῦ Λουκίου. Ἀδελφὸς πάτερ Νικητοῦ.	
19	32	19	Λ	Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδέλφειας.	
20	33	20	Τ	Ἀνδρέας ἑπισκοπὸς Κωνσταντινουπόλεως.	
21	34	21	Τ	Παύλου ἑπισκοπὸς Ἀντιοχείας.	
22	35	22	Π	Τῶν ἐκ τοῦ Κόνστάντινου μάρτυρων.	
23	36	23	Π	Πολυκάρπου ἑπισκοπὸς Σιμωνίου.	
24	37	24	Σ	Ἡ α' καὶ β' αἵματι τοῦ μηνός καὶ γὰρ τοῦ Προδρόμου. Τῶν Ψυχῶν.	
25	38	25	Κ	Τῆς Ἀκούρας.	
26	39	26	Λ	Προφάνης ἑπισκοπὸς Τριπόλεως.	
27	40	27	Τ	Προφάνης τοῦ Δεκαπλάτου.	
28	41	28	Τ	Βασίλειος τοῦ ἑπισκοπὸς Τριπόλεως.	

ἔχει ἡμέρας 28.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11.

Ἡ νύξ * * * 13.

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Τηρέως.

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Κωνσταντίνους.

شباط

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Νικητοὺς.

حرم

ἔχον ἡμέρας 30, ἀρχεῖται τῇ 1η.

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Ἐσθέρους.

ΜΑΡΤΙΟΣ

Σ	Γ	Λ	Η	Τ	Η
20	14	1	Π	Βασίλειος ὁσίου.	
20	15	2	Π	Εὐδελίου μ. καὶ τῶν ἀντὶς αὐτοῦ.	
1	16	3	Σ	Εὐδοκίου. Τῶν ἐκ τοῦ Κόνστάντινου μάρτυρων.	
2	17	4	Κ	Νικητοῦ τοῦ μ. Τῆς Τριπόλεως.	
3	18	5	Λ	Ἀρχιεπίσκοπος ἡ Μειν. Τριπολιτικῆς.	
4	19	6	Τ	Τῶν ἐκ τοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ἡ Μειν. Τριπολιτικῆς.	
5	20	7	Τ	Βασίλειος ἑπισκοπὸς Σιμωνίου.	
6	21	8	Π	Θεοφάνης ἑπισκοπὸς Κωνσταντινουπόλεως.	
7	22	9	Π	Τῶν ἀγίων 40 μαρτύρων.	
8	23	10	Σ	Θεοδόχου τοῦ Τηρέως.	
9	24	11	Κ	Τῆς ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.	
10	25	12	Λ	Θεοφάνης τοῦ ἀποστόλου.	
11	26	13	Τ	Νικητοῦ τοῦ ὁσίου.	
12	27	14	Τ	Παύλου τοῦ ὁσίου.	
13	28	15	Π	Ἀγαθὸς μ. καὶ τῶν ἀντὶς αὐτοῦ.	
14	29	16	Π	Σαβῆ μ. (Ψάλλ. 6 Μ. Κωνσταντίνου).	
15	30	17	Σ	Ἀρχιεπίσκοπος ἡ Μειν. Τριπολιτικῆς.	
16	31	18	Ε	Εὐδοκίου τοῦ ὁσίου.	
17	1	19	Λ	Χρυσοστόμου καὶ Ἀθανασίου μ.	
18	2	20	Τ	Τῶν ἐκ τοῦ Κόνστάντινου μάρτυρων.	
19	3	21	Τ	Ἰωάννου τοῦ ὁσίου.	
20	4	22	Π	Νικητοῦ τοῦ ὁσίου.	
21	5	23	Π	Νικητοῦ τοῦ ὁσίου.	
22	6	24	Σ	Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.	
23	7	25	Κ	Τῆς ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ. Τῆς ΣΙΜΩΝΙΟΥ.	
24	8	26	Λ	Ἡ α' καὶ β' αἵματι τοῦ μηνός.	
25	9	27	Τ	Μαρτίνου τοῦ ὁσίου.	
26	10	28	Τ	Προφάνης τοῦ ὁσίου.	
27	11	29	Π	Μελέτιος ἑπισκοπὸς Ἀντιοχείας.	
28	12	30	Π	Πολυκάρπου ἑπισκοπὸς Σιμωνίου.	
29	13	31	Σ	Υπαδάντης τοῦ ὁσίου.	

ἔχει ἡμέρας 31.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12.

Ἡ νύξ * * * 12.

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Κωνσταντίνους.

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Μάρτυρες.

مارت

Ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς Σεφίους.

صفر

ἔχον ἡμέρας 29, ἀρχεῖται τῇ 3η.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Οἱ ἀμαθεῖς μισοῦν τὴν ἀνάγνωσιν.

Πολλοὶ ἐγκανθῶνται διὰ τὰς σχέσεις αὐτῶν, θέλοντες οὕτω νὰ σκεπασοῦν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀναξιοτήτα.

Τὴν φιλίαν γεννᾷ πολλὰκις ὁ φόβος καὶ ἡ ἐρημία.

Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἡ γυνή, ὁ ἀνὴρ θὰ ἦτο τραχύς, μισάνθρωπος, βάναντος καὶ θὰ ἠγγόει τί ἐστὶ χάρις, διότι ἡ χάρις εἶνε μεϊδιάμα τοῦ ἔρωτος.

ὁ ὁμιλῶν ἅς τρέχῃ ὁ καιρὸς, ἅς πάγῃ, ἅς περάσῃ
καὶ ἐνδέχεται νὰ ξεχασθῇ ὁ ἔρως ἂν γηράσῃ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ὅταν ὁ ἔρως μετὰ τὴν ἀπόλαυσιν διαμείνῃ, οἱ ἐρασταὶ εἴτε ἀκόμη εὐτυχεῖς.

Εὐκολώτερον νὰ εἰνέ τις ἐραστὴς ἢ σύζυγος, διὰ τὸν λόγον, ὅτι εἶνε δυσκολώτερον νὰ ἔχῃ τις πνεῦμα καθ' ἐκάστην ἢ νὰ λέγῃ ὥραία πράγματα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν.

Ἡ καρδιά ἔχει παραδόξους τινὰς παιδικὰς σιγανήσεις. Ὅλοι οἱ ἐρωτευμένοι εἶνε σχεδὸν παιδιά. Τίς ἀναχωρῶν δὲν ἐξέλεξεν ἕνα ἀστὲρα καὶ δὲν εἶπε, δεικνύων αὐτὸν εἰς τὴν ἐρωμένην του : Αὐτὴν τὴν ὥρα παρετήρησέ τόν. Θὰ τὸν παρατηρῶ καὶ ἐγώ. Ἐνθυμήσων με καὶ θὰ σ' ἐνθυμηθῶ καὶ ἐγώ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

21	1	Η	Ἄγιον Ἰωάννην ἀγγε- Κερασος
114	1	Κ	Υἱον τοῦ θείου
216	2	Ι	Νικήτα, Ἰωσήφ Ὑμνογράφ.
417	4	Τ	Γεωργίου π. τοῦ ἐκ Μακρῶ. Πλάτωνος.
518	5	Π	Κωνσταντίνου καὶ αὐτοῦ. (Μ. Κωνστίν.)
619	6	Π	Εὐφροσύνης Κασσιανῆος. (Ἀκαθ. Ὑμνῶν.)
720	7	Σ	Κωνσταντίνου μαρτυροῦ. D
821	8	Κ	Μαρίνης τῆς Αἰγυπτίας.
922	9	Σ	Εὐφροσύνης μαρτυροῦ.
1023	10	Τ	Τερεντίου - μαρτ. καὶ αὐτῶν οὗν αὐτοῦ.
1124	11	Τ	Ἀνδρέου τῆς ἱερᾶς καὶ τῶν οὗν αὐτοῦ.
1225	12	Π	Βασίλειος ἱερᾶς. Βασίλ.
1326	13	Π	Μαρίνης Πάπας Ρώμης.
1427	14	Σ	Τοῦ Ἀσάρχου.
1528	15	Κ	ΤΩΝ ΒΑΤΩΝ. Κρησάκιος μαρ- D
			τυροῦ.
1629	16	Ι	Ἀγασίας, Εὐφροσύνης καὶ Σιλβίου μ.
1730	17	Τ	Συμεὼν τοῦ ἐκ Ἡρακλίδου.
1831	18	Τ	Ἰωάννην ὁσιῶν καὶ Ἰωάννην νεομάρτ.
1932	19	Π	Περφραντίας ἱερᾶς.
2033	20	Π	Θεοδότου καὶ Τρυφῆ.
2134	21	Σ	Ἰακώβου ἱεροσολυμίτου. G
2235	22	Κ	ΤΟ ἍΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ
2336	23	Α	Γεωργίου τοῦ Τροχιακῶφρου.
2437	24	Τ	Κωνσταντίνου τῆς ὁσιᾶς.
2538	25	Τ	Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.
2639	26	Π	Βασίλειος μαρτυροῦ.
2740	27	Π	ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΠΑΤΡΟΣ.
2841	28	Σ	Τῶν ἐκ Κεζίκου 3 μ.
2942	29	Κ	ΤΟΥ ΘΩΜΑ.
3043	30	Ι	Ἰακώβ τοῦ ἀποστόλου.

*Έχει ημέρας 30.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12

$$H_{\text{vib}} \approx M$$

Ὁ ἥλιος ἔγειρεν τοὺς πάντας.

³Θεομηνιάς ΝΙΣΑΝ

فہامہ

Ὁ ἀρχιεὶς ΠΕΒΛΟΥΑ-ΕΜΒΕ

ربيع الاول

ἔχων ἡμέρας 30, ἀρχεται τῇ 41

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΛΑ

Τινὲς φρονοῦσιν, ὅτι ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦται καὶ διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν γελᾷ καὶ ὅτι τόσοι εἶνε οἱ τρόποι τοῦ γελᾶν, ὅσα καὶ τὰ λατινικὰ φωνήεντα.

Οἱ γελῶντες διὰ τοῦ α εἶνε ἄνθρωποι εὐλακρινεῖς, ἅπατατοι, φίλοι τοῦ θεοῦ καὶ τῆς κινήσεως.

Οἱ γελῶντες διὰ τοῦ εἶνε φλεγματικοί, μελαγχολικοί.

Τὸ οὖν δὴλοῖ γενναϊότητα αἰσθημάτων καὶ τόλμην χειρονομιῶν.

Τὸ 111 εἶνε γέλιο; τῶν παιδίων καὶ τῶν ἀφελῶν. ἔμφανει δὲ φῶσιν ἀγαθὴν, ἐμπροσθήγορον, δειλὴν καὶ ἀμφίροπον. Αἱ ξανθαὶ γελῶσι διὰ τοῦ ε, τοῦτο πρῶτος ἀνὴρ σημαίνει καὶ ὅτι εἶνε ὁλως ἀφελεῖς.

Ἀποφένυγε τοὺς ἀνθρώπους τοὺς γελῶντας διὰ τοῦ *σὺ* εἶναι φιλάργυροι, ὑπάκρι-
ται ἢ μισάνθρωποι. Τούτους οὐδεμία τέρπει ἡδονή.

ΜΑΪΟΣ

"Ἐχει ἡμέρας 31

*Η ἡμέρα ἔχει ὥρας 11.

$^{\circ}H$ 10.

*Ο ἥλιος εἰς τοὺς Διδύμους

Ὁθωναίους ΜΑ·Ι·Σ

ماہی

Ὁ ἀγαθὸς ΠΕΡΙΟΥΧΛΑΧΗΡ

ربيع الاخر

ἔχων ἡμέρας 29, ἀρξεται τῇ 1ῃ.

Ὁ ἀραβικὸς ΔΖΕΜΑΖΙ-ΟΥΛ-ΕΒΒΕΛ

چهارم: بازی اول

ἔχων ἡμέρας 30, ἀρχεται τῇ 30ῃ.

Σ	Τ	Τ	Η	
1	16	1	Τ	Ἰερων προφ.
2	15	2	Τ	Ἰων. 119. Ἀβναθ. 15 Μεγ.
3	10	3	Η	Προβ. 11. Μαθήμαι τὸν μαθητήν.
4	17	4	Η	Πελαγίος μάρτυρ.
5	18	5	Σ	Ἐρμην. κεφαλῆς.
6	19	6	Κ	Τὸν Μωϋσέως. Τὰς τὰ πεινάδ.
7	20	7	Τ	Ἀνακτορ καὶ Κοδράται μιστ.
8	21	8	Τ	Ἰωάν. Θεολόγ.
9	22	9	Τ	Μοῦσα προφ. Σωφροσύνη μ.
10	23	10	Π	Σωφροσύνη αὐτοῦ. 15. Ζηλοῦν.
11	24	11	Π	Μοῦσα ἱερομόναχος.
12	25	12	Σ	Ἐκτ. 11. Κύπρος. Περν. Κιόλας.
13	26	13	Κ	Τὸν Παράδοτον. Γενναίος μ.
14	27	14	Α	Ἰουδαίος μάρτυρ. Θεοφάνης ἱεροφ.
15	28	15	Τ	Πατριάρχ. 15 κεφαλῆς.
16	29	16	Π	Τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Θεοφάνης ἱεροφ.
17	30	17	Π	Ἀνδρόνικ. καὶ Ἰουλίαν.
18	31	18	Π	Ἀνακτορ καὶ Πάτριάρχ. μαρτυροῦν.
19	1	19	Σ	Τῆς Σαμ. φετιμῆς. Θεοφάνης μ.
20	2	20	Κ	Κωνσταντίνος καὶ Εὐγενίς.
21	3	21	Τ	Βασίλειος μάρτυρ.
22	4	22	Τ	Μιχαὴλ ἑκατοντὸς Σπυρίδων.
23	5	23	Π	Σπυρίδων τὸ 15 θυμωτοῦ ὄνει.
24	6	24	Π	Ἡ γ' ἑστ. τῆς μ. κεφαλῆς τοῦ Προδ.
25	7	25	Π	Καραν τὸ ἀπομύζει.
26	8	26	Σ	Τὸν τυφλόν. Ἐλπίδα μ.
27	9	27	Κ	Ἐκκλησίαν ἱερομάρτυρος.
28	10	28	Τ	Θεοφάνης μάρτυρ.
29	11	29	Τ	Ἰωάν. τὸν ἁγίον.
30	12	30	Π	ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΩΣΙ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ.

Ἐκ τῶν τοῦ Γ. Βυλλέ. — Ὁ Γουλιέλμος, βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ Βασιλικοῦ τυπογραφείου ἐπὶ Φραγκίσκου τοῦ Α' τῆς Γαλλίας καὶ ἐκ τῶν σοφωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του, παρεδίδοτο εἰς τὴν μελέτην μετὰ τοσαύτης ἡσυχασίας, ὥστε οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἐξ αὐτῆς περισπῶν τὴν προσοχήν του. Ἡμέραν τινὰ πυρκαϊὰ ἐξερχομένη ἐκ τοῦ οἴκου του ὑπερέτης τρέχει ἐντρομος πρὸς τὸν κύριον καὶ κραυγάζει: «Ἡ οἰκία καίεται». Ἀλλ' ὁ Βυλλέ, βεθυθισμένος εἰς τὴν μελέτην του δὲν τὸν ἤκουσεν ἢ δὲν τὸν ἡγνόησε. Χωρὶς νὰ ἐγείρῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀπευθύνθητε—λέγει—εἰς τὴν κυρίαν γνωρίζεις, ὅτι δὲν ἀπασχολοῦμαι ποτὲ ἀναμειγνύμενος εἰς τὰ οἰκιακά».

查

Δὲν βλέπω παῖσιν εἰς κανὲν τῆς οἰκουμένης μέρος
αἰγὴ τὴν νύκτ' ἀκολουθεῖ καὶ τὸν χειμῶνα θέρος,
τὸν γέλωτα οἱ στεναγμοί, τοὺς στεναγμοὺς ὁ γέλως.
Εἶναι παντοῦ μετάβασις, ἀλλὰ δὲν εἶναι τέλος.

ΙΟΥΝΙΟΣ

Σ	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Ζ	Η
3	14	1	Π	Τουρκίου μάρτυρος τοῦ Φιλοσόφου		
4	15	2	Σ	Διονυσίου τοῦ Ὁμολογητῆ		
5	16	3	Α	Τῶν ἁγίων 318 Πατέρων		
6	17	4	Β	Μητροπολίτου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως		
7	18	5	Γ	Θεοφάνους ἐκ τῶν ἁγίων		
8	19	6	Δ	Παρθένου ἁγίας τῆς ἁγίας		
9	20	7	Ε	Θεοφάνους ἁγίου Ἀρχιεπισκόπου		
10	21	8	Π	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου Θεοφάνους Στρατηγῆ		
11	22	9	Σ	Ἀνδρέου ἁγίου Ἀποστόλου τῶν ἑπτὰ		
12	23	10	Α	Τῆς Πενήκοστης		
13	24	11	Β	Τῆς ἁγίας Τριάδος		
14	25	12	Γ	Ὁσίου καὶ Πατρὸς ἁγίου		
15	26	13	Δ	Ἀκακίου ἁγίου		
16	27	14	Ε	Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου		
17	28	15	Π	Ἀνδρέου ἁγίου		
18	29	16	Σ	Τύχωνος τοῦ θαυματουργοῦ		
19	30	17	Α	Τῶν ἁγίων Πάτερων		
20	1	18	Β	Λεωντίου μάρτυρος (Ἰσχυρὸς ἁγίος)		
21	2	19	Γ	Ἰωάννου τοῦ ὁσίου		
22	3	20	Δ	Μεθοδίου ἁγίου Ἀποστόλου		
23	4	21	Ε	Ἰωάννου μάρτυρος τοῦ Τυρρηνίου		
24	5	22	Π	Εὐδελίου ἁγίου Ἀποστόλου		
25	6	23	Σ	Ἀρκαδίου μάρτυρος		
26	7	24	Α	Τῶν ἁγίων τῶν ἐκ τῆς Περσίας		
27	8	25	Β	Φεβρουρίου ἁγίου		
28	9	26	Γ	Δαβὶδ ἁγίου τοῦ ἐκ τῆς Βαβυλωνίας		
29	10	27	Δ	Συμεὼν ἁγίου τοῦ ἐκ τῆς Συρίας		
30	11	28	Ε	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου		
1	12	29	Π	Ἰωάννου καὶ Πατρὸς τῶν ἁγίων		
2	13	30	Σ	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου		

Ἔχει ἡμέρας 30.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 12.

Ἡ νύξ " " " 12.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Καρμῖνον.

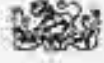
Ὁθωμανικὸς ΧΑΖΙΡΑΝ

خزيرانه

Ὁ ἀραβικὸς ΑΖΕΜΑΖΙ-ΟΥΑ-ΑΧΙΠ

جمادى الاخر

ἔχων ἡμέρας 29. ἀρχεῖται τῇ 29.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 14.

Ἡ νύξ " " " 10.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Λέοντα.

Ὁθωμανικὸς ΤΕΜΜΟΥΖ

تموز

Ὁ ἀραβικὸς ΡΕΑΖΕΠ

رجب

ἔχων ἡμέρας 30. ἀρχεῖται τῇ 28.

Σ	Γ	Δ	Ε	ΣΤ	Ζ	Η
3	14	1	Κ	Κωνσταντίνου καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν Ἀποστόλων		
4	15	2	Α	Ἀναστάσιος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου		
5	16	3	Β	Γεωργίου τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου		
6	17	4	Γ	Ἀθανασίου τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου		
7	18	5	Δ	Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας ἁγίου		
8	19	6	Ε	Σωφρονίου τοῦ ἁγίου		
9	20	7	ΣΤ	Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἁγίου		
10	21	8	Α	Προφάνου τοῦ ἁγίου		
11	22	9	Β	Πατριάρχου ἁγίου ἐκ τῆς Ταυρομακίας		
12	23	10	Γ	Τῶν ἁγίων Νικολαίου καὶ ἁγίου		
13	24	11	Δ	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου ἐκ τῆς Ἑσθρας		
14	25	12	Ε	Παύλου καὶ ἁγίου τῶν μαρτύρων		
15	26	13	Π	Ἡ Σωφροσύνη τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου		
16	27	14	ΣΤ	Ἀνδρέου τοῦ ἁγίου καὶ ἁγίου		
17	28	15	Α	Τῶν ἁγίων Θεοφάνους καὶ Πατρὸς		
18	29	16	Β	Ἀθανασίου ἁγίου Ἀποστόλου		
19	30	17	Γ	Μαρίνου τοῦ ἁγίου		
20	31	18	Δ	Ἀθανασίου τοῦ ἁγίου		
21	1	19	Ε	Δαυὶδ καὶ Μαρτίνου τῶν ἁγίων		
22	2	20	Π	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου Θεοφάνους		
23	3	21	ΣΤ	Σωφρονίου τοῦ ἁγίου καὶ ἁγίου		
24	4	22	Α	Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς		
25	5	23	Β	Φιλώτου ἁγίου		
26	6	24	Γ	Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἁγίου		
27	7	25	Δ	Ἡ κοίμησις τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου		
28	8	26	Ε	Ἡ κοίμησις τοῦ ἁγίου Παρμενίου		
29	9	27	Π	Παντελεήμονος τοῦ ἁγίου		
30	10	28	ΣΤ	Πατριάρχου ἁγίου καὶ ἁγίου		
31	11	29	Α	Καλλίστου καὶ Θεοφάνους ἁγίων		
	12	30	Β	Σίλα καὶ τῶν ἁγίων ἐκ τῶν ὁσίων		
	13	31	Γ	Ἡ ἀνάστασις τοῦ ἁγίου		

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΙΑ.

Εἰς τὸν ἔρωτα ὅλαι αἱ γυναῖκες ἔχουσιν πνεῦμα. Ἡ γυνὴ εὐρίσκει εἰκοσι μέσα ταχέως ὡς καπορθεῖται τὸ ποθυμῶν ἐκ κρίσεως περιστάσεων, καὶ ἢν εἰκοσι ἀνδρες οὐδὲν ἥθελον εὐρεῖ.

✠

Ὁ πρῶτος ἔρως δίδει πνεῦμα εἰς τὰς νεανίδας. Ἡ νέα εἶνε ὀλιγώτερον ἔρως καὶ τὸν δευτέρον.

✠

Εἰς τὸν ἔρωτα ἡ ψυχὴ εἶνε ἰατρός, ὁ ὁποῖος φθάνει μετὰ τὴν ἀσθενεῖαν.

✠

Ὁ ἀνθρώπος βαθμὴν τινα μόνον ἠθικῶς ἀλλοιοῦν δύναται νὰ ὑποβείνη. Τὸ ἥτορ-βαλὼν τὸ ὄριον τοῦτο ἢ ἐλπιόμεναι αὐτὸν ἢ τὸν ἀφίνει ἀδιάφορον.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΙΑ.

Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν γυναικῶν ὑπάρχει μέλι, εἰς δὲ τὴν καρδίαν δηλητήριον. Διὰ τοῦτο τὸ μὲν στόμα τὸν ἀπαζόμεθα, τὸ δὲ στήθος τὸν θλίβομεν.

✠

Εἶνε τοσοῦτον ὥρατον τὸ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα τῆς καλλονῆς, ὥστε μόλις τοῖμα καὶ ὁ ἔρως αὐτὸς νὰ τὸ ἀπογγίσῃ δι' ἐνὸς μιγνύματος. Εἶνε τοσόν γλυκὺ τὸ ἐρυθρὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς αἰδοῦς, ὥστε καὶ αὐτὴ ἢ συμπαθεῖται μόλις ἐπιθυμεῖ τὴν ἐξάλειψίν του.

✠

Αἱ γυναῖκες εἶνε τὰ μόνα ἄνθρωποι, τὰ ὅποια γνωρίζουν νὰ δέχονται, διότι δύναται πάντοτε νὰ δίδουν.

افمنوس

مُعَاوَنَة

ἔχον ἡμέρας 30, ἀρχεται τῇ 27ῃ.

Ὅστε παρὰ νεκροῦ ὀμνίαν, οὔτε παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν. Ὁ τοῦ φυλαργύρου πλοῦτος, ὥσπερ ὁ ἥλιος καταδύς εἰς γῆν, οὐδένα τῶν ζώντων εὐφραίνει.

وہذا

ἔχον ἡμέρας 29, ἀρχεται τῇ 26ῃ.

Σ	Π	Λ	Η	
614	1	Σ		"Αγνὴ τῆς Ἰουδαίας. Συμ. 16 Σουλῆς.
716	2	Κ		Μεγαλὸς, Ἰουδ. τοῦ Νηρηεῖος. D
816	3	Α		"Ανδρῆς Ἰσραὴλ. ἐκ Νεμερῆδας.
917	4	Τ		Ποσειδῶν Ἀρτεμιδίου. Μιναῖος προφ.
1018	5	Γ		Ζαχαρίας προφήτης.
1119	6	Η		"Η ἀνάγκη τοῦ ἐν Κολοσσαίς Παι- ματος τοῦ ἀρχιερ. Μωυσῆ.
1220	7	Π		Σωφρονὸς μ.
1321	8	Σ		ΤΟ ΓΕΝΕΑΙΟΝ ΤΗΣ ΒΙΟΤΟΚΟΥ. S
1422	9	Κ		"Ισοκρίμ καὶ Ἀντὶς τῶν θένων.
1523	10	Α		Μηροδορὸς καὶ Νημοδορὸς τῶν μ.
1624	11	Τ		Θεοδότος δὲ Κύντιος μ.
1725	12	Τ		Αἰσώπου Ἰσραὴλ.
1826	13	Π		Κορνήλιος Λαοστρατίτης.
1927	14	Η		Η ΨΩΔΙΣ ΤΟΥ ΤΙΛΑΥΟΥ.
2028	15	Σ		Νικήτα μ. Φιλάδελ. δὲ.
2129	16	Κ		Εὐαγγέλιος παρὰ τῆς Περσέφης. T
2230	17	Α		Σοφίας μ. καὶ τῶν 3 ἀποφ. θεῶν.
2331	18	Τ		Εὐκλείης ἐκ Γερμανίας. Ἀνιδόνης.
2432	19	Τ		Τροφίμης, Σαρδανία. Δογματιστορ.
2533	20	Π		Εὐσταθίου παρὸν. καὶ τῶν οὐκ αὐτῶν.
2634	21	Η		Κεδρίκας ἀπ. Ἰωνθ. προφ.
2735	22	Σ		Φωκὶ Ἰσραὴλ. ἐκ Σαμάρης.
2836	23	Κ		Σελλήνης Προδορὸς, Σαρδανία δὲ.
2937	24	Α		Θέκλος τῆς προφ.
3038	25	Τ		Κυρροδορὸς τῆς βίβλου.
3139	26	Π		"Η μετάνοια Ἰουδ. τοῦ Θεολόγου.
3240	27	Η		Κυκλιόπου μ. καὶ τῶν οὐκ αὐτῶν.
3341	28	Η		Χαριτομένη δαυλ. ἡμερῶν προφ.
3442	29	Σ		Κυρρομὸς τοῦ ἀναχωρητοῦ.
3543	30	Κ		Γρηγορίου Ἰσραὴλ τοῦ Πρωτοῦ.

***Ἐπιστολῶν χρονολογία.** — Εἰς τὰς ἐμπορικὰς ἐπιστολάς ἡ χρονολογία τίθεται ἀναμφισβότως ἐπὶ κεφαλῆς· διότι εἶναι χρεῖα νὰ ἔχη ὁ ἀναγινώσκων πρὸ πάντων ἵα ὅφιν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη καὶ ἐκ τούτου νὰ ὀδηγηθῇ. Ἀλλ' εἰς τὰς μισθωματοῦς ταῦτο εἶναι ἀνοικτεῖον· εἰς αὐτὰς ἡ χρονολογία πρέπει νὰ τίθεται εἰς τὸ τέλος, διότι ἡ ὁρμὴ τῆς ψυχῆς οἰστέ προόρχει τῆς περὶ χρονολογίας σκέψεως.

Ὁ θελὼν νὰ εἶναι, ὅ,τι δὲν εἶναι, ἀποβάλλει καὶ ὅ,τι δύναται νὰ εἶναι.

Κοινολογημένον σχέδιον ήδη κινδυνεύει νά ταναγήσῃ.

Ὁ μικρόψυχος τρέμει ἐνάλπιον τῆς κοινῆς γνώμης, ὃ ἄσπασον τὴν περιφρονεῖ, ὃ ἐπιτρέπει τὴν διεσθύνει.

Ἐν κακῇ ὁδῷ εὐρισκόμενος, διπλασίαζε τὸ βῆμα.

* Ἀληθὴς ἀνδρεία τὸ εἰσίστασθαι ὑπομένειν.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Σ	Γ	Λ	Η	
6	14	1	Α	*Ανασία δα., Ρωμαϊκὸν μιλύβαδ.
7	15	2	Τ	Κυριακὸν ἱεραμ., *Ισοπέρι μ.
8	16	3	Τ	Διονυσίου Ἀριστοφάνη ἱεραμ.
9	17	4	Η	*Ιεροθέα δα. *Αθηνά.
10	18	5	Η	Χαράρις μ.
11	19	6	Σ	Θωμά δα.
12	20	7	Κ	Σωφία καὶ Βίκτω μ.
13	21	8	Δ	Πλάτωνος τῆς δόξης.
14	22	9	Τ	*Ιωάννη Ἀλφραίν δα.
15	23	10	Τ	Εὐλαμπία καὶ Εὐλαμπία μ.
16	24	11	Π	Φιλίππος δα. Θεοφάνης δόξ.
17	25	12	Η	Πρόβα, *Ανδροκίκα μ.
18	26	13	Σ	*Αγαθοδόξος καὶ *Αγαθοκίκα μ.
19	27	14	Κ	Τῶν δα. 75) Πατ. τῆς Ζ' Οὐλ. Σον.
20	28	15	Α	Δοκίμοιο μύητρος.
21	29	16	Τ	Δοκίμοιο τοῦ ἐπισκοπάρχου.
22	30	17	Τ	*Μαρί παρμ., *Ανδρέα δόξ.
23	31	18	Η	Ανὰ τοῦ Εὐαγγελιστά.
24	1	19	Η	*Ιωάνη παρ., Οὐσία μ.
25	2	20	Σ	Γεωργίου τῆς ἐν Κρυφῶν, *Ασπερμὸν.
26	3	21	Κ	*Παύλου δα. τοῦ Μεγάλου.
27	4	22	Α	*Αβερκίου τοῦ ἐπισκοπάρχου.
28	5	23	Τ	*Ιωάννη δα. τοῦ Ἀδελφοδόξου.
29	6	24	Τ	*Ανδρέα μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
30	7	25	Η	*Μαρκίου καὶ Μαργαρίτου τῶν μ.
31	8	26	Η	Δημητρίου μεγάλ. τοῦ Μυροβλήτου.
32	9	27	Σ	Νεστόρος μ.
33	10	28	Κ	Τερτυλίου, Νικαίου μ.
34	11	29	Α	*Αναστασίας δόξ.
35	12	30	Τ	Ζηνοβία καὶ Ζηνοβία μ.
36	13	31	Τ	*Αριστοβούλου ἐν τῶν Γ', Σάββατο.

Ἐχει ἡμέρας 31.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 11.

Ἡ νύξ " " 12.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπιόν.

Ὁθωμανικὸς ΤΕΣΡΙΝΙ-ΕΒΒΕΛ

تشرین اول

Ὁ ἀραβικὸς ΣΕΒΒΑΛ

شوال

ἔχων ἡμέρας 30, ἀρχεται τῇ 24η.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἡ καρδία ἐδόθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ μόνον διὰ νὰ ἀγαπῶμεν.

Πρὸ πάντων οὐ μὴ πείσῃς ποτὲ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἔσται ὡς ἔσται ἡ νύκτα ἐς τὴν ἡμέρα, ὅτι ποτὲ σου αἴσιτος εἰς ἄλλον δὲν θά γείνης.

Αἱ γυναῖκες εἶναι ἀνηλεέστεραι πρὸς τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων γυναικῶν ἢ οἱ ἄνδρες.

Ἡ θλίψις εἶναι τὸ τέλος τοῦ ἐρωτος καθὼς τὰ γηρατεῖα εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς.

Ὁ ἔρως ἡ αἰθήρ θὰ εἶναι ἡ βόρβορος.

Οὐδὲν αὐξάνει τὸν ἐρώτα καὶ μαλακώνει τὴν καρδίαν ὅσον ἡ ἐκμυστήρευσις.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Σ	Γ	Λ	Η	
9	14	1	Η	Κοιμὰ καὶ Δαμιανὸς τῶν *Αναργῶν.
10	15	2	Η	*Αθανάσιος μ. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.
11	16	3	Σ	*Αποστολὴ, *Ιωάννης, *Αμθολά μ.
12	17	4	Κ	*Ιωαννῆς τοῦ Μετ., Νικηφόρος ἱεραμ.
13	18	5	Α	Εὐλαμπία καὶ *Εὐαγγελιστῆς τῶν μ.
14	19	6	Τ	Νικόλα ὁσμεν. Κλαύδιος τοῦ δυνάστη.
15	20	7	Τ	Τῶν ἐν Μελανί 23 μ., Δαΐδης.
16	21	8	Η	*Ἡ σὺναξις Μεγαλὴ καὶ Γορθέη.
17	22	9	Η	*Οἰκονομὸς καὶ Παρμενίου μ.
18	23	10	Σ	*Εὐδοκία ἐν τῶν Γ', *Οὐσία μ.
19	24	11	Κ	Ματθ., Βίκτωρος καὶ Βικτωρία μ.
20	25	12	Α	*Ιωάννη *Ελεγκμονος καὶ Νεῖλα δα.
21	26	13	Τ	*Ιωάννη τοῦ Χρυσοστόμου.
22	27	14	Τ	Φιλίππος δα.
23	28	15	Η	Εὐφροσύνη, Σαμουὴλ καὶ *Αβὶθ μ.
24	29	16	Η	*Ασάριος ὁ ἐν τῶν Χρυσάνθου.
25	30	17	Σ	Ματθῆος τοῦ ἐπισκοπάρχου.
26	31	18	Κ	Γρηγόριος ἱεραμ. Νεοφυλακίτης.
27	1	19	Α	Πλάτωνος καὶ Ρωμαίου μ.
28	2	20	Τ	*Αἰθία παρμ., Βασιλῆα μ.
29	3	21	Τ	Πρόβα Κλαύδιος, Γρηγόριος ἐκ Αἰουπ.
30	4	22	Τ	Τῶν Εἰσοδία τῆς βροτοκῆς.
31	5	23	Η	Φιλήμονος καὶ *Αρχέμου ἐκ τῶν Γ'.
32	6	24	Η	Γρηγόριος ἐκ *Ασκαρηνίτης.
33	7	25	Σ	Κλημεντος Παῖσα Ρώμης.
34	8	26	Κ	Αἰκατερίνης μεγάλου, Μαρμαρίου μ.
35	9	27	Α	*Ανδρέα τοῦ Κανίτα, Στυλίου δα.
36	10	28	Τ	*Ιωάννη ἱεραμ. μεγάλου.
37	11	29	Τ	Σωφίας τοῦ Νέου, Εὐφροσύνη μ.
38	12	30	Η	Παραστάς καὶ Φιλομένη τῶν μ.
39	13	31	Η	*Ανδρέα τοῦ Προτοκλήτου.

Ἐχει ἡμέρας 30.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 10.

Ἡ νύξ " " 14.

Ὁ ἥλιος εἰς τὸν Τοξότην.

Ὁθωμανικὸς ΤΕΣΡΙΝ-Ι-ΣΑΝΙ

تشرین ثانی

Ὁ ἀραβικὸς ΖΙΑΚΑΔΕ

زى القعدة

ἔχων ἡμέρας 29, ἀρχεται τῇ 24η.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Πολὺ μᾶλλον ἀποκλήρηται τὰ τέκνα του κατωσερέφων τὴν τιμὴν ἢ τὴν περιουσίαν του.

Τὸ γῆρας σμικρύνει μεγαλύνει δὲ ὁ θάνατος.

Ὁ πλοῦς εἶναι ὁδὸς· εἶναι βουνόν· δεὸν ὁρθοὶ νὰ τὸ ἀναβαίνωμεν καὶ καθήμενοι νὰ τὸ καταβαίνωμεν.

Καθὼς οἱ πλανῆται οὕτω καὶ ἡ δόξα ἔχει δορυφόρους περὶ αὐτήν.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Σ	Γ	Π	Η	Ναὺς προφ.
5	14	1	Σ	Ναὺς προφ.
6	15	2	Κ	Ἀβραὰμ προφ.
7	16	3	Δ	Σωφροσύνη προφ.
8	17	4	Τ	Βασίλειος μεγαλ.
9	18	5	Τ	Σάββα του ἡγιασμένου.
10	19	6	Π	Νικολάου ἐπισκόπου Μόρων.
11	20	7	Π	Ἀμβροσία ἐπισκ. Μεδιολάνων.
12	21	8	Σ	Παταπύδης.
13	22	9	Κ	Σύλληπος ἀγίας * Ἀννης.
14	23	10	Δ	Μηνὴ καὶ Ἐλεγάρι μ.
15	24	11	Τ	Δανιὴλ τοῦ Σινιτιαν.
16	25	12	Τ	Σαυρόδοντος ἐπισκ. Τριφυλίου.
17	26	13	Π	Εὐαγγ. μ., Λακίας μ.
18	27	14	Π	Θεοφ. μ.
19	28	15	Σ	Ἐλευθερίου ἱερομ.
20	29	16	Κ	Τῶν δευ. Πρακτικῶν, Δανιὴλ πρ.
21	30	17	Δ	Διονυσίου ἀρχιεπισκ. Αἰγίνης.
22	31	18	Τ	Σεβαστιανῶν καὶ Σωφ. μ.
23	1	19	Τ	Βασίλειος μ., Ἀγλαίας δα.
24	2	20	Π	Ἰγνατίου ἱερομ. καὶ Θεοφάνη.
25	3	21	Π	Ἰωάννης καὶ Θεμιστοκλ. μ.
26	4	22	Σ	Ἀντιστοίας τῆς Φωκαίας.
27	5	23	Κ	Τῶν δευ. Ἀβραὰμ μέχρι Μνήστ.
28	6	24	Δ	Εὐαγγ. μ., ἡμετέρας.
29	7	25	Τ	Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ τοῦ ΧΡ. ΣΤΟΥ.
30	8	26	Τ	Η σὺνολος τῆς Θεοτόκου.
31	9	27	Π	Σταθάνου ἀρχιεπισκ. καὶ Πρωτομάστο.
32	10	28	Π	Τῶν δευ. Νικολάου ἐπισκ. Μόρων.
33	11	29	Σ	Τῶν δευ. Βασιλείου 14 μ., ἡμετέρας.
34	12	30	Κ	Ἰωάννης Μνήστορος, Ἀντιστοίας μ.
35	13	31	Δ	Μελάνης ἀγίας.

Ἐχει ἡμέρας 31.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας 24.

Ἡ νύξ " 15.

Ἡμερομηνία τοῦ Δεκεμβρίου.

Ὁθωμανικὸς ΚΙΑΝΟΥΝ-ΙΕΒΒΕΛ

١٤٠٢

Ὁ ἀραβικὸς ΖΙΑΧΙΑΖΕ

زى الحجه

ἔχον ἡμέρας 30, ἀρχεῖται τῇ 27η.

ΛΗΚΕΔΩΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἀριστος γεωγράφος.—Γεωγράφος, συγγράφας γενικὴν μεγάλην περιγραφὴν τῆς ὁδοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπεπληρώθη ποτὲ μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ εἰς μικρὴν ἀπὸ τῆς Ὀρελάνης ἀπόστασιν. Ἦτο ἤδη μεσονύκτιον καὶ ἡ νύξ σκοτεινοτάτη, ὁ δὲ σοφὸς γεωγράφος δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν ὁδόν. Ὁ ὑπηρετὴς στενοχωρηθεὶς ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὸν κύριόν του, λέγων· «Τί σὰς ἐμελλε νὰ περιγράψῃς τὸν κόσμον ἡλόκληρον, ἀφοῦ δὲν δύνασθε νὰ εὕρῃτε τὸν δρόμον σας εἰς δύο ἀπὸ τοῦ μέρους, εἰς ὃ κατοικεῖτε, λείψας ἀπόστασιν;»

Τῶν καρδιῶν μας τὰς πλῆγας ὁ χρόνος βαλομένην,
εἰς τὰ περὰ του ἔλπετον οἱ ψυχικοὶ μας πόνοι.
Ὁ ἀνθρώπος γλυκὺ γελᾷ, ὀργιστὴ καὶ πάλιν χαίρει,
αἰώνια αἰσθήματα τὸ στήθος του δὲν φέρει.

ΑΒΡΑΑΜ Γ. ΒΑΠΟΡΙΔΗΣ ΕΦΕΝΤΗΣ

Ἡ ἀνὰ τὸν Ἐφεσὶν ὁ Ἀβραάμ Γ. Βαπορίδης ἔφηγε εἶναι καὶ κατ' ἐξοχὴν ἀνάστημα τῆς κατὰ τὸν ὀκατοπότητον φιλοσοφίας καὶ δραστηριότητος καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ μετ' ἀποστροφῆς ἐπιταχυντικῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκαστοῦ ἐκ τῆς Κρατικῆς Βασιλικῆς ἀνατιθεμένων αὐτῷ ὑποθημάτων. Ἄνευ δὲ ὑπερβολῆς δύναται εἶπε ὅτι ὁλόκληρος ὁ βίος τοῦ Ἀβραάμ Γ. Βαπορίδου ἔφηγε εἶναι ἀντικειμένη ἐκπληρωσὶς τῶν ἐκ τῆς καθήκοντων. Ἐν τῇ διακρίσει τῆς ἐξουσίας πρὸς τὸ καλὸν ἀξιώσας, καὶ ἀνεξάντητος ἀγαθῇ θέλῃσις. Τὰ προτερήματα δὲ ταῦτα διαβλέπει τις εἰς τὸν δημόσιον καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν αὐτοῦ βίον.

Γεννηθεὶς ἐν Φερεσσῇ τῆς ἑπαρχίας Ἰκονίου, ἀρχαῖος τὰ πρῶτα μαθήματα ἐν τῷ σχολεῖοι τῆς πατρίδος αὐτοῦ. Ἐπειτὰ δ' ἐκπαίδευθη εἰς τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ σχολῇ Τριφυλίου καὶ ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ. Ἰδίᾳ δὲ ἐπεδόθη μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας εἰς τὴν ἐκμάθησιν καὶ σπουδὴν τῆς ἐπιστήμης τοῦ Κράτους γλώσσης, τῆς τωσάντης κοινωνικῆς καὶ χρηστικῆς.

Διορισθεὶς δὲ τὸ πρῶτον Ἀυτοκρατορικῷ Διατάγματι τῇ 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1881 Ἐλεγκτικῆς τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων καὶ Γενικῆς Ἐπιθεωρητικῆς τῶν Τυπογραφεῶν, ἐκπληρώσας πιστῶς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Εὐδοκίμως δ' ἐπιτελέσας διαφόρους σπουδαίας ἐδικοὺς ἀποστολὰς. Ἀυτοκρατορικῷ Διατάγματι, εἰς διαφόρους νομαρχίας καὶ ἐπαρχίας τοῦ Κράτους (Ἀδριανούπολιν, Σμύρνην, Μιτυλήνην, Σαράντα-Ἐκκλησίαν, Γκιανμουλάτζιαν, Μαγνησίαν, Αἰδίνιον κλπ.), προήχθη βαθμηδὸν μετὰ παραδειγματικῶν ἐν ἀποστροφῇ

καὶ ἔζηλῳ ὑπερεικοσασετὶ ὑπηρεσίαν τῷ 1902 εἰς μέλος τοῦ Ἐκποπτικοῦ καὶ Λογοκριτικοῦ Συμβουλίου ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, τμηθῆναι ἐπαξίως ὑπὸ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου διὰ τὰς πρὸς τὸ Κράτος πολλὰ καὶ πιστὰς ὑπηρεσίας, διὰ τοῦ βαθμοῦ Οὐλμα-Ἐβέλ, α' τάξεως, α' βαθμοῦ, καὶ διὰ τὴν παρασῆμιν Μετξήπὲ β' τάξεως καὶ Μεταλλίου τῆς Φιλοπατρίας. Τῇ δὲ 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1906 συνεπλήρωσε τὴν εἰκοσιπενταετίαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, δεῖξας καθ' ὅλον τούτο τὰ μακρὰν διάστημα ἔζηλῳ ἐνθερμον καὶ σπανίαν ἱκανότητα.

Τὴν Αὐτοῦ Ἐξοχότητα τὸν Ἀβραάμ Γ. Βαπορίδην Ἐφέντην χαρακτηρίζει καὶ θερμὸς ἔηλος καὶ προθυμία μεγάλη πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν κοινῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους πραγμάτων. Δείξας δὲ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις ἀξιώταιν ἱκανότητα, ἐκασπασατο τὴν δικαίαν ἐκτίμησιν καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐφ' οὗ ὑπὲρ αὐτῶν πολλὰς μέχρι τοῦδε ἀόκινως ἐπόνησεν. Ἰδίᾳ δ' ἐξυπηρέτησε τὰ σημαντικώτατα τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος, τοῦ Φερτεκίου, ὅπερ οὐ πάποτε ἐγνωριστοῦν αὐτῷ διὰ τὰς πολλὰς καὶ πολυτίμους αὐτοῦ ἐνεργείας. Ἡ δεξιότης αὐτοῦ ἐφαρτία ἐν τῇ Δημοτικῇ τοῦ Φαναρίου Σχολῇ, συμπύκναι μετὰ τῆς προαγωγῆς αὐτῆς εἰς Ἑλληκίην Παιδιαρχικὴν Ἀστικὴν Σχολὴν, προκλιθεὶς ἐπὶ τῆς ἐφορείας καὶ τῆς διὰ λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οὐλοδομῆς, δαπάνη γενναϊοδωρῶν τοῦ μεγατίμου ὁρογεντοῦ Ἐξοχότητος Γρηγορίου Γ. Μαρσολῆ, ἀφ' οὗ καὶ ἐπινομεῖται. Ἡ ἐφορεία δὲ αὐτῆς τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀβραάμ Γ. Βαπορίδου Ἐφέντη εἶναι διὰ πάντα ἀμερολήπτως τὰ πράγματα κρίνοντα, ἐφαρτία δράσεις φιλογεντοῦ καὶ φιλοτίμου. Πιστὴ καὶ ἀποροστέγκαταληφθεῖσα ἡ Σχολὴ αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ἐδωρήθη διὰ τῆς μεγάλης δραστηριότητος τῆς οὐλοδομῆς ἐφορείας, νὰ διενεργήσῃ μὲν μακρὸν καὶ ἀνεκὸν ἐπὶ δέκα ὅλα ἔτη, νὰ πραγματοποιηθῇ δὲ διὰ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς πρὸς συντήρησιν εἰς τὸ μέλλον ἀσφαλεῖς προσόδους, ὥστε νὰ μὴ εἶναι τοῦ λοιποῦ ὁ βίος αὐτῆς ἀκροσφαλὴς καὶ ἀμφίβολος. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐφορεὶς τοῦ αἰκοναμικῶς δυσπραγεῖντος Ἑθνικοῦ Ἰσχυρισμοῦ Παρθενιαγωγείου τὸν αὐτὸν ἐπέδωκετο ἔηλος, συντελέσας μεγαλῶς εἰς τὴν πρόσδον αὐτοῦ, ἐφ' οὗ καὶ ἔτινε τῶν ἐγγυητικῶν εὐχαριστιῶν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὡς πρόεδρος δὲ τῆς ἐνταῦθα Κεντρικῆς τῶν Ἐκπαιδευτηρίων Φερτεκίου, τῆς προσφιλῆς αὐτοῦ πατρίδος, Ἐπιτροπῆς ἐδοκιμώτατα καὶ μετὰ μεγίστης φιλοτιμίας ἐπὶ μακρὸν εἰργάσθη, διὸ καὶ ἀνεκηρύχθη πρὸς ἐξαιτίας ἡδὴ ἐπίτιμος αὐτῆς πρόεδρος. Καὶ ὡς ἀντιπρόεδρος τοῦ Πατριαρχειοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἁγίουματος τῶν Βλαχευγῶν ἐξ ἐφορείου διαρισθεὶς ἀγαστὴν ὑπὲρ αὐτῶν κατέβαλε προσπάθειαν, τῇ δὲ ἐν Κωνσταντινῇ Θεροσκευτῶν Ἀνιγενιστηρίων εὗρεν ἐν αὐτῷ θερμουργὸν προστάτην.

Ἐνεκα δὲ τῶν εἰληκρινῶν αὐτοῦ διαθέσεων ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ τῶν πολυτίμων εἰς αὐτὰ ὑπηρεσιῶν, τῆς ἐπιμήθης διὰ τῆς ἐπιζήλου τιμῆς μέλους ἐν τῇ ἐκλογικῇ τῶν Παιδιαρχικῶν Συνελεύσει πρὸς ἐκλογὴν νέου Πατριάρχου, τὸ πρῶτον τῷ 1884 ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ δις ὡς πολιτικὸς βαλμοῦχος, τῷ 1897 καὶ 1901, ἐκλεγείς ὑπὸ τῶν δύο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους Σωματίων. Διὰ τοιαύτας δὲ ὑπηρεσίας ἐτιμήθη ὑπὸ μὲν τῆς σεφικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ παρασῆμου τοῦ Τιακόβου β' τάξεως καὶ διὰ τῆς μεγάλης τιμῆς τοῦ παρασῆμου τοῦ Ἀγίου Σάββα, ὑπὸ δὲ τῆς ρωμανικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ ρουμανικοῦ Ἀστέρος β' τάξεως. Ἡ δὲ Αὐτοῦ Θεωπάτη Μακαριότης ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, κ. Δαμιανὴς ἀμειβὼν τὰς πρὸς τὸν Παναγιὸν Τάρον πολλαπλὰς καὶ πολυτίμους αὐτοῦ ἐκδουλεύσεις ἀπένευμεν αὐτῷ τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Παναγίου Τάρου.

Ἐν τέλει δὲ τοῦ βραχείου τούτου βιογραφικοῦ σημειώματος παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ Α. Ἐξοχότης ὁ Ἀβραάμ Βαπορίδης Ἐφέντης ἐξέδωκε πρὸ δεκαεπταετίας τὸ πρῶτον ἐξαίρετον πρωτότυπον ἔργον, τὴν «Ἱστορίαν τῶν Σουλτάνων», ἀπερρωθείσαν εὐλαβῶς τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι τῷ Ἀνακτι ἡμῶν, ἥτις ἐν βραχεὶ χρονικῷ διαστήματι καὶ ἀνετυπώθη τὸ τρίτον εἰκονογραφημένη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΒΟΥΡΟΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαιτέρων τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους καθηγητῶν καὶ τῶν παιδαγωγῶν τῆς Σχολῆς παραδόσεων ἐφημερῆς, Διωρίσθη ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Γένους ὡς καθηγητῆς τῷ 1879 εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ μακαρίτου Ὁρφενιῶτα, τῷ 1895 ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν μαθημάτων τῶν τοῦ τοῦ ἐπομβύσαντος ἀοιδίου τοῦ Γένους διδασκάλου Ἀν. Χουρμουζιάδου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1901 τὴν διδασκαλίαν τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει διδασκόμενος τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Σχολῇ Διπλοκισίου Νεαρὸς τὴν ἡλικίαν ἀπεστάλη εἰς Βιέννην (τῷ 1866), ὅπου ἐπὶ δωδεκαετίαν διαμείνας διήκουσε καὶ τὴν σειράν τῶν τῆς μέσης παιδείας μαθημάτων καὶ τὰς ἀνωτέρας αὐτοῦ σπουδὰς ἐτελοποίησεν ἐν τῇ Ἀνωτέρῳ Πειραματολογικῇ καὶ Πολυτεχνικῇ Σχολῇ τῆς Βιέννης, ἀξιώθηκε μετὰ τὰς γενομισμένας δοκιμασίας (τῷ 1874) τοῦ Διδακτορικοῦ τῆς ἀνωτάτης ταύτης Σχολῆς Διπλώματος, τοῦ παρέχοντος αὐτῷ τὴν ἀδειαν τοῦ διδάσκειν εἰς ὅλας τῆς Αὐστρίας τὰς Σχολὰς. Ἐπιστρέψας ἐκ Βιέννης ἐδίδασκεν εἰς πολλὰ παρ' ἡμῶν ἀντίθετα Ἐκπαιδευτήρια, ἐν τῇ Ἱεραικῇ Σχολῇ, τῇ Παλλάδι, τῷ Ζωγραφείῳ καὶ ἄλλοις, διδάσκει δὲ σήμερον καὶ ἐν τῷ Ἰσχυρισμῷ Παρθενιαγωγείῳ.

Ἡ πολυμερὴς τοῦ Νικολάου Βούρου μόρφωσις, συνδυαζομένη μετὰ τοῦ ἀναλυτικοῦ τοῦ λόγου αὐτοῦ χαρακτηρῶς, καθιστῶσι τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ εὐχάριστον καὶ τὴν τροφήν τοῦ μαθήματος εὐπετέον. Τὸ ὄφρος αὐτοῦ διατελεῖ ἀείποτε μελιχρὸν καὶ προσήνεμον πρὸς πάντας, ἡ δὲ ἀγάπη τῶν μαθητῶν τοῦ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ἀναστρεφόμενων αὐτῷ εἶναι μεγάλη. Ἀκούραστος ἀνέρχεται τὰς κλίμακας τῆς Σχολῆς, εὐθύμως δὲ πάλιν περὶ τὸ ἑσπερας ἐγκαταλείπων τὰς παραδόσεις κατέρχεται ταύτας. Τὸ καθηκὸν καὶ ἡ ἐργασία εἶναι δι' αὐτὸν τέχνη, εἶναι ἐνασχόλησις δι' αὐτὸν εὐάρεστος.

Πλὴν καὶ τοῦ ἀγορητοῦ τὸ βῆμα δούκεις ἀνέλαβε πρεπόντως ἐκδόμην διὰ τῶν δια-

λέξουν αὐτοῦ, ἐκξεργαζόμενος πάντοτε θέματα καὶ αὐτὴν τὴν περιέργειαν τοῦ ἀγνοοῦ-
 τοῦ ἐπισύροντα. Ὁ κράτος δὲ τῆς πλοκῆς αὐτῶν διατάσσεται, τὸσον σιφῆς ὅσον καὶ
 ὁ λόγος αὐτοῦ καθίσταται γλυκὺς. Ὁ αὐτὸς χαρακτηρ τοῦ ἴφρου διακρίνει καὶ τὰ
 δημοσιεύματα αὐτοῦ, ὡς εἰκόνα παρέχουσαν αἱ Ἀκτὶς, δημοσιεύουσαι ἰδίαν γλῶσσαν
 αὐτῶν γραφεύσαν πραγματείαν περὶ τοῦ Ἡμερολογίου τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς.

Εἰς σφάλμα δ' ἀσυγχώρητον θὰ περιεπιτρεῖται ἂν ἐν τῇ σκιαγραφίᾳ ταύτῃ τοῦ
 πολυμαθοῦς καθηγητοῦ παρερχόμεθα σιωπηλῶς τὴν ἄκρην αὐτοῦ κλίσιν πρὸς τὰς
 ἀρχαίους Ἑλλήνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς, τοὺς περὶ τὰς θετικὰς λεγομένας ἐπιστή-
 μας ἐνδιατρίψαντας. Τὸ τοιαῦτον βεβαίως εἶναι πολὺ εὐχάριστον, καθόσον καὶ ἡ
 μελέτη τούτων ἡμᾶς δείξῃ καὶ τὴν εἰς τὰς ἐπιστήμας ταύτας ἐπίδοσιν τῶν ἀρχαίων
 λαῶν, θὰ συμπληρώσῃ κενὸν τοῦ ὅλου βίου τῶν κλασσικῶν ἐθνῶν. Αἱ Ἀκτὶς
 τοῦτον τεκμήριον παρέχουσι δημοσιεύουσαι (σελ 110) δύο ἑμμετρα τῶν ἀρχαίων
 προβλήματα, ἀποσταλέντα αὐταῖς ὑπὸ τούτου.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΗΣ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΚΟΝ

Τὸ ἡμερολόγιον ὑφίσταται ἐν Σινῇ ἀπὸ 2000 ἤδη ἐτῶν. Πᾶς αὐτο-
 κράτωρ, ὅμα τῇ ἀναρχίᾳ του, ποιεῖται ἀσημάτους τινὰς μεταβολὰς. Ἡ ἀστρο-
 νομικὴ ἀγγκλήσις ἐν ἑτοσ πρότερον συντάσσῃ τὸ ἡμερολόγιον, ὅπερ, ἐγκριθεὶς
 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, χρησιμεύει ὡς βάσις πάντων τῶν ἡμερολογίων τοῦ
 κράτους. Μόνον δὲ προσεθῆκα μὴ ἀπὸδρυσθαι κατ' ἀρχὴν εἰς αὐτὸ ἐπιτρέπονται
 ὡς ἡμερολογικαὶ προσητεῖαι, ἀναγραφὴ τῶν ἀποφράδων καὶ μὴ ἡμερῶν, περὶ
 καιροῦ κανόνες τῶν χωρικῶν, βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς πείρας, ὑπόδειξις τῶν
 κανόνων τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς, αἰνίγματα, μῦθοι λαλκοὶ ποιήματα, προβλή-
 ματα μαθηματικά, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λίαν πολυπλοκά κτλ. καὶ. Ἡ διασκευὴ τοιού-
 του ἡμερολογίου τοῦ κράτους ἢ αὐτοκρατορικοῦ ἡμερολογίου, καθ' ὃ δέον τὰ
 συντάσσονται πάντα τὰ πολιτικὰ ἡμερολόγια, ἀποδίδεται εἰς τὸν αὐ-
 τοκράτορα Ὑάω (2367 π. Χ.), καὶ ἄλλους δὲ εἰς τὸν αὐτοκράτορα Χοάγγ-Τι
 (2597 π. Χ.).

Ἡ ἡμερομηνία ἀρχεῖται ἀπὸ τοῦ μεσονυχίου. Ὁ αὐτοκράτωρ Βοῦ-
 Βάγγ, ἰδούσης τῆς Δυναστείας τῶν Τοίω, διέταξε τοῦτο. Προηγουμένως, κατὰ
 τὴν δυναστείαν τῶν Σιγγ (1760 π. Χ.), ἀρχὴ τῆς ἡμερομηνίας ἔλογίζετο ἡ
 μεσημβρία. Ἡ πολιτικὴ ἡμέρα ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 διπλῆς ὥρας, καὶ τὸ
 μέσον τῆς πρώτης θεωρεῖται μεσονύκτιον. Ὡστε ἀκριβοῶς λαμβάνεται ἡ 11
 μ. μ. ὥρα ὡς ἀρχὴ τῆς ἡμερομηνίας. Αἱ διπλαὶ ὥραι (Σι) καλοῦνται: Τόδε,
 Τσέον, Ὑν, Μάο, Τσζίν, Σιέ, Οὔ, Βάι, Σζίν, Ὑέον, Σοῦ, Χάι. Ἡ διπλὴ
 ὥρα ἔχει 8 μέτρα (τέταρτα τῆς ὥρας) Κέ. Ἐκαστος τούτων 15 Φέν (λεπτά).
 Κατὰ τοὺς νεωτάτους χρόνους ἕκαστος Φέν διηρέθη εἰς 60 Μάο (δεύτερα
 λεπτά). Καὶ ἀρχὰς ὅμως ἡ ἀστρονομικὴ ἡμέρα διερχετο εἰς 10000 ἴσα μέρη.
 Τὰ σήμερον ἐν χρήσει ἡμερολόγια τοῦ Ὀδρανίου Κράτους ἔχουσι παραπλεύρως
 τῶν διπλῶν ὥρῶν τὰς εὐρωπαϊκὰς ὥρας.

Παράδοξος συνδυασμὸς ἡμερῶν εἶναι ὁ ἑξῆς: 10 μονοσύλλαβοι λέξεις,
 καλούμεναι κορμολ (Κάν), καὶ δίδωσκα παρόμοιαι, ἐπικαλούμεναι κλάδοι (Τσζι),
 ἀποτελοῦσι τὰ ὀνόματα 60 διαδοχικῶν ἡμερῶν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται

περιοδικῶς, ὡς αἱ ἡμέραι τῆς παρ' ἡμῶν εβδομάδος. Πλὴν τούτου ὑπάρχει καὶ συνδυασμὸς ἐξ 28 ἡμερῶν, ἐς 4 τμήματα, κεχωρισμένων ὡς ἐξῆς:

1η	Εβδομάς :	Φάγγ	Σιν	Βάι	Κχι	Τίου	Νίου	Νιου
2α	>	Χίου	*	*	*	*	*	*
3η	>	Μάο	*	*	*	*	*	*
4η	>	Σιγγ	*	*	*	*	*	*

καὶ εἴτα ἀρχεται κατὰ σειράν πάλιν διὰ τοῦ Φάγγ. Ἡ ὀνοματολογία αὕτη συνεχίζεται ἀδιακόπως, μὴ λαμβανόμενον ὑπ' ὄψιν ὅτι τοῦ τέλους τοῦ μηνὸς οὐτε τοῦ ἔτους. Ἐν τοῦτοις διατάσσεται ὅπως ἡ ἐβδομὴ ἡμέρα χρησιμεύῃ πρὸς σοβαρὰν περὶ ἐαυτῶν σκέψιν.

Ὁ μὴν ἀρχεται μετὰ τῆς νέας σελήνης καὶ περιλαμβάνει 29 ἢ 30 ἡμέρας. Οἱ δώδεκα μῆνες τοῦ ἔτους σημειοῦνται διὰ τῶν ἀριθμῶν 1—12 μὴνον ὁ πρότος καλεῖται **Ἡγιασμένος** μὴν (Τοχιγγ-γιουέ) ὁ ἐμβόλιμος μὴν, ὅστις δὲν ἔχει ἀριθμὸν, καλεῖται Λζιουὺν-γιουέ. Καὶ αἱ μῆνες σημειοῦνται κατὰ περιοδικὴν ἐπίστροφον 1—60 καὶ διὰ τῶν ἀνορθῶν συνδυασμῶν. Πᾶσα τοιαύτη περίοδος περιλαμβάνει πέντε ἔτη, ἐπειδὴ οἱ ἐμβόλιμοι μῆνες δὲν ἔχουσιν ἀριθμὸν. Κατ' ἄλλον τρόπον οἱ μῆνες συνδυάζονται ἐς ὥρας τοῦ ἔτους, ὡν ἑκάστη διαμερίζεται ἐς Μέγγ, Τοχογγ, Κή (ἀρχή, μέσος, τέλος). Ἐκ τῶν μηνῶν τούτων ἐξέχονται ἡ 1η, 11η καὶ 21η ἡμέρα. Πρὸ τῆς νῦν ἐν ἐνεργείᾳ διατάξεως, οἱ Σίνοι εἶχον πολὺν πρὸ τοῦ Μείωνος τὸν κύκλον Τοάγγ, ἐκ 235 σεληνιακῶν μηνῶν, ἐς 19 ἔτη ἀποτελούμενον. Καὶ σήμερον εἰσέτι σημειοῦται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τὸ ἔτος τοῦ κύκλου Τοάγγ.

Τὸ ἔτος εἶναι **σεληνιακόν**, ὃ δὲ ἐμβόλιμος μὴν εἶναι ἐκείνος πάντοτε, καθ' ὃν ὁ ἥλιος δὲν εἰσέρχεται ἐς τὸ ἐπόμενον ζώδιον.

Ὡς ἀρχὴ τοῦ ἔτους θεωρεῖται ἡ πρώτη τοῦ μηνός, καθ' ὃν ὁ ἥλιος εἰσέρχεται ἐς τοὺς **Ἰχθύς**. Ἐπομένως ὁ 2ος, 5ος, 8ος καὶ 11ος σινικὸς μὴν συμπίπτει μετὰ τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίον, τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας καὶ τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίον ἡμῶν.

Τὸ πολιτικόν ἔτος διαμερίζεται ἐς 24 ἴσα μέρη, προσλαμβάνοντα τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν ἢ ἐκ μετεωρολογικῶν τινῶν φαινομένων ἢ ἐκ τῶν γεωργικῶν ἐργασιῶν. Εἰς πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους ἀντιστοιχοῦσιν ἢ τοιαῦτα μέρη ἢ ἀνοίξεις ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ συμπίπτει ἐς ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἐν Πεκίνῳ εὐρίσκεται ἐς 15^ο μίσην τοῦ ὕδροχόου. Τὸ σεληνιακόν ἔτος τακτοποιεῖται διὰ τοῦ ἀστρονομικοῦ. Τὸ τελευταῖον ἀρχεται ἀπὸ τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίον. Τὰ πολιτικὰ ἔτη σημειοῦνται κατὰ δύο κύκλους, ἓνα 12 ἔτων καὶ ἓνα 60. Κατὰ τὸν πρῶτον φέρονται τὰ ἔτη τὸ ὄνομα ζώου τινὸς καὶ κατὰ τὴν εὐφορίαν, τὴν ὕμνωσιν κατὰστασιν, τοὺς πολέμους κτλ. Ἐν τῷ κύκλῳ τῶν 60 ἔτων

ἕκαστον ἔτος φέρει ὠρισμένην ὀνομασίαν καὶ τὸν ἀνοτίκρον συνδυασμὸν τῶν σελήνων. Ἐν ἑκάστῳ ἡμερολογίῳ ἀναφέρεται τὸ ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐν τῷ κύκλῳ τῶν 60 ἔτων, οὕτως ὥστε ἐπιτογγάζεται καθορισμὸς αὐτοῦ. Τρεῖς κύκλοι τῶν 60 ἔτων συμπεριλαμβάνονται ἐς ἓνα, **Σάν-Γιουάν**, ἐξ 180 ἔτων καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν καλεῖται **ἄνω**, ὁ δεῦτερος μέσος καὶ ὁ τελευταῖος **κάτω**.

Ἡ φαινόμενη τοῦ ἡλίου τροχὸς **κιτρινὴ δδὸς** διαιρεῖται α') ἐς 28 Σχέ (Σταθμοὺς σελήνης) β') ἐς 12 Κογγ (Ζώδια) καὶ γ') ἐς 24 Τοίε-Κχιε (ἡμισήμια). Οἱ σταθμοὶ τῆς σελήνης χρησιμοποιοῦνται ἐς ἀστρολογικὰ παρατηρήσεις. Εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ τρίτα αὐτῶν. Τὰ **Κογγ** δὲν φέρουσιν ὀνόματα ζώων, ἀλλ' ἀριθμοὺς καὶ ἀντίστροφον φορὸν, οὕτως ὥστε ὁ ὕδροχόος εἶναι τὸ 1. Ὁ ὕδρην τῆς δυναστείας Χιά (2205 π. X.) διέταξεν ὅπως ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία θεωρηθῇ ὡς ἀρχὴ τοῦ ἔτους. Προσηγομένως τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον θεωρεῖτο ὡς τοιοῦτον. Εἰς τὰ ἡμερολόγια σημειοῦνται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τῆς εἰσόδου τοῦ ἡλίου ἐς τὰ 24 Τοίε-Κχιε, χρησιμοποιοῦμενον πρὸς τοῦτο τοῦ μεσημβριοῦ τοῦ Πεκίνον.

Τὸ ἔτος λογίζεται ἀναλόγως τῆς σειράς αὐτοῦ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν 60 ἔτων τοῦ ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῆς δυναστείας. Μέχρι τοῦδε ἐπ' αὐτοῦ 22 δυναστεῖαι, ὡν ἑκάστη φέρει ἴδιον ὄνομα. Ἐκαστος αὐτοκράτωρ περιλαμβάνει παρὰ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ τὸ ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τιμητικὸν ὄνομα. Ἐφ' ὅσον ὁ αὐτοκράτωρ ζῇ, ἀναφέρεται τὸ ἰδιάζον αὐτῷ ὄνομα. Βεβαία θεωρεῖται ἡ χρῆσις τῆς χρονολογίας ταύτης ἀπὸ τοῦ 206 π. X., τῆς ἀρχῆς τῆς δυναστείας **Χάν**. Κατὰ τινας ὡς ἐποχὴ τῆς ἀρχῆς τοῦ χρονολογικοῦ τούτου συστήματος ἀναφέρονται τὰ ἔτη 2205, 2697 καὶ μάλιστα 4000 π. X. Εἰς τὴν στήματις ἀναφέρονται τὰ ἔτη 2205, 2697 καὶ μάλιστα 4000 π. X. Εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν θεωροῦνται ὡς ἡμερομηνία ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ κατὰ καιρὸν αὐτοκράτορος, τοῦ μηνός ἐν τῷ κύκλῳ καὶ τῆς ἡμέρας τοῦ μηνός. Αἱ ἰδιωτικαὶ δηλώσεις εἰσὶ πολυπλοκώταται.

Αἱ σπουδαιότεραι ἑορταὶ εἰσιν : Ἡ τοῦ νέου ἔτους, τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίον καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Γεωργίας. Ὁ αὐτοκράτωρ πρῶτος φέρει τὸ ἄστρον ἐπὶ καθηγιασμένου ἀγροῦ, οἱ δὲ Μανδαρίνοι συμπληροῦσι τὴν ἐργασίαν. Ἄλλαι κατῆγιασμένοι ἀγροῦ, οἱ δὲ Μανδαρίνοι συμπληροῦσι τὴν ἐργασίαν. Ἄλλαι ἑορταὶ συνδέονται μετὰ τῆς κινήσεως τῆς σελήνης οὗτοι τὴν 1ην, 11ην καὶ 21ην τῶν σεληνιακῶν μηνῶν. Ἐν τῷ πολιτικῷ ἡμερολογίῳ (Λή-Σχου ἢ Τχογγ-Σχου) πλὴν τῶν ἀστρονομικῶν διατάξεων, εἰσάδου τῆς σελήνης ἐς τοὺς δεσμούς, ἐς τὸ περίγειον καὶ ἀπόγειον σημῖον, τῆς ἀρχῆς τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, τῆς εἰσόδου τοῦ ἡλίου ἐς τὰ ἡμισήμια, τῆς θέσεως τῶν πλανητῶν κτλ, περιλαμβάνονται ἀφθροὶ ἀστρολογικαὶ παρατηρήσεις, προφητεῖαι, καλά καὶ ἀποφράδες ἡμέραι κ. ἄ.

Εἰς τοὺς ἄλφους, πρῶτους κατοίκους τῆς Ἰαπωνίας, προσήλθον λίαν ἐνωρίς Σίνοι μετανάστες, ἐσχημάτισαν ἀποικίας καὶ μετέδωκαν σινικὸν πο-

λιτισμόν. Ὑπ' αὐτῶν εἰσῆχθη ἡ σινική χρονολογία ἐν Ἰαπωνίᾳ. Γενικῶς μὲν συμφωνεῖ τὸ Ἰαπωνικὸν ἡμερολόγιον πρὸς τὸ Σινικόν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τὸ ἀνάστημα τῶν 60 ἐν τῇ χρονολογίᾳ.

Ἡ ἡμέρα ἔχει 12 διαιρέσεις ἀνὰ δύο ὥρας, φεροῦσας τὰ ἑξῆς ὀνόματα ζώων: Νέ (μῦς), Οὐς (βοῦς), Τόρρα (τίγρις), Ὀβ (λαγῶς), Τάτε (δράκων), Μι (ὄφις), Οὔμα (ἵππος), Τουζονζέ (πρόβατον), Σάε (νυκτόχοιρος), Τόρρι (ὄρνις), Ἰν (κύν) καὶ Ἰ (χοῖρος).

Αἱ ἡμέραι σημειοῦνται ἀπὸ τῆς 1-60, χρησιμοποιουμένων πρὸς τοῦτο τῶν ἀνωθι ὀνομάτων τῶν ζώων, εἰς ἃ προστίθενται καὶ τὰ **Στοιχεῖα**, καλούμενα: Κῶο (ξύλον), Φάο (πῦρ), Τσοῦντο (γῆ), Κάνιο (μέταλλον), Μίσινο (ὕδωρ) καὶ αἱ συλλαβαὶ γέ καὶ τό, σημαίνουσαι ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν. Εἰς τὸν ἡμέρα, ὅστις λογίζεται ὡς ὁ σινικός, ἡ πρώτη καὶ ἡ 15ῃ ἡμέρα εἰσὶν ἡμέραι ἀρρεν.

Ἐκαστον ἔτος φέρει τὸ ὄνομα ἐνὸς τῶν προρρηθέντων ὀνομάτων πρὸς ὅπερ χρησιμεύει ὡς χαρακτηριστικὸν τοῦ ἔτους. Σημαίνουν οὖν ὁ ὄφις ἔτος ἀνθυμεινόν, ὁ λαγῶς εὐφορον, ὁ ἵππος πολεμικόν, ὁ βοῦς εὐδακόν τῇ γυναικί ἔτος.

Ἡ χρονολογία, συμβαδίζουσα μετὰ τῆς σινικῆς, αὐτοδέχεται εἰς τοὺς Ἰαπωνίαν καὶ διὰ τοῦτο ἐποχῆς **Νίνο** ἐπικαλουμένης. Αὕτη ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 660 π. Χ. κατὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν τοῦ αὐτοκράτορος **Σιν Μοῦ** ἐπονομασθέντος **Τένο** (Δεσπότου τοῦ Οὐρανοῦ), δαίς θεωρεῖται πρῶτος ἥριος τῶν Ἰαπωνίων καὶ εἰς τὸν ἀποδίδουσι θέαν καταγωγὴν. Μικρότερος τις κύκλος ὀρίζεται ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ μέγεθος αὐτοῦ καλεῖται **Νέγγο**. Εἰς ἕκαστον ἡμερολόγιον σημειοῦνται ἐπὶ τινὰ τοῦ παλαιοῦ **Νέγγο** καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἀρχεῖται νέος τοιοῦτος κύκλος.

Ν. Γ. ΒΟΥΡΟΣ

Καθηγητὴς τῆς ΔΙ. τοῦ Γ. Σχολῆς

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, χωρισθεῖσα τῆς Λατινῆς Καθολικῆς τῆς Ρώμης Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1054 ἐπὶ Μετὰ τοῦ Κηρυλαρίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, διετέλεσεν ἕκτοτε ἡνωμένη πνευματικῶς καὶ διὰ στενοῦ συνοχῆς δεσμοῦ μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις καὶ τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς ἠδυνάοντο ἢ ἡλαττοῦντο διαφόρως ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἐκ τῶν τοιούτων μεταβολῶν ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία περιλαμβάνει σήμερον τὰς Ἐκκλησίας ἐκείνας, ὑφ' ἃς ὑπάγονται οἱ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ αὐτοκρατορίᾳ, τῇ Ἑλλάδι, τῇ Σερβίᾳ, τῇ Μακεδονίᾳ, τῇ Ρουμανίᾳ, τῇ Ν. Αὐστρουγγαρίᾳ καὶ τῇ Ρωσίᾳ οἰκούντες ἀνατολικοὶ ὀρθόδοξοι, διηκούμενοι πνευματικῶς ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, περὶ ὧν ἀμέσως ὁ λόγος.

Α) ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἢ ἄλλως ἢ **Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ**, διάφορον κατὰ καιροὺς λαβοῦσα ἑκτασιν, ἀπὸ τῶν πρώτων εἰς τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνων, περιλαμβάνει σήμερον τὰς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ κειμένας ὀρθόδοξους Μητροπόλεις, καὶ κυβερνᾶται ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὧν προαίταται ὁ κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, φέρον τὸν τίτλον Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὅστις εἶναι καὶ ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκλέγεται κατὰ τοὺς ἐθνικοὺς κανονισμοὺς ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῶν ἐν τῇ

βασιλευσούση παρεπιδημούντων ἀρχιερέων τοῦ οἰκουμενικοῦ κλίματος ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ μεταξύ τριῶν ὑποψηφίων, ἀναδεικνυομένων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνερχομένης ἐκλογικῆς συνελεύσεως. Ἡτις καὶ αὐτὴ τοὺς τρεῖς τούτους ὑποψηφίους ἐκλέγει ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς αὐτῆς συνελεύσεως ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς συνεδρία καταρτιζομένου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμ. κλίματος πεμπομένων ψηφοδελτίων, καὶ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ συνεδρία ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως πυχόν προτεινομένων ὑποψηφίων καὶ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης κατόπιν ἐγκριτομένου ἐπισήμου καταλόγου ὑποψηφίων. Τὴν ἐκλογὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, φέροντος πάντα τὰ προσόντα τοῦ ἐκλεξιμοῦ, ἀναγνωρίζει ἐπίσημος ἡ Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῇ Μεγαλειότης δι' ἐπὶ τούτῳ πρὸ Αὐτῆς παρουσίας τοῦ ἐκλεγέντος, ὅστις κατόπιν διερχόμενος διὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐκπνέεται εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου τελεῖται ἡ νενομισμένη τῆς ἀναρρήσεως τελετὴ ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὁ πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἐν τῇ Ὑψηλῇ Βερατίῳ διαλαμβανομένων ὑποθέσεων, κατὰ συνέπειαν προνομίων, τὰ ὅποια ὁ μέγας Πορθητὴς ἐχορήγησεν, ἄλλοι δὲ ἔνδοξοι μεγάλοι βασιλεῖς ἐκτιμήσαντες διέτηρησαν, ὁ δ' ἤδη κραταιότατος ἡμῶν Ἀναξ ἐφ' ἑαυτῷ ἐπεκράωσε. Προεδρεύει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις, συνισταμένη ἐκ δωδεκα Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, κατὰ τὴν ἀνεκκλήν ἐπικρατοῦσαν τάξιν θεωρεῖται πάντοτε ἡ πνευματικὴ ἀρχὴ πάντων τῶν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διατελούντων χριστιανικῶν λαῶν καὶ καταβάλλει πᾶσαν σπουδὴν καὶ προσπάθειαν εἰς ὅλας τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας. Ὅλοι οἱ Μητροπολίται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἔχουσιν ἐξ ἴσου τὸ δικαίωμα νὰ διορίζονται μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀνὰ δύο ἔτη ἕκαστος κατὰ σειράν περιοδικήν, ἀνανεομένου κατ' ἔτος τοῦ ἡμίσεος τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδριάζει τρίς τῆς ἑβδομάδος, ἀσχολουμένη κατὰ Τρίτην μὲν καὶ Πέμπτην περὶ διοικητικῶν ὑποθέσεων, κατὰ Σάββατον δὲ περὶ δικαστικῶν, ὡς Ἐφετεῖον καὶ Ἀκυρωτικόν.

Ἡ Ἱστορικὴ βέ τεβατὰ Ροῦμ Πατριχὴ, ἥτοι ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ, εἶναι ὁ ἐπίσημος κυβερνητικὸς τίτλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Η Α. Θ. Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ Δ' Γ'.

Σήμερον τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀποτελοῦσιν οἱ ἑξῆς :

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακείμ Δ' Γ' (τὸ δεύτερον πατριαρχεῦον ἀπὸ 25 Μαΐου τοῦ 1901). Πρόεδρος.

ΜΕΛΗ

1. Ὁ Κνίκου Ἀθανάσιος	7. Ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος
2. Ὁ Νικομηδείας Φιλόθεος	8. Ὁ Μορωντίας Νικόλαος
3. Ὁ Πελαγονίας Ἰωακείμ	9. Ὁ Σιναίου Σεραφεῖμ
4. Ὁ Ἰκονίου Ἀθανάσιος	10. Ὁ Γεβελίου Ἀγαθάγγελος
5. Ὁ Μηθύμνης Στέφανος	11. Ὁ Αἰδινουπόλεως Δουκᾶς
6. Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος	12. Ὁ Κολωνίας Πολύκαρπος

Τὸ ἕτερον τῶν Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους Σωματίων εἶναι τὸ **Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον**, συγκείμενον ἐκ δώδεκα μελῶν, τῶν μὲν τεσσάρων ἀρχιερέων, ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου λαμβανομένων καὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν συνοδικῶν μελῶν ἐκλεγομένων, τῶν δὲ ὀκτὼ λαϊκῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ συνεχομένης κατ' ἔτος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις (τῇ Ε' Κυριακῇ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς) ἐκλογικῆς Συνελεύσεως, τὴν ὁποῖαν ἀπαρτίζουν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον μετὰ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τῶν κατοίκων τῶν ἑνοριῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Καταστένου, ἐξ ὑποψηφίων σταθερῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπηκόων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους ἀνέκαθεν διατελούντων, προτεινομένων δὲ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας. Τὴν ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου, τῶν τε ἀρχιερατικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπικυροῖ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη κατὰ πιν ἰδίαν περὶ τούτου γνωστοποιήσεως τοῦ Πατριάρχου. Ἡ περίοδος τῆς ἐπιτηρείας τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου προσδιορίζεται εἰς δύο ἔτη, τοῦ ἡμίσεως τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ κατ' ἔτος ἀνανεουμένου. Τὸ τοιοῦτον δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ μέλη, ἀλλ' εἶναι φυσικῶς ἐπόμενον νὰ ἀνανεωθῇ καὶ ἀντικαθίστανται παρ' ἄλλων ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, προεδρευόμενον ὑπ' ἑνὸς τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ μελῶν, τοῦ πρώτου τῇ τάξει μεταξὺ τῶν τεσσάρων, διὰ διπλώματος πατριαρχικοῦ, ἐκτός ἂν οὐσιώδεις ὑποθέσεις ἀναδεικνύων ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ Συμβούλιον, ὅτε ἡ αὐτοκλήτος ἢ κατὰ πρόσκλησιν παρευρισκόμενος προεδρεύει, συνέρχεται τακτικῶς δις τῆς ἑβδομάδος, κατὰ πᾶσαν Τετάρτην ὡς δικαστήριον ἐπὶ ὑποθέσεων ἐθνικῆς φύσεως, καὶ κατὰ πᾶσαν Παρασκευὴν ὡς διοικητικὸν σῶμα, ἐπιτηροῦν καὶ ἐποπτεύον εἰς τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἑθνικῶν σχολείων καὶ νοσηκομείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν ἑθνικῶν καταστημάτων, ἐξετάζον τὰς περὶ προσόδων τῶν τῷ Οἰκουμένικῳ Κλίματι προσηρτημένων Μοναστηρίων, ὡς καὶ τὰς περὶ διαθηκῶν, ἀφιερωτικῶν ἐγγράφων (βακαρῆ), τραχώματος καὶ προικὸς συμβαινούσας διαφορὰς καὶ θεωροῦν ἐν γένει ὅσας ὑποθέσεις μὴ πνευματικὰς παρὰ πέμπει ἡ Ὑψηλὴ Πύλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Ἐνεκα τῆς τοιαύτης τῶν ὑποθέσεων φύσεως τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον συνέταξε διάγραμμα τῶν γραφικῶν δικαιωμάτων τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμείου, γενόμενον παραδεκτὸν ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ καθόρισε δι' αὐτοῦ τὰ τῆς παραλαβῆς τῶν δικαιωμάτων τούτων.

Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἀποτελοῦσι σήμερον οἱ ἑξῆς :

1. Ὁ Κυζίκου Ἀθανάσιος	7. Στέφανος Καραθεοδωρῆς
2. Ὁ Πελαγονίας Ἰωακείμ	8. Φραγκίσκος Μεζίνης
3. Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος	9. Κορηλῖος Σπαθάρης
4. Ὁ Δουβινοπόλεως Δουκάς	10. Ἀλέξανδρος Παντιζέλης βέης
5. Ἰωάννης Χατζόπουλος	11. Γεώργιος Κάρταλης
6. Δέων Καζανόβας	12. Ἐμμανουὴλ Ραντιβάν

Ἐν σπουδαίαις καὶ γενικῆς φύσεως ὑποθέσεσιν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος συνεδριάζει μετὰ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὅτε καὶ λέγεται συνεδρία τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωματίων.

ΑΙ ΥΠὸ ΤΟΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΙ

Συμφώνως τοῖς γενικοῖς κανονισμοῖς περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου (ἀρθρ. ε') συνετάχθη κατάλογος ἀπάντων τῶν μητροπολιτῶν, διαίρων αὐτοὺς εἰς τρεῖς κλάσεις, συμπεριλαμβανούσας ἀνὰ ἓν τριτημόριον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ αὐτῶν. Κατὰ τὸν κατάλογον τούτον τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἐκάστου ἔτους ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου θέλει λαμβάνειν ἀνὰ δύο ἐξ ἐκάστης κλάσεως, τὸν πρῶτον δηλ. καὶ τὸν τελευταῖον, καὶ θέλει προσκαλεῖσθαι αὐτοὺς εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παλαιῶν, οἵτινες ὀφείλουσιν ἀνευ ἀναβολῆς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των.

Ὁ κατάλογος οὗτος, ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Συνταγμάτων** γνωριζόμενος, ἔχει σήμερον ὡς ἑξῆς :

Α' ΚΛΑΣΙΣ

1) Ὁ **Καισαρείας Καππαδοκίας** (قسطنطينبولی) Γερβάσιος (Ὁρολογῆς) ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἑξαρχος πάσης Ἀνατολῆς. Ἐξελέγη μητροπολίτης Κορυθαῖς τῷ 1895, Καισαρείας τῷ 1902. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ ἐν Ζινδζί-δερε Μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.

2) Ὁ **Ἐφέσου** (Εἰσὶν ἡμεῖς) Ἰωακείμ (Εὐθυβοῦλης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἀσίας. Ἐξελέγη μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως τῷ 1884, Ἐφέσου (ἀπὸ Χαλκηδόνος 1889) τῷ 1897. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως τὸ Κορδελί.

Ὑπ' αὐτὸν διατελεῖ ὁ ἐπίσκοπος **Ἀνέων** (Ανθίμοι) Ἀνθίμος (Χειμώνιος) καὶ ὁ ἐν Μαγνησίᾳ ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον **Ἐρυθρῶν** βοηθὸς ἐπίσκοπος Ἰωακείμ (Λεοντίδης).

3) Ὁ **Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ** (Αἰσὶν ἡμεῖς) Γρηγόριος (Καλλιδής) πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἑξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας. Ἐξελέγη ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ τῷ 1875, τῷ 1879 Τραπεζοῦντος, τῷ 1884 Θεσσαλονίκης, τῷ 1889 Ἰωαννίνων καὶ τῷ 1902 Ἡρακλείας. Ἔδρα τῆς ἐπαρχίας Ραιδεστοῦ (Νικφόρ Πάγης).

Ὑπ' αὐτὸν διατελοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι :

α) Ὁ **Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως** (Μετὰ ἡμεῖς) Σμάραγδος (Χατζῆ-Εὐσταθίου) χειροτονηθεὶς τῷ 1900.

6) **Ὁ Μετρών** καὶ **Ἀθύρων** (چناب: مقبره) Ἰωακείμ, μετατεθεὶς τῷ 1899 ἀπὸ Πολυανῆς.

ἔχει δὲ καὶ βοηθὸν ἐπίσκοπον ἐν τῷ τμήματι τῆς Κεσσάνης (کشا) τὸν ὑπὸ τὸν τίτλον **Χαριουπόλεως** Φιλόθεον.

4) **Ὁ Κυζίκου** (قوزاقی یا اردک مقبره) Ἀθανάσιος (Μεγακλῆς) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Ἑλλησπόντου. Ἐξελέγη μητροπολίτης Σιωανίου τῷ 1892, Κυζίκου τῷ 1903 (ἀπὸ Θεσσαλονίκης 1893). Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Ἀρτάκη (آردک).

5) **Ὁ Νικομηδείας** (نیکمید مقبره) Φιλόθεος (Βρυέννιος) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας. Ἐξελέγη μητροπολίτης Σερρών τῷ 1875, τῷ 1877 Νικομηδείας. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως Νικομήδεια.

6) **Ὁ Νικαίας** (نیکایا مقبره) Ἰερώνυμος (Γοργίας) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας. Ἐξελέγη μητροπολίτης Μαρωνείας τῷ 1877, τῷ 1885 Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, τῷ 1890 Νικαίας, ἀφ' ἧς μετατεθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας τῷ 1897, μετετέθη αὐθις εἰς Νέκαιαν τῷ 1902. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Κίος (کی).

7) **Ὁ Χαλκηδόνος** (خالدونس مقبره) Γερμανὸς (Καθακόπουλος) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Βιθυνίας. Τῷ 1867 ἐξελέγη μητροπολίτης Κίου, ἀφ' ἧς τῷ 1875 διατελὼν συνοδικὸν μέλος προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ρόδου. Τῷ 1886 ἐξελέγη μητροπολίτης Ἡρακλείας, ἀφ' ἧς τῷ 1897 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος. Ὁλόκληρος ἡ σύγχρονος τῆς Ἐκκλησίας μας ἱστορία περιστρέφεται περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ διαπρεποῦς τούτου ἱεράρχου, πρὸς ὃν ἡ τοῦ ἔθνους ὅλου ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις ἀναδεικνύουσι τὸν δίκαιον τῶν ἐργῶν αὐτοῦ ἔπαινον. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Χαλκηδών.

ἔχει βοηθὸν ἐπίσκοπον τὸν (ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον) **Δεύκης** Γερμανόν.

Ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός.

8) **Ὁ Δέρκων** (درکون مقبره) Κυλλίνκος (Φωτιάδης) (ἀπὸ τοῦ 1884) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βοσπόρου Θρησικῶν καὶ Κινένων. Ἔδρα τὴ Θεραπεία τοῦ Βοσπόρου.

9) **Ὁ Θεσσαλονίκης** (سالونیک) Ἀλέξανδρος Ρηγόπουλος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Θεσσαλίας. Τῷ 1881 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Αἰτῆς, ὡς βοηθὸς τοῦ Βρυέννων μέχρι τοῦ 1891, οὗ ἐξελέγη μητροπολίτης Βόρνης, ὅπου μὴ δυνηθεὶς νὰ μεταβῇ μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Πελαγονείας, ὅπῃ ἦς εἰς Νεοκαισάρειαν τῷ 1895. Ἀπ' αὐτῆς δὲ τῷ 1903 Θεσσαλονίκης. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Θεσσαλονίκη.

ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης διατελοῦν οἱ ἑξῆς ἐπίσκοποι :

α) **Ὁ Κίτρους** (کیتروس مقبره) Παρθένιος (Βαρδάκας) χειροτονηθεὶς τῷ 1904. Ἔδρα ἡ Κατερίνη (کترینه).

β) **Ὁ Καμπανίας** (کولکه مقبره) Ἰλαρίων ἐκλεγείς τῷ 1906. Ἔδρα ἡ Κολακιά (کولاجیا).

γ) **Ὁ Πολυανῆς καὶ Βαρδαριωτῶν** (پولیان و بارداریون مقبره) Παρθένιος χειροτονηθεὶς Λαφνουσίας τῷ 1895 καὶ μετατεθεὶς τῷ 1899. Ἔδρα ἡ Δοιράνη.

δ) **Ὁ Ἀρδαμερίου** (اردامر مقبره) Δωρόθεος. Ἔδρα ἡ Γαλιτίστα (گالیتستا).

ε) **Ὁ Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὄρους** (یزدود مقبره) Παρθένιος ἐκλεγείς τῷ 1906 ἀπὸ ἐπισκόπου Καμπανίας. Ἔδρα τὸ Δαρίγχοβον (دریگوب).

10) **Ὁ Ἀδριανουπόλεως** (ادرنه مقبره) Κύριλλος (Δημητριάδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Αἰμμόντου. Ἐχειροτονήθη τῷ 1870 ἐπίσκοπος Μυρέων, προαχθεὶς τῷ 1875 εἰς τὴν μητρόπολιν Βόρνης. Τῷ 1882 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καστορίας, ἀφ' ἧς τῷ 1888 εἰς τὴν μητρόπολιν Λήμνου, προαχθεὶς τῷ 1890 εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Ἀδριανούπολις.

11) **Ὁ Ἀμασειας** (اماسیه مقبره) Ἀνθίμος (Ἀλεξούδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Εὐξείνου Πόντου. Ἐξελέγη τῷ 1855 μητροπολίτης Βελεγράδων καὶ τῷ 1887 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀμασειας. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Ἀμσός (امسوز).

ἔχει βοηθὸν ἐπίσκοπον ὑπὸ ψιλὸν τίτλον τὸν **Ἀριστίας** Ἱερόθεον.

Ὁ Δέρκων Κυλλίνκος.

12) **Ὁ Ἰωαννίνων** (ایوبانیان) Γεράσιμος (Γανταλίδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἠπείρου καὶ Κερκύρας. Ἐξελέγη τῷ 1891 μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης, ἀπ' ἧς προήχθη τῷ 1892 εἰς τὴν μητρόπολιν Πισσιδεύας. Τῷ 1906 διατελὼν συνοδικὸν μέλος προεβιβάσθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων. Ἔδρα τὰ Ἰωάννινα.

13) **Ὁ Προύσης** (پرویشی) Ναθαναήλ (Παπανίκας), ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Βιθυνίας. Τῷ 1879 ἐξελέγη μητροπολίτης Σερρών, ὁπόθεν προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Προύσης. Ἔδρα ἡ Προῦσα.

14) **Ὁ Πελαγονείας** (پেলাγονی) Ἰωακείμ (Φορόπουλος) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ἄνω Μακεδονίας. Ἐξελέγη τῷ 1901 Μελενίκου, Πελαγονείας τῷ 1903. Ἔδρα τὰ Βιτώλια (Μοναστήριον).

Ἐχει βοηθὸν ἐπίσκοπον ὑπὸ ψλὸν τίτλον τὸν Πέτρας Αἰμιλιανὸν (Λαζαρίδην) ψηφισθέντα τῷ 1906.

15) **Ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου** (نیکسار و اینی). Ἀμβρόσιος (Σταυρινός) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Πόντου Πολεμωνιαζοῦ. Τῷ 1893 προεχειρίσθη ἐπίσκοπος ὑπὸ ψλὸν τίτλον Κλαυδιουπόλεως, τῷ 1895 μητροπολίτης Πρεσπῶν, τῷ 1896 Σκαπείων, τῷ 1899 Πελαγονείας, ἀπ' ἧς τῷ 1903 Νεοκαισαρείας. Ἔδρα τὸ Ὀρδοῦ (اوردو).

16) **Ὁ Ἰκονίου** (ایکونی) Ἀθανάσιος (Ἠλιάδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λυκαονίας. Τῷ 1889 ἐξελέγη μητροπολίτης Ἰκονίου. Ἔδρα τὸ Ἰκόνιον.

17) **Ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης** (بررویه و نوسیه) Ἀπόστολος, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θεσσαλίας. Τῷ 1901 σχολαρχὸν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐτιμήθη διὰ τοῦ ψιλοῦ τίτλου τοῦ μητροπολίτου Σταυρουπόλεως καὶ τῷ 1906 ἐν αὐτῇ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἐξελέγη μητροπολίτης Βερροίας. Ἔδρα ἡ Βέρροια.

18) **Ὁ Πισσιδεύας** (پسیدی) Κωνσταντῖνος (Κωνσταντινίδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Σίδης Μυρέων καὶ Ἀττάλειας. Τῷ 1895 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Μυριοφύτου καὶ Περιαιτίσεως. Τῷ 1900 μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας (ἐν διαθέσιμότητι διατελὼν τότε) καὶ τῷ 1906 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Πισσιδεύας. Ἔδρα τῆς μητροπόλεως ἡ Ἀττάλεια (اتالیه).

19) **Ὁ Βόσνης** Νικόλαος (Μάνδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Δαλματίας. Ἐξελέγη ἀπὸ Σβορνίκου τῷ 1896. Ἔδρα Σεράγεβο (Serajevo).

20) **Ὁ Κρήτης** (کریه) Εὐμένιος (Ξηρουδάκης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Εὐρώπης. Ἐξελέγη (ἀπὸ ἐπισκόπου Λάμπης) τῷ 1898. Ἔδρα τὸ Ἡράκλειον (هراس).

ὑπὸ τὸν Κρήτης διατελοῦσιν οἱ ἑξῆς ἐπίσκοποι :

α) **Ὁ Ἀρκαδίας** Βασίλειος.

β) **Ὁ Ρεθύμνης καὶ Ἀύλοποτάμου** Διονύσιος.

γ) **Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνων** Νικηφόρος.

δ) **Ὁ Πέτρας** Τίτος.

ε) **Ὁ Κισάμου καὶ Σελλίνου** Ἀνθίμος.

στ) **Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων** Ἀθανάσιος.

ζ) **Ὁ Τερᾶς καὶ Σιτείας** Ἀμβρόσιος.

21) **Ὁ Τραπεζοῦντος** (ترابزون) Κωνσταντῖνος (Ἀράμπογλους) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λαζικής. Τῷ 1896 χειροτονηθεὶς τιτουλάριος ἐπίσκοπος Ροδοστόλου διὰ τὸ τμήμα Σαράντα-Ἑκκλησιῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως προήχθη τῷ 1899 εἰς τὴν μητρόπολιν Βελλᾶς, ὁπόθεν τῷ 1906 διατελὼν συνοδικὸν μέλος προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Τραπεζοῦντος. Ἔδρα ἡ Τραπεζοῦς.

22) **Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης** (نیکوپولیس و پریه) Δωρόθεος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Παλαιᾶς Ἠπείρου. Τῷ 1892 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Καλλιονόου καὶ Μαδύτου, τῷ 1896 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Γρεβενῶν καὶ τῷ 1901 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης διατελὼν μέλος συνοδικόν. Ἔδρα ἡ Πρέβεζα.

23) **Ὁ Φιλίππουπόλεως** (فیلیپپوپولیس) Φώτιος (Μανιάτης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θρύκης Δραγοθητίας. Τῷ 1877 προεχειρίσθη ἐπίσκοπος τιτουλάριος Εἰληνουπόλεως καὶ τῷ 1880 μητροπολίτης Φιλίππουπόλεως. Ἔδρα ἡ Φιλίππουπολις.

24) **Ὁ Ρόδου** (روسی) Ἰωακείμ (Βαλασιάδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πᾶσιν Κυκλάδων νήσων. Τῷ 1894 ἐξελέγη μητροπολίτης Μαριωνείας, ἀπ' ἧς τῷ 1900 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ρόδου. Ἔδρα ἡ Ρόδος (ἡ ὁμώνυμος τῇ νήσῳ πόλις).

25) **Ὁ Σερρών** (سروں) Γρηγόριος Ζερβουδάκης, ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Μακεδονίας. Τῷ 1887 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Χαλκηδόνος Γερμανοῦ ὡς βοηθὸς ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον Μυρέων καὶ ὡς τιμὸς διατελέσας ἐν τε τῇ ἐπαρχίᾳ Ρόδου καὶ Ἡρακλείας προήχθη ὁ ἐπὶ διοικητικῇ συνέσει καὶ δεξιότητι διαπρέπων ἱεράρχης εἰς τὴν μητρόπολιν Σερρών τῷ 1892. Ἔδρα αἱ Σέρραι.

26) **Ὁ Δράμας καὶ Ζιχνῶν** (درامه و زیچن) Χρυσόστομος (Καλαφάτης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας. Τῷ 1902 ἐξελέγη μητροπολίτης Δράμας ἀπὸ Μεγ. Πρωτοσυγκέλλου. Ἔδρα ἡ Δράμα.

27) **Ὁ Σμύρνης** (سمرنی) Βασίλειος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ἀσίας, τῷ 1867 ἐξελέγη μητροπολίτης Ἀγκιάλου, καὶ τῷ 1884 Σμύρνης. Ἔδρα ἡ Σμύρνη.

ὑπὸ τὸν Σμύρνης διατελεῖ ὁ ἐπίσκοπος Μοσχονησιῶν (موشونیسوی) Νικόδημος ἐκλεγείς τῷ 1906 (ἀπὸ ἐπισκόπου ὑπὸ ψλὸν τίτλον Ἀβύδου).

Β' ΚΛΑΣΙΣ

28) **Ο Μιτυλήνης** (میتولی) Κύριλλος (Μουμιζής) υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Λέσβου. Ἐξελέγη τῷ 1897. Ἔδρα (ἡ ὁμώνυμος τῇ νήσῳ πόλις) Μιτυλήνη.

29) **Ο Διδυμοτείχου** (دیلمو) Φιλάρετος (Βαρβίδης) υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Ροδόπης. Τῷ 1888 ἐξελέγη Τραπεζοῦντος, ἀπόθεν τὸ ἐπὶ ὅντος ἔτος ἰδίᾳ αἰτήσας μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καστορίας, ἀφ' ἧς προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Διδυμοτείχου τῷ 1899. Ἔδρα τὸ Διδυμοτείχον.

30) **Ο Ἀγκύρας** (انقره) Σωφρόνιος (Νησιόπουλος) υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Γαλιτίας. Τῷ 1886 ἐχειροτονήθη βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμασείας, μετατεθείς κατόπιν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἀρδαμερίου, ἀφ' ἧς προαχθεὶς τῷ 1900 εἰς τὴν μητρόπολιν Στρονιτίτης μετετέθη τῷ 1902 εἰς τὴν τῆς Ἀγκύρας. Ἔδρα ἡ Ἀγκυρα.

31) **Ο Φιλαδελφείας** (فیладель) Προχάπιος υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Λυδίας. Τῷ 1894 ἐφημέριος ἐπίσκοπος τιτουλάριος Ἀμφιπόλεως, προαχθεὶς τῷ 1899 εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀντιρραχίου, ἀπόθεν τῷ 1900 μετετέθη εἰς τὴν τῆς Φιλαδελφείας. Ἔδρα ἡ Φιλαδέλφεια.

32) **Ο Μελενίκου** (Меленік) Αἰμυλιανὸς (Δάγγουλας) υπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1906. Ἔδρα τὸ Μελένικον.

33) **Ο Αἴνου** (Айноу) Λεόντιος (Ἐλευθεριδής), υπέρτιμος. Τῷ 1885 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Κίρρους, ἀπόθεν προήχθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν, ἥτις ἀποσπασθεῖσα τῆς μητροπόλεως Ἰωαννίνων προσεδιβάσθη τότε εἰς μητρόπολιν ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας Ἀνθίμου τοῦ Ζ'. Ἀρχιερατεύσας εἰς τὴν Φιλαδέλφειαν (1896), Μελενίκον (1899), Κασσανδρείαν (1901), τῷ 1903 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Αἴνου. Ἔδρα τὸ Λεδέ-Ἀγάτζ.

34) **Ο Μηθύμνης** (Мηθύни) Στέφανος (Σουλίδης) υπέρτιμος και ἑξαρχος Λέσβου. Τῷ 1887 ἐξελέγη μητροπολίτης Φιλαδελφείας, ἀφ' ἧς μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Μηθύμνης τῷ 1896. Ἔδρα ἡ Καλλονή.

35) **Ο Κορυθαῖς** (Корити) Γερβάσιος υπέρτιμος και ἑξαρχος ἁπλῆς Μακεδονίας. Ἐξελέγη τῷ 1902 μητροπολίτης Ροδουπόλεως, ἀνασχυρθεῖσάν τῶν ἐν Πόντῳ ἑξαρχιῶν τοῦ Σουμελά εἰς μητρόπολιν, ἀπόθεν τῷ 1906 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Κορυθαῖς. Ἔδρα ἡ Κορυθαῖς.

36) **Ο Χίου** (Хиоу) Κωνσταντῖνος (Δεληγιάννης) υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Ἰωνίας. Ἐξελέγη τῷ 1887. Ἔδρα ἡ Χίος.

37) **Ο Μεσημβρίας** (Мессембрия) Τιμόθεος υπέρτιμος και ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης. Ἐξελέγη τῷ 1906 ἀπὸ ἐπισκόπου ὑπὸ ψαλὸν τίτλον Τραπεζοῦς. Ἔδρα ἡ Μεσημβρία.

38) **Ο Σάμου καὶ Ἰναρίας** (Самос и Инарии) Κωνσταντῖνος (Βοντινίδης) υπέρτιμος και ἑξαρχος Κυκλάδιον νήσων. Ἐξελέγη τῷ 1903. Ἔδρα τὸ Παθὺ.

39) **Ο Βιζύης καὶ Μηδείας** (Визы и Мидеи) Νικόδημος (Κομνηνός) υπέρτιμος και ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης. Τῷ 1891 προσχειρίσθη ἐπίσκοπος Μυριοφύτου, ἀφ' ἧς παραιτηθεὶς ἐξελέγη τῷ 1899 μητροπολίτης Βιθενῶν, προαχθεὶς τῷ 1904 εἰς τὴν μητρόπολιν Βιζύης. Ἔδρα ἡ Βιζύη.

40) **Ο Ἀγχιάλου** (Анхиялу) Βασίλειος (Γεωργιάδης) υπέρτιμος και ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης. Τῷ 1889 ἐξελέγη μητροπολίτης Ἀγχιάλου. Ἔδρα ἡ Ἀγχιάλος καὶ ὁ Πύργος.

41) **Ο Βάρνης** (Варна) Νεόφυτος (Κοτταμανίδης) υπέρτιμος και ἑξαρχος Μαύρης Θαλάσσης. Ἐξελέγη τῷ 1900, προαχθεὶς ἀπὸ ἐπισκόπου Μοσχοννησίων. Ἔδρα ἡ Βάρνα.

42) **Ο Μαρωνείας** (Маронейи) Νικόλαος (Σακκόπουλος) υπέρτιμος και ἑξαρχος Ροδόπης. Τῷ 1893 διορίσθη ἐπίσκοπος Κίρρους, ἀφ' ἧς προήχθη τῷ 1896 εἰς τὴν μητρόπολιν Βοδενῶν. Ἐκείθεν μετετεθείς εἰς Ἀγκυραν (1899) ἐξελέγη τῷ 1902 Μαρωνείας. Ἔδρα ἡ Γκουμουλτζίνα.

43) **Ο Σηλυβρίας** (Силуврия) Διονύσιος (Σταυρίδης) υπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1888 μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως, ἀφ' ἧς τῷ 1900 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Σηλυβρίας. Ἔδρα ἡ Σηλύβρια.

44) **Ο Σωζο-Ἀγαθουπόλεως** (Созо-Агадуполю) Δωρόθεος (Χρηστίδης), υπέρτιμος και ἑξαρχος πάσης Μαύρης Θαλάσσης. Τῷ 1875 ἐξελέγη μητροπολίτης Κορυθαῖς, τῷ 1885 Ἰκονίου, τῷ 1887 Βελσεγράδων, τῷ 1891

Ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος.

Βιζύης, ἀφ' ἧς τῷ 1904 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Σωζο-Ἀγαθονόπολεως.
Ἔδρα ἡ Σωζόπολις.

45) Ὁ **Ξάνθης** (ἡρώδης) Ἰωακείμ (Σγουρός) ὑπέρτιμος. Τῷ 1890 ἐξελέγη μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ὁπόθεν τῷ 1891 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ξάνθης. Ἔδρα ἡ Ξάνθη. Ἐχει καὶ βοηθὸν ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον Χριστουπόλεως Ἰωακείμ.

46) Ὁ **Γάνου** καὶ **Χώρας** (ἡρώδης) Κωνσταντῖνος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Θράκης παραλίας. Ἐψηφίσθη τῷ 1906 ἀπὸ μητροπολίτου πρ. Μελετίου. Ἔδρα ἡ Χώρα.

47) Ὁ **Δήμιον** καὶ **Ἀγίου Εὐδοκίου** (ἡρώδης) Γεννάδιος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος παντὸς Αἰγαίου πελάγους. Ἐξελέγη τῷ 1905. Ἔδρα τὸ Κάσιρον (ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου).

48) Ὁ **Ἰμβρου** (ἡρώδης) Ἰωαννίκιος (Μαργαριτιάδης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Αἰγαίου πελάγους. Τῷ 1877 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ἐπὶ ψιλὸν τίτλον Ἐλαίας, προαχθεὶς τὸ ἐπὶ ἔτος εἰς ἐπίσκοπον Κίτρου. Τῷ 1888 ἀπεστάλη εἰς Σαράντα-Ἐκκλησίαν ὡς ἐπισκοπικὸς ἐπίτροπος. Τῷ 1894 ἐξελέγη μητροπολίτης Μογλενῶν, ὁπόθεν προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἰμβρου. Ἔδρα ἡ πρωτεύουσα τῆς νήσου Κάσιρον.

49) Ὁ **Δυρραχίου** (ἡρώδης) Ἰωάννης ὑπέρτιμος. Ἐψηφίσθη τῷ 1894 ἐπίσκοπος τιτουλάριος Ξανθουπόλεως καὶ τῷ 1906 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Δυρραχίου. Ἔδρα τὸ Δυρράχιον.

50) Ὁ **Σκοπίων** (ἡρώδης) Βικέντιος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος κάτω Μυσίας. Ἐξελέγη τῷ 1905. Ἔδρα τὰ Σκόπια.

51) Ὁ **Καστορίας** (ἡρώδης) Γερμανὸς (Καραβαγγέλης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος ἄνω Μακεδονίας. Τῷ 1896 ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος ὑπὸ ψιλὸν τίτλον Χαριουπόλεως καὶ τῷ 1900 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καστορίας. Ἔδρα ἡ Καστορία.

52) Ὁ **Ρασκοπρεσρένης** (ἡρώδης) Νικηφόρος (Πέρις) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος ἄνω Μυσίας. Ἐξελέγη τῷ 1903. Ἔδρα ἡ Πρεσρένη.

53) Ὁ **Βοδενῶν** (ἡρώδης) Στέφανος Δανηλίδης ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1904 ἀπὸ ἐπισκόπου βοηθοῦ τοῦ Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ ψιλὸν τίτλον Μυρέων. Ἔδρα τὰ Βοδενά.

54) Ὁ **Ερσεκίου** (ἡρώδης) Πέτρος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος ἄνω Μυσίας. Ἔδρα ἡ Μαστιρά (Mastira).

Γ' ΚΛΑΣΙΣ

55) Ὁ **Βελεγράδων** (ἡρώδης) Βασίλειος (Παπαχρήστου) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Ἀλβανίας. Τῷ 1893 ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος ὑπὸ ψιλὸν τίτλον Δαφνουσίας, προαχθεὶς ἐκείθεν τῷ 1894 εἰς τὴν μητρόπολιν Λιτίσης.

Τῷ 1897 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Παραμυθίας, ἀφ' ἧς προήχθη εἰς τὴν τῶν Βελεγράδων. Ἔδρα τὸ Βεράτιον.

56) Ὁ **Στρώμνισης** καὶ **Τιβεριουπόλεως** (ἡρώδης) Γρηγόριος (Ὀρολογάς) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας. Ἐξελέγη τῷ 1902. Ἔδρα ἡ Στρώμνισα.

57) Ὁ **Γρεβενῶν** (ἡρώδης) Ἀγαθάγγελος (Κωνσταντινίδης) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1901 ἀπὸ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Ἔδρα τὰ Γρεβενά.

58) Ὁ **Σισανίου** καὶ **Σιατίτσης** (ἡρώδης) Σπυρίδης (Σκαρβούλης) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Μακεδονίας. Ἐξελέγη τῷ 1900. Ἔδρα ἡ Σιάτιστα.

59) Ὁ **Σβορνικίου** (ἡρώδης) Γρηγόριος (Ζήφυκος) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Δαλματίας. Ἐξελέγη τῷ 1897.

60) Ὁ **Μογλενῶν** (ἡρώδης) Αἰθίμιος ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1903. Ἔδρα ἡ Φλωρίνη.

61) Ὁ **Πρεσπῶν** καὶ **Ἀχριδῶν** (ἡρώδης) Γερμανὸς ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1906 ἀπὸ ἐπισκόπου ὑπὸ ψιλὸν τίτλον Νάκιανζου. Ἔδρα τὸ Κρούσοβον.

62) Ὁ **Δεβρῶν** καὶ **Βελισσοῦ** (ἡρώδης) Πολύκαρπος (Βασιλογιάννης) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1900. Ἔδρα τὰ Βελισσοῦ.

63) Ὁ **Κασσανδρείας** (ἡρώδης) Ἰωάννης (Κατζί-Ἀποστόλου) ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος κάτω Θεσσαλίας. Τῷ 1885 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Παραμυθίας, μετατεθεὶς τῷ 1891 εἰς τὴν μητρόπολιν Δικαίας (καταργηθεῖσαν μετὰ τριετὴ ἐν αὐτῇ ποιμαντορίαν αὐτοῦ). Τῷ 1897 ἐξελέγη μητροπολίτης Λέρονος καὶ Καλύμνου, ὁπόθεν προήχθη τῷ 1904 εἰς τὴν τῆς Κασσανδρείας. Ἔδρα ἡ Πολύγυρος τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου.

64) Ὁ **Χαλδίας** καὶ **Χερροϊάνων** (ἡρώδης) Λαυρέντιος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος Ἑλληνιστῶν. Ἐξελέγη τῷ 1905. Ἔδρα ἡ Ἀργυρόπολις.

65) Ὁ **Προικοννήσου** (ἡρώδης) Σωφρόνιος ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Προποντίδος. Τῷ 1877 προΐχειρίσθη ἐπίσκοπος ὑπὸ ψιλὸν τίτλον Παμφίλου, προαχθεὶς κατόπιν εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀγχιάλου, ὁπόθεν μετετέθη εἰς τὴν Κορπάθου καὶ Κάσου. Τῷ 1897 ἐξελέγη Ἐλασσῶνος, τῷ 1900 Στρώμνισης, διορισθεὶς εἰς ἐν μικρῇ πρὸ τῆς εἰς Στρώμνισαν μεταβάσεώς του Προικοννήσου. Ἔδρα ὁ Μαγμιράς.

66) Ὁ **Ελασσῶνος** (ἡρώδης) Πολύκαρπος (Βαρβάκης) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1894 ἐπίσκοπος Δεύκης, προαχθεὶς τῷ 1900 εἰς τὴν μητρόπολιν Ἐλασσῶνος. Ἔδρα ἡ Ἐλασσών.

67) Ὁ **Δρυϊνουπόλεως** καὶ **Δελβίνου** (ἡρώδης) Λουκῆς ὑπέρτιμος.

μος. Τῷ 1886 ἐξελέγη μητροπολίτης Σερρών, τῷ 1888 Αἴνου καὶ τῷ 1889 Δρυϊνουπόλεως. Ἔδρα τὸ Ἀργυροκάστρον (آرغروکاسترو).

68) Ὁ **Κῶν** (کون) Ἰωακείμ (Βαζεβανίδης) ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Κυκλάδων νήσων. Τῷ 1896 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Μελιτονπόλεως προαχθεὶς τῷ 1900 εἰς Κῶν. Ἔδρα ἡ Κῶς.

69) Ὁ **Λιτίσης** (لیتیσης) Νικηφόρος (Λεβαντερίδης) ὑπέρτιμος. Τῷ 1892 ἐξελέγη Νευροκοπίου, προαχθεὶς τῷ 1897 εἰς τὴν μητρόπολιν Λιτίσης. Ἔδρα τὸ Ὀριά-κιοι Ἀδριανουπόλεως (اوریاکوی آدرین).

70) Ὁ **Καρπάθου καὶ Κάσσου** (کارباده و کاس) Ἀγαθάγγελος (Ἀρσένιος) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1897. Ἔδρα ἡ Κάρπαθος.

71) Ὁ **Σερβίων καὶ Κοζάνης** (سربیون و کوزانی) Κωνσταντῖνος ὑπέρτιμος. Τῷ 1875 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου, προαχθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Σερβίων, ἀφ' ἧς μετατεθεὶς εἰς τὴν τῆς Δρυϊνουπόλεως ἀναδιορίσθη αὐθις τῷ 1893 εἰς τὴν μητρόπολιν Σερβίων καὶ Κοζάνης. Ἔδρα ἡ Κοζάνη.

72) Ὁ **Νευροκοπίου** (نوروکوپ) Θεοδόρητος (Βασματιδής) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1904. Ἔδρα Νευροκόπος.

73) Ὁ **Λέρον καὶ Καλύμνου** (لور و کالیمن) Γερμανὸς (Θεοδοσιάς) ὑπέρτιμος. Τῷ 1893 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Μυρέων, ὁπόθεν προαχθεὶς τῷ 1899 εἰς τὴν μητρόπολιν Αἴνου μετατέθη τῷ 1903 εἰς τὴν τῆς Λέρου. Ἔδρα ἡ Κάλυμνος (کالیمن).

74) Ὁ **Κολωνίας** (کولونی) Πολύκαρπος (Ψωμοεὶδης) ὑπέρτιμος. Τῷ 1899 ἐξελέγη μητροπολίτης Κολωνίας. Ἔδρα τὸ Κασα-Χισάρ-σαρική.

75) Ὁ **Ἐλευθερουπόλεως** (ایروسته) Πανάρετος (Πετρίδης) Τῷ 1892 ἐψηφίσθη ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, προαχθεὶς τῷ 1897 εἰς τὴν μητρόπολιν Πρεσπῶν. Μετατεθεὶς τῷ 1899 εἰς τὴν τῆς Στρωμνίτης διορίσθη τῷ 1900 μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως. Ἔδρα τὸ Πράβιον.

76) Ὁ **Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν** (پارامیون و فیلیات) Τερδόθεος (Ἀνθουλίδης) ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1906. Ἔδρα αἱ Φιλιάται.

77) Ὁ **Βελλᾶς καὶ Κονίτης** (ولاس و کونی) Σπυρίδων ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1906. Ἔδρα ἡ Κόνιτσα.

78) Ὁ **Βανιαλούκας καὶ Βιχάτης** Εὐγένιος ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1900. Ἔδρα ἡ Βανιαλούκα.

79) Ὁ **Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων** (ایلیون و تیاریون) Ταράσιος ὑπέρτιμος. Τῷ 1867 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως. Τῷ 1875 ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως καὶ τῷ 1901 μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως προαχθείσης τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης (τέως τῇ μητροπόλει Ἐφέσου ὑποκειμένης) εἰς μητρόπολιν. Ἔδρα τὸ Αἰδίνιον.

80) Ὁ **Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων** (کالیون و مدیون) Τερώνυμος

(Γρηγόριος) ὑπέρτιμος. Τῷ 1892 ἐχειροτονήθη τιτουλάριος ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως, τῷ 1897 ἐξελέγη ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως καὶ τῷ 1901, προαχθείσης τῆς (τέως τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας ὑποκειμένης) ἐπισκοπῆς εἰς μητρόπολιν, μητροπολίτης Καλλιουπόλεως. Ἔδρα ἡ Καλλιόπολις.

81) Ὁ **Κρήνης** (کرینی) Θεόκλητος ὑπέρτιμος. Ἐξελέγη τῷ 1881 ἐπίσκοπος καὶ τῷ 1903 τῆς (τέως τῇ Ἐφέσου ὑποκειμένης) ἐπισκοπῆς προαχθείσης εἰς μητρόπολιν, μητροπολίτης Κρήνης. Ἔδρα ἡ Κρήνη.

82) Ὁ **Ροδουπόλεως** Λεόντιος (Χαυτουριώτης) ὑπέρτιμος. Τῷ 1894 αὐτὸς ἐπισκόπος Λεύκης ἐξελέγη μητροπολίτης Κολωνίας, ὁπόθεν προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλαδελφείας μετατεθεὶς τῷ 1906 εἰς τὴν τῆς Ροδουπόλεως. Ἔδρα ἡ Δανίαχα (دانیاخا).

83) Ὁ **Τεσσαράκοντα Ἐκκλησιῶν** (اروق کاتما) Ἀνθίμιος ὑπέρτιμος. Τῷ 1887 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν, προαχθεὶς τῷ 1890 εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Μετρῶν, ὁπόθεν τῷ 1899 διορίσθη μητροπολίτης Πρεσπῶν. Τῷ 1901 τοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως ὑπαγομένον τμήματος τῶν Τεσσαράκοντα Ἐκκλησιῶν ἀνακηρυχθέντος εἰς ἀνεξάρτητον μητρόπολιν, διορίσθη ὁ τῆς Πρεσπῶν μητροπολίτης Τεσσαράκοντα Ἐκκλησιῶν. Ἔδρα αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι.

84) Ὁ **Τυρολόης καὶ Σιρηνιζίου** λήγοντος τοῦ ἔτους 1906 τὸ ὑπὸ τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας τμήμα τῆς Τυρολόης καὶ Σιρηνιζίας ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον μητρόπολιν, ἧς μητροπολίτης δὲν ἐψηφίσθη δὲ ὑπὸ τῆς Ἱερῆς Συνόδου.

Πρὸς ταῖς μνημονευθείσας Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαῖς διατελοῦσιν ἐπὶ ὑπὸ τὸ Κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου αἱ ἑξῆς δύο Ἐπαρχίαι :

- 1) ἡ τοῦ Μεσσοβίου ἀνευ μονῆς καὶ
- 2) ἡ τῆς Νήσων Πάτμου, Ἰνθά καὶ ἡ Σταυροπηγιακὴ μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Ἀμφοτέρων τῶν Ἐπαρχιῶν προΐστανται **ἱερεῖς προϊστάμενοι**.

Αἱ ΜΟΝΑΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπάρχοντα σήμερον ἐν ὧν 92 Σταυροπηγιακαὶ Μοναί, τῶν ὁποίων 20 μὲν κεῖνται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ὄρει τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, 72 δὲ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τοῦ Πατριαρχείου.

Τὰ τῆς διακρίσεως τῶν Μονῶν καθόρισαν οἱ Τρεῖς Κανονισμοὶ δι' ἐπὶ ταύταις κεφαλαίως αὐτῶν περὶ Μοναστηρίων, εἰς ὃ καὶ παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, μὴ δυνάμεται ἐπὶ τοῦ παρόντος περισσώτερον εἰς ἐκταθέμεν.

Ἐκτὸς τῶν Σταυροπηγιακῶν Μονῶν, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι Μοναὶ οὐχὶ πατριαρχικαὶ ἀλλ' ἐνοριακαὶ καλούμεναι.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἴδρῃσι σήμερον καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων ἐπιτροπῇ, ἣν ἀποτελοῦσιν οἱ ἑξῆς :

Ὁ Κολωνίας *Πολύκαρπος*, πρόεδρος. *Στίφ. Καραθεοδωρής*, *Δ. Κωνσταντινίδης*, *Ι. Κονδύλης*, *Ι. Ασπριώτης*, γραμματεὺς.

Αἱ μοναὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἔχουσιν ἐν Κοινὴ πόλει διαρκή αὐτῶν ὑπεπεσσομένων ἐν τῷ κατὰ Βασιλεὺς μετοχῇ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἀντιπροσώπων ὁ ἀρχιμ. Ἀμβροσίος Ἰβηρίτης.

Η ΕΝ Τῷ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙῷ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον, συνεδριάζον τακτικῶς κατὰ Δευτέριαν, διακρίνει πρωτοδικῶς τὰς συζυγίας ἢ ἐκ μητερείας διαφορὰς ὡς καὶ τὰς ἐπὶ ἀναγωγῇ ἢ ἀκυρώσει γάμου τοιαύτας ἀποτελοῦσαι δὲ τοῦτο σήμερον οἱ ἐξῆς: Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος *Καλλίνικος*, προεδρεύων, ὁ Μυρεῖον *Ἀθανάσιος*, ὁ ἀρχιεπ. τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχ. *Ἀθ. Πιπέρης*, ὁ ἀρχ. *Μελέτιος Δουκάκης*, ὁ Μ. ἀρχιδ. *Βενιαμίν*. Υἱοφρετεύεται ὑπὸ τριῶν γραμματέων καὶ ἐνὸς δικαστικοῦ κληρικοῦ.

ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΙΑ - ΜΕΓΑΛΗ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΙΑ

Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος *Καλλίνικος*, γραμματεὺς αὐτῆς τρεῖς. Ὁ Μ. ἀρχιδ. *Βενιαμίν*, ὁ Δευτερεδον, ὁ Τριτεύων καὶ ὁ πατριαρχικὸς ἐκροδιάκονος.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ὁ διευθυντὴς μετὰ τριῶν γραμματέων καὶ ἐνὸς βοηθοῦ.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΠΟΤ-ΚΕΧΑΓΙΑ

Ὁ Ἀρχὸν Καποτ-κεχαγιάς (*Αντ. Οὐλιάδης* ἐφέντης) καὶ ὁ βοηθὸς Καποτ-κεχαγιάς (*Σπυρ. Κωνσταντινίδης* ἐφέντης).

ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Α') Ἀλληλογραφίας, οὗ διευθυντὴς *Ι. Χλωρὸς* ἐφέντης μετὰ δύο γραμματέων.

Β') Ἐπὶ τῶν Διαβατηρίων Γ') Ἐπὶ τῶν Πρωτογραφιῶν.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ

Ταμίης *Συμ. Παπαδάκης*, λογιστὴς *Κ. Σαραφινός*. Ἡ διαχειρὶς τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου θέλει τροποποιηθῇ ἀπὸ τοῦ ἔθνικοῦ τοῦτον, περιτηθέντος ἤδη τοῦ κ. Σπυρ. Παπαδάκη καὶ προσωρινῶς κρατηθέντος αὐτοῦ.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ

Διευθυντὴς μετὰ βοηθοῦ γραμματέως.

ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΙΟΝ

Ἀρχειοφύλαξ ὁ Ἀρχιεπισκοπῆς *Καλλίνικος Δελικάνης* μετὰ ἐκτελεστον.

ΑΙ ΕΝ Τῷ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚῷ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙῷ ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Συμφώνως ταῖς Γενικαῖς Κανονισμοῖς ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διακρίνει ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν, ἀντικειμένην ὑπὸ λογίων ἱερομένων, τῆς ὁποίας καθήκοντα ὑπάρχουσι νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς εὐκοσμίας καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου, ἵνα μὴ χειροτονῶνται ἀνίκανοι ἀμειβεῖς καὶ ἀνάξιοι. Συμφώνως δὲ τοῖς κανονισμοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιαστικῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς, ὑπαγορεύουσιν οἱ γενικοὶ κανονισμοί, ὅτι δεόν νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐν ἐκάστη ἐπαρχίᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ.

Τὴν τοῦ Οἰκουμένου Πατριαρχείου ἀπαρτίζουσιν οἱ ἐξῆς: Ὁ Σηλυβρίας *Διονύσιος*, πρόεδρος, ὁ Σάρδεων *Μ. Κλεόβουλος*, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος *Καλλίνικος*, Ἀρχιμ. Παίσιος *Παποϊωάννου*, ὁ Ἀρχιεπ. τῆς Ἱ. Συνόδου *Ἀθ. Πιπέρης*, ὁ προεδρεύων: *Π. Δημητρίου*, ὁ Μεγ. Ἀρχ. *Βενιαμίν*. Υἱοφρετεύεται ὑπὸ ἐνὸς γραμματέως κληρικοῦ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἀπαρτίζομένη ἀπὸ τε κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν, προσδίδεται ὑπὸ κληρικοῦ μέλους ἐκ τῶν Συνοδοσίων Ἀρχιερέων. Ἐπιβλέπει τὰς Ὀρθόδοξας Σχολὰς, τὰς Ἐφορείας, τοὺς διδασκάλους καὶ πάντα τ' ἀφορῶντα τὴν τακτικὴν καὶ ἀποδοτικὴν τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς λειτουργίαν, ἐπικουροῖ τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων καὶ τὰ μετὰ τῶν Ἐφορειῶν συναπτόμενα συμβόλαια τῶν διδασκάλων ἐποπτεύουσα τὴν ἀκριβὴ τοῦτων ἐκτελεστικὴν καὶ θεωρεῖ τὰς μετὰ διδασκάλων καὶ ἐφορειῶν ἀναφυμένους διαφορὰς. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τὸ ἔργον τῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκτελοῦσιν οἱ κατὰ τόπους ἐπίσκοποι. Ἐξετάζουσι δὲ καὶ ἐγκρίνουσι τὰ πρὸς διδασκαλίαν διδασκτικά βιβλία, ἐκδίδουσι καὶ ἐνὸς κατὰλογον τῶν ἐκ αὐτῆς ἐγκεκριμένων βιβλίων.

Τὴν Ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποτελοῦσι σήμερον οἱ ἐξῆς:

Ὁ Νικομηδείας *Φιλόθεος*, πρόεδρος. Ὁ Σάρδεων *Μ. Κλεόβουλος*, Ἀρχ. Παίσιος *Παπαϊωάννου*, Ἀρχ. *Κεζανόβης*, *Γεωργίου Σωτήρος*, *Αλέξανδρος Ζαχαρίας*, *Λεωνίδος Μαζαράκης*. Γραμματεὺς καὶ ἑκπαιδευτὴς τῶν Σχολῶν ἀρχιεπισκοπ. *Γεηρόγιος Παπαδόπουλος*.

ΕΞΕΛΕΓΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αὕτη ἐξελέγχουσα τοὺς λογαριασμοὺς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῶν τῶν τῶν καὶ τῶν Ἐφορειῶν τῶν Σχολῶν, ἐπιβλέπει δι' ἐκθέσεως πρὸς τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον τὸ πόρισμα τῆς ἐργασίας αὐτῆς.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ

Τὴν ἰδρύσιν τῆς Ἐπιτροπῆς τούτης ὑπαγορεύει αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν, καὶ ὁ οἱ Ἀρχιερεῖς δὲν δύνανται νὰ κάμωσι διατήρησιν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας, ἀλλ' ἀφοῦ μετὰ τὸν θάνατον πληρωθῶσι αἱ πρὸς διαφόρους εὐχὴν ὀφειλάι, τὰ κατὰ τὴν κηδεῖαν ἐξοδα, τὰ μνημόσυνα καὶ ψυχικά, ἢ λοιπὴ περιουσία ὀφειλάι, τὰ κατὰ τὴν κηδεῖαν ἐξοδα, τὰ μνημόσυνα καὶ ψυχικά, ἢ λοιπὴ περιουσία διακρίνεται εἰς τρία τμήματα ἴσα, ὧν τὸ ἓν μὲν δίδεται τοῖς συγγενεῖς, ἕτερον τῇ ἐπαρχίᾳ, ἢ ἐπαίμνι, καὶ τὸ τρίτον κατατίθεται εἰς ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τῶν Πατριαρχείων. Ἡ φροντίς δὲ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν περιουσιῶν τῶν ἀποθανόντων ἀρχιερέων καὶ παντὸς σχετικῶν εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην, ἣν ἀπαρτίζουσι δύο Συνοδικὰ μέλη καὶ ἐν τοῦ Συμβουλίου λαϊκὸν μὲθ' ἐνὸς γραμματέως.

Σήμερον ἀπαρτίζουσιν αὐτὴν οἱ ἐξῆς: Ὁ Σιωνίου *Σεραφείμ*, πρόεδρος, ὁ Κολωνίας *Πολύκαρπος*, *Φρ. Μεζίκης*.

ΕΦΟΡΕΙΑΙ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΘΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΦΟΡΕΙΩΝ

Θεολογικῆς Σχολῆς: Ἐκλεγομένη μετὰ τῶν Συνοδοσίων μελῶν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀπορροσούμενων ἀμφότερων κατὰ τοὺς Γενικοὺς Κανονισμοὺς νὰ καταβάλλωσι πᾶσαν σπουδὴν καὶ προσπάθειαν εἰς ὅλας τὰς πνευματικὰς ἐποθεσίας τοῦ ἔθνους καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Ἑθνικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, δι' ἐπὶ τούτῳ ὁρισθέντων πόρων. Ἀποτελοῦσι σήμερον οἱ ἐξῆς: Πρόεδρος ὁ Νικομηδείας *Φιλόθεος*, ὁ Χίου *Κωνσταντῖνος*, ὁ Μακρονεῖας *Νικόλαος*, ὁ Κολωνίας *Πολύκαρπος*.

Πρός διαθετήσιν τῶν ἐθνικῶν σχολείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν κατιστημάτων, τὸ Δ. Ε. Μ. Σημειώσιον, ὡς διακελεύονται οἱ Γενικοὶ Κανονισμοί, θέλει διαρθεῖν ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους, τῇ γνώμῃ καὶ ἐγκρίσει τοῦ Πατριάρχου, ἄνδρας ἱκανοὺς καὶ ἐπίμους ἐκ τῶν δημοδόχων καὶ ὑπηρετῶν τῆς κρατικῆς βασιλείας.

Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς : Ὁ Πελαγονεὺς **Ἰωακείμ**, πρόεδρος, **Α. Ζαρίφης**, ἰσόβιος ἐπιτιμος πρόεδρος, **Γ. Χατζόπουλος**, **Αλ. Μελαγχροινός**, **Β. Δριστόβουλος**, **Π. Χρυσός**, **Αλ. Σινιόσογλου**, **Στ. Εὐγενίδης**.

Ζαπτεῖον Παρθεναγωγείου : Ὁ Μηθύμνης **Στέφανος**, πρόεδρος, **Ερμ. Ρακτιβάν**, **Αλέξ. Παντίσης** βέης, **Γ. Ἡλιάσκος**, **Θ. Κουρτζής**, **Γ. Νούλης**, **Αντ. Σαρράς**.

Ἰωακείμιον Παρθεναγωγείου : Ὁ Μαριονεὺς **Νικόλαος**, πρόεδρος, **Π. Καραθεοδωρής**, **Γ. Α. Ζαρίφης**, **Θρ. Ψάθης**, **Φρ. Μεζίκης**, **Ν. Βούρος**, **Π. Κοσμάκης**.

Ἀρχιερεῖων Ἐκπαιδευτηρίων : Ὁ Σηλυβρίας **Διονύσιος**, πρόεδρος, **Σοφ. Μουράτογλου**, **Χρήστος Βασιλάκης**.

Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων : Ὁ Μηθύμνης **Στέφανος**, πρόεδρος, **Στέφ. Ναυλῆς**, **Σόλ. Καζανόβας**, **Χρύσ. Θωμαΐδης**, **Στυλ. Παντεμαλῆς**, **Στ. Νομικός**, **Γ. Χατζόπουλος**, **Θεόδ. Τζούνης**, **Απ. Σιφναῖος**, **Ηλ. Ἡλιάσκος**, **Μ. Παλλιδας**.

Ἡ Ἐφορεία συνεδριάζει κατὰ πᾶσαν Τετάρτην καὶ ἑκτάκις κατὰ Δευτέραν (ὥρ. 2 μ.μ.). — Μεταξὺ δὲ τῶν μελῶν αὐτῆς ἡ καὶ μὴ ἐκλέγει τὰ ἐξῆς 4 τμήματα : Τὸ Ὀικονομικὸν Ἐφορικὸν τμήμα, τὴν Ἐπιτροπὴν ἐκμεταλλεύσεως πηγῶν καὶ αἰματωμάτων, τὴν Ἐπιτροπὴν ἐλεῶν ἐπὶ τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων καὶ τὸ Κτηριακὸν Ἐφορικὸν τμήμα.

Τοῦ ἐν Πειρήκῳ Ἐθν. Ὀρφανοτροφείου τῶν Ἀρρένων : Ὁ Ἀρσενόπολις **Δουκάς**, πρόεδρος, **Α. Γ. Ζαρίφης**, ἰσόβιος ἀντιπρόεδρος, **Α. Καζανόβας**, **Θρ. Ψάθης**, **Γ. Ζ. Χατζόπουλος**, **Α. Μάγκος**, **Γ. Ἰωαννίδης**.

Τοῦ Ἐθν. Ὀρφανοτροφείου τῶν Θηλέων Σινιόσογλου : Ὁ Μαριονεὺς **Νικόλαος**, πρόεδρος, **Αλέξ. Σινιόσογλου**, **Αντ. Σούρας**, **Γρηγ. Χιδήρογλου**, **Φρ. Μεζίκης**, **Σ. Καραθεοδωρής**.

Ἑλληνικῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς : ἐκλεγομένη ὑπὸ τοῦ σώματος τῶν Ἐμπόρων : **Αλ. Φωτιάδης**, πρόεδρος, **Μ. Πορτοκάλου**, **Δημ. Βλαστάρης**, **Νικ. Ἡλιάσκος**, **Γ. Α. Ζαρίφης**.

ΛΙ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠῃ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΝΟΡΙΑΙ

1. Ἐνορία Στανδορορίου, ἔχουσα 4 ναοὺς, τὰ Εἰσόδια τῆς Παναγίας, τὴν Ἀγίαν Τριάδα, τοὺς ἁγ. Κωνσταντῖνον καὶ Ἑλένην καὶ τὴν Μεταμόρφωσιν ἐν Σολῳ. Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ὑπὸ πλὴν τίτλου ὁ Ἐλαίας Ἀγαθάγγελος.

2. Ἐνορία Σωτήρος Χριστοῦ Γαλατᾶ, ναὸς ὁ τῆς Μεταμορφώσεως. Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ὁ Συννάδων Εὐγένιος.

3. Ἐνορία ἁγ. Νικολάου Γαλατᾶ, ἔχουσα ναὸν τοῦ ἁγ. Νικολάου.

4. Ἐνορία Παναγίας Καραϊσῆς Γαλατᾶ μετὸν ὁμώνυμον ναόν, προσηρτημένον τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῆ.

5. Ἐνορία ἁγ. Ἰωάννου τῶν Χίων Γαλατᾶ μετὸν ὁμώνυμον ναόν.

6. Ἐνορία Ταταβλίων, ἔχουσα ναόν τοῦ ἁγ. Δημητρίου καὶ παρεκκλήσια τῆς Σηλυβρίας τοῦ ἁγ. Χαράλαμπος, τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου, τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ τοῦ ἁγ. Ἐλευθερίου. Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ὁ Παμφίλων Μελασηνός.

7. Ἐνορία Ἐλεγγιστορίας (ἐν τοῖς πρώτοις Ταταβλίων), ἔχουσα ναὸν ἐκ' ὀνόματι τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τιμώμενον.

8. Ἐνορία Φερίκω (Σισλί) μετὰ ναοῦ ἐκ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τιμωμένου.

9. Ἐνορία Δαλδοκισίων (Βεσικτᾶς) μετὰ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

10. Ἐνορία Μεσαχόρου (Ὀρτάκιοι-Βοσπόρου) μετ' ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Φωκά.

11. Ἐνορία Σηροκρήνης Βοσπόρου (Κουρὸ-τοσημέ) μετὰ ναὸν τοῦ ἁγ. Δημητρίου.

12. Ἐνορία Μεγ. Βεβμας (Ἀρναού-χρὸ-Βοσπόρου) μετὰ ναοῦ ἐκ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν. Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ὁ Κλαυδίουπόλεως Μεγαλ.

13. Ἐνορία Βαφιοχωρίου (Βογριτζή-μὲ-Βοσπόρου) μετ' ἐκκλησίας τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

14. Ἐνορία Βεβελίων μετ' ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Χαράλαμπος.

15. Ἐνορία Νερχωρίου (Βοσπόρου) μετὰ ναὸν τοῦ ἁγ. Νικολάου.

16. Ἐνορία Ζωοθενίων (Βοσπόρου) μετὰ ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν.

17. Ἐνορία Χάσκι (Πικριδιαν) μετὰ ναὸν τῆς ἁγ. Παρασκευῆς.

18. Ἐνορία Τζιβελίων μετὰ ναὸν τοῦ ἁγ. Νικολάου.

19. Ἐνορία Φαναρίου μετὰ τὸν πατριαρχικὸν ναόν, τιμωμένον ἐκ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἐν αὐτῷ χοροεπιτελεῖ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου.

20. Ἐνορία Μονχίων μετ' ἐκκλησίαν ἀρχαίαν βυζαντινὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

21. Ἐνορία Ποτηρᾶ μετ' ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Γεωργίου ἢ Ἀντιφωνίου.

22. Ἐνορία Ταξιαρχῶν Βασιτᾶ μετὰ ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν.

23. Ἐνορία Βαλίων μετ' ἐκκλησίαν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

24. Ἐνορία Σιόπολης (Λόντζας) μετ' ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Δημητρίου, χρηματίσασαν ὅλοτε καὶ ὡς πατριαρχικὴ ταῖς.

25. Ἐνορία Ἐγγή-καποῦ μετ' ἐκκλησίαν (νοσοκομεικὴν ὡς προσηρτημένην τοῖς Φιλ. Καταστήμασι) τῆς Παναγίας τῆς Σούδας.

26. Ἐνορία Ἐδιστῆ-καποῦ μετ' ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Γεωργίου.

27. Ἐνορία Σαραμικίων μετ' ἐκκλησίαν ἐκ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Δημητρίου τιμωμένην.

28. Ἐνορία Σελματισθοῦν μετὰ ναὸν ἐκ' ὀνόματι τῆς Παναγίας τιμωμένον.

29. Ἐνορία Τεκ-καποῦ μετ' ἐκκλησίαν τοῦ ἁγ. Νικολάου.

30. Ἐνορία Τεκφούρ-αίρας μετὰ ναὸν ἐκ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τιμωμένον.

31. Ἐνορία Ἐξ Μαριόρας μετὰ ναὸν τῆς Παναγίας τῆς Γοργοπηκίδου (Κοίμησης τῆς Θεοτόκου).

32. Ἐνορία Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Κιταρκῶ Ὑψομαθείων μετὰ ὁμώνυμον ναόν.

33. Ἐνορία Θείας Ἀναλήψεως Ὑψομαθείων ἐπίσης μετὰ ὁμώνυμον ναόν.

34. Ἐνορία Ἀγίου Κωνσταντίνου Ὑψομαθείων ἐπίσης μετὰ ὁμώνυμον ναόν.

35. Ἐνορία Σουλῶ-Μουαστῆς Ὑψομαθείων μετὰ ναὸν τοῦ ἁγ. Μηνᾶ.

36. Ἐνορία Ἀγίου Νικολάου Ὑψομαθείων μετὰ ὁμώνυμον ναόν.

37. Ἐνορία Βελιγραδίων μετὰ ναὸν ἐκ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τιμωμένον.

38. Ἐνορία Βιάγκας μετὰ ναὸν ἐκ' ὀνόματι τῶν ἁγίων Θεοδώρων τιμωμένον. Ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ὁ Μαρίων Ἀθανάσιος.

39. Ἐνορία Παναγίας Ἐλπίδος Κοντοσκαλίου μετ' ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Ἐλπίδος.

40. Ἐνορία Ἀγίας Κυριακῆς Κοντοσκαλίου μετὰ ὁμώνυμον ναόν.

Β' ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας περιλαμβάνει σήμερον τοὺς ἐν Ἀφροκῇ ὀρθόδοξους χριστιανούς, διοικουμένους ὑπὸ τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου, ἐδρεύοντος ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. Ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας τελοῦσι σήμερον δύο μόνον μητροπολίται, ὁ Θηβαῖος καὶ ὁ Τριπόλεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος

Συνόδου στερείται τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο, ὅλη δὲ ἡ ὑπηρεσία διεξάγεται διὰ τοῦ Πατριάρχου αὐτοῦ. Ὁ κυβερνητικὸς ἐπίσημος τίτλος τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΦΩΤΙΟΣ

ἔχει ὡς ἑξῆς: مصر وتوابعها (Μητρόχ βέ τιθαπί τῶν Πατρικῶν), ἤτοι Ρωμαῖος Πατριάρχης Αἰγύπτου καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ ἢ مصر وتوابعها Ρωμαῖος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

Γ' ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς μεγάλης Θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς διοικεῖ τοὺς ἐν Συρίᾳ ὁρθοδόξους χριστιανούς διὰ τῶν αὐτῇ ὑποκειμένων δέκα καὶ τριῶν Μητροπολιτῶν: 1) Τύρου καὶ Σιδῶνος, 2) Εἰσηγονιπόλεως, 3) Βηρυττοῦ καὶ Λιβάνου ὄρους, 4) Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων, 5) Ἀρκαδίας, 6) Ἑμέσης, 7) Ἐπιφανείας, 8) Τριτό-

λίως, 9) Ἀμίδης, 10) Χαλεπίου καὶ Ἀλεξανδρέτας, 11) Ἐδέσσης, 12) Λαοδικείας καὶ 13) Σελευκίας. Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἐπίσημον κυβερνητικὸν τίτλον ἔχει τὸν الطائر الروم (Ἀντάχα ροῦμ Πατρικῇ), ἤτοι Ρωμαῖος Πατριάρχης Ἀντιοχείας.

Δ' ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ποιμαίνουσα τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ ὁρθοδόξους χριστιανούς, ἀνερχομένους εἰς 50,000, διακρίνεται ὑπὸ Ἱερῶς Συνόδου, ἀπαρτιζομένης μὲν

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ὑπὸ Ἐπισκόπων τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας καὶ Ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, προεδρευομένης δὲ ἐκ τοῦ Μακαριωτάτου καὶ Ἀγιοτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης Δαμιανοῦ, γέροντος τὸν ἐπίσημον κυβερνητικὸν

τίτλον قدس شريف روم بطرقي (Κούδσι-σερίφ ρούμ Πατρική) Ρωμαίου Πατριάρχου Ιερουσαλήμ.

Ιδιαίτεροι ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἐπιτροπαὶ ἐπιτηροῦσι τὴν καθ' ὅλου διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Οὕτως ἐν αὐτῷ ἐδρεῖται ἡ Ἀρχιεπισκοπική, ἡ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιτροπεία, ἡ ἐπὶ τῶν Κτημάτων ἐπιτροπεία, ἡ Δραγουμανία, ἡ Καμαρασία, τὸ Τραπεζομνηστικὸν δικαστήριον, τὸ Ἐλεγκτικὸν σῶμα καὶ ἡ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπιτροπή, ἣτις δαπανᾷ ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τύρου περὶ τὰς 20.000 φράγκα ἐτησίως, διατηροῦσα ἐν μὲν τοῖς Ἱεροσολύμοις τὴν Βασιλικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ μετὰ 60 μαθητῶν οἰκοτρόφειν καὶ 12 καθηγητῶν, τὴν Ἱερὰν Σχολὴν (Ἡμυμνάσιον) καὶ τὸ Κεντρικὸν Παρθενοναγῶγιον μετὰ δύο Νηπιαγωγείων, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις 79 Δημοτικὰ σχολεῖα καὶ Γραμματοδιδασκαλεῖα, μεθ' 165 διδασκάλων ἀμφοτέρων τῶν φύλων καὶ 3500 μαθητῶν καὶ μαθητριῶν.

Εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων ἐπάγονται καὶ τὰ ἱερὰ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου Προσκυνήματα, τὰ ὅποια συγκεντροῦσιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν τὰς χιλιάδας τῶν εὐσεβῶν κατ' ἔτος προσκυνητῶν. Ἐκεῖ ὁ πανίερὸς τῆς Ἀναστάσεως Νηλεὺς, ἐκεῖ ἡ ἁγία Βηθλεὲμ καὶ Γεθσημανή, ἐκεῖ τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ὁ Ἰουδῆτης, ἐκεῖ τὸ Θαυμάριον Ὄρος καὶ ἡ Θάλασσα τῆς Τιβεριάδος, πάντα τῶν μετ' εὐλαθείας προσερχομένων ἐπισκεπτήρια καὶ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐγκαλλωπισμένα. Μοναστήρια ἀριθμοῦνται ἐν μὲν τοῖς Ἱεροσολύμοις 16, ἐν οἷς καὶ 4 γυναικεῖα, ἐκτός δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ 10. Ἑνοριακοὶ δὲ ναοὶ περὶ τοὺς 60, ἡ συντήρησις τῶν ὁποίων ἐπιβαρύνει τὸ ταμεῖον τοῦ ἱεροῦ Κοινοῦ.

Δύο Μητροπολῖται σήμερον, ἔχοντες ἐπαρχίας, «ποιμένες δὲ τοῦ λαοῦ» καλεώμενοι, τελοῦσιν ὑπὸ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων: Ὁ Πτολεμαῖδος μετ' ἔδραν τὴν Ἀρρην καὶ ὁ Ναζαρέτ μετ' ἔδραν τὴν Ναζαρέτ, καὶ 13 προϊστάμενοι εἰς τὰς πόλεις Ἰόππην, Ράμλην, Λύδδαν, Γάζαν, Κάϊραν, Πτεζάλλαν, Ραμάλλαν, Νεάπολιν, Χούσουν, Ἀτζλόν, Σάβτην, Μαδιδιάν, Κάρακ. Οἱ λοιποὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοποι ἡγήσαντο ἀπλῶς τοὺς τίτλους αὐτῶν, ἐδρεύοντες ἐν Ἱεροσολύμοις ὡς τε μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἄλλων τοῦ Πατριαρχείου ἐπιτροπειῶν.

Ἀδελφότης Ἀγιοταφιτῶν. Ἡ γνωστὴ καθ' ἅπασαν τὴν Ὀρθοδόξην Ἱερὰ τῶν Ἀγιοταφιτῶν Ἀδελφότης, ἡ περὶ τὰ 300 ἀριθμοῦσα μέλη Ἀρχιερεῖς, Ἀρχιμανδρίτας, Πρωτοσυνκλήτους, Ἱερεῖς, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς, ἐκτός τῶν δοξίμων, ἔχει τὴν ἔδραν αὐτῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ πόλει. Πολλὰ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐνδιαιτῶνται ἐν τῷ ἐν Ἱερουσαλήμ Κεντρικῷ Μοναστηρίῳ τῶν Ἀγ. Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, ἅλλα ἐν τῇ Λαύρᾳ τοῦ Ἀγίου Σάββα, τὰ δὲ λοιπὰ διατελοῦσι κατεσπαρμένα εἰς τὰ Ἱερὰ Προσκυνήματα, τὰ Μοναστήρια, τὰ Σχολεῖα, τὰ Ἡγουμενεῖα καὶ τὰ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Μετόχι (ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀθήναις, Κρήτῃ, Σμύρνῃ, Μόσχᾳ, Τυφλίδι, Ταϊρανί, Ἀδριανουπόλει, Σέρραις, Κύπρῳ καὶ ἄλλαχοῦ).

Ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετόχι τοῦ Ἀγίου Τάφου, κειμένῳ ἐν Φαναρίῳ, ἐδρεῖται ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, τανῦν ὁ Ἀρχ. Γλυκερίος.

Ε' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Ὁ Μακαριώτατος καὶ ἁγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανουπόλεως καὶ πάσης Κύπρου, ἐδρεῖται ἐν τῇ Λευκωσίᾳ (πρωτεύουσά τῆς Κύπρου), ἔχει ὑπ' αὐτὸν τοὺς Μητροπολίτας 1) Πάφου, 2) Κιτίου καὶ 3) Κυρηνείας, τοὺς ἀπαρτίζοντας καὶ τὴν Σύνοδον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου.

ΣΤ' ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΣΙΝΑΙΟΥ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου Προφύριος, δισκῶν τὸ ἱερὸν Μοναστήριον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἐπὶ τοῦ ὄρους Χωρήθ τῆς Σιναιτικῆς χερσονήσου, ἀποκληθείσης οὕτως ἀπὸ τοῦ Θεοδοξάστου Σινᾶ, ἐδρεῖται ἐν Καῖρῳ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσωπεύεται δι' ἐπὶ ταύτῃ ἀντιπρόσωπον ἐν τῷ Συναγῶγῳ Μετοχίῳ (κειμένῳ ἐν Βαλατῇ). Ἀντιπρόσωπος ὁ Ἀρχιμ. Δανιήλ.

Ζ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Περιλαμβάνει τοὺς καθ' ἅπασαν τὴν Ρωσίαν Ὀρθοδόξους χριστιανούς. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ρωσίας (ἐνὸς τῶν τριῶν μεγάλων τῆς αὐτοκρατορίας διοικητικῶν σωμάτων), τῆς ὁποίας *πρωτεύων μὲν μέλος* εἶναι ὁ μητροπολίτης Πετρουπόλεως καὶ Λαδόγης Ἀντώνιος, πρόεδρος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ.

Η' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Περιλαμβάνει τοὺς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κράτει Ὀρθοδόξους. Διοικεῖται δὲ ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου πενταμελοῦς, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ κατὰ καιρὸς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, καὶ τοιμαίνεται ὑπὸ τῶν 32 Ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος, ὧν ὡν κατ' ἔτος ἐκλέγονται καὶ οἱ τὴν Ἱερὰν τῆς Ἑλλάδος Σύνοδον ἀποτελοῦντες. Εἰσὶ δὲ οἱ ἑξῆς:

1) Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος. 2) Θηβῶν καὶ Λεβαδείας. 3) Φθιώτιδος. 4) Φωκίδος. 5) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. 6) Εὐρυτανίας. 7) Ἀορῆς. 8) Τρίκης. 9) Θεσσαλιώτιδος Καρδίσης. 10) Λαρίσης. 11) Δημητριάδος Βόλου. 12) Χαλκίδος. 13) Ἀργολίδος. 14) Ὑδρας καὶ Σπετσῶν. 15) Καριῆς. 16) Μαντινείας. 17) Γορτυνίας. 18) Πατρῶν. 19) Καλαβρύτων-Αἰγιαλείας. 20) Ἠλείας-Πύργου. 21) Τριφυλίας. 22) Μεσσηνίας. 23) Γυθείου-Οιτρέλου. 24) Κηφισίου. 25) Μοιρμβασίας-Σπάργου. 26) Κερκύρας. 27) Ζακύνθου. 28) Κεφαλληνίας. 29) Λευκάδος. 30) Σάφου. 31) Θήρας. 32) Νάξου-Πάρου.

Θ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρουμανίας, ἣς πρόεδρος ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰωσήφ.

Ι' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Διοικεῖται ὑπὸ Ἱ. Συνόδου, προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βελιγραδίου καὶ μητροπολίτου Σερβίας Δημητρίου.

ΙΑ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΡΛΟΒΙΤΣ

Προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ πρωθιεράρχου (τῆς ἐν Αὐστρίᾳ Σερβικῆς Ὀρθοδόξης Ἐκκλησίας) Κάρλοβιτς Γεωργίου Βράγκοβιτς.

ΙΒ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΣΕΡΝΟΒΙΤΣ

Προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Τσερνοβιτοῦ καὶ μητροπολίτου Βουκοβίνης καὶ Δαλματίας Βλαδιμήρου Ρέπκα.

ΙΓ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΡΑΝΣΥΛΒΑΝΙΑΣ

Προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ πρωθιεράρχου τῆς ἀπὸ τσερνοβιτικῆς Ρωμανικῆς Ὀρθοδόξης Ἐκκλησίας Ἰωάννου Μετοῖνα.

ΙΔ' ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

Προεδρεύεται ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Μαυροβουνίου Μητροφάνους.

Ο ΑΓΧΙΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Γεννηθείς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὁρθόδοξῃ συναικίᾳ τοῦ προφήτου Ἡμοῦ

ἐν Χρυσοπόλει, τῇ ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμισαίου τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος, διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα ἐν τῇ γενεθλίᾳ γῇ. Συνεπλήρωσε δὲ τὰς ἐγκυκλίους καὶ τὰς περὶ τὴν θεολογίαν καὶ τὴν φιλολογίαν σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις, τυχὼν καὶ τοῦ πτυχίου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1871. Διορισθεὶς δὲ καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τὸ σχολικὸν ἔτος 1872—73, διετέλεσεν ἐπὶ ὀκταετίαν ἴσως εὐδοκίμως διδάσκων ἐν αὐτῇ. Τὰ δὲ ἐπ' αὐτοῦ διδασκθέντα ἐν αὐτῇ μαθήματα, ἐξ ὧν ἱκανὰ εἰσι τῇ βίᾳ ἰδίων χειρογράφων, κεimένων, ἦσαν: ἡ ἀρχαία ἑβραϊκὴ γλῶσσα μετὰ συντόμου ἑρμηνείας τῆς Γενέσεως καὶ ἄλλων βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· ἡ ἑβραϊκὴ ἀρχαιολογία ἐπὶ τῇ βίᾳ τοῦ κεimένου τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου ἐν πολλοῖς συμπληρουμένου· ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς ἐπὶ τῇ βίᾳ ἰδίων ἑαυτοῦ κεimένου ἢ ἐκ τῆς ἑρμηνευτικῆς· ἡ ἑρμηνεία διαφόρων βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης· ἡ πατρολογία· ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας· ἡ ἡθροική μετὰ τῶν γυμνασμάτων· τὰ ἑλληνικά τῆς πρώτης γυμνασιακῆς πίξεως, καὶ ἡ πολιτικὴ γεωγραφία. Φύσει δὲ μελετηρὸς ἐκ παιδῶν ὧν, ἐτέκνυτε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα καὶ εἰς ἰδιαιτέρας ποικίλας μελέτας, μάλιστα δὲ περὶ ἀρχαία ἑλληνικὰ χειρογράφα, δι' ὃ καὶ δις μετέβη εἰς τὸ ἔργον Ὅρος. Ἐκ τῶν τοιούτων δ' αὐτοῦ ἱερυνῶν ἐν Χάλκῃ εἰς ἀμφοτέρους τὰς Σχολὰς, Θεολογικὴν καὶ Ἐμπορικὴν, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἐν Φαναρίῳ μυαχίον, καὶ ἐν ἁγίῳ Ὄρει, προέκυψεν εἰς τὸς πλείστον τοῦ περιήμου εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ ὑπομνήματος τοῦ ἱερομάρτυρος Ἱππολύτου ἐπισκόπου Ρώμης, ὅπερ ἐκιάκτιον ἐνυχεῖν ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς σοφοῖς τῆς Εὐρώπης, πόλλ' ἄλλας ἀνατιπαιθὲν, διάφορα ἀνέκδοτα συγγράμματα τοῦ ἀντιπάλου τοῦ ἱεροῦ Φωτίου μητροπολίτου Σμύρνης Μητροφάνους, πλήρες τὸ προσίμιον τοῦ ὑπομνήματος τοῦ Θεοφυλάκτου ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας εἰς τοὺς ἐλάσσονας προφήτας, δύο λόγοι τῶν μητροπολιτῶν Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀγορνάτου καὶ Γεωργίου Βαβυζίου, καὶ διάφορα ἄλλα. Μεταβὼς δὲ εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ἐπισκέφθη τὰς κορυφαίας ἐν αὐτῇ μεγάλας καὶ εἰς ἑλληνικά χειρογράφα πλουσίας βιβλιοθήκας τοῦ Βατικανοῦ ἐν Ρώμῃ, τῆς Λατερανατικῆς ἐν Φλωρεντίᾳ, τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐν Βιέννῃ, τῆς τοῦ Μονάχου, Λειψίας, Βερολίνου, Παρισίων, Λονδίνου, Ὁξωνίου καὶ ἄλλων, ἀπεκόμισε δ' ἐκείθεν μέγα ὠφελὲς ἐκ διαφόρων χειρογράφων, ἐξ οὗ ἱκανὸν μέρος ἐξέδωκε διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, πλείστα δὲ παρεσκευάζεν εἰς ἑκδοσιν. Ἐκ χειρογράφου δὲ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου πρῶτος ἐξέδωκε σπουδαιότατα τεμάχια τῆς ἑρμηνείας τοῦ Ὠριγένους εἰς τὰ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, ἅπαντα βραχύτερον ἐντεῦθεν ὀδηγηθεὶς ἐξέδωκεν ἐν ἰδίῳ τύχῃ καὶ Γερμανὸς τις φιλόλογος. Ἐπεινελλθὼν δ' ἐκ τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης περὶ τὰ τέλη τοῦ 1884, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς πατριαρχικῆς κεντρικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἣν ἐπὶ

τετραετίαν διευθύνων, ἀνήγαγεν εἰς ὕψος μορφώσεως ἐπαρκoῦς τῶν ἐν αὐτῇ σπου-
δαζόντων, ὑπερπηδήσας πλείστα δυσχερέστατα προσκόμματα. Τὰς δ' ἐπὶ δι-
ετίας ἐγένετο καὶ ὁ κέρως διευθυντῆς καὶ συντάκτης τῆς "Εκκλησιαστικῆς
"Αληθείας", ἀναγαλὼν αὐτὴν εἰς περιοδικὴν ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν
συγχρόνως περιοδικὸν συγγράμματος. Μία δ' ἀναφύλλισις τῶν τόμων τῆς ἐπο-
χῆς ἐκείνης μαρτυρεῖ τὴν ἀκαταπύνητον φιλοπορίαν τοῦ διευθυντοῦ καὶ συν-
τάκτου αὐτῆς ἀρχιμανδρίτου Βασιλείου Γεωργιάδου. Ἐκτὶ δὲ πρὸς πολλοῖς
ἄλλαις μελέταις καὶ κοινωνιολογικαῖς διατριβαῖς θὰ ἴδῃ τὴν πρῶτην ἔκδοσιν
διαφόρων ἀνεκδότων κειμηλίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν φιλολογίας, ὥς καὶ
τὰς συμβολὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεταξὺ ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Ἐκκλησίας
σχίσματος. Ἐνταχοῦμενος δὲ μετ' ἀδόλον ζήλον καὶ περὶ τὸ κήρυγμα τοῦ
λόγου τοῦ Θεοῦ, κατέστησεν αὐτὸ ἔφ' ὅσον ἦτο δυνατόν ἀπλοῦς καὶ δη-
μωδέστερον, ἀπαλλάξας αὐτὸ ἀπὸ τε λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἐννοιῶν ἀπροσί-
των εἰς τὸ κοινὸν ἀκροατήριον. Καὶ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς δὲ οὐκ ὀλίγα διὰ τῶν ἐφη-
μερίδων ἐξέδωκεν ἄρθρα, καὶ διαφόρους ἐκπαιδευτικὰς τὸ ποῦ καὶ παι-
δαγωγικὰς διατριβὰς, ἐν αἷς καὶ τὸν Περιοδικὸν, ὅπου τὸ πρῶτον κατεξ-
ίσταται κατὰ τοῦ συστήματος τῶν δημοσίων ἐκτάσεων. Ἐκτὶ δ' ἔτος
μείνας ἄνευ θέσεως, ἐξελέγη, ἀπὸν ἐκ Κοινοταρινῶν τόλεις, τῇ 8. Ἀγοῦσαν
1889, μητροπολίτης Ἀγχιάλου μετὰ προξενόπτην καὶ τὰ τοῦ προκαταχόν αὐτοῦ
ὑπὸ τε ὁμογενῶν τινα καὶ ὑπὸ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως. Ἀνταρῶν δὲ
τὰ ποιμαντικὰ αὐτοῦ καθήκοντα, πῶσαν θυσίαν κατέβαλε πρὸς διακοπήν
τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων ἐν Ἀγχιάλῳ καὶ Πύργῳ, καὶ ἐν τοῖς ὅσοι καὶ
μόνοις τότε Ἑλληνικοῖς χωρίοις τῆς μητροπόλεως Ἀγχιάλου, Λαβουτζίου καὶ
Ἐξοσταθοχωρίου. Ἡ διακανόνισις δὲ αὕτη κατὰ φυσικὸν λόγον προέκάλυψε τὴν
μῆριν τῶν ἀρεσκομένων μᾶλλον εἰς τὰς ἀνωμαλίας, ἀλλ' ὅπως δῆμοι διὰ τῆς
ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς αὐτοῦ πολλῶν ἀγαθῶν πρόξενος ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο ὁ
μητροπολίτης Ἀγχιάλου Βασίλειος, πρὸ δὲ πάντων ἐξῆλθε τὸ φρόνημα τοῦ
λαοῦ ὑπὲρ τῶν πατρίων ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἰθνηκῶς. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1892
ἐπεφάνη τὸ οὐλομενικὸν διὰ τὰ ἑλληνικὰ ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἀνατολικῇ Ρωμῳ-
λίᾳ ἀστικά σχολεῖα νομοσχέδιον τοῦ Ζήκωνφ, ἡ γνώμη αὐτοῦ, πρωταγεύουσα
καθ' ἀπάσας τὰς παραλίους ἑλληνικὰς κοινότητας τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ εἰς
τὰς μεσογείους, ἦτοι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δι' ἀναφορῶν ν' ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν
Βουλγαρικὴν βουλὴν καὶ κυβέρνησιν διὰ τὸ προσγνωμένον αὐτῷ μέγα ἄδίκη-
μα, συνετέλεσε μεγάλως εἰς περιστολὴν τοῦ κακοῦ. Καὶ εἰς πᾶν δὲ ἄλλο ἰθνηκῆς
καὶ ἐκκλησιαστικῆς φύσεως σπουδαῖον ζήτημα μετὰ παντὸς ζήλου εἰσγνώσθη,
πάντοτε πρόθυμον ἐαυτὸν παρέχων εἰς ἐπηρεσίαν τοῦ κοινού. Ἡ δὲ πολιτεία
αὐτοῦ πρὸς τὴν κρατοῦσαν φυλὴν καὶ πρὸς τὰς ἐπιτοπίους πολιτικὰς ἀρχὰς ἦτο
τοιαύτη, ὥστε Ἡγεμόν καὶ κυβερνήταις καὶ πολιτικοῖς τῆς Βουλγαρίας ἄνδρες
ὁμοφρόνως ἀνωμολόγητον τὴν ἀμερόληπτον καὶ δεκαίαν διαγωγὴν αὐτοῦ, δὲ δ

δὴ καὶ παρὰ θερμοκρασίαν τινῶν κατηγορήθη ὡς βουλγαρίζων. Εἶνε δὲ περὶ-
τὸν καὶ εἴπωμεν ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶχεν ἀναπτύξει τὰ μέγ-
ιστα πολλὰ καὶ τοῖς τὴν αὐτὴν ἡμέραν κηρύττων καὶ διδάσκων, μάλιστα
κατὰ τὰς Κρητικὰς τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς. Καὶ τὰ διάφορα δὲ σωματεῖα
τῆς Ἀγχιάλου καὶ τοῦ Πύργου ἐνεδυνάμωσε, καίλιστον δίδους εἰς ἄλλους
παράδειγμα ἀόκνον φιλοτιμίας καὶ ζήλου εὐκρινούς. Πρὸς δὲ τὸν Ἡγεμόνα
ἤλπιον ἑταίρως φερόμενος, πρὸ πάντων εἴκεσε τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ διὰ τοῦ
εἰς Ἀγχιάλῳ ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐπιθαλαμίου κατὰ τοὺς γάμους αὐτοῦ, ὅπερ
κατέπληξεν αὐτὸν τε καὶ τὴν μακαρίτιδα Ἡγεμονίδα. Κληθεὶς δὲ συνοδικὸς ἐν
ἔτει 1890, ἀπεισιτάλη μετὰ τοῦ μητροπολίτου Νικομηδείας Φιλοθέου καὶ
τοῦ Σχολάρχου τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς μητροπολίτου Σάρδεων Μιχαὴλ Κίε-
βρίσκου εἰς τὴν ἱερὰν χορίον καὶ στέψιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας
Νικολάου τοῦ Β, τοχὸν ἐξαιρέτων αὐτόθι τιμῶν καὶ τοῦ παρασήμου τῆς
"Αγίας Ἀννης πρώτης τάξεως. Ἐκτός δὲ τοῦ παρασήμου τούτου, ἔχει τὰ
παρασημὶα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας Ὀσμανιὲ καὶ Μειζητιὲ β' τά-
ξεως, τὸν Ταξiάρχην τοῦ Ἑλληνικοῦ παρασήμου, καὶ δύο Βουλγαρικά παρά-
σημα, τὸ ἐν β' καὶ τὸ ἑτερον γ' τάξεως.

Καὶ ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν πολλῶν ἄλλων αὐτοῦ ἀσχολιῶν, οὐκ ἐπαύετο συγ-
γράψαν καὶ δημοσιεύων διαφόρους πραγματείας, τὰς μὲν ἐκ τοῦ ἡμερανούς,
ὡς τὰς μελέτας περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ περὶ τοῦ ἁγίου
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τὰς δὲ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, τὸ πλείστον παιδαγωγικὰς
καὶ κοινωνιολογικὰς.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

(Διονυσίου Σολωμού)

Φεύγεις, φῶς μου, καί μ' ἀφίνας
Σέ μὲν ἀπ' ἀπελπισία
Πές μ' ὁ μαυρός τί θὰ γένοι
Ἀπὸ σένα μακρυνά;

Ἄν ποτέ σου περπατήσης
Εἰς τὰ δάση μοναχῇ,
Καὶ περὶ λυπο γροικήσης
Τ' ἀηδονίκα νά λαλή,

Τότε ἐσύ στοχάσου 'μένα,
Κ' ἐνθυμήσου πῶς κ' ἐγώ
Τοὺς καιμούς μου διὰ 'σένα
Σάν ἐκεῖνο τραγυνῶ.

Σε' ἀνθοστόλιστο τό στρώμα
Ποῦν' τὸ ἔνδυμα τῆς γῆς,
Μιὰ μοσχούλα μ' ἀγρό χρώμα
Μαραμένη ὅταν ἰδῇς,

Εὐσπλαγγνίσου την καὶ στάσου
Νά τὴν δώσης μιὰ ματιὰ
Καὶ τὸν δύστιχο στοχάσου
Ποῦν' ἀχνὸς 'σάν τὴν μούσια.

Ἄν ποτέ σου ὅταν χαράξῃ
Ἄστρο ἰδῇς 'στὸν οὐρανό,
Χωρὶς μ' ἄλλο νά ταυρίσῃ
Παρά νά ναι μοναχό,

Καὶ μισοδασυλεμένο
Νά φωτίζῃ θαμνερὰ,
Θυμὸς 'μένα τὸν καίμενο
Ὅπου ζῶ 'στὴν μοναξιά,

Κι' ὅπου φθείρομαι γιὰ 'οἶόν
Κι' ὥσάν τ' ἄστρο ἔχω κ' ἐγώ
Πάντα μάτια θολωμένα,
Πάντα πρόσωπο χλωμό.

Κι' ἂν ἰδῇς ἀγάλα-ἀγάλα
Ἀπὸ 'πάνω ἀπ' τὸ βουνό,
Ὅσάν πνεῦμα νά προβάλλῃ
Ἐνα σύννεφο λευκό,

Πές πῶς εἶνε χωρισμένη
Ἀπ' τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ,
Πῶς 'στὸν ὕψιστον πηγαίνει
Καὶ δὴ δάκρυα σοῦ ζητεῖ.

Ἡ ΑΠΗΛΠΙΣΜΕΝΗ

(Δημῶδες)

Ἐρρόδια' ἡ ἀνταλή
Κιὰ ξημερῶν' ἡ δύσι
Γλυκοχαράζουν τὰ βουνά
Κι' ὁ αὐγερινὸς τραβιέται.

Πάν' τὰ πουλάκια 'ς τὲς βοσκὰς
Κ' ἡ ὁμορφὴ 'ς τὴ βρύση
Βγαίνει κ' ἐγώ κι' ὁ μαυρός μου
Μὲ τὰ λαγωνικά μου.

Βοίσσω μιὰ κόρη πῶπλενε
Σὲ μαρμαρένια γούρνα,
Τὴν χαιρετῶ, δὲν μοῦ μιλεῖ,
Τῆς κρένει, δὲν μοῦ κρένει.

— Κόρη, γιὰ βγάλε μας νερό,
Τὴν καλὴ μοῖρα νάχῃ,
Νά πῶ κ' ἐγώ κι' ὁ μαυρός μου
Καὶ τὰ λαγωνικά μου.

Σαράντα αἰκλούς ἔθγαλε,
Ἵτι μᾶτια δὲν τὴν εἶδα,
Κ' ἐπᾶνοι 'ς τοὺς σαράντα δυό
Τὴ βλέπω δακρυομένη.

— Γιατί δακρύζῃς, λυγερή,
Καὶ βαρναναστενιάζῃς;
Μῆνα διψῇς, μῆνα πεινῇς,
Μὴν ἔχῃς κακὴ μάνα;

— Μῆτε πεινῶ, μῆτε διψῶ,
μὴτ' ἔχω κακὴ μάνα...

Ξένε μου, κι' ἂν ἐδάκρυσα
Κι' ἂν βαρναστενιάζω,
Τὸν ἄνδρα 'χω στὴ ξενητεία,
Ἐδῶ καὶ δέκα χρόνους.

Κι' ἀκόμα τρεῖς τὸν καρτερῶ,
Πέντε τὸν παντεχαίνω,
Κι' ἀπὲ θά κόψω τὰ μαλλιά,
Καλόγερα θὲ νά γένο,

Θά πάγω σ' ἐρημα βουνά
Νά στήσω μοναστήρι,
Ἐκεῖν νά τρώγ' ἡ ξενητεία,
Κ' ἐμὲ τὸ μαυρὸ ράσο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ὁ τῶν ὀφειλητῶν τὰ βήματα σεμνοπρεπῶς ἀναβαίνει καὶ τὸν ἀκροατὴν αὐτοῦ πολὺ ὑψηλότερον τῶν τειρημένων ὀφειλῶν ἀνιρῶν, Ἀρχιμανδρίτης Δημήτριος Γεωργιάδης, ἔλασε τὴν καταγωγήν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Δαρδανελλίων, ὅπου ἐγεννήθη τῷ 1870. Τὰ πρῶτα μαθήματα διήκουσεν ἐν τῇ γενετείᾳ, συνεκλήρωσε δὲ κατόπιν ταῦτα ἐν

τῇ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀγγιάλου Βασιλείου διευθυνομένῃ τότε Ἱερατικῇ Σχολῇ καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ. Θεολογικῶς ἐπομνήσθη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἀπ' ἧς ἀριστέως ἀπεφοίτησε τῷ 1894 ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Σχολάρχων τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους Μ. Κλεοβούλου. Οὗτος διακρίνας καὶ ἐξευρών ἐν τῇ προ-

1990

EN TH. MYTENEIA

A

Περὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν κωλυμάτων
ἐν τῇ ἐξ αἱματος συγγενείᾳ.

[illegible]

μετά τὴν ἐν Τρουάλλῃ δὲ Σύνοδον πολλοὶ ἀμφισβητοῦσιν, ἂν μέχρι τῆς Σισινίου ἢ ἐκ πολιτικῆς ἀρχῆς τοῦ Ισαυρικοῦ νόμου προσελθούσα ἀπαγόρευσις τοῦ σι' βαθμοῦ γενικῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἴσχυσε, διότι μετὰ 250 μόλις ἔτη ἐρχεται ἡ Ἐκκλησία τῇ ἐπικυραίῳ τὸν Ισαυρικὸν νόμον. Ὁ δὲ νομοκάνων τοῦ Φωτίου δὲν ὁμιλεῖ περὶ τινος τούτου βαθμοῦ. Ἀναμφίβολον ὅμως εἶνε τὸ ζήτημα, ὅτι καὶ μετὰ τὰς αἰσθητάς πλέον ἀπαγορεύσεις τοῦ δεκάτου αἰῶνος, τοῦ ἑκτου βαθμοῦ, ἡ Ἐκκλησία ἐπαιήσατο ἐν τῷ βαθμῷ ταύτῃ τὴν χρῆσιν τῆς οἰκονομίας (ἐν τῷ πέμπτῳ οὐδὲν γραπτὸν παράδειγμα οἰκονομίας εἶρομεν). Κατὰ ταύτην ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν ἡ Ἐκκλησία αἰνεῖ τὰς νομικὰς συνεπειὰς τὰς παρακολουθεύσας τὴν παρῶσιν τῆς ἀκριβείας τῶν κανόνων, ὅσοι προβλέπει ὅτι ἡ τήρησις τῆς ἀκριβείας οὐ ἀπέφευγε μεγάλας ζημίας. Ἡ οἰκονομία αὕτη διὰ τὸν θύραθεν νομικὸν εἰνέ τι δυσνόητον ἴσως, διότι αὕτη ἀπαντᾷ κυρίως ἐν μόνῳ τῷ κανονικῷ δικαίῳ ὡς ἑκτακτον νομικὸν εἶδος (βλ. Τὰ περὶ Ιερατ. ἐξουσίας τοῦ Ἁγίου Εὐταξίου σελ. κγ'). ὅπερ ἔχει τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μόνον, ἥτις συγκαταβάσει πολλάκις εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν ἀνθρώπων, ἵνα κἀλλίον ἐφίχθῃ τοῦ ἰσχυροῦ αὐτοῦ προσηγοριῶν. Τὸ πνεῦμα ὅμως ταῦτο, τὸ ἀπαγορεύσαν τὸν θεσμόν τῆς οἰκονομίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δὲν εἶνε ὅλως ἄγνωστον καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ρώμῃ, ἥς ἡ σύγκλητος εἶχεν ἐνίστη τὸ jus dispensationis (Pachter inst. 75), εἶνε δὲ πως παρὰ τὸν κανὼν καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ νεωτέρου νομοθέτου (27 Novem. 1876 décret de la Délégation Nationale), ἀπὸ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς σκληρότητος καὶ μεταλλικότητος, αὐτὸς εἰπεῖν, τοῦ νόμου (Pachter inst.), ἐπιτρέπει τῷ δικαστῇ εἰς τινὰς περιστάσεις καὶ πρόσσωπα, μὴ καθορισμένους ἐν τῷ προτέρῳ ὑπὸ τοῦ νόμου (Gastard Droit Crim. σελ. 282 καὶ 301 καὶ ἐξ.), ἀλλ' ἐκτιμώμενος ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ (circumstances atténuantes) τὴν ἐπιείκειαν διότι «*la loi est simple*». Ἀλλ' ἡ ἐπιείκεια αὕτη, τεύουσα εἰς τὸν ὑποκειμενικὸν τοῦ δικαστοῦ, ἔχει σήμερον πολλοὺς τοὺς ἐχθρούς, ἀφ' ὅτων ἰδίᾳ χαλλικὰ τινα κακοσυνήθειαι μετὰ πολλὰς συγκαταβάσεις εἰς σκανδαλώδεις τινὰς υποθέσεις ἔπλην μεγάλης ἐλαφρότητας περὶ πτώσεις καὶ ἐγγενήθη ἑκτατα ὁ φόβος μὴ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἐπανέλθῃ τῶν τῷ χρόνῳ εἰς τὰς ἀσφαλείας λεγομένων ποινῶν (*peines atténuées*) ἀλλ' ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν οἰκονομία, μὴ χωροῦσα ἐπὶ τοῦ θείου λεγομένου δικαίου καὶ τῶν κινήσεων καὶ ἐφαρμοζομένη μόνον ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας πάσης αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, στενὴ τὸν κύκλον τοῦ δικαστοῦ εἰς ὃν οὐδὲν ἐπαρτεῖται. Καὶ ἔχει χώραν μὲλλον μετὰ παρὰ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἡθικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ νόμου ὁ δὲ τρόπος αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας «*οὐδενὶ τῶν συνετῶν ἀπήρσεν*» κατὰ Κυρίλλου τῶν Ἀλεξανδρείας (ἐπιστ. πρὸς Γεννάδιον πρὸλ. καὶ Miltas Kirch. gr. σ. 70 καὶ 54).

Ταῦτα ἐκρίναμεν καλὸν παρεκδοτικῶς πως νὰ κείσθωμεν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λεγομένης οἰκονομίας διότι ἄλλως τὰ ἐν τῷ Ισαυρικῷ τμήματι τῆς παρούσης μελέτης οἰκονομικὰ παραδείγματα τοῦ ἑκτου βαθμοῦ θὰ ἐξαπατηροῦντο ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὡς καθαφαί παραβάσεις, εὐφημοῖς ὀνόμασι νεκαλημέναι. Φρονούμεν, λοιπὸν, ὅτι ὡς ἄλλοτε οὕτω καὶ νῦν ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ οὐδέποτε οὐδεμίαν παρῶσιν ἐπὶ τῶν τεσσάρων (ἢ καὶ πέντε) πρώτων βαθμῶν, οἵτινες στηρίζονται ἐπὶ τοῦ θείου δικαίου καὶ ἐπὶ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑκτου ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως δύναται καὶ εἶναι ἐλευθέρα κατ' ἀρχὴν νὰ πράξῃ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ, ὅτι ἄλλης ἰσῆς ἰσχύος σύνοδοι ἐθέσπισαν ὅς καὶ ἄλλαι νεώτεραι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι ἐπράξαν. Εἶνε ἐπίσης ἐλευθέρα ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἔχουσα νομοθετικὰς πηγὰς νὰ ἀψηφῇ ἢ καὶ νὰ ἀντιτίθῃ, ὡς ἡ ἑκτὴ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἰς πολιτικὰς διατάξεις μὴ ἐμφορημένους ὑπὸ τοῦ πνεύματος αὐτῆς, ὡς ἀείχεται παρατηρεῖ ὁ Ζήσανης. Οὐδὲ ἔχει ἀνάγκην κατὰ θεωρίαν ὁ ἐκκλησιαστικὸς νόμος τοῦ κόρους τοῦ πολιτικοῦ, ὡς δὲν ἔσχε τοιαύτην ὁ νῦν ἰσχύων ἐν τῇ πράξει Νεοφύτου τοῦ Β' καὶ τοῦ Σισινίου.

Ἦμεῖς φρονούμεν, ὅτι οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει κινήσεως τῶν κειμένων, οὐδέ εἶνε συνετὸν ταῦτο, ἀλλὰ κρίνομεν καλὸν ἡ Ἐκκλησία ἐν τῷ σι' βαθμῷ νὰ πράττῃ γενικότερον ἢ καὶ ἡ ἀρχαιότερα Ἐκκλησία ἐπραττεν, ἥτοι νὰ πλατύνῃ πᾶς τὴν οὐδεότητα. Σήμερον τὰ μέλη τῶν διαφόρων οἰκογενειῶν διὰ πολλὰς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς φύσεως αἰτίας δὲν συνδιαίτῳται πλέον ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὐδέ συνδέονται τοσούτον ἀσπρηκτως ὡς ἄλλοτε, ὅτε ἰσὺ τὴν αὐτὴν στέγην πολλάκις πάντα τὰ μέλη μακρὰς ἀλυσσεως οἰκογενείας ρωμαϊκῶς τῷ τρόπῳ ἐποιούντο τὴν ἀγορὴν καὶ ἀνατροφήν αὐτῶν διὰ τοῦτο ἔπαυσαν καὶ νὰ θεωροῦσι πρόσκαιρά τινα παιδιῶν ἐξελθόντα τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν ὡς οἰκία καὶ ἐντεθὲν ἐξηγοῦνται τὰ πολλὰ σκάνδαλα, ἅτινα ἐξάδελφοι τοῦ ἑκτου βαθμοῦ διαπράττουσιν. Ὁ νομοθέτης ὁφείλει, ὅταν παρατηρῇ τροπὴν οὐσιώδη ἐν τοῖς φρονήμασι καὶ ταῖς θελήσεσι κοινωνίας τινός, νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄφει τὴν διόρθωσιν τοῦ κακοῦ τῆς συγχύσεως παραβάσεως τοῦ οὐχὶ ἐπὶ οἰκουμενικῶς ἀνεγνωρισμένης ἠθικῆς βίσεως ἀπαιτούμενου νόμου πρὸς τροποποίησιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ μὴ φρονήσιμος συμβαδίζων πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς κινδυνεύει νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν ἀναιρεπόμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς κατισχύσεως τοῦ λογικοῦ ἀπέναντι τοῦ ἄγαν ἀσθητοῦ ἢ παραλόγου νόμου. Ταῦτα κατενόησαν ἐνωρὶς ἡδὴ πάντες οἱ πεπολιτισμένοι τῆς Εὐρώπης νομοθέται (βλ. Gall. σὺδ. ἀριθ. 161 — 164), ἐνθα παρὰ τὴν περικοπὴν πολλῶν βαθμῶν ποιεῖται οἰκονομία καὶ εἰς τοὺς ἐναπομεινάντας ὁ ἄλλος νομοθέτης διὰ σωθεῖν λόγους (καὶ Baudy Droit Civil τόμ. Α', σ. 2, ἐξ.) καὶ ἐτροποποίησιν οὐσιώδως τὴν περὶ τῶν κατελειπόμενων γάμων νομοθεσίαν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, χάρις τῶν κατελειπόμενων γάμων νομοθεσίαν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, χάρις εἰς τὸν θεσμόν τῆς dispensatio, οὐ εὐρεῖαν ποιεῖται χρῆσιν, εἰσέλθοντες εἰς τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων χρόνων (πρὸλ. Kan. Δικ. Waller. σ. 414 καὶ ἰδίᾳ Meyer Bichte-lstein Ath. u. Prot. tom. B', σελ. 314, ἐνθα καὶ ὁ κανὼν τῆς ἐν Τριδ. περὶ τῶν ὁρίων τῆς οἰκονομίας) καὶ ἡ ρωσικὴ δὲ αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία, ἐπίσης προσέθη μὲλλον οἰκονομικῶς εἰς τὴν κατάργησιν καλυμμάτων τινῶν τοῦ γάμου, ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων ὁμοιωμένη.

Καὶ ἐν Ἑλλάδι δὲ τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἀστικοῦ κώδικος περικύπτει τὸν πέμπτον καὶ ἑκτὸν βαθμὸν ἐν τῇ ἐξ αἵματος (βλ. Λεξικὸν Νομικῆς, Φλαμίντου ἐν λ. γάμος). Σήμερον οὐκ ὀλίγοι διίσχυρίζονται, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν καλυμμάτων ἐν τῷ ἑκτῷ βαθμῷ οὐκ ὀλίγοι διίσχυρίζονται, ὅτι ἡ κατάργησις τῶν καλυμμάτων ἐν τῷ ἑκτῷ βαθμῷ θὰ ἐπιφέρει οὐ μόνον τὴν ἄρσιν τῶν συνθεστέων σκανδάλων, ἀλλὰ καὶ μείωσιν τῶν διαζυγίων, καθ' ὅσον παρετηρήθη, ὅτι πολλοὶ νυμφευόμενοι τὰς διαζεύξεσιν αἰτῶν, ἃς καλῶς πρότερον ἐγνώριζον ὡς συγγενεῖς, συζῶσιν ἀπολύθεις βίον ἡσυχῆς καὶ ἀνέφελον. Οἱ θιασώται οὗτοι τῆς ἄρσιν τροποποιήσεως τῶν καλυμμάτων παρατηροῦσι προσέτι ὅτι ὅλως ἐσφαλμένως νομίζεται, ὅτι ἡ κατάργησις καλυμμάτων τινῶν φέρει ἠθικὴν χαλάρωσιν τοῦ οἴκου, διότι ἱστορικῶς εἶνε ἀναμφίβολον, ὅτι ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, καίπερ ἄγνωστος τὴν πληθύν τῶν καλυμμάτων, εἶχε τοὺς ἠθικωτέρους χριστιανούς, καὶ ἡ τιμία ρωμαϊκὴ οἰκογένεια καὶ πολλοὶ ἠθικοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἠγνόουν τὰ καλύματα καὶ ἐπικαλύματα τῶν Βυζαντινῶν, οἵτινες ἠθικώτεροι ἦσαν διὰ ταῦτα ἠθικώτεροι. Ἄλλοι δὲ τινες περὶ τὸ ζήτημα ἡμῶν ἀσχοιοῦμενοι δὲν ἐθεώρησαν πρὸς τοὺς ἀνωτέρω ἀνευ ἰσχύος καὶ οἰκονομικῶς πολλὰκις λόγους, οἵτινες ἀναγκάζουσι πολλοὺς νὰ προτιμῶσι τὴν μὴ ἀποξένωσιν τῆς οἰκογενειακῆς περιουσίας, ἀλλὰ τὴν ἐντὸς τοῦ θεμιτοῦ διὰ γάμου συγγενεὺς τινος συγκέντρωσιν τῶν κεφαλαίων, ταῦθ' ὑπερ καὶ πάντες οἱ πεπολιτισμένοι νομοθέται ὑπὸ σπουδαίαν ἐλαβὸν ὄψιν (βλ. Baudy Droit civil τόμ. Α', σ. 266). Ἐπὶ πᾶσιν σπουδαίαν ἐλαβὸν ὄψιν (βλ. Baudy Droit civil τόμ. Α', σ. 266). Ἐπὶ πᾶσιν οἱ αὐτοὶ διὰ τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν εἶνε ἀξία συντόκου μελέτης καὶ ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις Νεοφύτου τοῦ Β', ὅστις, θέλων νὰ περιορίσῃ βαθμούς τινας κατα-

Σημ. Δὲν ἀγνοοῦμεν, ὅτι ἐν τισὶν ἀποδόξ-
 ης καί τινος ἐκείνων ἐπετρέψαντο τῶν ἐν-
 τὸς βασιλῶν, ἐφ' οἷς εἶπε ἰδιωτὸν τὴν χοίρησιν ἢ ἐκζητησάσθαι οὐκ ἐννοεῖται τὴν οὖν ὅμως
 εἶναι καθαῖον καταπάτησιν τῶν ζωντῶν ἢ ἐν ἰστορίᾳ καὶ κατηχηματικῇ καὶ ἀποδομῇ
 πῶς δὲν ἐδιδόθησαν ἱεραρχίαι, αἰτίαι, κατὰ τὸ παράδειγμα πολλῶν βασιλευσάντων
 πατριάρχων, τὰ προσηνέως τὴν ἐξουσίαν παρὰ τὴν ἐνδιδόσασιν εἰς πολιτείας πλείους.
 Οἱ ἀρχόντες καὶ οἱ πολέμαρξοι ἴσταντο ἱερὰ ἀκριβῆς, ἐν δὲ ἀποδόξῃ, εἰς τοὺς ἀπὸ
 κόσμους, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ δικαίως εἶναι ἱερατοὶ.

B'

ἐν τῇ ἐξ ἀγκιστείας συγγένειᾳ.

Ὁ ἔθδομος βαθμὸς κατὰ τοὺς πλείστονς αἰτοῦ τύπων ἐπειρεσμετο. ὡλλὰ καὶ ὁ
τύπος $1 + 6$ ἐν γάμψ πατρός καὶ υἱοῦ μετὰ δισεξαδελφίον κατὰ νεωτέραν διατάξιν ὡδή-
λου Πατριάρχου ἐλάττωσε χρόαν. Μόνον τοῦ τύπου $3 + 4$ ἐν συνδυασμῷ πάντων καὶ

Συγγενής κατὰ πνεῦμα πρὸς τὸν Κακονολόγον καὶ Μητροπολίτην τούτων εἶνε καὶ ὁ πατριάρχης Νεόφυτος Β', ὅστις πρῶτος ἐτόλμησε τὸ «ἔξω» τοῦ Σιαινιεύου τόμου τὸ κατωρρίψῃ. Καὶ ἔκτοτε ἡ προᾶξι ἀκολούθηθε Νεόφυτον τὸν Β' ἐν γένει δι' ὅλον τὸν ε'. Σήμερον κατὰ ταῦτα ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία κυρίως μόνον τοῖς πεντεβαθμοῖς γνωρίζει καὶ ἐφαρμόζει. Καὶ Θεόφιλος δὲ ὁ Καμπανίας, οὗ τὸ *πρόχειρον νομικόν* ἐπὶ μακρὸν ἐχρησίμευσεν ὡς ἀσφαλὲς ὁδηγὸς εἰς πολλοὺς τῶν ποιμένων καὶ ἐπισκόπων τῆς Ἡμετ' Ἐκκλησίας (σελ. η' ἐκδ. Ταπεινοῦ 1887) σημαντῶν Νεοφύτων τῶ. Β' περι τῶ ε' βαθμοῦ (2+4) καὶ ἀνασκευάζει τὸν Βλάσταρον καὶ ἐμμέσως τὸν Σιοίνιον, τὸν ἀνευρίσκοντα τὴν σύγκρισιν ἐν αὐτῷ (2+4), λέγει «ἀλλ' ὑπερισχύει ἡ συνο-

Τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἠγνῶσι τοῖς βαθμοῖς ἐν τῇ ἀγκιστρῇ, διότι οἱ βαθμοὶ με-
τροῦνται διὰ τῶν γεννήσεων, ἐνταῦθα ὁμοῦς γεννήσεις δὲν ὑπάρχουσιν· δι' αὐτὴν οὖν
ὁρισμένως τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια δὲν ἐπετρέπετο νὰ συζευχθῶσι. Ταῦτα ἐνεκα τοῦ βυ-
ζαντινοῦ δίκαιου, μεταφράζον τὰ χωρία τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἐν οἷς καταχρηστικῶς
γίνεται λόγος περὶ βαθμῶν (ὡς Dig. λη' 10.10), μεταχειρίζεται τὴν λέξιν τάξις (Βασίλ.

$$\begin{array}{c}
 \Delta \\
 \square \\
 \Lambda \\
 \Delta \square \quad \Gamma O \quad OB \\
 \Lambda \\
 E \Delta \quad \Delta \quad O \quad O \quad \Delta \quad \Phi K \\
 \quad \quad \Theta \quad Z \quad H \quad I \quad \downarrow \\
 \quad \quad \quad \quad \quad \quad \quad \Delta \quad \Delta
 \end{array}$$

Τὸν δεύτερον τοῦτον τρόπον Εἰδοτάβιος ὁ πατριεὺς ἐν τῷ ὑπομνήματι αὐτοῦ (Συντ. Ε' 334) (1025) χαρακτηρίζει ὡς ἀρχαίον, χρῶνται δὲ τούτῳ καὶ οἱ πολιτικοὶ διχασταὶ

(πρὸς τὸ ψήφισμα τῶν δικαστῶν τοῦ Βήλου Συντ. Ε' 395 καὶ Πείρ. με' 27) καὶ συνη-
θεὶς οἱ κανονισταὶ καὶ ἐν ἐκκλησιαστικαῖς ἐπίσης ἀποφάσεις συναντῶμεν τὸν τρόπον
τοῦτον (Συντ. Ε' 41 βλ. καὶ Δημ. Χωμ. Ε' 424). Καὶ ὁ τρόπος οὗτος εἶνε ἡπαρξας, ἐάν
ἐφαρμόζη τις τὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἐν εἰσὶ καὶ ἐνα βαθμὸν ἀπαρτίζουσιν,
ὅταν ἡ συνάρεια, ὡς λέγει ὁ Βλάσταρις, καθ' ἑαυτὴν ὁρᾶται καὶ μόνον ἐπεξεύρεται ἡ
ἀγχιστείακὴ σχέσις τοῦ ἐνός πρὸς τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ὅταν
ὁμως ζητῇ τις τὴν τοιαύτην σχέσιν τῶν ἀμφοτέρωθεν συγγενῶν τῶν ἀνδρῶν πρὸς
ἀλλήλους, τότε καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐν τῇ ἀριθμῇσιν τῶν συγγενικῶν βαθμῶν
ἐν ἀμφοτέραις ταῖς οἰκογενεαῖς ἀριθμοῦνται καθ' ἑαυτοὺς ὡς πρόσωπα (Ματθ. Βλαστ.
Συντ. ΣΤ' 184 καὶ Ζήμας ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 304—305).

Ἐν τῇ πράξει παρουσιάζονται τσαυταὶ ποικιλίαι συνδυασμῶν ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ
βαθμῷ, ὥστε πολλοὶ εἰς εὐρεσιν καὶ κατανόησιν τῶν βαθμῶν ἐμπέττουσιν εἰς μεγάλην
ἀμνηχανίαν διὰ τοῦτο πρὸς διευκόλυνσιν σπινέναντας (Ἀλέξ. ὁ Σπανός ἐν τῇ ἐκ-
δόσει τοῦ Ἀρμενοπ. ὁ Παγώνης, τὸ Πηδάλιον, ὁ Μελισ: Χριστ. Θεοφ. ὁ Καμπουρίης καὶ
ἐν πολλοῖς χειρογράφοις περὶ κεκωλυμένων γάμων παρὰ Ζη. σ. 50 ἀρ. 40) γὰρ ἀνέμενα
στέμματα ἢ καμβολόγια συγγενείας, ἀλλὰ δικαίως παρατηρεῖ περὶ τῶν τοιούτων ὁ Ζή-
μας, (ἐνθ. ἀν. σ. 308) ὅτι δὲν ἐπαρκοῦσιν, οὐδὲ εἶνε ἀσφαλεῖς πάντοτε ὁδηγοὶ καὶ
καὶ τὰ κάλλιστα τοῦτων παραλείπονται περιπτώσεις βαρυτέρας καὶ ἀναφέρουσιν ἕνα
τοιαύτας οὕτω π. χ. κατὰ λόγους τις νεωτέρου κανονιστοῦ ἐν τῷ ἔκτῳ καὶ ἐνδύτῳ βαθμῷ
ἀναφέρει τοὺς ἀπαγορευομένους συνδυασμοὺς πάντας, παραλείπει ὁμως ἕνα, περὶ τοῦ ὅτι
ὑποθέσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ἐπιτρέπεται, ἦτοι τὸν συνδυασμὸν πάππου καὶ ἐγγονῆς μετὰ
δύο ἐξαδέλφων (2+4), ἐν ᾧ ἀναφέρει ἀπαγορεύσιν γάμου προπάππου καὶ διωγμῶν
μετ' ἐξαδέλφων (3+4).

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς δικαστὴς δὲν πρέπει τυφλῶς νὰ ἀκολουθῇ τὰ διατεταγμένα
ταῦτα, τὰ ὁποῖα λάθρα εἰσέγαγον πολλάκις ἀπαγορεύσεις μὴ μνημονευομένης ἐν ταῖς
πηγαῖς, φόβῳ πολλῆς συγχύσεως· τὸ καὶ ἑτέροις εἰσάγων, λέγει Δημήτριος ὁ Σπυρίδης
(Συντ. Ε' 380), ἐξ ἀγχιστείας γάμους, ἂν οἱ νομοθετήσαντες οὐκ ἐμνήσθησαν, ὅσοι
δοῶν οἰκείας ἐξ αὐθεντίας οὐ νόμον πληροῦσι. Διὰ τοῦτο ὁ δικαστὴς ὀφείλει αὐτοκράτως
ἐν πάσῃ παρουσιαζομένῃ περιπτώσει νὰ ζητῇ τὸν ἀντίστοιχον κανόνα ἢ νόμον ἢ ἐκκλη-
σιαστικὴν ψήφον (Ζη. σ. 345). Καὶ «ὁ μὲν ὁ νόμος ρητῶς ἐκόλυσε γενέσθαι, (χρη)· ὁ δὲ
μὴ ἐκόλυσε, παραδέχεται» (Ματθ. Βλαστ. ΣΤ' 130). Δυστυχῶς ἡ παραδοχὴ βαθμῶν καὶ
ἐν τῇ ἀγχιστεῖα καὶ ἡ σκοτεινὴ παρὰ τισιν ἀντίληψις τῆς ἐννοίας τῆς συγχύσεως ἀποτε-
λεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν πλάτυνσιν τῶν ἀπαγορεύσεων.

Ἀρχιμ. ΔΗΜ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χαλκίδος.

ΟΤΑΝ ΑΝΟΙΓΑΝ ΤΑ ΡΟΔΑ

(Ἀγγέλου Βλάχου).

Ὅταν ἀνοίγαν τὰ ρόδα καὶ τ' ἀηδόνι τραγουδοῦσε,
ἐνθυμοῦμαι ἢ λαλῶ σου εἰς τὰ αἰτιά μου ποῦ ἤχοῦσε.

Ἦλθε κρῖνο, πᾶν τὰ ρόδα, πᾶσι τ' ἀηδόνι κρυμμένο
πῆς καὶ οὐ ποῦ πῆς δὲν ἔλεω, μὰ μονάχος ἐγὼ μένω.

Τι μακρναῖς ποῦ εἶν' ἢ νόχτες, πῆς μου, ποῖτε θάσθης πῶς;

Ἡ θαρρεῖς τὰ περασμένα πῶς μὲ φθάνουν γὰρ νὰ ζήσω!

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΗΜΩΝ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

«Ὁ γὰρ τοῦ περὶ τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου ἀνθρώπου βελτιώσεως
ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν πύκτων οἰκείας».

Ἀφοῦ ἡ πρόνοια τοῦ μεγαλεπιδόλου Κατακτητοῦ τὴν ἐποπτείαν τῶν Ἐκκλησια-
στικῶν καὶ Ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων ἀνέθηκεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρ-
χην, δὲν εἶναι ἀποφῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναζητήσασθαι καὶ τὴν παιδευτικὴν κατὰ-
στασιν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους. Καὶ κατὰ πρῶτον ὁδὴμὴν πρέπει νὰ ἔχωμεν
τὴν ἀπαίτησιν νεωτέρας τινὸς περὶ τὰ παιδευτικὰ μεταρρυθμίσεως, καθότι ἐν τοῖς χρό-
νοις ἐκείνοις ἠκολούθησαν οἱ ἄνθρωποι πορεύειν οὐχὶ νέαν, ἀλλὰ προσηλυτίζουσαν καὶ εἰς
τὴν διὰ τῶν σχολείων παρεχομένην μόρφωσιν καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν καὶ κατὰ τὰς αὐτῶν.
Ὅσοι δὲ καὶ ἀκμαίαν θὰ ἀναζητήσασθαι πῶς τὴν παιδευσιν, μάλιστα τὴν κατωτέραν, διότι
τά πολλά κατὰ τοὺς πρὸ μὲτῶν χρόνους συντελεσθέντα ἱστορικά γεγονότα δὲν ἐπέτρε-
πον βεβαίως καὶ τὴν ἐλαχίστην εἰς ἀπὸ τῶν κυβερνητικῶν φροντίδων περὶ τὰ παιδευτικά.
Ἄν δὲ πῶς κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ἱστορημένων χρόνων ἀπεφαινότο ἀκμάζοντα, τοῦτο
προέρχεται ἐκ τῆς ἀκμαίας ἐν Βυζαντίῳ μόνον καὶ παρὰ τοῖς ἀριστοκράταις μορφώ-
σεως. Αἱ ἐπαρχαὶ οὐδὲν πνευματικῶν εἰς προῖον ἠδύναντο νὰ παραγάγουν αὐταὶ κατὰ
μόνας. Ἀφοῦ ὁμως τὰ ἐπελθόντα γεγονότα τὰ πάντα συνήνοσαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν κυριαρ-
χίαν, τὴν τάξασαν ὡς ἀρχηγὸν τοῦ Γένους τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, τότε κατὰ
μικρὸν ἤρχισεν ἐμφυτευομένη ἡ πρὸς τὴν παιδείαν ἀγάπη καὶ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ
ἡμῶν Κέντρου καὶ ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχαῖς ἀρχιερέων καὶ ὑπὸ τῶν λογάδων τοῦ
Γένους. Ἀλλ' ἵνα ἡ παιδεὺσις ἡμῶν προσλάβῃ τὴν σημερινὴν αὐτῆς μορφήν καὶ ἀνά-
πτυξιν, ἔπρεπε νὰ παρέλθωσιν αἰῶνες ὅλοι καὶ σπουδαῖα νὰ ἐκτελεσθῇ παιδευτικὴ ἐργα-
σία. Τὸ τοιοῦτον συνετελέσθη βαθμηδὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν πάντοτε τῆς κρατικῆς
βασίλειας, ἥτις ἀείποτε θερμὸς προασπιστὴς τῶν γραμμάτων ἀνεδείχθη.

✱

ΚΑΤΩΤΕΡΑ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.—Τὴν κατωτέραν παιδευσιν ἐδίδασκετο ἐπὶ μακρὸν
τὸ Γένος ἡμῶν εἰς τὰ Γραμματοδιδασκαλεῖα ἢ ἄλλως κοινὰ καὶ κατώτερα σχολεῖα
λεγόμενα, ὑπὸ ἀρχιμαντῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον διδασκάλων, κληρικῶν ἢ καὶ λαϊκῶν,
ἀπανώματα δὲ καὶ γυναικῶν. Τὰ διδασκόμενα εἰς τοὺς εἰς τὰ Γραμματοδιδασκαλεῖα
φοιτῶντας ὁμοῦ ἀρχεῖν καὶ θήλα μαθήματα ἦσαν ἡ ἀνάγνωσις ἐν πρώτοις, ἡ γραφὴ
δὲ καὶ ἡ ἀριθμῆσις ἐν δευτέρῳ μορφῇ καὶ ἀνωτέρῃ. Ὅσοι Ἀλφαθητόρια, ὅσοι ἄλφα-
θητικοὶ πίνακες, ὅσοι διδασκὰ τῆς πρώτης στοιχειώδους παιδείας βιβλία ἠπύρχον
τότε. Τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀλφαθητοῦ, γινομένην ἐπὶ μικρῶν πινακίδων, διεδέχετο ἡ
φυλλὰς (ἢ κοινῶς φυλλάδα), τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον θρησκευτικὸν ὡς ἐπὶ τῷ

Ἡ αὐτῆς τῶν σχολείων τῆς κατωτέρας ἢ δημοτικῆς παιδείας, ὡς αὐτοῦ-
 ση· μαθηδότησιν ἱκανοῦ ἀριθμοῦ διδασκάλων διὰ τελεῖαν Ἀστικὴν Σχολὴν ἢ καὶ μόνον
 Δημοτικὴν, ἐξαρτᾶται ἀλλαχοῦ μὲν ἐκ πληροδοτημάτων φιλογενῶν ἀνδρῶν (μάλιστα ἐν
 Ἡπείρῳ καὶ Χῶρ σήμερον), ἀλλαχοῦ ἐκ προσφορῶν Φιλεκπαιδευτικῶν Συλλόγων, ἀλλα-
 χοῦ ἐκ τῶν ἐισοδημάτων τῶν ἐνθῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀλλαχοῦ ἐκ κακτικῶν ἢ καὶ
 πραγματικῶν συνδρομῶν τῶν κατοίκων. Ἡ διοίκησις τῶν σχολείων παρ' ἡμῖν ἀνα-
 τίθεται πάντως εἰς τὰς Ἐφορείας, ἐκλεγομένης ὑπὸ τῶν κατοίκων καὶ διὰ τοῦτο ὡς πε-
 ρύσσοντες εἰς αὐτοὺς διὰ πάσαν αὐτῶν ἐνέργειαν, ἐπικυρουμένης δὲ ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους
 Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν.

ΜΕΣΗ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ. — Τὴν μέσων ἐκπαίδευσιν ἀπετέλουν τὰ ἐν ταῖς μεγάλαις καὶ ἁκμαζούσαις πόλεσιν Ἀνώτερα Σχολεῖα ἢ ἄλλως Ἑλληνικά Σχολεῖα. Ταῦτα δὲν ὡμοιάζον ὡς πρὸς τὴν τάξιν τὰ Γερμαντοδιδασκαλεῖα, ἀλλ' εἶχον τάξεις ποικιλλούσας κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν πρὸς συντήρησιν κόρων αὐτῶν. Τὰ διδασκόμενα μαθήματα ἀκριβῶς δὲν καθορίζοντο, αἱ ἐργασίαι ὅραι καὶ πᾶν ἄλλο σχετιζόμενα πρὸς τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τῶν παιδευτικῶν καταστημάτων δὲν ἐλαμβάνετο καὶ ὡς σοβαρὸν. Αἱ σχολαὶ αὖται ἀντιπροσπατεῖνοι τὴν παρ' ἡμῶν ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις μέσων παιδεύσιν, μετέχουσιν ὅμως καὶ τῆς ἀνωτέρας διότι ἡ ἐν αὐταῖς τελουμένη διδασκαλία περὶ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τὰ ἐγκύκλια ἢ γραμματικὰ μαθήματα ἐν πολλοῖς ἔφερεν ἐπιστημονικὸν χαρακτήρα. Ἡ περὶ τὰς φιλολογικὰς σπουδὰς ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις μεγάλη ἐργασία δὲν ἄφνευ καιρὸν καὶ εἰς ἄλλας σπουδὰς, διότι μεγάλη κατεβόλλετο τότε ὑπὸ τῶν διδασκόντων ἐπιμέλεια εἰς τὸ γράφειν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ ὁ περὶ τὰς σπουδὰς ταύτας ζήλος τῶν σπουδαστῶν, ὅστις τύπος εὐεργετικὸς εἰς ἡμᾶς ὑπῆρξε, διετέλει πάντοτε θερμότερος. Λόγοι πολλοὶ συνηγόρουν εἰς τὴν μὴ ἀθέτησιν τοῦ ἐπιχειρήσαντος παιδευτικοῦ συστήματος, ὅσοι ἀκριβῶς ἐπὶ πύωνας κατοχύρουν, ἡδυνήθη μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ πικρίας τῶν λογίων ἀντεγκλίσεις νὰ παραδώσῃ εἰς ἡμᾶς γέννημα ἔθνικόν τὴν σήμερον λαλουμένην καὶ γραφομένην καθαρεύουσαν γλῶσσαν. Τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα καὶ μάλιστα ἡ τοῦ Ἀριστοτέλους φιλοσοφία ἐδιδάσκοντο ἀναλυτικώτατα. Μετ' ἰσῆς δὲ ἐπιμελείας ἀνεπτύσσοντο καὶ αἱ θεολογικαὶ σπουδαὶ καὶ αἱ ἀστρονομικαὶ. Ἀλλ' αἱ κοινωνικαὶ περιστάσεις καὶ ὁ καθ' ἡμέραν βίος ἀπήτην ποιᾶν τινα μεταβολὴν τῆς διδομένης εἰς τὰ τέκνα πνευματικῆς τροφῆς. Δὲν ἐπάρκει πλέον μόνον ἡ σπουδὴ τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐν Ἑσπερίᾳ αἱ θετικαὶ ἐπιστῆται καὶ τὰ νεώτερα φιλοσοφήματα ἤχημαζον, ἡμεῖς δὲ δὲν ἔκρεπε νὰ σταθῶμεν ἀμέτοχοι τῶν ἐπιστημῶν τούτων. Οὕτως εἰσαχθέντα ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ τὰ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας καὶ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν τὰ σπουδάσματα, βαθμηδὸν καὶ παρ' ὅλη-

γον μετερρυθμίσθησαν χωρίς εόθις νά αποβάλωσι τὸν παλαιὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνώτερου σχολαίου. Σὺν τῷ χρόνῳ εἰσῆχθησαν καὶ αἱ σπουδαὶ τῶν κατωτέρων γλῶσσων καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εἶδομεν τὰ ἀνώτερα σχολεῖα τῶν παλαιῶν μορφῇ πρὸς τὴν σημερινὴν πολυμερῆ αὐτὴν διάταξιν. Ὁ ἀρχαῖος αἰὼν διὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴν καθόλου κίνησιν εἶναι ἀπονοσταστικός, διότι κατ' αἰὼνα συνετέλεσθαι ἐνταῦθα σπουδαία παιδευτικὴ ἐργασία περὶ τὴν μέσθην ἐκπαιδεύσιν, βλαπτικὴ πάντοτε παράλληλος πρὸς τὴν ἐν Ἑσπερίᾳ διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀνδρῶν ἀπονοστασίαν. Ὁ ὅρος *Γυμνάσιον* γνωστός ἀπὸ ἀρχαιοτέρων χρόνων καθιεροῦται βούλῃ τοῦ ὡς παιδευτικὸς ὅρος, δοθεὶς εἰς τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰ ὅποια δίδονσι τὸ συνήθη τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ εἰς τὰ κατωτέρω δίδει πρῶτον ἐξορτὴν νά μορφωθῇ ἡσυχῇ καὶ μέλλουσα νά διαρρυθμίσῃ αὐτὴ κατόπιν καὶ τὴν ἐν τοῖς Γραμματοδιδασκαλείοις παιδεύσιν. Οὕτω τὰ τέως *Ἑλληνικὰ Σχολεῖα* διηρέθησαν εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ μὲν κατώτερον (τὸ κατωτέρον) τριτάξιον ἀπεκλήθη *Ἑλληνικὸν Σχολεῖον* ἢ *Σχολαρχεῖον* καὶ παρατίθηται, ὡς εἶδομεν, εἰς τὸ *Δημοτικὸν Σχολεῖον*, ἀποτελέσαν τὴν *Ἀστικὴν Σχολήν*. Ὁ δὲ δευτέρων (τὸ ἀνώτερον) τετρατάξιον ὀρισθὲν ἀπεκλήθη *Γυμνάσιον*. Τὸ αἰνίγμα τοῦτο τῆς τοιαύτης διαίρεσεως τῶν τέως ἀνωτέρων σχολείων εἰς *Σχολαρχεῖα* καὶ *Γυμνάσια* ἀκολουθοῦσι μέχρι σήμερον ἅπαντα τὰ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Λύσειαρχορίᾳ, αὐτὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς. Οὕτω τὸ σημερινὸν Γυμνάσιον εἶναι σχολὴ ἐγκυκλοπαιδευτικὴ μορφωτικὴ, βλαίνουσα μὲν ἐπὶ τὰ ἔγχα τοῦ Ἀστικοῦ *Ἑλληνικοῦ Σχολείου*, ὡς διατηρήσασα τὴν σχολὴν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τῶν Ἀστικῶν καὶ τῆς στοιχειώδους φιλοσοφίας, ἀλλ' ἀποβαλὼσα περὶ τὰ αὐτῆς βλαπτικὰ καὶ ἀρμόζοντα πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς καὶ προσλαβοῦσα νέα ὅλας σπουδὰς διὰ τὴν προσθήκην ἢ καὶ ἐπιρρύθμισιν τῶν μαθημάτων τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν νεωτέρων ξένων γλωσσῶν, καταρτίζει τὸν σπουδαστὴν οὐχὶ πλέον διὰ μαθηματικῆς καὶ αἰσθητικῆς σχολαστικῆς, ἀλλὰ πολυμερούς καὶ διαφορούσης μορφώσεως.

Ἄνωτέρι σχολεῖα, ὡς εἴπομεν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατηρηθῶσι ἀλλὰ Ἐν μεγάλῃς μόνον καὶ ἀκμαζούσας πόλεσι ἤκμασαν τοιαῦτα ἐκπαιδευτήριαι θεαλόμενα τῷ μὲν εἰς τὴν μέγιστον τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ εἰς τὴν γενικοτάτην τῶν τέκνων αὐτῆς. Καὶ ἡ μὲν μητὴρ Ἐκκλησία ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς καὶ ἵπο τὴν ἄμεσαν προσοσίαν διετῆρει τὴν πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν, τὸ σχολεῖον τοῦ Γένους, περὶ οὗ ἰδιαίτερος γενήσεται λόγος, ἀφοῦ πρῶτον ἴδωμεν τί ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐγένετο.

Ἐν **Θεσσαλονίκῃ** ἀπὸ τοῦ 1490 μετμονύεται ἀκμάζουσα ἀνωτέρα σχολή. Σήμερον κέκτηται Γυμνάσιον Ἑλληνικόν, διατηρούμενον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος καὶ ἔμπορικῶν Λύκειον (Στ. Νούκα), οὗ τὸ πνευδοδύμημα ἀνήγειρε διαστάσεις αὐτοῦ ὁ μεγάλτερος ἐργατὴς Γρ. Μαρασλῆς, ἀφ' οὗ ἐδόθη αὐτῷ καὶ τὸ ὄνομα Μαρασλεῖον.

Ἐν Κοζάνῃ κατὰ τὰ μέσα τῆς αἰ' ἐκατονταετηρίδος (1686) μνημονεύεται Ἑλληνική σχολή. Φιλογενὴ αὐτῆς τέκνα ἐπροίχισαν τὴν πόλιν αὐτήν διὰ γληροδοτημάτων καὶ οὕτω κατώτερα μὲν σχολεῖα διατηρεῖ ἀλλοστὰ ἀπὸ τινων δ' ἐτῶν καὶ ἡμεγηνάσιον συμπληρωθέν ἤδη εἰς τέλειον Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον. Ἀπὸ δύο ἐτῶν ἔρχισεν καταρτιζομένη ἐν τῇ Κοζάνῃ καὶ βιβλιοθήκη μετὰ ἀναγνωστηρίου.

Ἐν Ἰωαννίνοις ἀπὸ τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ὑπῆρχε σχολή, ἐν ᾗ ἐδίδασκεν ὁ Μανασσῆς Πλέσσας καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος ἤμασε τὸ ὑπὸ τῶν ἑλληνοθρησκειανδῶν διευθυνόμενον Φοιτητήριον. Περὶ τὸν 15^{ον} αἰῶνα ἀναφαίνεται τὸ σχολεῖον τοῦ Ἐπιφανείου καὶ περὶ τὰ τέλη αὐτοῦ τὸ σχολεῖον τοῦ Γκιούμα ἢ ἄλλως λεγόμενον *πρώτη σχολή τῶν Ἰωαννίνων* διατηρηθὲν ἐφ' ἱκανόν. Ἰσόχρονον βίον ἀριθμεῖ καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ μνημονευθὲν σχολεῖον τοῦ Ἐπιφανείου, ὅπερ ἐπὶ τῆς σχολαστικῆς τοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως προσέλαβε τὸ ὄνομα *Μαρουτσινὴ σχολή* μέχρι τοῦ 1797.

ὅτε καθιδεύσθη ἀντ' αὐτῆς ἡ **Καπλάνειος σχολή**, ἔχουσα ὑπὸ ἓνα μόνον σχολάρχην, τὸν Ἀθανάσιον Παλιδαν. Μετὰ δὲ τὴν ἔτη. τῇ 1828, φιλοπρόδοι τῶν Ἰωαννίνων τέχνη, οἱ ἀδελφοὶ Ζωσιμάδου, ἀνεγείρουσι τὴν ὁμώνυμον Ζωσιμαίαν σχολήν, ἔχουσαν ἑκτοτε ἀντίστοιχον μέχρι τῆς σήμερον ἕκ τῶν κληροδοτημάτων καὶ τῶν κτιτύμων αὐτῆς καὶ ἄλλων τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῶν περὶ φιλογεντῶν βλαστῶν. Ἡ Ζωσιμαία σχολή, ἥτις καὶ αὐτὴ τόσα τέχνη ἐπιθρεψα, λειτουργεῖ σήμερον ὡς Γυμνάσιον τέλειον ἐν νέῳ οἰκοδομήματι, ἀνεγερθέντι ἐπὶ δύο ἑτῶν τῇ ἀρχῇ φροντιστὶ τροφίμων αὐτῆς.

Ἐν Ἀθῶναισιν πάλαι ἐπισημῶς ἀντιτάσσεται σχολή, τὸ δ' ἔργον αὐτῆς συνεχίζει σήμερον τὸ ἑλληνικὸν Γυμνάσιον Ἀθῶναισιν, συντηροῦμενον ἐκ τε τοῦ ἀποθεματικοῦ αὐτοῦ

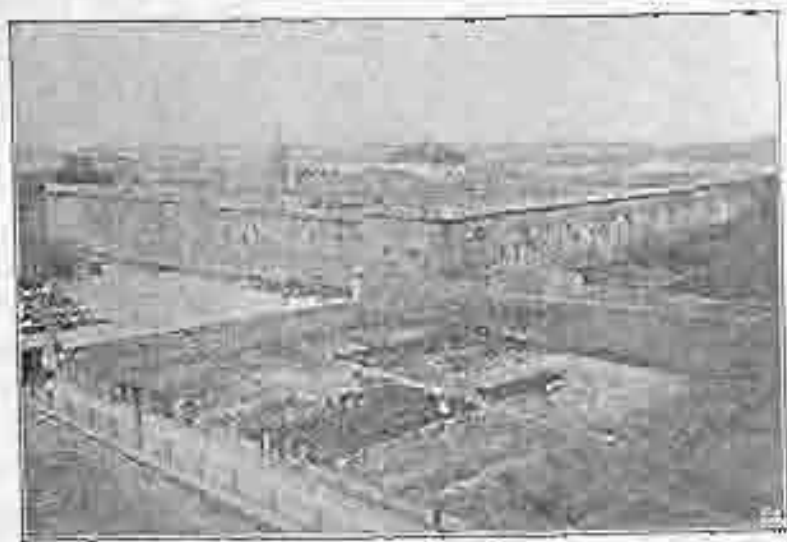

Γυμνάσιον Ἀδριανουπόλεως

κεφαλαίου καὶ ἐξ ἄλλων τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων προσόδων, περιλαμβάνον δι τάξεις 4 μετὰ μᾶς προγυμνασιακῆς.

μετά μίας προγραμμαστικής.
'Εν Χίω, τῇ νύμφῃ αὐτῇ τοῦ Λιγυαίου Πελάγους, κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα συνῆστη σχολή, ἐν ᾗ ἐδιδάσκοντο αἱ ἐπιστῆμαι καὶ ἦτις ἤκμασεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον, εὐσεβῇ πατριάρχου τέκνα. Κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα ἀναφύεται ἡ *Δημόσιος σχολή*, τὸ κέντρον τῆς παιδείας διὰ τοὺς περὶ τὴν Χίον οἰκοῦντας. Ἡ ἀνθηρὰ τῶν παιδευτικῶν τῆς Χίου κατὰστάσις παρετάθη ἔκτοτε ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ὅ κατὰ τὸ 1881 ἐπελθὼν φοβερὸς σεισμὸς κατὰσχευεν ἐντελῶς τὴν νῆσον, ἐπομένως καὶ τὰ ἐκπαιδευτήρια αὐτῆς. Εὐτυχῶς ἡ πρόνοια τοῦ ἐνεργητικοῦ ἡμῶν Ἀνακτορ, ὅστις ἐν πάσῃ περιπέτῳσι δὲν παύει νὰ δεικνύῃ καὶ προσφέρει τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ πρὸς τοὺς πάσχοντας καὶ ἐνδεεῖς, πάντοτε προσερχόμενος καὶ ἐπικουρὸς τῶν θειοπαθούντων, καὶ οἱ πολλοὶ ἐν τῷ ἔξωτερῷ ἐγκαταστημένοι Χῖοι δὲν ἀφῆκαν αὐτὴν εἰς τὴν τύχην τῆς ὕψις, τὰ καταστραφέντα σχολεῖα ἐκ βάθρων ἀνηγέρθησαν καὶ ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς σχολή καὶ αὐτὴ ὡς *τελειον Γυμνάσιον* λειτουργεῖ μέχρι σήμερον ἐκ τῶν σπουδαίων τῆς νήσου προσόδων, πασῶν σχεδὸν ἐκ δωρεῶν προσερχομένων τῶν τέκνων αὐτῆς.

Εν **Καισαρείᾳ** δὲ πάλιν ἦν ἕκστα ἀνωμόνοια ἐν τῇ πόλει τῇ **Καίρει** Προδρόμου Ἀποστόλου Σουλὴ στενοχωρῆ ἀπονεύουμένη, ἥτις ἡ ἀπιστοσύνη, ἀπὸ τοῦ ἁγίου, ἀνιστάται

North Zuni-Ind.

εις ἀρχαιότερας χρόνους, μεταξὺν ἡλικίᾳ τῶν διακρίσκει τῆς ἐπαχολοσιότητος καὶ τοὺς τελευταίους ἀνεγκρασιῶσαι καὶ διακρίψῃ τὸ ἔργον αὐτῆς εἰς ἑλέκτους κύριον. Ἡ εὐρεσις ταύτων διὰ τοῦ Χίου μεγάλεινόςον Ἐμμωνοῦ Ροδόπατοῦσιρ διακρίντοσιρ ἱκανὸν ποσὸν πρὸς σπητηρηγὴν Σχολῆς ἐν Μικρῇ Ἀσίᾳ, ἀνωσιεστίρ τὴν παλιν τῆς Καππαδοκίᾳς Σχολῆς τῇ 1882 ἐπὶ τὸ ὄνομα Ροδομασάκμιος Ἰερωνική Σχολῇ Ἀλλὰ

τῷ 1890.
Ἐν τῷ **Ποσειδίῳ**, κεντρικωτάτῳ τῆς ἑπαρχίας Σισανίων χωρίῳ, ἰδρύθη προνία τῆς
ἐν Κομοστατικῶσπολιν ἐκ παλαιοῦ Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος τῷ 1871 ἡ γυναικὶ
τοῦ Ποσειδίου Σχολῆς, ἥτις ἐν αἰσῶν ἐκίθησαν λειτουργήσαντα. Ἀγαπήσθη εἰς τὸ ἐκ
τοῦτο κτίριον αὐτῆς, οὕτως τὰ θεμέλια ἐκτίθησαν τῷ 1872. Ἐν ἡλικίᾳ μεγάλῃ πύσης
τῆς ἡς ἡ Σχολὴ τοῦ Ποσειδίου ἀγωνίζεται τὸν καλὸν ἀγῶνα τῶν γυναικῶν περὶ τοῦ

*Ελένη Γ. Ζαρίφη.

150 κατ' ἔτος οἰκοσώτους μαθητὰς ἀπὸ διαφόρων τῆς Αὐτοκρατορίας ἐπαρχιῶν ἐκτρέφουσι.

Ἐν Ἀμυσῷ, Κλαζομεναῖς (Ἀναξαγόρειος σχολή), Στάσῃ Πισσιδεῖας, Καλῶν, Σύμφ, Ρόδῳ καὶ ἀλλαχοῦ λειτουργοῦσιν ἡμεγευμένα καὶ ἐν Βιτωλίοις Γυμνάσιον.

Τούτοις προσθετέα τὰ ἐν Κύπρῳ τρία Γυμνάσια, τὸ τῆς Λευκωσίας Παγκρήσιον, τὸ τῆς Λάρνακος καὶ τὸ τῆς Λεμεσσοῦ· τὰ ἐν Αἰγύπτῳ τὸ Ἀδερῶφειον Γυμνάσιον καὶ ἡ Τοσιταμία σχολή τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ Ἀμπέτειος σχολή τοῦ Καίρον καὶ τὰ ἐν Σάμῳ δύο, ἡ Πυθαγόρειος Σχολή καὶ ἡ ἐν Καρλοδασίοις Παρφόρειος Ἑμετορικὴ Σχολή.

Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις ἡ κατάστασις ἦτο καὶ εἶναι ὅποια παρεστάθη. Ἰδόμεν νῦν ὅποια τις ἦν ἐν τῇ βασιλευσασῇ καὶ ὅποιαν πορείαν ἔλαβεν. Ἐκτὸς τῆς Πατριαρχικῆς σχολῆς οὐδεμία ἄλλη μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 18^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἀνεφάνη καὶ Σχολή. Ἐμελλε δὲ ἐν τῇ ἐρατεινῇ νήσῳ Χάλκῃ κατὰ τὴν Μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Καμαριωτίσσης, ἥτις τόσον στενὴς ἀνέδρασε τὸ ὄνομά της καὶ πρὸς τὴν Βασιαντικὴν ἱστορίαν καὶ πρὸς τὴν τῶν μετέπειτα χρόνων, κατὰ τὸ 1831, νὰ καθιερωθῇ ὡς τόπος μορφώσεως τῶν προετοιμαζομένων ἰδίᾳ νὰ ἐπιδαθῶσιν εἰς τὸν ἐμπορικὸν κλάδον. Ὑπὸ τὸ ὄνομα πρῶτον *Φιλολογικὸν φροντιστήριον* τῷ 1831, ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ κοινῶς συμφωνητικῶς συνιστῶσιν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ τὴν μέχρι σήμερον διατηρουμένην Ἑμετορικὴν τῆς Χάλκης Σχολήν. Ὁ Βαρθολομαῖος Κουβλουμουσανὸς ἐκ τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς Σχολῆς ὁμιλεῖ διὰ μικρῶν περὶ αὐτῆς. Διοικεῖται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκλεγμένης ἐκ τοῦ σώματος τῶν ἐμπόρων καὶ συντηρεῖται ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν μαθητῶν καταβαλλομένων τελῶν, αἵτινα ἐν ἀνεπαρκείᾳ ἀναπληροῦ τὸ σῶμα τῶν ἑμπόρων. Ἡ Ἑμετορικὴ Σχολή λειτουργεῖ σήμερον εἰς δύο τμήματα, τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ τὸ ἐμπορικόν, προσπαρασκευάζουσαι τοὺς τροφίμους αὐτῆς εἴτε εἰς ἀκρόασις ἀνωτέρων μαθημάτων, εἴτε εἰς ἐπίδοσιν πρὸς τὸν ἐμπορικὸν κλάδον καὶ πᾶν ἐν γένει βιοποριστικὸν ἔργον.

Νεώτερον ἐκπαιδευτήριον ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶναι τὸ ἐν Πέραν Ζωγράφειον Γυμνάσιον, τὸ δαπάναις τοῦ ἀειδίμου Χρηστάκη Ζωγράφου τῷ 1802 ἐκ βιβλίων ἀνέχον καὶ λειτουργοῦν ὡς πραγματολογικὸν Γυμνάσιον, ἀναγνωρίζομενον δὲ ἀπὸ τοῦ 1808 ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου. Διοικεῖται ὑπὸ τῆς κατὰ διεξίαν ὑπὸ τῆς γενικῆς Συνελεύσεως τῆς κοινότητος Σταυροδρομίον ἐκλεγμένης πενταμελοῦς τῶν ἐκπαιδευτηρίων αὐτῆς ἐφορείας. Τέλος τὸ ἐν Πέραν Ἑλληνο-γαλλικὸν Λύκειον Κατ' ἐχρηστού ἰδιωτικὸν πλήρες Γυμνάσιον.

ΑΝΩΤΕΡΑ ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ.—Τὴν ἀνωτάτην μόρφωσιν συνεπλήρουσιν οἱ ὁμογενεῖς εἴτε ἐν ταῖς ἀνωτέροις τοῦ Γένους σχολαῖς, ἐν αἷς διέσπειρον ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ, εἴτε ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς Ἑσπερίας. Οὐκ ὀλίγοι νέοι κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα, μανθάνοντες, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ προσπορισθῶσιν ἐκ τῶν παιδευτηρίων τῶν χρόνων αὐτῶν, μετέβαινον εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸ πάντων, ὅπου κατεγίνοντο ἄλλοι μὲν περὶ τὴν λατρικὴν, οἱ καὶ περισσότεροι, ἄλλοι περὶ τὴν μελέτην τῆς προγονικῆς σοφίας καὶ ἄλλοι εἰς τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας. Ἡ περὶ τὴν θεολογίαν δὲ σπουδὴ τῶν ἡμετέρων διετέλεσε πάντοτε ἀκημία, πλείστοι δὲ διάσημοι τῆς Ἐκκλησίας συγγραφεῖς διέπρεψαν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους. Ἡ ἰδρυσις μάλιστα τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς (1844) καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις τοῦ Σταυροῦ (1853), ἤρχισαν νὰ παρέχουσιν ἐπιστημονικωτέραν θεολογικὴν μόρφωσιν εἰς τὸν κλῆρον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας καὶ νὰ προσδίδουσιν νέαν ζωὴν μετὰ νέον σφρῖγος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων. Ἐβαιον δὲ ταῦτα πάντοτε παράλληλα πρὸς τὰς σπουδὰς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τὰ ὅποια μετὰ τόσον ξήλου οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν ἐκαλλιέργησαν καὶ παρέ-

δωκαν εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν μακρὰς καὶ ἐπιμόνου ἐργασίας, γενομένης ἐν ταῖς διδασκαλαῖς αὐτῶν πρὸς τὰ τέκνα ἡμῶν. Ὅπου ἤκμαζον σχολαὶ ἀνώτεροι ἐκεῖ προσεκαλεῶντο οἱ κορυφαῖοι διδάσκαλοι ἵνα διδάξωσι τὰ ἀθίνατα προγονικὰ ῥήματα καὶ τὴν βοήθειαν τῶν πατέρων ἡμῶν. Ἡ φήμη αὐτῶν διεσπαρίσθη πανταχοῦ καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς τιμὴ τῶν ὁμογενῶν ἦτο μεγάλη. Μεγαλειτέρα ὅμως πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους εὐγνωμοσύνη ἡμῶν τῶν νεωτέρων, τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας ἐκείνων ζώντων πνευματικῶς. Περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων, οἵτινες ἐν πολλοῖς διέπρεψαν τιμήσαντες τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκφυλασσόμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν ἐν προσεχῇ μέλλοντι, ἀρκοῦμενοι νῦν εἰς ὅσα ἐγνωρίσαμεν περὶ τῆς παιδευτικῆς καταστάσεως καὶ εἰς ὅσα περὶ τῆς Πατριαρχικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκπαιδευτηρίων τῆς γυναικείας παιδείας θὰ εἰπωμεν.

Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παρασιωκῶμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν ἐν ταῖς ἀνωτέροις σχολαῖς τῆς Αὐτοκρατορίας μόρφωσιν πολλῶν τοῦ Γένους ἡμῶν τέκνων, αἵτινα μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν αὐτῶν ἢ πιστῶς ὑπηρετήσαν καὶ ἀπηρετοῦσι τῇ σεβαστῇ κυβερνήσει καὶ ὡς διοικητικοὶ ὑπάλληλοι εἰς τοὺς διαφόρους τῆς διοικήσεως κλάδους καὶ ὡς ἱερεῖς εἴτε στρατιωτικοί, εἴτε δημοφιλῆς, ἢ μέλη τμήμα τῆς κοινωνίας κηθίσανται, ἀποζῶντα ἀπὸ τῆς ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις κηθείσεως βιοποριστικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης.

Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Οὕτω καλεῖται ἐπὶ τὸ ἀπλοϊκώτερον ἡ Πατριαρχικὴ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολή. Ἡ Σχολή, ἥτις ἀνέκαθεν ὑψισταμένη μετελαμπάδεν διὰ τῶν διδασκάλων αὐτῆς τὰ νόματα τῆς πατρίδος ὁρηστικῆς καὶ προγονικῆς σοφίας καθ' ἑαυτὴν τὴν ὀρθόδοξον Ἀνατολήν, τὸ παιδευτήριον ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἐξεπαιδεύθησαν καὶ ἀντιτάχθησαν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ μακρὸν διάστημα τοῦ βίου αὐτῆς οἱ τῆς Ἐκκλησίας τὰς τύχας κυβερνήσαντες καὶ οἱ εἰς τῆς αὐτοκρατορίας τὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα ἀνελθόντες, ἡ κοινὴ αὐτῇ τροφὴ τῶν τέκνων τοῦ Γένους, ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα σήμερον Μ. τοῦ Γένους Σχολῆ γνωριζομένη, φέρει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ ἀρχαιοτέρων χρόνων καὶ συνεχίζει τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς τῆς

Ἀποφῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς.

ἔργον διὰ τῆς ὑπὸ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου ἀναστροφῆς αὐτῆς. Σοφοὶ τῆς Ἐκκλησίας λεοῖται, πρὸς δὲ διάσημοι αὐτῆς διδασκαλοὶ ἐπὶ παντοδύνη ἐξέχοντες μαθήσει καὶ σοφίᾳ ἐκάθησαν ἐπὶ τῶν ἐδρῶν τῆς Σχολῆς καὶ διὰ τῆς φωνῆς αὐτῶν προσεκάλεσαν τὰ τέχνα ἡμῶν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, αὐτοὶ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀγάπην ἐμυτεύσαντες. Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία ὑπὸ τὸ πλεϋρόν αὐτῆς κάντοτε ἔσκησε τὴν πατριαρχικὴν ἀκαδημίαν καὶ διὰ σοφίης ἐκείντης περιέβαλλεν αὐτὴν χωρὶς ποτε ἀπ' αὐτῆς

να ἀποχωρισθῇ, ἀλλὰ ὡς μήτηρ φιλόστοργος διαθεγμένη τὸν ζῆλον τῶν ἐν αὐτῇ τῶν καλῶν ἁγίων τῶν γραμμάτων ἐργονίζομένων. Ἀλλὰ μ' ὅλην τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἐτοπτερίαν δὲν ἡδυνήθη δι' ἀντιζῶνς οικονομικὰς περιστάσεις ἡ Σχολή νὰ ἐκτελέσῃ διαρκῶς κατ' ἀνέλιος τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ οὐκ ὀλίγας περιπέτειας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ μακροῦ αὐτῆς βίου ἐπέστη. Καὶ χωρὶς μὲν ἔγκεισται ἐν Φαναρίῳ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1804 μέχρι τοῦ 1860 λειτουργεῖ ἐν τῇ Σηροζήνῃ, ἀφ' οὗ ἐν Φαναρίῳ τὴν προκαταρκτικὴν

Λεωνίδας Ζαρίφης.

αὐτῆς σχολῆν ἐκτελέσκειν εἰς Φανάριον ἐν προκαταρκτικῇ οὐκονομίᾳ, ἀντικαταστάσειν αὐτὸν εἰς τὴν αὐτὴν διὰ τὸ σπουδαῖον αὐτῆς περιλάμβανον μεγάλου, ἱερῆς ἐκτελέσει τοῦ ἐν ἑκείνῃ Ἀνάστατος, προνοήσας δὲ τὰς Οἰκ. Πατριαρχικῶν Ἰωακείμ τοῦ Γ καὶ τῇ μεγαλοδοσίᾳ Γεωργίου Ζαρίφη καὶ τῆς Μονῆς τοῦ

Βατοπεδίου παρεθελών τῶν Πατριαρχίων ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Μουχλίου ἀνεγερθέντος ¹⁾.
Ὁ θεμέλιος λίθος αὐτοῦ, φέρων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν, κατετέθη τῇ 30 Ἰανουαρίου 1880:

«Ἡ σοφία φροδύμεται ταυτῇ οἰκον ἐπὶ τῆς
Ἰωακείμ τοῦ Γ' πατριαρχείῳ, χορηγούν-
των τῆς ἐκείνης μονῆς Βατοπεδίου καὶ τοῦ
Γεωργίου Ζαρίφη, κατετέθη ὁ θεμέλιος
οὗτος λίθος ἐπὶ γῆς δωρηθείσης ὑπὸ Στε-
φάνου Ζαφειροπούλου καὶ Νικολάου Ζαρί-
φη, τῇ 30 Ἰανουαρίου 1880. Ἀρχιτεκτον. Δη-
μάδης».

Εὐστάθιος Εὐγενιάδης

¹⁾ Τὸ νέον τῆς Σχολῆς μέγαρον, φέρον χουσοῖς γράμμασιν ἐπὶ τῆς προσόψεως τὴν ἐπιγραφὴν «Πατριαρχική Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Γ' πατ», εἶναι

Τῇ 12 δὲ Σεπτεμβρίου 1882 ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου οἰκοδομήματος ἐν μεγίστῃ συρροῇ ὁμογενῶν πάσης τάξεως καὶ παντός βαθμοῦ. Βαθεῖαν ἡθάνοντο τὴν συγκίνησιν οἱ ὁμογενεῖς πρὸ τοῦ συντελεσθέντος δημιουργήματος, ὅπερ τῇ εὐδοκίᾳ τῶν ἀγαθῶν πρὸς τὸ Γένος ἡμῶν διαθέσεων τοῦ φιλομούσου Ἀνακτοῦ ἐμελλε νὰ περιβάλλῃ διὰ πεποικιλμένης αὐτοῦ εἰπεῖν πορφύρας τὴν Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολήν, ἥτις μάλιστα ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας φέρουσα καὶ πιστῶς διατηροῦσα ἀκεραίαν καὶ ἀλώβητον τὴν πατρὶαν ἐκείνην κληρονομίαν περιεπλανᾶτο ὥς τις πένης καὶ ρακενδύτης, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἀπὸ ἐρευνῶν εἰς ἐρεῖλια, οὐ μόνον μὴ διναμένη οὐδαμοῦ τῆς βασιλευσούσης νὰ εὖρῃ ἀσφαλεῖ καὶ μόνιμον κατοικίαν, ἀλλὰ καὶ ἐγκατεροῦσα γενναίως πάντοτε εἰς τὰς ποικίλας μεταβολάς, ἐν αἷς ὅτε μὲν ἐφαίνετο προσεγγίζουσα εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς, ὅτε δὲ πάλιν οἶονεῖ ἡλεκτριζομένη ἀνελάμβανε νέον τινα καὶ ἰδιόρρυθμον βίον ὥς ὁ μακαρίτης Σχολάρχης αὐτῆς Γρ. Παλαμᾶς ἔλεγε

«Ἡ χαρὰ ἦτο μεγάλη καὶ ἡ μὴτηρ Ἐκκλησία ἐν κοινῇ τῶν Ἀδελφῶν Σωμάτων συνεδρία ἐψήφισεν τὸ ἐξῆς ψήφισμα, ὅπερ καὶ ἀνεγνώσθη τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαίνιων ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰωακείμ, προέδρου τότε τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου (καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Δ').

«Ἐπὶ Ἀνακτοῦ Γαζῆ Σουλτᾶν Ἀμπὺλ Χαμὶδ Χάν, τῇ δεκάτῃ ἀρχομένου μηνός
« Σεπτεμβρίου, τοῦ ἐνδεκάτου ἔτους, τοῦ εἰκοσίου πέμπτου αἰῶνος τῆς Ἰνδίκτου, συν-
« λόγου γενομένου ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἀμφοῖν ταῖν ὁρχαῖν, ὁ παναγιώτατος Οἰκου-
« μενικός Πατριάρχης πρὸς αὐτοὺς εἶπεν: Ἐπειδὴ ἡ ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἱερὰ στανροπη-
« γική τοῦ Βατοπεδίου μονή, Γεώργιος ὁ Ζαρίφης, Στέφανος Ζαφειρόπουλος,
« Νικόλαος Ζαρίφης καὶ Γεώργιος Κορωνιός ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων ἰδείμαντο
« καὶ τῷ ἔτι παρὲν ἔχον τὴν ἐπὶ τοῦ ἔθρου τοῦ αἰμαίνοντος δικατοῦ λόφου Μεγά-
« λην Σχολήν, ἥτις καὶ τέως μὲν οὐ σμικρὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰσχυροῦ πολλὰ πλέον πᾶν
« τό κατὰ τὴν ἔφω γένος ἡμῶν εἰς παιδείαν προβιβάζει, δεδῶκεν παρηγορεῖ τῇ τε
« ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ καὶ τῷ διαρκεῖ ἔθνικῳ μυστῷ συμβουλίᾳ στεφανῶσαι μὲν
« αὐτοὺς ἐπαίνους φιλογενίας καὶ τῆς ἀλλῆς ἀρετῆς εἰσκα, δημοσίᾳ δὲ, τοῖς ἐγκαι-
« νίοις, ἀνακηρύττειν ὅτι τὸ γένος σμικρὸν ἀδελφὸν οὐδὲ χάριν, καὶ ἀνελτεῖν τὰ ὀνόματα
« αὐτῶν, ὥστε καὶ τοῖς ἐκείνῳ γενομένοις εἰς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην καταλείπειν».

Ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή ἦτο ἀνέκαθεν ἡ μεγαλειτέρα τοῦ Γένους Σχολή, τὸ **Κρατὸν Σχολεῖον** καὶ ἠκαλούθησε καὶ αὕτη ἐν εὐρυτέρῳ μοίρᾳ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν

τριόροφον ἐκτὸς τοῦ ἰσογείου καὶ τοῦ περὶ τὸ μέσον εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὀπισθίας πλε-
ράς ἀνυψομένου τροῦλλον αὐτῆς. Καὶ ἐν μὲν ταῖς δύο πρώταις ὑπάρχουσιν αἱ 8 αἰθούσαι τῶν παραδόσεων, τὸ Διευθυντήριον καὶ Ἀναπαιτήριον, τὰ Ἐκτερεῖον καὶ ἡ μεγάλη τῶν τελειῶν αἰθούσα μετὰ δύο ἐκατέρωθεν μικροτέρων αἰθουσῶν, ἐν αἷς ἀναρτῶνται αἱ εἰκόνες τῶν εὐεργετῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ καθιδρύματος. Ἐν τῇ γ' ἀπὸ τῆς μιᾶς μὲν πτέρυγος τὸ Χημεῖον, τὸ Φυσικὸν Μουσεῖον καὶ ἡ Ὁργανοθήκη μετὰ τῆς αἰθούσης τῆς Φυσικῆς ἀπὸ δὲ τῆς ἑτέρας ἡ Βιβλιοθήκη, ἥς ἡ ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς τὰ μέσα τῆς τῇ ἑκατονταετηρίδος (ἀριθμοῦσα 12000 τόμων, ἐν οἷς καὶ χειρόγραφα μάλιστα χρυσοῦν), ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ὁργανοθήκην καὶ τὸ Μουσεῖον, δημιουργήματα ἀμφοτέρων τῶν τελευταίων χρόνων. Εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο τῆς Σχολῆς, δις ἄχρι τοῦδε ἐπισκεμισθὲν, πρὸ τριῶν ἐτῶν προστετέθη καὶ ἴδιον Γυμναστήριον, ἀνεγερθὲν δαπάναις τοῦ εὐεργέτου αὐτῆς Εὐσταθίου Εὐγενίδου.

Ἐκ τῆς διαχειρίσεως τοῦ ταμίου τῆς ἐπὶ τοῦ οἰκοδομήματος ἐπιτροπῆς συνά-
γεται ὅτι προσέφερον ὑπὲρ τοῦ κτιρίου τῆς Σχολῆς ὁ Γ. Ζαρίφης 1,150,000 γρ. καὶ ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου 370,000 μικρότερα ποσὰ προσέφερον ὁ Στέφανος Ζαφειρόπουλος 100,000, Ν. Ζαρίφης καὶ Γ. Κορωνιός 100,000 καὶ ἄλλοι τινὲς δια-
φόρως κοσμήσαντες τὴν Σχολήν καὶ τὸ Μουσεῖον καὶ τὴν Βιβλιοθήκην αὐτῆς πολλαχῶς πλουτίσαντες. Ἡ δ' ὅλη δαπάνη ἀνῆλθεν εἰς λίρας Τουρκίας 17,210.

ταῖς ἀνωτέρας σχολαῖς μαθημάτων, ἅτινα εἰς 3 διηροῦντο τάξεις, τὰ Γραμματικά, τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Ἐπιστημονικά, διανεμόμενα μετὰ μικροῦ ἀριθμοῦ διδασκάλων, ὅστις κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς τῆς 15' ἑκατονταετηρίδος ἀρθίθει δύο ἢ τρεῖς, τὴν 17' ἀναβιβάζει εἰς 6 καὶ κατὰ τὴν 18' εἰς δέκα καὶ δώδεκα. Ὁ Ἀριστάρχης περὶ αὐτῆς ὁμιλῶν λέγει τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά καὶ τοῦ χαρακτηρὸς καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς: «Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα (17'), οἷε ἡ Σχολὴ ἐπαλείφειτο Ἀκαδημία καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος (18'), οἷε καὶ δι' αὐτοκρατορικοῦ ψηφισίου κατέστη προνομιοῦχος, ἐδιδάσκοντο ἔτι ἐν αὐτῇ πρὸς τοὺς ἄλλους μαθήματα καὶ μαθήματα τῆς Ἱστορικῆς καὶ τῆς Νομιστικῆς ὥστε ὅσο πάντων συνεκροτεῖτο ἢ ἐκ τῶν τότε ἐνόντων Ἀκαδημία τοῦ Γένους, οὐ πάμπαν ἀφορᾷ γινώσκῃ. Καὶ ἐπεὶ ἐσχάτων ἐδιδάσκοντο ἔτι ἐν αὐτῇ Ἑταιρικὴ τῆς Δογματικῆς Θεολογικῆς, ἑρμηνεὺς τῶν ἱερῶν τελετῶν, Μεταφυσικὴ καὶ Κολ्लीλογικὴ καὶ πλείω καθ' ἑθδομάδα μαθήματα Φιλοσοφικά καὶ Λατινικά, ἔτι Συγκριτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας καὶ ἱστορικῆς Συγκριτικῆς ἔθνομαιρία καὶ γλωσσολογία τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν. Ταῦτα δὲ πάντα ἐπὶ τῇ ἐδραίᾳ πάντοτε προθέσει τοῦ προσιδύου τὴν σχολὴν ταύτην βαθυηδὸν εἰς θέσιν λατοῦ ἐν Κοινοταντινοπόλει Πανεπιστημίου». Τὰ ἑαυτοῦ Ἀριστάρχου λεγόμενα συμβιβάζονται καὶ πρὸς τὴν πολυαιτέριον τῆς Σχολῆς ἱστορίαν, καθ' ἣν διάφοροι κατὰ ἀποτίται καὶ πολλοὶ πατριάρχαι, ἀναγνωσθέντες τυτῶν τινὰ αὐτῆν, προσέδιδον τὴν αὐτοὶ ταύτην τοῦ προσιδύου τὴν Σχολὴν, τῶν, ἢ ἡκολούθησαν καὶ οἱ μεταγενέστεροι μέχρι τοῦ Σχολάρχου αὐτῆς Ἐδραίου Κλεοβούλου (1861—1867). Διότι ὁμοῦς εὐθὺς ἀμέσως ἢ τῶς αὐτῆς ἢ ἐπὶ τοῦ διδύκου τοῦ Ἐδραίου Κλεοβούλου Φιλοθέου Βρεννίου (τὸν μητροπολίτην Νικομηδείας) ἀποκαταστάσεως (1887) τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τοῦ προσιδύου τῆς καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ κατὰ τὸ 1859 ἰσχύον πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τὸ περιλαμβανόν τὰ ἑξῆς: Ἑρμηνεὺς Κατήχησις, Ἑλληνικά, Τουρκικά, Γαλλικά, Λατινικά, Φιλοσοφίαν, Ἱστορίαν, Μαθηματικά καὶ Φυσικομαθηματικά, προσθέντες δὲ τὰ μέχρι τοῦδε ἐλλείποντα μαθήματα τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας καὶ τῶν Συναλλάξεων. Οὕτως πεπεσμένη τὰ ἀκαδημαϊκὰ χαρακτηριστὰ ἔχοντα μαθήματα περιοριστικῆς τῆς Σχολῆς εἰς τὴν σημερινήν αὐτῆς ὄψιν ὑπὸ δυο τετρατάξια τμήματα, τὰ ἀνώτερον καὶ τὰ κατώτερον. Ἐκ τῆς διαφύσεως ταύτης ἡ σχολὴ προσλαμβάνει μὲν τὸν νεωτεριστικὸν αὐτῆς τύπον, βαίνουσα ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν κλασσικῶν Γυμνασίων, παρακαμτεῖ δὲ τὴν ὁδὸν, ἣν ἡκολούθησαν ὅλως τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ Γυμνάσια. Διότι μ' αὐτὴν τὴν γενικὴν μεταρρύθμισιν ἡ Σχολὴ φαίνεται παρὰ μένουσα εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς μορφήν, διανεμόμενα ὁμοειδῶς τῶν λαπῶν τῆς μέσης ἐκπαίδευστος παιδευτικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς αὐτῆς τὸ ἀνάστην ἐν τῇ Οθωμανικῇ Ἀποκαταστάσεως κεντρικὸν ἐκπαιδευτικὸν τῆς τοῦ Γένους ἡμῶν ὑψηλότερης ἐκπαίδευστος.

ἢ Ἀπὸ Σμυρνῆς τοῦ Κεαρίου, ἀπολαύσαντες ἀπὸ τοῦ 1833 — 1835, ἤρξαντο ἡ Σχολὴ ἀπελευθερῆσαι τὸν ἀρχαιοπρεπὴ αὐτῆς χαρακτήρα καὶ τοὺς ἐν Ἑπερείᾳ κλασσικὰς Γυμνασίους προσπαλῶντο. Τῇ αὐτῇ ὁδῷ ἡκολούθησαν καὶ οἱ κατόπιν τῆς Σχολῆς προστάτες, μέχρις Ἀλεξάνδρου τοῦ Λαοκράτους (1863), ἀναγράφοντες ὡς διδασκὰ τὰ ἑξῆς μαθήματα: Στοιχειώδης Θεολογία καὶ Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἑλληνικὴ Φιλολογία, Φιλοσοφία, Ρητορικὴ, Γενικὴ Ἱστορία, Μαθηματικά, Λατινικά, Τουρκικά, Γαλλικά καὶ τινὰ ἄλλα (Φυσικὴ, Φυσικὴ Ἱστορία, Χημεία) ὡς εἰσαχτικά.

ἢ Κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Κλεοβούλου ἐπισημειώσαν ἐκ τῶν εἰς τὴν Σχολὴν μαθημάτων διδασκόμενα ἄλλοτε πλὴν καταργηθέντα ὡς Πανεπιστημίου ἰδιότροπα, οἷα ἡ Καλλιολογία, ἡ Συγκριτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας, ἡ Θεωρία τῆς Ποίσεως ἢ Ἑπεμνησιαστικὴ Ἰδανησθέντα μέχρις ἰσχύειν καὶ καταργηθέντα ὑπὸ τοῦ τότε τῆς Σχολῆς προγράμματος τῷ 1859, ἢ Ἑλληνικὴ Ἑπαιστησιαστικὴ ἢ Λατινικὴ Θεμετιογραφία καὶ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία καὶ Μεθολογία (αἱ τινες ἀρφοτερεῖα διατηροῦνται μέχρι σήμερον ἐν τῷ προγράμματι).

ἐκπαίδευστος. Ἐπὶ τὸ νεωτεριστικὸν πρόγραμμα βαίνουσα ἔκτοτε ἐλειτοῦρησεν ἀποσκοπίως μέχρι τῆς σήμερον, μεταβάλλουσα ἢ πάντοτε τοῦτο ἀνάλογως τῶν καιρικῶν περιστάσεων καὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου. Ἡ ἐπ' ἐσχάτων μάλιστα ἐπὶ τῆς Σχολαρχίας τοῦ νῦν Σχολάρχου Μιχαὴλ Κλεοβούλου (1889) μεταρρύθμισις, ἥτις καὶ τὴν τέως πεντάκλιον καθ' ἡμέραν ἐργασίαν εἰς ἑξάκλιον ἀνεβίβασε, παρουσιάζει τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν ὡς τὸ μόνον ἐκπαιδευτικὸν τοῦ Γένους ἡμῶν, ὅπερ καὶ χριστιανικῶς τοὺς ἐν αὐτῇ μαθητευομένους παιδεύει καὶ κατὰ τὰς πατρίους παραδόσεις μορφώνει καὶ ἀμετόχους πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ἔξω βίου δὲν καθιστᾷ. Ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα, ὧν ἡ διδασκαλία τοσοῦτον πάταγον εἰς τὴν καθ' ἡμῶν ἐκπαιδευτικὴν κίνησιν ἀπὸ τινος παράγει, εὐφρότητα σήμερον διδάσκονται εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τῆς σχολῆς, τὰ Φυσικά προσετέθησαν καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ἐνισχυθέντα μάλιστα καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέρας καὶ ἡ περὶ τὸ γράφειν τῶν μαθητῶν ἀσκήσις καθίσταται θαυμασία ἐκ τῆς τακτικωτάτης τοῦ μαθήματος τῶν Συνθέσεων διδασκαλίας. Καὶ ἂν ἐπολείπεται ὁ σημερινὸς τῆς σχολῆς ἀποφαιτός ὡς πρὸς τὴν ἑλληνομάθειαν αὐτοῦ τῶν παλαιῶν αὐτῆς ἀποφοίτων, ἐν ἰσῷ ὅμως μορῇ τίθεται ὡς πρὸς τὴν ἀποκτομένην ἐν τῷ παιδευτικῷ ἐργατοπαιδικῷ καθόλου μόρφωσιν. Ὁ νοῦς αὐτοῦ δὲν μένει ἀδρανής, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς παρὰ μικροῖς ζητεῖ νὰ ἀνέστη, τὸ ὅπολον εἰς χάριτας θὰ τὸν ἀπασχολήσῃ, δὲν ἴστανται νεκρὸς οὐδ' ἀταθῆς πρὸς ὅτι ἔξω συνετελεῖται, δὲν εἶναι ὁ σχολαστικὸς τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ μαθήματος μόνον γνώστης, εἶναι ὁ μαθητὴς ὁ πολλὰ ἐνδιαφέροντος, ὁ ἄνθρωπος,

ἢ Ἐπὶ τοῦ διαδεξαμένου τὸν Βρεννίου Ἀρχ. Ἰωάννου Ἀναστασιάδου (1875—1878), (μετὰ τὴν Μητροπολίτην Καισαρείας), ἀντικατεστάθη τὸ μάθημα τῆς καθ' ἑκαστον Χριστιανικῆς Κατήχησεως, ἐν τῇ 11' τάξει διδασκομένης, διὰ τοῦ τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς διατηρηθέντος ἔκτοτε. Ἐπὶ δὲ τοῦ διδύκου τοῦ Γρηγορίου Παλαμά (1878—1889), εἰσηχθησαν ἢ Ἑλληνικὴ καὶ Λατινικὴ Γραμματολογία καὶ ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς.

ἢ Ἰδοὺ τὸ νέον τῆς Σχολῆς πρόγραμμα, καθ' ὃ λειτουργεῖ ἀπὸ τριῶν ἐτῶν:

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Π	Ζ	ς	Ε	Δ	Γ	Β	Α	Σύνολον ὥρων
Θρησκευτικά	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ἑλληνικά	4	4	4	4	4	4	4	4	68
Συνθέσεις	1	1	1	1	1	1	1	1	8
Ἑλλ. Γραμματολογία	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Ὁρθόδοξοι Λογισμοί	—	—	—	—	1	1	1	1	4
Λατινικά	3	3	3	2	2	—	—	—	13
Φιλοσοφικὰ	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Ἱστορικά	3	3	3	2	3	2	3	—	19
Ἑλλ. Λογικὴ καὶ Μεθολογία	—	—	—	2	—	1	—	—	3
Μαθηματικά	—	2	5	5	3	5	4	4	28
Κοσμογραφία	2	—	—	—	2	—	—	—	4
Φυσικὴ Πειραματικὴ	3	2	—	—	—	—	—	—	5
Χημεία	1	2	2	—	—	—	—	—	5
Φυσικὴ Ἱστορία	2	2	1	2	—	—	—	—	7
Φυσιογνωσία	—	—	—	—	1	2	1	2	6
Γεωγραφία	—	—	1	1	2	2	3	3	12
Γαλλικά	5	5	5	5	5	5	2	2	34
Τουρκικά	4	4	4	4	4	4	2	—	26
Τυπογραφία	—	—	—	—	—	1	1	2	4
Καλλιγραφία	—	—	—	1	1	1	1	2	6
Σύνολον ὥρων	36	36	36	36	36	36	30	30	=276

ὅστις θὰ ζήσῃ, τὸ στοιχεῖον, ἐφ' οὗ ἡ μέλλουσα γενεὰ θὰ παιδαγωγηθῇ ἐκ' ἀγαθῶν πάντοτε ἐλπίζον.

Πρὸ πενταετίας μάλιστα βλέπουσα καὶ τὴν ἀνάγκην παρασκευῆς παιδαγωγικῶς κατηρτισμένων διδασκάλων προσήρτησεν ἰδιαιτέρον παιδαγωγικὸν τμήμα, λειτουργοῦν ἐν τετραετῇ κύκλῳ μετὰ τὴν λήξιν τῶν καθ' ἡμέραν ἐκτακτικῶν μαθημάτων εἰς τὰς τῶσaras ἀνωτέρας τῆς σχολῆς τάξεις. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἐκτός τῆς σειρᾶς τῶν κυρίως παιδαγωγικῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐν τῇ Μαρασλείῳ Σχολῇ γινομένων ἐποδειγματικῶν ἀσκήσεων, διδάσκονται οἱ σπουδασταὶ τὰ τεχνικὰ μαθήματα, Ἰχθυογραφίαν, Καλλιγραφίαν, Μουσικὴν καὶ Γυμναστικὴν¹⁾. Ἡ ἰδρυσις τοῦ Διδασκαλείου ὀφείλεται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ 1902-1904 πρόεδρον τῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς μητροπολίτην Καλλιουπόλεως Ἱερώνυμον, ὅστις δι' ὁτομνίματος τότε πρὸς τὸν Οἰκουμένικόν Πατριάρχην ὑπεδείκνυε τὴν ἀνάγκην οὐ μόνον ἰδρύσεως ἰδιαιτέρου Διδασκαλείου, ἀλλὰ καὶ Γλωσσικῆς σχολῆς. «Διὰ τοῦ Διδασκαλείου θὰ μορφώσωμεν εἰδικῶς τοὺς διδασκάλους — ἔλεγε — ὅπως ἐπιτυχεστέρον ἢ νῦν τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐκτελέσωσι καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα τῶν δημοτικῶν καὶ τῶν ἀστικῶν σχολῶν προγράμματα, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ ἀπαιτεῖ εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν». Ἐν ἀντιθέσει δὲ πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι Διδασκαλεῖα²⁾ ὁ Καλλιουπόλεως συνίστα τὴν ἰδρυσιν τοῦ διδασκαλείου τούτου, ὅπερ θὰ παρῆγεν εἰς τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀπολυομένους διδασκάλους οὐ μόνον τὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν, ὅποιαν παρέχοναι τὰ διδασκαλεῖα ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὴν τελείαν γυμνασιακὴν ἐν τῇ Σχολῇ, ἧς στεροῦνται οἱ ἀπόφοιτοι τῶν ἄλλων Διδασκαλείων, ὡς γινομένων δεκτικῶν εἰς αὐτὰ μαθητῶν τῆς Β' Γυμνασιακῆς τάξεως. Τὸν κύκλον τῆς παιδείας ὁρίζε τετραετὴ, ἀπὸ τῆς Ζ' τάξεως τῆς σχολῆς ἀρχομένην καὶ ἐξακολουθοῦντα δύο ἔτερα ἔτη μετὰ τὴν Η'. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, παραπεμφθὲν εἰς τὸν Καθηγητικὸν Σύλλογον τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ μελετηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἐγκριτοῦντο εἰς τὴν ἐγκρίσει τῆς Ἐφορείας κατὰ τὰς ἐποδειγματικὰς τροποποιήσεις οὐχὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν χρόνον τοῦ κύκλου

¹⁾ Τὸ πρόγραμμα τοῦ Διδασκαλειακοῦ Τμήματος, διαρρυθμισθὲν μετέπειτα, ἔχει ὡς ἑξῆς:

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Η'	Ζ'	Ξ'	Ε'	Σύνολον ὥρων
Ὑποδείγματα Διδασκαλιῶν	1	—	—	—	1
Διδασκαλικά Ἀσκήσεις	3	—	—	—	3
Εἰδικὴ Διδακτικὴ	2	—	—	—	2
Γενικὴ Διδακτικὴ	—	2	—	—	2
Γενικὴ Παιδαγωγικὴ	—	2	—	—	2
Παιδαγ. Ψυχολογία	—	1	—	—	1
Εἰς. εἰς Συστημ. Παιδαγ.	—	1	—	—	1
Ἰχθυογραφία	—	—	2	2	4
Καλλιγραφία	—	—	1	1	2
Γυμναστικὴ	3	3	3	3	(6) 12
Μουσικὴ	3	3	3	3	12
Σύνολον ὥρων	12	12	9	9	= 42

²⁾ Διδασκαλεῖα λειτουργοῦσιν ἐν ἐν Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Φιλιππουπόλει, Κρήτῃ καὶ Κύπρῳ, τῶν ἐν Κεσπορασίῃ τῆς Ἡπείρου Διδασκαλείων, ἐκλειπόντων διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συντηροῦντος αὐτὰ ἀοιδίου Χρηστάκη Ζωγράφου.

τῶν μαθημάτων, γνωμοδοτήσαντος μεθ' ἱκανὴν περί τοῦ ζητήματος συζήτησιν ὡς ἑξῆς: «Ὅπως οἱ βουλούμενοι ἐκ τῶν μαθητῶν δύνανται παρακολουθεῖν τῇ σειρᾷ τῶν μαθημάτων τούτων ὁρίζει (ὁ Καθηγ. Σύλλογος) ἀπὸ τῆς Ε' τάξεως τετραετὴ κύκλον διδασκαλίας καθ' ἑκάστην μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἡμερησίων τῆς Σχολῆς μαθημάτων. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ε' καὶ ΣΤ' τίθησιν ἀνὰ ἑξ ὅρας καθ' ἑβδομάδα τὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν, ἐν δὲ τῇ Ζ' καὶ Η' ἀνὰ ἑτέρας θ' τὴν τῶν παιδαγωγικῶν μετὰ τῶν ἐποδειγματικῶν διδασκαλιῶν καὶ ἀσκήσεων». Οὕτως ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολὴ ἐπλήρυν καὶ ἄλλην ἀνάγκην, ὁμολογηθεῖσαν μὲν ἀπὸ προγενεστέρων χρόνων ὑπὸ τῆς ἐφορείας αὐτῆς ἐπὶ τῆς Προεδρείας τοῦ ἀρχόντου Καλλινίκου, πληρωθεῖσαν δὲ σήμερον ἐπὶ τοῖς αἰσιωτάτοις τῶν οἰωνῶν. Τὸ ἀνώτατον τοῦ Γένους καθιδρυμα μετ' ἐλπίδος προσβλέπει εἰς τοὺς ἀπ' αὐτοῦ ἀπολυομένους διδασκάλους καὶ μετὰ χαρᾶς χαιρετίζει τοὺς τὸ εὐχόμενους καὶ ἡμετέρους πλὴν βαρὺ ἔργον τοῦ διδασκάλου ἀσπασμένους.

Ἡ διοίκησις τῆς σχολῆς ἦτο ἀνατεθειμένη πάντοτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς προσαπίδος καὶ μητροῦς αὐτῆς, εἰς ἐφορείαν, τὴν ὅποιαν ἀπετέλουν ἐν ταύτῃ ἀρχιερεῖς καὶ λογάδες τοῦ Γένους, διατρέποντες τότε καὶ τὰ μάλιστα ἰσχύοντες. Καὶ ἐν ἀρχαιοτέροις μὲν χρόναις τὰ τρία ἢ καὶ δύο μέλη ἦσαν ἀρχιερεῖς, τὰ δὲ λοιπὰ λαϊκὰ χοεῖς γὰ καθορίζεται ὁ τακτικὸς ἀριθμὸς τῶν μελῶν αὐτῆς ὅταν ὅμως τακτικώτερον τὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας καθωρίσθησαν, τότε ὁ μὲν πρόεδρος τῆς ἐφορείας ἐλαμβάνετο ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐν μέλος ἀντεπροσώπευε τὸ Α. Ε. Μ. Συμβούλιον παρ' αὐτῇ, δύο μέλη ἐξελέγοντο ἐκ τῶν ὁμογενῶν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου καὶ ὡς πέμπτον μέλος ἐλαμβάνετο ὁ κατὰ καιρὸν πρόεδρος τῆς ὑπὲρ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ὑπισταμένης ἄλλοτε καὶ πρὸ ἐκτῶν δαλνθείσης ἀδελφότητος «Ξηροκρήνης». Ὁ τοιοῦτος τῆς ἐφορείας καταρτισμὸς ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον, μὴ τὴν διαφορὰν μόνον οὐ καὶ τὸ πέμπτον τῆς ἐφορείας μέλος, ἐκλειπόμενος ἤδη τῆς «Ξηροκρήνης», ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ Μ. Συμβουλίου. Αἱ κατὰ καιροὺς ἐφορεῖαι φαίνεται φιλοτίμως πάντοτε καὶ φιλογενῶς νὰ εὐργάσθησαν ὑπὲρ τοῦ καθιδρυματος, καὶ τὴν παιδευτικὴν αὐτοῦ προόδον ἐπιδιώκουσαι, καὶ τὴν οικονομικὴν καχερίαν, τὴν ἀέντασιν τῆς Σχολῆς σόντροπον, κατὰ τὸ ἐνὸν βελτιοῦσαι, οὕτω δὲ προάγουσαι τὸ ἔργον αὐτῆς, ὥστε ἂν πύχον οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελεσθῇ¹⁾.

Ἡ συντήρησις τῆς Σχολῆς ἐξηρτάτο ἐν παλαιαῖς μὲν χρόναις ἐξ ἐπιχορηγήσεων τακτικῶν ἢ καὶ ἐκτάκτων τοῦ Οἰκουμένικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους. Πατριάρχαι τινὲς καθώρισαν καὶ ἐπιχορηγήσιν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν καὶ πολλῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Μονῶν. Ἐπ' ἀρκετὸν διάστημα προσηλῶθη καὶ ἡ ἐν Πριγκήπι μονὴ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ ὡς καὶ ἡ ἐν Χάλκῃ μονὴ τῆς Καμικωτίσσης εἰς τὴν Μεγάλῃν Σχολὴν.

¹⁾ Τῷ 1903 ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἀνέβηκεν εἰς ἰδιαιτέραν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐπιτροπὴν τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς. Κατὰ τὸ παρασκευασθὲν ἤδη καὶ ἐπικυρωθὲν (1906) ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου σχέδιον τοῦ Κανονισμοῦ ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς ἀπὸ πενταμελὸς ὁρίζεται ἑπταμελὴς. Λόγου γενομένου περὶ Κανονισμοῦ ἀναφέρομεν ἐνταῦθα ὅτι γραιπὸς Κανονισμὸς τοῦ καθιδρυματος δὲν ὑπῆρχε μέχρι τῶν μέσων τῆς 19' ἑκατονταετηρίδος, ὅτε κατὰ τὰς παραδόσεις καὶ τὰ μέχρι τοῦδε ἰσχύοντα εἴτε ἐξ ἐντολῶν τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφορειῶν εἴτε ἐκ αὐτοσχευμάτων καὶ ἀξιώσεων τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν προστατῶν αὐτῆς συνετάγη ὁ πρῶτος τοῦ καθιδρυματος Κανονισμὸς ἐκ τῶν τότε ἐνόμων. Βραδύτερον μετερρυθμίσθη οὗτος τῷ 1883, ἀπὸ δὲ τοῦ 1889 μέχρι τοῦ 1903 ἡ Σχολὴ ἐλειτούργησεν ὑπὸ τὸν ἐπὶ τῆς Σχολαρχίας τοῦ Παλαμᾶ καταρτισθέντα νέον Κανονισμόν.

Σύντομος εργασία περί βελτιώσεως τῶν οικονομικῶν συνετελέσθη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ μάλιστα τὸ δεύτερον ἡμῶν αἰῶνα. Τότε καθιερώθη ἡ περιουσία τῶν διοικούντων δι' ἐπὶ τούτῳ ἐγκρίσει τοῦ Πατριάρχου, προσορτήθη ὁ ἐν Γαλατῇ νοὸς τῆς Καφατιανῆς καὶ καθιερώθησαν τὰ εἰσιτηριακὰ. Μεγάλῃ ὁμῶς πληγῇ δύνειον εἰς τὰ οικονομικά τῆς Σχολῆς ἡ ἐπὶ τῆς Ρωμανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος Κοῦζα διαρπαγὴ τῶν προσόδων αὐτοῦ, ἡτις καὶ τὰ μαθήματα τότε ἡλάττωσε κατὰ ποσὸν καὶ κατ' εἶδη. Ἀγλαὰ ὁμῶς τοῦ Γένους τέκνα ¹⁾ καὶ σὺνταν αὐτὸ τὸ Γένος, τὰ δὲ ἀμερίστου ἀγάπης περιβάλλον ἀνέκαθεν τὴν Σχολήν, ἐπροίκισαν αὐτὴν δι' ἱκανῶν ἀπεδευματικῶν κεφαλαίων ὥς καὶ διὰ προσοδοφόρων κτημάτων, σπουδαυτάτα συνεπικουρήσαντα εἰς τὸν εἰς ἀρκετὰ στρογγύλον ποσὸν ἀνερχόμενον προϋπολογισμόν τοῦ καθιδρύματος.

Ἵνα δώσωμεν τέλος εἰκόνα τινὰ τῆς πνευματικῆς τῆς Σχολῆς ἐργασίας, ἀναφέρομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1862 μέχρι τοῦ 1906 ἀπεφοίτησαν ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸ Γένος δωροφορηθέντες 1488 μαθηταὶ αὐτῆς, ὑπὲρ τὰς εἴκοσι δὲ καὶ δύο χιλιάδας, ἅλλαι νέων διήκθον διὰ τῶν τάξεων αὐτῆς χωρὶς ν' ἀποτελειώσωνται τὰ ἐν αὐτῇ σπουδὰς αὐτῶν. Σχολὴ τοιαύτη, ἐνδοξὸν ἔχουσα τὰ παρελθόν, τίμιον προσδοκᾷ καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς, πρὸς χρησιμὰς ἀποβλέπουσα ἐλπίδας. Οὐδόλως ἐξισκεῖ τὴν βίαν οὐδ' ἐξήσκησέ ποτε, ἔχει τὰς ἀγκάλας αὐτῆς ἀνοικτάς πρὸς πάντας τοὺς διψῶντας, πικραί, καὶ ἀνατρεφει αὐτοὺς μετὰ τὴν αὐτῇ ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα, μεθ' ἧς καὶ εἰς παλαιότερους χρόνους οἱ αἰσιδίμοι τοῦ Γένους διδάσκαλοι ἐξελαίδευον τοὺς πατέρας ἡμῶν. Τὰ τέκνα αὐτῆς ἀγαπᾷ ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς τὴν πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνην ζωορὰν καὶ μετὰ μαρτύρια πολλάκις ἄχρι τοῦδε κατέδειξαν. Ἡ ἐν τῇ Σχολῇ ἀποκαυμένη μόρφωσις τοῦ σπουδαστοῦ δὲν ἀποκτάται δι' ἑαυτὸν καὶ μόνον, ὡς αἰτομον, ἀποκτάται διὰ τὸ γένος ὅλον, ἀποκτάται διὰ τὴν μορφώσαντα αὐτὸν Μητέρα Σχολήν, πρὸς ἣν ἡ μόνη ἀνάμνησις εἶναι ἱκανοποιητικὴ δι' οὗς κόνους ὡς τῆς μορφώσεως αὐτοῦ κατέβαλεν.

¹⁾ Ἐγράφομεν ἐν Φανερῇ, τῇ 28 Μαΐου 1906

¹⁾ Ἐν τῇ Μεγάλῃ τῶν τελευτῶν τῆς Σχολῆς λίσθῃ φαίνονται ἀναγεγραμμένα εἰς δύο σελίδων τὰ ὀνόματα τῶν ἑδωγμένων τῆς Σχολῆς. Καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης φέρονται τὰ τῶν κληρικῶν τοιαύτων, Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β', Τερζῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, Ἀρχιμανδρίτου Ἀναγίου, Τερζῆς Μονῆς Ἰωάννου, Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Παλαμά (Σχολάρχου τῆς Σχολῆς), ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν λαϊκῶν, Γ. Ζαρίφη, Ζ. Σεργίου, Σ. Ζαφειροπούλου, Ν. Ζαρίφη, Μ. Στοιφόρτζα, Π. Στεφάνοβιτς, Γ. Κορωνοῦ, Ε. Εὐγενίδου, Ι. Χαριτωνίδου, Α. Γεωργιάδου, Α. Σεγγροῦ. Ἐν τῇ κατ' ἑξῆς δὲ γυνόμενῃ, τῇ 30 Ἰαννουαρίου, ἐορτῇ τῶν Τριῶν Τεταρχῶν, μνημοσύνη μνημονεύονται ὀνόματα παλαιῶν τῆς Σχολῆς προστατῶν καὶ ἐδωγμένων ἀπὸ τῆς 18^{ης} ἔτι ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς παρελθούσης. Οὕτως ἱκανοὶ Πατριάρχαι καὶ ἀρχιερεῖς καὶ Λογάδες τοῦ Γένους ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἐκ τῶν ἐδόντων αὐτοὶ συνετήρουν τὸ Κοινὸν Σχολεῖον προθέμενοι μάλιστα καὶ πολλοὶ τούτων ἰδίῳ σκοπῷ, ὡς δεικνύουσι τὰ σωζόμενα γράμματα, τὰ μαρτυροῦντα ἄλλως καὶ περὶ τῶν τάσεων, ὡς ἔσχε κατὰ καιροὺς ἡ Πατριαρχική Ἀκαδημία.

ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΣ

Τὴν ἀρετὴν ἐξήλωσε κατὰ Χριστὸν καὶ τὴν ἀσκητὴν αὐτῆς ὁ ὅλος βίος τοῦ σοφοῦ τῆς Ἐκκλησίας λειψίου ἐπεδίωξε. Μακρὸν πάσης τέρψης, μακρὸν τῶν πολυλόγων καὶ τῶν συζητήσεων, ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ δικοῦτον τοῦ πέμπτου

λόφου ἐν τῷ μεγαλοπρεπῶς ὑψουμένῳ περιβάλλει τῶν Μουσῶν ταμέναι πλὴν ἐρημικῶ τοῦ ἱερῆτου διακήρυξι, ἐκεῖ τοῦ καθήκοντος τηρητῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς διακονίας ἀδυστήρως ὑπηρέτης, ὃ ὁ Σχολάρχης τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους, ὁ σιλάδα περιλαμπετον τῆς ἱστορίας ἡμῶν κοσμοῦν καὶ ἑαυτὸν τοῖς αὐτῶ ἀναπνευστοῖς ὁπόδειγμα ἀρετῶν χοιπταναῶν πιεζέων. Ζῇ ὁ κατὰ Χριστὸν ἀνθρῶπος, ὁ τὸς ἐπιδείξει καὶ τὸν θεῶν ἀποστροφῆς καὶ μετάνοιας καὶ εὐαγγελιστοῦς εὐμνηστὴ κατὰ γράμμα κατακολληθῶν. Ζῇ ἐκεῖνος, ὃν χιλιάδες βίαισι τοῦ Γένους τιμῶντες μετὰ σεβασμοῦ τὸ ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα ἀναφέρουσι, Ζῇ ἐκεῖνος, τοῦ ὁποῖου ἡ δεξιὰ ἀγνοοῦσα ὅτι πρᾶττει ἡ ἀριστερὰ ἐναμύλλως πρὸς ταύτην ἀγωνίζεται ἐν τῇ ἐνασχέσει τοῦ καλοῦ. Ποῦ νὰ στρέψω τὸν νοῦν μου, ποῦ νὰ περιστρέψω, ποῦ νὰ σταθῶ χωρὶς τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ νὰ μνησθῶ, χωρὶς τῆς ἡσέμον καὶ συμπαθοῦς αὐτοῦ μορφῆς τὴν εἰκόνα νὰ ἀναπαράσχω, χωρὶς τῆς γλυκείας καὶ πατρικῆς γλώσσης τοῦς φθόγγους ν' ἀκούσω; χωρὶς νὰ συναντήσω τι, ὅψ' ὃ ὡς ἔρεσμα εἴτε φιλομαθείας εἴτε φιλανθρωπίας νὰ ἐποβαστάζηται ὑπ' ἐκείνον;

Ἐγεννήθη τῇ 14 Ἰουλίου τοῦ 1848 ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει. Ἐπὶ πέντε ἔτη ἤκουσε τὰ πρῶτα τῆς στοιχειώδους παιδείας μαθήματα (1855—1860) ἐν τῇ γενεαίᾳ αὐτοῦ καὶ συνεπλήρωσε ταῦτα διὰ τῆς ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ (1862—1865) γυμνασιακῆς αὐτοῦ μορφώσεως. Τῷ 1865 εἰσαχθεὶς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἀπεφοίτησεν αὐτῆς τῷ 1869, ἐπιδοθεὶς εἰς τὸ τοῦ διδασκάλου ἐπάγγελμα καὶ διδάξας δύο μὲν ἔτη (1869—1871) ἐν Κίῳ, τέσσαρα δὲ (1871—1876) ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ Χάλκης. Ὑψηλότερος δ' ὀρεγόμενος μορφώσεως μετέβη πρὸς σπουδὴν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν μαθημάτων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον καὶ τὰ Γερμανικὰ Μονάχου, Λειψίας, Χάλκης καὶ Τυβίγγης (1876—1882) δαπάναις τοῦ ἐν Μασσαλίᾳ Συλλόγου, συστάσει δὲ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης ὑποστάς τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἠξιώθη τοῦ νενομισμένου διδακτορικοῦ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διπλώματος. Ἐπιστρέψας δ' εἰτα εἰς βασιλεύουσαν, διορίσθη τῷ 1883 καθηγητὴς τῆς Ἑξηγήσεως τῶν ἁγίων Γραφῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ, ὑπόθεν μετὰ πενταετὴ καθηγησίαν (1883—1888) ἐκλήθη εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς τῇ 6ῃ Φεβρουαρίου τοῦ 1889.

Ἡ διεύθυνσις τῆς σχολῆς τοῦ Γένους ἀποτελεῖ τὸν κύριον ἄξονα τῆς ὅλης αὐτοῦ δράσεως. Κατ' αὐτὴν ἡ Σχολὴ τοῦ Γένους λαμβάνει τὸν οὐσιώδη καὶ πραγματικὸν αὐτῆς χαρακτήρα, ὃν διὰ μακρῶν διελάβομεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Κατ' αὐτὴν ἐκλείπει ἡ παρελθούσα τῶν παλαιῶν τοῦ Γένους διδασκαλῶν σειρά καὶ τὰς ἑδρας τῆς Σχολῆς ἀναβαίνουνσι μαθηταὶ μὲν ἐκείνων καὶ τῆς ἐκείνων σοφίας πλὴν κατὰ πολλὰ καινοτόμοι, νέαν οὕτως εἰπεῖν σχολὴν ἀποτελέσαντες. Κατ' αὐτὴν προστίθεται τὸ διδασκαλικὸν τμήμα, οὐ ἀνέκαθεν θερμὸς ἀνεδείχθη προαπιστής, κατ' αὐτὴν ἡ φάσις τῶν κατὰ τὴν Μεγάλῃν Σχολὴν δεκνύει ἀείποτε μεταβλητὴν τὴν ὄψιν. Ἰσως οἱ χρόνοι, ἴσως αἱ περιστάσεις νὰ ἀπήτησαν τοῦτο· πλὴν ὑπὸ πάντων θὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ἡ ἐννιάχρονα ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Γένους ζωὴ εἶνε ζωὴ τοῦ διευθύνοντος αὐτήν, τοῦ ἀγαπήσαντος αὐτήν, ὡς ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, τοῦ παντὸς ἄλλου σταδίου εἰς τὸν βίον αὐτοῦ προελομένου τὴν ἡθικὴν παιδαγωγίαν καὶ μόρφωσιν τῶν τέκνων τοῦ Γένους, πρὸς ἃ ἡ στοργὴ αὐτοῦ εἶνε ἀπαράμιλλος καὶ ἀπράνταστος. Ἐν τῇ στοργῇ ταύτῃ ἐγεννήθησαν καὶ ἐβλάστησαν καὶ βλαστάνουσιν εὐθελεῖς κορμοὶ τοῦ ἀειθαλοῦς δένδρου, τέκνα ἀντάξια πάντως τῆς προστασίας ἁγίων χειρῶν καὶ τῆς ἀγάπης καὶ διακρίσεως χριστιανοῦ ἀληθοῦς.

Πρὸς ἄνδρα τοιοῦτον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀρετὴ εἶνε κόσμος ἀεινῶν φωτός, ἐπὶ τὸ Γένος αὐτὸ ἀντανακλωμένων, τοῦ ὁποίου ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ ἀγαθὴ πρὸς τὸ φιλομαθὲς κλίσις εἶνε εἰκὼν ζωηρὰ τῆς πνευματικῆς τοῦ Γένους κινήσεως, πρὸς ἄνδρα τοιοῦτον ἡ Ἐκκλησία προσηνὴς ἤνοιξε τὰς πτέρυγας αὐτῆς, πολλάκις θελήσασα δι' αὐτοῦ νὰ ποιήσῃ λογικὰ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος πρόβατα, ἀλλὰ διὰ τὴν μετριοφροσύνην τὴν ἀπαρδειγμάτιστον, τὴν ταπεινοφροσύνην τὴν ἑκτακτον μὴ ἐπαυχοῦσα τούτου, προὔτιμησε νὰ κρατήσῃ τούτον παρ' αὐτῇ, ἀνυψοῦσα αὐτὸν δι' ὅσα ὑπὲρ τοῦ Γένους καλὰ εἰργάσατο εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἄξιωμα ὑπὸ τὸν ψιλὸν τίτλον «μητροπολίτης Σάρδεων».

ΖΑΠΤΕΙΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ

Βραχὺς ὁ βίος αὐτοῦ, ἀλλὰ μέγας ὁ σκοπὸς καὶ μεγαλειτέρα ἡ ἀποστολὴ του. Ἐγεννήθη ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ζάπτα ἡ ἐν τῇ βασιλευσῇ ἀνέγερσις ἀνωτάτου τοῦ Γένους παιδευτηρίου τῆς θηλείας παιδείας, καὶ ὅτι οἱ τὸν *πατὴρ τῆς γυναικείας παιδείας Σύλλογον* ἀποτελέσαντες ἐκέρχθησαν νὰ πράξωσι, τοῦτο συνετέλεσε καὶ συνεπλήρωσε τῷ 1876 ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ μεγαθυρία, αὐτὴ ἀναλαβούσα νὰ προσφέρει ἐξ ἰδίων τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἴδρυσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου μελετιομένου Παρθέναγωγείου δαπάνην ἐκ χιλίων λιρῶν ἐτησίως. Καὶ τὸ Παρθέναγωγεῖον, λειτουργήσαν ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐν ξένοις οἰκοδομήμασι, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πατρὸς τῆς γυναικείας παιδείας Συλλόγου, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ 1876 κατ' εὐχὴν τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ πατρὸς αὐτοῦ ἀνεξάρτητον τούτου κατὰ τὴν σημερινὴν σχεδὸν διοίκησιν, καθώρισεν ἐκ τῶν ἐνόμων τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐκ *Νηπιαγωγείου, Σχολείου καὶ Γυμνασίου* πρώτου καταρτισμοῦ, καθ' ὃν τὸ μετέπειτα διακριθὲν διετὲς διδασκαλεῖον ἐντυπώσαντο τὸ πρῶτον ἐν ταῖς Γυμνασιακαῖς τοῦ Ζαπτείου τάξεσιν.

Ἐδραιούμενον οὕτω καθ' ἡμέραν, σινησθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπατήσεως ἰδίου οἰκοδομήματος. Τότε διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ συλλυγῶδους γράμματος, παραχωρηθέντος τοῦ ἐν τῷ περιβάλλῳ τοῦ ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος χώρου καὶ ὀρισθέντος τῶν τῆς οἰκοδομῆς καθ' Ὑψηλὸν Αὐτοκρατορικὸν Διάταγμα, ἀπὸ 9 Φεβρουαρίου ἄχρι τοῦ 1901, τῇ 12 Δεκεμβρίου τοῦ 1882 κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Ζαπτείου, φέρων ἐπὶ τοῦ κάτω τεμαχίου τὴν ἐπιγραφὴν:

Ἐπὶ Σουλτάν Ἀβδουλ Χαμὶδ Χάν τοῦ Β', καὶ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' Κωνσταντίνος ὁ Ζάπτας, ὁ καὶ ἄλλα πολλὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος ἀγαθὰ ἐργασάμενος, οἰκεία βουλὴ ἀγαστὴ καὶ ἰδίᾳ δαπάνῃ πολλῇ ἐν τῷ περιβάλλῳ τοῦ ἐν Πέρᾳ ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν χώρῳ ἐπὶ ἰδίαις ὁμολογίαις ἐκχωρημένῳ εἰς ἀγωγὴν τῶν ὁμογενῶν παρθένων τόνδε ἐγείρει οἶκον, οὗ ὁ θεμέλιος λίθος ἐπ' ἐυλογίαις κατατίθεται. Ἐτει σωτηρίῳ ρωμβ Δεκεμβρίου ιβ'.

Τὸ κτίριον ἐτελειούτο καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1885 πανηγυρικῶς ἐτελοῦντο τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ζαπτείου, τέκνον καὶ τούτου ἐν ταῖς πολλοῖς ἄλλοις τῆς ἀγαθῆς καὶ φιλογενούς θελήσεως τοῦ Ζάπτα.

Τὸ Ζάππειον, καταρτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγκῶν τῆς ὁμογενοῦς κοινωνίας, ἀπέδωκεν εἰς τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ γυναικείου φύλου ἐν Ἀνατολῇ διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς κατωτέρας καὶ μέσης παιδείας καὶ εἰς τὴν παρασκευὴν διδασκαλισσῶν παιδαγωγικῶς μεμορφωμένων. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἐθῆκε καὶ ὡς σκαλὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ νέου μετὰ τὴν συντέλειαν τοῦ οἰκοδομήματος καταρτισθέντος κανονισμοῦ, ὅστις μελετηθεὶς ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ τοῦ Ζαππειοῦ Συμβουλίου συνετελέσθη ἐν Βρυσηνῶν τῆς Ρουμανίας καὶ ἔτυχε τῆς ἐγκρίσεως τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας. Ὁ τοιοῦτος τοῦ Ζαππειοῦ σκοπὸς ἐπιτυγχάνεται πληρέστερα διὰ τοῦ ἄλλως ἐξοντάτου αὐτοῦ Προγράμματος, ὅπερ, ἐπιζητοῦν τὴν μόρφωσιν τῆς ὁμογενοῦς κόρης πρὸς ἐκτέλειαν τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς προορισμοῦ ἐν τῇ οἰκῇ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, ἀνταπεκρίθη ἄχρι τοῦδε πρὸς τὰς προσδοκίας τοῦ Γένους. Τὴν ἐφύλητα τοῦ Προγράμματος καὶ τὸ ἐπιτυχές, λυσιτελές, καὶ ἐθνικοφελές τοῦ ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ συντελουμένου μορφωτικοῦ ἔργου ἀποδείκνυσιν καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Υπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀντιγνώρισις αὐτοῦ, ἡ ἀνακηρύξασα τὸ Ζάππειον ἰσοβάθμιον τῷ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείῳ Λυκείῳ, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐν τῷ τῆς ἀναγνώσεως γράμματι λέγεται, ὅτι «ἐκ τοῦ γενικοῦ Προγράμματος τῶν μαθημάτων προκύπτει, ὅτι διδάσκεται ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ τῷ ὄντι κύκλος μαθημάτων ἐφύλητος καὶ πληρέστερος τῶν ἐν τῷ Ἀρσακείῳ».

Ἡ συντήρησις τοῦ Ζαππειοῦ ἀπὸ τῆς συνστάσεως αὐτοῦ ἐξηρτάτο, ὡς ἀνεφέραμεν, ἐκ τῆς χιλιολίρου προσφορᾶς τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ, εἰς ἣν προσετέθεντο καὶ τὰ διδασκὰ τῶν μαθητῶν. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον, μετὰ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι τὴν ἑτησίαν ἐκ 1000 λιρῶν προσφορὰν ἀντικατέστησεν ἡ ἐκ 1200 λιρῶν πρὸς τὸ Ζάππειον κληροδοτηθεῖσα διὰ τῆς διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου ἱδρυτοῦ ἑτησίᾳ χορηγία. Αἱ ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ ἐγγραφόμεναι διακρίνονται εἰς ἐσωτερικὰς, διατρεφόμενας ἐπὶ ἰδίᾳς τροφείῃς ἐν αὐτῷ, καὶ εἰς ἐξωτερικὰς, φοιτῶσας εἴτε ἐπὶ ἰδιαίτεροις διδάκτορις ἢ καὶ χωρὶς τοῦτων δωρεάν. Ταῦταις προσθετέαι καὶ αἱ 18-24 ὑπότροφοι τοῦ ἱδρυτοῦ, αἵτινες ἐκπαιδεύονται ἐν τῷ Ζαπτεῖῳ ὑποχρεοῦνται κατόπιν νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐπὶ ὁρισμένῳ χρόνῳ καὶ μισθῷ, ὅπου ἂν τὸ Συμβούλιον τοῦ Ζαππειοῦ ἤθελεν ἀποστείλει αὐτάς. Λαμβάνονται δὲ συμφώνως τοῖς ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ ὁρισθεῖσι κατὰ τὴν ἐξῆς ἀναλογίαν ἀπὸ διαφορῶν τῆς Ἀντοκρατορίας χωρῶν, $\frac{1}{4}$ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θράκης, $\frac{2}{4}$ ἐκ Μακεδονίας καὶ Ἡλείου καὶ $\frac{1}{4}$ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας.

Τὴν διοίκησιν τοῦ Ζαππειοῦ ἀνέλαθεν, ὡς εἶδομεν, ἴδιον Διοικητικὸν Συμβούλιον, ὅπερ κατὰ τὸν τῷ 1879 καταρτισθέντα Κανονισμὸν δωδεκαμελές ὄν, ὠριζέτο ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει Καταλόγου ἐποψηφίων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα πρὸς ἐκλογὴν τῶν μελῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐξεχώρησε ζῶν ἐπὶ ὁ ἱδρυτής τοῖς δυοῖν Διοικητικοῖς Σώμασι τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ Ζαππειοῦ ὁρίζονται ὡς ἐξῆς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ 7 ἄρθρου τῆς Διαθήκης συνταχθέντος νέου Κανονισμοῦ: «Τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐξ ὧν ἐν μὲν ἑστὶ πάντοτε ἐκ τῶν συνοδικῶν μελῶν καὶ ἐν ἐκ τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν δύο Διοικητικῶν Σωμάτων τῆς Ἐκκλησίας». Κατὰ τὸν νέον τοῦτον Κανονισμόν αἱ ἐξετάσεις τῶν τελειοφούντων τῶν Λυκείων γίνονται ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, συγκεimenῆς ἐκ τριμελοῦς ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἧτις καὶ ἐκποβάλλει αὐτῷ γραπτῶς τὴν ἐκθεσὶν αὐτῆς.

Τὴν εἰκόνα τῆς παιδευτικῆς δράσεως τοῦ Ζαππειοῦ Παρθενοναγωγείου παρίστανται σαφῶς ὁ ἑνὸς Πίναξ τῶν κατ' ἔτος ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως φοιτησασῶν μαθητῶν.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ		ΦΟΙΤΗΣΑΣΑΙ		ΟΛΙΚΩΣ
		Δωρεάν.	Ἐπὶ διδάκτορις.	
α'	1875—6	43	70	113
β'	1876—7	47	80	127
γ'	1877—8	50	65	115
δ'	1878—9	63	120	183
ε'	1879—80	49	135	184
στ'	1880—1	46	156	202
ζ'	1881—2	8	174	182
η'	1882—3	42	180	172
θ'	1883—4	77	122	199
ι'	1884—5	90	133	223
ια'	1885—6	140	182	322
ιβ'	1886—7	145	186	331
ιγ'	1887—8	149	189	288
ιδ'	1888—9	151	127	279
ιε'	1889—90	129	174	303
ισ'	1890—1	139	192	331
ιζ'	1891—2	130	200	330
ιη'	1892—3	108	172	280
ιθ'	1893—4	100	142	242
κ'	1894—5	107	157	265
κα'	1895—6	95	165	260
κβ'	1896—7	86	134	220
κγ'	1897—8	83	129	212
κδ'	1898—9	94	139	235
κε'	1899—900	92	166	258
κς'	1900—1	80	212	292
κζ'	1901—2	91	193	284
κη'	1902—3	99	201	300
κθ'	1903—4	89	187	295
λ'	1904—5			301
λα'	1905—6			314

Οὕτω κατὰ τὸν υπερτριακονταετη βίον τοῦ τοῦ Ζαππειοῦ Παρθενοναγωγείου ἐνέγραψεν ἐν ὅλῳ μαθητῆς 7,542 παρέδωκε δ' εἰς τὸ Γένος ἐργάτας τοῦ καλοῦ, τῆς ἀρετῆς γεωργοὺς καὶ ἀποστόλους τῆς θρησκείας καὶ τῆς παιδείας, ἀπὸ τοῦ 1879, πρώτου ἔτους, καθ' ὃ ἀπελύθησαν τοῦ Ζαππειοῦ αἱ ἐξ πρώτοις τρόφιμοι (καθότι ἐν τοῖς 4 προηγουμένοις ἔτεσι συνεπληροῦντο αἱ γυμνασιακαὶ τάξεις) ἄχρι τοῦδε, 287 μὲν μετὰ πτυχίον Παρθενοναγωγῶν, 145 μετὰ Νηπιαγωγῶν καὶ 348 μετὰ Γυμνασίου. Τὸ στάδιον, ὅπερ εὐρὺ διανοίγεται πρὸς τῶν Ζαππιδῶν παρουσιάζει αὐταῖς βίον, πολλὰ μὲν τὰ κοπιώδη ἔχοντα, πολλὰ δ' ὅμοις τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ Γένους ἀπεκδεχόμενον καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς μακαρίας τοῦ ἱδρυτοῦ ψυχῆς συνοδὸν ἔχοντα καὶ σύντροφον ἀένναον τῶν διδασμάτων τῆς ἀρετῆς ἐπικαλούμενον τὰς εὐχὰς τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας.

ΙΩΑΚΕΙΜΕΙΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ

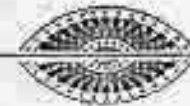
Ἡ τοῦ γυναικείου φύλου μόρφωσις, τὴν ὁποίαν ἡ ἡμετέρα κοινωνία ἀνέκαθεν ἐπεδίωξε, τὴν δὲ στέρησιν αὐτῆς βαθέως συνηθάνθη κατὰ τὸν παρελθόντα μάλιστα αἰῶνα, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξέλιξις παρουσιάζει εἰς τὸν μελετητὴν αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, ὑφ' ὃ ἐργαζόμενος, εὐγενές τι καὶ καλὸν ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδείσεως εἰργάσατο, ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῇ βασιλευσούσῃ ὑπὸ δύο Παρθεναγωγείων, τοῦ μὲν ἐντεῦθεν, τοῦ δὲ ἐκεῖθεν τοῦ Κερατίου κόλπου λειτουργούντων. Ἡ ἱστορία τῶν δύο τούτων Παρθεναγωγείων δεικνύει, ὅτι δι' αὐτῶν ἐτέθησαν αἱ πρῶται ἐνταῦθα βάσεις τῶν ἀνωτέρων Παρθεναγωγείων, ἀντικατασταθέντων βραδύτερον ἐκείνων διὰ τούτων. Τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦ Παναγίου Τάφου, τὸ παρὰ τὸ Μετόχιον αὐτοῦ κείμενον, ἐξέλιπε πλέον καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ δικαιοῦν ἀντεκατέστησε τὸ ὑπερθεῖν τούτου καὶ ἐν αὐτῷ ἐγκαταστάν «Ἐθνικὸν Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον». Τὸ ἔτερον τῶν Παρθεναγωγείων, τὸ τῆς ἐν Πέραν ὁμογενοῦς Κοινότητος ἐργάζεται, ἔτι φιλοτίμως καὶ σκοπίμως τὸν εὐγενὴ τῶν γραμμάτων ἀγῶνα, κληρονομήσαν τοῦτον ἀπὸ τῶν προηγουμένων χρόνων.

Χεῖρες ἅγαι, χεῖρες ποιμάνασαι τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, χεῖρες εὐλογήσασαι τὸ Ὁρθόδοξον πλήρωμα, αἱ χεῖρες αὗται ἔθεντο καὶ τὰ θεμέλια τοῦ ἀπ' αὐτοῦ κληθέντος Ἰωακείμειου Παρθεναγωγείου, ὅπερ ἐμελλε νὰ διανοίξῃ τὴν ὁδὸν τῆς προσδευτικῆς πάσεως τῆς κοινωνίας ἡμῶν. Ἀποροῦμεν, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀναγινώσκοντες ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους συνετελείτο, ἀποροῦμεν βλέποντες τοὺς τότε ζῶντας ἀπὸ τοῦ Πρωθυεράρχου μέχρι τοῦ τελευταίου ἀσπὸς ἐμφορουμένους ζήλου ἐνθέρμου, μάλιστα ὑπὲρ τῆς παιδείσεως. Πατέρες, στρέφατε ὀλίγον τὰ βλέμματά σας πρὸς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἴδετε τί ἐγένετο καὶ πιστεύομεν, ὅτι θὰ θελήσῃτε ἐπὶ στιγμήν νὰ δειχθῇτε ἄλλοι οἱ πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸν πνευματικὸν σας βίον. Ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐδημιούργουν τὰ περιεπαλλή τῶν Μουσῶν τεμένη καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ τῆς ἧς αὐτοὶ ἐστερήθησαν μορφώσεως ἐπαίδευσαν, ἡμεῖς ἐκ τῶν ὄντων κινδυνεύομεν ν' ἀπολέσωμεν τὰ ἐκ τῆς εὐγενοῦς ἐκείνων ἀμύλλης ἀνιδρυθέντα εὐαγῆ καθιδρύματα. Ἰωακείμ ὁ Β', ὁ ἐπιλεγόμενος Κοκκώδης, ὁ τὸ πνεῦμα πρὸς Κύριον τῷ 1878 παραδοὺς, αὐτὸς τὸ ὑπάρχον κενὸν ἠθέλησε νὰ πληρώσῃ, αὐτὸς ἐπὶ γρηπτοῦ, ἐφ' οὗ ἄλλοτε οἱ τῶν Καντακουζηνῶν οἴκοι ἠνθοῦντο, ὡς δεικνύει καὶ ἡ ἀνωθὶ τῆς θύρας (πρὸς τὴν ΒΔ πλευρὰν) γεγραμμένη ἐπιγραφή, ἀνήγειρε τὸ Ἰωακείμειον Παρθεναγωγεῖον, ὅπερ βραδύτερον, ἀποφάσει τῶν δύο Διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας Σωμάτων, τῷ 1883, ἀνεκηρύχθη ἔθνικόν, ἡ δὲ διοίκησις αὐτοῦ ἀνέτιθετο εἰς Ἐφορείαν ἐπιταμελῆ, ἧς ὁ μὲν Πρόεδρος ἐλαμβάνετο ἀπὸ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἑνὸς ἐκ τῶν λαϊκῶν αὐτοῦ μελῶν ἀντεπροσωπεύετο τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, τρίτον μέλος ἐξελέγετο ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, ὡς τέταρτον ἐλαμβάνετο αὐτοδικαίως ὁ τῆς ὑπὲρ τοῦ Ἰωακείμειου Παρθεναγωγείου συστάσεως καὶ λειτουργούσης ἐπὶ λέσχης «Μνημοσύνης» κατὰ καιρὸν πρόεδρος

καὶ τὰ τρία μέλη ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου μεταξύ τῶν παρ' ἡμῖν ἐπὶ φιλογενεῖς διακρινομένων.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Ἰωακείμειου Παρθεναγωγείου, ἀκολουθήσαν ὁδῷ ὑποδεικνυμένην ὑπὸ τῶν κυριῶν ἀπαιτήσεων τῆς μορφωτικῆς ἀναπτύξεως, μετεβλήθη εἰς αὐτὴν τῷ χρόνῳ καὶ ἡ σήμερον δι' αὐτοῦ προσκτωμένη μόρφωσις, γινόμενη εὐσυνειδήτως ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἐποπτείαν καὶ φροντίδα, παρέχει διὰ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἀπ' αὐτῆς ἀποφοιτώσεως προσόντα. Τελεία ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωσις, συνοδευομένη ὑπὸ ἱκανῆς παιδαγωγικῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν κόρην ἰδίῳν πρακτικῶν γνώσεων, παρασκευάζει τὴν Ἰωακείμειάδα ἐπιτηδεύειν καὶ οἶκον νὰ κυβερνήσῃ καί, τέκνα ἄλλων ἐν τῇ Σχολῇ παιδεύουσα, τὴν κοινωνίαν ν' ἀναπτύσῃ. Διακόσαι σχεδὸν ἀριθμοῦνται αἱ ἀπὸ τοῦ σεμνοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἰδρύματος ἐξαποσταλεῖσαι ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ εἴτε μητέρες τέκνων εὐσεβῶν, ἐν ταῖς παραδόσεσιν ἀνατρεφομένων τῆς Μητροῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας, εἴτε διδάσκαλοι ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν Σχολείοις τοῦ Γένους διδάσκουσαι, δυνάμει τοῦ ἀπολυτηρίου, τὸ ὅποιον παρέχει ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἰωακείμειου ἀταλυσόμεναις μαθητρίαις τὸ δικαίωμα τοῦ διδάσκειν ἐν Παρθεναγωγείοις κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἐξασκήσεως τοῦ διδασκαλικοῦ ἔργου ἔτη, τοῦ διευθύνειν δὲ Παρθεναγωγεῖα μεθ' ἱκανῆν ἐν τῷ ἐπαγγέλματι πείραν.

Οἱ πόροι τῆς συντηρήσεως τοῦ Ἰωακείμειου Παρθεναγωγείου ἐξαρτῶνται τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου (κληροδοτηθέντος αὐτῷ διὰ διαθηκῶν), τὸ δὲ ἐκ μερίσματος τῶν προσόδων τοῦ Ἀγιάσματος τοῦ Ἁγίου Θεράποντος, καὶ ἐξ ἐπιδόματος τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τελευταῖον ἐκ τῶν ἐτησίως πρὸς ὑμελὸς αὐτοῦ γινόμενων θεατρικῶν παραστάσεων ἢ χοροῦ καὶ κληρονομίας λαχείου καὶ τῶν προσόδων τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ λέσχης «Μνημοσύνης». Ἀξιοσημείωτος καὶ προσοχῆς πολλῆς ἀξία εἶνε ἡ οἰκονομικὴ τοῦ καθιδρύματος διαπραγία. Οὐδὲν μέσον ἴσχυεν ἀκόμη νὰ βελτιώσῃ αὐτὴν, καίτοι πολλῶν ἐπαίνων ἀξίαι εἰσιν αἱ προσπάθειαι τῶν κατὰ καιροὺς Ἐφορειῶν τοῦ Παρθεναγωγείου. Ἐκ τοῦ σύντεγρος παρακολούθησαντες τὸν ἀβίαιον τοῦ καθιδρύματος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη οἰκονομικῶς καταστάντα βίον τῶν, ἀδυνατοῦμεν νὰ μὴ ἐπαινέσωμεν τὸν ζήλον τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐργασθέντων, ζήλον, ὅστις διὰ τῆς ἐπιτυχίας τῶν νῦν ληφθέντων μέτρων πιστεύομεν νὰ παρουσιάσῃ, ἐντὸς μικροῦ διαστήματος, τὸ πνευματικῶς εὐπαραγόν καὶ οἰκονομικῶς εὐτυχὲς τὸ Ἰωακείμειον, ἀφοῦ προστάτης καὶ ἐταγέτης αὐτοῦ ἀνεδείχθη Ἐκεῖνος, ὑπὲρ οὗ ἐκτενεῖς θὰ ἀναπέμψωσι πάντοτε εὐχὰς τὰ στόματα τῶν Ὁρθοδόξων, οἵτινες τῶν ἀπεκδέχονται τεκμήρια καὶ τῆς φιλομουσίας καὶ τῆς πρὸς τὸ Γένος ἐδμενοῦς διαθέσεως τοῦ Ἀνακτοῦ ἡμῶν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κλάδος εύθάλους του άειθαλούς δένδρου, αντίξιος της προσιασίας του πνευματικού αυτού πατρός, κατά πάντα πληροί τας οτηριχθείσας επί της φιλομαθείας και προόδου αυτού έλπίδας. Έγεννήθη έν Δαρδανελίοις τή 1881. Μετά τας πρώτας έν τή πατρίδι αυτού σπουδάς νεαρώτατος τή 1901 άπεφοίτα της Μεγάλης του Γένους Σχολής και εΐθως τό έπόμενον έτος άπεστέλλετο νά συνεχίση τας σπουδάς αυτού έν τή έν Αθήναις Πανεπιστημίω. Τετραετής ένδελεχής φοίτησις, μελέτη σοβαρά και έπισταμένη και ζήλος άκρατος προς την επί στήμην του Ασκληπιού άνεδείκνυνεν αυτόν μετά πολλών επαινών τή 1905 διδάκτορα της Ιατρικής. Τόν τελειον αυτού καταρτισμόν έπιθυμών και την εργασίαν και του καθήκοντος την εκπλήρωσιν από του πνευματικού αυτού πατρός, του μητροπολίτου Σάδων Μ. Κλεοβούλου, κληρονομήσας, άπεστέλλη είς Παρισίους προς τελειοποίησιν έν ταις εκεί κλινικαίς, εργασθείς επί δύο έτη έν αύταις. Τόν δεξιόν αυτού κάλαμον αί Ακτίνες, δέν άκνησαν νά συγκатаλέξωσι μεταξύ τών συμβαλλόντων είς την έπιτυχίαν αύτων, αναθείσαι άπ' άρχής αύτῶ τό την έπιστήμην τοΐτου διαφέρον ζήτημα. Χαίρουσι δέ κατά τοσοϋτο μάλλον, καθ' όσον έν τή πραγματείᾳ, ήν αύται φέρουσιν είς φώς, παρέχεται τοις άναγνώσταις αύτων θέμα προσοχής άξιον πολλής, καθότι πρόκειται περί της έπαράτου της φθίσεως άσθενείας, ήτις κατά τούς χρόνους ήμών έμελλε νά μαστίξη άπηνώς την άνθρωπότητα.

ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ Η ΦΘΙΣΙΣ;

Σύμπαντα τόν έπιστημονικόν ιατρικόν κόσμον και άπάσας τας πεπολιτισμένας κοινωνίας της σήμερα άπασχολεί ό μέγιστος έχθρός και ύπουλος ύπονομεύς της υγείας και εύτυχίας της άνθρωπότητος, ή ούτω δή καλουμένη φυματίωσις ή φθίσις. Συνιστώνται σύνδεσμοι πανταχού του έξημερωμένου κόσμου προς καταπολέμησιν και περιορισμόν της εξαπλώσεως αύτης, εργάζονται ευεργετικά και είδικά υπέρ τών παθόντων ήδη καθιδρύματα, ιδρύονται μικροβιολογικά εργαστήρια και ή άνθρωπότης υπό ποικίλους και διαφόρους τρόπους και μορφάς από τών διαπρεπεστέρων της θείας τέχνης σκαπνέων μέχρι της μάγου Αθιγγανίδος, ήτις συλλέγει έπιμελώς υπό τό άσυχρόν της Σελήνης φώς τά θείαν και μυστηριώδη ίαματικήν δύναμιν έχοντα ή δια τών άπορρήτων εύχών της προσκτώμενα ταύτην βότανα αύτης, άγωνίζεται μοχθοΰσα κατά του μυκάλου και άδιοράτου εκείνου τέρατος, μετά του όποιου συνεδέθη και ή έπιστημονική άθανασία του διαπρεπούς έπιστήμονος Κόχ.

Θά ήτο ματαιοπονία άνατρέχον τις δια μέσου τών αιώνων ν' άνεζήτη την πρώτην εμφάνισιν της φυματίσεως έν τῷ κόσμῳ. Η ήλικία αύτης συμβαδίζει με την ήλικίαν της άνθρωπότητος και ή πρώτη αύτης παρουσία έν τῷ κόσμῳ φαίνεται συμπίπτουσα με την πρώτην και άρχαίην επί της Γῆς εμφάνισιν της ζωῆς. Έν τή άναδρομή όμως ταύτη και έν τῷ κεφαλαίῳ ταύτῳ ή σελασφόρος τών ήμετέρων προγόνων αΐγλη σταματᾷ ήμᾶς έν τῇ εὐκλειῇ εκείνη εποχῇ και δέν δυνάμεθα ή μετά θάνατον νά διεξέλθωμεν την θανμασίαν της νόσου περιγραφῇν υπό του άθανάτου της Ιατρικής πάτρωνος Ιπποκράτους, όστις τοσοϋτον είχε τρομάξει έκ της άσθενείας ταύτης, ώστε δέν έδίστασε νά εΐπῃ, ότι «έξ όλων τών νόσων ή σοβαροτέρα και ή περισσότερα θύματα προξενούσα είναι ή φθίσις». Όσαύτως και παρὰ τῷ Γαληνῷ και Αρεταίῳ άπαντῶμεν ωραίαις και έπιστημονικωτάταις της νόσου περιγραφάς. Αλλά και αί νεώτεραι γενεαί δέν ήδύναντο νά μένωσιν άπαθείς, ίδία δέ ό έπιστημονικός νεώτερος Ιατρικός κόσμος, προδ της μάστιγος ταύτης. Ούτω βλέπομεν τῷ 1793 τόν Αγγλον Ιατρὸν Baillie περιγράφοντα πρώτον τό πνευμόνικόν «φυμάτιον», τῷ δέ 1827 τόν Γάλλον Ιατρὸν Laënnec καθορίζοντα την φύσιν του νοσήματος, έξ οϋ έσχε και την άτυχίαν ν' άποθάνῃ. Μέχρι του 1867 ένόμιζον οί Ιατροί, ότι ή φυματίωσις δέν μετεδίδετο από ένός

ἀρρώστου εἰς ἕτερον, πολλῶ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ζώων καὶ δὴ τῆς ἄγαν εὐπα-
θοῦς εἰς τὴν νόσον ἀγέλαδος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτε ὁ *Villemin* διὰ πειστι-
κῶν πειραμάτων ἀπεδείκνυε τὸ μεταδόσιμον αὐτῆς. Πλὴν μόνον τῇ 24^ῃ Μαρ-
τίου 1882 ὁ καθηγητὴς *Koch* ἀκαμάτως καὶ εὐφυῶς ἐργαζόμενος ἀνεκά-
λυψε τὸν ἀληθῆ ἔνοχον, τὸ βακτηρίδιον τῆς φυματιώσεως, ὅπερ ἐκ τοῦ ὀνό-
ματος αὐτοῦ ἐκλήθη βακίλλος *Koch*. Ἐκτοτε ὁ πόλεμος τῶν ἱατρῶν καὶ
βακτηριδιολόγων ἐστράφη κατὰ τοῦ ἀληθοῦς ἐχθροῦ. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη
τοῦ *Koch* ἔθηκε τὰς βάσεις νέων ἐρευνῶν καὶ ἡ ἐκστρατεία διενθύνεται
κατ' αὐτοῦ τοῦ παθογόνου παράγοντος. Οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ σήμερον τὸν παγ-
κόσμιον θόρυβον καὶ τὴν συγκίνησιν, ἣν διήγειρε παρὰ τε τῷ ἐπιστημονικῷ
ἱατρικῷ κόσμῳ καὶ ταῖς κοινωνίαις ἡ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ *Koch* ἐν τῷ ἐργαστη-
ρίῳ του κατὰ τὴν μέθοδον *Pasteur* ἐκ καλλιεργείων τῶν εἰδικῶν βακίλλων
ἐξαχθεῖσα «*tuberculine*». Μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὁ κόσμος ὑπεδέχθη τὴν ἀνακά-
λυσιν καὶ μυριάδες φθισικῶν μετὰ παλμῶν καὶ γλυκερῶν ἐλπίδων ἠτένισαν
πρὸς αὐτήν. Τὴν τρικυμίαν ὅμως διαδέχεται ἡ γαλήνη κατὰ γενικὸν τῆς
φύσεως νόμον καὶ μετὰ τινὰ χρόνον ὁ πειραματικὸς τῆς ἐπιστήμης ἔλεγχος
πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐμετρίαζε τὸν ἀπὸ τῆς «*tuberculine*» ἐνθουσιασμόν, δὲν
ἀπομένει δὲ πλέον ἢ ἀμυδρὸς ἐξ αὐτῆς ἐπικουρίας προσορισμὸς κυρίως ἐν τῷ
καθορισμῷ τῆς διαγνώσεως τῆς νόσου. Ἡ ἀποτυχία αὕτη τοῦ *Koch* δὲν
ἀτήλπισε τοὺς βακτηριδιολόγους καὶ ἐπεδόθησαν οὗτοι εἰς νέον τρόπον ἐρευ-
νῶν. Μετεχειρίσθησαν δηλονότι πάντα σχεδὸν τὰ ἀντισηπτικά καλούμενα
φάρμακα κατὰ τοῦ μικροβίου. Ἡ καταστρεπτικὴ ὁμως τούτων ἰδιότης ἐπὶ τοῦ
παθογόνου μικροοργανισμοῦ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν τοξικὴν αὐτῶν φύσιν,
πρὶν δὲ προσφθάσωσιν αἱ δηλητηριώδεις φαρμακευτικαὶ αὐταὶ οὐσίαι, εἴτε διὰ
τῆς πεπτικῆς εἴτε διὰ τῆς ἀναπνευστικῆς εἴτε διὰ τῆς ὑποδορείου ὁδοῦ εἰσα-
γόμεναι εἰς τὸν ὄργανισμόν, νὰ φονεύσωσι τὸ μικρόβιον, φονεύουσιν ἤδη ἢ
ἐκφυλίζουν τὰ κύτταρα τοῦ ὄργανισμοῦ· προκειμένου δὲ περὶ τοῦ τῆς φυμα-
τιώσεως βακίλλου ἔχει οὗτος μεγάλην ἀντοχὴν πρὸς ὅλα τὰ ἀντισηπτικά, τὰ
ὅποια μόνον εἰς μεγάλας δόσεις, φονεύουσας ἀσφαλῶς τὸν ὄργανισμόν, δύνα-
ται νὰ ἐπηρεάσωσιν αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτοὺς δὲ τοὺς φυσικοὺς παράγοντας
τοῦ ψυχροῦ καὶ τῆς θερμότητος μεγάλως ἀνθίσταται, ὥστε προστατευόμενος
ὑπὸ τῆς ἐκ κηρώδους οὐσίας ἀποτελουμένης μεγάλης ἀντοχῆς θήκης αὐτοῦ.
Καὶ αἱ προσπάθειαι λοιπὸν αὐταὶ ἀπέτυχον. Ἀλλ' ἐὰν αἱ ἐρευνῶν αὐταὶ εἰς
οὐδὲν ἀπέληξαν ἀτυχῶς ἱκανοποιητικὸν θεραπευτικὸν ἀποτέλεσμα, ἤρουναν
ὅμως τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεων ἡμῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἰδιότητας τοῦ παθο-
γόνου παράγοντος, καὶ καθώρισαν κάλλιον τὴν φύσιν αὐτοῦ. Οὕτω γνωρί-
ζει σήμερον ἡ βακτηριδιολογία τὴν μεγάλην ζωτικότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος
μικροβίου, τὴν ἀπροσμάχητον αὐτοῦ ἀντοχὴν. Δύναται ἐπὶ παραδείγματι
ἐπὶ 25 μηνῶν νὰ διατηρήσῃ τὴν μολυσματικὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐν ἀποξηραν-

θέντι πνεύρῳ φυματικοῦ· ὡσαύτως πολλαπλασιάζεται μετὰ καταπληκτικῆς
εὐχερείας ἐν περιβάλλοντι εὐνοϊκῷ καὶ ἐκκρίνει ἰδιαζούσας τινὰς τοξίνας, δηλη-
τηριώδεις δηλονότι οὐσίας, δηλητηριοῦσας τὸν ὄργανισμόν, αἵτινες τῇ συνε-
νόχῳ ἐπικουρίᾳ καὶ δράσει πληθύος ὅλης καὶ ἄλλων μικροβίων μετὰ τῶν
τοξινῶν αὐτῶν παράγουσιν ὁλόκληρον συνδρομὴν συμπτωμάτων παρὰ τῷ
φυματικῷ.

Δὲν ἐδράδενεν ὅμως νέα νὰ ταμῇ ὁδὸς παρὰ τῶν εἰδικῶς ἀσχολουμέ-
νων βακτηριδιολόγων ἐν ταῖς ἐρευναῖς αὐτῶν πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἀποτελε-
σματικοῦ καταστρεπτικοῦ μέσου τοῦ μικροβίου. Παρατηρήθη ἐν γένει, ὅτι
ὅταν μικρόβιον τι ἐξελίσσεται ἐν τινι ὀργανικῷ περιβάλλοντι, τὸ ὀργανικὸν
τοῦτο περιβάλλον, τῇ δράσει εἰδικῆς τινὸς οὐσίας καθίσταται ἄνοσον. Ὁ
παθὼν ἤδη τυφοειδῆ πυρετὸν λ. γ. σπανίως προσβάλλεται ὑπ' αὐτοῦ τὸ δεύ-
τερον, αὐτοεμβολιάζεται οὕτως εἰπεῖν. Ἀλλὰ πῶς πρέπει νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν
ἀνοσίαν ταύτην; Νὰ ὑποθέσῃ τις μετὰ τοῦ *Pasteur*, ὅτι τὰ πρῶτα μικρό-
βια καταναλίσκουσι πάσας τὰς δι' ὧν τρέφονται οὐσίας τοῦ ὄργανισμοῦ, ἐν
τῷ ὁποίῳ καλλιεργοῦνται, καὶ ἐπομένως μηδεμιᾶς τροφῆς μενύσης δὲν εἶναι
δυνατὸν ἐν τῷ αὐτῷ ὀργανικῷ περιβάλλοντι νὰ ἐγκατασταθῶσι καὶ νὰ πολ-
λαπλασιασθῶσι δεύτερα τῆς αὐτῆς οἰκογενείας τοιαῦτα; Ἡ μήπως οἱ πρῶ-
τοι παθογόνοι μικροοργανισμοὶ ἀφίνουσιν εἰς τὸν τόπον, δι' οὗ διέρχονται
καὶ ἐν ᾧ καλλιεργοῦνται, οὐσίας ἐπιβλαβεῖς καὶ φθοροποιούς διὰ πᾶσαν διά-
δοχον ἀποικίαν; Ἡ ἀλήθεια φαίνεται ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ θεωρίᾳ, ὅτι τὰ
μικρόβια καθόλου ἐγκαθιστάμενα καὶ πολλαπλασιαζόμενα ἐν τινι ζῳικῷ
ὄργανισμῷ προκαλοῦσιν ἐν αὐτῷ ἀντίδρασιν ὑπερασπιστικὴν ἐκ μέρους τοῦ
ὄργανισμοῦ, ἡ δὲ ἀντίδρασις αὕτη παράγει ἀνταγωνιστικὰς κατὰ τῶν μικρο-
βίων οὐσίας, αἵτινες καθιστῶσιν ἄνοσον εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ διεξά-
γεται ἡ πάλιν. Οὕτω πῶς ἠνεώγη νέα ὁδὸς ἐρευνῶν καὶ ἐπιτυχίας καὶ προό-
δου ἐν τῇ θεραπευτικῇ καὶ ἱατρικῇ καθόλου, ἐκπηγάσασα ἐκ τῶν ἐργασιῶν
τούτων, ἡ οὕτω δὴ καλουμένη «ὀροθεραπεία», σπουδαίαν ἐν τῇ ἐπιστῇ
κατέχουσα τανῦν θέσιν μετὰ τὴν πρὸ ἐτῶν περίφημον ἀνακάλυψιν ὑπὸ τοῦ
Behring καὶ *Roux* τοῦ τόσον εὐεργετικοῦ καὶ σωτηρίου διὰ τὴν πάσχουσαν
ἀνθρωπότητα ἀντιδιφθεριτικοῦ ὁροῦ.

Ἐναὐτός δὲ εἶναι εἰσέτι εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ὁ θόρυβος, ὃν ἤγειρεν ἐν τε
τῷ ἐπιστημονικῷ ἱατρικῷ καὶ δημοσιογραφικῷ κόσμῳ ἡ ἀνακοίνωσις ἐν τῷ
περυσινῷ Διεθνείῳ ἱατρικῷ τῶν Παρισίων Συνεδρίῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ γενομένη
γερμανοῦ ἐπιστήμονος *Behring* περὶ τῆς θεραπείας τῆς φυματιώσεως. Ὁ
Behring ἀνεκοινώσατο ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἐκεῖνον, ὅτι ἐργαζόμενος καὶ πειρα-
ματιζόμενος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, τῇ βοηθείᾳ καὶ τοῦ *Dr Siebert*, ἀνεκά-
λυπεν ὁρρὸν ἀντιφυματικόν, ὃνπερ ἐκάλεσε «*tuberculase*». Τί λοιπὸν εἶναι
ἡ «*tuberculase*» αὕτη; Ἀπλούστατα εἶναι ἐκχύλισμα βακίλλων *Koch* τεθνεώ-

των, ὅπερ θὰ ἡδύνατο ποτε νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐμβολιασμόν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τῆς φυματιώσεως. Κατ' ὁρθωσεν δηλαδή ὁ σοφὸς ἐπιστήμων νὰ ἐρεῦρη μέθοδον παρασκευῆς ἐκχυλίσματος εἰδικῶν βακίλων Koch τοιαύτην, ὥστε διητηροῦντο μὲν ἐν αὐτοῖς αἱ ἀνοσοὶ αὐτῶν ἰδιότητες, ἀφηρεῖτο ὁμῶς ἀπ' αὐτῶν ἡ δύναμις τοῦ ζῆν καὶ πολλαπλασιασθῆναι. Καθοριζομένου οὕτως ἐπιστημονικῶς τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τῆς «*tuberculase*» θὰ ἡδύνατο τις ἀκινδύνως νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὁργανισμόν ποσότητα βακίλων φυματιώσεως, προικίζων μὲν αὐτὸν τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς ἀνοσίας καὶ δρῶν ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῆς ὑπαρχούσης ἤδη φυματιώσεως, μηδεμίαν δὲ βλάβην ἐπιφέρον ἐπὶ αὐτόν, τῶν μικροβίων ὄντων νεκρῶν. Ἐξέφρασε δὲ ὁ Behring τὴν ἐλπίδα σχεδὸν μετὰ βεβαιότητος, ὅτι μετὰ τινος μηνῶς, τῆς πεπραματοῦσθαι αὐτοῦ ἐργασίας συντελουμένης, θὰ ἦτο εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ παραδώσῃ τὸν ἀντιφυματικὸν αὐτοῦ ὁρμὸν εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς εὐτυχίαν τῶν σκόντων τὸ ἀτύχημα νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐπαράτου νόσου. Εἶναι δὲ πασίγνωστοι αἱ ἐξ ἐθνικῆς μᾶλλον καὶ ἐπαγγελματικῆς ἀντιζηλίας προσελθοῦσαι εἰρωναίαι, δι' ὧν ὑπεδέχθη τὴν ἀνακοίνωσιν ταύτην ὁ γαλλικὸς ἰδιὸς ἰατρικὸς καὶ δημοσιογραφικὸς κόσμος. Ἡ εὐγενὴς δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἀμύλα, ὅτε μὲν εὐγενὴς οὖσα καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς εὐπρεπείας ἐκδηλουμένη, ὅτε δὲ ὑπὸ παθῶν φυλετικῶν καὶ ἐπαγγελματικῆς ζηλοτυπίας ἐλαττωμένη, ὑπερβαίνουσα δὲ οὕτω τὰ ὅρια τῆς στοιχειώδους εὐπρεπείας καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ τῆς συναδελφικῆς ἀδρότητος, προὐκάλεσεν ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἄλλας ἀνακοινώσεις σποράδην σχετικὰς πρὸς τὴν εὐρεσιν τελειωτικοῦ φαρμάκου ἢ ὁρμοῦ θεραπεύοντος τὴν φυματίωσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ βακτηριδιολογικῆς καὶ τεχνικῆς ἀπόψεως, εἰς οὐδὲν εἰσέτι ὀριστικὸν καὶ τελειωτικὸν ἀποτέλεσμα ληξάσης. Ἐλθωμεν νῦν εἰς τὴν καθαρῶς ἰατρικὴν τοῦ ζητήματος ἀπομιν καὶ ἀψώμεθα τοῦ προγνωστικοῦ τῆς νόσου μέρος. Εἶναι δίκαιος καὶ λογικὸς ὁ πανικός, ὅφ' οὗ καταλαμβάνεται ὁ κόσμος ἐνώπιον τῆς φυματιώσεως; Φρονοῦμεν, ὅτι οἱ δάφνας ἐν τῇ θείᾳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τέχνῃ ἐπιζητοῦντες δύνανται νὰ ἐξακολουθῶσι τὸν εὐγενὴ ἄλλως αὐτῶν κατὰ τῆς φθίσεως ἀγῶνα, ἐρευνῶντες τὰ βέλτιστα ἐν τῇ αἰτιολογίᾳ, τῇ συμπτωματολογίᾳ καὶ τῇ θεραπείᾳ τῆς νόσου. Ἐπιστήμη τε καὶ ἀνθρωπότης θέλει στέψῃ τὰς φιλανθρώπους αὐτῶν προσπάθειας διὰ τοῦ στεφάνου τῆς αἰδίου ἐγγνωμοσύνης, ἀδιάφορον ἂν ὑπὸ πρακτικῆν ἔποσιν οἱ ἀγῶνες αὐτῶν ἀπέβησαν γόνιμοι ἢ ἄγονοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ φυσικὴ καὶ πρακτικὴ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, τῆς ὁποίας τὰ θεμέλια πρὸ δύο χιλιᾶδων ἔτων ἔθετο ὁ θεῖος τῆς Κω γέρων, ἔχει καθήκον καὶ δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπὶ τῶν φθισιῶντων τὸ ἀπλούστερον ἅμα καὶ δραστικώτερον κατὰ τῆς φυματιώσεως φάρμακον, τὴν τόνωσιν τοῦ ὁργανισμοῦ, εἴτε εἶναι οὗτος προσβεβλημένος ἤδη

ὑπὸ τῆς νόσου, εἴτε φέρεται πρὸς αὐτήν. Καθ' ἡμᾶς δὲν πρέπει νὰ σκεπτόμεθα πῶς πρέπει νὰ θεραπεύσωμεν τὴν φυματίωσιν ἀλλὰ πῶς νὰ προλάβωμεν αὐτήν. Τίς δὲν εἶναι σήμερον φυματικός; Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ εἰάν ἔλεγέ τις, ὅτι ὀγδοήκοντα τοῖς ἑκατὸν φέρουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸ μικρόβιον τῆς φθίσεως ἐπ' αὐτῶν, οἱ μὲν εἰς τὸ στόμα, οἱ δὲ εἰς τὸν βλεννογόνον τῆς ρινός, ἄλλοι εἰς τὰς ἀμυγδαλάς, ἄλλοι εἰς τὰ γάγγλια τοῦ σώματος καὶ ἄλλοι ἄλλαχοῦ. Θὰ ἡδύνατο ὁμῶς νὰ ὀνομάσῃ τις τοὺς τοιοῦτους φθισικούς; Οὐχί. Διότι οὕτω θὰ ἐκινδύνευε νὰ ἐκλάβῃ ὅλον τὸν κόσμον φθισικόν. Καθ' ἑκατοντάδας βλέπομεν σήμερον ἐπὶ τῆς Μοργανείου τραπέζης πνεύμονας ἔχοντας σπῆλαια ἐντεθυλακωμένα ἐν τῷ πνευμονικῷ παρεγχύματι καὶ πεπληρωμένα ὑπὸ αὐλώδους ἱστοῦ ἢ ἀσβεστοῶδων οὐσιῶν. Τί ἄλλο εἶναι ταῦτα ἢ φυματίσεις αὐτομάτως θεραπευθεῖσαι; Ἐξησαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ἐφθασαν πολὺ μέχρι τοῦ 70^{ου} ἢ 80^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ ἐτελεύτησαν ἐκ πάσης ἄλλης νόσου ἢ ἐκ φυματιώσεως, τὴν ὁποίαν ὁμῶς ἔφερον ἐν ἑαυτοῖς, ἦσαν δηλονότι φθισικοὶ χωρὶς οὐδεμίαν τοῦ ὑπείσελθόντος εἰς τοὺς πνεύμονας αὐτῶν ἀποτροπαίου ξένου εἵδησιν νὰ ἔχωσι, καὶ ἦσαν ἤδη τεθεραπευμένοι ἴσως πολὺ πρὶν ἀναθρῶσσι βράκιοι «*tubercuines*» καὶ «*tuberculases*». Πλὴν τίς ὁ θεραπευτικὸς οὗτος παράγων, ὁ τόσον ἀθορύβως καὶ μετριοφρόνως ἔγενε ἀξιώσεων δαφνῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν ταινιῶν ἢ ἐνσημῶν ἐπιτελῶν τὸ σωτήριον αὐτοῦ ἔργον; Ἡ ἰατρικὴ πολὺ πρὸ τῆς βακτηριδιολογίας ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς θεραπείας τῆς φυματιώσεως αἰς ἀπαντᾷ: εἶναι ἡ **Φύσις**, ὁ ἀριστος ἰατρὸς τῶν ἀσθενειῶν, συγκεντροῦσα τὰ θεραπευτικὰ αὐτῆς ἀξιώματα δογματικῶς ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι ἐν τῇ **ὕγεινῃ**, τῷ ἀναπτυαμένῳ καὶ καθαρῷ θαλασσίῳ ἢ ὀρεινῷ ἀέρι, τῷ ὑπεροξισμῷ συνοψιζομένῳ ἐν τῇ καθαρᾷ, ἐλεγκτῇ καὶ ἀφθόνῳ, διπλασίᾳ ἢ τριπλασίᾳ τοῦ δέοντος — στομάχου βεβαίως ἐπιτρέποντος — τροφῇ καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει. Κραταιοῦντες οὕτω τὸν ὁργανισμόν ἡμῶν εἴμεθα πάντοτε νικηταὶ τοῦ μικροσκοπικοῦ τούτου σαρκολόρου θηρίου καὶ ἢ θανατοῦμεν αὐτὸ ἐξ ὀλοκλήρου, ἔξαποστέλλοντες ἐναντίον αὐτοῦ ζωηρὰ καὶ ἀκμαῖα τὰ λευκοκύτταρα ἡμῶν, τὰ προπύργια ταῦτα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἢ τοῦλάχιστον τὸ κρατοῦμεν ἐν ἀδρανεῖα καθ' ὅλον ἡμῶν τὸν βίον μέχρις οὗ μεταλλάξωμεν βίον ἐκ παντὸς ἄλλου νοσήματος οὐδέποτε ὁμῶς ἐκ τῆς φυματιώσεως. Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ ἐπαρμόσωμεν τὰ ὡς ἄνω εἰρημένα ἐπὶ τῶν φυματικῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀπεχρέμψαντο ἤδη τελείως τοὺς ἀποσυντεθέντας πνεύμονας αὐτῶν, δηλαδή ἐπὶ τῶν διανύοντων τὸ τρίτον λεγόμενον τῆς νόσου στάδιον. Ἐκεῖνος, ὅστις ἀπέπτυσεν ἤδη τοὺς πνεύμονας αὐτοῦ κατὰ φυσικὸν νόμον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσῃ αὐτούς. Δυνάμεθα ὁμῶς διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ φυσικῆς ταύτης θεραπευτικῆς ἀγωγῆς, τῆς κρατούσης τανῦν, νὰ ἐμποδίσωμεν καὶ νὰ προλάβωμεν τὴν ἀπόχρεμψιν πνευμόνων ὑγιῶν καὶ νὰ σταματήσωμεν καὶ ἐπουλώσωμεν τὴν μερικὴν αὐτῶν

καταστροφήν. Ὡστε ἡ φυματίωσις εἶναι νόσος θεραπεύσιμος καὶ ἰάσιμος, ἥς ἡ ἴασις ἐπιβεβαιούται ὑπὸ γεγονότων ἀπῶν καὶ ὀφθαλμοφανῶν. Συνηγορεῖ τοῖς εἰρημένοις ἡ Κλινική, ἐπιβεβαιοῖ ταῦτα ἡ Μοργάνειος τῶν αὐτοψιῶν τράπεζα διὰ ἑκατοντάδων παραδειγμάτων. Τονώσατε διὰ τῆς ὑγιεινῆς, τῆς διαίτης, κατὰ τρίτον δὲ λόγον καὶ τῆς φαρμακευτικῆς ἀγωγῆς τὸν ὁργανισμόν ὑμῶν, ἀναζωογονήσατε διὰ τῶν φυσικῶν μέσων τὰ κύτταρα ὑμῶν, ἐπανέλθετε ἐνὶ λόγῳ εἰς τὴν ζωογόνον καὶ θαλερὰν φύσιν καὶ ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι ἐστραγγαλίσατε, ἐξηφανίσσατε τὴν φθίσιν. Ἄλλως μετ' εἰρωνείας δέχεται αὕτη καὶ εὐρίσκει ἀστείους τοὺς ἐναντίον τῆς ἀκροβολισμοῦ τῶν μικροσκοπίων καὶ μικροβιολογικῶν ἐργαστηρίων, ἔστω καὶ ἂν στρατηγῇ εἰς Koch ἢ εἰς Bahring.

Φυματίωσις, μὲ τὸν Ἀσκληπιόν, εἶναι ἡ ἀθλιότης τοῦ βίου, τὸ δὲ ἀντιφάρμακον αὐτῆς ἡ εὐζωία.

Παρίσοι.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Γ. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ιατρός.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ.

Ἀποτυχοῦσα ἐκδίκησις.—Κρεωπώλης εἶχε γείτονα ἀρτοποιόν, γνωστὸν καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ περίφημον διὰ τὴν σμικρότητα τῶν ἄρτων του. Ἡμέραν τινὰ συνήντησε πρὸ τῆς οἰκίας του τὸν ἀρτοποιόν, ὅστις καὶ τὸν ἠρώτησε· «Ὡρα καλὴ ἀπὸ ποῦ ἐρχεσαι;» «Ἠγόρασα ἀπὸ τὸ ἀρτοποιεῖόν σου ἡμίσειαν δωδεκάδα ἄρτων». «ὦ! ποῦ εἶναι; δὲν τοὺς βλέπω». «Ὑπὸ τὸν πύλον μὴ ἀνησυχῇτε καὶ χωροῦν». Ὁ ἀρτοποιὸς κατατίνει τὸν ἐμπαιγμὸν, μὲ τὴν ἀπόφασιν ὅμως τῆς ἐκδικήσεως ἐν εὐθέτῳ καιρῷ. Δὲν παρήλθε καιρὸς πολὺς καὶ ὁ κρεωπώλης συναντᾷ πάλιν τὸν ἀρτοποιόν καὶ τῷ ἀποτείνει αὐτὸς τὴν ἐρώτησιν, διατυνθανόμενος τὰ κατὰ τὸν φίλον του. Ὁ ἀρτοποιὸς, νομίζων τὴν στιγμήν καταλληλοτάτην δι' ἀντεκδίκην, τῷ ἀπαντᾷ· «Ἐρχομαι ἀπὸ τὸ κρεωπωλεῖόν σου, ἀγοράσας βώδιον κεφάλι ἀλόκληρον». «Μὰ ποῦ τὸ ἔβαλες καὶ δὲν φαίνεται;» ἐρωτᾷ ὁ κρεωπώλης ἐκπληκτός. «Ὑπὸ τὸν πύλον», ἀπαντᾷ ὁ ἀρτοποιὸς καὶ ἀπέρχεται θριαμβευτικῶς.

❧

Μεταξὺ φιλοσοφούντων.— Δύνασαι νὰ μ' εἴπης, κοσάκις ἐν τῷ βίῳ του σφάλειται ὁ ἄνθρωπος;

— Μάλιστα· τρίς· ὅταν γεννᾶται, ὅταν νυμφεύεται καὶ ὅταν ἀποθνήσκει.

❧

Μεταξὺ εὐφυνῶν.— Χθὲς προσέβητις ἐπλήγῃσε διὰ μαχαίρας ἄτομον ὀνόματι... ὁ τραυματίας συνελήφθη.

— Βρε ἀδελφέ, καλὰ ποῦ δὲν ἦτο νεκρὸς νὰ δραπετεύῃ!

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

(Κ. Γ. Σέιου).

Α'.

• Κρυφὴ τῆς νεότητος μου χαρὰ, λαμπάδα ζηλεμένη,
ποῦ πᾶς ἐρημοπλάνητη καὶ παραπονεμένη;
Ποῦ πᾶς, λαμπάδα, μοναχὴ ἔστην ἐρημιά, ἔτ' ἔξνα,
ἔάν τὸ χλωμὸ φθινόπωρο μὲ τ' ἀνθὴ μαγαμένα;

❧

• Πῆς μου θυμᾶσαι, φίλη μου, μὴ νύκτα μυρωμένη,
νεράϊδα ποῦ σ' ἀπάντησε ἔτ' ὀλόασπρα ντυμένη
μ' ἀνθοὺς καὶ μοσχολούλουδα ἔτ' ὀλόχρυσά μαλλιά της
κ' ἐσκυψε μὲς τὰ κύματα νὰ ἰδῇ τὴν ὀμορφιά της;

❧

• Θυμᾶσαι, ποῦ γελοῦμενο τὸ κύμα ἠχολογοῦσε
καὶ πότε στέναζε κ' αὐτὸ καὶ πότε τραγουδοῦσε
κ' ἐρωτευμένο ἔγερνε ἔτ' ὀλόχρυσά τὸ κεφάλι
καὶ μὲ τὸν ἄσπρο του ἀφρὸ φιλοῦσε τ' ἀκρογᾶλι;

❧

• Ἀχ! ἦταν ἀνοιξί· χαραὶς μοσχοδολοῦσ' ἢ φτέρη
κ' ἐξευγαρόναν τὰ πουλιά κ' ἐπαιζον ταῖρι, ταῖρι.
Καὶ τὸ κοιμούμενο νερὸ ἔτ' ὀλόχρυσά αὐλάκι
νανούριζε ἔτ' ἔρημιά δροσάτο τὸ ἀγεράκι.

❧

• Ἦταν καιρὸς, ποῦ ἀγάπησα μὴ ὀμορῆν παιδοῦλα,
δροσάτη σὺν τὸ κρύο νερὸ, πανώρια βοσκοποῦλα,
μ' ὅλα τὰ κάλλη τ' οὐρανοῦ, ἔτ' ὀμορφιά, ἔτ' ὀμορφία
ἦταν ἡ μόνη μου χαρὰ, ἡ ἀγάπη μου ἡ πρώτη.

❧

• Ἀχ! νὰ κ' ἡ μαύρη μου καρδιά δὲν ἔξευρε κ' ἐκεῖνη
πῶς ἡ ἀγάπη εἶν' ὄνειρο, περνάει, περνάει καὶ σβύνει
ἔάν τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας, ἔάν τοῦ γιγαλοῦ τὸ κύμα,
καὶ μέσα πάλι ἔτ' ἡ καρδιά βρῖσκει στεργιὰ καὶ μνήμα.

❧

• Ἐδῶ μ' ὠρκίσθηκε, σ' αὐτὸ τὸ ἔρημο περιγιάλι,
ποῦ ἀνεμοδέρνει ἡ θάλασσα μὲ τὴν ἀνεμοζάλη,
κ' ἐπῆρε πέτρα τοῦ γυαλοῦ ἔστην ἄμμο της νὰ γράψῃ
κ' ἡ γεῦτρα τὴν ἀγάπη μας στὴν ἄδυσσο νὰ θάψῃ. »

B.

Ἐλεγ' ὁ νῆος κ' ἐκύτταζε μὲ μάτια δακρυσμένα
τὰ κύματα ποῦ ἀράζανε ἔστην ἄμμο ἓνα ἓνα·
ἀχ! καὶ δὲν ἤξευρε κι' αὐτὸς ποῦ κύτταζε τὸ κύμα
πῶς θάν' ὁ ἀφρός του σάβδανε καὶ τὸ νερό του μνήμα
κ' ἐσκυψε, κ' ἐσκυψε νὰ ἰδῇ τὴν ἄδυσσο ἢ ψυχὴ του,
τὸ κύμα ἐσδύστηκε κι' ὁ νῆος ἐχάθηκε μαζὺ του.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΜΜΕΤΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1.

Ὁρονόμων ὄχ' ἄριστε, πόσον παρελήλυθεν ἥϊος;
ὅσον ἀποικομένοιο δύο τρίτα, δις τόσα λείπει.

2.

Ὅλβιε Πυθαγόρη, Μουσεῖον Ἑλικώνιον ἔρνος
εἰπέ μοι εἰρομένῳ, ὅποσοι σοφίης κατ' ἀγῶνα
σοῖσι δάμοισιν ἔασιν, ἀεθλεύοντες ἄριστα.
Τοίγαρ ἐγὼν εἶλαμι, Πολύκρατες ἡμίσεις μὲν
ἀμφὶ καλὰ ἀπεύδουσι μαθήματα τέτρατοι αὐτε
ἀθανάτου φροσεως πεπονήσιν· ἑβδομάτους δὲ
σιγὴ πᾶσα μέμηλε καὶ ἄφθιτοι ἔνδοθι μῦθοι·
τρεις δὲ γυναῖκες ἔασιν, Θεανὸ δ' ἔξοχος ἄλλων
τόσσους Πιερίδων ὑποφήτορας αὐτὸς ἀγινῶ. *)

N. F. ΒΟΥΡΟΣ.

*) Ἀφίνομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τὴν λύσιν, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν
τὰ ὀνόματα ἐκρίνων, οἵτινες ἤθελον ἀποστελεῖ ἡμῖν τὴν λύσιν, κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ

Τῶν αἰσθημάτων ἡ ἀνύψωσις καὶ τοῦ λόγου ἡ ἔξαρσις, τῆς ἀρετῆς ἡ τιμὴ καὶ τοῦ
καλοῦ ἡ ἀγάπη, τῶν ἐλπίδων τὸ ἔρεισμα καὶ τῶν προσδοκιῶν ἡ ἀνυπόμονος ἔκφρασις
ἀπεικονίζουσι πάντα ἄνδρα τοῦ Γένους ἔξοχον, τῆς Μεγάλης Σχολῆς διδάσκαλον,
τῆς κοινωνίας καὶ τῆς προόδου αὐτῆς ἄριστον ὁδηγόν. Ἀπὸ τοῦ δημοσιογραφι-
κοῦ σταδίου, καθ' ὃ ἡ δράσις αὐτοῦ
ἦτο βεβαίως ζωὴ ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ
κοινωνίᾳ, ἀπὸ τοῦ δημοσίου βήματος,
ἀφ' οὗ οἱ λόγοι πρὸς ἀγαθὸν τὸ
τέλος ἀπέβλεπον, καὶ ἀπὸ τῆς διδα-
σκαλικῆς αὐτῆς ἑδρας ὁ Δημήτριος
Μοστράτος διεκρίθη διὰ τὸ τολμηρὸν
περὶ τὴν ἔκφρασιν καὶ τὸ ἦθος τοῦ
λόγου. Τὰ χθαμαλὰ θὰ ἐμίσησεν
ἴσως, τὰ πεζὰ θὰ ἐβαρύνθη πλέον
καὶ ἀνέρχεται ἐπὶ τὰ ὕψη, ἐκεῖ ἀνα-
ζητῶν νὰ εὕρῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον κόκ-
κον ἀληθείας καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξηγήσῃ
ἐκ' ἀγαθῶν τὰ αἷτια καὶ τὰς ἀφορμὰς
τοῦ τοιούτου ἢ τοιούτου πλὴν πρὸς
τὸν αὐτὸν πάντοτε ἀποβλέπων σκοπόν,
πρὸς τὸ αὐτὸ πάντοτε τέλος. Αἱ Ἀκτῖνες,
αἵτινες ἐμφανίζονται κατὰ πρῶτον ἤδη
εἰς τὸ ὁμογενές, τὸ τοσάκις ὑπὸ τοῦ Δη-
μητρίου Μοστράτου χοιτηθέν, μετὰ
προσοχῆς προσσητένισαν πρὸς αὐτὸν
καὶ ἠθέλησαν καὶ διὰ τοῦ καλὰμου
αὐτοῦ νὰ πληρώσωσι μέρος τῆς εὐγε-
νοῦς αὐτῶν ἀποστολῆς. Οὕτως ἐκ μὲν
τῆς ἀρχαίας φιλολογίας δημοσιεύεται
παράφρασις πρωτότυπος εἰς τὸ εἶδος τῆς 300. στίχων ἐκ τοῦ Προμηθέως Δεσμώτου τοῦ
τραγικοῦ Αἰσχύλου, ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς δύο, καὶ τὰ δύο ἐπίκαιρα
θέματα, τὸ πρῶτον «Περὶ τοῦ Θείου κηρύγματος», τὸ δεύτερον «Περὶ τῆς μορφωτικῆς
ἐπιδράσεως τῆς Γεωγραφίας», ἐκ δὲ τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας, τὴν ὁποίαν ἠθελήσαμεν
νὰ καταστήσωμεν καθ' αὐτὸ ἐντρίφημα τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, δημοσιεύεται κατὰ
μετάφρασιν καλλιτεχνικὴν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ διήγημα ἔξοχον ὑπὸ τὸν τίτλον
«Φῶς ἐν σκότει».

Νεαρός ἔτι ὁ Δημήτριος Μοστροφῆς ἀποφοιτήσας τῷ 1878 τῆς Μεγάλης τοῦ Γ. Σχολῆς ἐπέδόθη εὐθὺς εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν στάδιον. Πρὸς ὑψηλὰ δὲ ὁρμῶν τῇ συστάσει τοῦ θείου αὐτοῦ Ἰωακείμ τοῦ Δ' καὶ δαπάναις κατ' ἀρχὰς μὲν τῶν ἀριγνώτων ὁμογενῶν οἰκῶν Λεωνίδα καὶ Νικολάου Ζαρίφη καὶ Στεφάνοβιχ, εἶτα δὲ τῇ γενναίᾳ τριετῇ ἐποστηρίξει τοῦ ἀειμνήστου Μενελάου Νεγρεπόντη ἀπεστάλη εἰς Βερολίνον καὶ μετὰ πενταετὴ ἐκεῖ φοίτησιν ἀνηγορεύθη διδασκὼς τῆς φιλοσοφίας. Ἐπιστρέψας δ' εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἐδίδασκεν ἀπὸ τοῦ 1891 ἐν τοῖς ἀνωτέροις παρ' ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίοις καὶ τῷ 1899 ἐκλήθη ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Καίρῳ Ἀμπετείου Σχολῆς, τὴν ὁποίαν καὶ ἐπὶ τέσσαρα διευθύνας ἔτη ἀνέδειξε σχεδὸν Γυμνάσιον. Ἐγκαταλείψας δ' αὐτὴν τῷ 1903 καὶ ἐπαυλῶν εἰς βασιλεύουσαν ἐκλέγεται καθηγητὴς τῆς Μεγάλης τοῦ Γ. Σχολῆς εἰς ἀντακατάστασιν τοῦ ἀοιδίμου Θ. Σαλτέλη. Κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τῆς πολυποικίλου αὐτοῦ ἐνεργείας πολλὰς μεταφράσεις ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν διὰ τοῦ τύπου ἐδημοσίευσεν ὁ Μοστροφῆς, πολλὰς περὶ τὴν ἐπιστήμην μελέτας ἔγραψε, πολλάκις τὸ βῆμα ἀνῆλθε καὶ εἰς συγγραφὴν διδακτικοῦ βιβλίου τῆς Ὀδυσσεΐας πληρέστατα ἐπέτυχε ἐν τῷ Καρατανεῖῳ διαγωνισμῷ.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Εἰς Νεώτεροὺς Ἰαμβοὺς Μετενηνεγμένος

(ὑπὸ Δ. Γ. Μοστροφῆτος).

Κρ. Τῆς γῆς εἰς τᾶκτρα πέρατα ἐφθάσαμεν,
εἰς Σκύθην τόπον, ἔρημον δόικτον
σὺ δὲ ὀφείλεις, Ἥφαϊστε, ἐκπλήρωσιν
τῶν ὅσα σοὶ προέταξεν ὁ Ζεὺς· αὐτὸν
νὰ καθυλώσῃς τὸν ληστήν εἰς ἱππλοῦς
κηρυγῶδεις πείρους καὶ δι' ἀρραγῶν δεσμῶν.
Διότι τὸ σὸν ἄνθος, πῦρ τὸ πάντεχνον,
παρέσχε κλέψας τοῖς θνητοῖς· τοιαύτης δὲ
ὁ μείλει ἁμαρτίας δίκην τοῖς θεοῖς.
ἵνα σαφῶς ἐκμάθῃ τὴν Διὸς ἀρχὴν
νὰ σέβῃ, παύων τὴν φιλάνθρωπον ὁρμὴν.
Ἦ Κράτος Βία τε, τὴν ἐντολὴν Διὸς
ἀνεμποδίστως μὲν ἡμεῖς περαινέμε·
ἐγὼ δ' ἀτόλμως ἔχω συγγενῇ θεὸν
πρὸς φάραγγα νὰ δέσω βίᾳ παγεράν.
Ὀφείλω δ' ὅμως ταῦτα νὰ τολμήσω νῦν
βαρὺ τῶν λόγων τοῦ πατρὸς ἀφροντισταῖν.
Σοφῆς μητρός, υἱὲ μεγαλεπήδολε,
διὰ χαλκοῦ δυσλῦτου, ἄκων ἄκοντα,
θα σε προσπασσάλευσώ εἰς τὴν ἔρημον,
ἐν ᾗ φωνὴν θνητοῦ οὐδὲ μορφὴν τινος
νὰ βλέπῃς, ἐν δ' ἡλίῳ φλογιζόμενος
χροῖδες θ' ἀλλασσῇς ἄνθος· πρὸς χαρὰν σου δὲ
ἢ νύξ ποικίλη θ' ἀποκρύπτῃ σοὶ τὸ φῶς,
τὴν πάχνην δ' αὖθις θὰ σκόρπισ' ὁ ἥλιος.
Κακοῦ δὲ τοῦ παρόντος ἀλγυδῶν ἀεὶ
θα σε δαμάζῃ· οὐπω δ' ὁ σωτὴρ παρών.
Τὰ κέρδη ταῦτα τῆς φιλάνθρωπίας σου·

- Θεὸς θεῶν τὸν χόλον μὴ φοβούμενος.
 θνητοῖς τιμὰς παρέδχες πέραν τοῦ ὀρθοῦ. 30
 Διὸ τὴν πέτραν ταύτην τὴν δυσάρεστον
 φρουρῶν, ὀρθὸς θά εἶσαι, αἰτινος, στεργός·
 πολλοὺς δὲ γόους καὶ κλαυθμοὺς ἀνωφελεῖς
 θά βάλλῃς ὁ Κρονίδης ἀδυσώπητος.
 Τραχὺς δὲ δευτὶς ἄρτι ἔλαβεν ἀρχὴν. 35
 Κρ. Λοιπὸν ; Βραδύνεις καὶ ματαίως συμπαθεῖς ;
 Τί δὲν μισεῖς θεὸν τὸν θεομίσσητον,
 τὸν τοῖς θνητοῖς προδόντα δὸν κειμήλιον ;
 *Ηφ. Δεινὸν ἢ οἰκειότης ἢ συγγενική.
 Κρ. *Ορθόν· ἀλλὰ νὰ παρακούσης δύνασαι 40
 πατρῶων λόγων ; τοῦτο ἦττον σ' ἐκφοβεῖ ;
 *Ηφ. Σὺ πάντοτε ἀνηλεής, θρασύτατος.
 Κρ. Οὐδὲν τὸ ὄφελος νὰ κλαίῃ τοῦτόν τις,
 σὺ δὲ μὴ μάτην πόνει τὰ ἀνωφελεῖ.
 *Ηφ. *ὦ τέχνη, ὣν ἐγὼ ἐμίσσησα πολὺ. 45
 Κρ. Μισεῖς τὴν τέχνην, ἀλλ' ἀπλῶς εἰπεῖν, αὐτὴ
 δὲν εἶν' αἰτία τῶν παρόντων πόνων σου.
 *Ηφ. Καὶ ὅμως ἄλλος ὡς ἐλάγχανεν αὐτήν.
 Κρ. *Ὁ Ζεὺς δοὺς πάντα, πλὴν τοῦ ὄρχειν, τοῖς θεοῖς,
 ἐλευθερὸς ὑπάρχει, ἕτερος οὐδεὶς. 50
 *Ηφ. *Ἐκ τούτων κρίνω, ἀντιλέγω δὲ οὐδέν.
 Κρ. Λοιπὸν δὲν σπεύδεις νὰ δεσμεύσης σὺ αὐτόν,
 μήπως σὲ ἴδῃ ὁ πατὴρ βραδύνοντα ;
 *Ηφ. *Ἴδοι' λοιπὸν· προχείρους βλέπεις τοὺς κλοιοὺς.
 Κρ. Αὐτοὺς περὶ τὰς χεῖρας σφόδρα ἰσχυρῶς 55
 τῇ σφύρῃ πλῆττε, πρὸς τὰς πέτρας πᾶγνυε.
 *Ηφ. Τὸ ἔργον περατοῦται, μάτην δὲ οὐχί.
 Κρ. Εἰς εἴ τι πλῆττε, σφίγγε, λῆγε μνηστῶς·
 δεινὸς καὶ ἐξ ἀπόρων πόρους νὰ ἀντλή.
 *Ηφ. Στεργῶς ἔδεσθ' ὁ βραχίων οὐτοσί. 60
 Κρ. *Ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἀσφαλῶς καθήλωσον,
 νὰ μάθῃ, ὅτι μόνος πάνσοφος ὁ Ζεὺς.
 *Ηφ. *Ἐκτὸς αὐτοῦ, οὐδεὶς ὀρθῶς με θά μνησθῇ.
 Κρ. Στεργοῦ καρφίου τώρα ἀναιδῇ αἰχμὴν
 διὰ τῶν στέρνων πέραν πῆξον ἰσχυρῶς. 65
 *Ηφ. *ὦ φεῦ ! τὰ βάσανά σου, Προμηθεῦ, θρηνῶ !
 Κρ. *Ὅκνεῖς σὺ πάλιν καὶ ὑπὲρ ἐχθρῶν Διὸς
 στενάζεις ; μὴ θρηνήσης σὺ ποτε σαυτόν.
 *Ηφ. Τῇ θεᾷ βλέπε, θέαμα δυσθέατον.
 Κρ. Τῶν ἐπιχείρων βλέπω τοῦτον μέτοχον. 70
 *Ἀλλὰ εἰς τὰς πλευράς δεσμὸν περιβάλε.

- *Ηφ. Νὰ πράξω ταῦτ' ἀνάγκη· μὴ μοι πρόστατε.
 Κρ. Ναί· θά προστάξω, θά βοηθῶ μάλιστα.
 Προχώρει κάτω, τὰ δὲ σκέλη κρίκωσον. 75
 *Ηφ. *Ἴδοι' τὸ ἔργον ἐτελέσθην εὐχερῶς.
 Κρ. Βιαίως τώρα παῖς πέδας τορνευτὰς,
 διότι ὁ κριτὴς θά εἶν' ἀμειλικτός.
 *Ηφ. *Ὅμοίως τῇ μορφῇ σου λέγ' ἢ γλῶσσά σου.
 Κρ. Σὺ μὲν συμπάθει, τὴν δ' ἐμὴν θρασύτητα 80
 καὶ τὸν τραχὺν θυμὸν μου μὴ ἐπίπληττε.
 *Ηφ. *Ἀπέλθωμεν· ἔς τὰ κῶλα ἔχει δίκτυα.
 Κρ. *Ἐνταῦθα τώρα ὑδριζε, καὶ τῶν θεῶν
 τιμὰς θυλὼν εἰς τοὺς θνητοὺς χορήγει· πῶς
 δεινὰ τοιαῦτα οἱ θνητοὶ θά παύσωσι ;
 ψευδῶς δὲ Προμηθεῖα ὀνομάζουσιν 85
 οἱ δαίμονες· νῦν χρήσεις προμηθεῶς δύ,
 πῶς ἐκ τῆς τέχνης ταύτης θά ἐκκυλισθῇς.
 Αἰθὴρ ἀπέραντε καὶ ἀνεμοὶ ταχεῖς,
 Πρ. πηγαὶ τῶν ποταμῶν, τοῦ πόντου κύματα
 ἀπείρως μειδιῶντα, καὶ παμμήτορ γῆ 90
 καὶ ὅμμα τοῦ ἡλίου, πάντα καθορῶν,
 ἴδοι' ὅποια πάσχω ἐκ θεῶν θεός.
 *Ἴδοι' ὅποια βάσανοι
 θά με κατασπαράττωσιν
 εἰς χρόνον ἀτελεύτητον ! 95
 Οὕτω ὁ νέος θεῶν δεσπότης
 δεσμὸν ἐφεῦρ' ἀπρεπῆ κατ' ἐμοῦ.
 Φεῦ φεῦ ! Τὰ παρόντα τὰ τε μέλλοντα
 παθήματα στενάζω· θά φανῇ
 ποτε τὸ τέλος τῶν βασάνων μου ; 100
 *Ἀλλὰ τί λέγω ; Προγινώσκω ἀκριδῶς,
 τὰ μέλλοντα, οὐδὲ ἀπρόοπτόν τι μοι
 δυστύχημα θά ἔλθῃ. Χρέος ἔχω δέ,
 τὴν μοῖραν ὑπομένων, νὰ μὴ λησμονῶ
 τὸ σθένος οὐ τῆς ἀνάγκης ἀμαχόν. 105
 *Ἀλλὰ μοι εἶν' ἀδύνατον τὰς τύχας μου
 νὰ εἶπω, ἢ μὴ εἶπω. Δῶρα τοῖς βροτοῖς
 ὁ δούστηνος πορίσας, οὕτω τρύχομαι !
 Τὸ πῦρ δὲ κλέψας καὶ πληρώσας νάρθηκα,
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἔδωκα διδάσκαλον 110
 ἀπάσης τέχνης, πόρον δ' ἀνεξάντλητον.
 *Ἀμαρτιῶν τοιούτων δίκας δίδω νῦν,
 καθλωμένος ἐν δεσμοῖς, ὑπαίθριος !
 *Α ᾠ, ἔα ἔα !

Τίς ἤχῳ, τίς ὁμῇ μοι προσήλθ' ἀφανής;
 Ἐκ θεῶν ἢ ἐξ ἀνθρώπων, ἢ ἀνάμικτος;
 Ἦλθεν εἰς πέτρινα τέματα τῆς γῆς
 τὰ πάθῃ μου νά ἴδῃ; Τί ἐπιθυμεῖ;
 Θεὸν δεσμώτην βλέπετέ με, δέσπτηνον,
 Διὸς ἐχθρόν, εἰς πάντα ἀπεχθὴ
 τοὺς δαίμονας γενόμενον, ὅσοι
 τὴν αὐλήν Διὸς συχνάζουσιν,
 διὰ τὴν πρὸς θνητοὺς ἄκραν ἀγάπην.
 Φεῦ! ἐγγύς' ἀκούω τίνα κίνησιν
 οἰωνῶν; Ὁ δ' αἰθήρ ὑπ' ἐλαφρῶν
 πτερυγισμάτων ὑποδριζεῖ!
 Πᾶν τὸ προσεγγίζον φοβοῦμαι!
 Μηδὲν φοβοῦ διότι πᾶσαι φίλαι σου
 ταχέως πτερυγίσασαι
 τὸν πέτρων τοῦτον προσηγίδαμεν,
 ἀφ' οὗ ἐπαίσθη μόλις ὁ πατήρ
 πνοαὶ δὲ ταχυπόροι ἡμῶς ἐπρυψαν
 ἠκούσθη εἰς τὰ ἄντρα κτύπος χόλῳδος
 καὶ τὴν θερμὴν ἡμῶν αἰδῶ ἐξέπληξε,
 ἐπὶ πτερύγων δ' ἦλθομεν, οὐχὶ περὶ.
 Αἰαῖ, αἰαῖ
 Ὡς τῆς πολυτέκνου Τηθύος κόραι
 καὶ τέκνα τοῦ τὴν γῆν κυκλοῦντος,
 ἀκοιμήτῳ ρεύματι,
 πατρὸς Ὀκεανοῦ,
 ἴδετε, θεωρήσατ' ἐν ποίοις δεσμοῖς,
 κατ' ἐντολὴν Διός,
 ἐν τῇ πετρῶνι ἄκρα καὶ τῇ φάραγγι,
 φρουρὰν ἄζηλον θά φρουρῶ
 Βλέπε, Προμηθεῦ, καὶ εἰς τὰ ὄμματα μου
 δακρύων φοβερὰ ὀμίχλη ἀνεπλήθησε,
 τὸ σῶμά σου ἰδόντα ξηραίνόμενον,
 διὰ σκληρῶν βασάνων ἐπὶ τῶν πετρῶν.
 Νῦν νέοι κυβερνῆται τοῦ Ὀλύμπου ἄρχουσιν,
 νέοις δὲ νόμοις ἀνόμως ἰθύνει ὁ Ζεὺς,
 τοὺς πρὶν δὲ γίγαντας νῦν ἀφανίζει.
 Εἶθε ὑπὸ γῆν καὶ τὸν νεκροδόχον Ἅδην
 νά με ἐξηκόντιζεν, εἰς τὸν ἀπέραντον
 Τάρταρον, δεσμεύων με ἀλύτοις ἀγρίοις δεσμοῖς
 ἵνα μὴ τούτοις χαίρῃ θεὸς ἢ τις ἄλλος.
 Ἀλλὰ νῦν ἐν αἰθέρι ὁ τάλας μετέωρος
 πάσχω καὶ χαίρουσιν οἱ ἐχθροί μου.

Χορός ἐξ Ὀκεανίδων

Πρ.

Χορ.

Πρ.

115

120

125

Στρ. 1.

130

135

140

Ἀντ. 1. 145

150

155

Χορ. Τίς τῶν θεῶν σκληροκάριος τόσον
 ὥστε νά χαίρῃ πρὸς ταῦτα;
 Τίς δὲν συμπάσχει πρὸς τὰ δεινὰ σου;
 Πλὴν τοῦ Διός; Οὗτος αἰεὶ πολεμῶς,
 ἀκαμπτον φρόνημα ἔχων,
 τὸ οὐράνιον γένος πιέζει
 καὶ δὲν θά λήξῃ πρὶν τὴν καρδίαν κορέσῃ,
 ἢ ἄλλος βιαίως ἀρπάξῃ τὴν ἰσχυρὰν ἐξουσίαν.

Πρ. Ἄν καὶ σκληρὰ μὲ κακοῦσι δεσμά,
 ὅμως ὁ πρύτανις τῶν ἐν Ὀλύμπῳ
 ἐμοῦ τὴν ἀνάγκην θά λάβῃ,
 νά φανερώσω τὴν νέαν πλεκτάνην,
 ὑψ' ἧς θ' ἀπολέσῃ τιμὰς τε καὶ σκῆπτρον
 καὶ δὲν θά μὲ θέλξῃ
 διὰ μελινλώσσεων
 πειθοῦς ἐπιδῶν,
 οὐδὲ ἀπηνεῖς
 ἀπειλὰς φοβηθεῖς
 θά καταγγείλω τὸ πρᾶγμα,
 πρὶν νά μὲ λύσῃ ἐκ τῶν ἀγρίων
 δεσμῶν, καὶ τῶν βασάνων μου τούτων
 νά δώσῃ τὸ πρόστιμον.

Χορ. Εἶσαι θρασύς καὶ εἰς πικρὰς
 βασάνους δὲν ὑποχωρεῖς,
 ἄγαν δ' ἐλευθέρως λέγεις.
 Ἐμοῦ δὲ τὴν καρδίαν φόβος διεπέρασε
 περὶ τῆς σῆς φοβοῦμαι τύχης,
 ποῦ πρέπει νά προσορμισθῇς
 καὶ τούτων τῶν βασάνων τέλος νά ἴδῃς.
 Διότι ὁ Κρονίδης εἶνε ἀκατάπειστος
 καὶ τὴν καρδίαν ἔχει ἀδυσώπητον.

Πρ. Τραχὺς γινώσκω δὲ εἶν' ὁ Ζεὺς,
 παρ' ἑαυτῷ τὸ δίκαιον κατέχων
 ἀλλὰ μαλακογνώμων θά φανῇ ποτε,
 ὥς ἐγὼ λέγω ὅταν κτυπηθῇ
 καταβαλὼν δὲ τὴν σκληρὰν ὀργὴν
 φικίως ἀπεύδων πρὸς με σπείδοντα
 ποτὲ θά ἐλθ' εἰς συνεννόησιν.

Χορ. Φανέρωσον τὰ πάντα καὶ εἰπέ ἡμῖν,
 ὁ Ζεὺς λαβὼν σε ἐπὶ τίν' ἐγκλήματι
 ἀτίμως τόσον καὶ πικρῶς σε τιμωρεῖ;
 Ἄν μὴ σὲ βλάπτ' ὁ λόγος, διηγῆσθαι.

Στρ. 2.

160

165

170

175

Ἀντ. 2.

180

185

190

195

Πρ.

Τὸ λέγειν ταῦτα εἶνε μὲν μοι ἀλγεινόν,
καὶ τὸ σιγᾶν δὲ ἄλγος, πάντα δ' ἀλγεινά.
Οἱ δαίμονες ὅποτε ἐξωργίσθησαν
καὶ κατ' ἀλλήλων πάντες ἐξανέστησαν,
οἱ μὲν τὸν Κρόνον ὅπως ἐκθρονίσωσιν,
ἵνα ὁ Ζεὺς ἀνάσῃ, οἱ δὲ σπεύδοντες
ὁ Ζεὺς μὴδ' ὅλως νὰ πρωτεύῃ τῶν θεῶν,
ἐγὼ δὲν ἠδυνήθην, τὰριστα φρονῶν,
νὰ πείσω τοὺς Τιτᾶνας, τέκνα Οὐρανοῦ
καὶ Γῆς· τὰς εὐφυνεῖς δὲ μηχανὰς ἐμοῦ
περιφρονήσαντες, θρασεῖ φρονήματι
ἐνόμισαν ἀμόχθως ὅτι θ' ἀρξώσιν.
Ἐμοῦ δ' ἡ μήτηρ, Θέμις Γαῖά τε ὁμοῦ,
μονή μορφῇ, πολλὰ ὀνόματ' ἔχουσα,
οὐχ ἅπαξ μόνον προσεμάντευσέν ἐμοί,
οὐχ ὁ βιαίως οὐδ' ὁ δι' ἀλκῆς, ἀλλὰ
δολῶς ὑπερέχων πρόκειται νὰ νικᾷ·
τοιαῦτ' ἐμοῦ ἐν λόγοις ἀναπτύσσοντας,
νὰ μ' ἴδωσι τελείως ἀπηξίωσαν.
Ἐφάνη δὲ μοι τῶν παρόντων ἄριστον,
δὴν τῇ μητρὶ μου τῷ Διὶ νὰ βοηθῶ
ἐκὼν ἐκόντι· ὁδὸν γὰρ δὲ ἐμῇ
ἐκάλυψε τὸν Κρόνον, τὸν παλαιγενῆ,
ὁ τοῦ Ταρτάρου μαῦρος καὶ βαθύς κευθμῶν,
ὁμοῦ καὶ τοὺς συμμάχους. Ταῦτα παρ' ἐμοῦ
ὠφελημένος τῶν θεῶν ὁ τύραννος
διὰ κακῶν βασάνων με ἀντήμειψε.
Ταύτην τὴν νόσον ἔχει πᾶσα τυραννίς,
αὐτοῖς τοῖς φίλοις νὰ μὴ ἐμπιστευῇται.
Ὑμεῖς δὲ μ' ἐρωτᾶτε τί τὸ αἶτιον,
δι' ὃ μὲ βασανίζει· τὸ σαφές ἰδοῦ.
Εὐθύς ἀφ' οὗ τὸν θρόνον ἔσχε τοῦ πατρὸς,
εἰς τοὺς θεοὺς βραβεῖα διανοίραζεν
εἰς ἄλλους ἄλλα, διατάσσων τὴν ἀρχήν.
· · · · ·

(* Ἀπόσπασμα).

200

205

210

215

220

225

230

ΠΕΤΡΟΣ ΜΠΕΜΠΕΣ

Ἐγεννήθη ἐν Τσαμικτᾷ τῆς Ἡπείρου καὶ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκεῖ σχολῆς
ἔλθων εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσῆλθῃ εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολήν, ἐν ᾗ διακριθεὶς
ὡς μαθητὴς ἐπέσπασε τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ καὶ νῦν ἔτι διευθύνοντος τὰ ἀνώτατον τοῦτο
παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτήριον προσοχήν. Προσληφθεὶς δὲ
παρ' ἐκείνου ὁ νεαρὸς ἀπουδαστής κατ' αὐτὰ τὰ ἔτη
τῆς ἐν τῇ σχολῇ εὐδοκίμου αὐτοῦ μαθητείας ἀπε-
στάλη, μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγάλης τοῦ
Γένους Σχολῆς τῷ 1901 ἀποφοίτησιν του, εἰς τὸ
ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον πρὸς ἐξακολουθήσιν
τῶν σπουδῶν του. Ἐπὶ τέσσαρα ἔτη διατρίψας ἐν
Ἀθήναις, ἀνηγορεύθη, τῷ 1905, διδάκτωρ τῆς Ιατρι-
κῆς, ὑπηρετήσας ἅμα ἐν τῷ Δημοτικῷ Νοσοκομείῳ
Ἀθηναίων καὶ ἐν τῷ Βρεφικοκομείῳ. Πρὸς εὐχετέραν
αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ πλείονα περὶ τὴν ἐπιστήμην ἐξά-
σκησιν ἀπεστάλη ἐκθῶς ἀμέσως εἰς Παρισίους, ὅπου
ἐργασθεὶς ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη ἐν ταῖς ἐκεῖ κλινικαῖς,
πρὸ μικροῦ ἐπέστρεψε παρ' ἡμῖν, καρποφόρως καὶ ἐν-
δοκίμως μέλλον νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἐπιστήμην, ἣν ἐξ
ἰδίας ἠγάπησε κλίσεως καὶ πρὸς ἣν τὸ καθήκον ἐκατα-
κτικῶς τὸν καλεῖ.

Ὁ Πέτρος Μπέμπες διακρίνεται διὰ τὸ εὐθὺ τοῦ
χαρακτήρος καὶ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ φιλο-
πονίαν. Τὴν διὰ τῶν Ἀκτινῶν δημοσιευομένην ἀξιόλο-
γον αὐτοῦ πραγματείαν «Αἱ γυναῖκες Ιατροὶ τὸ πάλαι καὶ νῦν», πνευματικὸν τοῦ
ιδιάζοντος αὐτοῦ καλῆμον προϊόν, καὶ διὰ τὸ ὀρθοεπὲς καὶ τὸ σοβαρὸν τοῦ ὅρους
διακρινομένην, θερμῶς συνιστῶμεν τοῖς ἀναγνώσταις καὶ μάλιστα ἐκείνοις, οἵτινες πρὸς
τὰς νεωτέρας ἀρχὰς βαίνοντες, ἐπιζητοῦσι νὰ προσορίσωσι τὴν γυναῖκα εἰς ἰδανικά
τάχα ἰδεώδη, παρεκκλίνοντες τοῦτ' αὐτὸ τῆς εὐθείας καὶ πρὸς τὴν σχολίαν
ἀσυναισθήτως βαδίζοντες.

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΙΑΤΡΟΙ

ΤΟ ΠΑΛΑΙ ΚΑΙ ΝΥΝ

Ἐάν ἡ χειραφέτησις τῆς γυναικὸς θεωρῆται σήμερον ὡς στοιχεῖον προόδου, δικαιοσύνης καὶ πολιτισμοῦ παρὰ τῶν νεωτέρων τῆς τε γηραιᾶς Εὐρώπης καὶ τοῦ Νέου τῆς Ἀμερικῆς Κόσμου ἡμερωμένων λαῶν, ἐφ' ᾧ ἐγκαινῶνται οὗτοι καὶ ἐναβρύνονται, ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ διαμφοισθητήσωμεν αὐτοῖς τὴν δόξαν αὐτήν. Οἱ παλαιοὶ εὐκλεεῖς ἡμῶν πρόγονοι, οἱ ἀναγαγόντες τὴν ἔννοιαν τοῦ καλοῦ εἰς τὸ ἄωτον τῆς τελειότητος καὶ διὰ τῆς τέχνης ἀμύμητως αὐτὸ παραστήσαντες, προηγηθέντες εἰς ἅπαντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἡμερώσεως, προηγήθησαν καὶ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ τῆς γυναικείας χειραφετήσεως. Οὕτως ἐγκύπτοντες ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἀθανάτων τοῦ Πλάτωνος συγγραμμάτων βλέπομεν, ὅτι ὁ ἰδανικὸς καὶ ποιητὴς οὗτος φιλόσοφος θέλει τὴν γυναῖκα ἐπιστήμονα, φιλόλογον, φιλόσοπον, ἱατρὸν, καλλιτέχνην κλπ. κλπ. Παρ' ὅλην δὲ τὴν σπᾶνιν τῶν ἱστορικῶν πηγῶν καὶ μνημείων τῶν σχετιζομένων πρὸς τὴν ἑκτὸς τῆς οἰκογενείας ἐλευθέραν καὶ ἰσότημον τῷ ἀνδρὶ δράσιν τῆς γυναικὸς, θὰ ἡδυνάτο τις σειρὰν ὅλην διαπρεψασὼν πολλαχῶς ἐν τῇ ἀρχαιότητι γυναικῶν νὰ παρατάξῃ ἀπὸ τῆς Σαπφῆς ἐκείνης μέχρι τῆς Κασσιανῆς καὶ τῶν λοιπῶν ὑπερόχων γυναικῶν τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διεγείρει τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν, εἶναι ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης ἀνέδειξε γυναῖκας ἱατροὺς καλοῦμένας τότε μὲν «ἱατρίνας», βραδύτερον δὲ κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐν Ἑλλάδι ἐποχὴν «ἱατρομαίας», πολλὰ τῇ ἱατρικῇ ἐπιστήμῃ τότε καὶ τῇ πασχούσῃ ἀνθρωπότητι προσεγγεκούσας αἵτινες εἰς τοσοῦτο θάρρους καὶ τόλμης ἐξείκοντο, ὥστε καὶ ἐγχειρήσεις ἐποιήσαν καὶ πολλὰς ἱατρικὰς πραγματείας, ἰδίᾳ δὲ περὶ γυναικολογίας συνέγραψαν. Οὕτω τὸν τρίτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα λέγεται, ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Ἰκαρίας Ἀρτεμισία ἢ Β' ἐκαλλιέργησε τὴν ἱατρικὴν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιτυχίας. Κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα Ἀνύτη ἢ Ἐπιδαύρου Ἰέρεια τοῦ ἐκεῖ νουοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐγνώσθη τὸ πρῶτον ὡς γυνὴ ἱατρός. Αὕτις ἡ Ἀθηναῖα ὡσαύτως ἔγραψε περὶ «ἐκτρώσεως καὶ τῶν γυναικείων νόσων», ἀρίστος, διότι διὰ τῶν φυσικῶν αὐτῆς χαρίτων καὶ τῆς πνευματικῆς ὑπεροχῆς περιέπλεξεν εἰς τὰ ἐρωτικά αὐτῆς δόκτυα τὸν φιλόσοφον Ἀρίστιππον καὶ τὸν ὑπατον τῶν ρητόρων τῆς οἰκουμένης Δημοσθένην χωρὶς

νὰ ἀρνηθῇ τὴν εὐνοιαν αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ἔκτρωμα τῆς Σωκρατείου φιλοσοφίας, Διογένη τὸν κυνικόν!... Ὀλυμπιάς ἢ Θηβαία, ζήσασα κατὰ τὸν πρῶτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, λέγεται, ὅτι ἔγραψε πολλὰ θεραπευτικὰ ἐγχειρίδια ὡς περὶ «ἐπιβραδύνσεως τῆς ἐμμήνου ροῆς», «περὶ προκλητῆς ἐκτρώσεως» κλπ. Σώτειρα Ἑλληνίς, ζήσασα κατ' ἀγνωστον χρόνον πρὸ Χριστοῦ, ἔγραψε κατὰ Πλίνιον περὶ τῆς «θεραπείας τῶν πυρετῶν» καὶ ἄλλαι πολλαί.

Ἀλλ' ἡ παλαιὰ Ἑλληνίς ἱατρίνη, ἥτις ἐσπούδασε συστηματικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς τὴν ἱατρικὴν καὶ ἐξήσκησεν αὐτὴν ἐλευθέρως καὶ εὐρέως ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτῆς, εἶναι Ἀγνοδίκη ἢ Ἀθηναῖα, ἀκμάσασα κατὰ τὸν πρῶτον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Οἱ Ἕλληνες ἱατροὶ τῶν τότε χρόνων, θελήσαντες νὰ οἰκειοποιηθῶσι καὶ νομιμοποιήσωσιν ἀποκλειστικῶς δι' ἑαυτοὺς τὸ δικαίωμα τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν, ἐνήργησαν παρὰ τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐπέτυχον τὴν ψήφισιν νόμου, δι' οὗ ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐξάσκησις τῆς ἱατρικῆς παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν δούλων. Διετάθησαν δὲ συγχρόνως ὅτι οἱ τοκετοὶ ὡς ἀποτελοῦντες ἴδιον τῆς ἱατρικῆς κλάδον ὠφείλον νὰ ὑπάγουνται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν. Τὸ διῶνιμα ὅμως τοῦτο ἀπέτυχε, χαρακτηρισθὲν ὡς προσβολὴ κατὰ τῶν δημοσίων ἡθῶν (!) καὶ καταπάτησις τῶν δικαίων τῆς γυναικὸς (!), πολλὰ δὲ Ἀθηναῖαι κυρίαι τότε προδύμησαν τὸν θάνατον ἢ νὰ ἀφήσωσιν ἑαυτάς ἐν ὥρᾳ τοκετοῦ νὰ περιβάλλωνται ὑπ' ἀνδρῶν... Ὅτε νεαρὰ καὶ σπριγῶσα Ἀθηναῖα κόρη, Ἀγνοδίκη τοῖνομα, τοσοῦτον ἐθυμώθη ἐναντίον τῆς ἀδίκου καὶ θρασεῖας ταύτης τῶν ἀνδρῶν εἰς τὰ γυναικεῖα ἐπεμβάσεως, ὥστε πρὸς ἀντεκδίκησιν ἀφωσσύθη ὅλως τῇ ἐλλιδίᾳ, ἐπιδουλεύσασα εἰς τὴν σπουδὴν τῶν μυστηρίων τῆς πάτρωνος τῶν ἐγκύων. Αἰσθανθεῖσα οἶκτον καὶ θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὰς συγχρόνους αὐτῇ εὐγενεῖς καὶ αὐστηρὰς τὰ ἥθη τῶν Ἀθηναίων κυρίας καὶ νομίσασα θεχθεῖσαν τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν, ἀπεφάσισε αὐτὴν δύναμει νὰ προσέλθῃ αὐταῖς ὑπερασπίστρια καὶ ἀρωγός. Ὅθεν ἤκουσε τῶν σοφωτέρων καὶ διαπρεπεστέρων ἱατρῶν τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ ἰδίως τοῦ Ἱεροφίλου. Ἵνα δὲ μὴ νοηθῇ ὑπὸ τῶν συμμαθητῶν αὐτῆς, μετημυρίσθη εἰς ἄνδρα. Διαπρέψασα ἐν τε τῇ Μαυεντικῇ καὶ Θεραπευτικῇ, ἀπέκτησε τάχιιστα τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἐμπιστοσύνην τῶν τότε γυναικῶν ἐν Ἀθῆναις, αἵτινες ἀσθενοῦσαι ἢ τίχτουσαι προδύμιον πάντοτε αὐτὴν τῶν ἀνδρῶν ἱατρῶν. Τοῦτο ὅμως προδύκαλεσε τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀντιζηλίαν, ὥς ἦν ἐπόμενον, τῶν συναδελφῶν αὐτῆς, οἵτινες—εἰρήσθω ἐν παρόδῳ—τὴν ἐξελάμβανον πάντοτε ὡς ἄνδρα ὡς ἐκ τῆς ἀμφιέσεως, ἦν ἔφερε, καὶ κατήγγειλαν αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς καταχρισμένην δῆθεν τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν γυναικῶν ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπαρρηγοῇ καὶ ἐπαθουλεύνομένην τὴν τιμὴν αὐτῶν!... Φαντάζεσθε τὴν κατάπληξιν τῶν τε Ἀρεοπαγιτῶν καὶ τῶν κατηγόρων, ὅτε ἀπορρίψασα αὐτὴ τὸν ἀνδρικὸν χιτῶνα, ὃν ἔφερεν, ἀπέδειξεν αὐτοῖς, ὅτι ἦτο θήλυς Ἀσκληπιάδης!... Παρὰ τὴν ὑπεράσπισιν ὅμως ταύτην, τὴν ὁποῖαν παρέσχεν αὐτῇ τὸ φύλον αὐτῆς ἀποκαλυφθέν, κατεδικάσθη αὐτὴ ὑπὸ

τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ παρανόμῳ ἐξασκήσει τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος. Τότε αἱ μᾶλλον διακεκριμένοι Ἀθηναῖαι προσέτρεξαν εἰς τὴν Γερουσίαν πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς. Οἱ Γερουσιασταί, ὡς ἦν ἐπόμενον καὶ ὡς συμβαίνει συνήθως ὁσάκις γυνὴ παρίσταται ὡς συνήγορος, οὐ μόνον ἠθώσαν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ κατήγγησαν τὸν νόμον, ὅστις ἀπηγόρευε τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς Ἱατρικῆς ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἀντικαταστήσαντες αὐτὸν δι' ἄλλου, ἐπιτρέποντος αὐταῖς νὰ ἐπαγγέλλωνται τὴν Μαιευτικὴν καὶ νὰ θεραπεύωσι πάσας τὰς νόσους τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ μετὰ Χριστὸν ἐποχῇ ἀναφέρονται πολλοὶ Ἕλλη- νίδες χριστιαναὶ γυναῖκες ἱατροὶ διακριθεῖσαι ἐν τε τῷ συγγραφικῷ καὶ τῷ πρακτικῷ τῆς θείας τέχνης σταδίῳ ὡς τοιαύτη φέρεται ἡ ἱατρίνη Βασίλλα ἐκ Κιλικίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀκμάσασα πάντως μετὰ Χριστὸν, ἀλλὰ κατ' ἀγνωστον χρονολογίαν, Θέκλα ἡ ἐκ Σελευκίας, ὡσαύτως Χριστιανὴ ἱατρίνη, ἥς ὁ τάφος εὑρέθη ἐν τῷ νεκροταφείῳ τῆς πατρίδος αὐτῆς, ἐγκλείων τὴν σωρὸν αὐτῆς μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Θήκη Θέκλῃς ἱατρίνης». Ἀνατρέχων δέ τις εἰς διαφόρους πηγὰς καὶ αἰεὶ ἀσυνγράμματα ἠδύνατο καὶ μεταξὺ τῶν «ἱατρομαϊῶν» τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς σειρὰν ὅλην Ἑλληνίδων τοιούτων ἡ ἀνεύρη καὶ ἀναφέρη.

Καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ὁμοῦς τῶν ἡμετέρων χρόνων ἐποχῇ, ἡ Ἑλληνὶς δὲν ὑστερεῖ ἐν τοῖς κύλοις τῆς ἱατρικῆς συγκαταλέγονται δὲ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ πολλοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὡραίου φύλου νεαραὶ τῆς ἱατρικῆς φοιτήτριαι. Τύποι ἰδιωζόντες μὲ κόμμωσιν καὶ περιβολὴν ἰδιόρρυθμον ἐνίοτε καὶ παράδοξον καὶ μὲ τρόπους ἀρενωποῦς τρέχουσιν ἀπὸ ἀμφιθεάτρου εἰς ἀμφιθέατρον καὶ ἀπὸ ἐργαστηρίου εἰς ἐργαστήριον, διακρινόμεναι ἐπὶ ἐπιμελείᾳ καὶ φιλοτιμίᾳ ἐν ταῖς ἐαυτῶν σπουδαῖς. Ὑπάρχουσι δὲ σήμερον ἐν Ἀθήναις, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἄλλαχοῦ, πολλοὶ Ἕλληνίδες *Doctoressees* ἐγκατεστημένοι, ἀσχολούμεναι κυρίως περὶ τὰ Μαιευτικὰ καὶ Γυναικολογικὰ καὶ ἀπολαύουσαι τῶν συμπαθειῶν ἰδίως τῶν ὁμοφύλων αὐταῖς, αἵτινες ἐξ ἀνάγκης καὶ μετὰ δυσφορίας ἀνέχονται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἀσκήμου ἱατρικοῦ φύλου εἰς τὰ μυστήρια τῆς εἰλιθυίας. Ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῖς ἀλλοδαποῖς αἱ ἱατρικαὶ σχολαὶ βρῖθουσι φοιτητριῶν, οὐσαὶ τοῦτ' αὐτὸ παρθεναγωγεῖα!

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἐγείρεται ὁμοῦς νῦν τὸ ζήτημα ἡ νέα ὅσον καὶ παλαιὰ αὕτη τροπὴ τῆς γυναικὸς, κυρίως δὲ παρ' ἡμῖν, συμβιβάζεται πρὸς τὴν φύσιν, τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῆς; Χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἐν τε τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις καὶ ἐν τῇ ἱατρικῇ, ἀλλὰ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπιστήμαις καὶ τέχναις, διέπρεψαν καὶ διαπρέπουσι πολλοὶ μεταξὺ τῶν χειραφετηθεισῶν γυναικῶν, ὑπερέχουσαι πολ- λῶς ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν ὁμοτέχνων αὐταῖς, φρονοῦμεν, ὅτι

ἡ τοιαύτη τῆς γυναικὸς τροπὴ ἀποτελεῖ αὐτόχρημα ἐκτροπὴν καὶ ἀποπλάνη- σιν ἀπὸ τῆς φυσιολογικῆς ὁδοῦ, ἐν ἣ αὕτη ἐκ φύσεως ἐτάχθη. Εὐδαίμοντος καὶ ἀδρά, εὐπαθῆς καὶ αἰσθηματικῆς, δακρύουσα καὶ καμπτομένη πρὸ καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἠθικοῦ ἢ σωματικοῦ αὐτῆς ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἄλγους, προώριστα θεόθεν ἡ γυνὴ δι' ἀσχολίας προσαρμολογούμενας πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἰδιο- συγκρασίαν αὐτῆς. Φύσει ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος, κάμπτεται εὐκόλως πρὸ τῶν θυελλῶν τοῦ κοινωνικοῦ βίου, ἀβροδίαιτος καὶ λεπτὴ εἶνε ἀνίκαντος καὶ ἀκα- τάλληλος ὅπως ἀντιμετωπίσῃ ἐρωμένιος τὰς πικρίας καὶ τὰ δεινὰ τῆς ἐξω- τῆς οἰκογενείας βιωτικῆς πύλης, δι' ἣν εἶναι φύσει πεπλασμένος μόνος ὁ ἀνὴρ. Πλὴν ἐκτὸς τῶν γενικῶν τούτων λόγων ὑπάρχουσι διὰ τὰς ἐφευρέμενας ἱατρικῶν σπουδῶν γυναῖκας καὶ ἕτεροι λόγοι ἀντιτιθέμενοι πρὸς τὴν παρὰ φύσιν ταύτην ὁρμὴν τῆς γυναικὸς, ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ταύτης τῆς ἱατρι- κῆς ἀπορρέοντες. «Εἰμαι περίεργος—μοὶ ἔλεγε γηραιὸς ἐξ Αἰγύπτου σινά- δελφος ἐξ ἀφορμῆς τῆς πλησμονῆς τῶν σπουδαζουσῶν τὴν ἱατρικὴν γυναι- κῶν ἐν τοῖς ἀμφιθεάτροις καὶ ταῖς Κλινικαῖς τῶν Παρισίων— νὰ ἴδω ποῦ θὰ φθάσῃ ἡ ἀγνοία τοῦ «γνώθι σαυτὸν» καὶ τὸ θράσος τῆς γυναικὸς. Αἱ τρίχες ἡμῶν ἐλευκάνθησαν ἤδη ἐν τῇ ἱατρικῇ παρήλασαν πρὸ τῶν ὁμμάτων ἡμῶν μυριάδες ἀρρώστων καὶ ἱατρικῶν περιστατικῶν, ὁ χρόνος καὶ ἡ πείρα ἀπεσκήρυναν ἤδη τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ ἐξηφάνισαν καὶ τὰ ἔχνη τῆς φυσι- κῆς τῷ ἀνθρώπῳ ὑπαρχούσης δειλημοσύνης καὶ εὐαισθησίας ἐν τῇ ἐξασκή- σει ἐπιστήμης, οἷα ἡ ἱατρικὴ, προκειμένου νὰ κερδίσῃ τις ἢ νὰ ἀπολέσῃ ὑπαρ- ξιν καὶ ζωὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ ὁμοῦς ὑπάρχει σιγχαλὶ ἐν τῇ γλυκερικῇ καὶ ἐπιμώχθῳ ταύτῃ ἐπιστήμῃ, καθ' ἣς αἰσθανόμεθα εἰς τὰ γεροντικά ἡμῶν στήθη τὴν καρδίαν ἡμῶν παλλομένην γοργότερον καὶ τὴν ψυχὴν ἡμῶν δει- λιῶσαν... Πῶς λοιπὸν θέλετε ἡ γυνή, φύσις δειλὴ καὶ μικρόφυτος, ἐπιπό- λαιος καὶ ἀσταθὴς, μὲ ἐγκέφαλον συλλέγοντα φυσιολογικῶς ὀλιγώτερον τοῦ ἀνδρικοῦ τοιούτου, νὰ εὐδοκίμησῃ ἐν ἐπιστήμῃ, οἷα ἡ ἱατρικὴ καὶ νὰ σώσῃ ἄλλους, αὐτὴ αὕτη ἀπολωλυῖα οὐσα; Εὐτυχῶς—καταλήγει—κατὰ τῆς βεβηλώ- σεως καὶ ἱεροσυλίας ταύτης τῆς θείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ τοῦ Ἱππο- κράτους τέχνης ἐξεγείρεται αὕτη αὕτη ἡ κοινωνία δύναιται δὲ νὰ σῶς βε- βαιώσῃ μὲ τὸν πειστικώτερον τρόπον, ὅτι οὐδεὶς οἰκογενειάρχης φρόνιμος καὶ ἐχέφρων σήμερον ἐμπιστεύεται τὸν ἄρρωστον αὐτοῦ εἰς χεῖρας προω- ρισμένας καὶ καταλήλους μόνον δι' οἰκιακὰς καὶ μαγειρικὰς ἀσχολίας».

Τοιαῦτα τινὰ περὶ τῶν θηλειῶν ἀσκληπιαδῶν παρὰ τοῦ στόματος τοῦ σεβαστοῦ συναδέλφου ἐνωτισθέντες, ἀνεπολήσαμεν εὐλόγως εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὸν Σιμωνίδην, τὸν Εὐριπίδην καὶ τοὺς λοιποὺς τῆς ἀρχαιότητος μισογύναις. Ὅσον ὁμοῦς αὐστηραὶ καὶ ὑπερβολικαὶ καὶ ἂν θεωρηθῶσιν αἱ κρίσεις αὗται, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν, ὅτι ἐμπριμέχουσι κατὰ μέγα μέρος δόσιν ἀληθείας.

Ἄλλ' ἡ μεγαλειτέρα καταστροφή, ἣν ἐπιφέρει καθ' ἡμᾶς, ἀπὸ γε γενικωτέρας ἀπόψεως ὡς καταλύων τὰς σημερινὰς κοινωνίας ὀρμητικὸς τῆς γυναικείας χειραφετήσεως χείμαρρος, εἶναι ἡ ἐκ βάθρων ἀνατροπὴ τῆς οἰκογενείας, τῆς βάσεως ταύτης τῆς εὐημερίας καὶ τοῦ μέλλοντος τῶν λαῶν. Ἐκτρέπων καὶ παραπλανῶν τὴν γυναῖκα εἰς τύπους φαινομενικῶς μὲν ἰσως ἰδεώδεις καὶ τερπνοὺς, ἀλλ' ὅλως ἀντιθέτους καὶ ἐναντίας πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, αὐτὴν μὲν εἰς πρόωρον γῆρας καὶ ταχὺν ἄγει μαρασμόν, τὴν δὲ οἰκογενειακὴν ἐστίαν εἰς ἐρείπια μεταβάλλει.

Ἀποσκορακίσωμεν λοιπὸν τὸν λάβρος ἐφ' ἡμᾶς ἐπερχόμενον τῆς Δύσεως ψευδοπολιτισμόν, ἐγκολπωθώμεν ἐκ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡμερώσεως μόνον ἐκεῖνα, ἅπερ ἔχουσιν ἠθικὴν βᾶσιν καὶ εἶνε ὕγιᾳ, δώμεν καὶ ἐμπνεύσωμεν εἰς τὴν ὁμογενὴ γυναῖκα τὰς τάσεις ἐκεῖνας, αἵτινες ἀνέδειξαν τὴν ἑλληνικὴν ἐστίαν ὡς πρότυπον οἴκου καὶ βίου οἰκογενειακοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐηλώσωμεν τῇ ὥραίᾳ ἐκείνῃ καὶ εὐγενεῖ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀρχῇ, καθ' ἣν ἐναρτεωτέρα γυνὴ ἐθεωρεῖτο ἐκείνῃ, περὶ ἧς ὀλίγος ἢ οὐδεὶς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐγένετο λόγος, ἐπαναγάγωμεν ἐν ἄλλοις λόγοις τὴν γυναῖκα εἰς τὸν ἀληθῆ καὶ φυσικὸν αὐτῆς προορισμόν, χαρίζοντες αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον καὶ τὰ τέκνα τῆς καὶ ὡμεν βέβαιοι, ὅτι οὕτω πως ἐνεργοῦντες παγιοῦμεν αὐτὴν ταύτην τὴν εὐτυχίαν ἡμῶν.

Παρίσιοι.

ΠΕΤΡΟΣ Δ. ΜΠΕΜΠΕΣ

ἱατρός.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ.

Ἀποτυχούσα ἐκδίκησις. — Κρεωπώλης εἶχε γείτονα ἀρτοποιόν, γνωστὸν καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ περίφημον διὰ τὴν σμικρότητα τῶν ἄρτων του. Ἡμέραν τινὰ συνήντησε πρὸ τῆς οἰκίας του τὸν ἀρτοποιόν, ὅστις καὶ τὸν ἠρώτησε: «Ὡρα καλὴ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;» «Ἡγόρευσα ἀπὸ τὸ ἀρτοποιεῖόν σου ἡμίσειαν δωδεκάδα ἄρτων», «Ὡ! ποῦ εἶναι; δὲν τοὺς βλέπω», «Υπὸ τὸν πύλον» μὴ ἀνησυχήτε καὶ χωροῦν. Ὁ ἀρτοποιὸς κατατίνει τὸν ἐμπαιγμόν, μὲ τὴν ἀπόφασιν ὅμως τῆς ἐκδικήσεως ἐν εὐθέτω καιρῷ. Δὲν παρήλθε καιρὸς πολὺς καὶ ὁ κρεωπώλης σπυρνεύει πάλιν τὸν ἀρτοποιόν καὶ τῷ ἀποκτείνει αὐτὸς τὴν ἐριώτησιν, διατυνθανόμενος τὰ κατὰ τὸν φίλον του. Ὁ ἀρτοποιὸς, νομίζων τὴν στιγμὴν καταλληλοτάτην δι' ἀντεκδίκησιν, τῷ ἀπαντᾷ: «Ἐρχομαι ἀπὸ τὸ κρεωπωλεῖόν σου, ἀγοράσας βρώδιον κεφάλι ὀλόκληρον», «Μὰ ποῦ τὸ ἔβαλες καὶ δὲν φαίνεται;» ἐρωτᾷ ὁ κρεωπώλης ἐκπληκτός. «Υπὸ τὸν πύλον», ἀπαντᾷ ὁ ἀρτοποιὸς καὶ ἀπέρχεται θριαμβευτικῶς.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Τῆς ἀληθείας ἀριστος ἐρευνητὴς, τοῦ ψεύδους δὲ καὶ τῆς χυκίας ἀμείλικτος ἐπικριτὴς ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἔδρας μέχρι τῆς ἐν ταῖς ἀνωτάταις κοινωνικαῖς τάξεσιν ἀναστροφῆς αὐτοῦ, μόνην τὴν ἀρετὴν ἐλάτρευσε, αὐτὴν ἐτίμησε καὶ δι' αὐτῆς ζῇ ὁ ἐν Βυζαντίῳ τῷ 1859 γεννηθεὶς καὶ ἐν παιδείᾳ καὶ νομοθεσίᾳ Κυρίου ἀνατροφεὶς μὲ ὅλας τὰς εὐσεβεῖς παραδόσεις τῆς ἀποικομένης γενεᾶς Βασίλειος Μυστακίδης ἐφέντης. Νεαρὸς εἰσὶν τῷ 1876 ἀπεφοῖτα τῆς μιᾶς καὶ Μεγαλοπόλεως, ὡς ὁνομάζει αὐτὴν ὁ ἴδιος, τοῦ Γένους Σχολῆς, ἥτις ἐξ ἀκαλῶν ὁνύγων ἀπὸ τοῦ οἴκου παραλαβοῦσα αὐτόν, νέον παρέδιδε πλὴν μὲ Πύρρος καὶ ἐλπίδας κολλὰς εἰς τὸν περιβάλλοντα αὐτὴν κόσμον. Ἀλλὰ μόνῃ ἡ γυμνασιακὴ μόρφωσις δὲν ἐπήρκει βεβαίως διό βλέπομεν βραδύτερον τὸν Βασίλειον Μυστακίδην συνεχίζοντα τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ τελειοποιῶντα αὐτὰς ἐν Γερμανίᾳ μετὰ διδακτορικὸν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διπλώματος τῷ 1890.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται τὸ στάδιον τῆς πόλλατλῆς δρασεως αὐτοῦ. Νῦν βλέπομεν αὐτὸν διδάσκοντα ἐν Φιλικπομπόλει, εἰτα ἐν Καισαρείᾳ καὶ Θεσσαλονίκῃ γυμνασιάρχοντα καὶ τῷ 1896 προσκυλούμενον ὡς ἐπιμελητὴν (Conservateur) τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου, εἰτα δὲ καὶ βιβλιοφύλακα.

Τῷ 1893, πνευματικῆς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆς, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου τοῦ Γένους διδασκάλου Ἰωάννου Ἀριστοκλέους, τῆς ἔδρας τῶν Ἱστορικῶν, καλεῖται ἵνα ἀναλάβῃ αὐτὴν ὁ Βασίλειος Μυστακίδης.

Τὰς πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὴν ἐπιστήμην ἀπηρεσίας τοῦ ἀνδρός, ἀναγνωρίζουσα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐτίμησεν αὐτόν διὰ τοῦ βαθμοῦ Μουτεμαῖς καὶ τοῦ παρασῆμον Μετζίτι καὶ Ὁσμανιέ γ' τάξεως. Καὶ ξέναι δὲ Κυβερνήσεις ἐτίμησαν τὸν σοφὸν ἐπιστήμονα, πολλοὶ δὲ καὶ σοφαὶ τῆς Ἑσπερίας ἔταιρεια μέλος ἀντεπιστέλλον κατέστησαν αὐτόν.

Πολλή και ποικίλη είναι η συγγραφική αὐτοῦ δράσις, ὥς τε δημοσιογράφοι ἐν πολιτικαῖς ἐφημερίαις τῆς πρωτευούσης, καὶ ὥς λογογράφου καὶ κριτικοῦ ἐπισημονος εἴτε ἐν περιοδικοῖς εἴτε ἐν ἰδίαις αὐτοῦ συγγραφαῖς. Ὁ «Παρνασσός», ἡ «Ἑβδομάς», τὸ «Δελτίον τῆς Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας», ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», ἡ «19 ἑκατομμυρίων» (Ε. Κυριακίδου), τὸ «Περιοδικὸν τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου», ἡ «Ἑβδομαδιαία Ἐπιθεώρησις», περιέλαβον ἐν ταῖς σελίδι αὐτῶν διαφόρου ὧς ἐπιστημονικῶς αὐτοῦ πραγματείας. Γνωστὴ εἶναι ἡ συνεργασία αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηναίων» τοῦ Καμπούρογλου καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Σελίς. Τὰ μετὰ τὴν ἄλυσιν· τιμητικὴ δὲ δι' αὐτὸν ἡ συνεργασία αὐτοῦ (1897) ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Γαλλικῷ περιοδικῷ διὰ τῆς «περὶ Μαρτίνου τοῦ Κρουαίου τῶν συγγραμμάτων καὶ χειρογράφων αὐτοῦ» διασημοῦ πραγματείας αὐτοῦ, καὶ αἱ δαπάναις τοῦ πρίγκιπος Γ. Μαυροκορδάτου γερμανιστὶ ἐν Στουτγάρδῃ (μετὰ προλόγου ἐλληνιστὶ) ἐκδοθῆσαι «Βυζαντιναὶ Γερμανικαὶ Σχέσεις ἐπὶ τῶν Ὁθόνων». Πρωτοτυπία διακρίνει καὶ τὰ διδακτικὰ αὐτοῦ ἔργα «Ρωμαϊκὴ Ἱστορία» καὶ «Γεωγραφία Πολιτικὴ» (δίτομος ἐν 33 τυπογρ. φύλλοις), ἧς μάλιστα καὶ Ἐπιτομὴ ἰδίᾳ ἐξεδόθη. Ἀξιόλογος προσέτι εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἀπαγγελθεῖσα πραγματεία «περὶ τῆς πικροδαιότητος τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας», ἥτις ἐδημοσιεύθη ἀμέσως κελεύσει τῆς Α. Θ. Παναγιώτητος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ Ἀέτω ἀφιερῶθη διὰ μικροῦ ἀλλ' ἐκφραστικοῦ προλόγου. Ταύτης τῆς πολυμεροῦς πραγματείας οἶονεῖ παράρτημα ἐγγράφῃ χάριν τῶν Ἀκτικῶν ἡ κατωτέρω δημοσιευμένη περισπούδατος τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν διδασκάλου πραγματεία.

ΙΕΜΕΝΗ

Μιναῖοι, Σαβαῖοι, Χιμναρίται ἢ Ὀμηρίται (α—)

Χιμναρικὴ Ἐπιγραφικὴ—Νομισματικὴ.

Α'.

§ 1. Δημῳσιεύον τὴν πραγματείαν, ἣν ἀπέγγειλα κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν τελειῶν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς «περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς χρησιμότητος καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπιστήμας» λόγον ἐποιούμην πρὸς ἄλλοις καὶ περὶ τῆς *χιμναρικῆς-σαβαϊτικῆς ἐπιγραφικῆς* ἐν τῇ Ἀραβίᾳ¹⁾.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου Ἀκτικῆς ἐν βραχεὶ ἡτοίμασα τὸ κατωτέρω δημῳσίευμα, μὴ πεπλούτισμένον μὲν διὰ πολλῶν σημειώσεων καὶ πραγματίων πρὸς ἐπίδειξιν, κεκοσμημένον ὁμῶς δι' ἀποτυπώματος τακτικοῦ τοῦ *χιμναρικοῦ ἀλφοβήτου* πρὸς γνῶσιν καὶ χρῆσιν τῶν πολλῶν.

§ 2. *Οἱ Χιμναρίται* (α—,) 9 11 14)²⁾ διέλαμψαν ἐν τῇ λαμπροτέρῃ χώρᾳ τῆς ἀραβικῆς χερσονήσου, τῇ λεγομένῃ *Εὐδαίμονι Ἀραβίᾳ*. Εἶναι οἱ κάτοικοι τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀραβίας, ὅπου σήμερον κατέχει ἡ *Ἰεμένη*.

Ἐν τῇ Ἰεμένῃ καὶ πρὸς Β ταύτης ἔζησαν καὶ ἤκμασαν ἀρχαιότερον καὶ οἱ *Μιναῖοι* καὶ *Σαβαῖοι*, «οἱ πολυανθρωπότεροι τῶν Ἀραβικῶν ἔθνων ὄντες»³⁾ καὶ τὰ κράτη αὐτῶν. Ὁ Διόδωρος ἀριστα περιγράφει τὴν χώραν ταύτην τῆς μεγάλης Ἀραβίας καὶ γεωγραφεῖ αὐτὴν «νέμονται δέ, λέγει, οἱ Σαβαῖοι τὴν εὐδαίμονα λεγομένην Ἀραβίαν φέρουσιν τὰ πλεῖστα τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ θρεμμάτων παντοδαπῶν, ἐκτρέφουσιν πλῆθος ἀμύθητον. Εὐωδία τε γὰρ αὐτὴν πᾶσαν ἐπέχει διὰ τὸ πάντα σχεδὸν τὰ ταῖς ὁσμαῖς πρωτεύοντα φύεσθαι κατὰ τὴν χώραν

¹⁾ Σελ. 27.

²⁾ Ὁ βουλόμενος ἰδέτω περὶ αὐτῶν καὶ τὰ ἐν Ἑγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ τῷ *Καμου-αλ-αλλιάμ* τ. Γ'. σ. 1991 καὶ ἐν λέξει *ميمنا*.

³⁾ Διόδ. Σικ. Γ'. 46. Πρὸς Στράβ. 768.

« ἀνέκλειπτα ». Καὶ ὀνομαῖαι ὁ αὐτὸς ἱστορικὸς τὰ εὐώδη φυτὰ καὶ τὰ ἀρωματικά ἐν γένει, περὶ ὧν ἐκ τῆς Οἰκονομικῆς καὶ τῆς Ἐμπορικῆς Γεωγραφίας ὀλίγα γινώσκουμεν. « Κατὰ τὴν παρὰ τὸν φῦεται τὸ καλούμενον » **βάλσαμον**¹⁾ καὶ **κασία** καὶ **πόα** τις ἄλλη ἰδιαίτη φύσιν ἔχουσα . . . » κατὰ δὲ τὴν μεσόγειον ἐπίσης δένδρα μεγάλα **λίβανωτοῦ** καὶ **σμέρνης**, « πρὸς δὲ τοῦτοις **φοίνικος** καὶ **καλάμου** καὶ **κινναμώμου** καὶ τῶν » ἄλλων τῶν τοῦτοις ὁμοίαν ἔχόντων τὴν εὐωδίαν ». Τὴν εὐωδίαν ταύτην ἐξηγεῖται ὁ Σκελιώτης λέγων « θέλει γὰρ τις φαίνεται καὶ λόγον κρείττων ἢ προσπίπτουσα καὶ κινούσα τὰς ἐκάστον αἰσθήσεις **εὐωδία** » καὶ ὀλίγον κατωτέρω περιγράφων τὰ τῆς εὐωδίας προσαγορεύει αὐτὴν **ἀμβροσίαν**. Κατὰ τὴν ἑαρινὴν ὥραν, ὅταν ἄνεμος ἀπὸ γειος ἐπιφανῇ συμβαίνει τὰς ἀπὸ τῶν σμυρνοφόρων δένδρων καὶ τῶν ἄλλων « ἀποπνεύμενας εὐωδίας διδνεῖσθαι πρὸς τὰ πλησίον μέρη τῆς θαλάσσης ». Κομιζούσης τῆς αἴρας τὴν ἀπόρροιαν τῶν εὐωδεστάτων, προσπίπτει τοῖς προσπλέοντι τὴν παρὰ τὸν μίγμα εὐωδίας προσηνὲς καὶ πολὺ, πρὸς τοῦτοις δὲ ὑγιεινόν, πρόσφατον καὶ νεαρόν ἀπ' αὐτῆς τῆς θείας φύσεως, ὥστε « τοὺς μεταλαμβάνοντας τῆς ἰδιότητος δοκεῖν ἀπολαύειν τῆς μυθολογούμενης **ἀμβροσίας** διὰ τὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐωδίας μηδεμίαν ἑτέραν » εὐρίσκειν οἰκίαν προσηγορίαν ».

§ 3. Ἐπὶ τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Διοδώρου καὶ τοῦ Στράβωνος, περὶ ἧς ἀμέσως κατωτέρω, στηρίζονται καὶ ὅσοι τῶν νεωτέρων περιηγητῶν περὶ τῶν μερῶν τούτων ἔγραψαν, τὴν νεωτέραν αὐτῆς τύχην καὶ κατάστασιν περιγράφοντες. Καὶ ὁ Στράβων τὴν τῶν Σαβαίων χώραν καλεῖ **εὐδαιμονεστάτην**²⁾ καὶ αὐτὸς περιγράφει αὐτὴν παρέχουσαν σμέρναν καὶ λίβανον καὶ κιννάμωμον, κατὰ δὲ τὰ παραλία καὶ **βάλσαμον** καὶ ἄλλην τινὰ **πόαν εὐώδη**, ταχὺ δ' ἐξίτηλον τὴν ὁσμὴν ἔχουσαν.

Ὁ Διόδωρος φιλοσοφῶν περὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπιβηταιῶν τὸ γνωστὸν ὅτι οὐδὲν ἐν τῇ γῇ καλὸν ἀμικτον κακοῦ παρατίθεται ἐν τῇ ἐπομένῃ παραγράφῳ ὅτι ἡ τύχη τοῖς τηλικούτοις δωρήμασι καὶ τὸ βλάπτειν παρέξενε καὶ τὸ νοθεύει τὸς εὐωδίας διὰ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν ἵνα καταφρονῶσι τῶν θεῶν διότι κατ' αὐτοὺς τούτους τοὺς εὐωδεστάτους

¹⁾ Ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Pihan (1847) φιλοπονηθέντι Glossaire des mots français tirés de l'arabe, du persan et du turc φέρεται Balsamier د-ه haume, δένδρον, παράγον τὸ βάλσαμον τῆς Μένκας ἢ τῆς Ἰουδαίας, **μπελεσάν**. Ὅρα προσέτι Λεξικὸν I. Χλωροῦ ἐφ' ἑνὶ ἐν λέξει: **سم-ه** **μπελεσάν** καὶ **سم-ه** **μπαλοάμ**, ἢ **βαλοαμίνη**. Περί λίβανωτοῦ καὶ κασσίας, περὶ ὀνομάτων τῆς Ἀραβίας ὅρα Ἡρόδ. Γ' 107—113.

²⁾ Στράβ. 778. Προβλ. τὰ ἀνὰ αὐτὰς **σχεδὸν λέξεις** καὶ παρὰ Διοδώρῳ ἐνθ' ἀνωτέρω καὶ Ἀγαθαρχίδαν ἐν George, Greek Minutes (Didot) Α' de Mare Erythrae.

* Ἀγαθαρχίδας, γεωγράφος Κνίδιος, συγγραφέας (160 π. Χ.) περίπλου τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

δρυμοὺς καὶ τὰ κοινὰ ὅλη πληθὺς ὑπάρχει ὕψους, οἵτινες ἔχουσι χροῖμα φοινικοῦν, μήκος σπιθαμῆς ἡ, δάκνουσι δὲ ἀνιάτως.

Ἐν τῇ Εὐδαιμονίᾳ Ἀραβία, τῇ Τεμένῃ, ἐν ἣ διέλαμψαν οἱ **Μινῆται**, οἱ **Σαβαῖοι** καὶ οἱ τοῦτοις, κατὰ τοὺς Ἀραβας, ἐν τῇ διοικήσει τῆς χώρας διαδεξάμενοι **Χιμναρῖται**, σήμερον πέντε ἔχομεν πόλεις εὐδαιμόνας, τὴν **Savah** (ساف), τὴν **Δοχεῖγι** (دخيجي), τὴν **Χοδεῖδᾶ** (خوديداه), τὴν **Μόχαν** ἢ ὀρθότερον **Μόχαν** (موحان) καὶ τὸ **Ἀδεν** (ادن) πέραν τοῦ πορθμοῦ τῆς Ἐρυθρᾶς ἐν τῷ Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ. Πᾶσι περιέχονται ἐν τῷ βιλαετίῳ τῆς Τεμένης, ὑπερ πρὸς Β. ἐπὶ ἐκτεινόμενον καὶ αὐτὸ τὸ παρὰ τὸν πόλισμα, τὸ **Κουνφουδά**, περιλαμβάνον τοῦλάχιστον πενήκοντα χιλιόμετρα ἐπὶ πέραν τοῦ ἀκρωτ. « Ρας-αβανμισιρά », (19°, 30' Β. Π.) ἐκεῖ εἰσχωρεῖ, ὅπου ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ βιλαετίου **Χεδζᾶς**. Ἐν τῷ βιλαετίῳ τούτῳ κείνται αἱ **Ιερὰ** τοῦ Μωαμεθανισμοῦ πόλεις, ἡ τε **Μένκα** καὶ ἡ **Μεδινά**, αἵτινες μετ' οὐ πολὺ σιδηροδρομικῶς καὶ μετὰ τῆς Λαμασκῶν συνδεθήσονται, Αὐτοκρατορικῇ ἐπινεύσει τε καὶ προστασίᾳ.

Καὶ ἡ μὲν **Savah** εἶναι μεσογαία, ἔδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, συνδέεται δὲ δι' ὁδοῦ καλῶς κατεσκευασμένης 280 χιλιομέτρων μετὰ τῆς **Χοδεῖδᾶς**, ἥτις εἶναι τὸ ἐπίσημον ἐπίνειον ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ **Χοδεῖδᾶ** ἔχει πρὸς Β. τὴν **Δοχεῖγι** ἀμφοτέρωθεν πόλιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. αὐτῆς (200 χ. μ.) πάλιν ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς, τὴν **Μόχαν**, τὴν κοινότερον **Μόχαν**, ἥς τὸ ὄνομα γνωστότατον ἐκ τῆς καλλιτεῖς ποιότητος τοῦ καφέ, δν παράγει.

B.

§ 4. Ἡ **Γεωγραφία** τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου ἰδιαίτητα ἐμελετήθη ὑπὸ τοῦ **Ἐλ-Χαμδανί**, υἱοῦ τῆς Τεμένης. Ὁ **Ἐλ-Χαμδανί** ὡς ἐκ τῆς Ἀραβικῆς Γραμματολογίας γινώσκουμεν, ὑπῆρξε συγγραφεὺς αἰσθηματίας καὶ ἐνθουσιᾶδης διὰ τὰς ἀρχαιότητας τῆς Εὐδαιμόνος Ἀραβίας, διὰ τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐμπορίας αὐτῆς, διὰ τὰ ἡρειπομένα φρούρια, τὰ ὑπομνησκοντα, ὡς λέγει, τὸ ἀρχαῖον μεγαλεῖον τοῦ βασιλείου τῆς Σαβά. Ἡ περιγραφὴ αὐτῆς τῆς χερσονήσου ἢ ὑπὸ τοῦ **Ἐλ-Χαμδανί** ἐξεδόθη ὑπὸ D. H. Müller καὶ ἐμελετήθη ὑπὸ

¹⁾ Προβλ. Στράβωνα αὐτόθι « ὅφεις δὲ σπιθαμιαῖοι φοινικοὶ τὴν χροῖαν προσαλλόμενοι καὶ μέχρι λαχόνος, τὸ δῆγμα ἔχοντες ἀνήκουστον ». Περιέργα τὰ περὶ τοῦ διγματος τῶν ὕψους καὶ τὰ περὶ τούτων. Ὅρα

καὶ Ἀγαθαρχίδ. τ. Α' σελ. 187—88 τῶν Μ. Γεωγράφων (ἔκδ. Didot). Ὅρα καὶ Ἡρόδ. Γ' 108.

²⁾ Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ παλαι τε (κατὰ τὸν Ἑδρισί) καὶ νῦν καὶ τῆς Ἀραβίας.

³⁾ Ἐν νεωτέροις τουρκικοῖς χάρταις καὶ **ساف** ὡς ἐν τῷ γενικῷ χάρτι τῆς ὅλης Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τῷ 1318 ἐνταῦθα τυπωθέντι ὑπὸ κλίμ. 3,000,000.

τοῦ *Sprenger*, εἶναι δὲ ἀξία μελέτης παρὰ τοῖς ἐπαίουσιν ¹⁾. Ἀπόσπασμα δὲ ἐκ τοῦ *H'* περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἰερμένης βιβλίου τοῦ *Ikhlil* ἐδημοσιεύθη ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν Γερμανικῇ μεταφράσει ὑπὸ τοῦ *D. H. Müller* κατὰ τὸ τέλος τῆς περιγραφῆς τῆς Συλλογῆς **Ἀρχαιοτήτων τῆς Ν. Ἀραβίας** (*Südarabische Alterthümer in Kunsthist. Hofmuseum*, ἐν Βιέννῃ (1899), εἰς ὃ καὶ ὁ τὰ εἰδικὰ βουλόμενος παραπέμπεται, ὡς καὶ εἰς τοῦ αὐτοῦ λαοίου, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ ἱεροῦ ἀνδρὸς καὶ νῦν γενικοῦ προξένου τῆς Γερμανίας ἐν Σμύρνῃ κ. *Mordtmann*, τὰ **Σαβαῖα Μνημεῖα** (*Sabäische Denkmäler*, ἐν Βιέννῃ (1883) καὶ εἰς τοῦ *Derenbourg* τὴν περιγραφὴν τῆς **Συλλογῆς** τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν (1884) καὶ τὴν τῆς Συλλογῆς τοῦ Λούβρου (1885).

Ἐκ τοῦ μαζικοῦ ἄρθρου ἐπὶ τῇ λέξει **Σαναά** τοῦ ἀπαντωνίτος ἐν τῷ λεξικῷ τοῦ *Jacut* ²⁾, τοῦ **Ἐρ-Ρουμί**, τῇ βοηθείᾳ φίλου Γερμανοῦ, βαθυτάτου γνώστου τῆς Ἀραβικῆς τοῦ κ. *Suseheim*, ἀπέσπασα ὀλίγας σημειώσεις, τὸ πρῶτον ἑλληνιστὶ ἤδη δημοσιευόμενας.

Ἡ πόλις **Σαναά** ὠνομαζέτο κυρίως **Ἀζάλ** (أزال), πότε ὅμως καὶ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἐπῆλθεν ἡ μετονομασία αὕτη οἱ λέγοντες τοῦτο Ἀραβες συγγραφεῖς εἰρίσκονται ἐν ἀσυμφωνίᾳ. Τινες τούτων ἀνάγουσι τὴν ὀλλαν τῷ ὀνόματος εἰς τὰς Ἀθησινιακάς ἐπιδρομὰς.

Οἱ Ἀθησίνιοι — ἀναφέρεται καὶ ἀρχηγὸς αὐτῶν ὁ Βεχρίζ — εὐρεθέντες πρὸ ὀχυρωτάτων τειχῶν καὶ οἰκοδομῶν λιθίνων ἀπεκάλεσαν τὴν πόλιν «ὀχεράν οἰκοδομήν». Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἡ πόλις ὠνομάσθη **Ἀζάλ** κατ' ἔθος ἐπικρατοῦν παρ' ὅλοις τοῖς λαοῖς, ἦτοι κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς καὶ συνοικιστοῦ, τοῦ **Σαναά**, υἱοῦ τοῦ **Ἀζάλ**, υἱοῦ τοῦ **Γιακτάν**, υἱοῦ τοῦ **Ἀβίρ**, υἱοῦ τοῦ **Χαλί**.

Τοῦτου ἕνεκα ἡ πόλις ἄλλοτε μὲν ὠνομαζέτο **Ἀζάλ**, ἄλλοτε **Σαναά**.

Ἡ **Σαναά** εἶχε πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ γραφόντος συγγραφῆος **ἐννέα** πόλεις, διὰ μίας δὲ μόνης οἱ ξένοι ἠδύναντο ἵνα εἰσελθῶσιν εἰδικῇ ἀδείᾳ τοῦ ἀρχόντος ἐμφωδιασμένοι. Δηγοῦνται δὲ ὅτι ἡ **Σαναά** κατεστράφη ὑπ' ἀνδρὸς, ὅστις εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς πύλης τῆς παρὰ τὴν πεδιάδα **μα-φί** (Бади хатл), ὅτι δὲ ὁ ἡγεμὼν κατόκει εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μιλίου ἀπὸ τῆς πόλεως, εἶχε δὲ πάντοτε παρ' ἑαυτῷ δύο θαλαμηπόλους εἰς ἀπόστασιν βολῆς βέλους. Παρ' ἑκατέρῳ τῶν θεραπόντων

τούτων ἦτο τεθειμένος μέγας κώδων, ὅστις συνεδέετο διὰ χρυσοῦς ἀλύσειας πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, διὰ τῆς κρούσεως δὲ τοῦ κώδωνος ἑκάστοτε ἐσημαίνετο τῷ ἡγεμόνι ἢ προσέλευσις ξένου ὑψηλοῦ προσώπου ἢ ἀπεσταλμένου.

Ὁ Ἀβραχαιτὸν ἀνήγειρεν ἐν **Σαναά** τὴν μεγαλοπρεπὴ οἰκοδομήν **Ἀλ-Κουλαῖς**, ἣτις κατέστη κατ' ὀλίγον προσκύνημα.

Ἐκ τῆς **Σαναά** κατήγετο ὁ μέγας **Ἀβδ-ουρ-ραζζάκ ἱβν Χαμὰμ ἱβν ναφι-Ἀβουβδουρ-ιλ-χιμναρί-ις-Σανανί** (126—211 τῆς Ἑγείρας), εὐσεβέστατος σοφὸς περιώνυμος ἐπὶ ταῖς δογματικαῖς καὶ θρησκευτικαῖς αὐτοῦ γνώσεσιν.

§ δ. Ὁ ἀριστος γεωγράφος **ἱβν-Βατούτα**, ὁ ἰδίῳις ὅμμασι περιηγθεὶς τὰς χώρας ταύτας, λέγει περὶ **Σαναά** τὰδε κατὰ τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ *Defrémery* ³⁾ «C'est l'ancienne capitale du pays de Yemen, grande cité, d'une belle construction, bâtie de briques et de plâtre; elle est abondamment pourvue d'arbres, de fruits et de grains; son climat est tempéré et son eau excellente. Une chose étonnante, c'est que la pluie ne tombe que dans le temps de grandes chaleurs, et que plus souvent elle tombe dans cette saison tous les jours après midi. C'est pour cela que les voyageurs se hâtent vers ce moment, d'arriver à la station, afin de ne pas être atteints par la pluie... San'd est entièrement ravée, et lorsqu'il pleut, l'eau lave et nettoie toutes ces rues...»

Ἐν τῇ Περιηγίσει τοῦ *C. Niebuhr*, ἣν εἶχον μὲν ἐν χερσὶ, δὲν ἐμελέτησα ὅμως, ἀξίαν πάσης μελέτης οὖσαν, ἕνεκα τῶν πολλῶν μου ἀσχολιῶν καὶ φροντίδων φέρεται ἐν ἰδίᾳ ὀλοσελίδι εἰκόνη ἢ εἰς τὸν ἡμέτερον τῆς **Σαναά** παρουσίας τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς, ὅστις πρῶτος κατὰ ἱεραμεσοῦντα τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα ἐπιστημονικῶς ἐξηρεύνει τὴν Ἀραβικὴν χερσονήσον ἐν ἑτέρῳ δὲ ὁροίᾳ ὁ χάρις τῆς πόλεως ταύτης, εἰς ὃν παραπέμπεται ὁ βουλόμενος, ὡς καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν ⁴⁾.

¹⁾ Τόμ. β' σ. 176 καὶ ἐ. ἐκδοαὶς Παρισίων 1854 *Voyages d'Ibn Batouta*. Ὁ ἱβν Βατούτα, γεωγράφος, περιηγητὴς ἐκ Ταγγέρης, ἤκμασε μεσοῦντος τοῦ 13^{ου} αἰῶνος. Ὅρα περὶ **Σαναά** καὶ ἱβν Βατούταν ἐν σημ. 1.

²⁾ Ἐννοῶ τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐπιγράφεται «Voyage de Gopenhage—C'ple» ἐν Ἀμστελδάμῳ καὶ Οὐτρέχτῃ 1776 καὶ 1779 ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, 2 τόμοι εἰς 4ον καὶ σὺν τὴν *Description de l'Arabie* ἐν Παρισίοις 1779, 2 τόμοι, πόλιν εἰς 4ον. Ἡ περιγραφὴ τῆς Ἀραβίας ὑπὸ *Niebuhr* ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν Κοπεγχάγῃ, εἰτα δὲ γαλλιστί ὅλκ' ἐπειδὴ ἡ μετάφρασις ἢ εἰς τὴν γαλλικὴν ἦτο πλημμελής, ἢ δὲ χρησιμότης τοῦ συγγραμματος μέγιστη, ἀπεφασίσθη ἡ ἀναδημοσίευσίς τοῦ ἔργου, διορθωμένου ὑπὸ τοῦ *de Guignes*.—Ἐν σελ. 311 καὶ εἰκ. XXIX ἡ παρουσίασις. Ἐν σελ. 332 καὶ XXX ὁ χάρις τῆς **Σαναά**, ἢ δὲ περιγραφὴ ἐν τοῖς ἐξῆς. — Ὁ *Pulgrave* (ἐκδ. Παρισίων 1886 ἐν

³⁾ *Al Hamdānis*. Geographie der Arabischen Halbinsel, ἐν Λεῦδῃ 1884 καὶ 1891. 2 τόμ. Ἀναγνώτοι ὁ βουλόμενος τὰ προλεγόμενα τοῦ β' τόμου περὶ τε τῶν χειρογράφων τοῦ *Χαμδανί* καὶ τῆς τέχνης αὐτῶν. Ὁ *Χαμδανί* ἀπεβίωσε τῷ 334 ἔτει τῆς Ἑγείρας. *Probl. Huart*, Litterature arabe, Paris 1902 σ. 299.

⁴⁾ *Jacut's*, Geogr. Wörterbuch, ἐκδ. Wostenfeld ἐν Λεοβίτῃ 1868 τόμος I^{ος} τεύχ. Α' σ. 420-426 ἡ λέξις **Σαναά**. Ὁ *Jacut* γνωρίζεται ὑπὸ τὸ ἐπίθετον *Er-Roumi*, διότι κατήγετο ἐξ Ἑλλήνων. Ὅρα προχείρως *Huart*, Litterat. arabe σ. 301 ἀπεβίωσε τῷ 1229 μ. Χ.

§ 6. Ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς γνώσεις, ἃς ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων λαμβάνομεν περὶ τῆς χώρας ταύτης τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου, περὶ τῶν κατοίκων καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς, οὐδεμίαν ὁμῶς εἶδησιν ἀκριβῆ περὶ τῆς πολιτικῆς ἐν αὐτῇ καταστάσεως κατέχομεν. **Μοναρχοῦνται** πᾶσαι καὶ εἰσὶν εὐδαίμονες, λέγει ὁ **Στράβων**¹⁾ καὶ ἔχουσι καλῶς κατεσκευασμένας οἰκίας καὶ ἱερὰ καὶ ἀνάκτορα, διαδοχὴ δὲ τοῦ θρόνου ἐγένετο κατὰ διάφορον, ὡς λέγεται παρὰ Στράβωνι, καθεστῶτα νόμον, ὁ δὲ διάδοχος **ἀντιγράφει βασιλικῶς**. Ἄλλο τι δὲν γινώσκεται, ἐπὶ δὲ ἔαν ὁ βουλούμενος προσθέσῃ εἰς τὰ ἀξιαντάς τῶν Στράβωνος καὶ τὰ παρὰ Διοδώρῳ²⁾ λεγόμενα, περὶ ὧν οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ καὶ τόπου.

α'. Καὶ οἱ μὲν **Μιναῖοι** κατὰ τὰς τελευταίας ὁδοὺς μελέτας τοῦ *Hommel* κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τοῖς *Beil: tñs Allgem: Zeitung* τοῦ Μονάχου (1889 ἀρ. 291), εἶτα δὲ καὶ ἐν ἄλλοις βιβλίοις, κυρίως δὲ τοῦ *Winckler* (1898) καὶ τοῦ *Weber* (1901-02)³⁾ ἀποδεικνύονται πολλῶ ἀρχαιότεροι τῶν Σαβαίων, οὐχὶ δὲ σύγχρονοι αὐτῶν ἐν τε τῇ ἀκμῇ καὶ τῇ κινήσει, ὡς συνεπαίγεται ἐκ τοῦ ἐπιγραφικοῦ ὕλικου, ὅπερ κατὰ τὰς συνεχεῖς αὐτοῦ εἰς Ἀραβίαν περιηγήσεις ὁ *Glaser* συνέλεξε καὶ μετὰ φειδοῦς ἐμάλετ' αὐτὸ καὶ μελετᾷ ἐτι. Οὕτως οἱ Μιναῖοι ἀπὸ τοῦ 750 π. Χ. δὲν ἀκούονται καὶ ἐν παρακμῇ εὐρηνται, οὐχὶ δ' ἐν ἀκμῇ, τὴν δὲ ἀκμαίαν αὐτῶν καὶ ἐνεργὸν ἐμπορίαν διενήργουν πολλῶ ἀρχαιότερον. Ἡ τῶν Μιναίων ἐποχὴ νῦν ὁρίζεται ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰῶνος μέχρι τοῦ Η', ἐξότον τὸ τῶν Σαβαίων ὄνομα ἀρχεῖται ἐπιβαλλόμενον καὶ ἀντικαθιστῶν ὑφ' ὅλας τὰς ὁψεις τῶν Μιναίων τὴν τε δύναμιν καὶ τὸ κράτος. Ἡ ἀκμὴ μάλιστα τῶν Μιναίων περὶ τὸ 1000 π. Χ. κορυφούται, ὅτε ἐν χερσὶν αὐτῶν ἦτο καὶ πᾶσα ἡ ἐμπορικὴ κίνησις ἀπὸ τῆς Ν. Ἀραβίας μέχρι τῶν βορείων μερῶν τῆς Χερσονήσου, μέχρι καὶ τῆς Αἰγύπτου, τῆς περὶ τὸ Πηλοῦσιον χώρας καὶ τῆς Γάζης δι' ἧς συνεκοινῶνουν μετὰ τῶν τῆς Μεσογείου παραλίων.

δυσὶ τόμοις δόν) τὴν περιήγησιν αὐτοῦ *Une année de voyage dans l'Arabie centrale* ἀφιέρει τῇ μνήμῃ τοῦ *Carst. Niebuhr*, τοῦ πρώτου πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμισίου αἰῶνος διανοῦσαντος εἰς ἀληθεῖς ἐπιστημονικὰς ἐρεῖνας τὴν χερσονήσον καὶ τὰς ἀπαιτουμένας ὁδηγίας εἰς τοὺς ἐφεξῆς ἐρευνητὰς καταλιπόντος.

¹⁾ *Στράβ.* 768.

²⁾ *Διόδ.* *Σικ* Γ, 47. *Περδλ.* γ'. *Geogr. Gr. Min.* Α, σ. 189.

³⁾ *Altorient: Forsch.* 1898, καὶ *Weber* ἐν *Mitth.: d. Vorderasiat. Gesellschaft*, 1901 καὶ ἐξῆς. *Das alter d. minaischen Reiches*, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ *Müller* καὶ τοῦ *Mordtmann*.

Οἱ Μιναῖοι ἔχρουντο πρὸς τοῦτοις καὶ διαλέκτῳ διαφερούσῃ πρὸς τῆς τῶν Σαβαίων, μᾶλλον ἀρχαιότερους τύπους ἔχούσῃ, ὡς ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν φανερόν, ἔσχον δὲ πρώτην ἐπίσημον πόλιν τὴν **Κάρναν** ἢ **Κάρναναν**, τὴν νῦν **Μεῦν α-**¹⁾. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἡκμασαν βασιλεῖς **τούλάχιστον εἴκοσι καὶ πέντε**, ὡς ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν διεγνώσθη, ἴσως δὲ καὶ ὧλοι²⁾ ἔαν μάλιστα ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἐδάφους ἀνστηρότεροι ἐρευνᾶν ἀκολουθήσωσι ταῖς μέχρι πρὸ πενταετίας ἢ ἑξαετίας γενομέναις, ἐξ ὧν αἱ νέαι πληροφορίαι αἱ ἐν ταῖς γραμμαῖς ταύταις κατατεθειμέναι³⁾. Ἡ ἐπίδρασις δὲ τῆς **Κάρνας** ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς γείτονος Παλαιστίνης σήμερον δὲν διαμφισθητεῖται οἱ Μιδιανῖται ἢ Μαδιανῖται εἶναι αἱτοὶ οἱ τῆς **Μουσορί**⁴⁾ κάτοικοι, οἱ βασιλεῖς⁵⁾ καὶ ἱερεῖς. Κατὰ τὰς ἐβραϊκὰς παραδόσεις (*Γεν. ΚΕ' 5*) μεταξὺ τῶν υἱῶν τοῦ Μαδγὰμ κατατάσσεται καὶ ὁ **Ἀβειδά**, ὄνομα δὲ τοιοῦτο φέρονται διάφοροι βασιλεῖς Μιναῖοι, τῆς γῆς δὲ Μαδιὰμ, ἦτοι τῶν Μαδιαντῶν, ἦτο ἀρχιερεὺς ὁ πενθερὸς τοῦ Μωσέως ὁ **Ἰερώ** (**Ἰοθὼρ**), ὄνομα, ὅπερ ἐπίσης ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ἀραβικοῖς τῶν χρόνων ἐκείνων (*Ἐξοδ. Δ', 15* καὶ ἐξῆς). Ὡς διαβλέπει τις ἐκ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς πολλαὶ παραδόσεις βαθύτερον ἐξετάζομεναι καὶ ὁρθότερον ἐννοοῦμεναι ὑποστηρίζουσιν ὅτι οἱ Μιναῖοι ἦσαν οὐχὶ σύγχρονοι ἀλλ' ἀρχαιότεροι τῶν Σαβαίων καὶ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μωσέως μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Δαυὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος ἐτι ἱκμαζον (—925 π. Χ.).

Τὴν νέαν δὲ ταύτην γνώμην, τὴν ὑπεριοχύσαν, ὡς βλέπω, στηρίζουσι κατὰ τοὺς εἰδικούς καὶ αὐταὶ ἐτι αἱ ἀσσυριακαὶ ἐπιγραφαὶ αἱ περὶ τῶν ἐκστρατιῶν τῶν Ἀσσυρίων κατὰ τῆς Ἀραβίας λόγον ποιούμεναι. Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται τοῦ Η' αἰῶνος οὐδὲν ἀναφέρουσι περὶ ὑπάρχοντος ἐκεῖ ἐν τῇ Β. Ἀραβίᾳ βασιλείου τῶν Μιναίων ἢ περὶ τούτου δὲ σιγὴ μὴνύει σαφῶς τὴν διάσπασιν τῶν πόλεων τῶν Μιναίων, τὴν κατάλυσιν τοῦ βασιλείου αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ τῆς ἐποχῆς ταύτης **μιναῖται** ἐπιγραφαὶ σχεδὸν οὐδὲν περὶ τῶν ἑσπερικῶν συμβεβηκότων ἢ τῶν σχέσεων πρὸς τὰ πέριξ ἔθνη ἐξαγγέλλουσιν.

¹⁾ Περὶ ταύτης ὄρα *Palény J. Asiat.* 1872, σ. 534 καὶ *Mamel d'Histoire de Chronologie de tous les Etats du Globe* ὑπὸ *Stokvis*, ἐν Λεῖδῃ 1888, 42—44 περὶ Ἀραβίας. Πρῶτος ἀρχὸν Ἰεμένης ὁ Ἰαροῦδ τῷ 754 π. Χ.

²⁾ *Weber*, ἐνθ' ἀν. σ. 59-60. ἐν αἷς ὁ κατάλογος τῶν βασιλέων ἀναριθμῆται εἰς 27 ἢ 28.

³⁾ *Weber. Arabien u. d. Islam* 1901, ἐν Λειψίᾳ σ. 21 καὶ 26.

⁴⁾ Ἐτέρω ἢ ἐν Αἰγύπτῳ χώρα, ὡς ὁ *Winckler* ἀπέδειξε πειστικώτατα καὶ ἄλλη ἢ πρὸς τὰ Β τῆς Ἀραβίας καὶ πρὸς τὴν χερσονήσον τοῦ Σινᾶ νεόουσα. *Περδ.* τὸ σημ. **Μισιό**.

⁵⁾ *Ἰωβ. Β. 11* . . . Σωφὸρ ὁ Μιναίων βασιλεὺς παρεγένοντο καὶ Κ', 1 Σωφὸρ ὁ Μιναῖος. *Παραλειπ.* *Δευτ. Κ', 1, ΚΣΤ'. 7* . . . ἔδωκαν οἱ Μιναῖοι δῶρα τῷ Ὁζιᾷ . . . καὶ *Παραλειπ. πρ. Δ', 41*.

Ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀσσυρίων (Η' αἰών) βασιλεῖον Μινναίων δὲν ὑπῆρχεν ἐν ἀκμῇ, διότι ἄλλως αἱ ἀσσυριακαὶ ἐπιγραφαὶ μεταξὺ ἄλλων πολλῶν λεπτομερειῶν, ὧν γέμοναι, θὰ ἐποιοῦντο μνείαν συγκρούσεων καὶ πολέμων καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Μινναίους. Ἀναφέρεται π. χ. ὅτι ὁ Τυγλαθφαλάσαρ ὁ Γ' (745—727) ἐπέστησεν ἀρχόντα τοῦ **Μουκαρί**, διοικητὴν, ἄραβα **Ἰδιβήλ** ὀνόματι, ἐνῷ ὁ διορισμὸς θὰ ἐξηρτᾶτο ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν Μινναίων, εἰς οὗτοι διετήρουν τὸ κράτος αὐτῶν ἐπίσης ὁ Σαργῶν (722—705) τῆς Σαμαρείας γενόμενος κύριος ἐπραξε τὸ αὐτό. Καὶ οὗτος διώρισε διοικητὴν τὸν **Παρ-ού**, εἰς ὃν κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς οἱ Φιλισταῖοι, οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ Ἰδουμαῖοι, οἱ Μωαβῖται καὶ δῶρα ἀπέστελλον ἰσως ἵνα πείσωσιν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν, ὥς τοιαύτη τις ἀποτυχοῦσα ἀναφέρεται. Ἐν ἄλλαις λέξεσι λόγος περὶ βασιλείου Μινναίων κατὰ τὸν Η' αἰῶνα καὶ μετὰ τοῦτον ἐπὶ τῶν Σαργωνιδῶν ἐτι δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

β'. Οἱ δὲ **Σαβαῖοι** δὲν εἶναι μόνον οἱ διαδοχοὶ τῆς ἐν τῇ χειρσονήσῳ πολιτικῆς ὑπεροχῆς τῶν Μινναίων, ἀλλὰ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν καὶ τῆς γραφῆς αὐτῶν, εἰ καὶ πρότερον αὐτοὶ δὲν ἴσαν ἀγενστοὶ πολιτικῆς καὶ ἄλλης ἀναπτύξεως. Εἶναι ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἐν ταῖς τῶν Μινναίων ἐπιγραφαῖς ἀναφέρονται καὶ θεοὶ καὶ πάτρωνες καὶ βασιλεῖς τῶν Σαβαίων. Σχέσις τις ἄρα ὑπῆρχε γειτονίας, ἀλλ' ὅποια ἐν τοῖς καθέκαστα δὲν γινώσκεται, ὥς ἄνω εἶπον. Κατὰ τίνα δὲ τρόπον καὶ κατὰ τίνα **ἀκριβῶς** χρόνον ἐπεγένετο ἡ τοιαύτη ἀπὸ τῶν Μινναίων εἰς τοὺς Σαβαίους μετὰστασις τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ χειρσονήσῳ ὑπεροχῆς μένει τὸ πρᾶγμα παρὰ τοῖς ἀρμοδίους περὶ τὰς ζητήσεις ταύτας ὑπὸ συζήτησιν ἀκόμη¹⁾. Βεβαίως οἱ Σαβαῖοι διὰ μιᾶς δὲν ἐπεξετάθησαν, δὲν ἐπεβλήθησαν, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον, ἐτι δὲ διακόσμου καὶ πλέον κατὰ τὰς διασωζομένας ἐπιγραφὰς ἀπήτησεν ἡ τῶν Μινναίων καὶ τῶν ἄλλων γειτόνων, λαῶν τε καὶ πόλεων ὑπ' αὐτοὺς ὑποταγῇ. Ἡ περίοδος δὲ αὕτη, ἡ μεσάζουσα, καλεῖται νῦν ἡ τοῦ **Μουκαρίβ** καὶ τίσσεται μεταξὺ τοῦ 750^{ου} καὶ 700^{ου} ἔτους π. Χ. Περὶ τῆς περιόδου δὲ ταύτης ἀναμένονται δημοσιεύσεις καὶ ἀποκαλύψεις τοῦ Glaser, ἰδίως ἡ δημοσίευσις τῆς ἐξ ὑπερχύλων λέξεων ἐπιγραφῆς, ἣτις εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ἐπιγραφὴ τῆς Σιρβάνας** διότι ἐν ταύτῃ γίνεται λόγος περὶ μεγάλης ἡττης τῶν Μινναίων, οἵτινες, ὥς εἶπον ἄνω, οὐ μακρὰν ἐπιδρασιν ἔσχον ἐν τοῖς πράγμασι τῆς Ν. Παλαιστίνης²⁾. Οἱ Σαβαῖοι κατὰ τὸν Θ' καὶ Η' αἰῶνα βαθμηδὸν ἐκ τῆς κυρίας αὐτῶν χώρας

¹⁾ Weber a. 19.

²⁾ Weber, Sabaïtes : Altortumskunde a. 20, ἐν ᾗ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης καὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτῆς. Τῷ Weber ἀνεκρινώθη ἡ ἐπιγραφὴ ὑπὸ τοῦ Glaser, ἀλλ' οὐδὲ ἡ δημοσίευσίς αὐτῆς, οὐδὲ πλήρης ἀνάλυσις τοῦ περιεχομένου ἐπετράπη αὐτῷ. Τοιαύτη ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλληλεγγύη.

ἐκ τοῦ Ἀζόφ³⁾ ἐξετείνοντο πρὸς Ν ἢ τοιαύτη δὲ πρὸς Ν κίνησις αὐτῶν βεβαίως καὶ ἐκ τῆς προελάσεως τῶν Ἀσσυρίων ἔσχε τὴν ἀφορμὴν. Τέλος δὲ βλέπομεν ὅτι καὶ φόρον ἐπέλων Τυγλαθφαλάσαρ τῷ Γ' καὶ τῷ Σαργῶν κατὰ τὰς ἀσσυριακάς ἐπιγραφὰς μετ' ἄλλων, τῆς Μουκαρί π. χ. τῆς βασιλείας τῆς **Ἀριβί**. (Ὅρα κατωτέρω σ. 137, § 8).

Οἱ Σαβαῖοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον περιέλαβον ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν τὰς γείτονας χώρας, τὴν τε **Κατραμωῖτιν**⁴⁾, ἣτις ἰδίως φέρει σμύρναν, καὶ τὴν **Καταβανίαν**, ἣτις κατ' ἐξοχὴν φέρει λιθανωτὸν (**Σιράβ**, 768) καὶ διετέλσαν σχεδὸν ἀνεξάρτητοι μετὰ τὴν περίοδον τῶν 200—250 ἐτῶν (Μουκαρίβ) ὑπὸ βασιλεῖς, οἵτινες ἀνέλαβον τὸν τίτλον «βασιλεὺς τῆς Σαβά» καὶ τὴν ἑδρὰν αὐτῶν ἔστησαν εἰς τὴν **Μαριάβαν**, τὴν νῦν Μαριῖ (مری) καὶ κοινότερον **Σαβά**, ὥς εἶπον. Ἀλλὰ εἰς πάντα γινώσκοντα ὀλίγον τὴν ἱστορίαν τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων εὐεξήγητος ἡ τοιαύτη τῶν Σαβαίων κατὰ τὴν περίοδον ταύτην προκοπὴ καὶ ἀνύψωσις εἰς περικυπὴν βασιλείου ἢ κατάπτωσις τῆς τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων δυνάμεως φυσικῶς ἐπήνεγκε τὴν ἀνύψωσιν τῆς δυνάμεως τῶν Σαβαίων.

Δ'.

§ 7. Ἡ **Σαβά**, ἡ μητρόπολις αὕτη τῶν Σαβαίων, ἥς ἐρείπια διασώζονται, κεῖται ἐπὶ ὄρους εὐδένδρου⁵⁾ ἐκ τῶν ἐρείπειων δὲ αὐτῶν καὶ τῶν πέριξ ἐξαχθεῖσαι ἐπιγραφαὶ ὑπερεξήκοντα βασιλέων ὀνόματα ἐγνώρισαν ἡμῖν διότι περὶ τὰς ἑπτακοσίας ἐπιγραφὰς σαβαϊτικὰς ἐκ 37 διαφορῶν μερῶν τῆς Α' Τεινῆς τοῦ εὐπορωτάτου⁶⁾ τούτου ἔθνους συνέλεξε πρὸ 30 ἐτῶν ὁ Halévy⁷⁾, ὃν αἱ ὑπερεξήκοντα ὅλως νέαι διαφορὰν περιεχομένου, τέως ἀγνωστοί. Ἐκτοτε τὸ ὕλικόν πρῆξθη κατὰ πολὺ εἰς τὸ διπλάσιον μετὰ τὰς ἐπισκέψεις τοῦ Glaser καὶ μάλιστα τέλος ἔνεκα τοῦ ὕλικου, ὅπερ κατέφθασε καὶ διεσώθη ἐν ἰδίῳ

¹⁾ Ἡ Ἀζόφ εἶναι κατὰ τὸν Glaser ὁ παρὰ τῷ Προκοπίῳ (Α § 19) ἀναφερόμενος **Φοινικῶν**, «ἐστὶ δὲ φοινικῶν ἐν τῇ μεσογαίᾳ (σελ. 99, ἐκδ. Βόννης).» Δυστυχῶς ἐν εἰς τόσῳ τῶν διατριβῶν τοῦ Glaser λέγεται τοῦτο, δὲν ἐσημειώσα. Ἐν τῇ σημειώσει μου ἀναφέρεται «der Gegenf der nordarabischen Göt».

²⁾ Πρωτ. **Σάβαρα**, τῶν δὲ Καταβανέων **Τάμνα**.

³⁾ **Σιράβ**, 768, 778, K. pers. χάρις Ἀραβίας. Ὅρα Niebuhr, ἐνθ' ἀνωτέρω τ. Β. 119. Κεῖται ἐν σ. 122 φέρεται Mareb elle n'a peut être jamais été appelée Saba, et la nation Sabaïenne tire son nom d'une autre ville. Προβλ. καὶ τὰ ἐν κατωτέρῳ σημειώσκει λεγόμενα.

⁴⁾ Ἐν **Ἀγαθαρχίδῳ** (Georg. G. M. tom. Α. σ. 188) «ἐπὶ ὄρους ἐστὶν οὐ μεγάλου» καὶ «μητρόπολις ἐστὶν ἣν καλοῦσι Σαβά ἐπ' ὄρους φειομένη».

⁵⁾ **Ἀγαθαρχίδ.** (G. G. M. tom. Α. σελ. 189). «Οὐδὲν γὰρ εὐπορωτέρον Σαβαίων καὶ Γεδραίων εἶναι δοκεῖ γένος ἐντεταμινωμένων πᾶν τὸ πίπτον εἰς διαφορὰς λόγον ἀπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης». Ὅρα τὰ κατωτέρω περὶ ἐμπορίας λεγόμενά μοι.

⁶⁾ Journal Asiat. 1872—1873 καὶ 1874. Harpoit καὶ Études Sabaïennes. Ὁ κ. Halévy εἶχεν ἀποσταλῇ ὑπὸ τοῦ Γενουρκίου τῆς Γαλλίας, ὅτε ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν εἶχεν ἀποφασισθῇ ἡ δημοσίευσίς τῆς **Συλλογῆς** τῶν Σημιτικῶν ἐπιγραφῶν.

αὐτῶν ἀνέλαβον πᾶσαν κίνησιν, οἱ δὲ καθ' αὐτὸ κύριοι τῆς χώρας ἔμειναν διακρατοῦντες τὴν ἐπεροχὴν αὐτῶν ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις ἰδιότησιν. Οἱ Χιμναρίται ὁμοῦς ὅπωςδὴποτε εἰς σχέσεις μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἔλθοντες συνέζων αὐτοῖς ἡσυχῶς, εἰ καὶ ἠνωχλοῦντο ἐκάστοτε ὑπὸ τῶν Ἀθησινίων καὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ αὐτῶν τῶν Βυζαντινῶν. Οἵτοί πολλαὶ περὶ τῶν θησαυρῶν τῆς Σαβᾶ ἔξ ἀκοῆς ἔχοντες ἐπιθύμουν ἵνα γένωνται κύριοι τῆς χώρας αὐτῶν ἢ νὰ γνωρίσωσι τὰ κατ' αὐτὴν καλλίτερον, ἀντιτιθέμενοι προπῆτι καὶ ὡς Χριστιανοὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Κατὰ τὸ 525 μ. Χ. οἱ Ἀθησίνωι κατέλαβον τὴν χώραν, τέλος δὲ οἱ Σασσανίδαι (597-628 μ.Χ.) ὅτε ἡ δύναμις τοῦ Προφήτου Μωάμεθ ἐκταθεῖσα τὰ πάντα πρὸς ὄφελος τοῦ Μωαμεθανισμοῦ ἐξασφάλισεν.

Προσθέσωμεν ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς κατὰ τὸν **Προκόπιον** ¹⁾ θέλων νὰ πολεμήσῃ τοὺς Πέρσας ἐξήτησεν ἵνα προσεταιρισθῇ ἐπὶ τούτῳ τοὺς Αἰθίοπας καὶ τοὺς Ὀμηρίτας. Ἐννοία δὲ τότε Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονεν Αἰθίοπας τε καὶ Ὀμηρίτας ἐπὶ τῷ Περσῶν πονηρῷ ἐταιρίσασθαι. Λέγει δὲ ὁ Προκόπιος ἐν τῷ ὑποδειχθέντι χωρίῳ . . . ὅπη γῆς οἱ ἄνθρωποι οἶδε ὥκηται καὶ «καθ' ὅτι αὐτοὺς Ρωμαῖους ξυνοίσειν βασιλεὺς ἤλπισεν». Ὁ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἱστοριογράφος μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ὁ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτωρ καὶ πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐξονομασθέντων ἐθνῶν ἐπὶ ὅροις ἐπεμφε, τὸν Ἰουλιανὸν «ἄξιων ἄμφοι Ρωμαῖοις διὰ τὸ τῆς δόξης ὁμόγνητον Πέρσας πολεμοῦσι ξυνάρασθαι». Ἀλλ' οὔτε οἱ Αἰθίοπες οὔτε οἱ Ὀμηρίται τὰ ὁμολογημένα ἐτήρησαν.

ΣΤ'.

§ 10. Ὁ σοφὸς σημιτολόγος κ. **Halévy** ἐν τῇ *Revue Sémitique* ²⁾ ἐπεχείρησεν ἐν ἰδίᾳ μελέτῃ ἵνα ἐξηγισθῇ, ἂν ἐν ταῖς σαβαϊκαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναφέρονται οἱ **Ἀραβες**. Κατὰ τὸν σοφὸν ἄνδρα, ἡ λέξις αὕτη (*les Arabes*) δὲν φαίνεται ἔχουσα τὴν σημερινὴν σημασίαν ἐσημαίνε δὲ τοὺς πλάνητας, τοὺς νομάδας κατοίκους (*populations nomades*), κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τοὺς ἐγκατεστημένους κατοίκους τῆς Σαβᾶ, τῆς Ρεῦδάν, τῆς Ἰεμένης. Ὁ κ. **Halévy**

¹⁾ τ. Α. σ. 98 καὶ 106, ἐκδ. Βόννης.

²⁾ Τὸ πρῶτον κατέχω ἐκ τῆς J. Asiatique τοῦ 1900 (σ. 296), ἐν ᾗ περὶληφθὴ γίνεται τῆς γνώμης τοῦ Halévy, διότι τὴν B Sémitique οὐδ' ἀπὸς ἠτύχησεν ἵνα ἴδω. Μετῆτοι ὁ βουλόμενος καὶ ὅσα λέγει ὁ κ. Halévy ἐν σ. 544 τῆς J. Asiatique (1872) διακρίνων τοὺς **σημηϊκούς** Ἀραβας τῶν τακτικῶν καὶ ἐγκαταστάτων Σαβαίων καὶ ἐκ τοῦ λεξιλογίου ἀκόμη αὐτῶν.

φρονεῖ ὅτι οἱ ἀρχαιότατοι Βαβυλώνιοι καὶ Αἰγύπτιοι δὲν ἐγνώριζον τὸν ὄρον **Ἀραβία**, καὶ μόλα ταῦτα, λέγει, κείμενον ὑπάρχει αἰγυπτιακὸν τῆς ιβ' δυναστείας, δηλὰ δὴ τῆς τρίτης π. Χ. χυλιετηρίδος (2886-2726 π. Χ.), μνημονεύον γυναικὸς ἔξ Ἀραβίας, τῆς θεᾶς **Οὐρί**. Ἐὰν δὲ τὰ ἀνευρεθέντα κείμενα Σαλμανασάρ τοῦ Β' (860 π. Χ.) μνημονεύωσι **τὸ πρῶτον** τῆς Ἀραβίας καὶ τὰ τοῦ Τιγλαθφαλασάρ τὴν εἰς αὐτὸν πρόσδοτον δύο βασιλισσῶν **Ζαβιβίας** καὶ **Σαμῆ** ὅπως ὑποβάλλωσι τὰ σέβη αὐτῶν, ἂν τὰ χρονικά τῆς Βαβυλωνιακῆς ἱστορίας ἀναφέρωσιν ὅτι οἱ Σαργωνίδαι εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ κατέλαβον φρούριά τινα, ταῦτα πάντα ὑπάγονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Βορείας ἀραβικῆς χερσονήσου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ κατοικοῦντων, **οὐχί** τῶν πρὸς Νότον. Εἶναι δὲ ἀναμφισβήτητον, ὡς πάλιν ἐκ τινος σημειώσεως τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς ἐρευνήσας ἔμαθον, ὅτι οἱ Σαβαῖοι ἀποτελοῦντες καὶ αὐτοὶ κλάδον ἀρχαιότατον ἀγνὸν τῆς σημιτικῆς φυλῆς οὐδόλως ὑπελείποντο κατὰ τὴν πολυθείαν τῶν ἄλλων ἀρχαίων λαῶν, ὡς ἐκ τῶν νέων ἐπιγραφῶν ἐγνώσθη ¹⁾. Αἱ νέαι ἐπιγραφαὶ ἐγνώρισαν ἡμῖν σήμερον ὀνόματα πολλῶν θεοτήτων, ἐκ τούτου δὲ ὁ κ. **Halévy** ἀφορμηθεὶς ὑπεστήριξεν ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας ²⁾ περὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἀραβῶν εἶναι «*en Sabianisme d'une extrême exactitude*», καίτοι ἡ παραβολὴ τῶν Ἀραβίων θεῶν πρὸς τοὺς τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας δὲν ἀνταποκρίνεται καθ' ὅλα τὰ σημεῖα πρὸς τὰ πράγματα.

Κατὰ τὴν πολυθείαν ἄρα οἱ Σαβαῖοι προσεγγίζονσι πολὺ τοῖς πρὸς Β ἀδελφοῖς αὐτῶν, τοῖς Ἀραμαίοις καὶ τοῖς Φοίνεσι. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος προβάλλεται δικαίως ἡ ἐρώτησις, πόθεν οἱ Σαβαῖοι ἠρῶσαντο τὰ τοῦ πολυθεϊσμοῦ καὶ τὰ τοῦ πολιτισμοῦ σπέρματα; Οὐδὲν ἐκ τῆς ἱστορίας διαγιγνώσκωμεν διότι οἱ Σαβαῖοι ἐκτὸς τῶν καθαρῶς ἐμπορικῶν σχέσεων, περὶ ὧν καὶ κατωτέρω ἐστὶ λόγος γίνεσθαι, φαίνεται ὅτι ἦσαν λαὸς μὴ ἀγαπῶν τὸν κατὰ τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ τὸν οἶκον μετὰ τῶν ξένων συγχωριτισμόν, ὡς δὲ ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἡ τῶν Σαβαίων χώρα δὲν εἶδε κατοικητὴς ξένους καὶ ἐπαγχεῖς, οὐδ' ἀποικίας, αἱ δὲ προσπάθειαι τῶν Μιλησίων ὅπως ἐγκαταστήσωσι τοιαύτας ἐν Ἰεμένη δὲν εὐωδόθη, διότι ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν, ὡς λέγομεν σήμερον οἱ ἐπελθόντες κατεστράφησαν ³⁾.

¹⁾ J. Asiatique, 1872, σ. 521 καὶ ἑξῆς.

²⁾ **Ἡροδ.** Γ' 8, ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον **Ὀρογάτι**, τὴν δὲ Οὐρανίαν **Ἀλιλάτι**. Περὶ Α' 132. Ὅρα πῶς ἐξηγεῖται τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα ὁ Halévy καὶ πῶς ἀποδεικνύει ὅτι ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς σαβαϊκοῖς κειμένοις σ. 524-529 αὐτόθεν. Ὁ Halévy, ὡς κατὰ σύμπτωσιν παρετήρησα ἀγαθὴν, διορθοῖ τὴν παρ' Ἡροδοτῇ λέξιν **Ὀρογάτι** εἰς **Ὀθογάτι** ἐν J. Asiatique, 1882, σ. 476.

³⁾ Plin. H. N. VI, XXIII = *Faeruat et graeca oppida, Aethusa, Calcis, deleta varr. i bellis* ἢ 159 κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Dellefsen, Βερολίνου.

ἡ δ' ἐκστρατεία (24 π. Χ.), ἡ ὑπὸ τὸν Αἴμιον Γάλλον, ρωμαϊκῶν λεγεῶνων πρὸς κατάκτησιν τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας ἐν τινι μέτρῳ ἐπιτυχούσα, κυρίως καὶ αὐτῇ ἀπέτυχε, διότι δὲν βρήκεν ἔχνη τῆς εὐγενοῦς αὐτῆς δράσεως, τοῦναντίον δὲ εὗρεν ἐρείπια πολισμάτων τῶν Μιναιῶν. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῶν κατακτήσεων τῶν Αἰθιοπῶν καὶ τῶν Περσῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω μνείαν μόνον ἐποιήσαμεν.

§ 11. Οἱ Ἀραβες καλοῦσι τοὺς κατοίκους τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας **Χιμναρ** (حمر) καὶ τὴν γραφὴν αὐτῶν **Χιμναριτικήν**, εἶναι δὲ οὗτοι ἀριδῆλιος οἱ διάδοχοι τῶν Σαβαίων ἐν τῇ Ν. Ἀραβίᾳ. Ὁ ὄρος Χιμναρίται ἦτο ἄγνωστος τοῖς πρὸ Χριστοῦ συγγραφεῦσιν οὐχὶ βεβαίως διότι ἡ λέξις **Χιμναρ** σήμερον παρὰ τοῖς ἐγκατοίκαις τῆς Ἰεμένης εἶναι λέξις ἀνήκουσα εἰς τὸ κομβολόγιον τῆς ὀθριολογίας, ὥς παρετήρησα ἐν τῇ *J. Asiatique*. Ἀπὸ τοῦ Πλινίου καὶ τοῦ Πτολεμαίου οἱ Χιμναρίται ἐγένοντο γνωστοὶ καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν **Ὀμηρίται**¹⁾. Ἀπὸ δὲ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς οἱ Χιμναρίται ἢ Ὀμηρίται ἦσαν ἰσχυρότατοι ἐν Ἰεμένη καὶ κατεῖχον τὸ μονοπώλιον σχεδὸν τῶν μετὰ τῆς Ἰνδοῦς καὶ τῆς τῶν Αἰθιοπῶν χώρας ἐμπορικῶν σχέσεων καὶ μετὰ τὴν πρώτην ἐξάπλωσιν τοῦ μουαμεθανισμοῦ. «Ὀμηρίται δὲ, οἵτινες πρὸς τὴν τῆς θαλάσσης ὁρὴν ᾗσθηται... καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντιπέραν ἡπειρῷ Αἰθίοπες οἰκοῦσι, καὶ θάλασσα, ἣ ἐν μέσῳ ἐστίν, ἀνέμου μετρίως ἐπιπρόρου ἐπιπασόντος ἐν πέντε ἡμερῶν τε καὶ νυκτῶν διῆλθον διήκει. Ταύτη γὰρ καὶ νύκτωρ ναντίλλεσθαι νενομίσασιν, ἐπεὶ βράχος ἐνταῦθα οὐδαμῇ ἐστι, αὕτη δὲ πρὸς ἐνίων ἢ θάλασσα **Ερυθρὰ** κέκληται τὰ γὰρ ταύτης ἐκτός, Ἀραβικὸς ὠνόμασται κόλπος... Ὁ μὲν οὖν τῶν **Ὀμηριτῶν** **δρυμος**, ἐξ οὗ ἀπαίροντες εἰώθουσιν ἐς Αἰθίοπας πλέειν, **Βουλικὰς** ὀνομάζεται²⁾».

Ἀνέκαθεν οἱ **κάτοικοι** τῆς Ἰεμένης ἦσαν γεωργοί, ἀμπελουργοί ἐντεῦθεν καὶ ἡ παρ' Ἡροδότῃ παραδόσις περὶ τῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τοῦ Διονύσου ἐν Αἰθιοπίᾳ³⁾ διετήρουν τακτικὰς συγκοινωνίας σχέσεις πρὸς τοὺς

¹⁾ Κατὰ **Στέφ. Βυζάντιον**: «Ὀμηρίται ἔθνος Αἰθιοπῶν». Ὁ **Ὀδρανίος** παρὰ **Στέφ. Βυζαντίου** «Σαβαῖοι καὶ Ὀμηρίται καμηλοκόμοι». Σημειώτεον ὅτι ἐν τῷ λεξικῷ **Βουινερὰ** λαμβάνεται μὲν ἡ ἐξήγησις τῆς λ. Ὀμηρίται ἐκ τοῦ **Στέφ. Βυζαντίου** ἀνευ ὁμοῦς μνείας τῆς πηγῆς, ἡ περαιτέρω σημειώσεως καὶ ἐξηγήσεως ὅτι εἶναι οἱ **Χιμναρίται**. Καὶ ἡ λέξις αὕτη δὲν ἀπαντᾷ ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει τοῦ λεξικοῦ, ὥς καὶ ἡ λ. **Σαβαῖος**, Σαβαῖται ἔλλειπει. **Πλιν.** II, N, VI, 159 καὶ ἐξῆς ἀριστα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐμοὶ συνελεγμένων.

²⁾ **Προκόπιος**, **Περσ.** II, α, σελ. 100—101 ἐκδ. Βόννης.

³⁾ **Ἀμπελώδη**, ἀποικία Μιλήσιων κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ **Hellaseu** (Βερολίνου) τοῦ **Πλινίου** VI, 159. Μήπως Ἀμπελ(ο)κόμοι; **Ἀμπελώδη** ἐν ἀρχαιοτέρῃ ἐκδόσει, ἢ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει τοῦ **Rauy** B, **Ελαγεί**, ὑποῦ ἀσυνήτου. Μήπως ἢ παρὰ **Πτολεμαίῳ** Ἰάμβω, ἢ παρὰ **Στεφάνῳ** Ἀμπελ, ἢ νῦν παρὰ τῇ **Ερυθρῇ**, Ἰάμβω; Ἡ νεώτερά ἐκδοσις τοῦ **Rauy**-**Wissowa** δὲν ἔχει τὴν λέξιν, ὥς εἶπέ μοι ὁ συνάδελφος κ. **Παναγιωτακίου**.

Αἰγυπτίους, τοὺς **Πέρσας** καὶ τοὺς **Ἰνδοὺς**, τὰ δὲ ἀραβικὰ πλοῖα ἐπορεύοντο μέχρι τῶν λιμένων τοῦ **Ὀδρανίου Κράτους**. Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ περιήλου τῆς **Ερυθρᾶς**, γράφοντα κατὰ τὸ τέλος τοῦ β' μ. Χ. αἰῶνος, οἱ **Ρωμαῖοι** εἶχον ἐγκαταστήσει πρακτορεῖα εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας ἐν Ἀδεν καὶ ἐν τῇ νήσῳ **Σοκοτόρα** οἰκουμένη κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὑπὸ Ἀράβων καὶ Ἑλλήνων, οἵτινες ἐλάλουν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα τὴν γλῶσσαν αὐτῶν μέχρι τοῦ ε' τοῦλάχιστον αἰῶνος, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὸν ἐξ **Αἰγύπτου Κοσμάν** τὸν **Ἰνδοκοπλεύστην**. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν **Ταβαρί**, γράφοντα κατὰ μεσοῦντα τὸν 8' αἰῶνα, καὶ οἱ Ἰνδοὶ συνεκοινοῦσαν τοῖς κατοίκους τῆς Ν. Ἀραβίας διὰ τοῦ **Τίγρητος** ἐπὶ τῶν **Σασσανιδῶν**. Ἡ μνεία θαλασσίων ἐμπορικῶν ἐκδρομῶν τῶν Ἰνδῶν ἴσως ὀλίγον παραδόξως φανῇ τοῖς ἱστορικοῖς καὶ ἐν τισιν ἀπίστευτος, διότι ἀναμνησθῶσιν ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ὀλ' ἤγην πρὸς τὴν θάλασσαν κλισίαν ἐδείκνυν καὶ ὁμοῦς σήμερον ἢ περὶ τῶν Ἰνδῶν τοιαύτη γνώμη θεωρεῖται πεπλανημένη, ἀποδεκνύεται δὲ ὅλως τοῦναντίον ὅτι οἱ Ἰνδοὶ δὲν ἔμειναν ξένοι καὶ ἀμέτοχοι ναυτικῶν ἐπιχειρήσεων. Κατὰ τοὺς Ἰνδολόγους ὁ ἱερὸς αὐτὸς κώδιξ τοῦ **Μανού**, ποιεῖται μετὰ ἀνδρῶν ἐμπείρων τῆς ναυτικῆς τέχνης¹⁾. Τὸ **Ἀπολόγον ἐμπόριον** ἐπὶ τοῦ **Πασαίγρητος** οὐ μακρὰν τῆς νῦν **Βισσάρας**, ἢ **Ὀβολλάχ**, ἐχρησίμευε πράγματι καλὸν ἀγκυροβόλιον καὶ ἐμπορικὴ ἀποβάθρα τῶν ἀναπλεόντων καὶ καταπλεόντων τὸν **Τίγρητα** καὶ **Εὐφράτην** πλοίων, δι' ὧν ἡ ἐσωτερικὴ ἐμπορία διενεργεῖτο ὅποιον δὲ τὸ ὑποκαίμενον τῆς ἐμπορίας, ἐξ ὧν ἀνωτέρω εἶπον, εὐνόητον.

Z.

§ 12. Αἱ ἐπιγραφαί, ἐξ ὧν ἐγνώσθησαν τὰ περὶ τῆς Ἰεμένης, ὥς ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἀνωτέρω εἶπον, σήμερον συνελέγησαν ἐν ἰδίῳ τμήματι, τῷ Δ^ο τῆς μεγάλης Συλλογῆς τοῦ *Corpus I. Sæniticarum* (*Para Quarta tom I.*: 1892 καὶ 1900 ἐν Παρισίοις). Ἡ γλῶσσα τῶν ἐπιγραφῶν εἶναι ἡ καθαρὴ ἀρχαιοτάτη ἀραβική, ἢ δὲ γραφὴ εἶναι ἡ **χιμναριτική**, ἐξ ἧς προήλθεν ἡ αἰθιοπικὴ ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἀναγινωσκομένη, γωνιαία καὶ ἀσύνδετος ἦτοι τὰ τὴν χιμναριτικὴν ἀπαράβητον ἀπαρτίζοντα γράμματα εἶναι γωνιαία, μεμονωμένα καὶ ἀσύνδετα²⁾, διακρινόμενα σαφῶς κατ' ἀκολουθίαν ἢ γραφὴ εὐανάγνωστος καὶ αἱ λέξεις αὐταὶ χωρίζονται ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ γράμματα δῆλα δὲ δὲν εἶναι ἀλληλένδετα ὥς τὰ **κουφικά** ἢ τὰ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων ἑλληνικά.

¹⁾ Ἡ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου **Biraoui** μετάφρασις τοῦ μέρους τούτου τῆς νομοθεσίας σώζεται ἐν τῇ *Collection des lois maritimes* ὑπὸ **Pardessus** τόμ. VI, 385—388.

²⁾ **Osander** ἐν τῇ *D. M. G.* 1865 καὶ 1866.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΝΤΖΟΥΡΑΝ ΤΗΣ

Ἐκ τῶν τοῦ Γεωργίου Παράσχου.

Ἄφ' οὗ ἐκείνην ἐβελξες τὴν εὐτυχὴ παρθένον,
οὐ εἶσαι ἡ ἀγάπη μου, φυτὸν χαριτωμένον.
Ὡς τὴν χρυσὴν εἰκόνα τῆς τὰ πόλλα σου θωπεύω,
ὥς τὴν πρὸς τὴν σὲ τιμὴν, ἀλλὰ καὶ σὲ ζηλεύω.

Τὸ βράδυ, χαϊδεμένο μου, πλησίον σου λυγίζει
καὶ μόσχον μὲ τὰ χεῖλη τῆς ἡ Κίρκη σὲ ποτίζει
μαργαριτάρω τὸ πρὸ σὲ φαίν' ἡ δεξιὰ τῆς,
καὶ ἔξ ἀπὸ τὸ βλέμμα τῆς καὶ τὸ μεϊδιάμα τῆς.

Μαζὴ τῆς ὀλβιον ἐσὺ! τὴν νύκτ' ἀποκοιμᾶσαι.
ἓνα πρὸς ἓνα τοὺς κρυφοὺς παλμούς τῆς ἀχροῦσαι
καὶ μὲ τὰ κρῖνα τῆς ἀγῆς καθὼς γλυκοξυπνήσῃ
λευκὴ ὡς κρῖνον ἐρχεται νὰ σὲ καλημερίσῃ.

Ὅταν ἐκείνη ὡς σειρὴν κοιμᾶται κουρασμένη,
κ' εἰς ὄψιν ῥόδου χύνεται ἡ κόμη τῆς λιμένη
εἰπέ με, δὲν γονυπετοῦν τὰ Χερουδεῖρ σιμά τῆς,
δὲν δίδουν τὸν Παράδεισον δέ' ἐν μεϊδιάμα τῆς:

Ὅταν τὴν νύκτι στεναγμὸν κἀνένα γλυκοπενέσῃ,
μικρὰ τις λέξις ἔτιγχε τὰ χεῖλη τῆς νὰ φαίγῃ:
Μὴ εἶπεν ὄνομα κρυφόν: μὴ εἶδε τὴν μορφήν μου;
Εἰπέ με, ἄνθος εἴσοσμον, καὶ πάρε τὴν ζωὴν μου.

Ἄν ἦμην εἰς τὴν θέσιν σου, φυτὸν εὐτυχισμένον,
θὰ ἐγινόμην ὄνειρον τὸν ὕπνον τῆς εὐφραίνον,
θὰ ἐγινόμην μέλιμα τὰ μύρα τῆς τὰ πίνω,
θὰ ἐγινόμην φῶς Θεοῦ νὰ τὴν φιλῶ καὶ σβύνω.

ΟΙ ΠΡΟΙΚΟΘΗΡΑΙ ΤΟΥ ΙΙ' ΑΙΩΝΟΣ

ΚΑΙ

ΤΑ ΤΡΑΧΩΜΑΤΑ

Οἱ παρακολουθῶντες τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐξαφάνισιν τῶν διαφόρων
ἐταιρειῶν, βεβαίως δὲν ἀπότηνησάν ποτε ἐταιρείαν ἀποτελουμένην ἀποκλειστι-
κῶς καὶ μόνον ἀπὸ πενθεροῦς. Καὶ μόλα ταῦτα ἐν Ἀθήναις συνέστη ποτὲ
τοιαύτῃ ἄνευ καταστατικοῦ ὁμοῦ, διοικητικοῦ συμβουλίου καὶ σκανδάλων.
Ὁ κοινὸς καὶ ἀληθὴς πόνος, ὅστις ἠνώσεν αὐτοὺς, δὲν ἐπέτρεπε τὴν γέννησιν
ἰδιοτελῶν ἐνεργειῶν καὶ συγκρουομένων κοιμμάτων.

Ἀπαυδήσαντες οἱ πενθεροὶ νὰ καταβάλλωσιν ὑπερόγκους καὶ ἀνωτέρας
τῶν δυνάμεων τῶν προίκας, συνηνώθησάν ποτε ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν
προεδρείαν τοῦ μητροπολίτου Ζαχαρίου, τῷ 1733, πρὸς κοινὴν ἐνέργειαν
παρὰ τῷ ἀντιπροσώπῳ ἐπὶ γῆς τοῦ Θεοῦ τῶν ὀρθοδόξων, τῷ Πατριάρχῃ,
ζητοῦντες σωτηρίαν καὶ ἔλεος. Καὶ εἰσηκούσθησαν, οἱ δὲ προικοθήραι δεινὸν
ὁλοκαύστησαν τραῦμα.

Καὶ ἔως ἐδῶ μὲν τὰ πράγματα εἶναι εὐνόητα: τί σημαίνουνσιν ὁμοῦ τὰ
ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ ἄρθρου **τραχώματα**, τίς ἡ σχέσις τῆς νόσου ταύτης τῶν
ὀφθαλμῶν πρὸς τοὺς προικοθήρας; Τοῦτο θὰ ἐξηγηθῇ κατόπιν.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐδημοσιεύθη γράμμα τι τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου περὶ
δρου προικοδοσίας, ἀποσταλὲν ἐν ἔτει 1734 πρὸς τὸν τότε μητροπολίτην
Ἀθηνῶν. Τοῦ γράμματος τούτου προεάσσεται εἰσαγωγὴ, ἐν ἣ ὁ ἐκδότης
ἐνθουσιαστικῶς φαίνεται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ γράμματος ἀναφωνεῖ:

«**Ἡ προίξ** ἀνταποθιστὴ τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν».

«**Ἡ προίξ** τὴν ἀρετὴν».

«**Ἡ προίξ** τὴν ἀγωγὴν καὶ τῶν ἡθῶν τὴν κοσμιότητα».

«**Ἡ προίξ** τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν σύνεσιν».

«**Ἡ προίξ** τὴν εὐφροσύνην, τὴν ὑγίαν, τὸ κάλλος, τὸν ἔρωτα...»

«**Ἡ προίξ** εἶναι τῆς κοινωνίας ὁ ὀλεθρος» κτλ.

Καὶ περὶ τοὺς τὸν φιλιππικὸν τὸν διὰ τοῦ ἐξῆς ἀποφθέγματος :

« Κατὰ γένους τῆς προικῆς παντελὴς καὶ ἐκλογὴ ἱερέων καὶ διακόνων (!) ἑγγάμων, θέλει μεγαλύνει καὶ τιμῇσι πολλαπλασίως τὸ Ἔθνος ».

Ἀφίνοντες ἄνευ σχολίων ταῦτα, μεταβαίνομεν εἰς τὰ τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος.

« Ἱερῶτατε μητροπολίτα Ἀθηνῶν — λέγει τὸ γράμμα — ὑπέρτιμε καὶ ἑσχαρὴ πάσης Ἑλλάδος, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφε καὶ συλλειτουργέ, ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρήσιμοι ἄρχοντες καὶ γέροντες καὶ προσεστώτες καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι Χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ἡμῖν ἀπασί καὶ εἰρήνῃ καὶ ἔλκος παρὰ Θεοῦ Κυρίου παντοκράτορος καὶ παρ' ἡμῶν εὐχῇ, εὐλογία καὶ συγχώρησις ».

Μετὰ τὰ ἀπαραίτητα ταῦτα καὶ ἀτελευτήτων φιλοσοφικῶν σκέψεων παρατάξιν εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα, λέγων ὅτι : « Ἐπειδὴ οἱ τῶν Ἀθηνῶν Χριστιανοὶ ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν προικῶν ἔφθασαν εἰς κοινὴν δυστυχίαν καὶ δυσπραγίαν, διότι ἐπεκράτησε νὰ δίδωσιν εἰς τὰς ὑπανδρευομένας θυγατέρας τῶν ὄχι μόνον ἄσπρα μετρητά, ἀλλὰ καὶ προικοδοτοῦσι ταύτας καὶ μὲ πράγματα καὶ κτήματα, ἐλαιόδενδρα δηλ., ἀμπέλια, χωράφια, μάλαγμα, μαργαριτάριον καὶ φορέματα ῥοιχὰ ὄχι μικρὰς τιμῆς, καὶ ἔπειτα ἔνεκα κακῆς ἐννοουμένης φιλοτιμίας τὸ κακὸν ὁλονέν αὐξάνει καὶ οὕτως οἱ πενθεροὶ ἀναγκαζόμενοι νὰ δίδωσιν ὅλην τὴν περιουσίαν τῶν εἰς τὰς θυγατέρας τῶν ἀφίνουσι τοὺς υἱοὺς τῶν **ἀπρονοήτους** καὶ **ἀκυβερνήτους** ... συσκαρθέντες (οἱ πενθεροὶ τῶν Ἀθηνῶν) ἀπεφάσισαν νὰ θέσωσι φραγμὸν τινα, καὶ ὥρισαν ὅπως ἡ μὲν τῆς α' τάξεως προικοδοσία ἀνέρχεται εἰς γρ. 1050, δηλ. πάντων τῶν προικοδοτουμένων πραγμάτων εἰς μέσον προτιθεμένων, τῶν μουλκίων, τοῦ μαλαγματος, τοῦ μαργαριταρίου, τοῦ χαλκώματος, τοῦ στάγκου, ἔτι δὲ καὶ τῶν διωρισμένων σὺν τούτοις ῥοιχῶν, ἦτοι δέκα ὑποκαμισοθράκων, δέκα μπολίων, δύο κρεββατοστρωσίων μετὰ τῶν ἐπακολουθούντων αὐτοῖς νημφικῶν στολισμάτων. Ἐὰν δὲ ταῦτα ἐκτιμηθέντα δὲν φθάνωσι τὸ ποσὸν τῶν 1050 γροσίων, ν' ἀναπληρῶται ἡ ἑλλειψις διὰ μετρητῶν ὥρισθησαν δὲ ἀναλόγως καὶ β' καὶ γ' τάξεως προῖκες ».

Ἀποφασίσαντες οὕτως οἱ ἐν Ἀθήναις, ἐδεήθησαν τοῦ Πατριάρχου διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς, ὅπως ἐπιβεβαιωθῶσι ταῦτα διὰ συνοδικοῦ γράμματος.

Τὴν αἴτησιν ταύτην εἰσακούων ὁ Πατριάρχης Νικόφυτος, ἀπέλυσε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος γράμμα, ἀπειλῶν δι' αὐτῶν καὶ φρικτῶν ἀφορισμῶν τοὺς παραβάτας.

Μετὰ τοῦ γράμματος τούτου συνεξεδόθη καὶ ποιήμα τι ἐπιγραφόμενον : **« προτροπὴ εἰς τοὺς νέους ἔνεκα γάμου καὶ κατὰ τοῦ τραχώματος »**.

Δι' αὐτοῦ προσκαλοῦνται οἱ νέοι νὰ νυμφευθῶσι τὴν τῶρα, ὅτε :

*Ἐσηκώθη ἀπ' τῆς μέσῃ
τράχωμα τὸ ὠρτισμένον.*

Ἐκ πρώτης ὁψεως φαίνεται ἀληθῶς παράδοξος ἡ ἰδέα τοῦ ποιητοῦ, τοῦ νὰ προτρέψῃ τοὺς νέους ὥπως σπεύσωσι καὶ νυμφευθῶσι τὴν τῶρα, ὅτε μέχρις ἐκμηδενισμοῦ ἐσμικρύνθη ἡ προῖς. Ἀλλὰ μετὰ τινα σκέψιν πείθεται τις ὅτι ὁ ποιητὴς ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς νέους, ὡς πρὸς μέλλοντας πενθεροὺς.

Τὸ ποίημα τούτο ὡς κυριώτατον χαρακτηριστικὸν ἔχει τὸ ὅτι εἶναι τὸ ἀνοητότατον προῖον τῆς νεοελληνικῆς μούσης.

*Φύλα μου ἡλικιώται !
νὰ καιρὸς νὰ παντρευθῆτε,
πλεῖον δὲν ἔχετε αἰτίας
νᾶστε τόσον τρομασμένοι ...*

καὶ κατωτέρω :

*Τώρα τῶν ἀνδρῶν τὸ τάγμα
κεφαλή κ' ὄχι ποδάρια, κλπ.*

Ἐξακολουθεῖ δὲ ὁ ποιητὴς παρατάσων ἀηδεστάτους ἀληθῶς στίχους. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὀλίγον ἱσχυσαν οἱ ἀφορισμοὶ τοῦ Πατριάρχου, καὶ ἔτι ὀλιγώτερον οἱ στίχοι τοῦ ποιητοῦ πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ, ἀφοῦ μετὰ τινα ἔτη, τῷ 1767, ἀντεπεξέρχεται ἐν γένει κατὰ τῶν ὑπερόγκων προικῶν ὁ Πατριάρχης Σαμουήλ, εὐρών ὅμως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντίστασιν παρὰ τε τῶν Φαναριωτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ κλήρου διὰ ἀναγινώσκουσαν εἰς τὰ **« Μετὰ τὴν ἄλωσιν »** τοῦ Ὑψηλάντου : « Ἐν ἔτει σωτηρίου 1767 ἐμποδίζει μὲ ἀφορισμοὺς βαρυτάτους ὁ Πατριάρχης τὰ τραχώματα. Νικόλαος ὁ Σοῦτσος σὺν τῷ Κυζίκου καὶ τῷ Προύσης Μελετίῳ ἀπαρέσκονται καὶ ἤρξαντο λαλεῖν τοῖς προύχοσιν ὅτι δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὸν Πατριάρχην » κλπ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Σαμουήλ δὲν περιορίσθη εἰς τὸ γράμμα, ἀλλὰ καὶ δι' ὁμιλῶν ἐνεργαίνωσε τοὺς προικοθήρας. Λέγει λοιπὸν περὶ τῆς συζύγου τοῦ **ἀργυροαγορασμένου δούλου**, ὡς ὀνομάζει τὸν προικολήπτην σύζυγον : « κυρία εἰς τὰ πράγματα, κυρία εἰς τὰ ἄσπρα, μέσα καὶ ἔξω ἢ προσταγαίς της, ὁ ταλαίπωρος ἄνδρας της ἅς κοπιᾷ, ἅς ταλαιπωρῆται, ἅς ξεντεῦνται, ἅς θαλασσομαχῇ, ἅς φέρῃ καὶ ἅς μὴ προφθάνῃ, ἅς τρέχῃ ὅλημέρα καὶ τὸ βράδυ, μὴδ' ἓνα σπολλάτη ».

Ἀποδίδων δὲ εἰς τὸ τράχωμα πάντα τὰ κακὰ ταῦτα καὶ ἀποστρεφόμενος πρὸς τοὺς νέους, λέγει : « ἓνας θέλει νὰ λάβῃ μίαν κόρην καὶ ξεγυμνώνει πρῶτα τοὺς γονεῖς της ! σμίγει τὴν ἰδικήν του χαρὰν μὲ τοὺς στεναγμούς των » κλπ.

Δίδων δὲ σάφα εἰς τὰς ἰδέας ταύτας, προέβη εἰς τὴν ἐκδοσιν ὅρων καὶ κανόνων περὶ προικοδοσιῶν. Ὁ α' τῶν κανόνων τούτων ἔχει ὡς ἐξῆς, δευτὰ

κοφτά «δ' ἐπὶ χρήμασι κόρην μνηστευόμενος καὶ χρήματα προβάλλων καὶ ἐξαιτῶν, ὁποῖας ἂν εἴη ταξέως ἐπικατάρατος ἔστω».

Εἰς τὸν δ' κανόνα ὁρίζονται αἱ προίκες κατὰ τάξεις, προστίθεται δὲ ὅτι: «δῶρα ἐκτὸς τῆς προικὸς δικαιούται νὰ προσφέρῃ ὁ πατὴρ ὅχι χρήματα ἢ ἐκ δανείων, ἀλλὰ πράγματα ἢ κτήματα χωρὶς τὴν βλάβην τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν λοιπῶν τέκνων».

Ἐπίσης ἐν τῷ Κώδικι τῆς Μητροπόλεως Λαρίσης ὑπάρχει γράμμα τοῦ μητροπολίτου Διονυσίου καὶ τῶν παρεδρευόντων δύο ἐπισκόπων Τρίκης καὶ Ἐλασσῶνος τοῦ ἔτους 1795, δημοσιευθὲν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Α. Μομφερράτου εἰς τὴν «Ἐφημερίδα». Ἐν αὐτῷ διαιροῦνται ἐπίσης αἱ προικοδοσίαι εἰς τάξεις, προστίθενται δὲ καὶ ἕτεραι διατάξεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τῶν γυναικῶν, ὧν τὰς μὴ φερούσας καλύπτραν ἀποκαλεῖ **γυμνάς** (!) «αἰσχιστον—λέγει—καὶ ἀπαίσιον εἶναι χωρὶς τινος ἐπανωφορίου σεμνοῦ νὰ περιπατοῦν αἱ γυναῖκες ἐπὶ τῆς λεωφόρου εἰς καιρὸν ὅπου εἶναι αἰμιον καὶ ἀποτρόπαιον καὶ τίμοι ἄνδρες νὰ περιπατοῦν ἐπ' **αὐτοφώρῳ** χωρὶς μπινίσι, πόσῳ μᾶλλον αἱ γυναῖκες» κλπ.

Ἐάν ἔξη σήμερον ὁ μακαρίτης Διονύσιος, πόσους καὶ πόσας θὰ συνελάμβανεν ἐπ' **αὐτοφώρῳ** ὑπὸ τοιαύτην βεβαίως ἔποψιν!...

Πολλάκις ἔκτοτε ἐπανελήφθησαν τὰ αὐτὰ ἄνευ ὁριστικοῦ τινος ἀποτελέσματος καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δὲ ὁ Πατριάρχης Ἀγαθάγγελος, τῷ 1827, ἐξέδωκε κανόνα συνοδικόν, ἐν ᾧ ἀπαγορεύει μῆτε **πρὸ τοῦ γάμου**, μῆτε **μετὰ τὸν γάμον** νὰ δίδονται μετρητὰ ἄσπρα, τὰ λεγόμενα **τραχώματα**, καὶ μῆτε ὁ γαμβρὸς νὰ ἀπαιτῇ καὶ λαμβάνῃ χρήματα ἔνεκα τραχώματος, μῆτε ὁ προικοδοτῶν νὰ δίδῃ, «ὥσάν» ὁποῦ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου μῆτε πωλεῖται, μῆτε ἀγοράζεται». Ἐπίσης ὁ γαμβρὸς ἀπαλλάσσεται «ἀπὸ κάθε βάρους κακοσυνειθισμένον (δηλ. δῶρον) ὁποῦ ὑποχρεοῦται νὰ ἐκτελέσῃ ἐξ αἰτίας τοῦ τραχώματος».

Μετὰ ταῦτα ἐγκαταλείπεται ἡ διὰ τοιαύτης ὁδοῦ περιστολὴ τοῦ κακοῦ, τοῦ Πατριάρχου μάλιστα Γερμανοῦ, τῷ 1844, λύσαντος τῶν ἁρῶν πάντας τοὺς παραβάοντας τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Ἀγαθαγγέλου.

Καὶ ἐν Ἰωαννίνοις δὲ οἱ πενθεροὶ ματαίως ἠγωνίσθησαν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, τῷ 1701, μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, προκαλοῦντες πατριαρχικά γράμματα καὶ ἐκδίδοντες τόμους, δι' ὧν ἐπενέβαινον μέχρις

ὑπερβολῆς οὐ μόνον εἰς τὰ τοῦ διακανονισμοῦ τῶν προικῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀμοιβὰς τῶν προξενητῶν καὶ τὰς ἐνδυμασίας τῶν γυναικῶν καὶ εἰς ἄλλα σχετικὰ πρὸς τὸν οἰκογενειακὸν βίον ζητήματα.

Οὕτως εἰς τὸν τόμον τοῦ 1776 τῆς μὲν α' τάξεως ἡ προίξ ὠρίσθη ὡς πρὸς τὰ μετρητὰ μὲν εἰς ἄσπρα τζουράκια 180,000, ὡς πρὸς τὰ ἀκόλουθα δὲ «πανικά, σκουτικά, ἀγγεῖα, χρυσαφικά, ἀσημικὸν κλπ.», εἰς ἄσπρα 90,000, ὠρίσθησαν δὲ ἑπτὰ διάφοροι τάξεις προικοδοσιῶν.

Ἀκούσατε ἤδη καὶ τινὰς λεπτομερείας: «Εἰ μὲν εἰς τὰ ἀκόλουθα εἶναι μαξηλάραις, ὁμοίως καὶ προσκέφαλα, χρυσαῖς ἢ κερχεφένιες, ἡμποροῦν νὰ ἔχουν καὶ ἀπὸ μέσα ἓνα σόντισμα κεντητόν, μὲ ελαφρὰ κεντήματα ὁμοῦ μόνον· εἰ δὲ καὶ εἶναι μοναχὰ κεντημένα καὶ μὲ βαρὴ κεντήματα, νὰ μὴ εἶναι διπλὰ τὰ σόντισματα, ἀλλὰ τὸ κεντημένον καὶ ἕτερον ἀπὸ μέσα ἀσέντητον».

Ὡς πρὸς τὰ δῶρα ἀπεφασίσθη «τὰ χαρίσματα καὶ τὰ δῶρα νὰ λείπουν παντελῶς καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη ὁμοίως καὶ τὰ σταλοῖματα τῆς ἀπόκρεω καὶ τῆς τυρνῆς καὶ τῆς λαμπρᾶς, ἡγούν ὀρνίθες, ψάρια καὶ ἄρνια κλπ.»

Ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβὴν τοῦ προξενητοῦ ὠρίσθη: «Τὰ προξενητικά νὰ δίδονται πρὸς πέντε τὰ ἑκατόν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ μὲν τρίτον μέρος νὰ τὸ λαμβάνῃ ὁ προξενητὴς ἢ οἱ προξενηταί, τὰ δὲ λοιπὰ οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ».

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν γυναικῶν ἐκανονίσθη: «Αἱ γυναῖκες νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ φοροῦν εἰς τὰ σοκάκια ἢ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄλλο κανένα ἀπὸ τὰ συνειθισμένα τζουβαίρικα, εἰ μὴ μόνον τὸ κεμέρι καὶ τὰ σκουλαρίκια καὶ αὐτὰ χωρὶς φλουριά, καὶ ταῖς λεγόμεναις πόχτις ἀπὸ μαργαριτάρι, ἔξω ἀπὸ ταῖς νύμφαις, διὰ μίαν καὶ μόνην φορὰν ὅταν μετὰ τὸν γάμον τὰς εὐγάλουν πρῶτην φορὰν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ ταῦτα νὰ ἀκολουθοῦν καὶ αὐταῖς ὥσάν αἱ ἄλλαι».

Ἀλλὰ τί κυρίως σημαίνει λοιπὸν **τραχώμα**;

Καταφανὴς εἶναι ἡ σύγχυσις τῶν λογίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τοῖς ἐγγράφοις ποιουμένων τοῦ ὅρου τούτου χρῆσιν.

Ἐν τούτοις ἡ Μ. Ἐκκλησία καὶ ἡ Ὑψ. Πύλι δητῶς διαχωρίζει τοὺς ὅρους **προίξ** καὶ **τραχώμα**. Οὕτως εἰς τὸν **τεσκερὲ τῆς 21 Ἰουλίου 1890** σημειοῦται: «Ἐκ τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ὑποθέσεων αἱ μὲν καθαρῶς θεησκευτικά, ἢτοι ἡ συγκρότησις τοῦ γάμου καὶ ἡ διάλυσις αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ περὶ **τραχώματος** καὶ **προικὸς** ὑπάρχουσι δυνάμει βερατίου» κτλ.

Καθ' ἡμᾶς λοιπὸν μετὰ πάντα ταῦτα, **προίξ** ὡληθῶς φαίνεται ὅτι λέγονται τὰ ἐνδύματα, ἑπιπλά καὶ λοιπὰ προικιά **τραχώμα** δὲ ἡ προκαταβυλ-

λομένη συνήθως τῷ γαιθρῷ χρηματικῇ πασότης καὶ τὰ διδόμενα αὐτῷ δια-
τετιμημένα κτήματα. Ἡ λέξις **τραῦμα** παράγεται ἐκ τοῦ λατινικοῦ
traho = **ἔλκω**, **φέρω** (τὸ παρ' ἡμῖν **τραβῶ**), ἀνάλογος οὕσα πρὸς τὸ ἀρχαῖον
φερνῆ. Ἀπηντήσαμεν δ' ἐν σχετικῶς ἐγγράφοις καὶ τὸ ῥῆμα **τραχοδοτῶ**
καὶ τὴν φράσιν **γάμος ἀτραχώματος**.

L. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ἐκ τῆς νεότητος τοῦ Schiller. Πρὶν ἢ νεωρὸς ποιητὴς εἰσελθὼν εἰς τὴν Σχολὴν
τοῦ Καρόλου, ἀνωτέραν Σχολὴν, ἰσοδυναμοῦσαν πρὸς Πανεπιστήμιον, καὶ ἦν ὁ δαυὶς
Κάρολος τῆς Βυρτεμβέργης εἶχεν ιδρύσει χάριν τῶν νῦν τῶν πτωχῶν ἀξιοματικῶν, ἐπ'
ἀρχαίων ἐδιδάσκετο τὴν ἄρπιν. Γείτον δὲ τις θέλων νὰ ἐμπαίξῃ τὸν νεωρὸν Schiller,
τῷ ἀποτεινέει ἡμέραν τινα τὰ ἑξῆς: «ὦ κύριε Schiller, παίζετε τὴν ἄρπιν ὡς ὁ προφη-
τάναξ Δαυὶδ, ὅχι ὅμως καὶ τόσον ὀρθῶς». «Καὶ σεῖς, ἀνταπήντησεν ὁ Schiller ἐταίμως,
ἀμιλεῖτε ὡς ὁ βασιλεὺς Σολομών, ὅχι ὅμως καὶ τόσον σοφῶς!»

Ἐπικίνδυνος πληγὴ. Νεὸς κοπεῖς τὸν δάστυλον προσκαλεῖ χειρουργόν, ὅστις
ἐξετάσας τὴν ἀρμυρὴν στρέφει πρὸς τὸν συνοδευόντα αὐτὸν ὑπηρέτην καὶ τῷ λέγει:
«Τρέξε ὅσον δύνασαι ταχύτερον καὶ φέρε μοι κανὲν ἐμπλάστρον τραυματικόν». «Δι' ὄνομα
τοῦ Θεοῦ, ἀνέκραξεν ὁ νέος ἑντρομος, τόσον ἐπικίνδυνος εἶναι λοιπὸν ἡ πληγὴ;» «Τού-
ναντίον, ἀπήντησεν ὁ χειρουργός· ἐὰν ὁ ὑπηρέτης μου δὲν σπεύσῃ, δυνατόν νὰ λαιρεθῇ
πρὸ τῆς ἐπανόδου τού!»

Εὐφρολογία τοῦ Βολταίρου. Ὁ Βολταίρος ἔκαμε τὴν ἀρίστην ὑποδοχὴν
πρὸς τοὺς ξένους, οἵτινες ἤρχοντο νὰ τὸν ἐπισκεφθῶσι εἰς τὴν ἐπαύλιον τοῦ Ferney.
Ξένος τις, κολακασθεὶς ἐκ τῆς ὑποδοχῆς, ἐβεδήλωσε τὴν πρόθεσίν του νὰ διέλθῃ παρ'
αὐτῷ ἐπὶ τινος ἐβδομάδας, ὥρῳ τὴν διαμονὴν εὕρισκε τόσον εὐχάριστον. «Κύριε, τῷ
εἶπε γελῶν ὁ Βολταίρος· βλέπω ὅτι δὲν θέλετε νὰ ὁμοιάσητε τὸν Δὸν-Κιχῶτον». «Πῶς
αὐτό; ἠρώτησεν ἐκπληκτος ὁ ξένος». «Ὁ Δὸν-Κιχῶτος ἐξελάμβανε τὰ πανδοχεῖα διὰ
μέγαλα, ἀλλὰ σεῖς ἐλαμβάνετε τὰ μέγαλα διὰ πανδοχεῖα».

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΙΜΗΔΟΥΣ

Ἀλήθεια ἢ μῦθος εἶναι διὰ ἐπέτυχεν ὁ Ἀρχιμήδης νὰ κάψῃ μακρόθεν διὰ
καθρέπτου τὰ πλοῖα τῶν Ρωμαίων πολιορκούντων τὰς Συρακούσας; Ὁ ἀκριβῶς
ἐρευνῶν τὰ περὶ τοῦ πολυκρότου τούτου ζητήματος ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ
ὑπομνήματα εἰς ἓν μόνον κατορθώνει νὰ φθάσῃ βέβαιον συμπέρασμα, ὅτι
οὐδὲν τούτων δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς ἐπιμένοντας νὰ κατατάσσῃσιν τὴν
κατοπτρικὴν πυρπόλησιν τοῦ ρωμαϊκοῦ στόλου μετὰ τῶν ἀσυμβιβάστων πρὸς
τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης θαυμασίων ἀκουσμάτων. Ἀξίαι συζητήσεως εἶναι
μόναι αἱ ἱστορικαὶ κατὰ τοῦ γεγονότος ἐνστάσεις, ἂν δηλ. πράγματι ἔκτισεν ὁ
Ἀρχιμήδης τὰς τριήρεις τῶν πολιορκητῶν, ἀλλὰ τελείως ἀδόκιμα πάντα ὅσα
ἐγράφουν πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι μαθηματικῶς ἀδύνατον ἦτο νὰ τὰς κάψῃ. Τοῦτο
ἐν τούτοις ἰσχυρίσθη πλὴν πολλῶν ἄλλων ἀφανιστέων καὶ ὁ πολὺς Καρτέσιος
διὰ τοῦ ἑξῆς συλλογισμοῦ: «Οὐδεμία καύσιμος ὕλη δύναται ν' ἀναφθῇ διὰ
κοίλου κατόπτρου, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον εὕρεται εἰς τὴν ἐστίαν αὐτοῦ
γνωστὸν δὲ εἶναι ἐκ τῆς γεωμετρίας ὅτι ἡ ἀπόστασις τῆς ἐστίας κοίλου κατόπτρου
εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἀκτίνος, ἦτοι τὸ τέταρτον τῆς διαμέτρου τῆς σφαίρας, ἐκ τῆς
ὁποίας τοῦτο ἐλήφθη. Πρὸς συγκέντρωσιν λοιπὸν τῶν ἀκτίνων φλογοδόλου
κατόπτρου εἰς ἐστίαν ἀπέχουσαν διακοσίους πόδας, ὃ' ἀπλητεῖτο κατόπτρον ἔχον
διάμετρον ὀκτακοσίων. Κατασκευὴ ὅμως τοιούτου φαίνεται τελείως ἀδύνατος,
πρὸ πάντων εἰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοὺς ὑελοουργούς, οὐδ' εἶναι εὐκολώτερον
νὰ πιστεύσωμεν δυνατὴν τὴν κατασκευὴν μεταλλίνου τοιούτου ἀνηκούστου
μεγέθους».

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω ἀπόφασιν, ἡ κατάταξις τοῦ ἀρχιμηδεῖον κατορθώματος
εἰς τὰ μυθολογήματα ἐθεωρήθη εὐλόγως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς ὀριστική, ἀφοῦ
οὐκ ἔστι νὰ πιστεύσῃ ὅτι πράγματι ὑπῆρξεν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ φαντασθῇ δύναται τις
καθρέπτην μεγαλειότερον ἀλωνίου. Τὴν τοιαύτην ἀπιστίαν ἐδικαιολογεῖ ἐτι
μᾶλλον ἡ ἔλλειψις εἰς τὰ περιωθέντα συγγράμματα τοῦ Συρακουσαίου σοφοῦ
πάσης μνείας περὶ κατασκευῆς τοιούτων κολοσσιαίων κατόπτρων, ἦτις θὰ ἦτο
κατόρθωμα ἐφάμιλλον πρὸς τὴν παρ' αὐτοῦ μηχανοκινημένην ἐν τῷ **Ψαμμίῃ**
ἀκριβῆ ἀριθμῶσιν τῶν κόσμων τῆς ἁμμου τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Καὶ ἀληθὲς μὲν

είναι ότι ο Ἀρχιμήδης ἐφρονεύθη ὑπὸ Ρωμαίου στρατιώτου εὐθὺς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῶν Συρακουσῶν, ἀλλ' οὔτε ὁ Πλούταρχος, οὔτε ὁ Πολύβιος ἢ ὁ Τίτος Λίβιος, οἱ ἀκριβῶς ἱστορήσαντες τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν λέγουσιν τι περὶ τοῦ φιλοσοφίου κατόπτρου. Πρῶτοι αὐτοῦ μνημονεύται εἶναι ὁ Θεόδωρος, ὁ Πάππος, καὶ ὁ Γαληνός, εἰς συγγράμματα μὴ περισωθέντα, ἐκ τῶν ὁποίων παρέλαβον τὰ σχετιὰ χροία ὁ Ζωναράς, ὁ Τζέτζης καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς διηγούμενοι τὸν ἀσυνιδέαστον πρὸς τὸ πόρισμα τῆς ἐπιστήμης μῦθον.

Εἰς τοιαύτην εὐρίσκειτο καὶ ἐφαίνετο προωρισμένον νὰ μείνῃ τὸ ζήτημα θέσιν, ὅτε ἔτυχε νὰ κινήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ περιωνύμου φυσιοδίφου Βυφῶνος, ὅστις δι' ἀκριβεστέρως μελέτης τῶν κειμένων καὶ ἰδίως τοῦ χωρίου τοῦ Τζέτζη ἐσχημάτισε τὴν γνώμην, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐμπρησμοῦ κατόρθωθentos δι' ἐνὸς μόνου κατόπτρου, ἀλλὰ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς κοινὴν ἐστίαν τῶν ἀκτίνων πολλῶν. Τοῦτο ἐφαίνετο προκύπτειν ὅχι μόνον ἐκ τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ ἀρχιμήδειον μηχανήμα χωρίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἀφηγουμένων ὁμοίων κατόρθωμα τοῦ Πρόκλου, τοῦ ἐπιτυχόντος ἐπὶ μετὰ τὸν Ἀρχιμήδην αἰῶνα, ἦτοι ἐν ἔτει 514 μ. Χ., νὰ περπολήσῃ τὰ πλοῖα τοῦ πολιορκουμένου τὴν Κωνσταντινούπολιν Οὐτίλιανου διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τῶν ἀκτίνων ἱκανοῦ ἀριθμοῦ κατόπτρων χαλκίνων. Ἄν ἡ τοιαύτη συγκέντρωσις ἦτο πράγματι δυνατὴ, ἀπεγυμνοῦτο τότε πάσης ἀξίας ἡ ἐνστάσις ἢ στηριζομένη εἰς τὸν τεράστιον ὄγκον τοῦ απαιτουμένου πρὸς τὴν μακρόθεν πυρπόλησιν κοίλου κατόπτρου. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου ἐπεκράτειν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνώμαι, ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ ἀρμόδιοι, ἦτοι οἱ γεωμέτραι καὶ μηχανικοὶ ἐπέμενον νὰ θεωρῶσιν ὡς μαθηματικῶς ἀδύνατον τὸ εἶτε δι' ἐνὸς εἶτε διὰ πολλῶν κατόπτρων ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἀρχιμήδην κατόρθωμα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἰσχυρίζετο τὸ ἐναντίον μόνος ὁ Βυφῶν, οὐδόλως πτοούμενος οὔτε ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιχειρημάτων τῶν ἀντιπάλων του, οὔτε ἐκ τῆς ἐπιρριπτομένης κατ' αὐτοῦ μομφῆς ὅτι ἀναμυγνύεται εἰς ἔργα ἀλλότρια τῆς εἰδικότητος αὐτοῦ, ἀπλοῦς ὢν ζωολόγος ἢ κατ' ἄλλους αὐστηροτέρους, μέγας μόνον συγγραφεὺς καὶ τίποτε περιοσώτερον. Ἀντὶ ἀπαντήσεως εἰς ταῦτα, ἐκλείσθη ὁ Βυφῶν εἰς τὸ σπουδαστήριον αὐτοῦ, ἀσχολούμενος νυχθημερόν ἐπὶ τινος μῆρας ν' ἀνεύρῃ πῶς ἡδύνατο ν' ἀποδειχθῇ ψηλαφητῶς ὅτι ἀνωτέρα τῆς εἰδικότητος εἶναι πολλῶν ἢ μεγαλοφυΐα. Προῖον τῶν μελετῶν αὐτοῦ ἦτο ἡ ἐκινήσις καὶ κατασκευὴ ἀντανεκλαστικοῦ μηχανήματος συνισταμένου ἐξ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἐπιπέδων καὶ κινουμένων διὰ στρογγύλων θάλινων κατόπτρων μήκους ὀκτὼ δακτύλων καὶ ἐξ πλάτους. Τοῦτο καταλλήλως τοποθετήσας ἐν ὁπαίθριον προσεκάλεσε πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν δοκιμὴν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ τὴν πρωΐαν τῆς 9 Ἀπριλίου 1747, ἃν ἦτο ἡ ἡμέρα καλὴ. Αὕτη ἀνέπτυξε κάποιον ἀμφίβολον καὶ μόνον ἐκ διαλειμμάτων ἔλαμπεν ὁ ἥλιος τελεῖος ἀσκίαστος ἀπὸ νεφέλης. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐκάλυπεν αὐτὸν νὰ

προβῇ εἰς τὸ ἀγγελλέν πείραμα, ν' ἀνάγῃ δηλ. νὰ καύσῃ καὶ ν' ἀποτεφρώσῃ διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀκτίνων τῶν κατόπτρων τὸν παχείας σανίδας εἰς ἀπόστασιν διακοσίων δέκα ποδῶν, ἦτοι κατὰ τι μεγαλειότητα τῆς χωρίζουσας τὰς τριῆρεις τῶν Ρωμαίων ἀπὸ τὰς ἐπαύξεις τῶν Συρακουσῶν. Ἡ ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ πειράματος ἐντύπωσις ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Οἱ παριστάμενοι ἔτριβον τοὺς ὀφθαλμούς, διωταῖοντες ἂν πράγματι ἢ ἐν ὁναίρῳ ἔβλεπον καθρέπτας ἀνάπτοντας μακρόθεν σανίδας καὶ δοκοὺς.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πειράματος καὶ τῆς διοπτρῶς θεωρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστηρίζετο, ὑπεβλήθησαν διὰ πολυχρότου ὑπομνήματος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, ἣτις ἠναγκάσθη, θέλουσα καὶ μὴ θέλουσα νὰ μεταβάλῃ γνώμην. Ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δῆθεν ἀκαταμαχητῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Καρτεσιῶν καλούμενος χθὲς ἀρχιμήθιος μῦθος μετεβλήθη ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἡμέραν εἰς ἀναμφισβήτητον γεγονὸς. Ἐν τῇ πρώτῃ τῷ ὄντι ὁρμῇ τῆς ἐκ τοῦ πειράματος τοῦ Βυφῶνος ἐπελθούσης ἀντιδράσεως ἐλησμονήθη ὅτι, πλὴν τῆς ἐπιστημονικῆς κατὰ τῆς μακρόθεν πυρπόλησεως τοῦ ρωμαϊκοῦ στόλου ἐνστάσεως, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη τις ἱστορικὴ σπονδαιοτάτη, ἡ σιωπὴ δηλ. τοῦ Πλούταρχου καὶ τοῦ Πολυβίου. Ὁ Βυφῶν καὶ οἱ μετ' αὐτὸν πειραματισταί, ὁ Χότζεν, ὁ Σιργχάουζεν, ὁ Σεπτάκας καὶ ἰσχυρῶς ὁ Ἐριξὼν ἀπέδειξαν μόνον ὅτι δὲν ἦτο ἐπιστημονικῶς ἀδύνατον κατόρθωμα, ἥδη δὲ ἀπόκειται εἰς τοὺς ἱστορικοὺς καὶ τοὺς κριτικοὺς νὰ καταστήσωσιν ἐξ ἴσου ἀναμφισβήτητον διὰ τῆς μελέτης, τῆς παραθέσεως καὶ ἀκριβοῦς σταθμίσεως τοῦ κύρους τῶν κειμένων, ὅτι πράγματι κατορθώθη, ὅτι πλὴν τῶν ἀνυπερβλήτων αὐτῆς ποιητῶν, συγγραφέων, καλλιτεχνῶν καὶ φιλοσόφων ἐγέννησεν ἡ Ἑλλάς καὶ τὸν μέγιστον στολοκαύτην τῶν ἀρχαίων χρόνων.

ΕΜΜ ΡΟΪΔΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ.

Οἱ 12 Ἀποστόλοι. Κατὰ τὸν 30ετὴ πόλεμον Σουηδῶν στρατηγὸς εἶπεν εἰς τὴν μητροπόλιν ἀλωθείτης γερμανικῆς πόλεως 12 ἀρχιερεῖς ἀνδριάντας τῶν Ἀποστόλων ἐν φυσικῇ μεγέθει. «Σεβασμιάται — εἶπεν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον — θὰ πέμψω τοὺς Ἀποστόλους εἰς Σουηδίαν» ὁ θεῖος Σοτήρ τοὺς διέταξε νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τὴν γῆν καὶ ὁμῶς μέλει τοῦδε δὲν ἐπάτησαν τὸν πόδα εἰς τὴν χώραν μας».

ΦΩΣ ΕΝ ΣΚΟΤΕΙ

(Καὶ ἑλευθέραν μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ
ἐπὶ Δ. Γ. Μοστράτου).

Α.

— Εἰπέ μοι λοιπόν, ἰατρέ, ἐν εὐλακρεσίᾳ, τί ἔχω νὰ ἐλπίσω; Σιωπᾷς; Τότε εἰπέ μοι, τί ἔχω νὰ φοβῶμαι; Μὴ μὲ νομίσης ἀσθενῆ τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ὑποφέρω γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν. Ἐκλείπει ἤδη τοὺς πρὸς τὴν ζωὴν ὑπολογισμούς μου. Μέγα ἔλλειμμα προκύπτει, ἀκόμη χιλιάδες τινές. Ἀλλὰ τί πειράζει;

Ταῦτα ἔλεγε νεανίας, διὰ γλυκείας φωνῆς, πρὸς προσφύτην ἀσκληπιάδην, πρὸ αὐτοῦ ἱστάμενον. Τὸ δομάκιον ἦτο σχεδὸν σκοτεινόν, διότι τὰ περιτεταγμένα ἦσαν καθεμένα καὶ κεκλεισμένα τὰ παραθυρόφυλλα. Ὁ νεανίας ἔφευγε καὶ ἀλεξίφωτον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἤδη ὅμως τοσοῦτον ὥρου τὴν ὥραιαν αὐτοῦ κεφαλὴν, ὥστε κατὰ πρόσωπον ἔβλεπε τὸν ἰατρόν, ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀλεξίφωτον. Ἐστήριξε δὲ τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, φέρον τὴν ἑτέραν διὰ τοῦ ξανθοῦ αὐτοῦ πώγωνος.

Ὁ ἰατρός, κινήσας ἐπὶ τινα χρόνον τὴν κεφαλὴν, ἐφαίνετο δισταζὼν ὅποιαν νὰ δώσῃ ἀπόκρισιν. Ὄθεν πρὶν ἢ εἶ ἀπακριθῇ, ὁ νεανίας, Σιγέβεργτος Βέργερ καλούμενος, ἐξηκολούθησεν ὡς ἑξῆς:

— Ἐλευθέρω; ἰατρέ, σὲ ἱκετεύω, ἐλευθέρω; Ἀκόμη ἐπὶ τινα ἔτι πρέπει νὰ πενθῶ ἐν σκότει καὶ θανάτῳ ἀνὴρ, ἐν τέλει δὲ ματαιὰ ν' ἀποθῇ ἡ ἱατρικὴ θεραπεία καὶ ἐπίσκεψις; Ἡ θά ἐκλείπη μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸ τὸ ὀλίγον φῶς, ὑπερ μοι χορηγῇ ἡ ἱατρική σου σοφία; Ὁμίλησον! Ἡ μήπως θά μὲ καταστήσῃς ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἰγυῖ, προσέθηκεν ἐν τέλει, ταχέως στρέψας τὴν κεφαλὴν.

— Ὁμίλησα μετὰ τοῦ συναδέλφου μου, τοῦ συμβούλου Σίλβερ, εἰάν θελῃς, αὐριον θά σ' ἐξετάσῃ. Ἀκριβῶς ἐπληροφορήθη τὰ τῆς ἀσθενείας σου καὶ οὐδὲν θά σοὶ κρύψῃ. Ὡς γινώσκεις, ἔχει κῆρος ἐν τοῖς πράγμασι τούτοις καὶ αἱ γνώμαι ἡμῶν θά συμφωνήσωσιν.

— Ὅποτε ἐκ στόματος δύο ἐπιστημόνων, ἐχόντων κῆρος, θά μάθω ὅτι ἐξ ἀβροφροσύνης μοὶ κρύπτεις, δηλὰ δὴ ὅτι οὐδεμίαν ἔχω ἐλπίδα.

Ὁ ἰατρός ἤκουσε τοὺς ὅμους, ὁ δὲ Σιγέβεργτος, καλῶς ἰδὼν τούτο, εἶπεν:

— Ἀκόμη βλέπω τόσον, ὥστε νὰ καταλάβω τί σημαίνουν αἱ κινήσεις σου! Ἐχει καλῶς, ἀγάγετέ μοι τὸν σύμβουλον!

Ὁ ἰατρός ἑτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν εἶπε:

— Τῷ ὄντι, διατί δὲν ἔχεις ὁμιλητὴν τινα, ὅπως ἀναγινώσκῃ καὶ διαλέγηται μετὰ σοῦ;

— Γινώσκεις ὅτι προσεπάθησα νὰ ποιοθῶ διὰ ξένων ἀμαρτιῶν ὅτι μοι εἶναι ἀνέφικτον. Ἀλλ' ἡ φωνή, ἰατρέ, ἡ φωνή! Ὁ μὲν ἔχει χαμηλὴν, ὁ δὲ τραχεῖαν ὁ μὲν κρῶ-
ζει, ὁ δὲ βελάζει· ὁ μὲν ἀναγινώσκει, ἀπεχθῶς, ὁ δὲ ὡς ἡθοποιός, ὡς εἰ ἱσταται ἐπὶ
παρῆς. Δὲν ἐννοῶ πῶς δι' ἀναγκαστῶν δύνανται τινες ν' ἀκούσωσιν ὅτι βυθίως κινεῖ
τὴν καρδίαν. Διὰ τυχαίων καὶ ἀμειβομένων ἀναγκαστῶν! Οὐχί. Διὰ τῆς φωνῆς μου, διὰ
τῆς καρδίας μου, πρέπει ν' ἀναγνώσω καὶ τούτο οὐδεὶς δύναται νὰ...

— Ἀλλὰ τίς σε ἀγαπᾷ; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

— Τίς με ἀγαπᾷ; εἶπε πικρῶς ὁ Σιγέβεργτος· εἶμαι μόνος!

Οὕτως ἔληξεν ὁ διάλογος, ὁ ἰατρός ἀνεχώρησε καὶ ὁ Σιγέβεργτος ἔμεινε βαθέως σκεπτόμενος καὶ βαρέως ἀναπνέων.

Ἀλλ' αἰφνης ἀνεπήδησεν, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, ὡς εἰ θέλων ν' ἀποτινάξῃ τὰς συγκι-
νησάσας αὐτὸν ἰδέας, καὶ ἀναπρόησεν:

— Ὡ νεότης μου, εἰς τοσοῦτο κατήντησας, ὥστε... Ὡ! αἰσχύνθητι! Τούτο μόνον
ἐλείπετο! Οὐχί! δὲν θά γείνη τοιοῦτο τὸ τέλος τῆς περὶ ζωῆς φιλοσοφίας μου, εἰ καὶ
τιμῶς προσεπάθησα νὰ μὲ διδάξωσιν ὅτι ὁ σοφός ἔχει τὸ δικαίωμα (καὶ διατί οὐχί τὸ
καθῆκον;) ν' ἀποβάλλῃ τῶν, ἀνωφελῶν καταστάσεων. Τί θά εἴπωσιν αὐριον οἱ ἰατροί;
Οὐδὲν πλεόν, ἢ ὅσα γινώσκω. Θάρροι λευκόν, νεότης, καὶ γενναίως βλέπε τὴν ἀλήθειαν.

Ταχέως διεκόπη, εἶτα δ' ἐπανελάβε:

— Νὰ ἴδω, νὰ ἴδω! Ἄς μὴ ἀναλογίζωμαι εἰκόνα τινα, πρὶν ἐνθυμηθῶ τὰ δύο
ἄστρον τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἐν οἷς μετ' ὀλίγον θά σθεσθῇ πᾶν φῶς! Νὰ ἴδω, νὰ ἴδω!
Καὶ τι εἶδον ἕως τώρα; Μόνον γραμμὰς, μαῦρα, μισητά! «Θά γένῃς σοφός, Σιγέ-
βεργτ», ἔλεγεν ὁ πατήρ μου, ὅτε, παῖς ὢν μετ' ἄλλον παῖδων, ἐσκήρτων ἐν τῇ ἐλευ-
θερίᾳ φέσει. Ἀυστηρῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ σπουδάσω, εἰ δὲ μὴ κἀγὼ θά ἐγενόμην
σοφός. Καὶ ἠθέλησα νὰ γείνω σοφός. Τῇ ἀληθείᾳ τούτῳ δύναται νὰ ὁμολογήσωσιν
αἱ ὥραι τοῦ λυκόφωτος, καὶ ὡς τὸ φῶς τοῦ δυσμένου ἡλίου καὶ τῆς ἀνατελλούσης
σελήνης συγχρόνως ἐφώτιζον τὰ βιβλία μου. Ὡ! ἐν ἡδυνάντο νὰ λαλήσωσι τὰ ἄλλα
κρημνὰ, ἅπανα ἐν νυκτὶ ἀμυδρῶς μ' ἐφώτιζον!... Νέος γενόμενος εἶπον: «Πάτερ, θέλω
νὰ ἴδω τὸν κόσμον». Μάθε, ἀπεκρίνατο, ἀποθησαύριον γνώσεως, γενοῦ τι. Ὄντω τὰ
χρήματα κἀλλιον δαπανηθήσονται, ἢ δι' ἀνωφελεῖς περιηγήσεις. Βραδύτερον βλέπομεν!
Πρέπει νὰ ὑπεβλήθωμεν τὴν περιόριστον, διότι σπουδάζεις δι' ἐπιχορηγήσεως. Γινώσκεις
δαίδια ἔχομεν. «Καὶ ἐσπούδασα, ἐσπούδασα πολὺ, καὶ ἔγεννα σοφός, ὡς λέγουσιν, ἐν
καὶ τόσον νέος. Καὶ ὡς γνωρίζω, εἶμαι σοφώτερος τῶν ἐν σπουδαστηρίοις σοφῶν»
κατέλαβον τὴν ἐπιστημὴν μου διανοίᾳ καὶ καρδίᾳ. Βλέπω διὰ τῶν πνευματικῶν ἀμαρτιῶν
εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνω τῆς μικρᾶς ταύτης γῆς. Καὶ ὅμως οὐδὲν ἐκ ταύτης εἶδον, ἢ ὀλίγα
μῦθα τῆς χάρας ἡμῶν, καὶ ταῦτα μόλις! Βραδύτερον, βραδύτερον! Ναι! ναι! Ὅταν
δὲν ὑπάρχωσι πλέον ὀφθαλμοί!... Καὶ τὸν τετέλεστο!

Ὁ Σιγέβεργτος ἐσέγησεν ἐπὶ τινα χρόνον, εἶτα δὲ εἶπεν ἡρόδως:

— Πῶς πάλιν ὁμιλῶ! Ὡς βιβλίον! Ναι, εἶμαι σοφός! Ἀλλ' ὀφείλω ἐνίοτε
καὶ νὰ συνειθίζω εἰς μονολόγους· αὐτοὶ εἶναι τοῦλάχιστον προτιμότεροι τῶν μετ'
ἡμῶν ἀνθρώπων διαλόγων. Ἀλλ' ἰδοὺ μία ἰδέα. Πάντοτε ἐμίσησα τὰ ληρήματα τῶν
ἡμερολογίων. Εἶνε ἀπλοῦς ἐκποτισμός, ἐν κακῷ κατοπτρῷ, ἀντανακλῶντι ψευδεῖς
εἰκόνας. Νῦν λοιπὸν νὰ κράξω κἀγὼ τὴν αὐτὴν ἀνησίαν; Ἔστω, ὡς γείνη.
Τουλάχιστον δὲν τρέχω τὸν κίνδυνον τοῦ βλέπειν αὐταρέσκως καὶ ἀναγινώσκειν
ὅσα θά ἐμπιστεύωμαι εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου. Καὶ ἐν αὐτῷ θά ὑπάρχωσι δύσκολα
γραμμὰς, δύσκολοι ἰδέαι. Ἀλλὰ τί βλέπει; Οὐδεὶς θά τ' ἀναγινώσκῃ, ἥμισυ
δ' ἐγώ. Νομίζω ὅτι πρέπει ν' ἀρχίσω καὶ θά εἶναι πρωτοφανὴς ἡ περὶ τὴν
γραφὴν ὑπόκρισις... ἐνὸς τυφλοῦ!

B.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΓΕΒΕΡΤΟΥ

20 Μαρτίου.

... Είσαι σοφώτατος, κύριε σύμβουλε. Ἀλλὰ τί ἔλεγες ἤδη; «Ἐάν ἐκτελέσῃς πιστῶς τὰς ἐπιταγὰς ἡμῶν, θά τῃρηθῇ τὸ φῶς σου εἰσέτι ἐπὶ τινὰς μῆνας, ἵσως δὲ κατορθώσωμεν καὶ νὰ σώσωμεν λάμπριν τινὰ τοῦ ἐνός τοῦλάχιστον ὀφθαλμοῦ». Ἦνοιξε σχισμὴν τινα εἰς τὸ παραθυρόφυλλον καὶ ἔβλεπεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀμυδρὰ ἄκτις. Εἶδον κινούμενα εἰς τὸν οὐρανὸν λευκωπὰ νέφη καὶ πέραν, εἰς τὸ πρατὲς τοῦ δάσους, τοὺς ἀρεὶ πρᾶσινιζοντας μικροὺς βλαστούς. Τὸ παραθυρόφυλλον πάλιν ἐκλείσθη.

— Ἀλλ' εἰσέτι βλέπω τι, κύριε σύμβουλε, εἶπον ἐγώ.

— Καλὸν σημεῖον τοῦτο· ἀλλ' ὀφείλομεν ἐπιμόνως κατ' ἀρχὰς νὰ σὲ φυλάξωμεν τοῦ βλέπειν τι. Μὴ θελήσῃς νὰ βλέπῃς περισσύτερον! Τοῦτο δύναται μετὰ μίαν ἑβδομάδα ν' ἀπολέσῃ τὸ φῶς σου.

Πῶς μὲ διώκουν τὰ πλανώμενα νέφη! Πόσον ἐπιθυμῶ νὰ περιέλθω πάλιν ἐν τῷ ἐσρινῷ δάσει! Ἀλλ' ὁ σύμβουλος ἔχει δίκαιον. Πιθινόν μετὰ μίαν ἑβδομάδα νὰ τελειώσῃ τὸ φῶς μου. Καὶ ὅμως, μόνον ἀπαξ ἐκεῖ πέραν πάλιν νὰ ἐξαπλωθῶ, ὑπὸ τὴν φύλην καὶ ν' ἀνοίξω ἐντελῶς τὰ δῆματα, πρὸς τὰ παίγνια τοῦ φωτός ἐν τοῖς θροοῦσι φύλλοις! Μόνον ἀπαξ νὰ ροφήσω τὸ φῶς τοῦ ἑσρινοῦ ἡλίου καὶ ἔπειτα...

23 Μαρτίου.

Ἡ παλαιὰ τοῦ ἔαρος ζωηρὰ ἐπιθυμία τρέχει εἰς τὰ μέλη μου. Αἰσθάνομαι αὐτὴν ἐν τῷ ζοφώδει δωματίῳ καὶ ἀκούω τὴν πνοὴν τῆς ἑσρινῆς αἶρας. Μὲ ἔλκει, μὲ δεικνύει εἰς τὰ ἔξω, ὡς βρέφος, ὅπερ μετὰ ὀκταήμερον βετὸν ἴσταται εἰς τὸ παραθυρον καὶ φωνεῖ, ἅμα ἰδὼν τὸ πρῶτον κυανὸν τοῦ οὐρανοῦ τμήμα: «Μήτηρ, δύναμαι τώρα!» «Περιμένε ἀκόμη ὀλίγον», λέγει ἡ μήτηρ. «Ὡς οὐ γένη ἐντελὴς στέγη». Τὸ παιδίον περιμένει. Ἀλλ' ἐγὼ τί περιμένω; Τὸ ἔαρ ἐπέρχεται, τὰ δένδρα θὰ φυλλοβολήσωσι, τὰ ἄνθη θὰ ἀνθήσωσι. Δι' ἐμὲ ποῖον ἄνθος ἀνθεῖ; Δὲν θέλω ἐν τῷ δωματίῳ οὐδὲ τὴν δαμὴν αὐτῶν, ἀποῦ δὲν δύναμαι νὰ τὰ ἴδω. Ἐπειτα ἔρχεται τὸ θέρος, ἕως οὗ δὲ πνεύσωσιν οἱ φθινοπωρινοὶ ἄνεμοι, θὰ παρέλθωσιν οἱ μῆνες, οὓς μοι δίδωται ὁ σύμβουλος καὶ ἔπειτα...

25 Μαρτίου.

Ἐβδομάδων τινῶν ἢ καὶ ἡμερῶν, ὀλίγον φῶς δὲν εἶναι ἄξιον ὅπως ἴδω τὴν ἔλευσιν τοῦ ἔαρος; Δὲν ἀποβάλλω ταύτην τὴν ἰδέαν. Ἀλλὰ τί θὰ ἴδω; Ὁ ὕψις τοῦ Μαρτίου ἄνεμος θὰ ἀεῖσῃ εἰς τὰ ὄρη μου καὶ θὰ τὰ καταστήσῃ θολώτερα. Πάντα τότε θὰ μοι φανῶσι σφραγισμένα καὶ τετραγμένα. Ὅθεν ἂς παρηγορηθῶ, ἀναλογιζόμενος δι' ἡ γλῶσση εἶναι πρασίνη κατὰ τὸ ἔαρ, ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν ἔχει ἄλλο ἢ τὸ στυγερόν κυανὸν χροῖμα καὶ ὅτι ὁ κόσμος μόνον εἰς ἡμᾶς τοὺς ὀνειροπολοῦντας φαίνεται τὸ ἔαρ ὡραιότερος, ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ὥραις... Καὶ ὅμως νομίζω ὅτι ἐφέτος τὸ ἔαρ εἶναι ὡραιότερον ἢ ποτε καὶ ἄλλοτε.

26 Μαρτίου.

Σήμερον ἠρώτησα τὸν σύμβουλον: «Δύναμαι πλέον νὰ βλέπω καὶ βλέπων ν' ἀπολαμβάνω;» «Αἶ! Καὶ διατί ὅχι; ἀπεκρίνατο. Δύνασαι νὰ ἴδῃς, ἀλλὰ τότε ταχύτερον θὰ ἐπέλθῃ νῆξ». Λοιπὸν νύκτια πάντοτε θὰ ἔχω ἢ πρότερον ἢ βραδύτερον, ἐν τέλει τὸ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτό. Εἰς κακοῦργον, ὅστις αἰετὸν θὰ κρεμασθῇ, παρέχονσι σήμερον ὅ,τι θέλει ἡ καρδία αὐτοῦ. Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι, οἵτινες ἡσύχως ἐκάπνιζον καὶ ἔπινον οἶνον, ὡς εἰ μὴ ἔμελλε ν' ἀνοικθῇ τῇ ἐπιούσῃ ἡ αἰωνιότης. Ὅ,τι χορηγεῖται ἐκείνοις, θὰ χορηγήσῃ καὶ ἐν ἐμαυτῷ. Ἐάν ἐκεῖνοι λαμβάνουσι πόσιν καὶ βρώσιν, διατί ἐγὼ νὰ μὴ ἀπολαύσω διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦλάχιστον; Διατί νὰ μὴ ἀπολαύσω ἐν ἀφθονίᾳ: — Ἀφρων ἰδέα! Θὰ ἴδω ἀκαριαίαν τινὰ γῆιν καλλιστὴν καὶ τὸ κακὸν θὰ διπλασιασθῇ ὅταν κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς. Καὶ ἄρα γε θὰ ἀπολαύσω ἀλύτως; Πᾶσα ἀπόλαυσις μου δὲν θὰ πικρανθῇ, ὅταν ἀναπολήσω τὴν δυστυχίαν μου; Ἀλλὰ καὶ ὁ κακοῦργος ἀπολαμβάνει, διότι «τὸ μὲν θανεῖν οὐδὲν, ἔην δὲ καὶ μὴ ὄρεῖν δεινόν». Ὅρθως λέγεται μέγιστε ποιητὰ... Ἀλλ' ὁ εἰπὼν τοῦτο, εἶπε περὶ ξένων ὀφθαλμῶν, οὐχὶ δὲ περὶ τῶν ἑαυτοῦ· ἄλλως δὲν θὰ ἐφρονάσκει...

27 Μαρτίου.

Ἡ ἰδέα δὲν μὲ καταλείπει. Ὅσάκις φθάσῃ εἰς τὴν ἀκοὴν μου σφαιρὸς ἀτμαμύξης, νομίζω ὅτι εἰσδύει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου πόρρωθεν ἀκτὺς φωτός. Πᾶς κρότος καλῶμενης ἀμάξης ἄδει μοι μουναιῶς. Ὡ! τίς θέλει νὰ συνοδεύσῃ; Εἶναι λοιπὸν τόσον ἀδύνατον νὰ περιέλθω τὸν κόσμον ἐπὶ τινὰς ἑβδομάδας, ν' ἀνοίξω τὰ ὄρη πρὸς τὰ κῶλη τῆς γῆς καὶ ὡς διφυλῆς νὰ πῶ τὴν αἴγλην αὐτῆς, εἰτα δὲ... νὰ πάσχω αἰωνίαν διψάν; Καὶ τί τὸ κολύον;...

28 Μαρτίου.

Ἐξω εἶναι καὶ αὐτὸ καιρὸς Ἀπριλίου. Ἐπὶ τῶν στεγῶν ὁ ὄμβρος πλαταγεῖ, ὁ ἄνεμος καθαίρει τοὺς δρόμους καὶ ἄδει τραχὺ βόρειον ὄρη, ὅπερ φέρει ὡραία ὄνειρα περὶ μεσημβρίας. Ρεγῶ, εἰ καὶ κρατεῖ ἰσχυρῶς τὸ πῦρ ἐν τῇ θερμότητι. Νομίζω ὅτι ἀπεφάσισα. Θὰ γελᾶσθε βλέποντες ὑπερβαίνοντες τὰς Ἀλπεῖς τὸν Γερμανὸν ὀνειροπόλον μετὰ δεδεμένων ὁματίων. Τί θέλει ἄρα γε; Καὶ ὅμως ἐάν ἀφῆλῃ τὸ δέμα, τότε δὴ τότε θὰ ἴδῃ, ὡς οἱ λοιποὶ, ἔστω καὶ ἐπὶ βραχὺ! Ναί, θέλω, θ' ἀναχορήσω.

31 Μαρτίου.

Ἀκλονήτως ἀπεφάσισα, ἀναχωρῶ καὶ ἂς ἀπαλεσθῶ. Αἰετὸν νύκτια πορεύομαι πρὸς νότον. Τῇ α' Ἀπριλίου! Ἡμέρα τῶν ἀνοήτων θὰ εὐτίσιν. Ἀφετέ με λοιπὸν ἐν τῇ ἀνοήτῃ μου· μοὶ φαίνεται σοφωτάτη. Οὐδὲν μὲ κωλύει, ἀπέρχομαι...

Γ.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἐκπέμπονσα μεγάλους ἑλικας καπνοῦ καὶ ἀτμοῦ. Τὰ παρὰ τὰ Ἰνδοῦντα ὄρη ἐκάλυπτε χιὼν, παγετὸς ἄνεμος ἐμάστιζε τὰ παρόντα τῶν ὀρημάτων καὶ ἐνίοτε νιφάδας ἐπεκάθιζεν ἐπὶ τῶν πλατείων. Ἀλλ' ἐν ταῖς ὀρήμασι ὑπῆρχε θερμότης, πολλοὶ δὲ καὶ παντοδαποὶ σκωμῶντες ἐν πάσῃ γλώσσῃ. Βεβαίως ἐπεκράτει ἡ τῶν Γερμανῶν, σπανίως δὲ ἠκούοντο ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ γαλλικὴ. Μετὰ τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν, πλεῖστον ἠκούετο ἡ ἰταλική.

Ἀπερίγραπτον συναίσθημα καταλαμβάνει τοὺς Γερμανούς, ὅταν κατὰ πρόωτον ἐγγί-
ξωσιν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἀκούσῃ τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, ἐν καθαρῇ τοσκανικῇ διαλέκτῳ
ἢ ἐν ρωμαϊκῇ προφορᾷ, ἐνῷ τέως μόνον ἐκ τῆς γραμματικῆς ἢ ἐκ τῶν ἐργαζομένων τοῦ
αἰδηροδρόμου, κακῶς γινώσκουσιν αὐτήν.

Ἄλλ' ἐὰν ἐράσμιός τις Ἰταλὸς στροφῇ καὶ ἐρωτήσῃ τι ἡμᾶς, τότε αἰφνης τὸ κάλ-
λος τῆς γλώσσης δὲν φαίνεται πλέον ἀνατιθεμένης ἑξοχῶν, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι
ὀφείλομεν ν' ἀποκριθῶμεν. Τότε ἐπέρχεται ἡμῖν οὗτος κάκεινος ὁ κανὼν, αὐτὴ ἡ κλί-
σις, ἐκαίνη ἢ συζυγία καὶ ζητούμεν νὰ εὑρομεν τὸ ὀρθόν, καίτοι δ' ἐν τῇ γραφείᾳ καὶ
παρὰ τὴν θερμώστεραν ἡμῶν πάντα γινώσκουμεν, εὖν σιγῶμεν. Οἱ Γερμανοὶ ἰδίᾳ συνθλάσι
τὰς λέξεις προφέροντες καὶ συγχέουσι τὰς μετὰ τοῦ *g* καὶ σχεδὸν αἰσθύνονται, αὐτῶ
κακῶς κροσφερόμενοι πρὸς τὴν λαμπρὰν ἰταλικὴν γλῶσσαν. Ὅθεν καὶ ἡ Θεὰ Πρόνοια
ἐφείσθη αὐτῆς, ἐμβαλῶσα εἰς τὰ τέκνα τῆς Ἀλβιδῶνος τὴν ἐπερήφανον γνώμην, ὅτι
εἶναι πάντῃ περιττὸν τὸ μινθάνειν τὴν γλῶσσαν τῆς χώρας, ἣν διατρεχομεν, διότι
ἀντὶ πάσης γλωσσικῆς γνώσεως χρησιμεύει τὸ ἀγγόριον.

Ἄλλ' ὅποιαί τινας ἐννοαί, πληροῦσι τὴν ψυχὴν τοῦ ἐπιβάτου ἐκείνου, ὅστις ἐν
τῇ γωνίᾳ ἐπιμελῶς καλύπτεται διὰ τοῦ μανδύου αὐτοῦ, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ παρεοῦ
παραθύρου καὶ τὸν πῖλον βαθέως ἔχων ἐπὶ τῶν ὀμμάτων, ὥστε σκέπουσιν ἀμαρτὰ
δίοπτρα; Γνωρίζομεν τὸν νέον, εἶναι ὁ Σιγέβεργος. Ἐλεν ἤδη ἡμῖν τί ἀπεφάσισε
καὶ νῦν ἐκλήροιο αὐτό.

Ὅτε ὁ σύμβουλος ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν πρωίας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν, θανμάσας
ἔμαθεν ὅτι ἀπῆλθεν ὁ κ. Βέρνερ. Πρὸς ποῖον κλινάκον; ἠρώτησεν.

— Εἰς Ἰταλίαν! ἀπεκρίναντο.

— Ἐπερλάδῃ; ἐτονθόρυσεν ὁ σύμβουλος καὶ ἀπῆλθε πάλιν.

Βεβαίως ὁ Σιγέβεργος συχνὰ ἐπλήσσε τὸ μίσωπον αὐτοῦ καὶ ἐαυτὸν ἠρώτα ἂν
ῥηφεν ἢ ἀντιρροπῶν. Καὶ ὄντως ὄνειρον αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ πορεία ἐκείνη, καθ' ἣν,
πρὸς ὧριν τοῦλάχιστον, ἠδύνατο τὰ λησιμονῇ, ὅτι δὲν εἶχε τὸ αὐτὸ πρὸς εὐθυμίαν
δικαίωμα, ὅπερ καὶ οἱ λοιποὶ περὶ αὐτὸν ἄνθρωποι, ὧν μόνος ἔβλεπε τὴν σκιαγο-
φίαν. Δὲν ἐτόλμα ὅμως ν' ἀνιψώσῃ πρὸς στιγμὴν τὰ δίοπτρα, ἥμισυ δ' ἐνταῦθα, ὅπου
ἤσπερ ἔστιν ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου χιονοσκεπὲς πεδιάδες. Σιγῶν ἐκάθητο ἐν τῇ γωνίᾳ
καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ κλήσσοντες τὸ οὖς αὐτοῦ λόγοι ἦσαν ὅλως αὐτῷ ἀσάφεις, ὥστε οὐδα-
μῶς προσεῖχε.

Τῆς ἀμάξοστοιχίας ἀφικνουμένης εἰς Στερτσόγκ, αἰφνης ἤκουσε γερμανικὰς λέξεις,
ἐξ ὧν ἐκείνου τοῦ γλωσσικοῦ κράματος. Δὲν ἐλέχθησαν μὲν ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων
λέξεων, οὐδὲ ἐσήμαινόν τι σπουδαῖον, ἀκουσθεῖσαι ἐκ τοῦ παρακειμένου μερίσματος τῆς
ἀμάξης ἦσαν αἱ ἀπαιτῆς λέξεις «πάτερ, ἐδῶ ἐμπρός!» Ἄλλ' ὅμως, εἰς τὸν Σιγέβεργον
τοῦλάχιστον ἐφάνησαν λίαν διακεκριμέναι τῶν ἄλλων λέξεων. Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς
ἐκείνης κατεδέσμενε τὴν ἀκοὴν ὥς οἱ πρῶτοι φθόγγοι βαρβίτου ἐκ μέσου πλήρους
ὀρχήστρας, ὅτε ἀκούονται τὰ ἄλλα ὄργανα ὡς πόρρωθεν ἤχοντα, ἀέλγουνσι δὲ μόνον
οἱ φθόγγοι ἐκείνης.

— Τερπνότατον! ἀπήντησεν εἰς τὴν πρόσκλησιν ἑτέρα ἥττον μελωδική φωνή
ἡδὺ καθ' ὑπερβολήν.

— Δὲν βλέπεις, πάτερ, εἶπε πάλιν ἡ πρώτη φωνή πορευόμεθα εἰς Ἰταλίαν.

— Τὸ βλέπω, τὸ βλέπω τρομερόν, Χάδῃ! Ἐξω κάποιος ἀλλόκοτος, τί νομίζεις Χάδῃ;

— Τί, πάτερ;

— Μοὶ ὠμίλησεν ἰταλιστῇ.

— Τῷ ὄντι τρομερόν! εἶπε τὸ θυγάτριον, οὐ ἡ φωνὴ ἐδήλου φαιδρότητα τινα.
Ἄλλὰ τοῦτο κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας συχνὰ θά σοι συμβαίη.

— Καὶ πάλιν ἡδύτατον! ἐτονθόρυσεν ὁ πατήρ, ὁμοίως μειδιῶν. Χαίρει τοῦλάχι-
στον, διότι ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἔμαθες τὴν γλῶσσαν ταύτην.

— Πρώτης τάξεως ὀφέλεια τῆς ἐν παρθεναγωγείῳ μορφώσεως, εἶπεν ἡ Χάδῃ,
ἡχηρῶς γελῶσα. Ἀλλά, πάτερ, μὴ ἐμποτεύου πολὺ εἰς τὰς ἐμὰς γνώσεις. Ἐνεκα τῆς
γαλλικῆς γλώσσης, οἱ ἀγαθοὶ Ἰταλοὶ πολὺ ἰσχυρότερον ἐν τῇ διαδόσει τῆς γλώσσης
αὐτῶν μόνος δὲ ἀπὸ τινῶν ἡδὲ ἐτῶν ἡ δεσποινὴς Klchy ἐπέβαλεν ἡμῖν τὸ ἰο ἀτεσιο,
μουῶ, lu detesti, μισεῖς, alla detesta, αὐτὴ μοσεῖ ποι detiamo, μισοῦμεν... δηλ. ἀπαν
τὸ ἀνδρῶν φῶλον, ἀπὸ πρώτου μέχρις ἐσχάτου καὶ καθ' ἑξῆς.

— Πῶς ρεεὶ ἡδέως ἡ ἰταλικὴ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς, διαλαγίστη ὁ Σιγέβεργος
ἐν τῷ ἄλλῳ μερίσματι. Λέβηται μόνον νὰ σχηματίσῃ καὶ τὸ ἀληθές παραδείγμα τῶν
verbi regolari, τὸ ὄντως ὁμαλὸν ῥῆμα io amo, ἀγαπῶ, tu ami, ἀγαπᾷ, egli ama, ἀγαπᾷ...
Ἄλλὰ μὴ ἀνοησίας, φίλτατε μετὰ τινος ἑβδομάδας τὰ πάντα θὰ παρέλθωσι.

Καὶ πάλιν συνεσπερώθη ἐν τῇ γωνίᾳ αὐτοῦ, ἀλλ' αἰφνης κατελήφθη ὑπὸ τοῦ
πύθου τοῦ σχηματίσαι ἰδέαν τοῦ προσώπου τῆς κόρης ἐκ τῆς φωνῆς αὐτῆς. Καίτοι δὲ
ἤθελε νὰ βύσῃ τὰ ὀτα αὐτοῦ, ἤκουεν ὅμως, ἐν τῷ κρότῳ τῶν τρυχῶν καὶ τῷ θορύβῳ
τῆς συνομιλίας, τὴν πνιγομένην φωνὴν τῆς κόρης, διδούσης, ὡς ἐφαίνετο, μάθημα τῷ
παιρὶ αὐτῆς ἐκ τινος δαυλογικοῦ βιβλίου *Lascia il tuo dolore*, ἄφες τὴν λύπην σου· *mi
donna sempre di essermi stato privato*, πάντοτε θὰ λυπῶμαι διότι ἐστερήθην αὐτοῦ· *non
vi lasciate smetter di contrargio*, μὴ ἀπόβαλλε τὸ θάρρος σου· *ella m'addormenta cantando*,
μέ κοιμίζει ᾄδουσα.

Ὁ Σιγέβεργος πράγματι ἐνόμιζεν ὅτι ἤκουε φωνὴν μητρὸς, ἀποκοιμιζούσης τὸ
τεθλιμμένον τέκνον αὐτῆς, ὅσῳκις δὲ φράσας τις ἐξεκτεῖτο εἰς τὰς ἀκοὰς του, ἐνόμιζεν
ὅτι ἰδίᾳ δι' αὐτὸν ἐλέγοντο. Τόσον δὲ βαθμηδὸν ἐπέσθη περὶ τοῦτο, ὥστε σφόδρα
ἐθαύμασεν, ὅτε, μετὰ μακρὸν τῆς ἀτμιμάξης συριγμόν, ἤκουσθη ἡ φωνὴ τοῦ πατρὸς
μετὰ φρικτῶδους προφορᾶς λέγουσα:

— Non amo il legato di vitello, compiantelo un cervello (ritto, δὲν τρώγω ἡπαρ μόσχου,
θὰ διατάξω ὀπτόν ἐγκέφαλον.

Ταῦτα βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς ἐαυτὸν ὁ περίλυπος Σιγέβεργος. Διὰ
τῆς φράσεως ταύτης ἔλαβον τέρμα καὶ τὰ γλωσσικὰ μαθήματα, διότι βαθμηδὸν
ἐσπέρα κατήχετο καὶ διὰ τοῦ ἀνεφγμένου παραθύρου ὄρμα ἀβρὰ καὶ λιὰρὰ
μεσημβρινὴ ὥρα.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΓΕΒΕΡΓΟΥ

Ἐν Βερώνῃ.

...ὦ, ἄφρον ἐγὼ! Ἰδοὺ κάθημαι ἐν ξένῃ, μόνος, καταλειμμένος, ἀσθενὴς
καὶ ἄθλιος. Οἱ ὀφθαλμοί μου καίουσιν ὡς πῦρ, ἀλγεί ἡ κεφαλὴ μου...
Οὐδεὶς ἀνθρώπος, δηλὰ δὴ οὐδεὶς Γερμανὸς περὶ ἐμέ. ὦ, πόσον ἐπεθύμησα τὸ ξηρόν
Giorno Morgen τοῦ γηραιοῦ Ιατροῦ μου! Ἦχει ἡδέτερον τοῦ ὠραιότατου Buona mattina
τῆς πονηρᾶς ταμίας καὶ τοῦ θελκτικοῦ καὶ πεφημισμένου Felicissima notte. Καὶ ἐάν τις

ἀναμένη τῇ ἐπιστάσει νέας ἀπολαύσεις, τότε ἤχοισι καλῶς εἶν ὅπως καθήται, ἀντί ἐν σκοτεινῷ δωματίῳ τῆς Γερμανίας, ἐν ἀπαρράλκτις δωματίῳ τῆς Ἰταλίας καὶ περὶ χέχεται ἰδρῶτι καὶ συλλογιζέται καὶ χαλεπαίνει.

Ἦτο παιδαριώδης ἡ ἰδέα μου, ἡ μόνον ἀγνή καὶ ἀκλή; Διανοήθην νὰ προσενέγκω ἑμαντῷ δῶρον, ὡς ἐν τῇ Χριστοῦ γεννήσει οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις αὐτῶν. Ταῦτα ἴστανται ἐν σκοτεινῇ, πρὸ τῆς θύρας, τῆς ὁποῖαν ἀνάπτει τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέντων, πρὸς δὲ μένουν τὰ ὄμματα, ἵνα ὅσον σκοτεινότερον, τόσον λαμπρότερον ἴδωσι ταῦτα καὶ εἰς τὸ νεώτατον διηγουμένη ὅποια λαμπρότης περιμένει αὐτό. Καὶ ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ ἰδοὺ τὸ νεώτατον τυφλούμενον ἵππὸ τοῦ ἀπλότου φωτός, ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως τῆς ἰσχυρῆς λάμψεως, ἀρχεται κλαῖον καὶ φεύγει πρὸς τὴν μητρικὴν ἀγκάλην.

Ἀφικόμεν ἐνθάδε ἐν βαθείᾳ νυκτί! Πόσον ἐχάρην τῇ ἐπελθούσῃ πρωΐᾳ! Πόσον ἠδέως ἔπαισα ἐν τῷ παρθένῳ τῶν προσόνων κυμάτων τοῦ Ἀθέσιος, σχεδὸν μηδενὸς ἐπιθυμῶν, μόνον διότι ἀνελογιζόμεν ὅτι διατελῶ ἐπὶ ἰταλικῆς γῆς! Εἶτα ἐξῆλθον τῇ ἐπιούσῃ πρωΐᾳ, ἀποβαλὼν τοὺς δεσμούς καὶ διόπτρα καὶ περιεπύκτω ἐν τῇ πολυφυλίᾳ καὶ πολυθυμίᾳ πλατείας τῆς Ἐρδης καὶ ἀνέφθα τοὺς ὀφθαλμούς! Τὸ φῶς τοῦτο διαφέρει τοῦ βορείου ἡμῶν φωτός. Κατέρχεται ἐκ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ ἀκίετον καὶ διαυγέστατον, ὥστε κλείονται καὶ αὐτοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ. Ἀλλ' ἐγὼ ἀνοίγω τοὺς ὀφθαλμούς, βλέπω ἐν ἀληθείᾳ βουλμῇ κατακίνο τὰς εἰκόνας ἵσταμαι ἀποθανυμένων ἐπὶ τῆς σιγῆς Ραββὶ καὶ Σιγιστὶ, ἀπενίζον πρὸς σιληνὰ καλλιμέρημα κτήρια ὁρῶν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Ἀθέσιος καὶ τέρπομαι ἐν τῇ ἐπαγωγῇ θεῶν οὐκ ἐπὶ πρὸς τὸ ἀμφιθέατρον καὶ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἐδωλίων θαυμάζω τοὺς πύργους καὶ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, ἐπὶ τοῦ λορδαρδικοῦ πεδίου καὶ τὰς ἐν κυανῇ ὁμίχλῃ βεθυομένης. Ἀλλεῖς καὶ τὸ στάδιον. Οὕτως εἰς τὰ ὄμματα τῆς διανοίας μου ἀνέρχονται εἰκόνες ἐν μακρᾷ ἀλλήλωνχίᾳ. Ἀλλ' ἤδη ἤρξαντο καίοντα τὰ ὄμματα μου καὶ ἡ κεφαλὴ μου σκοτεινίει. Ὅμως νὰ ἴδω! ἔλεγον κατ' ἑμαντῶν καὶ κατήλθον. Ἐκ τῶν λευκῶν καὶ κίτρινων οὐρανῶν ἀντανάκλῃται τὸ φῶς καὶ εἰσβάλλει εἰς τοὺς δυστυχεῖς ὀφθαλμούς μου, ὡς τάγμα στρατιωτῶν, μετὰ παρατεταγμένων λογγῶν ἄλλ' ἐν τέλει περὶ εἰς Giardino Giusti καὶ πίπτει ὑπὸ κυπρίσιν ἀπειρηκῶς, πρηγῆς καὶ τὰ ὄμματα εἰς τὴν γλῶσσαν πέζων. Ὁ ἀνεμὸς ὁ ἐσπερινὸς ὁρᾷ ἐν ταῖς δάρυγας καὶ ἐκ τῶν μυρσινῶν ἀκούεται ἡ ἀπὸ τῶν καὶ τὰ λευκὰ ἀγάλματα συμπαθῶς βλέπουν τὸν κατακείμενον δυστυχῆ!

Καὶ νῦν τί ἔχω; ὁ μοῖρος καὶ παλῆμαις; Ἴσταμαι εἰς τὴν πόλιν τοῦ κάλλους καὶ ἴσως οὐδέποτε θὰ δινηθῶ νὰ εἰσέλθω καὶ νὰ ἴδω. Τί ἔλεγον ὁ σύμβουλος; «Διότι οὐ νὰ ἴδω, ἀλλὰ τάχιον θὰ ἐπέλθῃ νύξ». Ἀν ἔλθῃ τώρα ἡ νύξ; Τώρα! ὦ! Θὰ εἶναι πολλὸ φοβερωτέρα ἢ ἂν ἐπύργετο πρὸ τινων ἐβδομαδῶν.

Περίεργον πῶς σήμερον μὲ παρηγόρησεν εἰς λόγους τοῦ ἱατροῦ! Non vi lasciate spartire di corraggio, μοὶ εἶπε. Φράσεις οὐδὲν μὲν σημαίνουσα ἐν στόματι ἱατροῦ, ἀλλ' οὐχ ἡττον παρήγορος. Τὸν αὐτὸν λόγον δὲν εἶπε καὶ ἐκείνη ἡ φωνή; Ναί! ἀλλ' ἂν εἶπεν αὐτὸν δι' ἐμὲ... Ἐδίδωσκε τὸν πατέρα αὐτοῦ. Καὶ ὅμως νομίζω ὅτι πρέπει νὰ γείνη ὁ λόγος οὗτος ἀνὴρ μου, ὅτι δήποτε καὶ συμβῇ...

Ὁ ἱατρός λέγει ὅτι βέλτιον ἔχουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ μου καὶ ἐγὼ δὲ κατανοῶ τοῦτο. Ἀλλὰ συνιστᾷ ἑκτακτον προσοχὴν. Λοιπὸν παιδίᾳ καὶ ἐνταῦθα φοβοῦνται τὴν φλόγα. Προσέθηκε δὲ ὅτι οὐχὶ λίαν ταχέως ὁ ἀποβάλλω τὰς διόπτρας. Ἀρὰ γε δὲν εἶναι λογικότερον ν' ἀνακάμψω εἰς τὴν πατρίδα μου; Τὸ βόρειον ἡμῶν φῶς δὲν τυφλοὶ διὰ μιάς. Ἀλλ' οὐχί, δὲν θέλω πρέπει ἀκόμη νὰ ἴδω. Δὲν θέλω μετὰ τὴν πρώτῃν παροψίδα ν' ἀφήσω τὴν πλουσίαν τρυάεζαν. Ἀλλὰ νῦν καὶ πορευομένη; Ἀς ὁμιλήσῃ ἡ νυκτερινὴ πορεία. Καὶ τὰς καλίστας χώρας διέρχομαι ἐν νυκτί, ἀφοῦ οὐδενὸς ἀπολαύω ἐν ἡμεριναῖς πορείαις. Ἀκόμη τὸ βλέπειν δὲν ἔχειν ἀπόλαυσις.

E.

Ἐν τῷ ξενίῳ Σάσδιου, τῇ παρὰ τὴν ἐν Ἐντιᾷ ὁχτῇ Degli Schiavoni, χρηστὸς τις Τυρολόγος, σιλικωτῆς ὑποδημάτων, ἐσπέρη τινὶ συνειργάζετο καὶ συναμίλει μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ θυρωροῦ περὶ τῶν κυρίων τῶν ὑποδημάτων. Ἰδὼν ὅμως ξέγγος μικρὸν καὶ κομψότατον, ἐθαύμασε καὶ πλῆξας τὸ μέτωπον, εἶπε τὸ πολυσήμαντον *Μά!* Ἐγίνωσκε μὲν πρὸ πολλοῦ ὅτι οἱ ξένοι τοῦ κυρίου αὐτοῦ εἶχον ἔλθει ὁπῶς καθ' ἐκάστην τρέχουσιν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, μάλιστα δ' ἐν καιρῷ νυκτός· εἰ δὲ καὶ κατενόησε ὅτι ἡ πλατεῖα ἐκείνη εἶναι τερπνοτάτη καὶ προτιμωτέρα, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἀπῆρκεν ὁ πόρουος τῆς ὁχτῆς, ἐνθα, κατὰ πᾶν λεπτόν ὄρος, ἀναβαίνουσι τὴν κλίμακα τῆς διώρυγος καὶ πάραυτα καταβαίνουσιν ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. Ἀσχερῶστερον ὅμως ἐνταῖ πῶς οἱ ἄνθρωποι ἐκείνοι καθ' ἡμέραν ἔτρεχον εἰς τὴν Canal grande, ὅπου ὑπάρχουσι μόνον παλαιὰ οἰκία, καὶ περιεπύκτων εἰς τὸ Rialto, ὅπου φοβερὸς κρότος καὶ συνωστισμὸς καὶ εἰσέρχοντο εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν εἰ καὶ μὴ μετ' εὐλαβείας καὶ φόβου. Ὅπου δήποτε ὅμως εὐχερῶς ἀνταλήφθη ὅτι τὸ ξέγγος ἐκεῖνο ἀνῆκε ξένῳ εὐγενεῖ καὶ διὰ τοῦτο, ὅσα ἰδὼν, ἐφώνησε τὸ πολυσήμαντον *ἀλλὰ*.

Ὁ κύριος τῶν ὑποδημάτων ἐκεῖνον οὐ μόνον κατόρησε δωμάτιον ἐπὶ τῆς αὐλῆς, εἰ καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ξένοι προσέλκοντο τὰ ἐπὶ τῆς ἀκροῦχος, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν οἱ οἱ ἐμενε, ἐντὶ τῷ θαυμάσιον ἡλίου φῶς ἔπιπτεν ἐπὶ τὰ μαρμάρινα μέγαρα καὶ ἐμαρμαίρεν ἐπὶ τῶν ὁδῶν.

Ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ἡλιακὸν φῶς ἐφυγάδεμεν εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ τὴν κάτοικον τοῦ ἀριθμοῦ 19. Αὐτὸς δὲν ἠθέλε φῶς, ἐφευγε πρὸ αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ τῆς νυκτός πιστοῦσης ἐφροδεῖτο τοὺς ὕγρους τῶν διωρῶν ἄτμων καὶ ἐκλείετο...

Ἦ Ἐντιᾷ σελήνοφωτιστος! Ὁ Σαβέροτος ἵσταται πρὸ τοῦ παραθύρου καὶ βλέπει ἔξω, ὡς δεσφῶν καὶ διόπτρων. Ἀλλὰ δὲν βλέπει πολλὸ μέρος τῆς περὶ-μομένης λαμπρότητος σελήνοφωτιστοῦ ἐντιῆς νυκτός. Τμήμα τι ὑποκίον οὐρανοῦ, μέγαν θλιβερόν, ὑπὸ τῶν τοίχων καὶ πέτρων ἐν τῇ αὐλῇ αλλοτρὸν τινα, τῇ ἐαυτοῦ φράσει διακοῦοντα.

Οὕτως ἐπὶ τινα χρόνον ἔκλινε πρὸς τὸ παράθυρον. Πέραν, ἐπὶ τῆς ὁχτῆς, σιγὴ ἐπεκάθητο, διότι πᾶσα ζωὴ καὶ κίνησις σιγῶνται, περὶ τὴν ὥραν ἐκείνην, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου. Κατὰ χρονικὰ διαλείμματα ἡ αὐτὰ ἐκώμυζεν αὐτὸν σθεναυμένους φθόγγους τῆς ἐκεῖ πασανέουσας μουσικῆς, ὁσῶς δ' ὕψον πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸ ὄμμα, πᾶντοτε ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο διαυγέστερος καὶ λαμπρότερος. Ἀλλ' εἰσέει οὐδὲμῃ σελήνης ὅστις εἰσέειν εἰς τὸ δῶμα αὐτοῦ, εἰ καὶ ἀγλῆεσσα ἐμειομένηται ἡ Φοῖβη καὶ ἐφεγγεν ἐπὶ μυριάδας ἀνθρώπων, βαυόντων εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἢ διαλαλαζόντων τῶν διωρῶν τὰ ὕδατα.

Τότε καὶ ὁ ἐρμηίνης δὲν ἐκρατήθη ἐπὶ πλεονα χρόνον.

—Ἦ σελήνη δὲν εἶναι ἡλιος, εἶπε κατ' ἐαυτὸν.

Πάραυτα ἤνοιξε τὸ κλεῖθρον τῆς θύρας καὶ διεβῶν πρὸ τοῦ θαυμάζοντος σιλικωτοῦ ἐξῆλθε πρὸς τὴν ὁχτῇ. Ἐρρηκε βλέμμα ἐπὶ τὴν ἐμφορὴν πῶς ἐν σκοτεινῇ κρητιομένην Γέφυραν τῶν στεναγμῶν, εἶδεν ἐκπληκτικὸν τὸ ὑποκινῶν λαμπρὸν ἐν τῇ σελήνῃ μέγαρον τῶν δογῶν καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς Rialta. Νῦν ἔθεατο τὸ πυκνὸν πλῆθος τῆς μυριοφύτου πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ὅπου τὸ μελῆχρον

σεληναίων φέγγος έρπει προς τό άξονά των φανών άπου οι φθόγγοι της μουσικής μελωδικοί περιπέτονται, μελωδικότερα δέ τά έπαύρια ένετικά άσματα άπου έξ μελάνων επιθυμητικών γυναικείων θυμάτων έκρήγνυνται πυράδη βλέμματα και ζωντανεύεται ή αντίστροφη θαυμαζούσης χαράς έν τοις γλυκοίς κυανοίς όφθαλμοίς των ξένων γερμανίδων άπου οι πόδες εύχερώς και άσφαλώς τρέχουν διά του πλήθους ώς εί έδιδάχθησαν τούτο υπό των γονδολών, αϊτινες ούδέποτε συγκροούνται, ήσαν πολλά και άν είναι άπου ή καρδιά, και αυτή ή άπό πολλού τηχημένη και μαρτυρούμενη καρδιά, πάλλεται έν ήρέμω χαρμ, διότι πάσα ή καλλονή εκείνη ήρεκα και ούχι έν όρμω, εισβάλλει εις την καρδίαν, ώς τό ήλαρόν της σεληνης φώς δότει ένός και μόνου έμφωρούμεθα συναίσθηματος, της προς την εύνου τύχην εύγνωμοσύνης, έπαρεφρασαν ήμιν νά περιπατώμεν αύτότη διότι οι έννοια δέν εξελίσσονται πέρα των όρίων της πλατείας και δότει έντελώς άρκούμεθα έν τοις στενοίς, άλλ' ούχ ήτιον και εύρυταίσις εκείνοις όριοις.

Και εις την καρδίαν του Σιγέβεργτος ένειπίσην ή πλατεία την μαγικήν αυτής έντύπωσιν. Κατέφυγε μόν ο νέος, μετά τον πρώτον θαυμασμόν, υπό τον πυλώνα του Άγίου Μάρκου, ού τό κύρωμα έπροσάτευσεν αύτόν άπό της των φώτων μεγάλης λάμπρεως άλλ' είτα ώρμησεν εις τά κύματα των φώτων και του πλήθους, ώς κολυμβητής, θαρρύν έν τώ έαυτού στοιχείω. Απέβαλε τό συναίσθημα της θλίψεως, άνέπνευσεν έλευθερώτερον και εύκολώτερον, απήλαυσεν ώς οι περί αύτόν μυριοί όσοι άνθρωποι, ών μόλις ο μόν ήγίνωσκε τον δέ, εί και πάντες παρ' άλλήλους έφαιναντο ισάμενοι, ώσει τροσσεκλήμενοι εις έορτήν, έν τή μεγίστη του κόσμου αΐθουση, ής ταίχαι μαρμάρινα μέγαλα, ής όροφή ο κυάνεος αύρανός.

Μετά μακράν ηδίστην περιφοράν, ο Σιγέβεργτος προσήλθεν εις την προκομαίαν, επέβη γονδολής και έπλευσεν εις την Μεγάλην διώρυγα. Πύσον χαρμόσυκος είναι ο πλοός επί των κυανών ρεϊθρων, όποταν ή σεληνη χήν τό φώς αυτής επί των μεγάλων της μοναδικής εκείνης ύγρής κελύθου! Ο Σιγέβεργτος, εξηλωμένος επί των της γονδολής προσκεφαλαίων, όνειροπόλει, τί; Ότι έκαστος όνειροπολεί όποταν λεωνίζηται μόνος έν τή διώρυγ, έν μαγική σεληναία νυκτί. Άλλ' αΐφνης άπεσκάσθη των όνειρων αύτου υπό φωνής ούχι άνυπόχριτου και φαντασιώδους, άντηχησάσης έκ τινος παραπλευούσης γονδολής.

— Τερπινότατον! . . .

Περαιτέρω δέν ήκουσε, διότι πάσαν προσοχήν κατέβαλε διά των όμμάτων. Ταύτα στρέψας τότε, είδε γόνδυλιν εκάμπους στραφεύσαν και εξαπλώσαν εις τινα των άπειροσφύμων πλαγίων διωρύχων. Έν εκείνη τή στρεφή όλον τό σεληναίων φέγγος έπεσε προς στιγμήν, επί προσώπου κόρης, ήτις έφάνη μόν αύτψ γνωστή, δέν ήδύνατο όμως και νά είναι. Άλλά βεβαίως κατενόησεν ότι τό άθρόν έκείνο πρόσωπον, υπό αλυσίδας ξανθής κοσμούμενον κόμης, άψ' ής έφαινοντο εί κρημύμεναι όλίγα σεληνιακά άκτίνες, εί και τό κορμίειον εκρύπτετο ήδη έν σκότει, σάδεμιά εύλη άνήκεν, ή έκείνη, ήτις τόσον θαυμασίως είχε θέλξει αύτόν διά φωνής αυτής.

Πάσαντα όξυφάνους προσέταξε τώ ναυτίλω νά πλεύσ η εις την αυτήν διώρυγα. Ο ναυτίλος κατενόησεν άμέσως τί συμβαίνει, διά της εις της γονδολιέρους ιδιαισούσης πανουργίας τό κορμίειον έπη επί τά κύματα, έβυθίσθη εις τό σκότος και προσήγγισεν εις τας προσεχείς ύγρας όδους. Άλλά τότε έσχεν άνάγκην άγαθής συμβουλής. Είς τινα των διασταυρουμένων διωρύχων νά πλεύσ η; Ο ναύτης έρωτηματικώς έβλεπε τον Σιγέβεργτον, ο Σιγέβεργτος έρωτηματικώς έβλεπε τον ναύτην. Τότε προσέταξεν, δάξω! και πάλιν έβήλθον εις την μεγάλην διώρυγα. Άλλ' αύτη δέν έβελγε νύν τον Σιγέβεργτον, ως μικρόν πρόσθεν, διό και έπλευσεν εις τον οίκον αύτου.

Έν Ένετία.

«Γελούον, γελοιάταιον! Η καρδιά μου πάλλεται ως ή του μάθητου Γυμνασίου, όστις άπό του χορού κατά πρώτον άγει την έρωμένην του οίκαδε και επί τή εύκαιρίη ταύτη λαμβάνει έν σφύγγιον χειρός. Άλλ' ούδέ τοίχο έχω έχώ. Άς ίδωμεν τί έχω. Πρώτον μόν όλίγας λέξεις, άσημάτους Ιταλικάς φράσεις. Άλλά πώς συνεγράφουν και ήρροζον; Τό άντι έχω καλόν μνημονικόν, πύσας είτι ένθυμούμαι. Έπειτα δέ έχω όλίγας άκτίνες σεληνης επί μορφής κοραίου. Κολοσσούια περιουσία! Και όμως έχω τι, όπερ καλώ έμόν, όπερ ούδεις δύναται νά με άφαιρίσ η. Άλλά τί μοι άφείλει; Τή αλήθειη κλώθειται τι ως σήνθη; μυθιστόρημα.

• Ω φεύ. Έν μόνον είναι άσύνηθες έν τούτω τώ μυθιστορήματι. Ο ήρωας μετά τινος έβδομάδας θά τυφλωθή. Η ήρωίς ούδέποτε θά μάθη την ύπαρξιν αύτου και εάν δέ μάτη, θά είπη *Ρομαντικός λήρος*. Ο άνθρωπος χρίζει κλινικής θεραπείας, ούχι δέ *Ιταλίας*, ούδέ συνδυασμό βίου».

ΣΤ.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΓΕΒΕΡΓΤΟΥ

— Είναι άπόρητον, πάτερ μου. Έν παντί μόνσεϊρ, έν πίση αΐθουση και έπαύλει, άπαντώμεν τους αύτους ανθρώπους. Άλλ' ή Ρώμη είναι τόσον μεγάλη, ώστε δύναται νά περιλάβ η και τινες μυριάδας ξένων. Διατί λοιπόν άπου άν υπάγομεν άπαντώμεν αύτους; Ούτως έλεγε τώ πατρί αυτής ή Χάδη, κατά τό πρόγευμα έν τώ έν Ρώμη Albergo del Oriente. Ο πατήρ έφωλλολόγει βιβλίον του Γζέλφελς, όποις όριση τό σχέδιον της μάχης. ήν και' έκάστην πιστός διεξήγεν, έν ίδρώτι του προσώπου αύτου.

— Όρθώς λέγεις, κόρη μου. Είναι και αύτη έκ των τέρψεων της χάριος ταύτης, ής άπό πολλού χρόνου δέν ήρσιμω, διότι γίνονται λίαν πολλά. Άλλ' ιδού τό μυστήριον. Ως ήμείς, μυριοί περιηγηταί κάθηται περί την τράπεζαν, πύσαν προΐαν, λαμβάνουσιν, ως έχώ, τά έργα του Γζέλφελς ή Βέδεκερ και έκ των λαμβανών τούτων βιβλίων μανθάνουσιν ότι σήμερα μόν ταύτα τό μουσεϊον είναι άνωγμένον, αύριον δέ έκείνη ή αΐθουσα και, κατά τύχην, μόνον μεθούριον, άπαξ του μηνός ή περιούνημος έπαυλις δουπό.

— Λοιπόν και σήμερα τό δέκατον θά ίδωμεν έν τή αΐθουση Borghesi, τον τρισκαιδεκάτην Άγγλον, μετά της θαυμασίας ένδεδημένης Μίος; είπεν ή Χάδη, σχεδόν άγανακτούσα.

— Η Μίος αύτη έχει τον περίφημον άέρη και αΐθέρα πασών των Άγγλίδων, ής είδον άχοι τούδε, και είναι, ως αύται, εύρωστος, εύσωμος, άδρά.

— Πάτερ, πύσα. Μόνον ήδύς άκρός πύου καλύπτει πύσας και ούδέν πλέον. Όθεν άφώμεν αύτάς. . . Έπειτα θά ίδωμεν τον έκ Βερολίνου καθηγητήν, όστις τή αλήθειη, πάτερ, γνώσκει πάντα, ήγουν όσα γράφ η Βέδεκερ και Γζέλφελς, άπερ πρό έκάστου πράγματος εκτίθηται προς τας συνοδευούσας αύτψ πέντε κυρίας, σαφώς και μεγαλοφύγιος, έν καθαρώ βερολιναιο διαλέκτω. Μετά τούτον θά ίδωμεν τον ζσηρόν Γάλλον, τον έχοντα λαμπρούς όφθαλμούς. . .

— Όστις περισσότερον βλέπει την δεσποινίδα Χίλδη Μύλλερ, μετ' ἑλόν τὸ γερμανικὸν αὐτῆς ὄνομα ἢ τὰς ὡραίας παναγίας.

— Καὶ ὅμως, πάτερ, ἡ δεσποινὶς Χίλδη δὲν βλέπει ἐξείνουν.

— Οὐχὶ βεβαίως! Πότε εἶδε τινα ἢ καλῶς παιδευθεῖσα κόρη μου! εἶπεν ὁ πατήρ Μύλλερ, ἐμπνευστικῶς γελῶν. Ἡ κόρη μου κυρίως βλέπει ἀρχαῖα ἀγάλματα καὶ νοστίς ἐνθουσιᾶς ὑπὲρ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας ἀναγεννήσεως τοῦ πολιτισμοῦ, ὁμιλεῖ ὡς βιβλίον περὶ τριγλῶφον καὶ κιανοκράγιον, λαρυνάκιον καὶ λατομνίγιον καὶ περὶ ἐκείνῃν.

— Ἀλλὰ τίς ἐνθουσιᾶται τοιαῦτα ὀνόματα;

— Ἀλλ' ἡ κόρη αὕτη κατέπεισε τὸν ἀγαθὸν τῆς πατέρα νὰ δεῖξῃ αὐτῇ πάντα ταῦτα, μετὰ τῶν θαυμασίων αὐτῶν ὀνομάτων. Ἐκεῖνος ἐκ μεγάλης πατρὸς ἀγάπης φοβερῶς ἀνίσταται. Καὶ ὅμως, πάτερ, γινώσκεις πὺς θά σ' ἀνταρτίσω;

— Πῶς;

— Μένουσα ἀγαπῶς! ἀπεκρίνατο ἡ Χίλδη μετὰ κομποῦ πένθους.

— ὦ! Καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; Ἔως ὅτου νὰ ἔλθῃ τις καὶ νὰ σε ἀρπάξῃ. Ἀκούεις; ἐπεθυμῶν ὅμως νὰ μάθω ὁποῖός τις θά εἴναι ἐκεῖνος, ὅστις θά κατορθώσῃ ταῦτο.

— Πῶς; εἶπε γελῶσα ἡ Χίλδη. Φανερόν ὅτι δὲν ἀνέγνω μυθιστορίας, ἀλλ' ὡς θὰ ἐγίνωσκες ἀκριβῶς ὁποῖός θά εἴναι ὁ ἥσως τῆς ἐκείνης μυθιστορίας. Ἐκθυμίσαι τινα εἰδυρεν χθές; Ἐνὶ λόγῳ λοιπόν, ἐάν ὁ ἥσως μου μὴ ἀρνούσῃ πρὸς τὸν ἐν τῷ Βατικανῷ ζῶντα ἐκεῖνον Ἀπόλλωνα, οὐδενίαν χάριν θά εἶχῃ ἐνώπιόν μου. Πρὸς δὲ ἀνάγκη νὰ εἴναι πλούσιος, ὡς ὁ Ρότσιλντ, ἢ καὶ νὰ ἔχῃ κληρονομίαν ἀσφαλῆ νὰ εἴναι πρόντιμος, ὅσον δέδοται τοῖς ἀνδράσι νὰ ἔχῃ ἑκατὸν ἐν τῇ λίμνῃ Κόμῳ, οὐκ ἄν ἀρξομένη περὶ τὸν Ρήνον καὶ νὰ εἴναι νέος...

— Σιώπη, σὲ παρακαλῶ, ἀντίειπεν ὁ πατήρ. Ποτέ δὲν θά εἶπῃς τοιοῦτον ἄνδρα.

— Οὕτοι φρονεῖς; Ἀλλ' οὐχί, πάτερ μου. Ἀκουσον, ἐάν θέλῃς, τὴν ἐξομολογήσῃν μου. Δὲν τινά ἀπαιτῶ ἀπὸ τοῦ μέλλοντός μου, πρῶτον νὰ με καταγοητεύῃ καὶ νὰ δύνῃμαι ν' ἀποβλέπω εἰς αὐτὸν μετὰ πίστεως καὶ ἐμπιστοσύνης.

— Καὶ ὅμως ἀχρὶ τοῦδε ἡ δεσποινὶς Χίλδη ἔβλεπε καίω ἐνάστιον πνιγὸς ἀνδρός.

— Καὶ δευτέρον ν' ἀπολαύῃ μετ' ἐμοῦ παντὸς καλοῦ, τέχνης τε καὶ φύσεως. Ἐγὼ δὲν ἐγεννήθην πρὸς ἀένναον οἰκουρίαν!

— Τὸ γνωρίζω, τὸ γνωρίζω ἄλλως δὲν θά ἡμεῖς ἐνταῦθα.

— Καὶ λοιπὸν ποῖον τὸ σημερινόν σου σχέδιον;

— Οὐδέν, εἰσέτι. ἔτι καὶ τῆς πολυλογίας σου. Ἀλλ' ἡμέτερος θὰ συμβουλεύσῃ καὶ θά βασανίσῃ τὸν ὁδηγόν.

Καὶ ὁ κύριος Μύλλερ ἐβυθίσθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὁδηγοῦ, ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ Χίλδη ἐφολλολόγει ἐφημερίδα.

Τὰς ἐνδομύχους τοῦ πατρὸς ἰδέας ἐνδοεῖ ἡ κόρη ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ στεναγμῶν, ἐφαίνετο δ' οὕτως τετραπυρρὴν νομίζων τὴν ἀνάγκαν τῶν ποικίλων καλλωνῶν ἐν τῷ ὁδηγῷ ἢ τὸ πάλαιος ἀτενίζειν εἰς τὴν κόρην αὐτοῦ.

— Ἀκουσον, πάτερ, ἤρξατο πάλιν ἡ Χίλδη, δὲν καταλαμβάνω διότι πάντοτε με συνοδεύεις. Πάντα τὰ περίεργα δόγματα καὶ μόνη νὰ βλέπω. Τοῦτο πράττειται πολλοὶ νεάνιδες καὶ οὐδένα τοῦτο ξενίζει. Δὲν εἶμεθα ἐν τῇ φιλεῖᾳ ἡμῶν, οὐδ' εἶναι ἀνάγκη ἀπὸς καὶ νὰ συνοδεύῃς μετ' ἐμοῦ. Τὸ Βατικανόν, ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ λοιπὰ εἶναι τόσον μεγάλα, ὥστε δύναμαι νὰ τὰ εἶδω. Δὲν ἔχει οὕτω;

Ὁ κύριος Μύλλερ ἐθέλχθη μὲν ὑπὸ τῆς γνώμης ταύτης, εἶχεν ὅμως καὶ τοὺς ἰδίους λογισμούς.

— Ἀλλ' ἀντὶ τούτων, ἐπανέλαβεν ἡ Χίλδη, ὁ πατήρ μου δύναται νὰ ὁδηγήσῃ τὸ θεῖόν μου ὅπου ἂν ἔλθῃ ὑπάρχει δυσκολία, π.χ. ἀναγνώσκω νῦν ὅτι τῇ αὐρῇ ἐπέφη ἡ φωτισθὴ ἢ ἀλλοτρίᾳ τοῦ Καπιτωλίου Μουσείου. Θὰ εἴναι θαυμάσιος ὁ μαγικὸς φωτισμὸς τῶν ἀγαλμάτων! Δὲν ἔχει οὕτω, πάτερ, εἰπὲ θαυμαστικῶς. Γινώσκω δὲ ὅτι θὰ ἀφελήθῃ ἐκ τοῦ συνειρημοῦ τῶν ἰδεῶν, διότι ἔχεις τοιοῦτον, καὶ θ' ἀνάξῃς εἰς ἅπαντος τὸ ἀγκῶδες βαλάντιον, ἵνα τύχωμεν τῆς εἰσόδου. Θὰ εἴναι μεγαλοπρεπείσσιον, καὶ, πάτερ; Νῦν ὅμως πορεύομαι μόνη εἰς τὰς ἰδιαιτέρας μου ἐπισκέψεις.

Τοιαῦτα εἰποῦσα ἀνέστη καὶ σπεύδουσα ἐξῆλθε κούρη καὶ χαρίεσσα ὡς ἱκτίς. Ὁ πατήρ ἐθεύετο αὐτὴν μετ' ἐλπίσεως. Μετὰ τινα λεπτά ὥρας ἐφάνη πάλιν ἐνδεδυμένη τὰ πρὸς ἐξοδόν.

— Καὶ ποῦ ὑπάγεις, τέκνον μου;

— Εἰς τὸ Καπιτώλιον, διαρχομένη δὲ θ' ἀπευθύνω ἐσθινὴν προσευχὴν εἰς τὸ Πάνθεον καὶ τὴν Santa Maria sopra Minerva, Ἀδίδιο!

Ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ Μύλλερ ἐποίησατο τὴν ἐσθινὴν αὐτοῦ προσευχὴν, ἥτοι ἀνέγνω πᾶσιν τὴν ἐκ τῆς πατρὸς αὐτοῦ ἐφημερίδα. Εἶτα ἐνεδύθη καὶ αὐτὸς πρὸς ἐξοδόν καὶ ἀνέπνευσεν ἐπισημῶς, ἐξῆλθε δὲ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ρώμης καὶ διὰ δρόμον αὐτῶν μετὰ τῆς συναισθησεως ὅτι πάντες οἱ ἡλικιωκοὶ θησαυροὶ τέχνης καὶ ἀρχαιότητος οὐδ' ἐκ' ἐλαχίστου ἀνέχον αὐτῷ. Ἐν τέλει σιταρεῖς πρὸς δεξιάν, εἰσὲν εἰς τὴν ἡμέσον ὁδὸν καὶ μετ' οὗ καὶ εἰσῆλθεν εἰς ἕτερον Πάνθεον, ἦσαν εἰς τινα τῶν κίθοντων ἐκείνων, ἐνθα ὁρᾷται τοῖς θεοῖς πᾶσι διὰ μόνου ἐνός, τοῦ Βάχου, οὐ σημειοῦται ἡ πατρίς ἐκ τῆς ἐκείνης, διὰ τοῦ κριτοῦ Est, est, est!

Ἐλπίετο ὅμως ὅτι ἐν πάσῃ Ρώμῃ οὐδὲ δύο ἱπτάρον ἄνθρωποι, ἵνα συνέλθουσιν αὐτῷ εἰς καθ' αὐτὴν γερμανικὴν ἐσθινὴν λειτουργίαν. ὡστόσο δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς ἐσπερινῶς κατηλείας τῆς Γερμανίας συνεπιρροὴ τῶν ἀνθρώπων ἐφαίνετο αὐτῷ οὐχὶ διανῶς καὶ δαυλίως ἐκτιμωμένη ὑπεροχὴ τῆς χώρας ταύτης ἐπὶ τῆς Ἰταλίας, ἐνθα ἀνθοῦσαν αὐ πορτοκαλεῖται.

— Ἀπέθῃ αἰσία ἡ ἐσθινὴ προσευχή σου; ἠρώτησεν ὁ κ. Μύλλερ τῇ ἐσπέρῃ ἐκείνῃ τὴν θεγατέρα αὐτοῦ.

— Μειρίως, ἀπεκρίνατο. Ἀλλ' εἶπέ μοι, πάτερ, ἐν τινι τῶν ὁδηγῶν ὑπάρχει πῶς ἀπόδειξις (μετὰ δυο ἀστερίσκων βεβαίως). Ἐσθινὴ προσευχὴ πρὸ πάντων ἐν τῷ Πανθέῳ καὶ πρὸ τοῦ ἐν Santa Maria Χριστοῦ τοῦ Μεγάλου Ἀγγέλου; Ἐξ ἀμφοτέρων τούτων ἀπὸλαύσῃ τι ἀγαθόν, γὰρ δ' ἀνακαλύπτει ὅτι διατελεῖ ἐν Ρώμῃ καὶ ἕτερός τις, ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ υἱαυανόμενος. Τρεῖς εἶδον αὐτὸν σήμερον.

— Θαυμάσιον, τῷ ὄντι, θαυμασιότατον, εἶπεν ὁ πατήρ. Ἀπαντῶν δὲ πρὸς ἐροτηματικὸν τι βλέμμα τῆς κόρης, ἐξηκολούθησε: θαυμάσιον ὅτι ἐν τῇ μεγάλῃ Ρώμῃ δύο ἄνθρωποι συμφωνοῦσι κατὰ τοῦτο, ἐνθ', πλην ἐμοῦ, οὐδὲς ἄλλος ἔχει τὴν φρόνησιν νὰ κινή ἐν τῇ Palombeta τὸν οἶνον Montellina εἶναι, κατὰ τὴν αὐτὴν πρωτὴν ὥραν. Ἀσπύρον, τῇ ἀληθείᾳ! Ἀλλ' ὡς δὲ τὰ κινῶντα τὸν θαυμασμόν σου κείναι ἐγγράται καὶ εἰς ἀμφοτέρω, διὰ μὲς πορεύεται τις. Αἱ δύο ἐκκλησίαι ἀπέχουσιν ἀλλήλων ὀλίγα βήματα. Εἶναι ὅμως παράδοξον ὅτι τρίτον ἤδη καὶ πρῶτον ἐπεσκέψατο αὐτῆς ὁ περὶ οὗ λέγεις ἀνὴρ (εἶναι βέβαια ἀνὴρ καὶ Γερμανὸς μάλιστα: ἄλλα ἔθνη εἶναι λογικώτερα).

— Ἀλλ' ἐγὼ, φίλε πάτερ, συχνότερον ἢ τρεῖς ἐπορεύθην ἐκεῖσε, θὰ πορεύομαι δὲ καὶ πάλιν, καὶ ἐάν μὴ θέλῃ ὁ συνοδεύων μου. Θέλω νὰ ἴδω τίς μικρότερον ἀντίχει!...

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐκίνησε ζωνχῶς τὴν κεφαλὴν, εἶτα δὲ προσέθηκε:

— Περὶ δὲ τοῦ Καπιτωλίου;

— Τὰ πάντα καλῶς ἔχομεν εἰσόδον.

— Είσαι αγαθώτατος, πάτερ! είπε η Χίλδη. Νομίζω ότι, εἰ καὶ λέγεις παράδοξον τὸ θυγάτριόν σου, θὰ ἠγόραζες ἡμῶς χάριν αὐτοῦ καὶ τὸ Πάνθεον καὶ τὴν Santa Maria, εἰ ἠγοράζοντο ἀντὶ χρημάτων καὶ λόγων ἀγαθῶν!

— Καὶ δὲ ἐμὲ θὰ ἠγόραζον τὴν Palombella, εἶπεν ὁ κ. Μύλλερ, παντοῦργως μεδιῶν.

Z

Ὁ ἀστερῶν οὐρανὸς ἐπλήσθη ὑπὲρ τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ ὑψηλὰ αὐτοῦ μέγαρα. Ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως ἐνταῦθα ἀκούσης εὐρείας ἀνάδου προσηρχόντο ἄμαζαι πολλαί, πλήθος δ' ἀνθρώπων συναγέροντο. Ἰκτενοβόλουν τὰ μεγάλα παρῶντα τοῦ Καπιτωλείου Μουσείου. Ἄλλοτε, ἐν τοιαύτῃ ὁρῇ, συνήθως εἶναι σκοτεινὰ· ἀλλὰ τῇ ἑσπέρῃ ἐκεῖνη εἶχον ἀναβῆναι φῶτα, παντοῖαι δὲ φωτιστικαὶ τέχναι ἐρελλόν νὰ ἐξάρωσι τὴν ἐκ τῶν ἀγαλμάτων ἐντύπωσιν.

Μεταξὺ τῶν εἰς τὸ Καπιτώλιον βαίνόντων ἦτο καὶ ὁ Σιγέβεργος, εἰ καὶ διελογίζετο νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν Φόρον. Τὶ ἔμελεν αὐτῷ ὁ τεχνικὸς φωτισμὸς, ὃν ὑπελάμβανε ποιηθέντα κυρίως διὰ τὰ μεγάλα παιδία, τὰ κεκορημένα ἐκ τῆς θεᾶς τῆς τέχνης; Ἄλλ' αὐτὸς δὲν εἶχεν ἐτι κορεσθῆναι, μόλις ἤρχετο πρᾶντων τὴν ἑαυτοῦ πείναν. Καὶ ὅμως ἐβάδιζε βραδύτατα. Μόνῃ ἢ πρώτῃ ἀνέκην αὐτῷ. Ἐνῶς ὁ ἥλιος ἐμεσουράνει, οἶκοι ἔμεντοι αὐτῶν, ἅμα δὲ τῇ ἑσπέρῃ ἤρχετο ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ τότε πόσον ὀλίγον ἀπῆλθεν! Ἐκ τῶν τεχνῶν ἀπῆλθεν μόνως τῆς πλαστικῆς· τὰ χρώματα τῶν ζωγραφικῶν ταχέως ἐβλάπτον τὴν ὁμῆσιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἀφικόμενος πρὸς τὴν θύραν τοῦ Μουσείου, ἐπόθησε νὰ ἀφελθῇ τὴν περίστασιν. Δὲ ἱκανοῦ ἀργυρίου εἰσέβη καὶ βραδέως ἀνῆλθε τὴν κλίμακα.

Ἐπαυρῆθη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἤδη κενὴν αἴθουσαν, ἔνευε τῆς ἐρυθρῆς φωτιζομένης Ἀφροδίτης. Αὐτοῦ παρίσταται ὁ θεήσκων Γαλάτης καὶ πρὸς τοῦτον ἐπορεύθη ὁ πόσιον. Τὰ ἀνὰ τὸ ράμμαρον ὀλισθαίνοντα τρομακτικὰ φῶτα ἐξῆλθον τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ζῶντος ἐκείνου συγκινητικοῦ τεχνουργήματος. Οἱ μὲς καὶ τένοντες ἐφαίνοντο πάντῃ χαλαροὶ ὁ δεξιὸς βουζῶν, ἐφ' οὗ τὸ σῶμα ἐρεῖδεται, θανασιμῶς τειχομένον, φαίνεται ὅτι θὰ συνθλασθῇ μετ' ὀλίγον, καὶ ἡ μόλις κρατομένη κεφαλὴ ὅτι ἐντελὲς θὰ κλῖνῃ. Τὰ ὁρμητὰ κλείονται καὶ ὁ ἐκ Βορρᾶ βάρβαρος κίπτει μετ' ὀλίγον νεκρὸς ἐπὶ ἀσπίδος καὶ εἰφους. Βραδέως κενυγμέντος ὁ Σιγέβεργος, ἴσταται ἀναπνέων.

— Ἰδὼν ἡ τύχη σου! ἐτονθόρμησε καὶ κατέλιπε τὴν αἴθουσαν. Πρὸς τὴν θύραν ἀφικόμενος, ἐστράφη πάλιν ὀπίσω πρὸς ἀνέμου ἐκίνησε τὴν φλόγα, αἱ δὲ κοίφαι σκοταί, αἱ διαδραμοῦσαι τὸ σῶμα τοῦ ἀγάλματος, παρέσχον αὐτῷ ὁρῶν ἀνδρός, ὄντως ἐν ἀγωνίᾳ θεήσκοντος. Ὁ Σιγέβεργος μύσας τὰ ὁρμητὰ ἐφρικώσεν.

Ἄλλ' ὅτι πάλιν ἀπέωξεν αὐτὰ, εἶδεν ἑτέρων εἰκόνα. Φαιδρὰ καὶ γελοῖσσα ἀνῆρχετο ἡ Χίλδη μετὰ τοῦ πατρὸς· οἱ κινεοὶ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐνέφανον ζωὴν καὶ εὐθυμίαν, χαρὰ δὲ καὶ εὐλαίᾳ ἤλαμπεν ἐν αὐτοῖς.

Πρὸς στιγμὴν συνετηθήσαν τὰ βλέμματα αὐτῶν, ἐν ἑκατέρῳ δ' ἐξοργισμῶν ἐκάληξεν. Ὁ Σιγέβεργος σπᾶς προσήγορευσεν. Ἡ Χίλδη ἠνχαρίστησε νεύσασα τῇ κεφαλῇ, εἰσα δ' ἐδωκίσθη μετὰ τοῦ πατρὸς εἰς τινὰ τῶν αἰθουσῶν.

— Τίς σ' ἐχαρίευσεν; ἠρώτησεν ὁ πατήρ.

— Ἐκεῖνος, περὶ οὗ γῆθ' σοι εἶπον, ἀπεκρίνατο ἡ Χίλδη.

— Φαίνεται πολὺ τεθλιμμένος, εἶπεν ὁ κ. Μύλλερ.

— Καὶ πῶς ὄχι, ἀντεῖπεν ἡ Χίλδη. Ἀλλὰ τίς θλίβεται ἐν μέσῳ καὶ αὐτῶν τῶν θαυμασίων τῆς Ἰταλίας; Νὰ εἶναι σοβαρὸς, ναί· ἀλλὰ τεθλιμμένος, Βιθαίως ὄχι! Ἄλλ' εἰς τὰ ἀγάλματα, πάτερ, ἀγώμεν.

Πάλιν ὁ Σιγέβεργος κατήλθε τὴν κλίμακα. Σηριχθεὶς ἐπὶ κίονος τοῦ Ἰσογείου, ἀέμετε μετ' ὑπομονῆς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Χίδης. Μετὰ πολὺν χρόνον ἤκουσε τὴν φωνὴν αὐτῆς. Τότε ἠκολούθησεν αὐτοῖς, ἵνα μάθῃ ποῦ κατέκουν. Ἰδὼν αὐτοὺς εἰσελθόντας εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, βραδέως ἀνέκαμψεν οἴκαδε.

Τῇ ἐπισύσῃ κατέκνησε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ ξενῶνι τῆς Ἀνατολῆς. Ὅτε τῇ μετεπισύσῃ ἡ Χίλδη ἦλθεν εἰς τὸ ἀριστον, θαυμάσασα εἶδε τὸν πατέρα πῶτῃς ἐκτενῶς δεαλεγόμενον μετὰ τοῦ ξένου, οὗ τὰ ὁρμητὰ ἐκάλυπτον πάλιν σκοτεινὰ διόπτρα.

Τὸ μὲν πρῶτον ἡ Χίλδη ἐστενοχωρήθη, εἰσα δὲ ζωηρῶς μετέχε τοῦ διαλόγου. Ἡ σεμνότης καὶ αὐστολή τοῦ ἀνδρός ἡρεσκειν αὐτῇ· συνεφώνει δὲ ἐν ταῖς περὶ τέχνης κρίσεσιν αὐτοῦ. Καὶ περὶ τίνος ἄλλου ἡμιλεῖ ὁ Γερμανὸς, ἐν Ρώμῃ προγευματίζων, ἢ περὶ τέχνης; Ὁ διάλογος αὐτῶν ἀπέχε τῆς ἐπιστολαίου περὶ τέχνης φλυαρίας, ἣν ἄχρι τοῦδε πολλῆς ἡ Χίλδη εἶχεν ἀκούσει. Ἡδὴ ἐπίστευε μάλιστα ὅτι θὰ ἦτο εὐάρεστον νὰ συνεπισκέπτηται μετ' αὐτοῦ· ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ συνεξέλθῃ μετὰ τοῦ Σιγέβεργου, ἐσημασθεῖσα μετὰ τὸ πρόχειρον νὰ πορευθῇ εἰς τὰς ἐν τῷ Πατικῶν ἀρχαῖότητας.

Οὕτω μετ' ἀλλήλων διήγον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ Χίλδη κατενόησεν ὅτι εἶρε τὸν ἑαυτῆς διδάσκαλον, ὅτι ὑπερεῖχε κατὰ πολὺ, οὐ μόνον ἐν πάσῃ ἀρχαιολογικῇ ὑποθέσει (ταῦθ' ὅπερ οἶκον ἐννοεῖτο), ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐμβαθύνειν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης, μάλιστα δὲ τῆς τῶν παλαιῶν. Μετ' ἐμβαθύνειν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης, μάλιστα δὲ τῆς τῶν παλαιῶν. Μετ' αἰσχύνης παρεστήρει ὅτι ἕως τότε εἶχε θεωρήσει ἕως μικρὸν παιδίον. Ἄλλ' ἡ κόρη δύναιτο νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω; Ἡ ἦτο πρόσφορος εἰς κόρην ἢ περὶ τὴν τέχνην σπουδὴ ἐκεῖνη; Καὶ τί θὰ προσέκυτε διὰ τὸν μέλλοντα αὐτῆς βίον καὶ τὸν προορισμὸν ἐκ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ διατριβῆς καὶ τῆς τῶν αἰθουσῶν ἐπισκέψεως;

Τοιαῦτα ἐννοοῖ ἐπύρχοντο εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, μετ' δὲ τῶν ἡμερῶν ἐπιστρίψεν οἴκαδε μετὰ τοῦ Σιγέβεργου ἐκ τῆς λέσχης τῆς Villa Borghese. Ἐως τότε οὐδε λόγον εἶχον εἰπεῖ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων. Μήπως ἐν τῇ σπουδῇ τῶν κυριακῶν σκεπτόμεθα ποτε περὶ τοῦ πρακτικοῦ βίου τῶν ἄλλων ἡμερῶν; Ἄλλ' ἡδὴ αἰφνίς ἡ Χίλδη ἠρώτησε τὸν συνοδευόντα αὐτῇ.

— Εἰπέ μοι εὐκρινῶς, τί φρονεῖς περὶ ἐμοῦ;

Ὁ Σιγέβεργος εἶδεν αὐτὴν θαυμάζων. Ἡ Χίλδη ταχέως ἐξηκολούθη λέγουσα:

— Ἐννοῶ τί φρονεῖς ὅταν κόρη τις ἀναγκάζῃ τὸν ἀγαθὸν αὐτῆς κατέρα νὰ συνατελῇ μετ' αὐτῆς ἐπὶ μῆνας εἰς Ἰταλίαν, ὅπως ἡ κόρη αὕτη σπουδάζῃ περὶ τὴν τέχνην, καὶ τῷ ἐπομένῳ ἔτει εἰς Παρισίους, ἵνα γνωρίσῃ ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ τῷ τρίτῳ ἔτει εἰς Νορδηνίαν ἢ Αἴγυπτον, ἢ ἀλλὰ ὅπου ποῦ, ὅπως ἐνθουσιάζῃ, τὴν φύσιν θεωμένη;

— Καὶ διατί νὰ μὴ πράξῃ ταῦτα, ἀπεκρίθη ὁ Σιγέβεργος, ἀφοῦ ὅσον μετέπειτα θὰ εἶναι εὐχεστημένη ἐν ταῖς στενοῖς ὁρίοις τῆς τάσῃ μάλιστ' εἶναι γενή.

— Τάσῃ μάλλον γυνή! Λοκτὸν δὲν εἶναι ἐντελὲς γυνή κατὰ τὰς εἰρημένους προσιτάσεις; Ἄλλ' ἔστω! Ἡ διάνοιά μου ὅμως τείνει εἰς τὰ μεγάλα, εἰς τὰ ὑψηλά. Ἀνέκαθεν ἐμίσησα τὸν περιορισμένον βίον. Τοῦτο, νομίζω, ἐκληρονόμησα παρὰ τῆς μητρὸς μου, ἥτις ἦτο αὐιδός. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ ἐννοήσω πῶς αἱ φίλαι μου

νομίζουσιν άκραν εύτυχίαν μόνον τήν καλήν μαγειρικήν ή τήν επί της γυνίκας τοῦ σοφοῦ βραχείαν μετά τῶν συζύγων συνομιλίαν.

— Μετά τῶν συζύγων, οὐς άγνοῶσιν; ἀντικρίν ὁ Σιγέβεργτος.

— Βεβαιότατα! Πιστός, ἀδύλας καί μετ' ἀληθοῦς γεωμανικοῦ ένθουσιασμοῦ!

— Σοί φαίνεται περίεργον; ήρώτησεν ὁ Σιγέβεργτος καί ήτένισε τήν Χίλδην.

— Περίεργον; Οὐχι. Ἄλλ' οὐσίας ἵπάγει εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ένταῦθα μέν βλέπω τι, μή ὥρατον, ἐκεῖ δέ τι άκαλλές αὐτοῦ χρέματι εἰκίον άχαρις, ἐκεῖ δέν συμφωνεῖ τό χροῖμα. Καί ὁμοῦς δύνανται νά ἔχωσι τό καλλίτερον. Διότι μάθετε ὅτι πᾶσαι αἱ φίλαι μου πλουτοῦσιν, ένῶ ὁ πατήρ μου ἔχει μετρίαν περιουσίαν. Ἄλλά βεβαίως οἱ κύριαι σύζυγοι δέν βλέπουναι ταῦτα ἐξ άρχῆς, διότι μόνον εἰς τήν γυναῖκα προσηλοῦσι τοὺς ὀφθαλμούς. Μετά βραχόν ὁμοῦς χυόνον τά βλέπουναι καί παρακαλοῦσι νά γίνῃ ἄλλως. Ἄλλ' αἱ δυστυχεῖς γυναῖκες οὐδέν ἄλλο γινώσκουσιν.

— Βεβαίως, διότι δέν ἐπορεύθησαν εἰς Ἰταλίαν; εἶπεν ὁ Σιγέβεργτος. Ὅτε δέ ή Χίλδη προσέβλεπεν αὐτόν ἐκτεπληγμένη, ἐξηκολούθησε:

— Πιστευσόν μοι ὅτι οὐχι διότι ἐμεινας έν Ἰταλίᾳ θά κοσμήσης ποτέ τόν οἶκόν σου καλλιτεχνικός. Ἄλλ' εἶσαι έν Ἰταλίᾳ, διότι ἔχεις φύσει τήν πρὸς τό καλόν άγάτην. Πᾶσα γυνή ἔχει τό πῖσθημα της καλλιτεχνίας, ὅσον καί ἂν πείξῃ αὐτό. Ἄλλά πῶς σοι φαίνεται ή γυνή μελέτην νά ἔχῃ τήν τέχνην, ή γυνή έν τούτῳ νά ὑπερτερῇ τοῦ άνδρός αὐτης;

— Καί λοιπόν ή γυνή δέν πρέπει νά ἐξέχῃ τοῦ άνδρός; ἀντεῖπε ταχέως ή Χίλδη.

— Ἐν τῇ γινώσκῃ καί νοεῖν ποτέ, έν τῇ πιστεύειν καί αἰσθάνεσθαι πάντοτε. Οὐχ ήτοον δέ εἶναι άνάγκη καί ὅταν ή γυνή εἶναι μᾶλλον τοῦ άνδρός κοσμογυρισμένη. (Λάβε δέ τήν φράσιν πᾶσιν έν πᾶσιν τῇ ἐπιπολαίῳ αὐτης σημασίᾳ).

— Ἄλλά καί ἂν κατά πρόγραμμα καί σκοπόν περιηγήται, πάλιν εὐκόλως ἀπόλλυσιν τό αἰσθημα ἐκεῖνο, ὅπερ μόνον ποιεῖ αὐτήν εὐδαίμονα, ήγουν τό πρὸς τά μικρά καί προσεχῇ καί ἄμεσα. Τοῦτο τό αἰσθημα δύναται νά συνυπάρχῃ μετά τοῦ μᾶλλον ὀξείας καί λεπτοῦ πρὸς πᾶν καλόν αἰσθηματος ὅταν δέ στερήται τούτου ή γυνή, εὐκόλως στερηθῇ έν τῇ ιδέᾳ, ὅτι πάντα μόνον δι' αὐτήν ὑπάρχουσιν, ἀποβάλλει δέ βαθμωδόν τήν συναίσθησιν ὅτι προορισμὸν ἔχει...

— Τί;

— Τό ζῆν δι' ἑνα καί μόνον; εἶπεν ὁ Σιγέβεργτος.

— Ἴδού ἀπόκρισις εἰς τήν ἐρώτησιν μου. Ὁ πατήρ μου θά χαρῇ πολὺ, ἔάν άρέσῃ εἰς ἐμὲ ὁ λόγος οὗτος, συλλέξω δ' ἀπὸ σήμερον τά πράγματα ήμῶν, ἵν' ἀπέλθωμεν εἰς τήν πατρίδα... Ἄλλά διατί καί ὁ εἰς οὗτος τό μή ἔχῃ τό πρὸς πᾶν καλόν καί μέγα αἰσθημα; διατί ή γυνή νά μή ἀπολαύῃ πάντων μετά τοῦ άνδρός καί οὕτως πάντων μετ' ἐκείνης;

— Διότι τούτον τόν άνδρα, οὐδέποτε εὐρίσκει, διότι δέν δύναται ή γυνή ν' ἀπολαύῃ πάντων οὕτως, ὥς ὁ άνήρ. Ἄλλά καί ἂν εὕρῃ τούτον τόν άνδρα, πῶς θά εἶναι πάντως ὁ διδάσκαλος καί ἐκεῖνη ή μαθήτρια.

Ἡ Χίλδη εἶπα, ὁ Σιγέβεργτος ἐξηκολούθησε:

— Νῦν ἐπιτρέψόν μοι μίαν μόνην ἐρώτησιν. Τί φρονεῖς περί άνδρός, ὅστις, ἔγγυς ὄν τοῦ τυφλωθῆναι, ἐπιθαίνει τοῦ αἰδηροδρόμου καί, κινδυνεύων ἐκ τούτου νά τυφλωθῇ τάχιον, κατέρχεται εἰς Ἰταλίαν, ὅπως τοῦλάχιστον ἀπαξ έν τῷ βίῳ ἴδῃ μέρος τῶν ἐπί γῆς καλῶν;

— Δέν ἀνταῶζομαι τοιοῦτόν τινα! ἀπεκρίνατο ή Χίλδη.

— Ἐγὼ εἰμι οὗτος! εἶπεν ὁ Σιγέβεργτος.

Ἡ Χίλδη προσέβλεπεν αὐτόν θαυμάζουσα. Τότε ὁ Σιγέβεργτος διηγῆθη τά κατ' αὐτόν, ὅσον ἠδύνατο ἡσυχῶς, ή δέ Χίλδη ήκροάτο, βαθύως συγκινουμένη.

Ὅτε ἐπαύσατο ὁ άνήρ, ή Χίλδη εἶπεν:

— Εὐχαριστῶ σοι ἔάν δέ θέλῃς ἀποκρισιν εἰς τήν ἐρώτησίν σου, ἔχεις δίκαιον. Τῇ ἀληθείᾳ, εἶσαι ἀξίως τοῦ τελευταίου τούτου διπλασίου χρυσοῦ βλέμματος, ὅπερ ρίπτεις, ἀποχωρίζομενος τοῦ ἡλίου της ζωῆς.

— Καί ἔπειτα ή νύξ ή μακρά καί ζοφώδης, ήν οὐδεμία λαμπρύνει άκτίς!

— Ἡμεῖς δέ οἱ βλέποντες, εἶπεν ή Χίλδη, ἀπολαύομεν πάντων τῶν θαυμασίων, ὥς εἰ τό πράγμα μόνον οὕτως ἐπιτρέπεται, ποιοῦμεν δέ σχέδια καί προγράμματα καί διὰ τά ἐπόμενα ἔτη! Ἀντί τίνος ὀξιοῦμεθα της εύτυχίας ταύτης; Ἄλλ' ἤδη αἱ κυπρίσσοι ρίπτουσιν μακρὰς σχιάς ἐπὶ της ὁδοῦ. Ἀνάγκη νά προσφύλῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπὸ τοῦ νυκτερινοῦ ἀέρος. Ἀγομεν οὐαῖδε.

Η΄.

— Ἀὔριον άναχωρῶ, εἶπεν ὁ Σιγέβεργτος πρὸς τήν Χίλδην, ἡμέρας τινάς μετά τά ἐκτεθέντα.

— ὦ! εἰς ποίαν χώραν;

— Εἰς Νεάπολιν. Μοί ἐπήνεσαν σφόδρα ὀφθαλμοῦτρόν τινα, αὐτόθι διατρέβοντα. Ἄλλως δέ, προσέθηκε παιδρότερον: *Veser Napoli rei poite*. Κατ' αὐτάς αἱ ὀφθαλμοί μου τόσον ταχέως ἐχειροτέρευαν, ὥστε νομίζω ὅτι εἶναι πλέον καιρός νά ἴδω τό καλλίστον της θαυμασίας ταύτης χώρας, τόν κάλπον της Νεαπόλεως, ἴσως δέ καί τινα τῶν περιχώρων. Ἡ ἀπὸ Σαλέρνου εἰς Ἀμαλφην ὁδός εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ κόσμου. Εἴτα ἐκινῶ νά ἴδω καί τό Ποσειδεῖον της Παιστού, ἴσως δ' ἀνέλθω καί εἰς τόν Βεζουβιον.

Ἄλλ' αἰφνης διεκόπη, ὥς εἰ εἶχεν εἰπεῖ λίαν πολλά.

— Καί πότε θά ἐπανέλθῃς;

— Τοῦτο ἐρωτᾷς; Ὅταν ἐπέλθῃ νύξ!

— Καί ἔπειτα;

— Ἐπειτα θά ζῶ έν τῇ ἀναμνήσει καί πέπαισμα ὅτι οὐδέποτε θά μετανοήσω διότι ἦλθον ένταῦθα. Ἄλλά σήμερον ἀκόμη τί θά ἴδωμεν; Πόθεν θ' άρχίσω ν' ἀποχωρεῖν καί ποῦ θά παύσω;

— Ἐρχεσαι εἰς τό Βατικανόν;

— Ἵνα εὐχαριστήσω τῷ θεῷ τοῦ φωτός Ἀπόλλωνι; εἶπεν ὁ Σιγέβεργτος κρινεθείς πάλιν διὰ μιᾶς ὑπὸ της λάπης αὐτοῦ. Σκαιώς αὕτη κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐπεσκέπτετο αὐτόν, ἀναστρεφόμενον μετά της Χίλδης. Ἡ φωνή αὐτης ἐτήρει πάντοτε θελκτικὴν δύναμιν, ὁ δέ διὰ κεκαλυμμένον ὀμμάτιον μόλις βλέπων τήν σκηνογραφίαν της κόρης Σιγέβεργτος, περιεβάλλετο, έν τῇ θέᾳ ἐκείνῃ, ἐπ' ἐκτετατῶν ἀπαλῶν άκτίνων.

Μετά μικρὸν ἐνδύμνον άγῶνα, ἂν ἔπρεπε νά μείνῃ ή ν' ἀπέλθῃ της Ρώμης, ἀπεφάσισε τό δεύτερον, διότι ἠσθάνετο ὅτι πάντοτε παρεπόρετο ὑπὸ της φωνῆς ἐκείνης, αὐτὸς ἑαυτὸν φροῖσας ὅτι ὥρατον ἀνειρόντα μέλλει. Τήν μετά της Χίλδης συμβίωσιν ἤδη ἐνόμμεν ὥς τι σημαντικόν, οὐ ἄνευ δέν ἡδύνατο νά ζῇ.

Καί ὁμοῦς, ὅτε ἡσυχῶς ἐσκέπτετο, κατενόει ἀμέσως ὅτι αἱ ἐλπίδες καί ὀνειροπολήσεις ἦσαν μάταιαι, μηδέποτε δυνάμεναι νά πληρωθῶσιν. Ἡ Χίλδη εἰς τότε μόνον εὐαρέσκεταιν ἐδεκνεν ἐπὶ τῇ μετ' ἐκείνου συνομιλίᾳ, οἶκτον δέ πρὸς

τὸ πάθος αὐτοῦ, ὃν εὐγενέστατα ἐξεδήλουν. Ἀλλ' ἀκριβῶς δοσάκις ἐκλήθετο αὐτοῦ καὶ ἀντελαμβάνετο καὶ ἐπεμελείτο, ἀνάγκην ἔχοντας, τότε ἥκιστα ἡ καρδιά αὐτοῦ ἔμενε ψυχρά. Δὲν ἠδύνατο ὁρῶς καὶ νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ἐκείνη θὰ συνέδεε τὸν νεαρὸν καὶ ἀνθηρὸν αὐτῆς βίον μετὰ τοῦ προῶπως γηράσαντος βίου αὐτοῦ. Ἡ Χίλδη ἤθελε νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀπολαύσῃ μετ' ἀνδρός τῆς καρδίας αὐτῆς, ὁδηγουμένη ὑπὸ τοῦ σθεναροῦ αὐτοῦ βραχίονος. Παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ Σιγέβεργτον ὁ βίος δὲν ἦτο ἀπόλαυσις· ἡ Χίλδη ἐμελλε νὰ χειραγωγῇ αὐτόν, τοῦλάχιστον ἐν τῷ φανερῷ.

Ταῦτα ἀναλογιζόμενος, ἐτραῖε τὸ προτιμότερον, ἀποβαλὼν τὰς ἀφρονὰς σκέψεις καὶ ἀποχαριτείας. Οὕτως ἀπεφάσισε καὶ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐνέκρινε καὶ ἡ Χίλδη.

— Καὶ νῦν ποῦ πορευόμεθα; ἠρώτησεν αὐτὴ ἐγερθεῖσα.

— Πρὸς τὸν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θνήσκοντα Γαλάτην, ἀπεκρίνατο ὁ νεός.

✱

Ὁ Σιγέβεργτος ἀνεχώρησε, συνοδευθεὶς μέχρι τοῦ σταθμοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς Χίλδης, αἵτινες ἐπανέκλιναν εἰς τὴν πόλιν. Τῷ κυρίῳ Μύλλερ ὁ νεὸς εὐχρέστησεν ἤδη ὁ πατήρ ὁμιλεῖ μετ' ἐγκωμίων περὶ τοῦ ἀπόντος, συλλυπούμενος αὐτῷ ἐπὶ τῷ παθήματι. Ἡ Χίλδη σιγῶσι παρεκάθητο, μόλις δὲ ἠκροῦτο. Ἀρὰ γε ἐλυπεῖτο ἐπὶ τῇ ἀναχώρησιν τοῦ φίλου· (οἶπτε πάντως ἐμελλε νὰ καλῇ αὐτόν). Ἀρὰ γε τὴν θελκτικὴν αὐτοῦ ὁμιλίαν ἐμελλε νὰ ποθῇ μόνον ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἢ ἐπὶ πλείονας ἐτι. Καὶ αὐτὴ ἠγνόει τὴν ἐνδομυχὸν αὐτῆς κατάστασιν, ταύτην δ' ἀκριβῶς ἀνηρεῖνα, ὅτι ὁ πατήρ, ἐν συμπεράσματι μακρῆς ὁμιλίας, εἶπε:

— Ταῦτα σχεδὸν νομίζω περὶ ἐκείνον, ὅστις κατέχει τὴν καρδίαν τῆς θρυπτικῆς Χίλδης μου, βεβαίως ἔχων πλήρεις καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις. Τὸ ἀγαπᾶν τυφλὸν δύναται ν' ἀρῶσιν μόνον εἰς λίαν ἐνθουσιώδη Γερμανίδα παρθένον.

— Εἰς ἐμέ, παραδείγματος χάριν, ἀντεῖπεν ἡ Χίλδη.

— Εἰς σέ; εἶπε γέλων ὁ πατήρ. εἰς σέ; Εἶσα ἀσιτία, Χίλδη. Καὶ ὅμως, ἔχεις ἴσως δίκαιον, δύνασαι ν' ἀγαπήσῃς τυφλὸν ἀλλὰ καὶ νὰ συζευχθῇς! Ταῦτα τὰ δύο διαφέρουσι, τέκνον μου!

— Καὶ ὅμως οὐδέποτε θὰ συζευχθῶ, πρὶν ἢ ἀγαπήσω, τοῦτο καλῶς γινώσκω. Καὶ ὅταν ποτὲ ἀγαπήσω, τότε δὲν θὰ ἐρωτήσω περὶ τῶν πέντε αἰσθήσεων.

— Ὡ! Ὡς φαίνεται, ὁ κ. Βέρνερ καλῶς σ' ἐδίδασκε! Ἀκόμη πρὸς μακροθ' ἔλαγες· θέλω ν' ἀπολαύσω μετὰ τοῦ μελλονύμφου, νὰ περιέλθω τὸν κόσμον, νὰ ζήσω ὡς καλεῖται τὸ ζῆν. Πρὸς ταῦτο χρησιμεύουσιν αἱ πέντε αἰσθήσεις, δὲν ἐγεννήθην, προσέθηκες, ἵνα πάντοτε οὐκονοῦ.

Ἡ Χίλδη εἰσήκουσε καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς οὐδὲ λέξιν εἶπεν. Ὅτε τῇ ἐπιούσῃ ἤρξατο μὴν τῶν ἐπισκέψεων αὐτῆς, τότε ἀκριβῶς κατενόησε πόσον ἡγάτα τὸν Σιγέβεργτον. Ἐνταῦθα ἐμελλε νὰ ἐρωτήσῃ τι αὐτόν, ἐκεῖ ν' ἀκούσῃ κρίσιν τινά ἀντὶ τούτων ἠναγκάζετο νῦν ν' ἀκροῖται τὸν διαλόγον τῆς καρδίας αὐτῆς, ἐνθα μέγας συνεκρατεῖτο ἄγῶν. Τὸ ἐν μέρος τούτου ἐπλήρου ὁ Σιγέβεργτος, ἔχων ὅσα ἡ Χίλδη ἀπῆται παρ' ἀνδρός. Κατηγορήσατο αὐτήν, αὐτὴ δὲ μετὰ πεποιθήσεως εἰς αὐτόν ἠτένευε. Καὶ δὲν ἤρκει τοῦτο· Εἰς μερίαν γυναικῶν ἄρκει, αἵτινες οὔτε θέλουν οὔτε φοβοῦν τι ὑψηλότερον. Ὁ Σιγέβεργτος εἶχε δίκαιον· ὅσοι θέλουν τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλά, οὗτοι ὠκνότες ἠποκρίπτονται εἰς τὰ μικρά καὶ περαιοσιμένα. Καὶ πόσον διαφόρως τὸ μέλλον θὰ παρήγαγετο πλησίον ἐκείνου, ἢ ὡς εἶχεν ἐλπίσει καὶ ἐπιθυμήσει ἡ Χίλδη! Ἀντὶ περιγηγῶσιν καὶ ἀπολαύσεσιν, θὰ ἐκάθητο ἐν στενῷ δωματίῳ, θὰ ἀνεγίνωσκεν ἐπὶ ὤρας καὶ ἐξορχομένη ποτὲ, βραδέως θὰ ὠδήγει τὸν δυστυχῆ, μὴν τὰ πάντα βλέπουσα. Καὶ ὅμως τὸ ἴσχυον πρόβλημα ἀγαπῶσης· γυναικὸς δὲν εἶναι τὸ λαμπρύνειν τὴν νύκτα ἀνδρός ἀγα-

πομένου, οὐδὲ τὸ λαμπρὸν πνεῦμα κρατεῖ αὐτὴν καὶ προάγει; Ἡ εὐτυχία αὕτη δὲν εἶναι προτιμότερα τῆς ἐπισκέψεως διαφόρων χωρῶν;

Τοιαῦτα ἐννοιαὶ διήρχοντο τὴν ψυχὴν αὐτῆς, τοιαῦτα συναισθήματα διεσπάρουντο ἐν αὐτῇ καὶ οὐδὲν διανοηθῆναι. Ὁσθάνετο μὲν τί ἠδύνατο νὰ γείνη μετὰ τοῦ Σιγέβεργτον, ἀλλ' ἀνθίστατο ἡ φύσις καὶ ἀνατροφή αὐτῆς.

— Ἐξ οἴκου οὐδένα συζεύγνυμαι, εἶπεν ἐν τέλει καθ' ἑαυτήν καὶ ἀνέστη μετὰ ζαρηρότητος.

Θ.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΓΕΒΕΡΤΟΥ

Ἐν Καπρίῳ.

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνανεωθείς! Μετὰ τοῦ ἐνταῦθα φαιδρῶς θιάσου τῶν ζωγράφων γελῶ καὶ παίζω, καὶ χαίρων βλέπω εἰς τὸ μέλλον.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οὐδὲν ἐγράφη ἐν τούτῳ τῷ ἡμερολογίῳ σήμερον γράφω πάλιν, ἐν ὅσῳ ἐπὶ τῶν βράχων καίει ὁ μεσημβρινὸς ἥλιος, βράζει δὲ ὁ οἶνος τῆς Καπρίας. Τί λοιπὸν συνέβη; Ἐν Νεαπόλει εὐθὺς ἐπορεύθην εἰς τὸ περιφώμιον ἱατροῦ. Πολλάκις καὶ ἀκριβῶς μ' ἐξήτασε καὶ ἤχησε πάλιν εἰς τὰς ἀκοάς μου ἡ φράσις: Non vi lascerai riparti il tuo oculo! Ἀλλ' εἶπεν ὅτι πολὺ ἐβλάψα τους ὀφθαλμούς μου, διὰ τοῦ ἀτάκτου βίου τῶν τελευταίων ἐβδομαδίων. Τούτοις προσέθηκεν ὅτι οὐδὲ κἄν ν' ἀναφέρω περὶ ἐκδρομῆς ἐξω τῆς Νεαπόλεως, ἀλλὰ νὰ προσέχω πολὺ. Ἐδωκεν ὅμως βεβαίαν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ τωφλοῦθῃ πιντελῶς, ἐάν τηρῶ καὶ συνταγὰς καὶ ὁδηγίαις αὐτοῦ. Πρὸ πάντων ὀφείλω ν' ἀποφύγω πᾶν κρυολόγημα, εἶπεν ὁ ἱατρός, ὅστις ἐν τέλει ἐνόμισε καλλίτερον νὰ φύγω τὴν θαρυβάδη Νεάπολιν καὶ νὰ ἔλθω ἐνταῦθα, πρὸς προφύλαξιν τῶν νεύρων μου. Ὡστε πάλιν ἐλπίς! Ἀκῶν ἔπαυσα τὰ σχέδιά μου ἐκκόλουν ν' ἀπολαύσω τοῦλάχιστον τῆς λαμπρᾶς θεᾶς τοῦ Καρναβάλι, ἐξ ἧς τὸ περίφημον λόγιον: Ἰδε τὴν Νεάπολιν κελ. Αὐτὴ ἠγνόουν καὶ εἰσέτι ἀγνοῶ, ἂν ὁ ἱατρός ἔχη δίκαιον. Τοῦλάχιστον ἂς ἔδωκεν, ἂν μέλλω ν' ἀποτοφλωθῶ. Πλήρη πόθου ἐθαύρουν ἀπὸ τῆς στέγης τοῦ οἴκου μου πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους S. Maria, οὗ ἡ θεὰ ἐκθειάζεται ὡς ἡ καλλίστη τῆς ἡλίας Ἰταλίας.

Ἀλλ' ἤδη μένω ἡσυχός. Ὑπὸ ῥῆμα περὶ θνήσκοντος ἀσθενῆς. Χθὲς δὲ, περαιοθεὶς ἐνταῦθα ὁ ἱατρός, ἐξεθείασε τὴν ἐπὶ τὰ βελτίω προύδοον. Ἀλλὰ καὶ πάλιν προῦτραψέ με εἰς ἄκραν προσοχὴν. Ὡ! ἂν θεραπευθῶ, ὅποις ὄνεια μέλλοντος ἀνέρχονται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου! Ἀλλὰ σίγα, σίγα καρδιά! Πολλάκις ἤδη καταίως ἤλπισας! Τί λέγουσιν ἄρὰ γε οἱ ἐν Ρώμῃ δύο φίλοι μου; Ἐγραψα τῷ κ. Μύλλερ καὶ τόσον μαγικὸν περιέγραψα τὸν ἐπὶ τῆδε τῆς νήσου τῶν θεῶν βίον, ὥστε βεβαίως θ' ἀποφασίσαισι νὰ ἔλθωσι. Καὶ τότε, ὅσοις ἡδιστοὶ καὶ πάγκαλοι ὄψεσθαι, μετὰ τῆς Χίλδης νὰ περιέρχωμαι ὑπὸ φοιτήρας καὶ μουσίκας, νὰ θεώμεθα τὸ μέγα πέλαγος, νὰ πληρώσῃμι ὑπὸ τῆς ἀγάπης τῆς καὶ εἰτα προβαίνων νὰ λέγω: «Γενοῦ σύζυγός μου,

οὐχὶ τυφλὸς ὄντος, ἀλλὰ βλέποντος, μὴ δυναμένον δὲ νὰ βλέπῃ ἱκανῶς εἰς τὸ γλῆκός σου προδωκάνη. Ἀλλὰ τρέμω ἐκ μόνῃς τῆς ἰδέας, ὅτι ταῦτα εἶναι φροῦδα θνητὰ! Φῶς καὶ ἔρως. Τίνος ἄλλον χρήζω πρὸς πλῆρη καὶ ὁλόκληρον βίον!

Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὁ κ. Μύλλερ ἐστενοχωρεῖτο ἐν Ρώμῃ. Ὅθεν ἡ τοῦ Σιγνέβεργτον ἐπιστολὴ ἦλθε καὶ πύχην καὶ παροχρὴν αἰτίαν εἰς ἀνοχώρησιν. Ἀλλ' ὅμως ἡ Χιλδὴ τοσοῦτον ἀντέστη, ὅσον δὲν προσεδόκα ὁ πατήρ αὐτῆς. Ἡ βελτίωσις τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νέου καὶ ἡ ἐκείνου τοῦ πατρὸς αἰποῦ περιέργως ἐπέδρασαν ἐπὶ τῆς Χιλδῆς. Νῦν τὸ ἐμπόδιον ἐγένετο ἡσυχάζον, νῦν ἡδύνατο ἡ Χιλδὴ νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν βαθεῖαν τῆς καρδίας κώτης ὁρμήν, ἥτις πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἔτιενεν ἢ πρὸς τὸν Σιγνέβεργτον. Ἀλλ' ἡ τις κόρη, ἥτις τῆς Χιλδῆς συνετὴ, ταχέως θὰ ἐξεδήλωσιν τὰ σπουδαῖα αὐτῆς καὶ θὰ ἡρπαῖζῃ τὴν περίστασιν.

Ἀλλ' ἡ Χιλδὴ ἤδεσθ' ὡς ἐστὶν. Ἐξ' ὅσον μὲν ἐκεῖνος ἐδεικνύσθαι καὶ αὐτὴ ἐνόμιζεν ὅπως θλιβερόν τὸν παρὰ τῷ Σιγνέβεργτῳ βίον, δὲν εἶχεν ἰσχύει νὰ καμφθῇ καὶ ν' ἀγαπήσῃ ὅτι ὄρασαν πύχνην τῇ γυναικὶ ἐπαίγεται ἢ ἐκουσία εἰς τὸν ἡγαπημένον παραδόσεις. Νῦν ὅμως, ὅτε ἐγίνωσκεν ὅτι μετ' αὐτοῦ θὰ ζήσῃ καὶ θ' ἀπολαύσῃ, νῦν κατὰ πρῶτον ἀνέβη καὶ ἀνεχαιρῖζετο. Ἀρὰ γε ἡδύνατο νὰ δείξῃ αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τῆς; Δὲν θὰ ἐνόμιζεν ἐκεῖνος, ὅτι ὁ ἔρως αὐτῆς ἦτο ἀμφώβολος καὶ ὅτι ἡ εὐνοὺς τῆς τύχης αὐτοῦ τροπὴ ἐβίβασεν αὐτὴν ν' ἀποφασίσῃ. Ἡ Χιλδὴ ὥκτω καὶ ἐδίσταζε νῦν, διότι ἐπιστενεχεν ὅτι εἶχε καὶ τὴν δύναμιν νὰ λάβῃ σύμφωνα τὸν Σιγνέβεργτον, καὶ ἂν ἀκούσῃ ἐντελῶς ἐπιφλοῦτο. Ἀλλὰ νὰ νυμίσῃ ὁ Σιγνέβεργτος, ὅτι ἐκεῖνη ἡγάπα τὸν ὄντα μόνον διὰ τὴν ὁμοίαν του καὶ ὅτι θὰ ἡρνεῖτο τὴν χεῖρα τῷ πάσχοντι, οὗτο ἐβίβασεν αὐτῇ καὶ μάλιστα διότι ἐγίνωσκεν ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ζήτημα εἶχε φανῇ εἰς μέσον.

Ὅπως ἀνέβαλλεν ἐπὶ μακρόν, ἕως οὗ ἐπεῖσθη τῷ πατρί καὶ συνεξέπλευσαν εἰς Καπρίαν.

Ὁ Σιγνέβεργτος ἀνέμενε τὴν ἀφίξιν τοῦ ἀεροπλοίου ἐν τῇ κυρίῃ τῆς νήσου ἀποβάθρᾳ. Ὅτε ἡ Χιλδὴ ἀπέβαινε τῆς λέμβου, ὥρεξεν αὐτῇ τὴν χεῖρα, ὅπως ἀναστῇ. Στεροῶς σπριχθεῖσα εἰς τὴν χεῖρα ἐκείνην, ἀπέβη τῆς γῆς ἔντροπον ὅμως ἡ χεὶρ αὐτῆς ἐν τῇ χειρὶ ἐκείνου.

Ὁ Σιγνέβεργτος, αἰε ἀνιέρχοντο πρὸς τὴν πόλιν διὰ τοῦ λιθαῖου καὶ ἀνοφεροῦς δρόμου, προσήγγενεν αὐτῇ τὸν βραχίονα, ὃν ἡ Χιλδὴ διατάσσουσα ἔλαβεν. Ὅλγ' ὡς μόνον ἔλεγεν, ἡ δὲ Χιλδὴ ἀπο σκοποῦ ἐκρεῖται μᾶλλον φοβρὰ ἢ φιλική. Ὅτε ἀνῆλθον, ἀφῆκε τὸν βραχίονα τοῦ νέου καὶ σιωπῶσα ἐπορεύετο κατ' αὐτῷ.

Τὰ φιλόξενα δαιμάτια τοῦ ξενῶνος «Pagan», ὃν κατέχει ὁ Σιγνέβεργτος, ἐδέξαντο καὶ τοὺς νέους ξένους. Ὁ κ. Μύλλερ ἀσυνήθως ἐτέρπετο, θελγόμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ἐκεῖνη ἐντελῶς θ' ἀπηλλάσσεται τῆς ἐπισκέψεως πάσης ἐκκλησίας καὶ πάσης αἰδοῦσης.

I.

Οἱ ἐν τῷ ξενῶνι «Pagan» αἰκούντες εἶχον ἀποφασίσει ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ μέγα σπήλαιον καὶ διὰ δρόμον νὰ φωτίσωσιν αὐτό. Τινες μὲν ταῦτα ἐπεραιώθησαν αὐτοῖς διὰ πλοιαρίου, ἕτεροι δὲ ἤθελον πρῶτοι ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Ἀνακαπρίαν καὶ εἰτα νὰ κατα-

βῶσι τὴν κρημνίσαν ἀτραπὸν, τὴν ἐξ Ἀνακαπρίας ἀγούσαν εἰς τὸ μέγα σπήλαιον. Μετὰ τῶν δευτέρων κατελέγετο ὁ Σιγνέβεργτος μετὰ τῶν προτιμησάντων τὴν διὰ πλοίουν περαιώσειν ἡ Χιλδὴ.

Ἄρα τοῦδε ἀμφοτέρωι σῶμα θερμοτέρου τῶν σπυγῶν λόγων εἶχον ἀνακινῶσαι ἀλλήλους. Ἡ Χιλδὴ μετ' ἀγωνίας ἐκρυπτε τὴν ἐνδόμυχον αὐτῆς κατάστασιν, ὥσπερ δὲ μᾶλλον συνηθάνετο, ὅτι ἦρα τοῦ Σιγνέβεργτον, τόσῳ πλέον ἀπέφειγε νὰ κακαστήσῃ τοῦτο φανερόν. Ὅθεν ἐκρυπτοῦς ἀπέφειγε τὸ εἶναι μόνη μετ' ἐκείνου, ὅσας δὲ θερμὸς λόγος ἐξήρχετο τῶν χειλέων αὐτοῦ, ἐκεῖνη ἀπεκρίνετο διὰ ταχέως, εἰ καὶ ἅμα λέγουσα μετεμελεία. Ὁ Σιγνέβεργτος μὲν κατενόει τὸ αἶνγμα τοῦτο. Στεροῶς μὲν εἶχε πιστεύσει ὅτι ἐπιστάσης τῆς τελείας αὐτοῦ θεραπείας, ἡ καρδία τῆς Χιλδῆς ταχέως ἔμελλε ν' ἀποφασίσῃ τὸν ὅμως τὸ πρῶτον ἐφαίνετο μὴ ἔχον αὐτὰ. Δὲν ἡδύνατο δὲ πάλιν καὶ ν' ἀγαπήσῃ αὐτὴν ὁλοκλήρως, διότι δῆθεν ἡ ἐπιφλοῦς αὐτοῦ εἶχε φανῇ εἰς ἐκείνην ἐμπόδιον. Ἐγίνωσκεν ὅμως αἱ δύο σκόλην ἡτοῦ καὶ εἰς ὅλας κόρας τὸ συζευχθῆναι μετὰ τοῦ τυφλοῦ μετρίως δὲ περὶ ἑαυτοῦ σκεπτόμενος, δὲν ἐφρόνει ἐκ προτέρων ὅτι ἡδύνατο κατὰ πάντα ν' ἀποκρούσῃ ἀπὸ τῆς φιλίας αὐτῷ γυναικὸς τὴν ἐκ τῆς ἐπιφλοῦς αὐτοῦ πηγαζοῦσας ἀπορίαν. Ὅθεν, κώσας ὅτι δὲν συνεδέθη σιγνιώτερον μετὰ τῆς Χιλδῆς ἡρξάτο αὐτῆς λυποῦμενος. Ἐμελλε λοιπὸν ἡ τύχη καθορισθῆναι νὰ δείξῃ αὐτῇ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔρωτος καὶ εἰτα νὰ παύσῃ μὲν τὴν πικρίαν τοῦ ἔρωτος; Ἡ τύχη καὶ νῦν ἐδεύετο αὐτῷ λάμπειν μόνον φανῶς, ἵνα μετὰ ταῦτα βυθίσῃ αὐτὸν εἰς βαθύτερον σκότος. Ἡ Χιλδὴ τὸν βλέποντα δὲν ἡγάπα, πρὸς ὀλιγώτερον θίε ἡγάπα τὸν τυφλόν!

Ἡ Χιλδὴ ἀπὸ σκοποῦ ἡκολούθησε τοῖς ἐπιβῆται τοῦ πλοίου. Ἀλλ' ἅμα ἐκάθησεν ἐν τῇ λέμβῳ καὶ μετεμελήθη. Ἐκείνην λοιπὸν σιγῶσα καὶ ἐβλεπε τὰ κύματα, τῶν ἄλλων σφοδρὰ φαιδρῶν καὶ εὐθύνων ὄντων. Πῶς θαυμάσιος ὁ παρὰ τῶς ἀποκρήμνου καὶ πορφυροῦ βράχους τῆς Κιαπρίας πλοῦς ἡ θάλασσα ἡδύνατο ἵπ' αὐτοῦ ἐκπλοῖσθαι. Ἐπὶ τῶν ἔκτρον βράχων πάσαν σκισμὴν ἐκάλυπτον πρόσωποι θάμνοι καὶ χρυσοῦσανθα σπάρτα. Ὅλ' ὅσα παρήλθον ἡμῶς ὥρα μέχρι τῆς χαμηλῆς τοῦ σπηλαίου εἰσοδῶν. Οἱ ἐξ Ἀνακαπρίας διὰ ξηρῆς μέλλοντες νὰ καταβῶσι, δὲν εἶχον ἀκόμη φθάσει. Ἀλλ' οἱ διὰ θαλάσσης ἐλθόντες σχεδὸν ὁμοφώνως ἀπεφάσιον νὰ πλεῖσθωσιν εἰς τὸ σπήλαιον. Τίς ἡδύνατο νὰ περιμένῃ πρὸ τῆς πόλεως, ἥς ὀπισθεν ἐκρύπτοντο τοσαῦτα θαύματα; Ὅθεν εἰσῆλθον. Ἐξω μὲν λάμπει, βαθύκασι κήματα, ἀσφράσσονται ἡμέρα, φαιδρὸς γέλοις καὶ φωναὶ τῶν ἐπισκεπτομένων. Ἐσω αἰφνιδίαν σκότος καὶ σιγὴ νυκτὸς. Ὁλοκλήρως δὲ παύεται πᾶς ἀνθρώπινος φθόγγος ἀκαύσιος φῶς κυρτεῖται τοῦ εἰσερχομένου, ὥστε μισθίζεται σχεδὸν τὴν ἀνάγκην ν' ἀποκαλυφθῇ καὶ νὰ συμπλέξῃ τὴν χεῖρα. Μόνον τὸ ὕδωρ πλαταγεὶ κατὰ τῶν ἐν πορφυρῷ πυρὶ βαπτιζομένων βράχων, ῥέον τὸ θαυμάσιον τῶν κημάτων ὄμα.

Τὰ πορφυρεῖα σοβαρῶς εἰσὶν. Αἰφνης ἔβλεπεν ἡγαπῶν σπαρταχάρδιος φωνὴ καὶ πάντων τὰ ὄμματα ἐστράφησαν πρὸς τὴν εἰσοδόν.

Ἡ ἐξ Ἀνακαπρίας συνοδεία, ἀφικομένη κατὰ τὴν πρὸς τὴν θάλασσαν ἀποκρήμνον ἀτραπὸν, ἀνέμενε τὴν ἐλευσιν τῆς λέμβου. Ἀλλ' αὐτῇ, ὡς εἶδομεν, ἦτο ἤδη ἐν τῷ σπηλαίῳ. Ἐν τῇ σπηλαίῳ ἐκεῖνη ἐπῆρχε καὶ κυρία μετὰ τοῦ δωδεκαετοῦς ἀγορίου τῆς. Αὐτὴ εἶχεν ἀπατήσῃ νὰ ἔλθῃ διὰ θαλάσσης, ἀποφασίσαντες τὸν εἰς τὰς μὴ ἐξ Ἀνακαπρίας γυναῖκας δώσασθαι κατὰ ξηρὰν δρόμον. Μετὰ τὴν ἄλλως αἰαίαν πάντων ἀφίξιν, αἰφνης ὁ παῖς, λίαν προκίρως, διωλίσθη καὶ ἔπεσε πρὸ τῆς εἰσοδῶν τοῦ σπηλαίου εἰς τὰ βαθύα κύματα. Ἡ μήτηρ ὀξέως ἐφρόνησε καὶ ὁ Σιγνέβεργτος, παρ' αὐτῇ ἰστάμενος, ἀμέσως ἀπέβηκε τὸ φόρημά αὐτοῦ καὶ ὤρμησε πρὸς τὸ παιδίον. Νέος ὢν εἶχε μάθει τὸ κολυμβᾶν ἀλλ' ἂν καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχεν ἀσκήσει αὐτό, ἡ περίστασις ὅμως δὲν

ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ διατάξῃ. Ἦδη τὰ ὦτα αὐτοῦ ἐδόμβουν καὶ εἰζον καὶ παρά μικρὸν ἀπαύειν τὰς αἰσθήσεις. Ἀλλ' ὑψόμενος τῶν ἐνδομύων τοῦ παιδός, ἐπιμώχθας ἀνέπλεε, σχεδὸν ἀναισθητῶν. Τί ἐπέστη ὁμως ὅτε ἀνέδυ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν; Ἦτο πάλιν ἐν ταύτῃ τῷ κόσμῳ, ἢ ἐν τῇ δαιμονίῃ τῶν μακάρων; Παράδοξον λυγρῶς ἔλαμπε περὶ αὐτόν, λυγρῶς οὐχὶ ἀμνηρόν. Πάντα ἐσπινθηροβόλουν, ἐστάλαζον, ἐμόρμαρον κυανὰ καὶ πράσινα, τοὺς δ' ἐψηλαύς καὶ κυανοὺς θόλους διέτρεχον κινούμενα φῶτα. Ἦδη ἤκουε καὶ μελιδιὴν ὡς μολπὴν κλυδωνος φωνῆν καὶ ἐνόμιζεν αὐτὸν ἐν τῇ νήσῳ τῶν σειρήνων, ἰδουσαὶν αὐτῷ ἡδὺ, θελκευδὴν, θανάσιμον ἥγημα. Ἀπώλεσε τὰς αὐτοῦ δυνάμεις· ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ συνέλαβον αὐτὸν ἰσχυροὶ βραχίονες καὶ ἔσπρον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πορθμείου, μετὰ τοῦ παιδός, ὃν ἀπρὶξ ἐκράτει. Ἀπ᾽ ἐπὶ ἀνέφθξεν τὰ ὄμματα καὶ εἶδε πνευματώδη ὄχραν μορφήν, ἥς περὶ τὴν χρυσὴν κόμην ἔτρεμε πάλιδρόν φῶς. Ὁ δυστυχὴς ἴκονε τὴν φωνὴν *Σιγέβερε!* καὶ ἤσθητο θλιβομένην τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ ἰταλῆς γυναικείας χειρὸς. Τότε αἱ αἰσθήσεις κατέλυτον αὐτόν.

✽

Οἱ πρόφην Ζωηροὶ καὶ φαιδρότατοι δαιτηρόνες τοῦ ξενοδοχείου «*L'agora*» ἦσαν ἀσυνήθως οἰωπηλοὶ καὶ σοβαροὶ. Ὁ ἐν Νεαπόλει ἱατρός ἦλθε πρὸς τὸν Σιγέβερον, ὃν ἐπεσκέψατο ἐν σκοτεινῷ θαλάμῳ, ἐνθα κατεῖχετο ἀφ' ὅταν ἔσπρισε τὸν παῖδα. Ἡ Χῦλδη ἀνῆρχετο καὶ κατήρχετο εἰς τὸν ὄροφον τοῦ οἴκου. Γλυκὺς ἔξφυρος ἔανει καὶ ἄσπρον μετ' ἄσπρον ἀνέτελλεν εἰς τὸν βαθυκυάνου οὐρανόν, σελαγίζοντα καὶ μαρμαίροντα ὅσον σὺδέποτε ἐν τοῖς βραδείαις κλίμασιν. Ἐνόμιζε τις ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐγγίσῃ αὐτὰ. Τότε ἀνέφθξεν ὁ ἱατρός τὸ πρὸς τὴν στέγην παραθύρου, ἵνα εἰσέλθῃ ἑοπερία αὐρα. Ἡ Χῦλδη ἦλθεν ἡσυχῶς καὶ ἠρώτησεν.

— Υἱάρχει ἑλπίς;

— Ὁ ἱατρός, ἀνεγείρας τοὺς ὤμους, ἀπεκρίνατο.

— Ὀλίγη! Νομίζω, ὅτι τετέλεστο. Ποτὲ δὲν θὰ ἴδῃ.

— Τὸ γνωρίζεις; ἠρώτησεν ἡ Χῦλδη.

— Ἀκόμη. Ἐξῶσα αὐτῷ ὀλίγην ἐλπίδα καὶ προαισθάνεται, ὅτι θὰ τυφλωθῇ.

Τότε, στροφείς πάλιν πρὸς τὸν Σιγέβερον, εἶπε:

— Σήμερον τὸ ἑσπέρως δόνασαι νὰ ἐξέλθῃς καὶ ν' ἀναπνεύσῃς ὀλίγον αἶρα.

— Δὲν θὰ βλάψῃ; ἠρώτησεν ἐκεῖνος.

— Οὐχί! εἶπεν ὁ ἱατρός.

Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους σὺδεῖς πλέον ἐβλαπτεν ὡς, εἶχον παντελῶς σβῆσθαι! Ἀρὰ γε θὰ εὐβέννουντο, ἂν μὴ ἐκφυλόγοι, σῶζων τὸν παῖδα; Ἀρὰ γε μήπως τοῦτο ἐπετάχουν τὸ κακόν; Οὐδεὶς ἠδύνατο ἀκριβῆ νὰ δώσῃ γνώμην.

Χειραγωγούμενος ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ὁ Σιγέβερος ἐξῆλθε.

— Δὲν ἔχεις ὁδηγόν τινα; ἠρώτησεν ὁ ἱατρός.

— Οὐδένα! ἀπεκρίνατο ἀσθενῶς.

— Λάβε τὴν χεῖρά μου! εἶπεν ἡ Χῦλδη προβάσα! Πρὸς τὴν φωνὴν ταύτην ὁ τυφλὸς συνεταράχθη.

— Σὺ ἔδω, δυστυχὴς Χῦλδη; εἶπε θλιβερώς. Ἀφες με νὰ πορεύωμαι ὁ δρόμος μου ἀπόλλυται ἐν βαθείᾳ τυφλίᾳ καὶ οὐδὲν ἄσπρον θὰ φησί μοι τὸ σκοτός.

— Δός μοι τὴν χεῖρά σου, εἶπεν ἡ Χῦλδη αὐτίς, μετ' οἰκτιρισμοῦ καὶ ἡδέϊας φωνῆς· ἐψ' ἐξῆς ἐγὼ θὰ σε ὡδηγῶ.

Τοὺς τελευταίους λόγους ἰδιωτέρως ἐτόνισεν. Ἀλλ' ὁ Σιγέβερος, ὡς αὐτὸς αὐτὸν ὁπλίζων, ταχέως καὶ σχεδὸν σφοδρῶς ἀπεκρίνατο:

— Ὑπαγε ἄφες τὸν ἀνάστηρον εἰς αὐτὸν καὶ τὰς ἀναμνήσεις αὐτοῦ! Μὴ σε παρασύρῃ ὁ οἶκος!...

Δυστυχὴς αἰφνης καὶ ὥσπερ καθ' ἑαυτὸν ὁμιλῶν εἶπεν:

— Εἴθε νὰ μὴ ἠρξήμην εἰς τὸν μαγικὸν ταῦτον τόπον! Μ' ἐγκατελείπει δυνατύτερον ἢ ὅτε ἦλθον!...

Καὶ πάλιν προσέθηκεν:

— Ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ γείνω ἀχάριστος· παραλαμβάνω τοῦλάχιστον τὴν ἀνάμνησιν ἡδεῶν στιγμῶν. Τελευταῖόν μου βλέμμα ἦτο εἰς τὸ πρόσωπόν σου. Ἡ γυναιὶά σου φωνὴ ἤχησεν εἰς τὸ οὖς μου, ὅτε ἀναισθητὸς ἐκλείσα τοὺς ὀφθαλμούς. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸ βλέμμα ἐκεῖνο, ἐκείνην τὴν φωνήν!

Ἐπὶ τινα χρόνον ἡ Χῦλδη ἦτο ἀφωνος, ἀλλ' εἰτα ἐδράξατο τῆς χειρὸς τοῦ Σιγέβερον καὶ εἶπε:

— Θέλεις νὰ μ' ἀκούσῃς;

Καὶ ἤρξατο διηγούμενη, τρεμούσῃ φωνῇ. Ἐρανέρωσεν αὐτῷ οἷς ὅλεστη ὁ γάμος, ἀμολόγησε πάντα, ὡς τέκνον πρὸς μητέρα καὶ εἶπεν, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ γενναῖος ἀνὴρ, πρὸς ὃν ἠτένιζε μετ' ἐμπιστοσύνης, εἰ καὶ ἐτυφλώθη. Ὅτε ἐπαύσατο, ὁ Σιγέβερος εἶπε περιχαρῆς:

— Λοιπὸν θὰ κρατῶ πάντοτε τὴν χεῖρα ταύτην, θ' ἀκούω πάντοτε τὴν φωνήν σου! Εἰπέ μοί το πάλιν Χῦλδη! Ὁ λόγος οὗτος εἶπε μοι καὶ εἰς τὰ ὦτά μου καὶ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Ἡ Χῦλδη ἔφαισε τὴν κεφαλὴν, εἶδεν αὐτόν εἰς τοὺς δυστυχεῖς τυφλοὺς ὀφθαλμούς, ὡς εἰ ἐμῆλε πρὸς τοὺτους νὰ εἴπῃ τὴν ὑπόσχεσιν καὶ γρηγορῶς ἐφώνησε:

— Ναί, Σιγέβερε!

Τότε αὐτὸς ἐνεστερνίσθη τὴν κόρην καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἔπιπτον θερμὰ δάκρυα, ἀπὸ ἧς Χῦλδη ἐπὶ τῶν παρειῶν ἔφαιε...

Ἐκ τῶν μορφηδῶν, ὃν πλήθος ἐκάλυπτε τῆς Κισρίας τοὺς βράχους, ἠκούετο ἤσμα ἀηδανός καὶ κόφῃ αὐρα ἐπιθύριζε πρὸς τοὺς ἡσυχῶς φοῖνικας. Κάτω ἐμόρμαρυν ἡ θάλασσα ἀνεμῆνευτον ἥσμα καὶ ἄνοι ἔλαμπον αἰῶνα τὰ ἀστρα.

Μὲ λάμψιν σπινθηρίζουσι καὶ ἀκτινοβολίαν

καὶ κατοπτρίζονται σιληνῶς εἰς θάλασσαν εὐρεῖαν

ὡς 'ς τὴν τοῦ χρόνου ἄβυσσον ὁ ἔρως τὴν βαθεῖαν.

— Καὶ νῦν εἰπέ μοι πάλιν, εἶπεν ὁ Σιγέβερος, τὸν λόγον ἐκεῖνον, ὅστις μὲ ἠκούσθησεν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῆς Ἰταλίας μέχρι τῆς ὄρας ταύτης. Εἶναι ἐγγόνης μελλούσης εὐτυχίας. Εἰπέ μοι τὴν ἰταλικὴν φράσιν, ἣν τότε ἐδίδασκες ἐν Σιρότοιγ τοῦ πατέρα σου.

— Ποίαν; ἠρώτησεν ἡ Χῦλδη θαυμάζουσα καὶ γελῶσα.

— Μὴ ἀτάσθαλε τὸ θάρρος! ἀπεκρίνατο ὁ Σιγέβερος.

Ἡ Χῦλδη, ἀνοίξασα τὰ χεῖλη, προήνεγκε τοὺς λόγους τοῦτον, ἡδέως προφέροντα τὴν ἡραιάν γλῶσσαν:

— Non ti lassia emarrir di cortaggio.

RICHARD WEITBRECHT.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Συμφωνία περίεργος.—Χωρικός τις συστηματικῶς ἔκλεπτε τοὺς καρπούς κτηματίου τοῦ χωρίου του τέλος συλλεπθεὶς ἤχθη πρὸ τοῦ κτηματίου πρὸς σύναξιν ἰδιαιτέρας συμφωνίας. « Ἄς κάμωμεν ἐπὶ τέλους καὶ ἡμεῖς—τῷ λέγει—τὴν συμφωνίαν μας· πόσα θέλεις νὰ σοι δίδω ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ μὲ κλέπτῃς; θὰ σοὶ φθάσουν, πιστεύω, ἑκατόν. » Μα τὴν πίστιν μου, ἀποκρίνεται ὁ κλέπτης, χάνω ! »

Πῶς ἔρωγεν ὁ Καρτεσιός.—Κύριος μεταβὰς εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ διασημοῦ φιλοσόφου Καρτεσιου, τὸν εὔρεν εἰς τὴν τράπεζαν καταδροχθίζοντα ὥραϊα καὶ πολλὰ φαγητά. « ὦ ! ἀνέκραξε, καὶ οἱ φιλόσοφοι λοιπὸν ἀγαπῶσι τὴν καλοφαγίαν; » « Διὰ τί ἴχι; ἀπάντησεν ὁ φιλόσοφος· νομίζετε ὅτι ἡ φύσις τὰ τόσα καλὰ προώρισε μόνον διὰ τοὺς ἀνοήτους καὶ τοὺς ἀμαθεῖς; »

Ἀλυσθὲς μαθηματικός.—Ὁ πολὺς Bassut, μαθηματικὸς τοῦ 18 αἰῶνος, ἔπνεε τὰ λοιπὰ. Οἱ οἰκεῖοι περικυκλοῦντες αὐτὸν ἀπηύθυνον αὐτῷ, πλὴν εἰς μάτην, συγγινητικωτάτους καὶ τραυματοτάτους λόγους· φίλος του βλέπων τὰ γινόμενα στρέφεται πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Bassut καὶ λέγει: « Περιμεῖναιτε καὶ θὰ τὸν κάμω νὰ ὁμιλήσῃ. » Bassut, ἐκραύγας εἰς τὸ οὐς τοῦ ἐπιθανάτιου, ποῖον εἶναι τὸ τετράγωνον τοῦ 12; « 144, ἀπάντησε πύραυλα οὗτος. » Ἦσαν αἱ τελευταῖαι τοῦ λέξεις· στιγμῆς τινος μετὰ ταῦτα ἐκεῖτο νεκρός.

Κυρία καὶ ὑπηρέτης.—Κυρία τις λέγει εἰς τὸν νέον τῆς χωρικῆς ὑπηρετικῆς: « Γράνη, θὰ ἐξέλθωμεν μετ' ἡμαξάν. Πάρε γρηγόρα τῆς κάρταις μου καὶ κρύψε τὰς εἰς τὸ θυλάκιόν σου. Εἰς ἐκάστην οἰκίαν, δι' ἧς θὰ διελθώμεν, διδοῖς, ἂν οἱ κύριοι εἶναι ἀπόντες, μίαν ἢ δύο ». Μετ' ὀλίγον λέγει πάλιν ἡ κυρία: « Γράνη, ἐδῶ πρέπει νὰ δώσῃς δύο ». « Δὲν γίνεται, κυρία ». « Διὰ τί δὲν γίνεται; » « Ναί, κυρία, δὲν γίνεται, διότι μοῦ ἔμειναν μόνον ὁ ἄσος τῆς κούπας καὶ ὁ φάντης τοῦ κορφοῦ. »

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

(Ἀχιλλ. Παράσχον)

Ἐννοῦμαι· ὡς ἂν ὄνειρο μοῦ φέρνῃ ὁ λογισμὸς μου
δοῦν ὅτι μᾶται τὸ πρῶν καὶ δὲν ὅτι μᾶται πάλιν.

Εἰς τὸ κατώφλι μὴν αὐγὴ εὐρέθηκα τοῦ κόσμου
κ' ἦταν πολὺς ὁ θαυμασμὸς κ' ἡ πίκρα μου μεγάλη.

Κάποιος ποῦ δὲν τὸν ἤξευρα μετ' εἶχ' ἐκεῖ ριχθέντο
ἔσαν παιδιὰ δοῦν τὸ πετῖ μᾶνα κακὴ ἔσθον ὁδόν.
Ἀπὸ σκοτιάδι ἐρχοῦμουν ἔξ' ὧς σκοτεινισμένον
κ' ἐσφόλίζα τὰ μᾶτια μου καὶ τ' ἀνοιγα μετ' ὁδόν.

Παιδιὰ μικρό, δὲν ἤξευρα τί νῦμαι κλάπορουν
καὶ ἔνιλαφουσα τὸ κορμὶ, τὸ εἶναι μου νὰ εὖρω.
Ἐκεῖνο ἦτον λέν ἐγὼ ἐπάνω μου ἔπιτοῦσα,
ἐκεῖνο ποῦ καλὰ-καλὰ καὶ σήμερον δὲν ἔξυρω

Ἐκύτταξα τὸν οὐρανὸ ἔσαν πρῶτό μου πατέρα
κ' ἐχαμογέλασα γλυκὰ· μοῦ φάνηκε ὁδὸς μου.
Μὰ ὅταν κάτω ἐρρίψα τὸ μᾶτι ἀπ' τὸν αἰθέρα
μοῦ φάνη πῶς ἐδάκρυσα κ' ἐθάμβωσα τὸ φῶς μου.

Ἄχ ! ὀδάκρυσα κ' ἐγνώρισα πῶς ἄνθρωπο με λένε.
Ἐκλάυσα κ' ἐδαπτίσθηκα, ἔς τὸ πρῶτον βάπτισμά μου
ἐκελαϊδοῦσαν τὰ πουλιά, μοῦ φάνηκαν πῶς κλαῖνε,
κ' ἐσβέσθη ἔς ἐνα δάκρυον τὸ χαμογέλασμά μου.

Ἐκεῖ ὁ κόσμος ἐλαμψε κλάπο μικρὴ ἐκκλησία
ἀπὸ κολῶνες παλαιῆς καὶ μάρμαρα κτισμένη,
Ἐπερῆσαν ἔσαν τὴν τιμὴν, γλυκερὰ ἔσαν Παναγία
ἐμπρός μου ἀκτινοβόλησε μὴ κόρη ἀρματωμένη.

Ἡ ἀρματωσιά της ὁδόντης καὶ ὁστάθηκε κοντὰ μου
καὶ μ' ἐδλεπε καλὰ-καλὰ ὡς ἂν νὰ μ' ἐλυπᾶτο.
Κάθε μᾶτιὰ ποῦ μοῦρριχνε περνοῦσε τὴν καρδίᾳ μου
Ὅσον τοῦ Θεοῦ τ' ἀνάδελμα ποῦ τάχει ὅλα κάτω.

«Έλα, μου εἶπε, ἄμοιρο παιδί, στήν ἀγκαλιά μου·
κ' ἐσκύψε καί μ' ἐφίλησε μοσχοβολώντας μύρα
καί με γλυκό χαμόγελο ἐκάθισε κοντά μου.
Μὰ δὲν ἐπέρασε στιγμή κ' ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα.
Ποῦς ξέρει ἂν δὲν ὕψαδε τί μοίγραφεν ἡ μοῖρα;
Ὁ φόβος ἦλθε, χάθηκε κ' εἶχα χαρά μεγάλη.
Μὲ τὸ σπαθί της ἐπαιζα, τὴν φούνδᾷ του ἐφιλοῦσα
κ' ἐθαύμαζα τὴν δάφνη της καί τ' ἀνδρικά της κάλλη.
Τῆς ἔδειξα τὸν οὐρανὸ, λειβάδια ἀνθοσπαρμένα,
ποτάμια, δένδρα καί βουνά κιό, τι τὸν νοῦν μου ἐπλάνα
κἀρώτησα τ' εἰν' ὅλ' αὐτὰ ποῦ βλέπω ἐδῶ ριχμένα;
Κ' ἐκείνη μοῦπε: «Εἴμ' ἐγὼ τῆς μάνας σου ἡ μάνα·
«Μάνα» τῆς εἶπα: «Ὅλ' αὐτὰ σὺ τάχεις καμωμένα;
Ὅκα σου εἶνε τὰ ποτλὰ κ' αὐτὸς ἐκεῖ ὁ κρῖνος»;
«Ὅλ'» ἀπεκρίθη, «ὁ Θεὸς μοῦ τάχει χαρισμένα.
Εἶμαι πατρίδα σου ἐγὼ, πατέρα σου ἐκεῖνος».
Ἐκεῖ σκιὰ κυπαρισσοῦ καὶ κυπαρίσσι εἶδα.]
Πουλάκι δὲν ἔτραγοῦσε ἔσθ' ἐρημία κλαδί του·
— «Μήπως τὸ ἔχω καί αὐτό, τὴν ῥώτησα, πατρίδα»;
«Κλαυτό, μοῦ ἀπεκρίθηκε, ἄλλου ἔσθ' ὁ χῶμα κάτου».
τὸ ἔκτυπα κενόμιζα κι αὐτὸ πῶς με κυττάζει
Ἄχ! ἡ ζωὴ μου τὸν νεῖρο ἐκεῖνο πόσο μοιάζει!

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΙΑ.

Ἀφηρημένος καθηγητής. Λιάσιμος καθηγητὴς μετέβαιναν ἡμέραν τινα εἰς τὸ Γυμνάσιον ὁ καιρὸς ἐφαίνετο βροχερὸς καὶ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον ἔλαβε τὸ ἀλεξιβροχὸν ὅμαυ. Φθάσας εἰς τὸν προὐ τῆς θύρας διάδρομον, ἐνεθυμήθη αἰφνης, ὅτι ἐλησμόνησε βιβλίον τι καὶ τοποθετήσας τὸ ἀλεξιβροχὸν παρὰ τὴν γωνίαν, ἐπέστρεψεν, ἵνα λάβῃ τὸ λησμονηθέν. Ἐπιστρέψας μετὰ τοῦ βιβλίου λαμβάνει τὸ ἀλεξιβροχὸν καὶ ἀπέρχεται. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ καθ' ὁδὸν τῷ φαίνεται, ὅτι οἱ διαβάται, βλέποντες αὐτόν, μόλις συνεκράτουν τὸν γέλωτα· ἠθέλησε δ' ἀκριβῶς νὰ ἐρωτήσῃ γνωστὸν τὸν τὸ αἶτιον τοῦ ἐμπαιγμοῦ. Οὕτως πλησιάσας τὸν διδάσκαλον «Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ, κἀρε κατηχητά — λέγει — τί ἐκάματε; Κρατεῖτε ὑπὸ τὸν βραχίονα ἐν εἰδει ἀλεξιβροχὸν σκουπόξυλον!».

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Τῆς φιλομαθείας καὶ φιλοπονίας δημιουργήμα καὶ τῶν προσδοκιῶν καὶ ἐλπίδων τῆς ἐπιθυμίας αὐτὸν μητρός Μεγάλῃς Σχολῆς τὸ πλῆρωμα. Ἐγεννήθη ἐν Ἀργυροπόλει τῆς ἐπαρχίας Χαλδίας. Διαικούσας δὲ τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τῇ γενετείᾳ αὐτοῦ, συνεπλήρωσε τὰτα ἐλθὼν εἰς βασιλεῖον· σὺν καὶ εὐδοκίμωτα διατύσας τὰς τάξεις τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀφ' ἧς δι' ἀπολύτου παναριστίας ἀπεφοίτησε τῷ 1882. Ἡ ἐπιμέλεια τοῦ νεαρῶ σπουδαστοῦ καὶ ἡ χρησιμότης τῶν ἡθῶν αὐτοῦ ἐφειλέσαν τῇ προσοχῇ τῆς Σχολῆς, ἐπιθυμησάσης δι' αὐτοῦ τὰ παρυσκευάσματα αὐτῆς καθηγητὴν κατὰ προγενέστερα παραδείγματα, λυσίτελῃ ἐκ τῆς κείρας ἀποδειχθέντα. Δι' οὗ, συστάσει τῆς Μ. Σχολῆς, ἀποστέλλεται δαπάναις τοῦ φιλογενεστάτου οἴκου τῶν Στεφανίδων εἰς Γερμανίαν, ὅπου ἐπὶ ἐξαετίαν ὁλόκληρον διατρίψας καὶ τὴν σειράν τῶν φιλολογικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τοῦ Μονάχου καὶ τῆς Λειψίας διακούςας, ὑπέστη τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις καὶ τῷ 1883 (13 Αὐγούστου) ἀξιοῦται τοῦ νεομοιμένου διδακτορικοῦ διπλώματος. Ἡ ἐγκαίσιμος αὐτοῦ διατριβὴ «Φθόγγολογία τῆς ποικίλης διαλέκτου» ἀξία ἐπαίνων κριθεῖσα ἐπὶ τῇ πρωτοτυπίᾳ καὶ τῇ σπουδαιότητι τοῦ θέματος, ἐβραβεύθη ὑπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Κονγκίου διὰ μαρκῶν 300. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν Γερμανίᾳ εἰσέτι διατρίβων διορίζεται καθηγητὴς τῶν Λατινικῶν ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῇ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποβιώσαντος καθηγητοῦ Αἰμ. Νονότη, μετὰ τινα ἔτη ἀνατίθενται αὐτῷ καὶ Ἑλληνικά, τῷ δὲ 1904 προλαμβάνεται καὶ ὡς καθηγητὴς τοῦ Ἰωακείμιου Παρθενάγωγείου. Ὁ Δημοσθένης Οἰκονομίδης εἶνε ὁ γνωστὸς τῆς πρωτευούσης γλωσσολόγος, ὁ

τῆς πατρίου ἡμῶν γλώσσης ὑπέρμαχος καὶ τῶν τὴν διαφθορὰν αὐτῆς εἴτε ξένων εἴτε ὁμόγενῶν ἐπιζητούντων διὰ τῶν μαρῶν φυσικῆς τάχα γλώσσης εἰσηγήσεων δευτὸς πολέμιος. Ἀνέκαθεν περὶ τὰ γλωσσολογικὰ ἐπιδοθεὶς, ἐδημοσίευσεν πολλὰς ἀκριβοῦς πραγματείας περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἡ δ' ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς ἀναγνωσθεῖσα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος καὶ ἐν Ἀθήναις τῇ 1903 ἐκδοθεῖσα πραγματεία, προὶδὼν σοφῆς καὶ πολυχρονίου μελέτης, τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν ἄλλαι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Φιλολογικῇ Συλλόγῳ ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἀκροατηρίου ἀναγνωσθεῖσαι, ἐτίμησαν τὸν ἄλλως ἔξοχον ἐπιστήμονα καὶ προσέδωκαν αὐτῷ κῦρος πάντῃ ἀναμφισβήτητον. Αἱ Ἀκτῆς, προωρισμέναι ἤδη νὰ ἐπιτελέσωσι τι καλὸν καὶ ωφέλιμον, παρέχουσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτῶν θέμα ἀρκούντως τὸ τοῦ κοινῶς διαφέροντος, δημοσιεύουσαι ἰδίαν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος πραγματείαν αὐτοῦ.

Ἐγκρατὴς τῆς γερμανικῆς γλώσσης, ἐξέδωκεν ἐν Γερμανίᾳ ἔτι διατριβὴν Συντακτικῶν τῆς γερμανικῆς γλώσσης. Ἡ ἐνταῦθα δ' ἐκδοθεῖσα Λατινικὴ μέθοδος καὶ ὁ χάρις τῶν Δημοτικῶν Σχολείων «Ἡρόδοτος» ἐμφαίνουσι τὴν ἀγαστήν ἄλλως τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ ἐν παντί πρωτοτυπίαν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΗΜΩΝ ΓΛΩΣΣΗΣ

(Πραγματεία ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῇ 5ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1904).

«Ὅθ' παντελῶς δεῖ τοῖς ποιητοῖς ἐπιτρέπειν,
ἀλλ' ἀντιτάττεισθ'· εἰ δὲ μή, τάνω' κάτω
ἡμῶν ὁ βίος λήσῃ μεταστραφείς ὅλος».
(Μένανδρος).

Οἱ λαμβανόμενοι οὗτοι στίχοι τοῦ Μενάνδρου, φιλόμουνοι Κυρίαί καὶ Κύριοι, ἐκφράζουσιν ἀλήθειαν, τῆς ὁποίας τὸ κῦρος αὐδαίῃς ὀρθῶς σκεπτόμενος δύναται νὰ διαμφορηθῇ διότι ἂν πράγματι ἀφεθῶσιν ὅλως ἐλεύθεροι ἐν τῇ ἐνέργειᾳ αὐτῶν οἱ τὰ πονηρὰ διαλογιζόμενοι ἔν τινι κατηνότητι καὶ οἱ τὸ κακὸν ἐπιζητούντες εἴτε συνειδήτως εἴτε καὶ ἀσυνειδήτως, ἄλλας λῆξιν, ἔάν μὴ πολεμηθῇ τὸ κακὸν (οἷονδῆποτε καὶ ἂν εἴνε τοῦτο) ἅμα τῇ πρώτῃ ἐμφανίσει αὐτοῦ, ριζοῦται καὶ λεληθότως πολλάκις ἐπιφέρει μεταστροφὴν ἢ καὶ ἀναστάτωσιν ὁλοκλήρου τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ λεγόμενον γλωσσικὸν παρ' ἡμῶν ζήτημα, τὸ ὁποῖον χωρὶς πλέον καὶ οὐσίαν νὰ ὑπάρχῃ, ὑπὸ μερίδος τινὸς τῶν ἡμετέρων ὅλως εὐαρίθμου, ἦτοι τῶν **δημοικιστῶν** καὶ τῶν **μαλλιαρῶν** καλουμένων, ἐκ νέου γεννηθὲν παρέσχετο ἀφορμὴν ὅπως πολλὰ περὶ τῆς γλώσσης ἡμῶν δημοσιευθῶσι καὶ πάλιν ἐνταῦθα τε καὶ ἀλλοῦ, σφοδρὸς δὲ διεξάγῃται ἀγὼν καὶ ἐμφύλιος οὕτως εἰπεῖν γλωσσικὸς πόλεμος ἐν οὗ δέοντι. Ὅπως δ' ὀλέθρια εἴνε πάντοτε αἱ συνέπειαι τοῦ ταιούτου ματαίου ἀγῶνος, τοῦτο ἐν Ἑλλάδι τοῦλάχιστον κατέδειξαν ἁλλεπάλληλοι τραγικαὶ σκηναί, γενόμεναι ἀμφοτέρωθεν ἐν Ἀθήναις, ἡ μὲν πρὸ ἑτῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Παύλου μεταφράσεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου εἰς τὸ γλωσσικὸν τῶν μαλλιαρῶν ἰδιῶμα, ἡ δὲ πρὸ ὀλίγων ἔτι μηνῶν ἐξ αἰτίας τῶν εἰς ἀνάμικτον καὶ κακόζηλον γλῶσσαν γενομένων μεταφράσεων τῆς **Ἀντιγόνης** τοῦ Σοφοκλέους ὑπὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου καὶ τῆς **Ορεστίας** τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ τοῦ κ. Σωτη-

ριάδου. Οὐδείς βεβαίως φρονίμως σκεπτόμενος ἐπεδοκίμοσέ ποτε ἢ ἐπιδοκιμάζει τὰς τοιαύτας σκηνὰς πρὸς λύσιν ζητημάτων ἀφορόντων οὐχὶ μόνον εἰς μίαν τάξιν ἀνθρώπων, τὴν τῶν λογίων, ἀλλ' εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς ἡμῶν τάξεις, εἰς ὅλον τὸ ἡμέτερον Γένος ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχη, τὸ πρᾶγμα, αὐταὶ ἐπανελημμένως γενόμεναι ἀπέδειξαν, ὅτι δὲν πρέπει ἐλαφρὰ τῇ καρδίᾳ νὰ μετακινή τις τὰ καθεστῶτα (πολὺ δ' ὀλγώτερον, ὅταν ταῦτα ἔχωσιν ὅπωςδῆποτε καλῶς), ἀλλ' ὀφείλει ἕκαστος πρὸ οὐλασδῆποτε μεταφρονιμιστικῆς ἐπιχειρήσεως νὰ σταθμίσῃ καλῶς τὰ πράγματα, ἔχων πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὰς μελλούσας συνετείας καὶ ὅταν ἔτι βεβαιωθῇ, ὅτι ἀπόλυτος ἀνάγκη ὑπάρχῃ τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς μεταφρονιμίσεως, πάλιν πρέπει μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ οὐχὶ ἀποτόμως ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ προβαίῃ εἰς τὸ ἔργον, ὥστε περὶ ἀνυσιμότητος αὐτοῦ νὰ βεβαιωθῶσι καὶ αὐτοὶ οὗτοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀποδίδονται αἱ εἰσαγόμεναι καινοτομίαι ἄλλαις λέξεσι πρέπει νὰ εἰμεθα προσηθεῖς καὶ οὐχὶ ἐπιμηθεῖς καὶ ἵνα κατὰ Δημοσθένη εἴπω ὀλίγον τι τὸ σχετικὸν χωρίον μεταβαλὼν «δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασι, ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων¹⁾».

Ἀλλ' ὅμως καὶ σήμερον ἔτι καταδεκνύεται, ὅτι ὁ χαρακτήρ ἡμῶν οὐσωδῶς δὲν διαφέρει τῶν ἐπὶ τοῦ Δημοσθένους προγόνων ἡμῶν ὅπως δ' ἐκεῖνοι, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἤδη καίπερ ὀφείλοντες σπουδαίως καὶ συντόνως νὰ σκεπτόμεθα περὶ τοσούτων ἄλλων ζωτικωτάτων καὶ οὐσιωδεστάτων ζητημάτων, περὶ τούτων μὲν ἐλάχιστα φροντίζομεν, κατατριβόμεθα δὲ ἄνευ ἀνάγκης εἰς ἄλλα ἐποισιῶδη καὶ μάλιστα εἰς τὸ περὶ τῆς γλώσσης ἡμῶν ζήτημα, τὸ ὁποῖον κυρίως εἰπεῖν δὲν εἶνε ζήτημα, διότι πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔλυεν αὐτὸ ὁ χρόνος, συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ Γένους, καθὼς καὶ ἄλλοι εἰδικοί περὶ τὰ γλωσσικὰ ἀπέδειξαν καὶ ὁ νῦν ὁμιλῶν διέλαθεν ἐν τῇ «περὶ τοῦ γλωσσικοῦ παρ' ἡμῖν ζητήματος» πραγματείᾳ τοῦ τῇ πρὸ καιροῦ δημοσιευθείσης. Καίτοι δὲ καὶ ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ἱκανὰ εὗρισκει τις εἰρημέκα περὶ τε τῆς καθαρευούσης καὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ καλὰ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ μεταξὺ ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Ἑσπερίᾳ ὑπὸ διαφόρων ἡμετέρων λογίων ἐν ἐφημερίαις καὶ περιοδικαῖς, οὐχ ἥττον κατόπιν τῶν τελευταίων ἐν Ἀθήναις λυπηρῶν γεγονότων οὐχὶ ἄσκοπον, ἀλλ' ἐπ' ἀνάγκης καὶ ἐπὶ καιρὸν μάλιστα ἐκρίναμεν ὅπως δημοσίᾳ πραγματευθῶμεν «περὶ τῆς καθαρευούσης Ἑλληνικῆς καὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν γλώσσης» καὶ ἀναπτύξωμεν ὅτι καλὸν περὶ ἀμφοτέρων τούτων νομίζομεν, ἐφ' ὅσον ὁ χρόνος ἐπιτρέπει, ἐξαιτούμενοι συγγνώμην, ἂν μὴ ἀνταποκριθῇ

¹⁾ Δημοσθέν. κατὰ Φιλίππον Α' 39.

ἢ πραγματεία αὕτη πρὸς τὰς προσδοκίας τοῦ φιλομούσου ἀκροατηρίου καὶ πρὸς τὴν μεγάλην σπουδαιότητα θέματος τοιούτου, ὁποῖον τὸ προκείμενον, ὅπερ καὶ δικαίως κινεῖ τὸ διαφέρον πάντων.

Ἐπειδὴ δὲ οὔτε ἡ καθαρευούσα οὔτε ἡ δημοτικὴ ἡμῶν γλῶσσα δύνανται νὰ ἐξετασθῇ ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἀνάγκη ὅπως προταχθῶσιν ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτῆς καὶ τῶν διαλέκτων τῆς, κατόπιν δὲ γίνῃ λόγος περὶ τῆς Κοινῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶνε γεγραμμένα τὰ ἱερὰ ἡμῶν βιβλία καὶ τελευταῖον ἀναπτυχθῇ τὸ περὶ τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς καθαρευούσης παρ' ἡμῖν γλώσσης ζήτημα.

Α'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΩΝ ΑΥΤΗΣ

Ἡ γλωσσικὴ ἐπιστῆμη διδάσκει, ὅτι ἐν χρόνοις προϊστορικοῖς καὶ οἱ κατόπιν ἐκ τῆς Ἀσίας, τῆς πρώτης ταύτης τῶν ἔθνων κοιτίδος, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθόντες καὶ Ἕλληνες κληθέντες ἀνῆκον εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔθνος, τὸ Ἰαπετιῶν, τὸ ὁποῖον μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐλάλει γλῶσσαν ἐφ' ὅσον ἀδιαίρετον ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ χώρᾳ διετέλει βραδύτερον ὅμως, ἐπειδὴ οἱ λαλοῦντες τὴν προϊστορικὴν ταύτην γλῶσσαν διεσπάρησαν, φυσικῶς τῷ λόγῳ συμφῶνως πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις διαφοροτρόπως ἕκαστοι καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ἀνέπτυξαν καὶ διεμόρφωσαν οὕτως, ὥστε οἱ πρὶν ὁμόφυλοι ἰδιαιτέρας ἀπετέλεσαν φυλὰς καὶ ἰδιαιτέραν ἄρα γλῶσσαν. Ἐντεῦθεν προῆλθον εἰς μέσον τὰ συγγενῇ πρὸς ἄλληλα ἔθνη, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἰαπετικὴν οἰκογένειαν, ἦτοι οἱ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Κέλται, οἱ Γερμανοί, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Ἕλληνες, οἱ Σλαῦοι καὶ ἄλλα τινὰ μικρότερα μετὰ τῆς ἰδίᾳς αὐτῶν γλώσσης ἕκαστα. Καίτοι δὲ ὁ χρόνος καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν αὐτῷ μεταβολαὶ λίαν σπουδαίως παρήλλαξαν τὰς γλώσσας τῶν ἔθνων τούτων καὶ ἀνομοίας κατέστησαν πρὸς ἀλλήλας, περιεσώθησαν ὅμως καὶ πάλιν ἔχῃ τινὰ τῆς κοινῆς καταγωγῆς, θεμελιώδεις τινές ὁμοιότητες αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ μόναι ἦρκεσαν ὅπως περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὁ πατὴρ τῆς γλωσσικῆς ἐπιστῆμης *Franz Bopp* ἀνακαλύψῃ καὶ ἀποδείξῃ τὴν προϊστορικὴν τῶν γλωσσῶν τούτων ἐνότητα, ἃρα δὲ καὶ τὴν τῶν ἔθνων, εἰς τὰ ὁποῖα αὐταὶ ἀνήκουσιν¹⁾.

Ἐκ τῶν λαῶν τούτων οἱ κατόπιν Ἕλληνες κληθέντες μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγκατάστασίν των ἐχωρίσθησαν εἰς φυλὰς, κατ' ἀρχὰς μὲν τρεῖς, τὴν αἰολικὴν, τὴν δαρκενὴν καὶ τὴν ἰωνικὴν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς περισσότερας ἕνεκα τῶν συχνῶν μετοικησέων καὶ μεταναστεύσεων. Ἐντεῦθεν ἄρα καὶ αἱ ἑλληνικαὶ διαλέκτοι κατ' ἀρχὰς τρεῖς οὐσαι ἔπειτα ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὡς ἐκ τῆς ἐλλεί-

¹⁾ Πρὸβλ. Μπαρτ καὶ Χίρστ Ἐγκυκλίου. Λεξ. 799 κ. ἑ.

ψεως της εθνικης και πολιτικης ενότητος εκάστη πόλις και ιδιαιτέραν απετέλει πολιτείαν, ιδιαίτερον κρατίδιον και ως εκ τούτου ιδιορρυθμους διεμόρφου και την γλώσσαν. "Αλλ' όσον και αν εξων ανεξάρτητοι σχεδόν απ' άλλήλων οι άρχαιοι ημών πρόγονοι κατά κόμης και κατά πόλεις, επειδή δέν διεχωρίζοντο διά μακρών αποστάσεων, εις συχνήν ήρχοντο προς άλλήλους σχέσιν και πολλάκις συνασπίζόμενοι άντεπεξήρχοντο κατά του κοινοῦ ήθροῦ της χώρας αὐτῶν. Πρὸ πάντων δὲ συνεδέοντο αναμεταξύ των διά της κοινῆς θρησκείας, ὡς μαρτυροῦσιν οἱ κοινοὶ ἱεροὶ ἀγῶνες, οἱ πανελλήνιοι, εἰς οὓς ἀθρόοι συνέρρεον πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ διάφορα μαντεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀδιακρίτως ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς χώρας προσήρχοντο. Ὡστε ἐνῶ πολιτικῶς ἦσαν διηρημένοι αἱ ἑλληνικαὶ φυλαὶ, θρησκευτικῶς συνεδέοντο στενῶς καὶ τοῦτο συνετέλεσε τὰ μέγιστα, ὥπως ἐν τῇ ἐξελίξει καὶ τῇ διαμορφώσει τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μηδέποτε λείψῃ ἡ ἐνότης αὐτῆς μηδὲ οὐσιωδῶς μεταβληθῇ ὁ χαρακτήρ της μεθ' ὅλην τὴν εἰς διαφόρους διαλέκτους διαίρεσιν, τῶν ὁποίων τινὲς καὶ συναντιμύχθησαν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περιωσθέντα ἡμῖν γραπτὰ μνημεῖα πολλῶν γλωσσικῶν ιδιωμάτων εἶνε μικρά, ἢ μεταγενέστερα καὶ ἀνάμικτα μετὰ στοιχείων τῆς αἰτικῆς διαλέκτου, ἐννοεῖται, ὅτι δυσχερέστατον ἀποβαίνει ἔργον ἡ ἀκριβὴς ἱστορικὴ τῶν διαλέκτων καὶ ιδιωμάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἀναδίφησης καὶ ἡ δέουσα αὐτῶν ταξινόμησις· διευκολύνει δ' αὐτὸ πολὺ ἡ ἐπισταμένη μελέτη τῶν κατὰ καιροὺς ἀνακαλυφθεισῶν ἐπιγραφῶν, τῶν παπύρων τῶν ἐσχάτως εἰς φῶς προσελθόντων καὶ παντὸς ἀρχαίου ἑλληνικοῦ χειρογράφου δυναμένου ἐν τῷ μέλλοντι ν' ἀνακαλυφθῇ, πρὸς δὲ καὶ ἡ ἐξερεύνησις καὶ περισπύλλογὴ πάντων τῶν λειψάνων τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ὅσα καὶ νῦν σφύζονται ἐνιαχοῦ ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ.

Καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης περιόδου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης οὐδὲν γραπτὸν μνημεῖον ἔχομεν, ἐκ τῶν μετέπειτα ὅμως χρόνων, καθ' οὓς πλέον οἱ Ἕλληνες εἰς φυλὰς διαφερόντες ἰδιαιτέρας καὶ ἐμόρφωσαν διαλέκτους, ἔχομεν εὐτυχῶς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη, τὰ ὁποῖα εἶχον ποιηθῇ ἐν τῇ ἰωνικῇ διαλέκτῳ, ἢ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Δικαίρχον καὶ Ζώπυρον τὸν Μάγνητα καὶ κατὰ τὸν Αἰγύουστον Φίλκκ καὶ ἄλλους τῶν νεωτέρων ἐν τῇ αἰολικῇ. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιαιτέρων διαλέκτων καὶ τὴν ἑλληνικὴν κοινῆς εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας γλώσσης κατὰ τοὺς πρὸ Ὀμήρου χρόνους συνετέλεσε μὲν, ὡς προσέλεχθη, ἡ ἑλληνικὴ πολιτικὴ ἐνότης, οὐκ ὀλίγον ὅμως καὶ ἡ ἑλληνικὴ γραφὴς. Προσποτίθεται δὲ, ὅτι αἰῶνες ὁλόκληροι προηγήθησαν, ἕως οὗ αἱ διαλέκτοι αὐταὶ μόρφωθείσαι ἐτελειοποιήθησαν καὶ ἔλαβον τὸν τύπον, τὸν ὁποῖον παρουσιάζονται ἔπειτα φέρουσαι. Αὕτη αὕτη ἡ ἀριότης καὶ τελειότης τῆς γλώσσης τοῦ Ὀμήρου ἀρκεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι δέν ἦτο προῖον δεκάδιον πινῶν μόνον ἐτῶν, ἀλλ' ἀποτέλεσμα μακροχρονίου γλωσσικῆς ζυμώσεως πολὺ προηγουμένως ἐπιτελεσθείσης.

Καὶ οἱ μὲν Ἴωνες (τῆς τε Μ. Ἀσίας καὶ τῶν Κυκλάδων) μετ' ἰδιαιτέρας ἀγάπης καὶ κλίσεως ἀναπτύξαντες ἐπιτυχῶς προήγαγον τὸ ἔπος, τὴν ἑλεγίαν, τὸν ἱαμβον καὶ τὸν πεζὸν λόγον, οἱ δὲ Αἰολεῖς (οἱ ἐν Ἀσίᾳ καὶ ταῖς γειτονκαῖς νήσοις) καὶ οἱ Δωριεῖς (οἱ ἐν Πελοποννήσῳ) τὴν λυρικὴν ποίησιν. Ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τὴν ἔποσιν αὐτὴν σπουδαιότερα καὶ πολυμερεστέρα ἦτο ἡ ὑπὸ τῶν Ἰόνων ἐπιτελουμένη ἐργασία, ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐφαίνεται, ὅτι ἡ ἰωνικὴ ἐμελλεν ἐπὶ τέλους νὰ ὑπερισχίσῃ τῶν ἄλλων καὶ ν' ἀνυψωθῇ εἰς κοινὴν τῶν Ἑλλήνων γραπτὴν γλώσσαν· καὶ τοῦτο εὐνόητον, διότι οἱ τῶν ἄλλων φυλῶν Ἕλληνες συχνάκις ἀναγινώσκοντες τὰ θαυμάσια καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια ἔργα τὰ ἐν τῇ διαλέκτῳ αὐτῇ μετὰ πολλῆς τῆς τέχνης συντεταγμένα καὶ τὴν μεγάλην αὐτῶν σημασίαν ἀναγνωρίζοντες καὶ ἐκτιμῶντες, ἐκροτίμησαν ἐν τῷ αὐτῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι νὰ ἐκφραζώσι καὶ οὗτοι, ὅσας ἤθελον, παρόμοια αἰσθήματα καὶ διανοήματα. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται διὰ τί δέν ἔλειψαν καὶ Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς (ἦτοι Ἀχαιοὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότεραν ὀνομασίαν) γράφοντες ἐν τῇ ἰωνικῇ διαλέκτῳ (ὡς ὁ Στασίνος, ὁ Λέσχης, ὁ Ἀγίας, ὁ Εὐγάμων, ὁ Θεόγνις, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Ἱπποκράτης καὶ ἄλλοι).

Ἀλλ' ὅμως τὸ μὲν ἡ δούλωσις καὶ παρακμὴ τῶν Ἰόνων, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Καθηγητῆς κ. Γ. Χατζιδάκις¹⁾, τὸ δὲ ἡ σοφὴ τοῦ Σόλωνος νομοθεσία, ἡ πατρικὴ τοῦ Πεισιστράτου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ διοικήσεις καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Θεμιστοκλέους σύνεσις καὶ δραστηριότης (τὰ ὁποῖα ἔργα εἰς μέσον τὰ ἡρωϊκὰ ἐκείνα ἐν Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι, καὶ Πλαταιαῖς κατορθώματα), ἡ δικαιοσύνη τοῦ Ἀριστείδου καὶ ἡ χρησιότης αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Κίμωνος (αὐτὰ δὲ πάντα συνετέλεσαν εἰς τὴν μεταβίβασιν τῆς πολιτικῆς ἡγεμονίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Σπάρτης εἰς τὰς Ἀθήνας), ἔκλιναν τὴν πλάστιγγα τῆς ὑπερισχύσεως εἰς τὸ **δαίμόνιον πιολιέθρον**, εἰς τὸ τῆς **Ἑλλάδος ἐρεῖσμα**, ὡς ἀποκαλεῖ τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος ὁ ἔσχατος τῶν Θηβῶν ποιητῆς Πίνδαρος. Οἱ Ἀθηναῖοι δὴλον ὅτι φῦσαι ὄντες φιλόκαλοι καὶ δραστήριοι (ἴδε Θουκ. Α' 70 καὶ Β' 35, 46) καὶ ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν αὐτῶν ἐξαρθέντες ἀπέναντι τῶν ὑποτελῶν αὐτοῖς Ἰόνων ἐτόλμησαν νὰ πράξωσιν ὅ,τι δέν ἔπραξαν οὔτε οἱ Αἰολεῖς οὔτε οἱ Δωριεῖς, μετεχειρίσθησαν δὴλα δὴ εἰς παραγωγὴν φιλολογικῶν καλλιτεχνημάτων τὴν ἰδίαν αὐτῶν διαλέκτον, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀνάμικτον μετὰ τινῶν ἰωνισμῶν, ἔπειτα δὲ καθαρὰν καὶ ἄκρατον, καὶ οὕτως ἐργασθέντες ἤγαγον εἰς μέσον νέα εἶδη λόγον σπουδαιότερα τῶν τέως γνωστῶν, τὸ δράμα, τὴν κωμῳδίαν καὶ τὴν ρητορείαν, ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ ἐτελειοποίησαν τὴν ἰωνικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ οὕτω τὴν πόλιν αὐτῶν ἀληθῶς πνευματικὴν τῆς

¹⁾ Μπαρτ καὶ Χίρστ Ἐγκυκλιον. Δεξ. 802.

*Ελλάδος πρωτεύουσας ἀναδείξαντες, ἐξέβαλον ἐκ τῆς συνηθείας τὴν ἰωνικὴν καὶ κατέστησαν τὴν ἀττικὴν διαλέκτον γραπτὴν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων γλώσσαν.

*Ἐπετεύχθη δὲ τοῦτο τοσοῦτον εὐκόλως, καθ' ὅσον τὸ νέον εἶδος τῆς ποιήσεως τὸ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἀναπτυχθέν, ἦτοί το δρᾶμα, ὡς περιλαμβάνον ἐν ἑαυτῷ συνημμένα καὶ εὐφυνῶς συγκεχωνευμένα τὸ ἐπικόν καὶ τὸ χορικόν ἢ λυρικόν τῆς τῶς ποιήσεως στοιχείον διὰ τὰς πολλὰς αὐτοῦ ἀρετὰς κατέστη προσφιλέστατον καὶ τελειοποιηθὲν ἐπεσκίασεν ὅλως τὰ προηγούμενα τῆς ποιήσεως εἶδη. Εὐνόητον ἄρα καὶ διὰ τί τοῦ λοιποῦ ὀλίγιστα μόνον ἔπη, καὶ ταῦτα ἀσήμενα, ἐγράφοντο, πλείστα δὲ δράματα καὶ πάντα ἀνεξαίρετως ἐν τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ. Ἄν δὲ ἐν τῷ δράματι τὰ χορικά ῥήματα εἴνε γεγραμμένα ἐν τῇ δωρικῇ διαλέκτῳ, οὐδὲν τὸ παράδοξον, διότι ἐν αὐτῇ ἐμορφώθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ λυρικὴ ποίησις ἄλλως τε καὶ τὰ ἀποτελοῦντα τὸν χορὸν πρόσωπα ἐκ τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ λαμβανόμενα ἀνάλογον ἔπρεπε νὰ ἔχωσι καὶ τὴν γλῶσσαν, τοῦθ' ὅπερ ἐπίσης μαρτυρεῖ τὴν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπαρξὶν τῆς διγλωσσίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ ρητορεία καὶ ἡ φιλοσοφία ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἀναπτυχθεῖσαι καὶ τελειοποιηθεῖσαι ἐν Ἀθήναις συντετέλεσαν ὅπως ἡ ἀττικὴ διάλεκτος ὁλονὲν καλλιεργουμένη λεπτυνθῇ καὶ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τελειότητος φθάσῃ, ὥστε ἀπέναντι αὐτῆς πρωτίμως ἤδη αἱ λοιπαὶ διαλέκτοι ἐπροξένον ἐντύπωσιν ἀγροίκων ἰδιωμάτων, καὶ δικαίως μετὰ ταχύτητος καὶ εὐκολίας διεδόθη αὕτη πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ αἱ Ἀθηναῖαι κατέστησαν τὸ κοινὸν ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων ἐκπαιδευτήριον, ἡ πηγὴ τῶν φώτων καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

*Ἡ διάδοσις αὕτη τῆς ἀττικῆς διαλέκτου ἀνὰ πάσας τὰς χώρας, ἐνθα κατόκοιν Ἕλληνες, πρὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀρξαμένη, κατ' ἀνάγκην περιέστελλε τὴν χρῆσιν καὶ περαιτέρω διαμόρφωσιν τῶν ποικίλων κατὰ τόπους γλωσσικῶν ἰδιωμάτων ὁ περιορισμὸς ὅμως οὗτος συντονώτερος ἐγένετο μετὰ τὴν μακεδονικὴν κυριαρχίαν, ὁπότε πᾶσαι αἱ πρὶν ἐλεύθεραι φυλαὶ καὶ πόλεις ὑπέκλιναν εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Μακεδόνων καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν ρωμαϊκὸν ζυγόν, πᾶσα δὲ πολιτικὴ πράξις παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐτελείτο διὰ τῆς ἀττικῆς διαλέκτου, ἥτις πλέον εἶχε καταστῆ πασίγνωστος καὶ καθολικὴ. Οἱ Ἕλληνες μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ζῶσιν ἀνέτως ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν παμπληθεῖς κατέφευγον πανταχοῦθεν εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀσίαν, πόρον ζωῆς ἐκεῖ ζητοῦντες, οὕτω δὲ ἡ ἐστία τῶν γραμμάτων μετετέθη ἤδη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐνθα ταῦτα ἐκαλλιεργήθησαν καὶ νέοι ἀνεδείχθησαν ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς. Οὕτω λοιπὸν τὴν δευτέραν περίοδον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ἣν ἐκ παραλλήλου ὑφίσταντο καὶ ἀνεπτύσσοντο αἱ διαλέκτοι, διεδέχθη τρίτη, καθ' ἣν ἐπεκράτησεν ἡ ἀττικὴ διάλεκτος. Ἀλλὰ καὶ αὕτη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατηρηται ἐν τῷ μέσῳ τῶν αἰώνων ἀμετά-

βλητος, διότι ἀφοῦ διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου διεδόθη καὶ εἰς λίαν μεμακρυσμένας χώρας, πλείστοι δὲ ὅσοι ξένοι ἐν Μ. Ἀσίᾳ, Συρίᾳ καὶ Θυρίᾳ ἐξελληνισθέντες ἐλάλουν αὐτὴν, ὡς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι μόνον ἐν ταῖς πόλεσι, φωνικὸν ἦτο ὅπως μεταβλήθῃ πῶς ἰδίως ἐν τῷ στόματι τῶν ξένων τούτων, αἱ δ' ἐπελθοῦσαι ἤδη εἰς αὐτὴν οὐσιώδεις μεταβολαὶ ἤγαγον εἰς μέσον τὴν τετάρτην περίοδον, τὴν τῆς **Κοινῆς**.

B.

ΚΟΙΝΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΝ ΑΥΤῇ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

*Ἐν τῇ τετάρτῃ περιόδῳ τῆς ἐξελίξεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης αὕτη ἀποδεκτὴ γενομένη ὑπὸ σύμπαντος τοῦ τότε πεπολιτισμένου κόσμου ὡς ὄργανον κοινῆς συνεννοήσεως κατέστη καθολικὴ. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη καὶ μόνη ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐκφράσῃ σαφῶς καὶ καθαρῶς τὰς ὑψηλὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ταύτην καὶ ἐξέλεξεν οὗτος ἅμα τῇ ἐμφανίσει του ὡς ὄργανον τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ ἱερά ἡμῶν βιβλία, οἱ κανόνες τῆς λειτουργίας καὶ πᾶσαι αἱ ἐπίσημοι τῆς Ἐκκλησίας πράξεις ἐν αὐτῇ εἶνε συντεταγμέναι. Ὅτι δὲ εἰς τὴν **Κοινὴν** εἶχον εἰσαχθῇ καὶ λέξεις λατινικαὶ καὶ λατινισμοὶ τινες, ὡς καὶ ἑβραϊκαὶ λέξεις καὶ ἑβραϊσμοὶ καὶ τινες τύποι καὶ λέξεις τῶν διαλέκτων τῆς ἑλληνικῆς καθόλου, τοῦτο καὶ φωνικόν εἶνε καὶ εὐνόητον. Ἀλλ' ἐν τῇ **Κοινῇ** ταύτῃ ἀνευρίσκονται οἱ πρῶτοι πυρῆνες τῆς ἐξελίξεως τῆς νέας ἑλληνικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι ἐξ ἐκείνης μεταβαλλομένης καὶ αὐτῆς διὰ τῶν αἰώνων προήλθον εἰς μέσον, ὡς ἀποχρώσεις αὐτῆς καθ' ὁλοκληρίαν μὲν αἱ λοιπαὶ σημεριναὶ διαλέκτοι καὶ ὡς ἀποχρώσεις αὐτῆς καθ' ὁλοκληρίαν μὲν αἱ λοιπαὶ σημεριναὶ διαλέκτοι καὶ τὰ νέα γλωσσικὰ ἰδιώματα, ἐν μέρει δὲ μόνον ἡ τσακωνικὴ καὶ ποντικὴ μετὰ τῆς καππαδοκικῆς. Περί τῶν τελευταίων ταύτων ἐλέχθη ἐν μέρει μόνον, διότι καὶ ἡ μικρὰ μέχρι τοῦδε γενομένη περὶ αὐτῶν μελέτη ἀπέδειξεν, ὅτι περιέσφσαν λείψανα τῶν ἀρχαίων διαλέκτων, ἡ μὲν τσακωνικὴ τῆς δωρικῆς, ἡ δὲ ποντικὴ τῆς ἰωνικῆς καὶ ἡ καππαδοκικὴ τῆς τε ἰωνικῆς καὶ τῆς ἀρχαίας καππαδοκικῆς. Ἀλλ' ὀφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἰσέτι δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς πόσαι διαλέκτοι καὶ πόσα γλωσσικὰ ἰδιώματα ὑπόρχουσι σήμερον παρ' ἡμῶν, διότι αἱ γενόμεναι μέχρι τοῦδε ἔρευναι καὶ μελέται περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς οὐδόπως ἐπαρκοῦσι πρὸς λύσιν ζητήματος δυσχερεστάτου οὐδ' ὑπάρχει περισυνειλεγμένη πᾶσα ἡ γλωσσικὴ ὕλη ἢ τὸν θησαυρὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς καθόλου ἀποτελοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ πάντες οἱ πεπολιτισμένοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ ἔχουσι πλῆρη καὶ λαμπρὰ λεξικά τῆς γλώσσης αὐτῶν (τῆς τε λαλονμένης καὶ τῆς γραφομένης), ἡμεῖς δυστυχῶς καὶ ἐν τούτῳ καθυστεροῦμεν. Καὶ πῶς δυνάμεθα σαφεστάτην νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν περὶ τῆς δημοτυῆς ἡμῶν

γλώσσης καθόλου, ἐν ᾧ δὲν ἔχομεν πρόχειρον ὀλόκληρον τὸν θησαυρὸν αὐτῆς καὶ ἐν ᾧ ὀλίγιστοι τῶν ἡμετέρων ἀσχολοῦνται περὶ τὰ γλωσσικά, τὸ δ' ἔργον εἶνε γιγάντειον καὶ πολλῶν τὴν συνεργασίαν ἀπαιτεῖ. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτοῦ ὀξυδερχεῖα διακρίνας καὶ αἰσθανθεὶς ὁ μέγας τοῦ Συλλόγου τούτου καὶ τοῦ ἡμετέρου Γένους εὐεργέτης, ὁ αἰδιδίμος Χρηστάκης Ζωγράφος, ἐκήρυξεν ἐνταῦθα τὸ Ζωγράφεον διαγώνισμα καὶ ἐπὶ σειράν ἐτῶν πᾶσα γλωσσικὴ ὕλη τῆς δημοτικῆς κατ' ἔτος εἰς τὸν Σύλλογον ἀποστελλομένη, ἂν ὑπὸ τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ ἐπιτροπείας ἐθωρεῖτο ἀξία λόγου, ἐβραβεύετο διὰ δεκαλίρου βραβεῖου ἢ καὶ δημοσίᾳ ἐπηρεῖτο. Ἀντυχῶς ἄμως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγαθύμου τούτου ἀνδρὸς ἢ ἐκατοντάλιρος κατ' ἔτος ἐπαγορήγησις ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ὀρισμένη ἔπαυσε καὶ τὸ μέγα καὶ εὐεργετικὸν ἐκεῖνο ἔργον τῆς περισυλλογῆς τῶν ζώντων μνημείων τῆς γλώσσης ἡμῶν διεκόπη, οὐδεὶς δ' ἄλλος ἀνερπῆν ἐκτοτε Ζωγράφος, ἵνα συνεχίσῃ αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος ἱερὸς σκοπός. Εὐχῆς δ' ἔργον θὰ ἦτο, ἂν τῇ κοινῇ τοῦλάχιστον ἀρωγῇ τῶν σήμερον παρ' ἡμῖν ἐπὶ πλοῦτος καὶ φιλογενεῖα διακρινομένων ὁμογενῶν κατεβάλλετο κατ' ἔτος τὸ ποσὸν τῶν 100 λιρῶν καὶ νέον ἐκηρύττετο διαγώνισμα ὑφιστάμενον, ἕως ὅτου ἤθελε περισυλλεχθῇ καὶ δημοσιευθῇ ἅτασα ἡ γλωσσικὴ ὕλη ἢ τὸν θησαυρὸν τῆς δημοτικῆς καθόλου ἀποτελοῦσα. Ἡ τοιαύτη συνεισφορά καὶ εἰς τὸ βαλάντιον τῶν συνεισφερόντων δὲν θὰ ἐπέφερεν οὐσιώδη καὶ ἐπαισθητὴν ζημίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην δικαίως θὰ ἐπέσπα· τὸ δὲ ὄνομα αὐτῶν ἤθελεν ἀποθανατισθῇ ἐν ταῖς δέλτοις τῆς ἱστορίας καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπιζώντων. Ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ ἡ πραγμάτωσις τῆς τοιαύτης εὐχῆς καὶ ὅτι ὅπως ἄλλοις πολλάκις συνέβη, οὕτω καὶ νῦν κοινῇ θὰ γίνηται ἀνεργασία τῶν πλουσίων αὐτῶν δαπανώντων, τῶν δὲ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν κεφάλαια προσφερόντων καὶ τὸν κάλαμον εἰς διηνεκὴ κίνησιν διατηρούντων.

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ἄλλως τε καὶ καταλλήλῃ τῇ περιστάσει παρέκδοσιν ταύτην ἐπανερχομαι εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου. Τὰ σπέρματα τῆς ἐκ τῆς Κοινῆς ἐξελέξεως τῆς νέας ἑλληνικῆς ἡμῶν γλώσσης εὐρίσκομεν ἤδη εἰς τοὺς ἀμέσως πρὸ Χριστοῦ αἰῶνας. Ἦδη τὸν β' καὶ γ' π. Χ. αἰῶνα Ἕλληνες τινες συνέχεον τριτοκλίτων ὀνομάτων καὶ μετοχῶν τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθ. μετὰ τῆς πληθυντ. ὀνομαστικῆς λέγοντες **τοὺς πάντες, τὰς γυναῖκες, μῆνες** (ἀντὶ μῆνας), **τοὺς λέγοντες, τοὺς ἐνέγκαντες**, καὶ ὀλίγον τι βραδύτερον **ταύτες, ἅλλες, παροδίτες**, ἕως ὅτου κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ ἀντὶ τοῦ ἁθροῦς **τὰς** ἐλέγετο **τές** ¹⁾, τὸ δὲ 300 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐσχημάτισαν τὴν αἰτιατικὴν πληθ. τῶν εἰς **εἰς** ὀνομάτων ὁμοίαν τῇ ὀνομαστικῇ πληθυντ. λέγοντες τοὺς

¹⁾ Ἰδε Γ. Χατζ., Einleit. in die neue griech. Gram. S. 22 Leipz. 1892.

βασιλεῖς, τοὺς ἱππεῖς (ἀντὶ τῶν τύπων τοὺς βασιλέας, τοὺς ἱππέας), ὡς ἡ ὀνομ. πληθ. οἱ **βασιλεῖς, οἱ ἱππεῖς**.

Κατὰ τὸν β' π. Χ. αἰῶνα κατ' ἀναλογίαν πρὸς ὀνόματα πρωτόκλιτα σχηματισθέντες τριτοκλίτων ἄρσενικῶν καὶ θηλυκῶν οἱ τύποι τῆς ἐνικ. αἰτιατ. τὸν **ἄνδρα**, τὴν **γυναῖκα**, τὴν **εἰκόνα**, τὸν **πατέρα** ¹⁾ κτλ. παρέσχον ἀφορμὴν εἰς τὸν μετασχηματισμὸν τῶν ὀνομάτων τούτων εἰς τὰ πρωτόκλιτα καὶ οὕτως ἐλέγχθησαν ἐκτοτε καὶ λέγονται ἐτι σήμερον ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὁ **ἄνδρας**, ἡ **γυναῖκα**, ἡ **εἰκόνα**, ὁ **πατέρας** κτλ.

Τοὺς ῥηματικὸς τύπους **εἶχαν** (ἀντὶ **εἶχον**), **ὑβρίζαν** (ἀντὶ **ὑβρίζον**), **ἐγνώκαν** (ἀντὶ **ἐγνώκασιν**) εὐρίσκομεν ἤδη ἀπὸ τοῦ β' π. Χ. αἰῶνος, παρὰ δὲ τῷ Πολυβίῳ **ἔπεσα** (ἀντὶ **ἔπεσον**), **ἐλίπαμεν** (ἀντὶ **ἐλίπομεν**), **εἴλαντο** (ἀντὶ **εἴλοντο**) καὶ ἀδιαφόρως τὸν σχηματισμὸν τῶν **εἰς-μι** ῥημάτων καὶ εἰς **-ω** καὶ εἰς **-μι**. Ἀλλὰ βραδύτερον ὁ εἰς **-μι** τύπος ἐξέλιπεν ἀντικατασταθεὶς διὰ τοῦ εἰς **-ω** τύπου, ἀφοῦ μάλιστα τὴν πρώτην ἀφορμὴν εἰς τοῦτο ἔδωκαν αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀρχαῖοι ποιηταὶ μεταχειρισθέντες πρόσωπά τινα τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων συνηρημένα, οἷον **διδούς, διδοῦσι, καθίστα** κτλ. καὶ δόξαμι Ἀττικοὶ συγγραφεῖς μεταχειριζόμενοι ἄλλους τύπους τῶν αὐτῶν ῥημάτων συνηρημένως, οἷον **ἐδίδουν -ους-ον, ἐτίθει, ἐτίθει, ἀφίει** κτλ. ²⁾.

Ὁ τύπος ὁ θηλυκὸς εἰς **-ισσα** ἦτο ἐσχηματισμένος ἤδη πρὸ τοῦ Φρυγίου, ἀφ' οὗ οὗτος ἀποδοκιμάζει αὐτὸν λέγων: **βασιλίσσα οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων εἶπεν**, ἀλλὰ βασιλεῖα ἢ βασιλὶς ³⁾.

Οἱ τύποι **ἄτος** (ἀντὶ **αὐτός**) καὶ **ἐατὸν** ἀπαντῶσιν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Δημοσθένους, οἱ δὲ τύποι **ἄγουστος** (ἀντὶ **Λύγουστος**) καὶ **τοῦτοι** (ἀντὶ **οὗτοι**) φέρονται εἰς γνῶσιν ἡμῶν ὑφιστάμενοι ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Λυκούστου ⁴⁾.

Ἄν δὲ σήμερον καὶ λέγωμεν καὶ γράφωμεν **ἐντρέπεσαι, δοξάζεσαι, κλαίεσαι, ἐπαινεῖσαι, κοιμᾶσαι**, (ἀντὶ τῶν ἀρχαίων ἐντρέπη, δοξάζη, κλαίη, ἐπαινή, κοιμή), οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἀφ' οὗ ἐν τινι ἐπιγραφῇ τῆς Ἐπιδαύρου ἀναγινώσκομεν **ὑποδέκεσ(αι)**, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ **φάγεσαι, ὀδυνᾶσαι, κauxᾶσαι** ⁵⁾.

Ὅμοίως οὐδόλως παράδοξον πρέπει νὰ φανῇ, ἂν σήμερον ἐν τῇ δημοτικῇ παραλείπεται ἐπὶ τινων περιστάσεων ἡ αὖξις ἢ ῥηματικὴ (π. χ. τὸν **ἔδωκα**, ἀλλὰ μᾶς **ἔδωκανε, μᾶς γράψανε** με **ὑβρίσε**, καὶ μ' **ἔβρισεν**, ἀλλὰ μᾶς **ἔβρισανε** σᾶς **ἔλεγα**, ἀλλὰ τοὺς **λέγαμε** **ἤκουα**, ἀλλὰ καὶ **ἤκουα** **ἤκουσα** κτλ. καὶ **ἤκουσα**) διότι ἤδη ὁ Ὀμηρὸς καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι ποιηταὶ ἀναλόγως

¹⁾ Γ. Χατζ., Einleit. in die neue griech. Gram. S. 54.

²⁾ Ἰδε εἰκοσιπ. Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου σελ. 86.

³⁾ Ἰδε Γ. Χατζ., Einleit. in die neue griech. Gram. S. 290.

⁴⁾ Πρὸς εἰκοσιπ. Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου σελ. 82.

⁵⁾ Πρὸς εἰκοσιπ. Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου σελ. 89.

τῆς ἀνάγκης τοῦ μέτρου μετεχειρίζοντο τοὺς δεχομένους αὐξήσιν ῥηματικούς τύπους ὅτε μὲν μετ' αὐξήσεως, ὅτε δὲ ἀναυξήτως, καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῇ ἑλληνικῇ παρὰ δοκίμοις συγγραφεῦσιν εὐρίσκουμεν καὶ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων ἔξωθεν τούτων αὐξανόμενα, οἷον **ἐκάθαιρεν, ἐκάθευδεν, ἐκάθητο, ἠφίει**, ¹⁾ ἕως οὐ τὸ κικλόν τοσούτον ἐκροχώρησεν, ὥστε περισσύτεραν εὐρίσκομεν σύγχυσιν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, ἐν τῇ ἀποία ἀναγινώσκουμεν **οἰκοδόμησεν** (Πραξ. Ἀποστ. 7, 47) ἀντὶ ὀικοδόμησεν, **εὐαρεστηκέναι** (ἐπιστολ. πρὸς Ἑβρ. 11, 5) ἀντὶ **εὐηρεστηκέναι, ἐπροφήτευσεν** (Ἰουδ. ἐπιστ. 14) ἀντὶ **προεφήτευσεν**.

Ἀλλὰ καὶ πλείοστα ἄλλα κοινὰ τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης πρὸς τὴν ἀρχαίαν θὰ ἡδύνάτο τις νὰ καταλέξη ἐνταῦθα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τὴν πρῶτην αὐτῶν ἀρχὴν ἔχουσιν ἐξ ἐκείνης καὶ μάλιστα ἐκ τῆς Κοινῆς ²⁾ καὶ ὅτι ἡ νέα ἑλληνικὴ οὐδὲν ἄλλο εἶνε, εἰμὴ ἐτέρα φάσις τῆς **Κοινῆς**. Ὁρθότατα λοιπὸν ὁ κ. Σάθας ἐν τῷ 5. τόμῳ τῆς «Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης», σελ. (η-ιβ') λέγει τὰ ἑξῆς:

« Ἐν ᾧ χρόνῳ οὐδεμία τῶν νεωτέρων ἐθνικοτήτων καὶ ρωμαϊκῶν γλωσσῶν ἐγινώσκετο, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐλάλει καὶ ἔγραφε τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον. Ὡς καὶ νῦν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πολεμιαῖκῶν χρόνων ἡ κοινὴ μία καὶ ἡ αὐτὴ ἦν, γραφομένη ὅμως ὀρθότερον ἢ χυδαιότερον ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀτόμου τοῦ γεγονότος τούτου ὑπάρχουσιν ἀναμφισβήτητα τεκμήρια ».

« Οἱ διασωθέντες πάπυροι διδάσκουσιν ἡμᾶς, ὅτι ἐνῶ ἡ λογία τάξις ἐφίλοτιμειτο, ἵνα γράφη γλῶσσαν γραμματικὴν, ἀκαταλλήλως πολλάκις ἐπισωρεύουσα ἀπαρεμράτους καὶ εὐκταίς, πρὸ πάντων δὲ γενικῶς ἀπολύτους, ὁ ἔμπορος στέλλων πρὸς τὴν οἰκογενεῖαν αὐτοῦ γράφει τὴν γλῶσσαν ἀφελῶς, ὡς ἐλάλει αὐτὴν. Αἱ εἰς τοὺς Πτολεμαίους ὑποβαλλόμεναι ἀναφοραὶ ἀναμφισβόλως συνετάχθησαν ὑπὸ λογίων ἐπιτηδευομένων τὸν ἀναφορογράφων δι' ὃ καὶ τὸ ὕψος αὐτῶν προσεγγίζει πρὸς τὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἢ καὶ ὑπερέχει αὐτοῦ. Ἐν τισὶ μάλιστα τούτων ἀπαντῶσι φράσεις διασωθεῖσαι μέχρις ἡμῶν ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ. Μία τῶν ἀναφορῶν τούτων γεγραμμένη ἐν ἔτει 161 πρὸ Χριστοῦ καὶ δυστυχῶς ἠκρωτηριασμένη ἔχει οὕτω κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν σοφῶν αὐτῆς ἐκδοτῶν ».

« Μετ' (ἡ)λαχότος τοῦ) πατρὸς τὸν βίον ἡμεῖς μένοντα (ἐν τῷ) δηλουμένῳ ἱερῷ, ἄλλα δὲ ἀδελφιά μου τρία ἐν τῇ προειρημένῃ κόμῃ... Τούτων δὲ διασειομένων ὑπὸ τῶν ἐν τῇ κόμῃ ἀρχόντων, καθότι προσπίπτει μοι, δέομαι

(ἡμῶν μεθ' ἱκετείας, Θεοὶ σωτῆρες, εὐεργέται, ἐμβλέψαντες εἰς τε ἡμέ, ὅτι οὐ δύνομαι ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀντιλαβέσθαι αὐτῶν, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων ὀρφανείαν, προσταῖαι γράψαι Κυδία τῷ στρατηγῷ προνοηθῆναι ὥς εἰς τὸ λοιπὸν οὐθεὶς οὔτε διασείσει οὔτε περιοπάσει αὐτοὺς τῶν πρὸς ταῖς πραγματείαις, διὰ τὸ ἐκείνους ἡμεῖς πορίζοντας τοὺς ἄρτους ἡμεῖς διατρέφειν ¹⁾ ».

Ἰδοὺ δὲ καὶ δύο ἐπιστολαὶ ἐμπορῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐγράφη ἐν τέλει τῆς πρώτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, ἡ δὲ δευτέρα ἀργότερον:

« Περὶ ὧν μοι γράφεις, μέλει μου ὅταν εἰσελθῇς καλῇ ὥρᾳ, εὐρήσεις συνείδησιν (γραπτέον **τὴν εἶδῃσιν**) Ἀσπάζεται σε πολλὰ ὁ πατήρ σου Ὁρίων καὶ ἡ μήτηρ σου Ἑρμιόνη καὶ ὁ Πάρθος καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ καὶ Ὁριγενία καὶ Ἰουλιανὸς καὶ Ἀσκληπιάδης καὶ Διόνυσος καὶ ἡ σύμβιος αὐτοῦ καὶ τὰ παιδία καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ Ἑρμαῖον καὶ τὰ ἀδάσκαντά σου θεράπρια (= τέκνα) καὶ ὄνομα πάντες ²⁾ ».

« Ἀμμώνιος Ταχνουμί τῇ ἀδελφῇ πολλὰ χαίρειν. Πρὸ μὲν πάντων εὐχομαὶ σε ὑγιαίνειν καὶ τὸ προσκύνημά σου ποιῶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀσπάζομαι πολλὰ τὸν ἀγαθώτατόν μου υἱὸν Λέων... μὴ ἀμελήσης τῷ νῦν μου. Ἀσπάζομαι Σένκρις καὶ ἀσπάζομαι τὴν μητέρα σου. Ἀσπάζομαι Παχνουμί ὁμοίως καὶ Παχνουμί νεώτερον. Γόργενσον τῷ νῦν μου ἕως ἀπελθῶμεν εἰς τὸν τόπον μου. Ἐάν ἀπελθῶ εἰς τὸν τόπον καὶ ἰδῶ τὸν τόπον, πέμψω ἐπὶ (σε) καὶ ἐλεύσῃ εἰς Πηλούσι καὶ ἐλεύσομαι ἐπὶ σὲ εἰς Πηλούσι. Ἀσπάζομαι Στεγές Παχράτον... Ἐάν μάχουσιν μετ' ἐσοῦ οἱ ἀδελφοί σου, ἐλθέ εἰς (σὶ)κόν μου καὶ κάτισον ἐ(ως) ἰδῶμεν τί μέλλομεν ποιεῖν. Μὴ ἀμελήσης γράψον μοι περὶ τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ υἱοῦ μου γόργενσον μετὰ τοῦ χωρίου... ἔτι δύο ἡμέρας ἔχομεν καὶ φθάνομεν εἰς Πηλούσι. Ἀσπάζεται ἡμᾶς Μέλας πάντες καὶ ὄνομα ³⁾ ».

Ὡς δὲ καὶ ἐξ ἄλλων μνημείων δηλοῦται, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Σάθας, ἡ Κοινὴ αὕτη, ἂν μὴ ἐπεκράτει ἐν τῇ αὐτῇ, ἦν τοῦλάχιστον ἡ οἰκιακὴ γλῶσσα αὐτῶν τῶν βασιλέων τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ Πλούταρχος βεβαίως ἐννοεῖ γράφων ἐν βίῳ Ἀντωνίου ⁴⁾ « πολλῶν δὲ λέγεται καὶ ἄλλων ἐκμαθεῖν γλώττας (ἢ Κλεοπάτρα) τῶν πρὸ αὐτῆς βασιλέων οὐδὲ τὴν Αἰγυπτίαν ἀνασχομένων περιλαβεῖν διάλεκτον, ἐνίων δὲ καὶ τὸ μακεδονίζειν ἐκλιπόντων ».

Ἐν ἐνὶ τῶν παπύρων τούτων περιέχοντι ἐνύπνια Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος (160 π. Χ.) φέρονται αἱ τῆς καθομιλουμένης λέξεις **περιστέρια, χεῖραν, γυναῖκες καθημένας, ἀνοίγω τοὺς ὀφθαλμούς μου, κλαίγω, εἶπα**,

¹⁾ Πρὸβλ. εἰκοστὰ Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλόγου σελ. 89.

²⁾ Οὕτω λόγου χάριν ἂν σήμερον λέγεται οἱ **γυναῖκες** ἀντὶ αἱ **γυναῖκες** μετ' ἀρσενικοῦ ἄρθρου, ἔλεγον καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὀλίγα ἔτη π. Χ. οἱ γυναῖκες, οἱ σκῆαι κτλ.

¹⁾ Les Papyrus Grecs par M. Brunet de Presle et M. Egger, Paris 1886 σελ. 302.

²⁾ σελ. 422 τοῦ προμνησθέντος Les papyrus Grecs, etc.

³⁾ σελ. 232-233 τοῦ προμνησθέντος Les papyrus Grecs.

⁴⁾ § 27.

εἰπήτε καὶ ἡ σύνταξις δὲ προσεγγίζει πρὸς τὴν τῆς νῦν Κοινῆς ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς ὀλίγων φράσεων: κλαίγω ἔμπροσθεν αὐτῶν ἐπορευόμενῃ ἕως καταλαβῶ αὐτούς, καὶ ἔρχομαι εἰς τὴν ρύμην μετ' αὐτῶν... ἐπάνω πύργου μεγάλου... ἔδωκέ μοι τὴν ὁδὸν καὶ διέ(βη) ἔμπροσθέν μου. Ἐν ἄλλῳ δὲ παπύρῳ ἀναγινώσκονται ¹⁾ «Πτολεμαίου ἐνύπνιον. Παρέστησάν μοι δύο ἄνθρωποι λέγοντες πρὸς ἐμέ. Πτολεμαῖος, λάβε τοὺς χαλκοὺς τοῦ αἵματος· ἀρεθμοῦσέ μοι χαλκοὺς... καὶ μαρσῆπειον πλήρεις λέγουσιν αὐτῇ. Εἶδον τοὺς χαλκοὺς τοῦ αἵματος· ἔλεγον αὐτοῖς πλήρω μὲν ἔχει χαλκοὺς ²⁾».

Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται, λέγει πάλιν ὁ κ. Σάθας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Αἰθιοπία διασωθέντων ἑλληνικῶν μνημείων, ἐξ ὧν τὰ μὲν πολιτικά κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτοον ἑλληνίζουσι, τὰ δὲ στρατιωτικά διακρίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἀπλοῦσιν φρασεολογία τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, ὡς τὸ ἐξῆς τοῦτο: «Ἐγὼ Σιλκῷ βασιλίσκος Νουβαδῶν καὶ ὅλων τῶν Αἰθιοπῶν ἦλθον εἰς Τάμην καὶ Τάφιν ἀπαξ δύο· ἐπολέμησα μετὰ τῶν Βλεμύων, καὶ ὁ Θεὸς ἔδωκέν μοι τὸ νίκημα μετὰ τῶν τριῶν ἀπαξ· ἐνίκησα πάλιν καὶ ἐκράτησα τὰς πόλεις αὐτῶν· ἐκαθέσθην μετὰ τῶν ὀχλῶν μου· τὸ μὲν πρῶτον ἀπαξ ἐνίκησα αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ ἠξίωσάν με· ἐποίησα εἰρήνην μετ' αὐτῶν καὶ ὁμοσάν μοι τὰ εἶδωλα αὐτῶν, καὶ ἐπίστευσα τὸν ἄρχον αὐτῶν ὡς καλοὶ εἰσιν ἄνθρωποι, ἀναχωρήθην εἰς τὰ ἄνω μέρη μου. Ὅτε ἐγεγονέμην βασιλίσκος οὐκ ἀπῆλθον ὅλως ὀπίσω τῶν ἄλλων βασιλέων, ἀλλ' ἀκμήν ἔμπροσθεν αὐτῶν· οἱ γὰρ φιλονεικοῦσιν μετ' ἐμοῦ οὐκ ἀφ' αὐτοῦς καθεζόμενοι εἰς χώραν αὐτῶν, εἰ μὴ κατηξίωσάν με καὶ παρακαλοῦσιν. Ἐγὼ γὰρ εἰς κάτω μέρη λέων εἰμι καὶ εἰς ἄνω μέρη ἄρξ ³⁾ εἰμι. Ἐπολέμησα μετὰ τῶν Βλεμύων ἀπὸ Πρίμεως ἕως Τέλμεως ἐν ἀπαξ, καὶ οἱ ἄλλοι Νουβαδῶν ἀνωτέρω, ἐπόρθησα τὰς χώρας αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐφιλονεικῆσουσιν μετ' ἐμοῦ. Οἱ δεσπότες τῶν ἄλλων ἐθνῶν, οἱ φιλονεικοῦσιν μετ' ἐμοῦ, οἱ ἀφ' αὐτοῦς καθεσθῆναι εἰς τὴν σκιάν, εἰ μὴ ὑποκλίνουσίν μοι, καὶ ἔπωκαν νηρόν ἕσω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν· οἱ γὰρ φιλόνεικοί μου ἀρπαῶ τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παῖδιά αὐτῶν ⁴⁾».

«Ἡ Κοινὴ αὕτη γλῶσσα, ἑξακολουθεῖ λέγων ὁ αὐτὸς λόγιος (σελ. 17), «παρέμεινεν ἐν Αἰγύπτῳ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν Ρωμαϊκῶν καὶ Βυζαντινῶν, ἀλλὰ καὶ μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Ἀραβικοκρατίας, ὡς ἐξάγεται καὶ ἐξ ἄλλων μὲν μαρτυριῶν, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τοῦ γράμματος τοῦ Σουλτάνου

¹⁾ Papyrus du Louvre 222-23.

²⁾ Papyri Graeci Musei Lugduni, Batavi, ed. Leemans, σελ. 118. Βλέπε καὶ τὸ τοῦ Νεκτεναβοῦ ἐνύπνιον (σελ. 123). Οἱ ἐν τοῖς παπύροις τοῦτοις ἀπαντῶντες ἰωτακισμοὶ καὶ ἄλλαι ἀνορθογραφίαι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι οἱ τότε ἐπρόφερον ὡς οἱ νῦν Ἕλληνες.

³⁾ Κατὰ τὸ τῆς καθωμλημένης ἄρκος (ἄρκτος), ἀρκοῦδα ἐκ ῥιζ. ἀρκ.

⁴⁾ Boeckh, Corpus inscriptionum Graecarum, III, σελ. 336. Βλέπε καὶ pars XXIX—XXX.

τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Καντακουζηνόν (1348), τὸ ὁποῖον ἐν λέξει καταχωρεῖται ὁ ἐστεμμένος ἱστορικός ¹⁾».

Περαιτέρω (ἐν σελ. 17) λέγει: «εἴτε ἐν τῇ αὐτῇ τῶν Πτολεμαίων δημοφώτῃ ἢ Κοινῇ γλῶσσᾳ, εἴτε ἐξ Ἑλλάδος εἰς Αἴγυπτον οὕτω μετήχθη τὸ βέβαιον, ὅτι ἐν τοῖς πλουσίοις μνημείοις τῆς Ἑλληνοαιγυπτιακῆς φιλολογίας ἀνευρίσκονται αἱ πρῶται αὐτῆς ἀρχαί. Ὅστε ἀντὶ τοῦ θεωρεῖν τὸν Πτωχοπρόδρομον ὡς τὸν ἀρχαιότερον ἀντιπρόσωπον τῆς καθωμλημένης ἡμῶν γλώσσης, δεόν ἵνα ἀνέλθωμεν πέντε καὶ δέκα ἑκατονταετηρίδας πρὸς ἀναζήτησιν τῶν πρώτων αὐτῆς δοκιμῶν».

Γ'.

ΑΤΤΙΚΙΣΤΑΙ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ

Ὡς προελέχθη, ἡ συνήθης γλῶσσα κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους ἦτο πλέον ἢ Κοινὴ, οἱ λόγοι οὖν καὶ τότε καὶ μετέπειτα τῶν ἀρχαίων πάντοτε μετὰ ζήλου ἀντεχόμενοι ἐσπουδαῖον νὰ γράφωσιν ὅσον τὸ δυνατόν καθαρῶς τὴν ἀττικὴν, ἐφ' ᾗ καὶ Ἀττικισταὶ ἐκλήθησαν οὗτοι, ἐν ᾗ Ἕλληνισταὶ ὀνομάζοντο οἱ μὴ Ἕλληνες ὅσοι ἔγραφον ἑλληνιστί (ὡς ὁ Ἰουδαῖος Φίλων 14 μ. Χ. καὶ ὁ ἐπίσης Ἰουδαῖος Ἰώσηπος ἀκμάσας περὶ τὰ μέσα τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος). Ἐν τῇ ἀττικῇ διαλέκτῳ συνέγραψαν οἱ γραμματικοὶ καὶ κριτικοὶ Ζηνόδοτος ὁ Ἐφέσιος (290—240 π. Χ.), Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος (276—196 π. Χ.), ὅστις ἦτο βιβλιοφύλαξ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βιβλιοθήκης, θεωρεῖται ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς γεωγραφίας καὶ πρῶτος ὀνομάσθη φιλόλογος, Ἀρίσταρχος ὁ Σαμόθραξ (222—159), Ἀριστοφάνης ὁ Βυζάντιος (200 π. Χ.), Κράτης ὁ Μαλλώτης (168 π. Χ.), οἱ ἱστορικοὶ Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης (205—123), Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς (80—8 π. Χ.), Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (ἀκμάσας περὶ τὸ 30 π. Χ.), Φλαῦιος Ἀρριανὸς (γεννηθεὶς τὸ 100 μ. Χ.), Δίων ὁ Κάσιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (155 μ. Χ.), ὁ Ἡρωδιανὸς (222 μ. Χ.), ὁ Πλούταρχος (50—120 μ. Χ.), ὁ Ἀππιανὸς ὁ Ἀλεξανδρεὺς (138—161 μ. Χ.), οἱ γεωγράφοι Στράβων (60 μ. Χ.), Στέφανος ὁ Βυζάντιος (80 μ. Χ.) καὶ Πανσανίας (146 μ. Χ.), οἱ σοφισταὶ Δίων ὁ Χρυσόστομος (98 μ. Χ.), Λουκιανὸς (120—190), Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς (140 μ. Χ.), Αἰλιανὸς Κλαύδιος ἐκ Πραίνεστοῦ (περὶ τὸ 180 μ. Χ. ἀκμάσας), Ἀθήναιος ὁ ἐκ Ναυκράτους τῆς Αἰγύπτου (220 μ. Χ.), Λογγίνος ὁ Ἀθηναῖος (213—273 μ. Χ.), Λιβάνιος (314—393), οἱ νεοπλατωνικοὶ φιλόσοφοι Πλωτῖνος (205—270 μ. Χ.), Πορφύριος (223—304), Πρόκλος (410—485 μ. Χ.), καὶ ὁ συγγραφεὺς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας Διογένης ὁ Λαέρτιος (193—219 μ. Χ.), οἱ μετὰ Χριστὸν

¹⁾ Καντακουζηνός, III, σελ. 94-99 (ἐκδόσις Βόννης).

γραμματικοί Δίδυμος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (30 μ. Χ.), Ἀπολλώνιος ὁ Δύσκολος (117 μ. Χ.), Ἰούλιος ὁ Πολυδεύκης (181 μ. Χ.), Μοῖρις ὁ Ἀττικιστὴς (193 μ. Χ.), Οὐαλέριος Ἀρποκρατίων ὁ Ἀλεξανδρεὺς (358 μ. Χ.), Ἐρμογένης (161 μ. Χ.), Κλαύδιος Αἰλιανὸς (222 μ. Χ.), ὁ λεξικογράφος Ἡσύχιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς (ἴσως περὶ τὸ 400 μ. Χ. ἀκμάσας), Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος (κατὰ τὸν 5' αἰῶνα ἀκμάσας) καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (ἀποθανὼν τὸ 216 μ. Χ.), Ὡριγένης ὁ Ἀλεξανδρεὺς (τὸ 158 γεννηθεὶς), ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐπίσης Ἀλεξανδρεὺς (296—374), Βασίλειος ὁ Μέγας (ἀποθανὼν τὸ 379), Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος (300—390), Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (ἐν Ἀντιοχείᾳ τὸ 354 γεννηθεὶς), ὁ Θεοδώρητος (τὸ 457 ἀποθανὼν) καὶ ἄλλοι.

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάρτησιν τῆς Ἑλλάδος (146 π. Χ.), εἰ καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἡ ἑλληνικὴ παιδεία ἐδέσποσαν τοῦ κατακτητοῦ «*Uraecia capta ferum victorem cepit*», λέγει ὁ Ὀράτιος ἐν τινι τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ (2, 1, 156), ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἅπαξ καταστὰσα Κοινὴ οὐ μόνον δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ μεταβληθῇ εἰς καθαρὰν ἄττικὴν μεθ' ὅλον τὸν ἀκάματον ζῆλον καὶ τὴν συγγραφικὴν τῶν ἄττικιστῶν ἐνέργειαν, ἀλλὰ φυσικὰν ἦτο καὶ νὰ ὑποστῇ καὶ αὕτη ὅπωςδὴποτε τὰς συνεπείας τῆς δουλείας. Ἐτι μᾶλλον εἰσέδυνον εἰς αὐτὴν βαθμηθὸν λέξεις λατινικαὶ καὶ λατινισμοὶ καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Βυζαντινῶν. Ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους καθωμισμένη δὲν ἐμελετήθη εἰς ἐπὶ δεόντως, ἀλλὰ καὶ ἄπλοῦν βλέμμα ἔαν ρίπῃ τις ἐπὶ τὰ γλωσσικὰ μνημεῖα αὐτῶν, θά ἴδῃ, ὅτι μεγάλη ἐπὶ πᾶσι κατὰ πτωσις τῆς γλώσσης (ἂν καὶ σὺν τῇ ἰδρύσει τῆς ἀνατολικῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἡ ἔδρα τῶν γραμμάτων μετετέθη ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Βυζάντιον) καὶ τοῦτο ἦτο φυσικόν διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκαλλιεργεῖτο δεόντως ἡ γλῶσσα ἐν μέσῳ ταραχῶν καὶ ἐριδίων περὶ διαφορῶν θρησκευτικῶν ζητημάτων, ἐν μέσῳ τῆς λατινοκρατίας καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐπιδρομῶν διαφορῶν βαρβαρικῶν φύλων. Εὐνόητον ἄρα διατὶ τὰ περιωσθέντα ἡμῖν τῶν μέσων χρόνων κείμενα τὰ ἐν τῷ τότε λαϊκῷ ἰδιώματι γεγραμμένα δεκνύνουσι γλῶσσαν ἀνώμαλον καὶ ἀκανόνιστον, σόλοικον καὶ βαρβαρίζουσαν ἐν αὐτῇ φύδην μίγδην βλέπομεν ἀπαντῶντας τύπους ἀρχαίους, τερατωδῶς ἐσφαλμένους σχηματισμούς (καθ' ὑπόδειγμα ἀρχαίων) καὶ καθαρὰ τοῦ λαϊκοῦ ἰδιώματος στοιχεῖα. Ἀλλ' ἐπιναλαμβάνομεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὅσον καὶ ἂν μετεβάλλετο ἡ Κοινὴ διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης κατὰ τόπους διαφοροῦ γινομένης νέαι προήρχοντο εἰς μέσον διαλέκτοι καὶ νέα ἰδιώματα γλωσσικά, ἐπειδὴ, ὡς προελέχθη, οἱ ἄττικισταὶ στερεῶς ἀντεῖχοντο τῆς ἄττικῆς διαλέκτου καὶ ὁ ἄττικισμὸς κατ' ὀρθοῦσε νὰ κατασκευάσῃ γραπτὴν γλῶσσαν διάφορον τῆς λαλουμένης, οἱ λογιώτατοι τῶν Ἑλλήνων διὰ πάντων τῶν αἰώνων ἐπεμελοῦντο νὰ μαθάνωσι, νὰ γράφωσι καὶ λαλῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν ἀρχαιοτέραν

τινὰ τῆς γλώσσης φάσιν, διασφύζοντες οὕτως ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὴν λογίαν τῆς γλώσσης παράδοσιν, ἐν ᾧ ὁ ἀπαιδευτὸς λαὸς πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐλάλει τὴν ἄτεχνον καὶ ὅλως φυσικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, διασφύζων καὶ οὗτος κατ' ἐξοχὴν τὴν προφορικὴν παράδοσιν ὡς ἑτέραν ἱερὰν παρακαταθήκην. Ὅτι δὲ ὁ χωρισμὸς οὗτος ὅσον καὶ ἂν δὲν ὑπῆρξε πάντοτε πλήρης, ἦτο ἐπιβλαβὴς εἰς τὸ ἔθνος, τοῦτο οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ γινώσκων, ὅτι ἡ γλῶσσα πλὴν ἄλλων ὀφείλει κατὰ τὸ δυνατόν νὰ μετοχευθῇ μέχρι καὶ τῆς ἐσχάτης καλύβης τοῦ χωρικοῦ πᾶσαν ἰδέαν καὶ πᾶν αἶσθημα ἀναφερόμενον εἰς τὴν θρησκείαν, εἰς τὴν φιλανθρωπίαν, εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην, εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, εἰς τὴν πολιτείαν, εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ τόσα ἄλλα, ὅπως τὰ αἵματοφόρα ἀγγεῖα μεταφέροντα τὸ αἷμα μέχρι τῶν ἐλαχίστων τοῦ σώματος ἄκρων τρέφουσιν αὐτὸ καὶ ἀκμαῖον διατηροῦσιν. Ἀλλὰ τὸ κακὸν τοῦτο (τὸ ὅποιον εὐτυχῶς σήμερον σχεδὸν δὲν ὑφίσταται, διότι ἡ καθαρεύουσα ἐννοεῖται εὐκόλως καὶ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ λαοῦ ὡς μὴ διαφέρουσα τόσον πολὺ τῆς γλώσσης αὐτοῦ) φέρει βαθείας τὰς ρίζας αὐτοῦ ἐν τῷ παρελθόντι καὶ ἀποδοτέον τὸ μὲν εἰς τὴν ἀνέφικτον τελειότητα τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ὑψηλῆς τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων διανοίας καὶ φαντασίας τῶν ἐχόντων τὴν μαγευτικὴν δύναμιν νὰ κατακλῶσι διὰ πάντων τῶν αἰώνων οὐ μόνον τοὺς ἀπογόνους, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, τὸ δὲ καὶ εἰς τὰς τῶν αὐτῶν δεινὰς περιπετείας καὶ συμφορὰς ¹⁾.

Τὴν βαθμιαίαν τῆς Κοινῆς μεταβολὴν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐξέλιξιν τῶν διαφορῶν νέων διαλέκτων καὶ γλωσσικῶν ἰδιωμάτων μέχρι τοῦ 18' μ. Χ. αἰῶνος δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν, διότι ἐλλείπουσι γλωσσικὰ μνημεῖα ἐκ τῆς τότε γλώσσης τοῦ λαοῦ ἐπαρκῆ πρὸς σχηματισμὸν πλήρους καὶ σαφούς ἰδέας, ἀμυδρὰν δὲ μόνον δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν εἰκόνα καὶ ταύτην κυρίως ἐκ τῶν σφαλμάτων τῶν διαφευγόντων τοὺς γράφοντας. Ὡς ἐκ τούτου ἀπὸ τοῦ 18' μ. Χ. αἰῶνος θεωρεῖται ἀρχομένη ἡ 5' περίοδος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Κατ' αὐτὴν παρατηροῦμεν, ὅτι ἀρχονται τινες ἀποσκιρτῶντες ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς χρήσεως τῆς γραφομένης καὶ μεταχειριζόμενοι κατὰ τὸ δυνατόν τὴν τότε δημοτικὴν καίπερ ἀνάμικτον οὖσαν μετὰ στοιχείων τῆς γραπτῆς. Ἡ δὲ χρῆσις αὕτη ἐπέδωκε μετὰ τὴν ὅλωσιν τῆς Κων/πόλεως καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐλλείπει πολιτικῆς ἐνότητος δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ γλωσσικὴ ἐνότης διὰ τῆς ἐπικρατήσεως μιᾶς διαλέκτου, ἐν ἐκάστη χώρᾳ ἰδιαίτερα καὶ ἐλαλεῖτο καὶ ἐγράφετο διάλεκτος, τὰ δὲ φιλολογικὰ τῆς περιόδου ταύτης προϊόντα, τὰ ἐν τῇ δημῳδῇ γεγραμμένα, παρίστανται ὅλως εὐτελεῖ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῆς πλουσιωτάτης καὶ καλλί-

¹⁾ Περὶ Μάργκτ καὶ Χίροτ Λέξικ. Ἐγκυκλ. σελ. 804.

στης ἀρχαίας γλώσσης καὶ τῆς ἀρχαϊζούσης ἐκκλησιαστικῆς. Ἐφερόμεθα λοιπὸν διὰ τῶν αἰώνων πολυγλώσσοι ἄμα καὶ ἀγλωῖσοι, ὥς λέγει ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις, ἕως θείου κυρίου κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα κατόπιν σφοδρᾶς καὶ μακρᾶς διαπάλης μεταξύ ἀρχαϊστῶν, χουδαϊστῶν, μιξοβαρβάρων καὶ Κορραϊστῶν ἐλάβη ὁριστικῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα συμφωνῶς πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς βάσεις, τὰς ὁποίας ἔθραυν ὁ ἀοίδιμος Κορραΐς, ὁ καὶ δικαίως ἀναμορφωτῆς τῆς γλώσσης ἡμῶν καλούμενος.

Ἀπὸ τῶν χρόνων λοιπὸν τοῦ Κορραΐ καὶ ἐντεύθεν ἀρχεῖται νέα τῆς γλώσσης ἡμῶν σταδιοδρομία, ἡ αὖτ' ἐποχὴ, καθ' ἣν οὐ μόνον ὁ γραπτὸς λόγος, ἡ καθαρεύουσα λεγόμενη γλῶσσα, καταρτίζεται ἐκ στοιχείων τῆς καὶ πρότερον γραφομένης γνωστῶν διὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Μονῶν, τῶν σχολείων καὶ ἄλλων, ἐκ στοιχείων τῆς δημοτικῆς γενικωτέρων καὶ ἐκ στοιχείων τῆς ἀρχαίας, ὥς βάσιν δὲ ὑπὸ τὴν ἔποχην τὴν γραμματικὴν φέρει αὐτὴν ταύτην τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας, ἀλλὰ καὶ ἡ δημοτικὴ ὥς ἐκ τῆς καταπληκτικῆς τεκνύτης, μετ' ἧς ἡ καθαρεύουσα ἐμορφώθη καὶ εἰς πᾶν κοινὸν σχεδὸν ἐπέβη χοῦρον, σπουδαίως ἐπηρεασθεῖσα, πλείστας ὅσας λέξεις καὶ φράσεις ἐξ αὐτῆς παρέλαβεν οὕτως, ὥστε σήμερον καὶ ὁ ἀγροῦματος λαὸς τὸ μὲν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων διασφύζων ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ τύπους καὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας εὐχρηστους ἐν τῇ καθαρεισμένη, τὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς συγχρῆς ἀφορέσεως τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὥς καὶ ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν λόγων ἐπικοινωνίας πλείστας ὅσας ῥύλας λέξεις καὶ φράσεις τῆς Κοινῆς καὶ τῆς καθαρεινύσης ἀβυσσῆς καὶ ἀσυναισθητῆς προσλαθίων καὶ μεταχειριζόμενος αὐτὰς ὥς ἴδιον πλέον αὐτοῦ κτῆμα λίαν εὐχερῶς ἐνναεῖ τὸν λόγον γράφοντα ἢ λαλοῦντα, ἀπλήστως δ' ἀναγινώσκει ἢ ὀπιοδῆσθε ἐγγράμματος αὐτοῦ τάξις τὰς ἐφημερίδας, τὰ περιοδικὰ καὶ τὰ ἐν καθαρεινύσει γλώσσῃ μυθιστορήματα, διότι οὐδένα αἰσθάνεται κόπον πρὸς κατάληψιν αὐτῶν. Ὡστε τὸ ἐποικισθέν δῆθεν χάσμα μεταξύ τῆς καθαρεινύσης καὶ τῆς δημοτικῆς, μετὰ τῶν λόγων καὶ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, οὐδόλως σχεδὸν ὑφίσταται. Τοῦναντίον ἡ καθαρεύουσα, ὥς νῦν ἔχει, ἀνεκτιμήτους παρέχει ὑπηρεσίας διὰ μὲν τοῦ ἐνιαίου αὐτῆς συνενοῦσα τοὺς ἀπανταχοῦ ὁμογενεῖς ἐν πάσαις ταῖς σχέσεσιν αὐτῶν, διὰ δὲ τῆς μεγίστης ὁμοιώτητος αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν διευκολύνουσα ταύτης τὴν ἐκμάθησιν, παρέχουσα πληρεστέραν τοῦ θείου Εὐαγγελίου κατάληψιν καὶ χρησιμεύουσα ὥς ὄργανον παιδείας καὶ πάσης πνευματικῆς ἡμῶν κινήσεως.

Ἀλλ' ἴσως τις ἐνταῦθα ἰθὺς ἀποστείναι πρὸς ἡμᾶς τὰς ἐξῆς ἐρωτήσεις: «Ἐν ᾧ ἡ δημοτικὴ εἶνε φυσικὴ τοῦ λαοῦ γλῶσσα καὶ ἀποδεικνύεται ἀρχαιοτάτη, ἀφοῦ προῆλθεν ἐκ τῆς Κοινῆς ἀνευ οὐσιωδῶν ὑπὸ γραμματικὴν ἔποψιν μεταβολῶν, εἶνε δίκαιον καὶ ὀρθὸν νὰ παραγκωνίζηται μὲν αὕτη, νὰ δεσπόσῃ δὲ ἡ καθαρεύουσα, ἥτις καὶ τεχνικὴ εἶνε κατὰ μέγα μέρος καὶ πολὺ

νεότερα τὴν ἡλικίαν, ἀφ' οὗ, ὥς ἔχει σήμερον, κυρίως ἀπὸ τοῦ Κορραΐ διεμορφώθη; Εἶνε δίκαιον καὶ λογικὸν νὰ κυριαρχῇ ἡ καθαρεύουσα, ἐν ᾧ τὰ συστατικὰ αὐτῆς ἀνέγκουσι τὰ πλεῖστα μὲν εἰς γλῶσσαν νεκρῶν, τὴν ἀρχαίαν, ἄλλιστα δὲ μόνον εἰς γλῶσσαν ζῶσαν, τὴν δημοτικὴν;» Πρὸς ταῦτα ἀπαντῶντες λέγομεν τάδε:

α') Ἡ καθαρεύουσα, ὥς εἶνε σήμερον ἐσχηματισμένη, φαίνεται μὲν προῖον δύο περίπου αἰώνων, κυρίως ὁμῶς ὥς γλῶσσα γραπτῇ εἶνε τόσον ἀρχαία, ὅσον καὶ ἡ δημοτικὴ· διότι ἀνέκαθεν καὶ διὰ πάντων τῶν αἰώνων ἡ τάξις τῶν λογικῶν ἄλλως πως ἔγραψεν ἢ ὁ κοινὸς καὶ ἀπαιδευτὸς λαὸς τοῦτο δ' ἀποδεικνύεται οὐ μόνον ἐκ τῶν διαφορῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐν τοῖς αἰγυπτιακοῖς παπύροις περιχομένων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφισμένης τῶν ἀττικῶν τάσεως ἀπέναντι τῆς συνήθους παρὰ τῷ λαῷ γλώσσης, ἐκ τῶν παρὰ Φρονίχου ἀφορισμῶν πολλῶν λέξεων καὶ τύπων τῆς δημοτικῆς τῶν χρόνων αὐτοῦ, ἐκ τῶν παρὰ Μοίριδι ὁσαύτως καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Σέξτου τοῦ Ἐμπεϊρικοῦ ¹⁾ λέγοντος: «Ἔστι δὲ καὶ βιωτικὴ τις ἀφελὴς συνήθεια τῶν ἰδιωτῶν κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη διαφέρουσα. Ὅθεν ἐν φιλοσοφίᾳ μὲν τῇ τῶν φιλοσόφων στοιχήσωμεν, ἐν λατρικῇ δὲ τῇ λατρευτικῇ, ἐν δὲ τῷ βίῳ τῇ συνθηθετέρᾳ καὶ ἀπερίττῳ καὶ ἐπιχειρημαζούσῃ. Παρὰ καὶ δίχως τοῦ αὐτοῦ πράγματος λεγομένου πειρασόμεθα πρὸς τὰ παρόντα ἀρμοζόμενοι πρὸς ὅσα τὸ μὴ γελάμενον προφέρεσθαι ὁπῶτον ποτ' ἂν ἢ κατὰ τὴν φύσιν. Οἷον τὸ αὐτὸ ἀρτοφόριον καὶ πανάριον λέγεται καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ σταμνίον καὶ ἀμίδιον καὶ ἰγδὶς καὶ θυεῖα, ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ καλῶς ἔχοντος καὶ σαφὸς καὶ τοῦ μὴ γελάσθαι ὑπὸ τῶν διακονούντων ἡμῖν παιδαρίων καὶ ἰδιωτῶν παναρίων ἐροῦμεν, εἰ καὶ βαρβαρὸν ἐστὶ, καὶ σταμνίον, ἀλλ' οὐκ ἀμίδα καὶ ἰγδὶς μᾶλλον ἢ θυεῖαν. Καὶ πάλιν ἐν διαλέξει ἀποβλέποντες πρὸς τοὺς παρόντας τὰς μὲν ἰδιωτικὰς λέξεις παραπέμπομεν, τὴν δ' ἀσκειωτέραν καὶ φιλόλογον συνήθειαν μεταδιώξομεν» ὥς γὰρ ἡ φιλόλογος γλῶσσα παρὰ ταῖς ἰδιωτικαῖς, οὕτως ἡ ἰδιωτικὴ παρὰ τοῖς φιλόλογοις.

β'). Ἐπειδὴ ἡ καθαρεύουσα ὑπὸ φυσικῆς ἐπιβάλλεται ἀνάγκης, πρέπει νὰ θεωρῇται καὶ αὕτη φυσικὴ, κατὰ τοσοῦτο δὲ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἰς τὰς ὑψηλοτέρας ἀνάγκας τῆς κοινωνίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐξυπηρετοῦσα προσαρμόζει τὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς παραλαμβανόμενα στοιχεία πρὸς τὰς καθωμιλημένης οὕτως, ὥστε ἀμφοτέρω νὰ συγχωρεῖσιν, ἵνα κατὰ Κορραΐν εἰπωμεν. Δὲν εἶνε δὲ γλῶσσα ἀκατάληπτος εἰς τὸν λαὸν οὕτε ξένη πρὸς αὐτόν, δὲν εἶνε ἐστερημένη ζωῆς καὶ χάριτος, ὥς τινες ἐφαντάσθησαν καὶ φανταζονται, αὐτε προσενεῖ ἀποστροφὴν καὶ ἀηδίαν, ὁποῖαν πράγματι παρέχει ἡ αὖς λήθεν δημῳδῆς παρισταμένη τερατώδης τῶν μαλλιαρῶν γλῶσσα, καὶ ὁποῖαν αἰσθάνεται τις ἀκούων γλῶσσαν μιξοβαρβάρων, τῆς ὁποίας δεῖγμα ἀναφέρεται

¹⁾ Sexti Empirici adv. Mathem. I 10.

ὑπὸ τοῦ Κοραῖ τοῦ ἑξῆς: ¹⁾ «Ἐπειδὴ κατ' ἀλήθειαν, εἴτ' οὖν ὁ Θεὸς εἶχε τοῦ ἐπικαλέσθαι, εἴτ' οὖν οἱ ἄνθρωποι χρεωστοῦσιν ἂν νοῦν ἔχουσιν ἀναγκαίως ν' ἀκολουθῶσι τὰς αὐτοῦ εἰρηγήσεις, καὶ οὐδ' ὅτι οὖν ἀξίωμα ὁπωσοῦν ἐκεῖνο δύναται νὰ ἐπέχη καὶ νὰ ἐκφοβῇ εἰμπορεῖ νὰ τοὺς ποιῇ νὰ πιστεύωσιν ὅς τινας οὖν πράξεις οἷας δικαίας καὶ εὐθείας, αἵτινες ἐναργῶς μάχονται ἐκεῖνο.»

γ'. Ἄν ἡ καθαρεύουσα τὰ πλεῖστα αὐτῆς στοιχεῖα φέρη ἐκ τῆς ἀρχαίας, δὲν ἐπεταὶ ἐκ τούτου, ὅτι εἶνε ἢ πρέπει νὰ θεωρῇται νεκρά, διότι ἡ ἀρχαία ἑλληνισμὸν μόνον εἰς τοὺς ἔθνους εἶνε νεκρά, οὐδέποτε ὅμως εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἐν οὐδεμίᾳ περιόδῳ διεκόνισαμεν τὴν μετ' αὐτῆς ἐπικοινωνίαν εἴτε διὰ τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε διὰ τῆς πολιτείας, εἴτε καὶ διὰ τῆς τάξεως τῶν λογίων καὶ τῶν ἐκαστοτὲ λειτουργούντων σχολείων· ἄλλως τε μήπως δὲν ἐμπεριέχει καὶ ὁλοζώντανα στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς, ἢ μήπως ἄλλα αὐτῆς στοιχεῖα ὑπὸ τὸν ἀρχικὸν καθαρὸν τύπον παραλαμβάνοντα δὲν ἀπαντῶνται ἐν τῇ δημοτικῇ ὥσαύτως καθαρὰ ἢ καὶ παρεφθαρμένα οὕτως ἢ ἄλλως;

δ'. Ἄν ἡ καθαρεύουσα κυριαρχῇ σχεδὸν πανταχοῦ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν τῇ δημοσιγραφίᾳ καὶ ἐν τοῖς σχολείοις καὶ ἐν τοῖς διδακτικοῖς καὶ ἐπιστημονικοῖς βιβλίοις, τοῦτο ὠριμῶς ἀποδεικνύει, ὅτι οὐδέποτε ἦτο οὔτε εἶνε δυνατόν ἡ δημοτικὴ νὰ πληροῖ πάσας τὰς πολυσχιδεῖς κοινωνικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας· διότι ἄλλως τὴν κυριαρχίαν ἠθέλην ἔχει αὕτη πρὸ πολλοῦ· οὐδὲ δύναται ποτε νὰ πιστευθῇ ὑπὸ τῶν ὀρθῶς σκεπτομένων, ὅτι δῆθεν ἡ γραπτὴ ἡμῶν γλῶσσα εἶνε ἐφεύρημα καὶ τεχνητὸν κατασκευάσμα τῶν λογίων καὶ ὅτι οὗτοι ἐπέβαλον αὐτήν καὶ εἰς τὸν λαὸν διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας.

ε'. Ἄν ἡ καθαρεύουσα τὸν προορισμὸν αὐτῆς ἐκπληροῦσα ὥς ἐκ τῶν πολυειδῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας θεραπεύει, ἐν εὐρυτέρῳ περιστρέφεται κύκλῳ καὶ ἐν ὑψηλοτέρῳ κινῆται ἀτμοσφαίρῃ, οὐ μόνον οὐδέποτε κατεδίωξεν οὐδ' ἐβλάψε τὴν δημοτικὴν, ἀλλὰ καὶ μάλλον ὠφέλησε καὶ ἀνέδειξεν αὐτήν, ὥς εὐκόλως διακρίνει τις, εἰάν παραβάλλῃ τὴν σήμερον λαλουμένην ὑπὸ τοῦ λαοῦ γλῶσσαν πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Κοραῖ ἢ καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ δημοτικὴν. Ὁ δὲ λόγος εἶνε εὐνόητος· διότι ὅσον περισσότερον καὶ καλύτερον ἐκπαιδεύεται καὶ μορφοῦται εἰς λαός, τόσον περισσότερον καὶ καλύτερον διαπλάσσει τὴν γραπτὴν αὐτοῦ γλῶσσαν· ἀλλ' ὅσον πάλιν ἐξευγενίζεται ἡ γραπτὴ αὐτοῦ γλῶσσα, τόσον προάγεται καὶ ἀνιψοῦται καὶ ἡ δημοτικὴ του γλῶσσα.

στ'. Ἀλλὰ καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦτο δυνατὴ καὶ ἐπετυγχάνετο ἡ κατάργησις τῆς καθαρευούσης, μηδ' ὅπως λαμβάνομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι αὕτη βίον ὁλοκλήρων αἰώνων ἀριθμοῦσα εἶνε ἀπαραίτητος καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι ἐν αὐτῇ εἶνε γεγραμμένα τὰ προϊόντα ὅλης τῆς πνευματικῆς

ἡμῶν κινήσεως ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων, οὐδέποτε θὰ ἦτο δυνατόν ἡ δημοτικὴ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνάγκας ἡμῶν καὶ πληρέστατα ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν καθαρεύουσαν· διότι, ἂν καὶ διὰ τῆς λέξεως **δημοτικὴ** συνήθως μία ἐννοεῖται γλῶσσα, ἡ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, ἀναντίρρητον τυγχάνει, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς ἐνιαίας καὶ ἀδιαίρετον γλώσσης, ἀλλὰ περὶ γλώσσης εἰς πολλὰς διηρημένης διαλέκτους καὶ πολλὰ τοπικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα· ἐπειδὴ δὲ αἱ ὑπὸ τοῦ λαοῦ λαλούμεναι διαλέκτοι καὶ τὰ τοπικὰ τῆς γλώσσης καθόλου ἰδιώματα ἐν πολλοῖς σπουδαίως διαφέρουσι καὶ ὑπὸ τὴν μορφολογικὴν καὶ σημασιολογικὴν τῶν λέξεων ἔποιν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποιν τῆς φωνητικῆς, ἐπεταί, ὅτι ἂν μὴ προτιμηθῇ μία ἐξ αὐτῶν καὶ ἐπιβληθῇ εἰς τὰς ἄλλας, οὐδεμία δύναιται νὰ χρησιμεύῃ ὥς κοινὸν ὄργανον συνεννοήσεως τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν καὶ ὥς μέσον κατιλληλὸν νὰ θεραπεύῃ πάσας τὰς κοινωνικὰς, ἐκκλησιαστικὰς καὶ εκπαιδευτικὰς ἡμῶν ἀνάγκας. Ἀλλ' ἂν οὐ μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατώρθωσεν ἡ ἄττικὴ διάλεκτος νὰ ἐπερισχύσῃ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο διὰ λόγους φυσικοῦς, ἔπαυσε δὲ οὐδεμία ἄλλη τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτος ἐπεκράτησε τῶν ἄλλων, τίς ἐφαντάσθη ἢ φαντάζεται, ὅτι δύναται νὰ συμβῇ τοῦτο κατὰ τὰς νῦν περιστάσεις καὶ μάλιστα ἄνευ ἀνάγκης, ἂν οὐ ὑπάρχει ἤδη πρόχειρος καὶ λίαν κατιλληλὸς γλῶσσα, ἡ καθαρεύουσα, ἐκπληροῦσα ὅτι θὰ ἐξεπλήρου ἐκείνη, ἂν κατώρθου νὰ κυριαρχήσῃ τῶν ἄλλων διαλέκτων; Καὶ τίς δύναιται νὰ διαπιστώσῃ ποῖα τῶν νῦν διαλέκτων τῆς ἑλληνικῆς εἶνε προτιμητέα; Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθεθῇ, ὅτι ἐπὶ τέλους ἀνωμολογεῖτο ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ ἔθνους, ὅτι αὕτη ἡ ἐκείνη ἡ διάλεκτος εἶνε προτιμητέα, πιστεύει τις ποτέ, ὅτι αὕτη δύναται νὰ ἐπιβληθῇ καὶ εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ λαλοῦντας τὴν ἑλληνικὴν; Πῶς εἶνε δυνατόν π. χ. νὰ εἰπωμεν εἰς τοὺς Ἰσάωνας ἢ τοὺς ἀνὰ τὸν Πόντον οἰκοῦντας νὰ καταλίπωσι τὴν ἀπ' αἰώνων λαλουμένην ὑπ' αὐτῶν διάλεκτον, διότι αὕτη δὲν εἶνε εὐκόλως καταληπτὴ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ δεχθῶσι τὴν κυπριακὴν λ. χ. διάλεκτον, ἢ τὴν ἐνταῦθα λαλουμένην; Μήπως δὲν θὰ ἐδικαιούντο καὶ αὐτοὶ νὰ εἰπωσιν, ὅτι καὶ εἰς αὐτοὺς εἶνε ἀκατάληπτος ἡ κυπριακὴ, ἢ ἡ ἐνταῦθα λαλουμένη; Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦτο δυνατὴ ἡ προτίμησις μιᾶς διαλέκτου καὶ ὅτι ἀγογγύστως καὶ ὁμοφώνως θὰ ἀπεδέχοντο ἅπαντες τὴν χρῆσιν μιᾶς διαλέκτου, ἀπαρνούμενοι δὲ τὴν ἐαυτῶν διάλεκτον θὰ προσεπάθουν παντὶ τρόπῳ ν' ἀποβάλλωσιν αὐτήν, ἕως οὗ ἐκμάθωσι τὴν ἑφ' ἀπάντων προτιμωμένην, τίνι τρόπῳ θὰ συνεννοοῦντο οὗτοι πρὸς ἀλλήλους; Τί δὲ θ' ἀπεγίνοντο πάντα τὰ μέχρι τοῦδε δεδημοσιευμένα βιβλία καὶ συγγράμματα τὰ γεγραμμένα ἐν τῇ καθαρευούσῃ καὶ ἀναγκαῖα ἡμῖν ὥς διδακτικὰ καὶ ἐπιστημονικά; πρέπει καὶ ταῦτα νὰ μεταφραστοῦσιν εἰς τὴν διάλεκτον ἐκείνην; Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ τις καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν βιβλίων καὶ περὶ τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῶν κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς εὐχῶν; πρέπει καὶ ταῦτα νὰ μεταφραστοῦσιν εἰς τὴν

¹⁾ σελ. 237 τοῦ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ μεταφρασθέντος ἔργου «Λόγοι δέκα ἐπὶ παιδείας φυσικῆς θρησκείας κλ. Ἐνετίησι 1796».

διαλέκτον ἐκείνην; κατ' ἀνάγκην πρέπει διότι ἄλλως θὰ εἶνε ἀκατάληπτα, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε ἀρχαϊκωτέρα τῆς γλώσσης τῆς καθαρευούσης. Ἐκ πάντων τούτων εὐκόλως ἐννοεῖται πόσον ἄτοπα ἐπιζητοῦσιν οἱ δημοτικισταί, μάλιστα δὲ οἱ μαλλιαροί, καὶ πόσον ἀνατρεπτικὰ ὀλοκλήρου τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου καὶ ταῦτα ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀνάγκης. Διὰ τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ἐπιδιώκουσιν οὗτοι, ἦτοι τῆς καταργήσεως τῆς καθαρευούσης, ὑποσκαπτοῦνται τὰ θεμέλια τοῦ ἔθνικου καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν οἰκοδομήματος, κηρύσσεται σφοδρὸς πόλεμος πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ἀρα δὲ καὶ πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ οὕτω προπαρασκευάζεται ἡ καταστροφή τῆς ἐνότητος ἡμῶν τῆς διατηρουμένης διὰ τῆς καθαρευούσης πρὸ πάντων γλώσσης καὶ τῆς θρησκείας. Καὶ ἀληθὲς μὲν, ὅτι οὐδέποτε δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ὑπὸ λίαν εὐαριθμὸν μερίδος, ὅτι καὶ ἄλλοτε εἰς μάτην ἐπεδιώχθη, ἐπειδὴ ὅμως ὑπάρχουσι καὶ τινες ταλαντευόμενοι ἐν τῷ σφοδρῷ ἀγῶνι τῷ ὑπὸ τῶν δημοτικιστῶν καὶ μαλλιαρῶν διεξαγομένῳ καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐμβαθύνουσιν ὅλοι εἰς τὰ πράγματα, καλὸν καὶ ἐπ' ἀνάγκης εἶνε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ διαφωτισθῇ τὸ δημόσιον ὑπὸ τῶν ἐπαϊόντων καὶ εὐσχήμως πάντοτε καὶ μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης νὰ ὑποδεικνύηται εἰς τοὺς ἀπακλειστικούς τῆς δημοτικῆς ὑπερμάχους, καὶ εἰς τοὺς μαλλιαροὺς, τοὺς τραγελαφικὴν γλῶσσαν συνιστῶντας, ὅτι οὐ μόνον ἀδύνατα, ἀλλὰ καὶ ἐπιζήμια, εἰς τὸ Γένος εἶνε ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ζητοῦσιν οὗτοι καὶ ὅτι οἱ θιασῶται τῆς καθαρευούσης δὲν διάκεινται ἐχθρικῶς πρὸς τὴν δημοτικὴν, ἀλλ' ὁρμώμενοι ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ διγλωσσία ὑπῆρχε πάντοτε καὶ εἶνε ἀπαραίτητος, καλλιεργοῦσι κατ' ἀνάγκην τὴν καθαρεύουσαν χωρὶς οὐδαμῶς νὰ περιφρονῶσι τὴν δημοτικὴν, ὁμολογοῦσι δέ, ὅτι ἑκατέρα αὐτῶν ἐν ἰδιαιτέρῳ κύκλῳ περιστρεφόμενη, ἰδιαιτέραν ἔχει ἀποστολὴν καὶ ἰδιαίτερα καθήκοντα, ἀμφότεραι ὅμως πληροῦσιν ἀνάγκας ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ λαοῦ ἀπὸ χύλειτρίδων ὀλοκλήρου ὡς οἷόν τε καθαρὰν τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ καθόλου, ἀγνὰ τὰ ἥθη καὶ ἀμίαντον τὴν θρησκείαν διατηροῦντος. Ναί! οὐδεὶς σχεδὸν ὑπάρχει σήμερον μὴ ἀνομολογῶν, ὅτι καὶ ἡ μὲν καὶ ἡ δὲ ἔχει τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς· ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ἀπαραίτητος ἡ συνύπαρξις ἀμφοτέρων· διότι ὅ,τι ἐλλείπει εἰς τὴν μίαν, ἀναπληροῖ ἡ ἑτέρα καὶ τὰν ἀπάλιν. Ἡ μὲν δημοτικὴ λ. χ. ὡς μᾶλλον φυσικὴ, εἶνε γλῶσσα τῶν αἰσθημάτων, τοῦ πρακτικοῦ βίου, γλῶσσα κατάλληλος εἰς τὰ δημοτικά ἄσματα, τὰ παραμύθια, τὴν λυρικήν ποιήσιν, τὴν βοτκολικὴν καὶ τὴν κωμωδίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε πολυσχιδῆς, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύῃ ὡς κοινὸν τῶν ἀπανταχοῦ διεσπαρμένων ὁμογενῶν ὄργανον συνεννοήσεως, ἐκάστη δὲ τῶν διαλέκτων αὐτῆς φυσικῶς τῷ λόγῳ παρίσταται πολὺ ἀνεπαρκεστέρως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον· ἡ δὲ καθαρεύουσα ὡς μᾶλλον τεχνητή, ὡς ἐνιαία καὶ κανονική, ὑπὸ ἑποψίν μορφολογικὴν καὶ λεκτικὴν, πλουσία καὶ κατάλληλος

πρὸς ἑκφράσιν φιλοσοφικῶν θεωριῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐννοιῶν, ὡς καὶ λίαν ἐπιτηδεῖα εἰς τὴν ἐπικήν καὶ δραματικὴν ποιήσιν, εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν καὶ λοιπά.

Ἡ μὲν δημοτικὴ ἐξέρχεται μᾶλλον ἐκ τῶν σπλάγγων τῆς καρδίας καὶ λαλεῖται ὑπὸ πασῶν τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας ὡς κυρίως μητρική, ἡ δὲ καθαρεύουσα ἐκπορεύεται μᾶλλον ἐκ τοῦ βάθους τῆς ψυχῆς καὶ εἶνε ἐν χρήσει παρὰ τῇ τάξει τῶν εὐπαιδευτῶν καὶ λογίων, παρὰ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς καὶ πολιτικαῖς ἀρχαῖς, ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς συναλλαγαῖς.

Ἡ μὲν δημοτικὴ ἀποβλέπει μᾶλλον εἰς τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ ὕλικά τοῦ κόσμου πράγματα, ἡ δὲ καθαρεύουσα χρησιμεύει μᾶλλον εἰς τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν πρὸς παράστασιν ὑψηλῶν ἐπιστημονικῶν θεωριῶν καὶ ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη.

Ἡ μὲν δημοτικὴ, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ νεώτεραι εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι, εἶνε ἀναλυτικὴ, ἡ δὲ καθαρεύουσα συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν εἶνε μᾶλλον συνθετικὴ.

Ἡ μὲν δημοτικὴ φέρει παρεφθαρμένας καὶ περικκομμένας τὰς λέξεις, ἡ δὲ καθαρεύουσα ἀκεραίας πλὴν ὀλιγίστων τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, τὰς ὁποίας ἐξ ἀνάγκης παραλαβοῦσα, διατηρεῖ ἀπαράλλακτους.

Ἡ μὲν δημοτικὴ βαθμηδὸν βαίνει πρὸς τὴν καθαρεύουσαν, αὕτη δὲ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ προσεγγίζει πρὸς τὴν ἀρχαίαν. Ὅπως δὲ κατ' ἀνάγκην ἡ καθαρεύουσα δέχεται καὶ λέξεις καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας, οὕτω καὶ ἡ δημοτικὴ παραλαμβάνει καὶ προσοικειοῦται λέξεις καὶ φράσεις τινὰς ἐκ τῆς καθαρευούσης.

Ἡ μὲν δημοτικὴ οὐκ ὀλίγας φέρει ξένας λέξεις καὶ βαρβαρικάς, ἡ δὲ καθαρεύουσα ὀλιγίστας μόνον καὶ ταύτας μάλιστα προσπαθεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ γνησίων ἑλληνικῶν.

Ἡ μὲν δημοτικὴ εἶνε πτωχὴ εἰς τὴν ἑκφράσιν ἀφηρημένων ἐννοιῶν καὶ ἐστερημένη ἐπιστημονικῶν ὄρων, ἡ δὲ καθαρεύουσα πλουσία ὑπὸ τὴν ἑποψίν ταύτην, ἔχουσα μάλιστα καὶ τὴν εὐκολίαν τοῦ νὰ δημιουργῇ νέους ὄρους.

Τελευταῖον παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα διαφέρει τῆς δημοτικῆς κατὰ τοῦτο, ὅτι συναρμολογεῖται ἐκ στοιχείων αὐτῆς τε καὶ τῆς ἀρχαίας μετὰ τέχνης καὶ φιλοκαλίας οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἀπομακρύνηται τοῦ σημερινοῦ πνεύματος μηδὲ ν' ἀποβῇ δύσληπτος εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ. Οἱ κυριώτεροι δὲ τῶν κανόνων, καθ' οὓς αὕτη κατεσκευάσθη, εἶνε οἱ ἑξῆς:

α.) Ὡς κυρία βάσις αὐτῆς ἐτέθη ἀνέκαθεν τὸ γνήσιον καὶ καθαρὸν τῶν ἰδιωμάτων τῆς δημοτικῆς τὸ εὐκολώτερον ὑπὸ πάντων ἐννοούμενον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ὑπὸ τε μορφολογικὴν καὶ ὑπὸ φωνητικὴν ἑποψίν προσεγγίζει πολὺ πρὸς τὴν ἀρχαίαν, φυσικὸν ἦτο ὅπως ἐν τῇ διαπλάσει τῆς καθαρευούσης τεθῇ ὡς βάσις ἡ ἀρχαία γραμματικὴ καὶ τὸ συντακτικὸν τῆς ἀρχαίας.

β) Ὅσακις ἡ ἀνάγκη ἐπέβαλλεν, ἐδανείζετο ἡ γραπτὴ ἡμῶν γλῶσσα (ὥς καὶ νῦν ἐτι δύναται νὰ δανειζῇται) λέξεις καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας, τὰς ὁποίας καὶ προσήρμοζεν εἰς ἑαυτήν· τοῦτο δὲ ἦτο φυσικώτερον, ἢ ἂν ἐδανείζετο ξένας λέξεις, ὅπως συνέβη ἐν τῇ μορφώσει τῶν ἄλλων νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

γ) Οὐ μόνον δὲν ἐδανείσθη σχεδὸν ξένας λέξεις, ἀλλὰ καὶ ἀποφεύγει ὅσον τὸ δυνατόν τὴν πρῶτην τοιούτων, μόνον ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ ἐπιτρέπουσα τὴν χρῆσιν τοιούτων.

δ) Ὁδεύει κατὰ τὸ ἐνὸν τὰς ὀθνείας καὶ βαρβαρικὰς λέξεις τὰς εἰς τὴν νέαν ἑλληνιστὴν καθόλου πρὸ αἰῶνων καρεῖσφρησάσας, ἀποφεύγει ὅσον δύναται πάντα ξενισμὸν καὶ οὕτως ὁλονὲν καθαίρεται, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς **καθαρεύουσα**. Ἐνταῦθα ὁμῶς σημειωτέον, ὅτι ἀδύνατον ν' ἀποφεύγωμεν ὁλοτελῶς τοὺς ξενισμούς, ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἡναγκασμένοι νὰ ἐκμανθάνωμεν ξένας γλώσσας καὶ νὰ ἐρχώμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' ἄλλων ἐθνῶν.

ε) Συμψώνως πρὸς τὴν ἀρχαίαν γραμματικὴν ἐκανορθοῖ κατὰ τὸ ἐνὸν πᾶσαν φθορὰν ἀναφερομένην εἰς τοὺς τύπους τῶν λέξεων, εἰς τὰς φράσεις ἢ καὶ τὴν σύνταξιν τῆς δημοτικῆς, ὅσακις ἐξ αὐτῆς ἀφύεται ὕλην.

στ) Ὅταν τὰ ἐλλείποντα δὲν εὐρίσκηται μὴδ' ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχαίᾳ, συνιδρὼν πρὸς τοὺς κανόνας αὐτῆς κατασκευάζει νέας λέξεις καὶ νέους ὅρους.

ζ) Εἰς τὴν συνανάμειξιν τῶν διαφόρων στοιχείων προβαίνει οὐχὶ εἰκῇ καὶ τυχαίως, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ἐκλεκτικότητος, ὥστε μὴτε εἰς τὸ ἐνιαῖον καὶ ὁμαλὸν τῆς γλώσσης νὰ προσκρούῃ, μὴτε εἰς τὴν ἀπαραίτητον γλωσσικὴν καλαισθησίαν.

η) Ὅσον καὶ ἂν προσεγγίξῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν, δὲν ἀφίσταται καὶ τῆς δημοτικῆς τοσοῦτον, ὥστε ἀκατάληπτος ἢ δύσληπτος εἰς τοὺς ἄλλους ν' ἀποβῇ.

Ἰνα δὲ καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἀποδειχθῇ, ὅτι τινὲς τῶν παρ' ἡμῖν διαλέκτων τὰ μάλιστα διαφέρουσιν ἢ μία τῆς ἄλλης ὥς πρὸς τὸ λεξιλόγιον καὶ τὴν σημασίαν τῶν λέξεων, ὥς πρὸς τὴν μορφολογίαν καὶ τὴν φωνητικὴν, ἀρκεῖ νὰ παρατεθῶσιν ἐνταῦθα τὰ ὀλίγα ταῦτα διαλεκτικὰ δοκίμια:

1. ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΡΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΘΗΡΑΪΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

- Ὅπ' ἀγαπᾷ τὴν ἀνεπ' ἰ) καὶ τὴ δροσπεζούλα,
πολλὰ καλὰ στεφεύγεται ἢ ἔρημν του γούλα.
— Τὰ μάθια σου τὰ ὁμορφα ὄντες στραφού καὶ ὁδοῖ,
τὸ νοῦ ε' ἀνθρώπου παῖρνουνε καὶ τὴν καρδιάνεσπούσι ἡ).
— Ἡ εὐχὴ τοῦ πεθεροῦ σου ἔς τὰ κανταῖνια τοῦ σπιθοῦ σου
κ' ἡ εὐχὴ τῆς πεθερᾶς σου μέσ' ἔς τὰ ἀνεκοζάτοφλά σου ἡ).

ἰ) τ. ἔ. ἀνάταυσιν. Ἰδ. σελ. 17 τῆς Θηραϊκ. γλώσσ. ὕλης ὑπὸ Πεταλά.

ἡ) Ἰδε σελ. 18 τῆς αὐτῆς ὕλης.

ἡ) Ἰδε σελ. 74 αὐτόθι.

2. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΕΝ Τῇ ΛΕΙΒΗΣΙΑΝῇ ΔΙΑΛΕΚΤῳ ἰ)

Παραμύθθιν τοῦ Νήλιου κῆ τοῦ Βουρεϊᾶ.

Μιὰν βουλὰν ὁ βουρεϊᾶς ποῦ φυσᾷ δυνατός καὶ κουτουρτισμένους κῆ χινιστός, ποῦ μαργώννει τοὺν κόσμουν, ἔκαμην κουτουράδαν κ' εἶπην εἰς τοὺν νήλιουν. Ἦσ' ἐν εἰσῇ δυνατός χάν κ' ἡμέναν. Χάν φυσοῦ ἡδῶ ταράσσου τοὺν κόσμουν κῆ συντρον- μάσσητη· ἀμ' ἡσὺ εἰση μαλάκου κ' ἐν ἀμπουρᾷ νὰ ταράξῃς τοὺν κόσμουν. Ὑ νήλιους ποῦνην λαμπροφοντηρός κῆ γλυκὺς, ἡγάλασιν εἰς τ' ἀρσηζλόκη τοῦ βουρεϊᾶ, κ' εἶπην του· Ἰλα νὰ διαμαμάσουμισιν τὴν δύναμίν μας εἰς τουρνᾶν τοὺν γιολετζῆν, ποῦ πηρνᾷ κῆ πάει, ἂν ἡμπουρέσῃς κῆ πάρῃς του τὴν κκεπαενέκαν του. Ἐτυχη κ' ἡμέραννην ἕνας ἀνθρώπος ἡκείνην τὴν ἱστιγνὴν ὑποῦ μπροστά του κτλ.

Ἐν τέλει δέ: Τοῦ νόημα τοῦ παραμυθιοῦ εἴην, ὅτι πῶς ὁ ἀνθρώπος μετὰ τὴν ἀπομυθνήν κῆ μετὰ τὴν ἱγλυκερὰν τὴν ἱγλώσσαν ἀμπουρᾷ κῆ κάμνει ἡκείνου ποῦ ἐν ἀμπουρᾷ νὰ κάμῃ μετὰ τὴν φόρσαν κῆ μετὰ τοῦ ζόριν.

3. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΝΑΣΟΥ ἡ)

Ἡ πεντάμορφη Σαφὸς δὲν μπόρ' σεν νὰ ποίε' τὴν γνώμη ε' ἀποράσσει νὰ φύγῃ κ' ἐτοῦτ' ντάμα τ'. Ὡς εὐτὺς σηκώθην πῆρεν ἕνα συρίχτρα, κ' ἕνα χτέν', ἕνα σαπὼν καὶ ἕνα μισότρο κοθών· νερό μαγεμένο· ὁμπρὸ κατέβαδεν τὸ σκυλί, ὅστερα τὸ βασιλόπουλο καὶ τὸ αὐτὸ ἔτοῦτ' πιάστην ὡς ἕνα ὄργαν, (=σχοινί) καὶ κατέβην. Ἀμα πατίσαν στή γῇ, εὐτὺς φύσεν τὴν συρίχτρα δύο φορές καὶ ἤρθεν ἕνα ὁμορφο ἄστρο ἄλογο ποῦ τὸ γάλεψεν τὸ βασιλόπουλο καὶ ἕνα ἄλικο ἄλογο τὸ γάλεψεν ἐτοῦτ' πῆρεν καὶ τὸ σκυλί ὀπίσω τῆς καὶ τὸ βασιλόπουλο, πῆρεν τὸ χτένι, τὸ σαπὼν καὶ τὸ μισότρο τὸ κοθών καὶ κτύπ'σαν τὰλογα καὶ ἔς εὐτὺς χάβην.

4. ΕΠΔΥΛΛΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΔΙΑΛΕΚΤῳ ΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

- Ὁ ὁσκὸς κῆ ἄσιλᾶς ἐστοιχηματίσαι
Ποιδὸς νὰ ἢ τῇ ὀήσια τῇ χρουσσαπλίσαι.
— Πέ μ' ἀφέντη ἄσιλᾶ τίνα ἄλλεις στοίχημα.
Ἀλλω τῇ κορῶνά μου καὶ τὸ ἄσιλᾶ μου
— Ἀμ' ἐσοῦ μουρὲ ὁσκέ τίά βάλλεις στοίχημα;
— Ἀλλω χύλα προῦατα μέ τ' ἀργυροκούσνα
Καὶ ρουσόμερτον ἀρνὶ με μεταξαιτὸ μωλλί
Ποῦ κᾶν ὁ ἄσιλᾶς βρακί,
Κάνει κ' ἡ ἄσιλᾶ ολόχρονο σιντύλιμα
Κ' ὄντα τὰ κατέβαινε ὁ ὁσκὸς τὰ προῦατα
Ὁ ὀήας τὰ θαμάχτηκε κ' ἡ ὀήσια τὰ ῥέχτηκε
— Θεὲ καὶ νᾶμου βόσκισα καὶ νᾶμου τρυκόμισα

ἰ) Ἐλήφθη ἀπαράλλακτον καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς ὀρθογραφίας ἐκ τῶν τοῦ Μ. Ι. Μουσαίου Βατταρισμῶν. ἐν Ἀθήναις 1885 σελ. 18.

ἡ) Ἰδε Ι. Σαραντιδίου «Ἡ Σινασός» ἐν Ἀθήναις 1899 σελ. 205.

Νά 'τρωα χλωρό τυρί, μιζήτραν ἀπὸ τὸ τουπί
Καὶ νά ἄστω τὸ ραβδί νά 'πολάλου τὸ μανδρί.
Νά 'πινα 'μερόαλο καὶ νά 'θώρου τὸ βοσκό
Τὸ ταχὺ καὶ τὸ πωρό.

5. ΔΣΜΑ ΕΝ ΤΗ ΕΛΛ. ΔΙΑΛΕΚΤῶ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΟΤΡΑΝΤΟΥ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ

Igliomu i pu pai? Mino na di
posson en oria tuti pu acaro
Igliomu, pu to cosmon i pradi
oria secunda tui tino?
Igliomu pu to cosmo ei pratimona
oria secunda tui en ei domana.

Ἰγγλιο μου ἰπου 'πάει(ς); μείνε νά 'δῇ(ς)
πόσον ἐν(ι) ὠρήα τούτη 'που ἀκαπῶ.
'Ιγγλιο μου, 'που τὸ κόσμον (ἐχ)εῖ(ς) περ'πατεῖ
ὠρήα secunda τού(τ)η εἶδε(ς) τινά;
'Ιγγλιο μου, 'παῖ τὸ κόσμον (ἐχ)εῖ(ς) περ'πατημένο
ὠρήα secunda τού(τ)η (δ)ὲν (ἐχ)εῖ(ς) 'δομένο.

6. ΔΣΜΑ ΕΡΩΤΟΜΑΝΟΥΣ ΕΝ ΤΗ ΧΙΑΚῇ ΔΙΑΛΕΚΤῶ¹⁾

Ἐναν κορμάτιν ποασὶν
βαμμένον μέσα σ' τὸ κρασὶν
καὶ κόκκινον καὶ βένετον
λοῆς λοῖων ἐγένετον
'Επῆμιννα 'πού 'κεῖ 'πού 'κεῖ
ἀκ'λούθον της 'ζάν τὸ μαρτίν
κὶ ἐκλαμα 'ζάν τὸ καττίν.
'Ελάλουν της γιὰ τὸν Χριστὸν
κ' ἐλάλεν μου ἴντα σοῦ χρωστῶ;

Ἡ χωρισία τῆς κεφαλῆς
χάραμα 'ν' τῆς ἀνατολῆς,
ἡ μούττη της ἐν' τορνεντῇ
γραμμένη μέσα 'ς τὸ χαρτίν,
ὁ καφουρένος της λαιμὸς
ἀθθρώπου ἐν' ξηψυχισμός.
'Εξέηκα μέσ' 'ς τὸ στενὸν
κὶ ἀπτήσιν 'ζάν τὸν πετεινόν,
ἡ πέριττα 'κουννίζετον
κ' ἐγγὼ 'λεα φτερίζετον.

7. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ²⁾

« Γιατί τὰ τάλαρα τὰ λένε τάλαρα »

1.

Ὅντις ἐπλάσε ὁ Θεὸς τὴν οἰκουμένη,
Τὸ Δηξούρι καὶ τόσους ἄλλους τόπους,
Εἶπε 'ς τὸ νοῦ του « Ἄ, τάρα δέ μου μένει
« Πάρι νά πλάσω, 'γέ μου, καὶ τὸ 'άνθρώπου. »
Κ' ἐκεῖ πού ἐκράτει τὸν Ἀδάμ 'στερνόνα.
Τοῦτε « Σὺ νᾶσαι, Ἀδάμ, τὸ ζὸ τοῦ ζῶνα,

2.

« Ἦγουν, νᾶσαι καλύτερος ἀπ' ὅλα
« Νάχης τὸ γάϊδαρο ἀπουκάτουθ' σου.
« Νά θρέφῃσαι μπαρμποῦνι καὶ τριόλα.
« Νά ναι οἱ λαγγάδες ὅλες ἐδικές σου.
« Οἱ σκύλοι ταπεινοὶ νά σὲ ὑπακοῦνε
« Καὶ γιὰ 'σένανι οἱ κότες νά γεννοῦνε
«

26.

« Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει χρεια γιὰ πιράδες
« Κ' ἦσθενε 'ς ἓνα σφάλμα μεγαλώτατο.
« Μόνε ἂ θέλῃς νά ἐβγῇς ὀχ τοῦ μελιάδες,
« Εἶνε τὸ μέσος, Εἶα μου, εὐκολώτατο.
« Νά τὸ κλειδί, τρέχα ἔπαρε ὅλα 'κεῖνα
« Ποῦ σοῦ χρειάζονται, νά πάγῃ ἡ γκρίνα »

8. ΕΚ ΤΗΣ ΤΣΑΚΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ΔΣΜΑ ΕΝ ΕΞΟΧΙΚῇ ΣΥΜΠΟΣΙῶ³⁾

Τσιονῶνται τσαὶ κείνται 'ζάν θεοὶ τὸ τσ(ε)οῦ' ἀποκατοῦσε,
Τσαὶ οἱ γουναῖται ψάουνται τραγούδια 'ζάν τοῦ Μοῦσαι.
'Επειτα σὲ ἐνέγκαί τσαὶ βότσ(ε)ιου τσαὶ ἀχράαι,
Σκοῦκα λεκά πάσιον ριατθὰ 'ζάν τοῦ καλλαι ἀσχάαι.
'Ὁ Ἄια ὡς νεότερε ἀχράαι ἔκει λέρου,
Τσαὶ νά τσερόνη ἐν ταῦτῳ τὸ νοῦ σοι ἔκει ἔχου.
'Αφοῦ δὰ ἐπαῖκαί ἔως οὐ ἀψιφούσε,
'Εκάναι τοῦ τσέλαι σου, διότσι ἐκαγκουόσε.
Πάσιου φοραὶ εἶν' ἐγκουντε τσαὶ βάννοι εἶνι θύντε.
'Ὅπα οἱ πατριώτοί μοι τραπέζι εἶνι ποῖντε.

Μετάφρασις.

Κάθηνται καὶ πίνουν σὺς θεοὶ ὑποκάτω τῆς δρυὸς
καὶ αἱ γυναῖκες τραγοῦδοι τραγούδια ὡς αἱ Μοῦσαι.
'Επειτα φέρουσι καὶ σταφυλὰς καὶ ἀχράδας
Σκοῦκα λευκά πολὺ ὄρημα, ὡς αἱ νιοπαὶ ἰσάδες.
'Ὁ Ἡλίας ὡς νεώτερος ἀχράδας ἐκαθάριζε
καὶ νά κερνᾷ ἐν ταῦτῳ τὸν νοῦν του εἰς τοῦτο εἶχεν.
'Αφ' οὗ δὰ διεσκέδασαν, ἔως οὔ ἐπῆλθε τὸ σκότος,
ὠπείστρεψαν εἰς τὴν οἰκίαν των, διότι ἐνίκτωσε.
Πολλὰς φορὰς ὑπάγασσι καὶ σφάζουσιν ἀρνία.
Οἱ πατριῶταί μου ἐκεῖ συμπόσιον κάμνουσιν.

¹⁾ Ἴδε Ἀθαν. Σακελλαρίου «Τὰ Κυπριακά» τόμ. Β' σελ. 149 ἐν Ἀθήναις 1891.

²⁾ Ἴδε στιχουργήματα διαφόρα Ἀνδ. Λασκαράτου, σελ. 130—131 ἐν Κεφαλ. ληνίᾳ 1872.

³⁾ Ἴδε Γραμματικὴν τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Ιερῆος καὶ Οἰκονόμου ἐν Ἀθήναις 1870 σελ. 53 καὶ 55.

9. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΕΝ ΤΗ ΔΙΑΛΕΚΤΩ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ ¹⁾*Τὸ λεοντάρην κηρύθωπον (ἦτοι ὁ λέων καὶ ὁ ἄνθρωπος).*

Ἐνὸς πάρος ἐξέβην ἐς τὸ κυνήγιον. Ἀπὸ σ' ὅρος ἐπέντεσεν ἕναν λεοντάρ'. Ἄμὸν ντ' εἶδεν ἄτον τὸ λεοντάρ', λέ| ἄτος ἄτον. «Ἀβοῦτος ἐμᾶς ὁμεᾶς» ²⁾ καὶ ἄσ' ἐμ-
τερον τῇ φυλῇ ἐν', καὶ ντὸ μικρὸς ἐν' | «Ἀλλομίαν ἐκούζεν κηρύθωτον». «Ἐσὺ γιὰτ'
εἶσαι ἀτόσον μικρός;» Εἶπεν ἄτον κηρύθωπον. «Ἐγὼ ε' σ' ἀρθωπῶν τὰ χέρια ³⁾ ἐπρά-
νονα καὶ τὰ μωρά τὸν εἰς ἀπ' ἀδά. ἐντοῖνε ⁴⁾ με, ἄλλος ἐσ' κωνε με ἄσ' ὡτί'ν, γιὰτ'
ἐκεῖνο ἐπελέστα μικρός». Εἶπεν καὶ τὸ λεοντάρ'. «Μῶρε, ἀτοῖν' ντὸ συλλεσε ἀρθωπ' εἰν'
κ' ἐγὼ κ' ἐργονῶ ⁵⁾ ἀτ'ς. ἰὰ κηρύθωτ' ἐντρανόμ' ἀτ'ς». Ἐσ' κῶθαν πᾶγ'νε ὁ πάρος ἀπ'
ἐμπερ' καὶ τὸ λεοντάρ' ἀπ' ὀπίσ' κτλ.

Μετάφρασις.

Εἰς αἴλουρος ἐξῆλθεν εἰς τὸ κυνήγιον. Ἐντὸς δὲ τοῦ δάσους ἀπήντησεν αὐτὸν λέων.
Εὐθὺς ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ λέων, εἶπε καθ' ἑαυτὸν. «Οὗτος ὁμοιάζει ἡμᾶς καὶ ἐκ τῆς ἡμετέ-
ρας φυλῆς κατάγεται, πλὴν πόσον μικρός εἶνε!» «Ἐπειτα προσαιλέσας αὐτὸν ἠρώτησε»
«Διὰ τί εἶσαι σὺ τόσον μικρός;» Τότε καὶ ὁ αἴλουρος ἀπήντησε πρὸς αὐτόν. «Ἐγὼ εἰς
τῶν ἀνθρώπων τὰς χεῖρας ἐμεγάλωσα καὶ τὰ μικρὰ αὐτῶν τὸ μὲν ἐν μέ' ἐπύπτει, τὸ δὲ
ἄλλο μ' ἐσῆκωνεν ἐκ τοῦ ὡτίου καὶ διὰ τοῦτο ἐμμεγαλύνθη. Καὶ ὁ λέων εἶπε. «Καὶ
τί εἶδους ἄνθρωποι εἶνε οὗτοι, ὥστε ἐγὼ νὰ μὴ γνωρίζω αὐτούς;» Ἐμπρὸς ὡς ἴδωμεν
αὐτούς. Ἐγερθέντες λοιπὸν ἐπορεύοντο ὁ μὲν αἴλουρος προηγούμενος, ὁ δὲ λέων
ἀκολουθῶν κτλ.

10. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ ¹⁾*Τζινοῦρ πρακανᾶς (ἦτοι ἄετος καὶ κύνθαρος).*

Μοτὸν ταρὸ ὁ τζινοῦρ γκαπιέσεν ἄν ἀγός. Ἐφυγε τζ' ἀγός, πήγε, ἐήλθεν σοῦ
πρακανᾶ τὸ φωλέ. Ἦρτ' ὁ τζινοῦρ νὰ πάρῃ τὸν ἀγός. Σωρεῦταν τὰ πρακανᾶδε τζὸ
ἔδωκαν τα' ἐσὸ ἐφέρε. Χολιέσθη τζ' ὁ τζινοῦρ, τᾶδρησε τὸν ἀγός, πῆγε ἐφαγε τὸ. Χολιέ-
σθη τὰ πρακανᾶδε. Πῆγε τζινοῦρ, γέννησε ἐς σόφωλε τὸν δὴ ὠδᾶ. Πῆγαν τὰ πρακα-
νᾶδε τζῖλῃσαν τὰ βᾶ, κᾶνισᾶν τα. Ὁφτὰ χρόνους πουλίτζι (=πουλάτζι), τζὸ πόρκε νὰ
βγάλῃ. Ἀστ' ὀφτὰ χρόνους ὀστέρον πῆγε ὁ τζινοῦρ, εἶδε τὸν προφήτ' Ἡλία ἐσὸ σύν-
νεφα πέσω. Ρώτισεν τα, ἄφκωσε τὸν κόφα του ὁ προφήτης Ἡλίας. Ἐδῶ γέννα
ἐσὸ κόφα μου τζαί γῶ νὰ γραικήσω τοὺς τζὸ πόρκες νὰ βγάλῃς παλάτζι κτλ.

Μετάφρασις.

Κατεδίωξε ποτε εἰς ἄετος ἕνα λαγόν. Καὶ ὁ λαγὼς ἐφυγεν, ἐλθὼν δὲ ἐζήτησεν
αὐλὸν εἰς τοῦ κύνθαρου τὴν φωλεάν. Ἦλθεν ὁ ἄετος, διὰ νὰ συλλάβῃ τὸν λαγόν.

¹⁾ Ἴδε Ἑλλ. Φιλολογ. Συλλ. περιοδικόν, τόμ. ΙΔ' σελ. 291 ἐν Κων/πόλει 1884.²⁾ Τὸ *εα* ἐν τῇ ὁμεᾶς δέον νὰ προφέρηται ὡς τὸ γερμ. *a*. Οὕτω καὶ ἐν τῇ: *hāj* ταῦς.³⁾ Τὸ *χ* προφερόμενον ὡς τὸ γαλλ. *ch*, ἢ τὸ γερμ. *sch*.⁴⁾ Τὸ *ε* προφερόμενον ὡς τὸ γαλλ. *e*.⁵⁾ Ἴδε *Neu-Griechisches aus Kleinasien* mitgeteilt von Paul de Lagarde (ἐν σελ. 7)
Göttingen 1886.

συναθροισθέντες ἡμῶς οἱ κύνθαροι δὲν παρέδωκαν αὐτόν. Ὁργίσθη τότε ὁ ἄετος καὶ
διὰ τῆς βίας ἀποσπάσας τὸν λαγόν παρεμέρισε καὶ ἔφαγεν αὐτόν. Ὁργίσθησαν καὶ οἱ
κύνθαροι. Ἐπειτα ἀπελθὼν ὁ ἄετος εἰς τὴν φωλεάν του ἐγέννησε δύο φᾶ. Προσελθόντες
δὲ οἱ κύνθαροι ἐπετίλησαν τὰ φᾶ καὶ ἔθρανσαν αὐτά. Ἐπὶ ἐπὶ ἔτη ὁ ἄετος δὲν
ἠδύνατο ν' ἀποκτήσῃ νεοσσόν. Μετὰ ἐπτά δ' ἔτη πορευθεὶς εἶδε τὸν προφήτην Ἡλίαν
ἐντὸς τῶν συννέφων. Τὸν ἠρώτησε καὶ ἠρώτησε τὸν κόλπον του ὁ προφήτης Ἡλίας.
«Ἐδῶ γέννα ἐντὸς τοῦ κόλπου μου καὶ ἐγὼ θὰ ἐννοήσω διὰ τί δὲν ἠδύνασο ν' ἀποκτή-
σῃς νεοσσόν».

Συγκεφαλαιοῦντες ἤδη τὰ προειρημένα, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ νέα
ἑλληνικὴ καθόλου εἶνε ἑτέρα φάσις τῆς ἀρχαίας καὶ οὐχὶ θυγάτηρ ἐκείνης, ὡς
τινες ὑπέλαβον, ὅτι ὅπως ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπῆρχεν ἡ διγλωσσία καὶ ὅπως
σήμερον πανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ὑπάρχει, οὕτω καὶ παρ' ἡμῶν
ἀναγκαῖα καὶ ἀναπόφευκτος εἶνε αὕτη καὶ τοσαῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ
ἡμετέρα δημοτικὴ, ὡς ἔχει, πολυσχιδῆς καὶ πολύμορφος οὖσα, οὐδέποτε δύνα-
ται ἐν συνόλῳ ἢ καὶ ἐν μέρει λαμβανομένη νὰ θεραπεύῃ πάσας τὰς ἀνάγκας
τὰς ὑπὸ τῆς καθαρευούσης κάλλιστα πληρουμένας. Τοῦτο καταφαίνεται καὶ
ἐκ τῶν παρατεθειμένων ὀλιγίστων διαλεκτικῶν δοκιμίων διότι ἐν αὐτοῖς
τοιαύτη καὶ τοσαύτη ἐπικρατεῖ ποικιλία ὡς πρὸς τοὺς τύπους τῶν τὴν αὐτὴν
ἐκφραζουσῶν ἐννοιᾶν λέξεων, τοιαύτη καὶ τοσαύτη διαφορὰ ὡς πρὸς τὴν
σημασίαν πολλῶν λέξεων καὶ ὡς πρὸς τὴν φωνητικὴν, ὥστε μεγάλη τῷ ὄντι
σύγχυσις γλωσσῶν καὶ ἀληθῆς Βαβυλωνία θὰ ἐπεκράτει, ἂν ἐτολμῶμεν νὰ
μεταχειρίζομεθα τὰς διαλέκτους ταύτας καὶ τόσα ἄλλα γλωσσικὰ ἰδιώματα
τῆς δημοτικῆς ὡς Κοινὴν γλῶσσαν ἐν ἀπάσῃ τῇ πνευματικῇ παρ' ἡμῶν
κινήσει καὶ δράσει, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ καὶ τοῖς
σχολείοις, ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ, ἐν τῷ ἐμπορίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς.

Περαιτέρω παρατηροῦμεν, ὅτι, ἐπειδὴ ἀνάγκη φυσικὴ ἐπιβάλλει τὴν
διγλωσσίαν, ὡς πάντοτε ὑπῆρχεν αὕτη, οὕτω καὶ νῦν δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν
ἀποφύγωμεν ἐκ παραλλήλου διὸ θὰ ὑφίσταται ἢ τε καθαρεύουσα καὶ ἡ
δημοτικὴ, καταλλήλως ἀναπτυσσόμεναι καὶ διαπλασσόμεναι ἐκάστη ἐν τῷ
κύκλῳ αὐτῆς καὶ καλλιεργούμεναι δεόντως ἢ μὲν ὑπὸ τῶν λογίων καθόλου καὶ
τῆς ἀριστοκρατικῆς τοῦ Γένους μερίδος, ἢ δὲ ὑπὸ τῶν κοινῶν λαοῦ καὶ τῶν
λυρικῶν πρὸ πάντων ποιητῶν χωρὶς ὁμοῦ καὶ ν' ἀφίσταται σπουδαίως ἢ
πρώτῃ ἀπὸ τῆς δευτέρας, διότι ἄλλως κινδυνεύει νὰ καταστῇ ἀκατάληπτος
τοῖς πολλοῖς. Περιττὸς λοιπὸν καὶ μάταιος ὁ ἀγὼν ὁ διεξαγόμενος μεταξὺ
τῶν μεταχειριζομένων τὴν καθαρεύουσαν καὶ τῶν ὀλιγίστων τῆς δημοτικῆς
θερμοτάτων θιασωτῶν ὡς καὶ τῶν μαλλιαρῶν.

Τελευταῖον λέγομεν, ὅτι ἡ θεία πρόνοια, ἥτις ἀληθῶς ἐξαιρετικὴν ἔδωκε
θέσιν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μεταξὺ τοσαύτων ἄλλων τῆς ὑψηλίου, ἥτις δι' αὐτῆς
ἐξεχριστιάνισε καὶ ἐξηνθρώπησε τοὺς νῦν ἐπὶ δυνάμει καὶ πολιτισμῷ ἐναβου-

νομένους Ισχυρούς τῆς Ἑσπερίας λιμούς, ἥτις συνετέλεσεν ὅπως ἀπὸ χυλιετηρίδων ὅσον τὸ δυνατόν ἀμείαντος καὶ ἀσφαλεία διασφύζεται ἡ μεγαλουργία καὶ εὐγενής τῶν ἡμετέρων προγόνων γλῶσσα, τὸ ἀριστοῦργημα τοῦτο τῆς τέχνης τοῦ λόγου, αὕτη καὶ μόνη ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐξαφανίσῃ, μεταβάλλῃ ἢ καὶ κολοβώσῃ αὐτήν, ἐὰν θέλῃ, εἰς ἡμᾶς ὅμως οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ αἰσχος ἤθελε προσαφθῇ δικαίως, ἂν ἠθέλομεν τολμήσει νὰ βεβηλώσωμεν πῶς ἢ καὶ μεταλλάξωμεν αὐτήν, νὰ καταβιβάσωμεν αὐτήν ἀπὸ τοῦ οὐρανίου ὕψους καὶ κάλλους, ἐν ᾧ εὐρίσκεται, καὶ νὰ καταστήσωμεν χαμερπὴ καὶ χαμαίφηλον. Οὐδὲν δ' ἄλλο ἔχομεν εἰμὶ εὐσχήμως ν' ἀποτείνωμεν πρὸς τοὺς ἀδίκως τὴν καθαρεύουσαν καταδιώκοντας τοὺς λόγους ἐκείνους τοῦ Γαμαλιήλ :

«Ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλή αὕτη, ἡ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθῇσεται εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστίν, οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτό, μήποτε καὶ θεομάχοι εὐρεθῇτε.» (Πράξ. Ε, 35, 38, 39).

Δ. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

(Α. Περιοκίδου).

Εἰς ὁραίαν ἀλλ' ἀτεχνον ποιήτριαν.

Ἡ Μοῦσα, ὡς προσεκτική, σὲ ἀποφεύγει—ξυφύρει
Πῶς 'ς τὰ οὐράνια χεῖλη σου τὴν ἡττάν της θά εὕρη.

Εἰς ποιητήν.

Τὸ θέρος ποῦ καθένος ἀπ' τῆ ζέστη θαρρεῖς λιώνει,
εἶσαι ἱκανὸς νὰ φέρῃς μὲ τοὺς στίχους σου τὸ χιόνι.

Εἰς στρατιωτικὸν ἰατρόν.

Καλὰ σκέπτεσαι, γιατρὲ μου, καὶ δὲν βάζεις τὸ σπαθί σου,
ἀραιτοὺς σκοτιώνεις πάντα μόνο μὲ τὴν γιατρικὴν σου.

κώδωνα Σ, οὕτινος ὅμως τὸ σφαιρικὸν πλῆκτρον πλήττει οὐχὶ κωδώνιον, ὡς εἰς τὸν κοινὸν ἠλεκτρικὸν κώδωνα, ἀλλὰ τὸν ὕαλινον σωλῆνα Ρ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα τῆς τοπικῆς ταύτης στήλης δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρικοῦ κώδωνος ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀντιστάσεως, ἣν παρέχονσι τὰ ρινήματα εἰς τὴν δίοδον αὐτοῦ. Τοῦναντίον ὅμως τὸ ρεῦμα τοῦτο καθίσταται ἱκανὸν νὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ τοῦ κώδωνος, ὅταν τὰ ρινήματα εὐρεθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠλεκτρικῶν κυμάνσεων, ἃς ἐκπέμπει ὁ ἕτερος σταθμὸς καὶ τὰς ὁποίας συλλέγουσιν αἱ μεταλλικαὶ ἐπιφάνειαι Μ καὶ Ν, αἵτινες, κείμεναι ἐκατέρωθεν τοῦ σωλῆνος Ρ, συνάπτονται μεταλλικῶς μετὰ τῶν ἀργυρῶν κυλίνδρων Ε Ε. Τὸ πλῆκτρον τοῦ κώδωνος κρούει τὸν σωλῆνα, οὕτως ὥστε ἡ μεταξὺ τῶν μεταλλικῶν ρινημάτων συνοχὴ καταστρέφεται, ὅταν ταῦτα δὲν εὐρίσκονται πλέον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠλεκτρικῶν κυμάνσεων. Οὕτως εἶνε ἐφικτὸν διὰ τοῦ χειριστηρίου Γ (σχῆμα 10) νὰ ἐκπέμπωμεν ἠλεκτρικὰς κυμάνσεις, ὅτε μὲν ἐλάσσονος διαρκείας, ὅτε δὲ μείζονος, δι' ὧν τὸ πλῆκτρον ἐπιφέρει χρούσεις ἢ μικρᾶς διαρκείας ἢ μείζονος, αἵτινες παριστῶσι τὰ σημεῖα καὶ τὰς γραμμὰς τοῦ συνήθους μετὰ σύρματος τηλεγράφου. Εὐνόητον ὅμως, ὅτι εἰς τὸν κώδωνα δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ταινίαν χάρτου καὶ συσκευὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν τοῦ συνήθους τηλεγράφου καὶ οὕτως ἀντὶ τῶν χρούσεων νὰ ἔχωμεν καὶ γραφὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν ἐν τῷ μετὰ σύρματος τηλεγράφῳ.

Διὰ τῆς ἐφευρέσεώς του ταύτης ὁ Μαρconi ἐπέτυχε τὴν κατὰ θάλασσαν μεταξὺ πλοίων ἢ ἀκτῶν τηλεγραφικὴν ἀνταπόκρισιν καὶ εἰς ἀπόστασιν χιλιάδων ὁλῶν χιλιομέτρων. Διὰ τὴν ἀνταπόκρισιν ταύτην ἀναστήλονται ἐν ἑκατέρῳ σταθμῷ σιδηροὶ κοντοί, 54 μέτρων ὕψους, συγκοινωνοῦντες μετὰ τῆς ἑτέρας τῶν ἐπιφανειῶν Μ ἢ Ν τοῦ δέκτου, καὶ ἕτεροι μετὰ τῶν σφαιρῶν Α ἢ Β τοῦ πομποῦ, ἐκ τῆς κορυφῆς δὲ τῶν κοντῶν τούτων ἐκπορεύονται αἱ ἠλεκτρικαὶ κυμάνσεις καθ' ὅλας μὲν τὰς διευθύνσεις, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν ἐπιπέδῳ καθέτω τῷ ἄξονι τοῦ κοντοῦ κατὰ τὸ ἀνώτατον αὐτοῦ ἄκρον.

Τελευταίως ἀξιωματικὸς τις τοῦ ἰσπανικοῦ ναυτικοῦ κατώρθωσε νὰ θέτῃ εἰς κίνησιν ἡ ἀκίνησιαν ἀτμομηχανὴν διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν κυμάνσεων, ἃς διεγείρει ἡ συσκευὴ τοῦ Μαρconi, οὕτω δὲ ἐξ ἀποστάσεως ἠδυνήθη νὰ διευθύνῃ ἀτμομηχανήν, χωρὶς παρ' αὐτῇ νὰ εὐρίσκηται μηχανικός. Τοῦτο ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὸ ναυτικὸν καὶ τοὺς θαλασσίους πολέμους διότι ὁ ἀξιωματικὸς οὗτος ἐκ λόφου τινὸς κατώρθωσε νὰ κινῇ καὶ διευθύνῃ ἐν τῇ θαλάσῃ πλοῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὔτε πλοίαρχος, οὔτε πηδαλιῶχος, οὔτε μηχανικός, οὔτε ναῦτης, οὔτε οὐδεμία ἀνθρωπίνη ὑπαρξὶς εὐρίσκετο. Τὰς ἀνθρωπίνους ἐργασίας ἀντικατέστησαν αἱ ἠλεκτρικαὶ κυμάνσεις καὶ τὸ ἀτμόπλοιο ἐβλαπεν ὅπουδὴποτε ἠθέλεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἐσφρίζεν, ἐστρέφετο, προὐχώρει ἢ ἐσταμάτα, ὥσει σατανικὴ τις δύναμις ἢ αὐτὸς ὁ Σατανᾶς ἀοράτως ἐνήργει καὶ ἐκίνει τὰς μηχανὰς αὐτοῦ.

Εἶνε φανερά ἡ ἀξία τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. Κατὰ τὰς πολιορκίας παραλίων φρουρίων, θὰ δύνανται ν' ἀποστέλλωσι τώρα πλοῖα ἄνευ ναυτῶν ὅπως φραξῶσι λιμένας ἢ ἐκτινάξωσι τορπίλλας, ἢ ὅπουδῆποτε ἀλλαχοῦ θὰ ἀπητύνοντο πολλαὶ ἀνθρώπιναι ὑπάρξεις ἐν κενὸν πλοῖον διὰ τῶν ἠλεκτρικῶν κυμάνσεων θὰ κατορθοῖ ὅτι μόνον διὰ θυσίας πολλῶν ἀνθρώπων θὰ ἡδύνατο νὰ γείνη.

**Εγγράφομεν ἐν Φαναρίῳ μεσοῦντος Μαΐου 1906.*

ΑΝΕΚΔΟΤΑ, ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ, ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ.

***Ἡ σοφία τοῦ καθηγητοῦ.**—Καθηγητὴς ἐργάζεται δραστηρίως εἰς τὴν ἐκπόνησιν μεγάλου ἱστορικοῦ ἔργου. Ἡ ἱππεύτρια τῶν φέρει τὸ πρόγευμά του ἐκ δύο μικρῶν ἄρτων μὲ σαρδέλλας. Ὁ καθηγητὴς ὁμως αὐδεμίαν δίδει προσοχὴν καὶ ἐξακολουθεῖ ἐπιμελῶς τὴν ἐργασίαν του, ἀναδιορί διαρκῶς νέα βιβλία καὶ θέτει συχνάκις εὐρετήρια σημεῖα εἰς τὰς διαφόρους σελίδας, ὅπου χωρία κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ σοφοῦ συγγραφέως. Τέλος τῶν ἔρχεται ἡ ὄρεξις καὶ θέλει νὰ προγευματίσῃ, ἀλλ' εὐρίσκει μόνον δύο ἄρτους ὡς πρόγευμα ὀργισθεὶς, προσκαλεῖ τὴν σύζυγόν του καὶ κάμνει τὰς παρατηρήσεις τῶν ἀλλ' ἐκείνη τῶν βεβαιοῖ, ὅτι μετὰ τῶν ἄρτων ὑπῆρχον καὶ σαρδέλλαι. Προσκαλεῖται ἡ ἱππεύτρια, ἥτις καὶ διαμαρτύρεται κλαίονσα περὶ τῆς ἀθωότητός της, ἀλλ' αἱ σαρδέλλαι δὲν ἐφαίνοντο. Ὅταν κατόπιν ὁ καθηγητὴς ἐπανήρχισεν τὸ ἔργον μετὰ τὸ πρόγευμα καὶ ἀνοίγει τὰ χωρία, τὰ ὅποια εἶχε σημειώσῃ προτέρων, τὸ μυστήριον ἀποκαλύπτεται. Ὁ σοφὸς... καθηγητὴς εἶχε μεταχειρισθῇ τὰς σαρδέλλας ὡς εὐρετήρια σημεῖα εἰς τὰ βιβλία του.

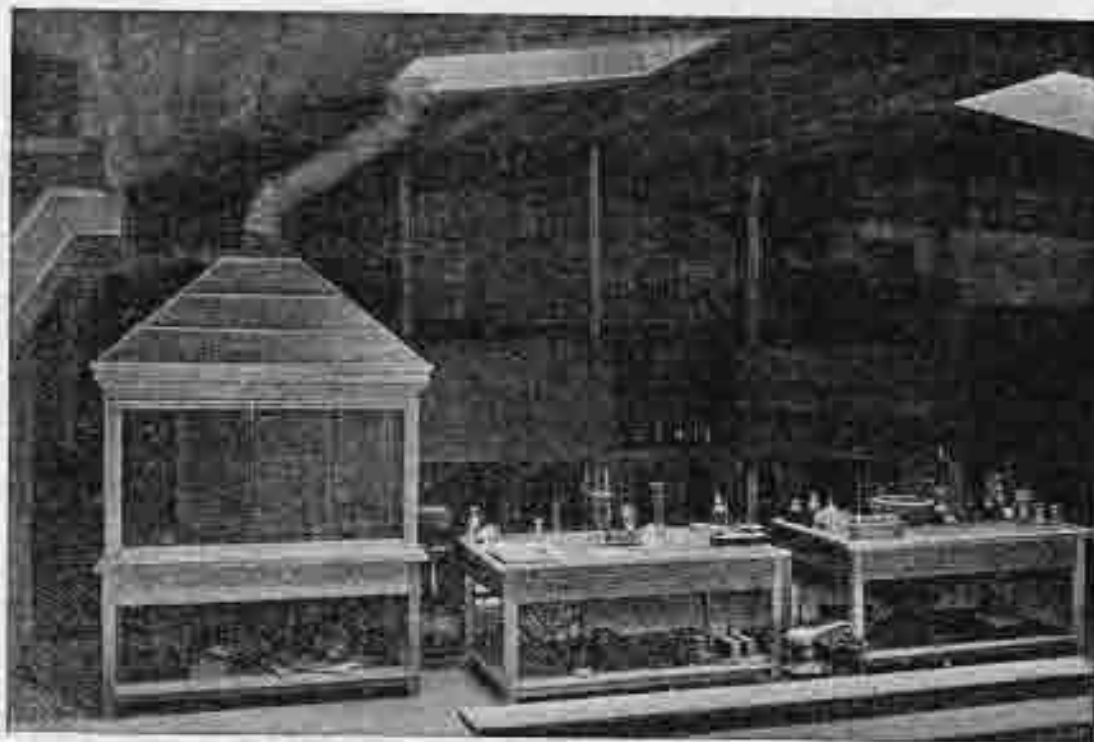
***Επεισόδιον ἱατροῦ.**—Ἰατρὸς προσκαλεῖται παρ' ἀσθενούντι χωρικῶν, ὅστις ἐξετάσας τὸν ἀσθενῆ τῶν λέγει: «Ἐχετε δυνατόν πυρετόν». Κατόπιν λαμβάνει τεμάχιον χάρτου, γράφει τὴν συνταγὴν καὶ τὴν δίδει εἰς τὴν σύζυγον τοῦ ἀσθενοῦς μετὰ τῆς παραγγελίας: «Δώσατε εἰς τὸν σύζυγόν σας νὰ πάρῃ αὐτὸ καὶ θὰ ἴσυχάζῃ». Τὴν ἐπαύριον ἐπανελθὼν ὁ ἱατρὸς ἠρώτησεν ἂν τὸ φάρμακον, ὅπερ διέταξεν, ἐπέρειν ἀποτελέσμα τι. «Ἀπολύτως τίποτε, κύριε ἱατρέ», ἀποκρίνεται ἡ σύζυγος: «Πολὺν παραύξον», λέγει ἐκπληκτος ὁ ἱατρὸς. «Ἄλλοτε, προσθέτει ἡ χωρική, φροντίσατε νὰ γράψῃτε τὴν συνταγὴν σας εἰς χάρτην λεπτότερον διότι ὁ δυστυχὴς σύζυγός μου ὑπέφερε τὰ πάνδεινα ἕως ὅτου τὴν καταπίει.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ*

Ἄν ἡ καθ' ἡμᾶς φιλολογία ὡς ἐπιστήμη καλλιεργουμένη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν αὐτῆς ἔχῃ νὰ ἐπιδείξῃ λαίονος αὐτῆς γεωργούς, βεβαίως μεταξὺ αὐτῶν ἐν τοῖς συγχρόνοις θὰ κατατάξῃ καὶ τὸν Παπακωνσταντίνου. Ἄν ἡ καθ' ἡμᾶς ἀνωτέρα παιδεία εἴῃ νὰ ἐπιδείξῃ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῆς ἱεροφάντας, ἐν τοῖς πρώτοις θὰ κατατάξῃ καὶ τὸν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ εὐδοκίμωτατα διδάσκοντα Καθηγητὴν Π. Παπακωνσταντίνου. Ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν παλαιῶν τοῦ Γένους διδασκάλων βαίνων, χωρὶς νὰ παραλείψῃ καὶ ὅτι ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη καλὸν ὑπερ τῆς μορφώσεως τῶν νέων εἰργάσατο, ἄνευ αὐδῆς τῆς ταύτης ἀσχεῖ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ ζήλῳ παραδειγματικῶς τὰ ἱερὰ αὐτοῦ καθήκοντα, πιστώματα ἀντάποκρινόμενα εἰς τὴν ἐν συνειδήσει ἐκπληρώσει τούτων. Χωρὶς ποτε νὰ θέλῃ νὰ δημιουργῇ ἐκ τῶν μὴ ὄντων ζητήματα, φίλος τῆς εὐσεβοῦς συζητήσεως καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας, ἀφοσιωτὴς ὁλοψύχως εἰς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ, πολλὰ ὑπὲρ αὐτῆς μοχθήσας πλὴν τῶν σιγῶν τοῦ ἐκείνου μὴ ἐπιδιώξας. Τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ τῇ σημασίᾳ τῆς λέξεως, ἐργασίας καὶ ἱκανότητος δείγμα τρανότητος παρέχουσιν αἱ «Ἀκτῆς» καταχωρίζουσιν ἐν ταῖς σελίσιν αὐτῶν ἐμβριθεῖς καὶ σοβαρὰς τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος μελέτας «Αἱ Τράλλεις» καὶ «Ὁ Ἀλῖακμων ποταμὸς» καὶ καταδεικνύουσι πληρέστατα τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἀκριβές καὶ τὸν τρόπον τῆς γινόμενης φιλολογικῆς ἐργασίας ἐν ἅπασιν τοῖς ἀρχαίοις τοῦδε ὑπ' αὐτοῦ γραφείοις. Τίς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ ἔχσας δὲν ἐγνώρισε τὰς μελέτας αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἡροδότου καὶ τοῦ Πινδάρου; Τίς ἐν τῇ βασιλευσούσῃ βιώσας δὲν ἐγνώρισε τὸν Παπακωνσταντίνου ἐν τῇ «Ἑβδομαδιαίᾳ Ἐπιτηθεωρήσει»; Πῶς ὁ φιλολογικὸς κόσμος ὑπεδέχθη τὴν κατὰ τὸ 1904 ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἀναγνωσθεῖσαν μελέτην αὐτοῦ περὶ τοῦ μύθου τῆς Ἀντιόπης παρ' Εὐριπίδα; Ἀλλὰ καὶ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ ὡς Καθηγητοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ,

γινόμενος κατά τρόπον πολύ εμφαντικόν, δεικνύει καὶ φανεροί τοῦ ἀνδρός τὴν ἀρετὴν. Μετὰ τὸν θάνατον ἤδη τοῦ Καλλιφρονος ἐχαιρετᾶτο ἡ ἐμπόρις αὐτοῦ καὶ ὅταν μετὰ μικρὸν ὑπεκινεῖτο τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως Διδασκαλείου, ὁ Παπακωνσταντῖνου ἐψηφί-
ζετο ὡς ὁ μέλλων Καθηγητὴς αὐτοῦ. Πλὴν ἡ τύχη ἄλλην εἰς τὰ πράγματα ἔδωκε
ροπήν. Τῷ 1893 χρημεύσας ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ τῆς ἑδρας ἑλληνικῶν μα-
θημάτων διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειδίου Χρημονιάδου, ὁ Παπακωνσταντῖνου ὁριστι-
κῶς ἐκαλεῖτο νὰ καταλάβῃ τὴν ἑδραν, ὡς προσόντα φέρον τὸ Διδακτορικὸν ἐπὶ φιλο-
σοφίᾳ Δίπλωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐν Λειψίᾳ Πανεπιστημίου, ὅπου κατὰ τὸ 1888, μετ' εὐδα-

Χημεῖον τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

κίμους φιλολογικὰς σπουδὰς ἐν τε τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ ἐπὶ τριετίαν καὶ ἐν
Γερμανίᾳ ἐπὶ ἄλλην τριετίαν, ὑψίστατο τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις, καὶ τὴν ἐν τῷ ἐν
Μαντιστηρίῳ Ἑλληνικῷ Γυμνασίῳ καὶ τῷ Ἰωαννικεῖῳ Παρθεναγωγείῳ (ἐν ᾧ μέχρι σή-
μερον ἐξακολουθεῖ διδάσκειν) διδασκαλίαν αὐτοῦ.

Ὁ Π. Παπακωνσταντῖνου τὰς Γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν τῷ Βαρ-
θακίῳ Γυμνασίῳ. Ἀποφοιτήσας τούτου, εἰσῆλθε εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον
πρὸς ἀνωτέρας σπουδὰς, ὥς, ὡς εἵπομεν ἀνωτέρω, συνεπλήρωσεν ἐν Γερμανίᾳ.

ΤΡΑΛΛΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΑΙ ΤΡΑΛΛΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΣ ΤΕ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΣ

Τράλλεις πόλις τῆς Καρίας¹⁾ ἀρχαία, ἧς δύο ὑπάρχουσι τύποι παρὰ τοῖς
παλαιοῖς Ἑλλήσι καὶ Λατίνοις συγγραφεῦσι Τράλλεις διὰ διφθόγγου καὶ Τραῖλις
διὰ τοῦ ἰῶτα. Δοκιμώτερος καὶ συχνότερος ἀναφαίνεται ὁ διὰ διφθόγγου τύπος
ἀπαντῶν οὐ μόνον ἐν πλείστοις συγγράμμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν παλαιαῖς ἐπιγρα-
φαῖς²⁾. Ὁ δὲ διὰ τοῦ ἰῶτα τύπος Τραῖλις ἀπαντᾷ παρὰ Στεφάνῳ τῷ
Βυζαντίῳ³⁾ ὃν ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ Πλίνιος⁴⁾ καὶ ἀρχαῖον ἐπίγραμμα⁵⁾. Ἦν δὲ
ἡ προκειμένη πόλις ἀκριβῶς διακρινομένη ἐπὶ αὐτῷ τῶν κατοίκων αὐτῆς
οἵτινες ὡς πρωτεύοντες ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ καλοῦνται κατὰ Στράβωνα (649)
Ἀσιάρχαι, ὧν ἦν καὶ Πυθόδωρός τις Νυσαεὺς μὲν τὸ ἐξ ἀρχῆς εἶτα δὲ εἰς
Τράλλεις μεταβὰς, διέπρεπε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν πρὸς τὸν Πομπηϊὸν
φιλίαν. Τούτου δὲ τοῦ Πυθόδωρου, ὃν καὶ ὁ Κικέρων (Φλακ. 22) κατατάσσει
μεταξὺ τῶν ἐπιφανῶν ἐν Τράλλεσι πολιτῶν, θυγάτηρ ἦν Πυθωδορίς, ἡ ἐπὶ
τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος ἐν Πόντῳ ἀρχουσα «γυνὴ σώφρων καὶ δυνατὴ
προΐστασθαι πραγμάτων» (555, 29).

Ἐκείντο δὲ αἱ Τράλλεις ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ τῆς Καρίας τῷ περιλαμ-
βανομένῳ μεταξὺ τοῦ Μαιάνδρου ποταμοῦ πρὸς νότον καὶ τοῦ ὄρους Μεσσω-
γίδος⁶⁾ πρὸς βορρᾶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης ἐξ Ἐφέσου καὶ Μαγνησίας⁷⁾

¹⁾ Kupert Neger Atlas v. Hellas κλπ. πιν. 2, 3, 8—Lehmann Alt. Geogr. § 114.

²⁾ IG, 2927, 2930.

³⁾ «Τράλλεις» καὶ 688, 10 «Ἐπιθὶ καὶ 166, 15 «Βῆγες πόλις Τράλλεων» καὶ 175, 8 «Βό-
λουρος, πόλις τῶν ἐν Ἰλλυρίᾳ Τράλλεων».

⁴⁾ N. P. ed. Dettelsen 5, 108, 114, 6, 215, 7, 34.

⁵⁾ IG, 2923.

⁶⁾ Ἡ λέξις «Μεσσωγίς» καὶ κατὰ Kiepert, Lehmann Alt. Geogr. σ. 119 «Μεσσωγίς» σημαί-
νει κλεισθόρριαν «Embras» καθ' ἣ λέγει ὁ Γερμανὸς Γεωγράφος.

⁷⁾ Διακριτὴ ἡ ἐνταῦθα μνημονευομένη Μαγνησία ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, καί-
μένης βορειότερον ἐν Ἀσίᾳ παρὰ τὸν Ἑρμὸν ποταμὸν καὶ τὸ Σίτυλον ὄρος.

Ἀπὸ τούτων λοιπὸν τῶν Τραλλίων ἢ Τραλλιανῶν κατὰ Στράβωνα (648,42) σχοῦσα, ὡς εἶπομεν, τὸ ὄνομα ἢ τὸν ἡμέτερον λόγον ἀπασχολοῦσα αὕτη πόλις, ἔπαθε κατὰ τὸν αὐτὸν γεωγράφον (579,17) ἀπὸ σεισμοῦ καταβαλόντας ¹⁹⁾ τὸ γυμνάσιον καὶ ἄλλα αὐτῆς μέρη, ἃ ἐπὶ νῶρθωσεν εἶτα (26—24) π. Χ.) ὁ Αὐγούστος, ἀφ' οὗ ἡ πόλις ἐπωνομάσθη «Καίσαρέων Τραλλιανῶν πόλις ²⁰⁾». Εἰς τῶν βασιλέων Περγάμου ὁ Ἀτταλος Β' (157—138 π. Χ.) λαβὼν ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὰς Τράλλεις, ἐκόσμησεν αὐτάς δι' ἀνακτόρων περιβλεπτῶν ²¹⁾, ὅπερ ὁ Πλίνιος (35, 172) παραβάλλει πρὸς τὰ ἐν Σάρδεσι βασιλεῖα τοῦ Κροίσου. Τότε δὲ λέγεται ὅτι μετηνάστευσαν καὶ γλύπτει ἐκ Περγάμου εἰς Τράλλεις ἰδρύσαντες ἰδίαν τεχνικὴν σχολὴν ἔλθοῦσαν εἰς στενὴν συνάφειαν μετὰ τῆς Ροδίας τέχνης ²²⁾. Ἀναφέρεται δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχον καὶ ἱερὸν εἰς τὴν Θεάν Νίκην καθιερωμένον, ἐν ᾧ κατὰ Πλούταρχον (Καισ. 47) ἴστατο ἀνδριὰς Καίσαρος, περὶ ὃν ἐτελέσθη ἐπιφανέστατον θαῦμα, προαγγέλλον τὴν ἐν Φαρσαλίᾳ τῆς Θεσσαλίας νίκην τοῦ Καίσαρος ἐναντίον τοῦ Πομπηίου. Λέγουσι δηλ. ὅτι ἐκ τῆς βάσεως τοῦ ἀνδριάντος ταύτου, ἴσταμένου ἐπὶ τόπου φάσει στερεοῦ καὶ ἔκπαλαι διὰ λίθου σκληροῦ κατεστρωμένου, ἀνέτειλεν ὁλως ἀνεπλίστως φοῖνιξ τὴν νίκην συμβολίζων, ὃν ἀναφέρει καὶ ὁ Πλίνιος (17, 244). Τὸ θαῦμα τοῦτο ἀφηγεῖται καὶ ὁ Καῖσαρ (Β. civ. 3, 105) καὶ ὁ Βαλέριος Μαξιμὸς (1, 6), ὅστις ἀναφέρει αὐτὸ ὡς ἀπόδειξιν, ὅτι οἱ Θεοὶ ἐνδιεφέροντο μὲν καὶ ἐμερίμωνν περὶ τῆς δόξης τοῦ Καίσαρος, ἤθελον ὅμως ἀφ' ἐτέρου νὰ προφυλάξωσι καὶ ἀναχατίσωσι καὶ τὸν Πομπηίον ἀπὸ πολέμου ὀλεθρίου.

Ὡς ἰσχυρὰ πόλις αἱ Τράλλεις ἐχρησίμευσαν καὶ τῷ Κύρῳ πρὸς περιφρούρησιν αὐτόθι τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν δύο στρατηγῶν τῶν μετ' αὐτοῦ Ἑλλήνων, Ξενίου τοῦ Ἀρκάδος καὶ Πασίωνος τοῦ Μεγαρέως (Ξενοφ. Ἀναβ. 1, 4, 8). Ἐνταῦθα ἐπίσης ὡς εἰς ὄχυρόν καὶ ἀσφαλὲς μέρος ἀποσύρονται καὶ οἱ ὑπὸ Τισσαφέρην βαρβαροὶ μετὰ τὴν μετὰ Λερκυλίδα συμφωνίαν, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἀπῆλθον εἰς Λεύκοφρον. Θίμβρον δέ, ὁ τὴν Μαγνησίαν παρὰ Τισσαφέρην λαβὼν, ἐπολιόρησε μὲν καὶ τὰς Τράλλεις, μὴ δυνήθεις ὅμως νὰ πράξῃ τι δι' ὄχυρότητα τῆς πόλεως, λῦσας τὴν πολιορκίαν ἀνέζευξε πάλιν εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἐφεσον ταύτην Μαγνησίαν (Διοδ. 14, 36). Ἐπὶ δὲ καὶ Ἀντίγονον, τὸν παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου λαβόντα τὴν

¹⁹⁾ Ηρόδ. Ἀγαθίαν 2, 17. CIG, 2923.

²⁰⁾ CIG, 2929.—M. Παπακωνστ. Ἐπερ. 7, 67, 112.—Ath. Mitth. 8, 317.

²¹⁾ Ἐν ταῖς ἀνακτοραῖς τοῖς τοῖς φαι βραδύτερον ὁ τὴν ἱερατεῖαν ἐν Τράλλεσι διευθύνων ἀρχιερεὺς. Ἐπιθ. Βιτρούβιον 2, 8, 9.

²²⁾ Ulrichs, in Fleckeisens Jahrb. 69, 384. Ηρόδ. Overbeck, Gesch. der Gr. Plastik 2, 352 σημ. 96 ἀποκρούοντα τὸν Ulrichs.

ἡγεμονίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εὐρίσκομεν ὁμηαιτέρον ἐκπολιορκοῦντα τὰς Τράλλεις (Διοδ. 19, 75). Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δεσπόσαντες τῶν ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ πραγμάτων ἐδωρήσαντο τὴν πόλιν ταύτην μετ' ἄλλων πολλῶν τῷ βασιλεῖ Περγάμου Εὐμένει Β' πολεμήσαντι ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς Ἀντίοχον τὸν Μέγαν (Πολυβ. Β. 22, 24).

Ἡ πόλις Τράλλεις ἦν καθιερωμένη τῇ Διὶ ²³⁾. Ἐφ' ᾧ καλεῖται αὕτη μὲν «Δία» ²⁴⁾, ὁ δὲ προστατεύων αὐτὴν θεὸς Λαρίσιος ²⁵⁾, ἀπὸ τῆς κόμης Λαρίσης, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἶπομεν. Πλὴν δὲ τοῦ Διὸς ἐγεραίρετο ἐν Τράλλεσι καὶ ἡ Δημήτηρ, ἧς ἱέρεια μνημονεύεται Ἀθία τις Τατροκλείους (CIG, 2937), ἔτι δὲ καὶ ὁ Διόνυσος ²⁶⁾, ὡς ἐξάγεται ἐκ παλαιᾶς ἐπιγραφῆς (CIG, 2919), ἐν ᾗ ψηφίζουσιν οἱ Τραλλιεῖς «ἰκετηρίην εἶναι Διονύσῳ Βακχίῳ τῷ δημοσίῳ» ²⁷⁾ καὶ ὁ Ἀσκήπιος, οὗ Ἀσκήπειον ἀναφέρει ὁ Βιτρούβιος ²⁸⁾.

Ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐπιγραφαῖς γίνεται πολλαπλὴ μνεία περὶ ἀνανεώσεως τῶν ἀγώνων ²⁹⁾ ἐν Τράλλεσιν, ἐνθα ἔτελούντο Ὀλύμπια ³⁰⁾, Πύθια ³¹⁾, Ἡράκλεια ³²⁾ καὶ Ἀλεια ³³⁾. Ἀθλητικοὶ δὲ ἀγῶνες μνημονεύονται τέσσαρες, **δρόμος, εὐεξία, ἀκοντισία, τοξικὴ** ³⁴⁾.

Ἐγένοντο δὲ κατὰ Στράβωνα (649) ἐν Τράλλεσι καὶ **ρήτορες ἐπιφανεῖς**, ὅτε Διονυσιοκλῆς καὶ μετὰ ταῦτα Λάμασις ὁ Σκόμβρος, ἀμφοτέρω ἐπιτηδεύσαντες τὸ Ἀσιατικὸν ὕψος τοῦ ρητορικοῦ λόγου. Ἄλλος ἐπιφανὴς ἀνὴρ γεννηθεὶς ὁμηαιτέρον ἐν Τράλλεσιν εἶνε Ἀνθέμιος ὁ μετὰ τοῦ Ἰσιδώρου ἀρχιτεκτονήσας ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐν Κων/πόλει,

²³⁾ BCH, 10 σ. 516. CIG, 2926.

²⁴⁾ Μέγα Ἑτυμ. «Εὐδονος».

²⁵⁾ M. Παπακωνστ. Ἐπερ. 12, 41, 52, 102. BCH, 10, σ. 456. Ath. Mitth. 11, σ. 204. 19, σ. 112.

²⁶⁾ Οὗ τὸ ἀγαλμα κολλοσπαιὸν ἀνευρέθη κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1888—τῆς κεφαλῆς ἀνασκαφείσης πρότερον—ἀνακείμενον τὰ νῦν ἐν Ταινιᾷ-Κιόσκ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Μουσείου Κων/πόλεως, ὅπου εἶδαμεν αὐτό. Ἐπιθ. Edhem Bey BCH, 28, σ. 54.

²⁷⁾ M. Παπακωνστ. ἐπ. 105, 150.

²⁸⁾ 7, 1, 12.—M. Παπακωνστ. ἐπ. 27, 148.

²⁹⁾ BCH, 28, σ. 80, 84, 86, 87. Ἡ ἀνανεώσις αὕτη ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀδριανοῦ ἐν Τράλλεσι τῷ 129 μ. Χ. Ἡ δὲ 62 Ὀλυμπιάς μετὰ τὴν ἀνανεώσιν ἀρχεῖται τῷ 177 μ. Χ. 18. BCH, 28, σ. 80.

³⁰⁾ BCH, 28 σ. 82, 85, 88, 89.—Mionet 4, 181, 192.—Wool Discoveries et Ephes. inscr. 5, 14, 20, 60, 70 M. Παπακωνστ. ἐπ. 30.

³¹⁾ BCH, 28 σ. 82, 88, 89.—CIG, 2932, 2935.—Mionet 4, 181, 192.—M. Παπακωνστ. ἐπ. 100.—Waddington 592.

³²⁾ M. Παπακωνστ. ἐπ. 25.

³³⁾ Ath. Mitth. 8, 332—BCH, 28, σ. 81. M. Παπακωνστ. ἐπ. 12.

³⁴⁾ M. Παπακωνστ. ἐπ. 40, 99—Ath. Mitth. 13, 410.

ἐνθα καὶ ἀπέθανε τῷ 534. Ἐν Τράλλεσιν ἔζησε καὶ ὁ ἀπελευθερὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ Φλέγων, οὗ σέγγραμμα «Ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγῆν» ἀνέγνω ὁ ἱερὸς Φώτιος (Μυρ. 97), καὶ ὃν ὁ Πατὴρ εὐρίσκει «οὔτε λίαν χαμαιπετὴ τὴν φράσιν οὔτε τὸν Ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασφύζοντα χαρακτηρᾶ»⁵⁴⁾.

Περὶ διαδόσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Τράλλεσι, περὶ ἐπιστολῆς Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου πρὸς τοὺς Τραλλιανούς, ὅπως προφυλάξῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τοῦ Δοκητισμοῦ, περὶ ἀντιπροσώπων ἐκ Τράλλεων εἰς τὰς συνόδους τῆς ἐκκλησίας ἀποστελλομένων, πραγματεύεται ὁ Μ. Παπακωνσταντίνου⁵⁵⁾.

Ἡ πόλις ἔαλω ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τῷ 1290, ὅτε ὁ κατακτητὴς Αἰδὶν Ἐμίρ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ. Ἀνφοδόκησε δὲ νέαν πόλιν ἐρειδομένην ἐπὶ τῆς ταπεινοτέρας κλιτύος τῆς ἀρχαίας ἀποκαλέσας αὐτὴν Αἰδίνιον, ὃ ὄνομα διατηρεῖται μέχρι τοῦ νῦν. Εἰς δὲ τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Τράλλεων, ἡμίσειαν περίπου ὥραν μακρὰν τῆς σημερινῆς πόλεως, οἱ Ὀθωμανοὶ ἀπέδωκαν τὸ ὠραῖον ὄνομα Γκιουζέλ-Χισάρ, οἷονεὶ ὑπερβαίνοντες τὴν παλαιὰν τῆς πόλεως εὐκλειαν.

Περὶ τῶν παλαιῶν Τράλλεων ἠσχολήθησαν πολλοί, ὧν ἄξιοι μνείας εἶνε ὁ Arundell, *Seven Churches of Asia*, London 1828, 60—65, 293—294. Leoeke, *Tour in Asia Minor* 243—246.—v. Prokesch, *Denkw* 3, 456.—Fellows, *Excurs in Asia Minor* 276. Newton, *Travels et Discoveries in the Levant* 1865.—W. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus etc.* London 1842, 1, 533—535, ἐνθα ὁ λόγος περὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Τράλλεων. M. Clerc «Περὶ τῶν τῆς πόλεως Θυατείρων» μεταφρ. Α. Ζάκα ἐν Ἀθήναις 1900 σ. 30, 15, 109.—Τοὺς δὲ βουλομένους ἵνα συμβουλευθῶσι τὰς παλαιὰς τῶν Τράλλεων ἐπιγραφὰς παραπέμπομεν εἰς τὰ ἑξῆς ἔργα: *CIG*, 2919—2943. *Supl.* 2919 β. 2923 β. 2930 β. 2942 β. c, d.—*Le Bas. Waddington* 597—616. 1651, 1652, 1652 a—h.—*Rayet et Thomas, Le Golf Latiniq* 1 σ. 47, 51, 87, 93, 106.—*BCH*, 1 σ. 55. 5 σ. 340. 7 σ. 243. 10 σ. 326, 456, 515. 11 σ. 218, 298, 346. 13 σ. 280. 18 σ. 5. 19 σ. 560.—*Rev. Et. Gr.* 12 σ. 382. 13 σ. 499. 14 σ. 303.—*Ath. Mitth.* 8 σ. 316. 10 σ. 278. 11 σ. 203. 13 σ. 410. 14 σ. 106. 15 σ. 330, 337. 19 σ. 111. 21 σ. 112, 376. 22 σ. 485. 24 σ. 92. 25 σ. 125. 26 σ. 337.—*Rom. Mitth.* 15 σ. 104. *Zeitschrift für oesterr. Gymnasium* 1882 σ. 500 (*Commentaire d' Hirschfeld sur BCH*, 1 σ. 55).—*Journal of Hellen. Stud.* 2 σ. 46.—*Papers of the American School at Athens* 1 σ. 93.—*Academy* 13 Jan. 1883 σ. 31.—Μουσεῖον I, ἀριθ. 4. II, 2—3, σ. 55, 42, 48. III, 1—2 σ. 131, 181. V, σ. 73, 80.—Περιοδικὸν φιλολογ. Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως XV, 1884 σ. 53.—Μ. Παπακωνσταντίνου «Αἱ Τράλλεις» Ἀθήναι 1895.

⁵⁴⁾ Miller FHG, β, 602 καὶ 605.

⁵⁵⁾ Αἱ Τράλλεις σ. 11—12.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΑΙ ΤΡΑΛΛΕΙΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑ ΤΕΧΝῃ.

Α

Παλαιαὶ οἰκοδομαὶ ἐν Τράλλεσιν.

Ἡ πόλις Τράλλεις, ἥτις ὑπὸ ἔποψιν τέχνης εἶνε κατὰ τὴν εὐφυᾶ ἀντίληψιν τοῦ Collignon⁵⁶⁾ τὸ ἐνωτικὸν σημεῖον μεταξὺ Περγᾶμου καὶ Ρόδου, εἶχε τὸ πάλαι διάφορα οἰκοδομήματα, ὧν ἓν ἀναφέρει ὁ Βιτρούβιος⁵⁷⁾ καὶ ὧν τὴν θέσιν δύναται ὁ βουλόμενος νὰ ἴδῃ ἐν τῷ ἐν τέλει τοῦ 18ου τόμου τῶν Ἀνακοινώσεων τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Σχολῆς προσηρτημένῳ ὑπ' ἀριθ. 12 χάρτι. Ἐν αὐτῷ ἔχομεν ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν τὸ θέατρον⁵⁸⁾ ἀποκαλυφθὲν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ 1888. Εὐθύς πρὸ τοῦ θεάτρου ἐκτείνεται τὸ στάδιον παραλλήλως πρὸς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. Ὑπεράνω δὲ τοῦ σημερινοῦ μεγάλου πλατάνου καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ νεκροταφείου κεῖται λόφος καὶ ὑπὲρ αὐτὸν ἡ παλαιὰ ἀγορὰ κατὰ τινὰ αὐτόθι ἀνασκαφεῖσαν ἀρχαίαν ἐπιγραφὴν. Παρὰ δὲ τὴν ἀγορὰν κεῖται ὑπόγειος θόλος. Ἀπέναντι δὲ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ πρὸς τὸ ἕτερον σχεδὸν ἄκρον τοῦ κατὰ Στράβωνα (648,42) τραπέζιου ὑψοῦνται αἱ τρεῖς ἀψίδες, αἱ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν νῦν Οὐτς-Γκιὺζ καλούμεναι. Ἐπὶ δὲ σφίζονται ἐν Τράλλεσι καὶ ἐρείπια παλαιοῦ ναοῦ λεγομένου τῆς Παναγίας καὶ Βυζαντηνῶς ναὸς τυχαίως τῷ 1880 ἀνακαλυφθεῖς. Πλὴν δὲ τῶν ἐξονομασθέντων μνημείων ἀνεκαλύφθησαν καὶ κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς (1902—1903) ἐρείπια τριῶν ἀρχαίων οἰκοδομῶν α) μιᾶς στοᾶς «μεσημβρινῆς» χαρακτηριζομένης ἐν τινὶ ἀρχαίᾳ ἐπιγραφῇ (*BCH*, 28 σ. 78), β) μιᾶς οἰκοδομῆς συνεχομένης τῇ στοᾷ καὶ γ) μιᾶς ἐτέρας οἰκοδομῆς Βυζαντηνῶν χρόνων. Καὶ ἡ μὲν στοὰ ἐκτείνεται κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ τὰς ἀνασκαφὰς διευθύναντος Ἐτὲμ βέη (*BCH*, 28 σ. 56) ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀποβλέπει δὲ πρὸς ἀνατολὰς,

⁵⁶⁾ Hist. Sculpt. Gr. 2, 532.

⁵⁷⁾ 5, 8, 2, 7, 1, 12, 7, 5, 5.

⁵⁸⁾ Περὶ οὗ ἰδιαιτέρως πραγματεύεται ὁ Doerpfeld, *Ath. Mitth.* 18 σ. 404—413. Ἴδε καὶ τὸ διάγραμμά του πίν. 13.

ἐνῷ πρὸς δυσμὰς κλείεται ὑπὸ τοίχον 40,82 μ. ὅσον εἶνε καὶ τὸ μῆκος τῆς στοᾶς, ἣς τὸ πλάτος 5,62 μ. Ὑπὸ ἔποψιν τεχνικὴν ἀνάγεται μεταξὺ τῶν ἔργων τῶν ἀντηκόντων εἰς τὸ δεύτερον ἡμῶν τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ἡ δὲ τῇ στοᾷ συνεχομένη οἰκοδομὴ ἔχει σχῆμα ὀρθογωνίου, μεθ' οὗ συνάπτεται πρὸς ἀνατολὰς εἰδὸς τι μακροῦ ξυστοῦ ἀπολήγοντος εἰς ἀψίδα 89 μ. Ὁρίζεται δὲ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότον ὑπὸ δύο παραλλήλων τοίχων στηριζομένων ἐπὶ τῶν δύο ἄκρων τῆς στοᾶς, ἐνῷ πρὸς δυσμὰς ἔχει ὄριον τὸν ὀπίσθιον τοίχον τῆς στοᾶς. Ἡ χρῆσις τῆς οἰκοδομῆς ταύτης εἶνε ἄγνωστος. Ἴσως ἦν γυμνάσιον, ἴσως δὲ καὶ λουτρῶν (BCH, 28 σ. 58-59). Ἡ τρίτη οἰκοδομὴ Βυζαντινῶν χρόνων θεμελιούται ἐπὶ τῶν ρωμαϊκῶν τειχῶν καὶ φαίνεται, ὅτι ὀψιμότερον μετετράπη εἰς χριστιανικὸν ναόν.

B2

Ἔργα Τραλλιανῆς γλυπτικῆς ἐν διασπορᾷ.

Ἐκ τοῦ ἐδάφους τῶν Τράλλεων, πολλάκις ἀνασκαφέντος, ἐξῆλθον εἰς πῶς πολλὰ σπουδαῖα ἔργα γλυπτικῆς, ὧν εἶνε ἡ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Βερολίνῳ καθηγητοῦ τοῦ Kaufmann ⁴⁰⁾ τῷ 1888 διατελοῦσα κεφαλὴ Ἀφροδίτης, ὡς ἐπίσης καὶ ἑτέρα κεφαλὴ Ἀφροδίτης ἢ Ἀρτέμιδος ἀγορασθεῖσα τῷ 1871 ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Millosiez καὶ ἀνακειμένη τὰ νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βελβεδέρε ἐν Βιέννῃ ⁴⁰⁾. Ἐτι δὲ καὶ τὰ Μουσεῖα Παρισίων ⁴¹⁾, Λονδίνου ⁴²⁾, Βερολίνου ⁴³⁾, Ἀθηνῶν ⁴⁴⁾ καὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελιστῆς Σχολῆς ⁴⁵⁾ κατέχουσιν ἔργα γλυπτικὰ ἐκ Τράλλεων προσερχόμενα. Τὸ δὲ Αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον Κωνσταντινουπόλεως πρὸ τῶν τελευταίων τοῦ 1902-1903 ἀνασκαφῶν κατέϊχε τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Διονύσου ⁴⁶⁾ καὶ ἱκανὰ ἄλλα ἔργα γλυπτικῆς ἀνέκδοτα

⁸⁰) Ant. Denkm. 1,30. πιν. 41.—Calligone, Sculpt. Gr.1, f.139.—Brun Bruckmann πιν. 151.

⁴⁰⁾ Arch. epigr. Mitth. aus Oesterreich 4, 1880 σ. 60. Τα 1 et 2 — S Reinach. *Têtes ant.* pl. 198-199 p. 159. (Bibliographie). Ἄλλα τινὰ ξργα γλυπτὰ ἐκ Τράλλεων εὐρίσκονται ἐν τῇ Συλλογῇ Μιλ. siez.-Περδλ. Arch. epigr. Mitth. 1, 1877 σ. 2 anm. 2, σ. 8 (τεμάχια ἀναγλύφου) σ. 11 (τὸ κάτω ἤμισυ ἀνδριάντος γυναικός).

¹¹⁾ α) Κεφαλή γυναικεία μετά καλύπτρας συγγενής υπό τεχνικὴν ἐποψιν πρὸς τὴν Διμήτρα τῆς Κνίδου, Collig. Mélanges, Peint., p. 93 pl. 1. 67. Ἑτέρα κεφαλή γυναικεία μετά καλύπτρας, ἣς ἡ κόμη ἀνυψουμένη χωρίζεται εἰς δύο. Ἠγοράσθη τῷ 1897. Πρβλ. Jahrb. Arch. Inst. 13, 1898. Arch. Anz. 5, 194.

⁴²⁾ Mus Brit. κατόχος νεκρού Διονύσου ἀγορασθείς τῷ 1897. *Archaeologia* 49, 318 pl. 19.

⁹⁰⁾ Beschreib. 58a, 359a (ex τῶν ἀνασκευῶν τοῦ Παμμην τοῦ 1888).

⁴⁴) Κεφαλή Μαρσίου. Γλυπτά 433.

⁴⁰⁾ Καρφή γυναικός Β.Π. 6 σ. 175 pl. II Furwaengler, Master pieces p. 398—Arndt Amelung. Einzelan nahmen. Αρ. 1342.

⁴⁰⁾ Joulin, *Catal. des Sculpt. grec. et rom.* àq. 9. S. Reinach. Têtes ant. pl. 192. p. 153 (Bibliographie).

πάντα ⁴⁷⁾. Τὰ δὲ κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἀνευρεθέντα ἐν Τράλλεσιν ἐγένοντο ὑποκείμενον πολλῶν ἀνακαινώσεων τοῦ *Reinach* πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν, ὧν τὰ σπουδαιότερα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχαιολόγου *Collignon* ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῶν *Μνημείων Piot* (*Sculptures grecques trouvées à Tralles 1903*) καὶ εἶναι τὰ ἀκόλουθα ⁴⁸⁾:

1ον) **Νύμφη** λευκοῦ μαρμάρου ἀκέφαλος καὶ ἄνευ βραχιόνων, ὕψους 1,62 μ. ἀνασκαφεῖσα τὸ ἔαρ τοῦ 1902 καὶ ἀνακειμένη ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. 1190. Ὁ Collignon (ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 7) κατατάσσει τὸ ἔργον εἰς τὸν Γ' π. Χ. αἰῶνα, ὁ δὲ Έτάν βέης (BCH, 28 σ. 62) ἀνευρίσκει ἐν αὐτῷ γραμμὰς ὑπομνησκούσας τέχνην Πραξιτέλειον.

2ον) **Κεφαλὴ γυναικὸς** ¹⁹⁾ λευκοῦ μαρμάρου, δεξιόθεν ἐλλειπούσιν οἱ στή-
 τοῦ λαιμοῦ καθήκοντες βόστρυχοι. Τὸ πρόσωπον διατηρεῖται ἐν ἀρίστη κατα-
 στάσει. Ὑψους 50 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, ἀνευρεθεῖσα τὸ ἔαρ τοῦ 1902 κεῖται
 ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. 1205. Ὁ Ἑτέμ-
 βής (*BCH*, 28 σ. 62) ἐπανορθοῖ τὸν *Collignon* φρονοῦντα, ὅτι ἡ ἐργασία τῆς
 κόμης δεξιόθεν μόνον εἶνε ἡμιτελής. Ταῦναντίον, λέγει, ἡ ἐργασία εἶνε ἡ
 αὐτὴ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὁ δ' ἐκ τοῦ πλησίον ἐξετάζων τὸ ἔργον εἰχε-
 ρῶς ἀντιλαμβάνεται, ὅτι διακρίνονται τὰ μέρη τῆς κεφαλῆς τὰ ἐξεργασμένα
 ἀπὸ τῶν διεστιγμένων αὐτῆς μερῶν καὶ συνεπάγεται ὡς πόρισμα, ὅτι ἐπὶ τῆς
 κεφαλῆς ἐκείνης ἔγλυψεν ἡ παλαιὰ σμίλη καλύπτραν συχνάκις ἀπαντῶσαν
 εἰς ἀρχαῖα ἔργα. Ἀνάγεται δὲ κατὰ *Collignon* (*Sculpt. Gr. trouvées à Tralles*
 σ. 12-13) τὸ πρωτότυπον, εἰς ὃ ἀνήκει ἡ κεφαλὴ αὕτη, εἰς τὸ δεύτερον ἥμισυ
 τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος, τὸ δὲ ἀντίτυπον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Α' μ. Χ. αἰῶνος.

3ον) **Καρυνάτις** λευκοῦ μαρμάρου. Ἐλλείπει ὁ ἀριστερὸς βραχίον, σὺν
 θρανοθεΐς, ἀλλ' ἀφαιρεθεὶς ἐκ τῆς ὀλένης, ὅπου ἦν προσηρμοσμένος διὰ γομ-
 φώματος, ἔτι δὲ καὶ οἱ δάκτυλοι τῆς δεξιᾶς χειρὸς, πλὴν τοῦ ἀντίχειρος καὶ
 τὰ ἄκρα ἀμφοτέρων τῶν ποδῶν μετὰ τοῦ προσθίου μέρους τοῦ ὑποδάθρου.
 Ἐλαφρὰ βλάβη ἐπὶ τῆς ρινός, ὕψους 1, 85 μ. Ἀνασκαφείσα κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ
 1902, ἀνάκειται ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Αὐτοκρατορικῇ Μουσείῳ ὑπ' ἀρ.
 1189. Στάσις σοβαρά, εὐρυθυμία ἐν ταῖς κινήσει, σφριγηλὸν καὶ ὀμαῖον
 σῶμα καὶ εὐθημοσύνη περὶ τὴν ἀμφίεσιν ἐξαίρουσι τὸ αἶσθημα τῆς παγιά-

^{*)} Πρῶτον. Ἔργα γλυπτά. Ἐως ἀνακλιμένος ἐπὶ δορὰς λέοντος, καταλ. ἀρ. 250. Ἀνδριάς Ρωμαίου αυτοκράτορος, Ioulin ἀρ. 52. Ἐως πτερωτός· καταλ. ἀρ. 404.
Δεύτερον. Ἀνάγλυφα. Τερμάχιον μετώπης παριστάν ἵππον καταλ. ἀρ. 403. Τερμάχιον
ἀναγλύφου ἀρχαϊκοῦ, Ioulin ἀρ. 149. Perdrizet Annual report of the Brit. School at Athens
1896-97 pl. 12 p. 158. Αὐτόθι ὁ αὐτός σ. 157 πιν. 11. Ὁ αὐτός ᾠγγλος δημοσιεύει
καί ἕτερον ἀρχαϊκόν ἀνάγλυφον εἰλημμένον ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Ἀιδίνῳ Ἀποστο-
λίδου. Στήλη μετὰ τριῶν προσώπων, καταλ., ἀρ. 252. Στήλη ἐπιτύμβιος, καταλ. ἀρ.
254. Τρίτον. Σαρκοφάγοι. Τερμάχιον σαρκοφάγου παριστάν ἥρωα ἐντὸς στεφάνης φύ-
λων, καταλ. ἀρ. 251. Σαρκοφάγος λευκοῦ μαρμαροῦ Ioulin cat mon fum. 95.
Ann. Inst. Arch., 1902 p. 284. 1903 p. 78-79. Genze, *Jahrb des Arch. Inst* (17, 1902)

Archs. Anz. S. 3. 5. 104.

¹⁰⁰⁾ Collisson, Sculpt, gr. trouvées à Tralles 10, fig. 2 prof. pl. 1.

τητος, ὃ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ ἔργον ἐμποιεῖ. Ὁ λεπτοφρὴς ἰωνικὸς χιτῶν, ὃ τὸ δροσερὸν ἐκείνο σῶμα περιβάλλων, πτυσσόμενος πολλαχοῦ πορπάται ἐπὶ τε τῶν ὤμων καὶ τῆς ὠλένης, μόλις περιάπτων ἀθρῶς τὰς ἔσωθεν διαφανομένας σάρκας. Ὑπεράνω τοῦ χιτῶνος ἐκτείνεται τὸ ἱμάτιον πλουσίως ἀναδιπλούμενον ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ καταπίπτον εἰς δύο ἀνισα ἄκρα, ὧν τὸ ἕτερον καθήκει μέχρι πού τῶν γονάτων, τὸ δὲ ἄλλο μικρὸν κατωτέρω. Ἡ κόμωσις τῆς κεφαλῆς κατ' ἀρχαῖζοντα ἐν τῇ τέχνῃ τρόπον. Καὶ ὀπισθεν μὲν τοῦ κρανίου πλατεῖα ταινία τριχῶν κυματοειδῶς καταπίπτουσα ἐπικαλύπτει τὸν αὐχένα καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ὤμων μέρος, ὀπισθεν δὲ ἑκατέρου τῶν ὠτων κατακρέμονται ἀνὰ τρεῖς πλόκαμοι σπειροειδῶς συνεστραμμένοι, οἵτινες περιβάλλοντες ἀμφοτέρωθεν τὸν λαβὸν ἡπίως ἐξαπλοῦνται καὶ οὐδένυννται ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἡ λοιπὴ κόμη διηρημένη εἰς δύο πλουσίας ταινίας ὑπὲρ τὸ μέτωπον δι' ὠραίας **χωρίστρας**, περιβάλλεται ὑπὸ εὐρυστόμου καλὰ θου ἐπικαθημένου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἡ Καρυάτις τῶν Τράλλων ἔχει μεγίστην ὁμοιότητα ὅσον ἀφορᾷ τὰς γραμμὰς καὶ τὴν στίαν τοῦ σώματος πρὸς τὴν Καρυάτιδα τὴν ἐν *Cherchell*⁵⁰⁾ παρὰ τὴν πύλην τοῦ Ἀλγερίου ἀνασκαφείσαν, ἥς ὅμως ἑλλείπει ἡ κεφαλὴ. Ἀμφοτέραι δὲ εἶνε ἀντίτυπα ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προτύπου κατατασσόμενον ὑπὸ *Reinach* καὶ *Collignon*⁵¹⁾ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος. Ὁ δὲ Ἐτέμ βέης⁵²⁾ μετ' ἀκριβεῖς ἐξετάζων τὸ ἔργον ἀνευρίσκει ἐν αὐτῷ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην «λεπτότητα καὶ χάριν», ἣν εἶχον ἀφθονον τὰ ἔργα τοῦ Καλάμιδος.

4ον) **Ἐφηβος** γλαμύδα περιβεβλημένος μετ' ἀγῶνα ἐν ἡρέμῳ στάσει ἀτενίζων τοὺς πρὸ αὐτοῦ συμπαρισταμένους συναγωνιστάς. Ἐκ λευκοῦ μαρμάρου παρίου, ὀλίγον τι μικρότερος τοῦ φυσικοῦ ὕψους 1,50 μ. Τὰ πέλματα τῶν ποδῶν ἰδιαιτέρως ἐξεργασμένα ἀρχικῶς, καθ' ἃ δεικνύουσιν οἱ τύποι τῶν γομφωμάτων, δι' ὧν προσηρομόζοντο εἰς τὸ δλον, ἀποσπασθέντα τῶν οἰκείων θέσεων δὲν ἀνευρέθησαν πλέον. Ἐφόρει δὲ σανδάλια. Κάτωθεν τῆς ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος γλαμύδος εἶνε περιβεβλημένος χιτῶνα, οὗ αἱ βραχεῖαι χειρίδες κατέρχονται μικρὸν κάτωθεν τῶν ὤμων, ὡς διαφαίνεται ἐξ ἀνοίγματος τῆς γλαμύδος περὶ τὴν ὠλένην τοῦ δεξιοῦ βραχίονος. Ἡ ὠραία κεφαλὴ, εἰς ἣν συνεκέντρωσεν ὁ παλαιὸς καλλιτέχνης πᾶσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, ὅλην τὴν στοργὴν του, ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τοῦ κορμοῦ καὶ ἀνευρεθείσα κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, προσηρομόσθη εὐχερῶς εἰς τὴν οἰκείαν ἀντὶ θέσιν. Καὶ ἤδη πλήρης χάριτος καὶ ἐκφράσεως, ὁλοστρόγγυλος μὲ κόμην εἰς μικροὺς ἐκ τριχῶν θυσάνους ἀνωθεν ἐπὶ τὸ νεαρὸν ἐκείνο μέτωπον καταπίπτοντας καὶ περιστέφοντας αὐτό,

⁵⁰⁾ Gauckler, Musée de Cherchell pl. 4 f. 98—Monceaux gaz. Arch. 1886 p. 60 pl. 7—Reinach, Répertoire 2 p. 426, 4.

⁵¹⁾ C—R Acad. Inscr 1902 p. 286 Mon. Piot, 10 p. 18.

⁵²⁾ BCH, 28 σ. 64.

προσελκύει ἀμέσως τὴν προσοχὴν τοῦ θεωμένου. Εἶνε μικρὸν ἐπὶ δεξιᾷ κεκλιμένη καὶ κοσμεῖται μὲ δύο ὦτα μικρὺλα καὶ λεπτά. Οἱ πόδες κεχιασμένοι, τὸ δὲ σῶμα στηρίζεται πρὸς ἀριστεράν ἐπὶ στήλης τετραπλεύρου. Τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ ὑποδάθρου ὡς καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἐνδύματος, τοῦ περικαλύπτοντος τὸν δεξιὸν βραχίονα, εἶνε βεβλαμμένα. Ἐπίσης ἐλαφρὰ βλάβη ἐπὶ τῆς ρινὸς καὶ τοῦ κάτω χεῖλους μόλις διακρινόμενῃ. Ἀνασκαφὴν τὸ ἔργον κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1902, ἀνάκειται ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. 1191. Ὁ *Reinach* ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σκόπα, ὃ δὲ *Collignon* δὲν τὸ θεωρεῖ ἀρχαιότερον τοῦ 350 π. Χ., ἐνῷ ὁ Ἐτέμ βέης ἀποβλέπων εἰς τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἀναλογίαν τῶν διαφορῶν μερῶν τῆς κεφαλῆς, τὴν κόμην καὶ τὸν ἱματισμόν, θεωρεῖ αὐτὸ ἔργον ἀρχαιότερον, ἀναγόμενον εἰς τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. Ἡ μικρὰ κεφαλὴ αὐτοῦ, ἡ τὸ μέτωπον περιστέφουσα, καθ' ἃ προείπομεν, κόμη, ἡ λεπτομερὴς ἐξεργασία τοῦ στόματος καὶ δὴ τῶν ἐλαφρῶς διανοιγομένων ἐκείνων λεπτῶν χεῖλέων, ἐξ ὧν νομίζει τις ὅτι ἀκούει ἐκφεύγουσαν τὴν θερμὴν ἀναπνοήν, ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐνδεκνυμένη ἐνέργεια, πάντα ταῦτα σχετίζουσι τὸν ἔφηβον πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς τέχνης τοῦ Μύρωνος καὶ ἀναδεικνύουσιν αὐτὸν μᾶλλον ὡς προάγγελον τῶν ἔργων τοῦ Δ' αἰῶνος ἢ ἐπίγονον αὐτῶν ὑποστάντα τὴν ἐπίδρασιν ἐκείνων (BCH, 28 σ. 66—67). Ἐὰν δὲ εἶνε ἀντίτυπον, εἶνε ἀντίτυπον καλῆς ἐποχῆς μὴ ἀφισταμένης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ πρωτοτύπου εἰ μὴ κατὰ ἓνα περίσσι αἰῶνα.

5ον) **Κεφαλὴ**⁵³⁾ μετὰ καλύπτρας λευκοῦ μαρμάρου. Βλάβη περὶ τὸν λαβόν, κάταγμα πλάγιον πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ ὀπισθεν τοῦ κρανίου, ἕτερον μέγα κάταγμα ἐπὶ δεξιᾷ, ἡ ρὶς καὶ τὰ χεῖλη βεβλαμμένα. Ὑψὺς 0,34 μ. Ἀνασκαφείσα τὸ φθινόπωρον τοῦ 1902, εἶνε καταγεγραμμένη ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. 1227 (BCH, 28 πιν. 2). Ἀνάγεται δὲ κατὰ τὸν Ἐτέμ βέην ὑπὸ ἑποικιν τεχνικὴν εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ Δημήτηρ τοῦ *Cherchell* καὶ ἡ τοῦ Βερολίνου⁵⁴⁾. Εἶνε ἀντίτυπον πρωτοτύπου, ὑπομνησκοντος γραμμῆς ἔργου ἀρχαιότερου τῆς Παρθένου τοῦ Φειδίου.

6ον) **Κεφαλὴ γυναῖκος** λευκοῦ μαρμάρου, ἥς ἑλλείπει τὸ ἦμισυ τοῦ ὀπισθοῦ μέρους τοῦ κρανίου, ἡ δὲ δεξιὰ παρεὶά φέρει βλάβην ἐκτεταμένην μέχρι τοῦ κάτω βλεφάρου. Ὁ πώγων ἔχει ἀμυγλήν, κάταγμα δὲ ἡ κόμη δεξιόθεν. Ἐμφάση δὲ καὶ ἡ βοστρυχοειδὴς ταινία, ἡ τὸ μέτωπον περιστέφουσα. Ἡ ρὶς τεθραυσμένη καὶ τὰ χεῖλη συντετριμμένα. Ἀπασα δὲ σχεδὸν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ μαρμάρου εἶνε κεκαλυμμένη διὰ τιτανώδους ἐπιχρίσματος. Ὑψὺς 0,325 μ.

⁵³⁾ Τὰ ἐφεξῆς ἀριθμούμενα ἔργα πρῶτος ἤδη ἐπαραγγατεύθη ὁ Ἐτέμ βέης (BCH, 28 σ. 67).

⁵⁴⁾ Gauckler, Musée de Cherchell p. 102 pl. 5 Rechr der ant. Sculpt. ἀριθ. 83—Kekulé, Uebers. einz. Frauenstatue aus der Zeit des Phidias 57—Winckelmannsprogramm, Berlin 1897.

Ἀνασκαφείσα τὸ φθινόπωρον τοῦ 1903, κεῖται ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 1229 (BGH, 28 πιν. 3 ἀριστερόθεν). Ἡ μὲν κόμωσις τῆς κεφαλῆς ὑπομνησκει τὴν κεφαλὴν τῆς Νίκης τοῦ Παιωνίου, τὸ δὲ σχῆμα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ παθητικὴ αὐτῶν ἔκφρασις ὑπεμφαίνουσιν ἐπίδρασιν τῆς ἐν Περγάμῳ τέχνης. Ἰσως εἶνε ἔργον τοῦ Β' π. Χ. αἰῶνος. Ἐὰν ὅμως εἶνε πρωτότυπον ἢ ἀντίτυπον μένει δύσκριτον διὰ τὴν μεγάλην φθοράν, ἣν ὑπέστη τὸ ἔργον.

7ον) **Κεφαλὴ γυναικὸς** λευκοῦ μαρμάρου τεθραυσμένη περὶ τὸν λαιμόν καὶ τὸ ἄνω ὀπίσθιον τοῦ κρανίου μέρος. Ἡ εἰς συντετριμμένην, βεβλαμμένην δὲ καὶ τὸ ἄνω χεῖλος τοῦ στόματος. ὕψους 0,28 μ. Ἀνευρεθείσα τὸ ἔαρ τοῦ 1902 ἀνάκειται νῦν ἐν τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως ὑπ' ἀριθ. 1206 (BGH, 28 πιν. 3 δεξιόθεν). Εἶνε ἀντίτυπον ρωμαϊκῆς ἐποχῆς μετρίως τέχνης, οὗ τὸ πρωτότυπον συχνάκις ἀπαντᾷ κατὰ τὸν Δ' π. Χ. αἰῶνα.

8ον) **Κεφαλὴ παιδὸς** λευκοῦ μαρμάρου βεβλαμμένη περὶ τὸν λαιμόν, τὸν πώγονα, τὸν κροτύλον τῆς κόμης καὶ καθ' ὅλην τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ προσώπου. Ὑψος 0,26 μ. Ἀνευρεθείσα τὸ φθινόπωρον τοῦ 1902, ἀνάκειται ἐν τῷ Αὐτοκρατ. Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 1228 (BGH, 28 πιν. 4). Εἶνε ἔργον προωρισμένον εἰς οἰκιακὴν διακόσμησιν, οὗ τὸ πρωτότυπον ἀνέσχεται εἰς τὴν Ἑλληνιστικὴν περίοδον.

9ον) **Μικρὰ Σεράπιδος κεφαλὴ** λευκοῦ μαρμάρου συντετριμμένη κατὰ τὸν λαιμόν. Οἱ πρὸς ἀριστερὰν καθήκοντες πρῶτοι βόστρυχοι τῆς κόμης τεθραυσμένοι, οἱ δὲ τὸ μέτωπον περιστέφοντες ἐλαφρῶς βεβλαμμένοι. Ἡ εἰς κατεστραμμένη, ἑλλείπει δὲ καὶ ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μόδιος. Τὰ δεξιὰ τοῦ προσώπου καὶ ἡ κόμη φέρουσι λεπτὸν χρίσμα ἀμμοκονίας, ἐνῶ τὸ ἀριστερόν μέρος διατηρῆται καλῶς. Εἶνε ὕψους 0,14 μ. Ἀνασκαφείσα τὸ φθινόπωρον τοῦ 1902, κατεγράφη ἐν τῷ Αὐτοκρ. Μουσείῳ ὑπ' ἀριθ. 1226 (BGH, 28 πιν. 5). Εἶνε ἔργον τῆς περιόδου τῶν Ἀντωνίων, οὗ τὸ πρωτότυπον ἀποδίδει ὁ *Ametung* εἰς τὸν Ἀθηναῖον Βρύαζιν⁵⁹⁾.

10ον) **Προσωπεῖον τραγικόν** λευκοῦ μαρμάρου οὗ ἑλλείπει τὸ ὀπίσθιον μέρος καὶ ἡ εἰς. Βεβλαμμένοι δὲ εἶνε καὶ οἱ πλόκαμοι ἄνω τε ἐπὶ τοῦ ὄγκου καὶ κάτω ἐπὶ τῶν ὅκρων. Ὑψους 0,285 μ. Ἀνεσκάφη τὸ φθινόπωρον τοῦ 1902. Ἐν δὲ τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως φέρει ἀριθ. 1207 (BGH, 28 πιν. 6). Φαίνεται, ὅτι ἀπεσπίασθη ἐξ ἀναγλύφου προωρισμένου τὸ πάλαι πρὸς διακόσμησιν σκηνικὴν. Μετρία ἔργασία τῆς ἐποχῆς τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων.

11ον) **Ἀνάγλυφον** λευκοῦ μαρμάρου, οὗ ἑλλείπει ἡ κεφαλὴ. Ὑψους 0,69 μ. πλάτους 0,435 μ. Ἀνευρέθη τῷ 1903. Ἐν δὲ τῷ Αὐτοκρατορικῷ Μουσείῳ Κωνσταντινουπόλεως φέρει ἀριθ. 1423 (BGH, 28 πιν. 7). Παριστᾷ δὲ

⁵⁹⁾ Rev. Arch. 1903 * p. 177 ἐξῆς.

ἄνθρωπον τινα ὑπὸ πλάτανον ἐντείνοντα σχοινίον διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς προσπαθεῖ νὰ προσδέσῃ τὸ ἕτερον ὄκρον τοῦ σχοινίου ἐπὶ κρίκον προσηλωμένου ἐπὶ πλακός. Πιθανὴν ἐρμηνείαν τῶν εἰκονιζομένων καὶ κριτικὴν τῆς τέχνης τοῦ προκειμένου ἔργου παρέχει ὁ Ἑτέμ βέης ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀλληλογραφίας (28 σ. 71-74). Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐξονομασθέντων ἔργων ἀνεσκάφησαν ἐν Τράλλεσι καὶ ἄλλα δευτερευούσης σημασίας ἔργα, ἐν οἷς εἶνε **ἀνδριαντίσκος παιδὸς** τέχνης μετρίως καὶ ἀνευ ἐκφράσεως. **Ἀγαλμάτιον ὕγιαιας**. **Ἀγαλμάτιον Ἡρακλέους** ἀναπαυομένου. Κνήμη κολοσσιαία. Ἑτέρα κνήμη κολοσσιαία. Τεμάχια πολλῶν ἀγαλμάτων. Τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ πλάγια ἐνὸς ἄμβωνος καὶ ἄλλα εὐρήματα ἐξ ὀρειχάλκου (BGH, 28 σ. 76), ἅπερ πάντα βλέπει ὁ βουλόμενος εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν Κων/πόλεως Μουσεῖον.

Γ'

Ὁ Φαρνέσιος Ταῦρος.

Πάντα τὰ προμνημονευθέντα γλυπτικὰ ἔργα τῶν Τράλλεων ἀνεκαλύφθησαν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τοῖς χρόνοις. Πλὴν ὅμως τούτων ὑπάρχει πρὸ αἰώνων ἤδη ἀνακαλυφθὲν καὶ τὸ γνωστὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀρχαίας τέχνης μεγαλότερον σύμπλεγμα τοῦ Φαρνεσίου Ταύρου ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου Φαρνέση κληθέντος, τὸ μὲν διότι τὸ ἔργον τοῦτο ἀνευρέθη ἐπὶ Πάπα Ρώμης Παύλου Γ' (1525-1549) ἐκ τοῦ οἴκου τούτου καταγομένου, τὸ δὲ διότι τοῦτο τε καὶ ἄλλα ἔργα γλυπτικὰ ἐγένοντο ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὁ ἐκπρεπέστατος κόσμος τῆς ἀρχαιολογικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Ρώμῃ μεγάρου Φαρνέση, ὁπόθεν μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ οἴκου τούτου (1731) περιήλθον ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ βασιλέως Νεαπόλεως δωρησαμένου αὐτὰ τῷ 1786 εἰς τὸ αὐτόθι ἐθνικὸν Μουσεῖον, ὅπου εὐρίσκονται μέχρι σήμερον. Τὰ περιφανέστατα ἔργα τῆς συλλογῆς Φαρνέση ἦσαν ἀνδριᾶς Ἡρακλέους κολοσσιαίων διαστάσεων, ἔργον τοῦ Ἀθηναίου Γλύκωνος καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος περιβόητον σύμπλεγμα τῶν ἐκ Τράλλεων ἀδελφῶν Ἀπολλωνίου καὶ Ταυρίσκου⁶⁰⁾ παριστᾷ τὴν κατὰ τῆς Δίρκης ἀπὸ τῶν κεράτων ὄγκου ταύρου προσδεθείσης ἐκδίκησιν, τῶν υἱῶν Ἀντιόπης Ἀμφίονος καὶ Ζήθου⁶¹⁾, ἅπερ μετενυχθὲν τῷ 43 π. Χ. εἰς Ρώμην ἐκ τῆς

⁶⁰⁾ Ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς τῶν τεχνιτῶν τούτων δὲν εἶνε μετὰ βεβαιότητος ὁρισμένος. Ὁ F. Hiller von Garsiauen τάσσει αὐτοὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου π. Χ. αἰῶνος (Ath. Mitheil. 19, 1894. 37-39), καὶ δὴ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 88 π. Χ. γενομένην ἀπόκρουσιν τοῦ Μιθραδάτου, ὅτε ἡ πολιτεία τῆς Ρόδου ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν τῆς Ρώμης προστασίαν περιελθοῦσα, ἐκτίσαστο ἀκμὴν καὶ πλοῦτον προσελκύσαντα αὐτόθι τε καὶ ἐν Αἰνῶν πανταχόθεν πολλοὺς τεχνίτας πλουσίως ἀμειβομένους.

⁶¹⁾ Παράδοξος εἶνε ἡ γνώμη τοῦ Heyne (Ant. Lufs. 2, 206) σχετίζοντος τοὺς ἐν τῷ

νήσου Ρόδου ⁵²⁾, ἐστίθη ἐν τῇ στοᾷ, ἣν ἀποδόμησεν ἀπὸ τῶν λαφύρων τοῦ

Ὁ Φαρνέσιος Ταῦρος.

κατὰ τῶν Ἰλλυριῶν πόλεμον ὁ Ἀσίνιος Πολλίων ἐπὶ τοῦ Ἀθηνταίου λόφου, ὁπόθεν ὀψιαιτέρον ἐλήφθη εἰς τὰς θέρμας τοῦ Καρακάλλα. Ἐνταῦθα παρατί-

σμπλέγματι γεγλυμμένους διδόνους ἀδελφοὺς Ἀμφίωνα καὶ Ζήθον πρὸς τοὺς δύο γλύπτας ὡσαύτως διδόνους, κατ' αὐτόν, ἀδελφοὺς Ἀπολλώνιον καὶ Ταυρίσκον, οὗ τὸ ὄνομα ὑπομνήσκει τὸν ἐν τῷ σμπλέγματι ταῦρον.

⁵²⁾ Πλιν. 36, 34 — Ath. Mith. 19, 39. — Collignon, *Sculpt. gr.* 2, 533.

θεται χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν Ἀκτίων ἢ εἰκὼν τοῦ προκειμένου συμπλέγματος, τὴν ὁποίαν ὁ βουλόμενος δύναται νὰ ἴδῃ καὶ εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Λεξικὸν τοῦ ἀοιδίου. Ἀλ. Ραγκαβῆ 1888 σελ. 78 καὶ 1328.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔργον ἀναφέρεται ὑπὸ Πλινίου (36, 34) ⁵³⁾ ἐκ τῆς νήσου Ρόδου, καθ' ἃ προεῖρηται, εἰς Ρώμην μετενεχθέν, προῆλθεν ἐντεῦθεν ἡ ἀπορία πῶς εὑρέθη τοῦτο εἰς Ρόδον. Ἀρὰ γε ἔπεμψαν αὐτὸ οἱ τεχνουργήσαντες γεγλυμμένον ἤδη καὶ ἔτοιμον ἐκ Τράλλεων εἰς Ρόδον, ἢ μεταναστεύσαντες εἰς τὴν νήσον ταύτην ἐγλύψαν αὐτὸ ἐκεῖ ⁵⁴⁾; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐδραζόμενον ἐπὶ ὑποθέσεων οὐδεμίαν βαρύτητα ἔχει ἐπὶ τοῦ ἔργου, ὅπερ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξιον καὶ ὅπερ ἀνευρεθὲν τῷ 1525 ἢ κατὰ Collignon ⁵⁵⁾ τῷ 1546 ἐν ταῖς θέρμας τοῦ Καρακάλλα ἢ παρ' αὐτὰς βεβλαμμένον, συνεπληρώθη τότε ἐπὶ τοῦ φιλομούσου Πάπα Παύλου Γ' ὑπὸ τοῦ *Giorgio Battista della Porta*. Ἡ δὲ γενομένη συμπλήρωσις ⁵⁶⁾ εἰ καὶ ἱκανὴ δὲν ἐπισκιάζει ὁμῶς τὴν παλαιὰν τέχνην τοῦ πρωτοτύπου, περὶ τῆς ἀρχικῆς τοῦ ὁποίου συνθέσεως ἀμφιβάλλει ὁ Collignon (*Sculpt. 1 gr.* 2, 534) λαμβάνων ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ Ταῦρος ὅλος σχεδόν, τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος τῆς Δίρκης, οἱ βραχίονες καὶ αἱ κνήμαι τῶν δύο ἀδελφῶν εἶνε ἔργα τοῦ Δελλαπόρτα καὶ ὅτι ἡ ἐκί τοῦ σώματος τοῦ Ζήθου ἐφαρμοσθεῖσα κεφαλὴ ἐλήφθη ἐξ ἀνδριάντος τοῦ Καρακάλλα. Πρὸς δὲ καὶ ὁ πρὸς τὸν Ἀμφίωνα ὑλακῶν κύων μόνον τοὺς πόδας ἔχει ἀρχαίους. Ἐν τούτοις ἡ συμπλήρωσις ἐπιτυχοῦσα καθ' ὅλα ἐπιτρέπει νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ ἔργου, ὥσει τοῦτο ἦν ἀνέπαφον καὶ ἀέραςιον. Ἰδιαζόντως δὲ ἀποκρουστέα ἡ ἐπανειλημμένη ἐξενεχθεῖσα γνώμη, ὅτι ἡ μορφή, ἡ εἰς τὸ βάθος τοῦ συμπλέγματος ἡσυχῶς ἱσταμένη, εἶνε νεωτέρα προσθήκη, ἐνῶ αὕτη ὑπάρχει γνήσιον ἔργον τῆς σμῆλης τῶν ἐξονομασθέντων ἐκ Τράλλεων τεχνιτῶν, διότι οἱ πόδες καὶ μέγα μέρος τῆς περιβολῆς εἶνε κοινὰ μετὰ τῆς ἀρχαίας βάσεως, ἐφ' ἧς τὸ ὅλον σύμπλεγμα ἐδραζεται. Ἡ δὲ ὀρθότης τῆς γενομένης ἐπὶ τοῦ εἰρημένου Πάπα συμπληρώσεως τῶν ἐρθασμένων τοῦ ἔργου μερῶν, ὥς πρὸς τὴν θέσιν καὶ στάσιν τῶν προσώπων, ὁμολογεῖται κοινῇ, τὸ μὲν ὅτι οὕτω καὶ οὕχι ἄλλως δυνατόν ἦν γενέσθαι τὸ πρᾶγμα, τὸ δὲ ὅτι περιεσώθησαν ἐκ τῆς ἀρχαιότητος πολλὰ τοῦ προκειμένου ἔργου ἀναπαραστάσεις ⁵⁷⁾

⁵³⁾ Τὰ τὸ σύμπλεγμα ἀποτελοῦντα πρόσωπα ἀναφέρων ὁ Πλίνιος μεταχειρίζεται παραδόξως πληθυντ. ἀριθμὸν ἀορετα, ὥσει ἦσαν ταῦτα ἀπεσπασμένα καὶ καθ' ἑαυτὰ ὑπάρχοντα ἔργα.

⁵⁴⁾ Πρὸβλ. Jahn, *Arch. Ztg.* 1853, *Ann.* 63. — Ulrichs, *Chrest. Plin.* 386. — Hermann, *Stud. der Gr. Künstler* 5, 47 *Ann.* 34. — Overbeck, *Gesch. der Gr. Plastik* 2, 302—303.

⁵⁵⁾ *Sculpt. Gr.* 2, 533.

⁵⁶⁾ Πρὸβλ. Welcker, *Alte Denkmäler* 1, 365. — Friedrichs *Bauwerke* 1, 318, 321. — Kinkel, *Mosaik in Kunstgesch.* Berlin 1876 29 ἐξῆς. — Collignon, *Hist. Sculpt. Gr.* 2, 533 ἐξῆς.

⁵⁷⁾ Περιεσώζεσθαι τὸ πρῶτον ὑπὸ Jahn (*Arch. Ztg.* 1853, *Ann.* 56) καὶ εἰτα πληρέστερον ὑπὸ Dülsey (*Arch. Ztg.* 1878 σ. 43).

ὡς ὄφειλον λαβεῖν καὶ ἔλαβον βεβαίως ὑπ' ὄψει οἱ τὸ καλλίστευμα συμπληρώσαντες, διότι ἐγένοντο πάντως οὐχὶ ἄνευ ἐπιδράσεως τοῦ πρωτοτύπου.

Ἐξετάζων δὲ τὰς ἀναπαραστάσεις ταύτας ὁ Overbeck (*Gesch. der Gr. Plastik* 2,303) ἀνευρίσκει πλάνην τινὰ τοῦ εἰς τὴν συμπλήρωσιν ἐργασθέντος Δελλυπόρτα, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὸν Ζῆθον, ἥτοι τὸν βαθύτερον ἐν τῷ συμπλέγματι καὶ ὀπισθεν τῆς καθημένης Δίρκης ἰστάμενον νεανίαν, ὅστις συμπληρωθεὶς παρίσταται ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ κρατῶν τὸ σχοινίον, τὸ ἐκ τῶν κεράτων τοῦ Ταύρου ἐξαρτώμενον, ἐφ' οὗ ἐμελλε προσδεθῆναι ἢ προσεδέθη ἡ Δίρκη. Τὸ σχοινίον τοῦτο ἔπρεπε νὰ κρατῇ ὁ Ζῆθος μόνον διὰ τῆς δεξιᾶς, ἐνῶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς ἀναρπαῖζει ἀπὸ τῆς κόμης τὴν Δίρκην. Ὡσαύτως ἀμφιβάλλει ὁ Overbeck, ἂν ἐν τῷ πρωτῷ παρίστατο τὸ σχοινίον περιεπλεγμένον περὶ τὸ σῶμα τῆς Δίρκης, ὅπως οὕτω παρίσταται ἐπὶ ἐνὸς δακτυλιοῦ ἐν τῷ Μουσεῖῳ Νεαπόλεως ἀνακειμένου καὶ ἐπὶ τινῶν ἄλλων ἀναπαραστάσεων τοῦ ἔργου (*Arch. Ztg.* 1853 πλ. 56), διότι ἡ εἰκὼν τῆς περιέλειξεν τοῦ σχοινίου ἀποβαίνει ὑπὸ ἐπιρρῶν πλαστικῆς ἐκτιμήσεως ἂν ἀκαλλῆς, καὶ δεύτερον ἄφοῦ τὸ σχοινίον περιέβαλλε τὸ σῶμα τῆς Δίρκης πρὸς τί ὁ Ζῆθος ἀναρπαῖζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης; Ἄν διὰ τὴν παραδόξω, ὅπως τὴν σπαράξῃ ὁ Ἀμφίων, οὗ τὴν κνήμην ἐκτεντικῶς περιβάλλει ἐκείνη, τότε γεννᾶται ἡ ἀπορία μήπως οἱ ἀδελφοὶ δὲν εἶχον πεκοίθῃσιν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα τοῦ Ταύρου καὶ ἐπιθυμοῦσιν αὐτοὶ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον αὐτοῦ; ἢ μήπως πρὸς ἑξαρσιν τοῦ πάθους ὄφειλον οὕτως ἀνηλεῶς νὰ προσενεχθῶσι πρὸς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ καταλείπωσι τὸ ἔργον τῆς καταστοφῆς εἰς τὸ ἄγριον ἐκεῖνο ζῶον; Διὸ ἀληθεύει μᾶλλον ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ὁ Ζῆθος τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν κόμην τῆς Δίρκης καὶ ἀρπαῖζει αὐτήν, καθ' ἣν στιγμήν πρόκειται νὰ προσδέσῃ αὐτὴν ἐξαρτῶν ἀπὸ τῶν κεράτων τοῦ ταύρου. Οὕτω δὲ ἔδει νὰ συμπληρωθῇ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Ζήθου ἐν τῷ συμπλέγματι.

Ἡ ἀρχαιότης οὐδεμίαν περιέσωσε περὶ τοῦ ἡμετέρου συμπλέγματος κρίσιν, ἐξ ἧς ἠδύνατο νὰ ὁδηγηθῇ ὅπως οὖν ἡ νεώτερα κριτικὴ καὶ αἰσθητικὴ. Ὁ δὲ Πλίνιος μνημονεύων τοῦ ἔργου καὶ ἀριθμῶν μόνον τὰ συγκροτοῦντα αὐτὸ πρόσωπα, οὐδεμίαν ἐκφέρει περὶ αὐτοῦ κρίσιν, ἥτις βεβαίως θὰ ἦτο ἀτελής, ἂν τε μὴ διακρινόμενον τοῦ συγγραφέως τούτου κατὰ τὸν Overbeck (*Gesch. der gr. Plastik* 2,304) ἐπὶ βαθεῖα τῆς τέχνης ἀντιλήψει. Τὸ δὲ λυπηρὸν ὅτι οὐ μόνον ὁ παλαιὸς κόσμος ἐσίγησεν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ ὁ νεώτερος δυσμενέστατα ἐξεφράσθη περὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ Welcker (*Alte Denkm.* 1,352 ἐξῆς) πρώτου ἀντιληφθέντος καὶ ἐξάραντος τὸ ὄνομα καὶ τὰς ἀρετὰς τοῦ καλλιτεχνήματος. Ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ τυγχάνει οὕσα ἡ βάσις καὶ τὸ θεμέλιον τῆς ὀρθῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἐκτιμήσεως τοῦ θαυμασιωτάτου τούτου ἔργου, ἐν ᾧ ὑπόκειται, καθ' ἃ προεῖρηται, ὁ περὶ τιμωρίας τῆς Δίρκης ὑπὸ τῶν τέκνων Ἀντιόπης μῦθος. Σημειωτέον δ' ὅτι ὁ περὶ τὴν Ἀντιόπην

καὶ Δίρκην περιστρεφόμενος μῦθος ἔχει ἀρχαιοτάτας τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Μάλιστα δὲ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἀντιόπην⁶⁴⁾, παρατηρητέον ὅτι ὁ μῦθος οὗτος ἐντὸς ἀβεβαίων καὶ σκοτεινῶν παραδόσεων τῶν Λελέγων τὴν πρώτην καὶ ἀτελεῖ σύστασιν αὐτοῦ ἀναλαβὼν, διεσιᾶται εἰς τῷ χρόνῳ προϊόντι καὶ διεπλάσθη μονιμώτερον, ἀναφανείς τὸ μὲν ἐν τοῖς μυθεύμασι τῶν Μινυῶν ἐν Ὑρίᾳ τῆς Βοιωτίας, ὁπόθεν διεδόθη διὰ τῶν Αἰολέων εἰς Φωκίδα, Κόρινθον καὶ Σικυῶνα, τὸ δὲ ἐν ταῖς παραδόσεσι τῶν Θηβῶν καὶ τῆς περιοικίδος χώρας διὰ τῶν Ἀχαιῶν αὐτόθι περισσώθεις μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῶν Καδμείων καὶ Βοιωτῶν. Ἐχομεν ἄρα αὐτὸν ἐπιχωριάζοντα εἰς τὰ εἰρημένα μέρη μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Εὐριπίδου, ὅστις πρῶτος παραλαβὼν αὐτὸν ὡς καλὸν ὕλικόν καὶ μετασκευάσας, ἐποίησε τὴν Ἀντιόπην⁶⁵⁾, ἥς ἀπολομένης τὴν ὑπόθεσιν περιέλαβον οἱ ἀρχαῖοι μυθογράφοι Ἀπολλόδορος (3, 5, 5), Ὑγῖνος (μυθ. 8) καὶ ὁ Σχολιαστὴς Ἀπολλωνίου Ροδίου⁶⁶⁾ (*Αἰγρον.* 4, 1090) ὡδὲ πως ἔχουσιν⁶⁷⁾.

Ἡ Ἀντιόπη ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Θηβῶν Νυκτέως, ἦν ὁ Ζεὺς σάτυρον ὁμοιωθεὶς φθείρει Φεύγουσα δὲ τὰς ἀπειλὰς τοῦ πατρός, ἀποδιδράσκει εἰς Σικυῶνα πρὸς Ἐπωπέα, ᾧ καὶ συζεύγνται. Ὁ δὲ Νυκτεὺς ἀθυμήσας θνήσκει, ἄφοῦ πρότερον ἔδοκεν ἐντολὴν τῷ ἀδελφῷ Λύκῳ, ἵνα ἐδικαιθῇ τὸν Ἐπωπέα καὶ τὴν Ἀντιόπην τηλαυγῆς αἰσχρόνης παραίτιον γενομένην. Ἐπελθὼν λοιπὸν ὁ Λύκος ἐπὶ τὴν Σικυῶνα καὶ χειρωσάμενος αὐτήν, φρονεῖ μὲν τὸν Ἐπωπέα, ἀπύγει δὲ ἀχμαῖωτον τὴν Ἀντιόπην, ἥτις ἐπὶ τοῦ Κιθαιρώνος τεκοῦσα καταλείπει νιόους διδύμους. Καὶ τούτους μὲν ἐξέθρεψε ποιμὴν οἰκτιρμῶν ὁ Ὀρδίων (*Αἶων Χρυσσοστ.* 15, 448) καλέσας Ζῆθον καὶ Ἀμφίονα⁶⁸⁾, τὴν δὲ Ἀντιόπην ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς λαβοῦσα ἢ συζυγὸς τοῦ Λύκου Δίρκην,

⁶⁴⁾ Τὸν περὶ Ἀντιόπης μῦθον ἐπραγματεύθημεν ἐν ἰδιαίτερᾳ ἡμῶν ἀνεκδότῳ μελέτῃ «Ἀντιόπη ἐν τῷ μύθῳ» ἀναγνώσθησιν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς τῇ 30 Ἰανουαρίου 1904.

⁶⁵⁾ Ἐν τῶν καλῶν δραμάτων τοῦ Εὐριπίδου κατὰ τὸν παλαιὸν Σχολιαστὴν εἰς τοὺς Βατράχους Ἀριστοφάνους στιχ. 50.

⁶⁶⁾ Ἄλλαι πηγαὶ τοῦ προκειμένου περὶ Ἀντιόπης μύθου εἶνε καὶ ὁ Ρωμαῖος ἐλεγεῖακός ποιητὴς Προπέρτιος (4, 15, 11—43) καὶ Νικόλαος ὁ Λαμιακὸς (*Re. Hist. Gr.* 3,365 Müller). Περὶ πασῶν δὲ τῶν πηγῶν τούτων πραγματευόμεθα ἐν ἰδιαίτερᾳ διατριβῇ ἡμῶν ἀνεκδότῳ «Ἀντιόπη ἐν τῷ δράματι».

⁶⁷⁾ Ἐν τῇ ἀφηγήσει τοῦ μύθου ἔχομεν ὑπ' ὄψει κυρίως μὲν τὰς τρεῖς ἐξονομοθεσίας πηγὰς, ὅπου ὁμοῦς ὑπάρχει ἀνάγκη συμπληρώσεως ποιοῦμεν αὐτὴν ἀναφέροντες ἅμα πόθεν παραλαμβάνομεν τὴν εἰδήσιν.

⁶⁸⁾ Ἡ ἀρχαιότης ἠσχολήθη καὶ περὶ τὸ ἔτυμον τῶν ὀνομάτων τούτων, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Εὐριπίδου ἀπαξιώσαντος ἐν τῇ Ἀντιόπῃ αὐτοῦ τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς ἐξάγει ἐκ τοῦ 181 ἀποσπασματος, ἐνθα φέρονται ταῦτα: «τὸν μὲν κικλήσκω Ζῆθον· ἐξήτησε γὰρ τόκον· σιν ἐμάρειαν ἢ τεκοῦσά νιν». Ταῦτά ἐπαναλαμβάνει καὶ τὸ Μέγα Ἑτυμολογικόν (411, 12), ὁπερ καὶ τὴν ἐτυμολογίαν Ἀμφίονος εἰς τὸν αὐτὸν δραματικὸν ἀποδίδον, λέγει ὅτι ἐκλήθη οὕτως ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ἄμφοδον, ἥγουν παρὰ τὴν ὁδὸν γεννηθῆναι. Τὴν ἐτυμολογίαν ἀναφέρει καὶ ὁ Ὑγῖνος (μυθ. 7), ὅστις ἐκτενέστερα ἀφηγοῦμενος, λέγει ὅτι ἡ

ῥαίετο ἐκὶ μακρὰ ἔτη ¹⁰⁾ «διὰ ζηλήμονα μῆνιν» ὡς τὸ παλαιὸν ἐπίγραμμα λέγει (Anthol. Palat. 3, 7). Μετὰ δεινὰς δὲ βασάνους, καθ' ὅς ἡ Ἀντιόπη ἠναγκάσθη «χαλκᾶς κριθᾶς ἀλήθειν» κατὰ τὸ Μέγα Ἑτυμολογικὸν («ἀλετρεύουσα»), φυγοῦσα ἐκ τῆς εἰρκῆς, τῶν δεσμῶν λυθέντων αὐτομάτως ¹¹⁾, ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ Κιθαιρώ-
νος, ἔνθα συναντᾷ τοὺς υἱούς, ὧν ὁ Ζήθος ἐπολαβὼν αὐτὴν ὡς φρυγὰδα ἀποβάλλει ¹²⁾. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτῳ ἀφικομένη καὶ ἡ Δίρκη εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἵνα τελέσῃ τὴν λατρείαν τοῦ Βάχου, ἀνευρίσκει τὴν Ἀντιόπην, ἣν καὶ ἐπιχειρεῖ ἵνα θανατώσῃ ἐπιδύνως ἔξαρτῶσα διὰ τῶν νύων τῆς ἀντιζή-
λου τῆς ἐκ τῶν κεράτων ἀγρίου Ταύρου, ὅστις ἔμελλεν ἵνα συντρίψῃ αὐτὴν συρομένην ἐπὶ βράχων καὶ θάμινων ἀγρίων, ὅτε ὁ γέρον ποιμὴν παριστάμενος μάρτυς τῆς φοβερᾶς σκηνῆς καὶ βεβαιωθείς, ὡς νομίζομεν, ἐκ λόγων τινῶν καὶ ὑπαινεγμῶν διαφυγόντων τὸ στόμα τῆς Δίρκης, μὴ δυναμένης νὰ δεσπόσῃ τῆς ὀργῆς αὐτῆς ἐν τῇ κρισιμωτάτῃ ἐκείνῃ στιγμῇ, ὅτι ἡ ὑπὸ θανάτου ἀπειλουμένη ἦν ἡ μήτηρ τῶν θετῶν αὐτοῦ νύων Ἀμφίονος καὶ Ζήθου, ἀπο-
καλύπτει τὸ εἰς τὴν καταγωγὴν αὐτῶν ἀφορῶν γεγονὸς καὶ τότε ἡ λύσσα τῆς ἐκδυσήσεως τῶν ἀδελφῶν στρέφεται ὅλη κατὰ τῆς Δίρκης, ἣν συλλαβόντες οὗτοι ἔξαρτῶσιν ἀντὶ τῆς μητρὸς ἐκ τῶν κεράτων τοῦ φοβεροῦ ταύρου ¹³⁾

Ἀντιόπη καταληφθεῖσα ὑπὸ ὠδίνων γεννᾷ καθ' ὁδὸν (καὶ κατὰ τὸν μυθογράφον «ἐν σχιστῇ ὁδῷ», ὅπερ ἐσφαλμένον) υἱούς, τοὺς ὁποίους εὐρόντες ποιμένες ἀνέθρεψαν καὶ ἐκάλεσαν τὸν μὲν Ζήθον ἀπὸ τοῦ ζῆτειν τόπον, τὸν δὲ ἕτερον Ἀμφίονα, ὅτι ἐν διόδῳ ἡ ἀμφὶ ὁδὸν ἔτεκεν αὐτὸν (πρὸβλ. Ἀριστ. ὑπομν. 2.1803 σκώπτοντα τὴν ἐτυμολογίαν «Ἀμφοδὸν ἔχρην αὐτῷ τίθεσθαι τοῦνομα»). Σημειώσα δ' ὅτι ὁ Ὑγίνος ἀντιφάσκει πρὸς τὰς ἄλλας παλαιὰς πηγὰς καὶ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ 8 μύθῳ εἰρημένα περὶ ἐνὸς ποι-
μένος, ἀποδέχεται ἐν τῷ 7 μύθῳ οὐχὶ ἓνα, ἀλλὰ πολλοὺς ποιμένας εὐρόντας τὰ τέκνα Ἀντιόπης.

¹⁰⁾ Ἰσως ἐπὶ 20 ὅλα ἔτη, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τῆς παρ' Ἀπολλοδώρῳ (3, 5, 4) εἰδή-
σεως, ὅτι ὁ Λύκος μετὰ βασιλείαν 20 ἐνιαυτῶν φρονεῖται ὑπὸ Ζήθου καὶ Ἀμφίονος.

¹¹⁾ Ἀπολλοδ. 3, 5, 5, 8. — Ὁ Προπέρτος (4, 15, 23) λέγει ὅτι ἡ Ἀντιόπη μόνη συνέ-
τριψε τὰ δεσμά, ὅφ φαίνεται παρακολουθῶν καὶ ὁ ἡμέτερος Δ. Βερναρδάκης ἐν τῇ Ἀντιόπῃ αὐτοῦ, διδασθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν Κοινσταγτινουπόλει τῇ 20 Μαρτ. 1899. Καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πραγματευόμεθα ἐν τῇ ἰδιατέρᾳ ἡμῶν μελέτῃ «Ἀντιόπη ἐν τῷ Δράματι».

¹²⁾ «Non tacerit» λέγει ὁ Ὑγίνος μῦθ. 8.

¹³⁾ Σχολ. Ἀπολλων. Ροδ. 4, 1090. «Ἡ δὲ φεύγει καὶ ληφθεῖσα πάλιν τοῖς ἑαυτῆς παισὶν ἐκδίδοται. Ἐνταῦθα δ' ἐκαλύπτει ὁ τροφεὺς βουκόλος τὸ γεγονὸς. Οἱ δὲ τὴν μὲν Ἀντιόπην σφύζουσι, τὴν δὲ Δίρκην ἐξ ἀγρίου ταύρου προσδήσαντες διαφθεῖρου-
σιν». Τούτῳ συμφωνεῖ καὶ ὁ Σχολ. Εὐριπ. Φοιν. 102 «οἱ γὰρ περὶ Ζήθου καὶ Ἀμφίονα ἐκτεθέντες ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἀντιόπης καὶ τροφέντες ἐν τοῖς βουκόλοις τῆς Δίρκης ἐβουκόλουν αὐτῇ» ὕστερον δὲ παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν Ἀντιόπην ἐπὶ τὸ διὰ ταύρων διασπάσαι· οἱ δὲ γνόντες αὐτὴν μητέρα αὐτῶν οὖσαν αὐτῆς μὲν ἐφείσαντο, τὴν δὲ Δίρκην ὑπὸ ταύρων διέσπασαν». Ἐπιθ. Ὑγίνου (μῦθ. 8) συμφωνοῦντα. «Ἐτι δὲ καὶ παροιμογ. ἑλλ. Ἀποστόλ. 3, 1. «Ἐχε δὲ (ὁ Λύκος) γυναῖκα Δίρκην ὄνομα, ἣτις ὑπονόησας τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα Λύκον φιλεῖν τὴν Ἀντιόπην, ἀνάγει αὐτὴν εἰς ὄρος καὶ δῆσας αὐτὴν ἀπὸ τραχήλου ταύρου καὶ ἀνάψας δάδας ἀπὸ τῶν αὐτοῦ κεράτων ἔμελλεν ἀπολύειν· ἡ δὲ ἐθρήκει καὶ θορύβου γενομένου ἡθοροίσθη πλήθος γεωργῶν, ἐν οἷς καὶ Ζήθος καὶ Ἀμφίων. Καὶ γνωρίσαντες τὴν μητέρα αὐτῶν ἐρρύ-
σαντο αὐτὴν, τὴν δὲ Δίρκην τῇ προκειμένῃ παρέδωκαν τιμωρίᾳ». Παρατηρητέον ὅτι ὁ Ἀποστόλιος πολλαχοῦ ἀποκλίνει ἐξογκόνων ἐπὶ τὸ δεινότερον τὰ πράγματα. Ἐκ περιεργείας δύναται τις νὰ ἴδῃ καὶ τὸν Κεδρηνὸν (24) καὶ Μαυλαῖν (45), ἐκδ. Βόννης.

δοτις ὁρμῇ ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ ὡς τὸ ἀπόσπασμα τῆς Εὐριπιδείου Ἀντιόπης λέγει (222) «πέριξ ἐλίξας εἴλκεν ὁμοῦ λαβὼν γυναῖκα, πέτραν, δρὺν μεταλλάσ-
σων ἀεὶ» ¹⁴⁾. Καὶ φονεύεται ἄρα θανάτῳ οἰκτίστῳ ἡ γυνὴ ἐκείνη μεταμορ-
φωθείσα ὑπὸ τοῦ μύθου εἰς πηγὴν Δίρκην ¹⁵⁾. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἠθέλησαν νὰ φονεύσωσιν εἴτα καὶ τὸν σύζυγον τῆς Δίρκης Λύκον, ἐπιφανεῖς ἐκώλυσεν αὐτοὺς ὁ Ἑρμῆς, διατάξας τὸν Λύκον νὰ παραχωρήσῃ τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Ἀμφίονα ¹⁶⁾.

Οὕτως ἔχει ὁ προκείμενος μῦθος, ὃν παρέλαβε, καθὰ προείπομεν, ὁ Εὐριπίδης ὡς ὑπόθεσιν ἐν τῷ δράματι αὐτοῦ τῇ Ἀντιόπῃ, ὅπερ ὑπερευδοκμή-
σαν καὶ διαδοθὲν ἀνὰ τὸν παλαιὸν ἑλληνικὸν κόσμον, ἐξήναψε τὸν ζῆλον καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν καὶ ἄλλων συγγενῶν τῇ ποιήσει τεχνῶν, ἰδιαζόντως δὲ τῆς Γλυπτικῆς, ἣτις ἀπετύπωσε τὸν μῦθον τοῦτον ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος τῶν ἐκ Τροάλλεων τεχνιτῶν ¹⁷⁾, περὶ οὗ εἰδικώτερον ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ.

Α

Ἡ ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος τοῦ Φαρναίου Ταύρου ἐκτετυπωμένη ἰδέα.

Ὁ βουλόμενος ἵνα ἐγκύψῃ εἰς μελέτην τοῦ προκειμένου καλλιτεχνήματος καὶ ἀνεύρῃ τὴν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ποιητικὴν ἰδέαν, ἣν ἐνεκόλασαν οἱ Τροάλλιοι τεχνίται, ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ τί αἰσθητοποιεῖ αὐτό. Αἰσθητοποιεῖ

¹⁴⁾ Ὁ Δογγίνος περὶ ἔργου 40 ἔχον ἐπ' ὄψει τοὺς στίχους τούτους τοῦ Εὐρι-
πίδου περὶ συρομένου σώματος, ἔχει τὸ ζήτησιν τῆς παραστάσεως, παρατηρῶν
ἐπὶ λέξει ταῦτα: «ἔστι μὲν γενναῖον καὶ τὸ λῆμμα, ἀδρότερον δὲ γέγονε τῷ τὴν ὁρμῶ-
ν μὴ κατεσπεύσθαι, μηδ' ὅλον ἐν ἀποκυλισματι γέρεσθαι, ἀλλὰ στηριγμῶς τε εἶναι
πρὸς ἀλλήλα τὰ ὀνόματα καὶ ἐξερεῖσθαι τῶν χρόνων πρὸς ἐδραῖον διαβεβηκότα
μέγεθος».

¹⁵⁾ Ἀπολλοδ. 3, 5, 5, 8. — Ὑγίνος μῦθ. 8. — Στράβ. 388. Διοδ. 17, 10, 4. — Αἰλ. Π.
Ἱστορ. 12, 37. — Αἰσχύλ. Ἐπὶ 294. — Σοφ. Ἀντιγ. 844.

¹⁶⁾ Κατ' Ἀπολλοδώρῳ (3, 5, 5, 9) ἐκτελεῖται ὁ φόρος, κατὰ δὲ Σχολ. Ἀπολλο-
νίου Ροδίου καὶ Ὑγίνου παρακαλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ, ἐπιτάσσοντος τῷ Λύκῳ κατὰ
μὲν τὸν Σχολιαστὴν ἁπλῶς ἐκχωρεῖν τῆς βασιλείας, κατὰ δὲ τὸν Ὑγίνον παραχωρή-
σαι αὐτὴν τῷ Ἀμφίονι. Ταύτην δὲ τὴν θεοφάνειαν παρίστη καὶ παλαιὰ τις γραφὴ
ἐπὶ τῶν παλαιῶν ὠραίου κρατήρος ἐν τῇ νήσῳ Σαμῶς παρὰ τὸ Παλάσιο τῇ 1875
ἀνευρεθέντος καὶ νῦν ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ Βερολίνου ἀνακειμένου. Εἰκόνα τοῦ ἀγγείου
τούτου ἐδημοσίευσεν ἡ ἐν Βερολίῳ Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίς τῇ 1878.

¹⁷⁾ Τὸ ζήτημα, ὅν τὸ προκείμενον ἔργον εἶνε πρώτη παράστασις ἐν τῇ Γλυπτικῇ
ἢ προὔπηρξεν ἄλλῃ ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς αὐτοῦ, ὅσον ἀνάγλυφόν τι ἐξ ἐκείνων,
ὅπερ ἦσαν ἐν τῷ ἐν Κυζίκῳ ναφ τῆς Ἀπολλωνίδος, ὃν ἤγειρεν αὐτὴ ὁ υἱὸς τῆς καὶ βασι-
λεὺς τῆς Περγάμου Ἀτταλὸς Β' (159—138 π. Χ.) καὶ ὅπερ ὡς «στυλοπινάκιον» χαρα-
κτηρίζομενα, περιεῖχον ἀναγλύφους ἱστορίας ἐπιφανῶν προσώπων, διατρεφάντων
ἐπὶ νύκτῃ πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν στοργῇ καὶ ἀφοσίωσιν, ἐν οἷς καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ζήθος
καὶ Ἀμφίων ἐκδικούμενοι κατὰ τῆς Δίρκης τὰ δεινὰ τῆς μητρὸς Ἀντιόπης, λύεται διὰ
τῆς ἀποδοχῆς ὅτι τὸ ἐκτίετον δυνάμειος τοῦτο σύμπλεκμα τελειωθὲν περὶ τοὺς χρό-
νους τούτους, ἐξήγειρε τὸν γενικὸν θαυμασμόν καὶ προὔκαλεσεν αὐτὸ μᾶλλον τὴν σὺν-
θεσιν τῶν στυλοπινάκων ἢ ὅτι ἐκεῖνα ἐχρησίμευσαν ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς εἰς
παράστασιν τοῦ πολυκύκλου ἄλλως καὶ μεγαλοτέχνου τούτου ἔργου.

δὲ μόνον τὴν καταστροφὴν, ἥτοι τὸ τέλος ἐνὸς μύθου, καταστροφὴν πλήρη πάθους. Διότι οἱ γλύπται οὔτε ἀπώθεν εἶχον ἐν νῶ ἵνα προσαιτυπώσωσιν ἔστω καὶ ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ἔργου αὐτῶν ὑποδηλοῦντες τὸ ἐγκλήμα τῆς Δίρκης, οὔτε τὴν σχέσιν αὐτῆς ἢ τῶν νεανιῶν πρὸς τὴν Ἀντιόπην. Τὸ δὲ συμπλέγμα οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει εἰμὴ τὴν ἀνέλιξιν φοβερᾶς πράξεως δύο ρωμαλέων νεανιῶν κατὰ μιᾶς ἀπροστατεύτου καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν κατακειμένης γυναικὸς ἐπὶ παρουσίᾳ ἐτέρας γυναικὸς ἐμποιοῦσης αἰσθησιν ἡρέμου θεατοῦ τῆς σκηνῆς. Ὅτι ἡ πράξις αὕτη εἶνε ἔργον ἐκδικήσεως, ὅτι ἡ τύχη τῆς Δίρκης ὑπάρχει ἀνταξία τῆς μακρᾶς καὶ δεινῆς ἀγριότητος αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀντιόπην, ἐκτὸς καίτις πάσης ἀμφιβολίας. Ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμπλέγμα ἀποβλέπων ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ ταύτην μὲν τὴν ἀγρίαν διάθεσιν τῆς Δίρκης πρὸς τὴν ἀντιπληρόν της, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Welcker τὴν δε: «ὅτι οἱ γλύπται, ἀπαξ ἐξαρθέντων ὑπὸ τῆς τραγωδίας πάντων τῶν φοβερῶν σημείων τοῦ ἀρχαίου μύθου, ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν οὐχὶ ἐπὶ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ βάθους τῶν ἰδεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐκτάκτου τῆς παρουσίας καὶ ὅτι ἐν τοιούτοις ἔργοις ἀναζητητέον οὐχὶ τὸν φιλοσοφικὸν ἥτοι τὸν ἠθικὸν πυρῆνα, ἀλλὰ τὴν τεχνικὴν ὄψιν αὐτῶν». Ὅντως δὲ ἔργα, οἷον τὸ προκείμενον, ἀνάγκη νὰ ἐκτιμῶνται μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τέχνης, ὅψ' ἦν πολλαχῶς ἀναφαίνονται ἀξία θαυμασμοῦ.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος ἀποτετυπωμένης ἰδέας, ὡς ψυχῆς τῆς ἐπινοίας τοῦ ἑξάρχου τούτου καλλιστεύματος, ὁ Welcker ἀποκρούει τὴν γνώμην τοῦ Schorn φρονούντος ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ ἔργῳ παρίσταται οὐχὶ ἡ ὅλη φρικαλέα τῆς ἐκδικήσεως πράξις, ἀλλὰ μόνον ἡ πρὸς ἐκδίκησιν προετοιμασία, καθ' ἣν τοὺς μὲν ἀδελφούς Ζῆθον καὶ Ἀμφίονα βλέπομεν προσαρτώντας ἐκ τῶν κεράτων τοῦ ταύρου τὴν Δίρκην διώκτιν τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἀντιόπης, αὐτὴν δὲ πάλιν τὴν Δίρκην πρὸ αὐτῶν ἱκετεύουσιν καὶ ματαίως ἐπιζητοῦσιν ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀναμένουσιν αὐτὴν τύχην. Ταῦναντίον ἐν τῷ Φαρνεσίῳ ταύρῳ ὑπάρχει πλέον τι τῆς ἀπλῆς προετοιμασίας τοῦ Schorn καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος αὐτῷ Collignon¹⁾ ὑπάρχει ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς τῆς ἐκδικητικῆς πράξεως. Αἱ δὲ στιγμαὶ αἱ μεταξὺ προετοιμασίας καὶ ἐκτελέσεως μεσολαβοῦσαι ἐξαφανίζονται διὰ τῆς ταχύτητος, ἣν ἐπιτείνει ἡ ὀργὴ τῶν ἐκδικουμένων καὶ ἡ δυσχέρεια τοῦ συγκρατῆσαι περαιτέρω τὸν ἀγριὸν ταῦρον. Ἐν δὲ τῇ πυρετώδει καὶ ἀστραπιαίᾳ ταύτῃ ἐνεργείᾳ ἡ Δίρκη²⁾

¹⁾ Sculpt. Gr. 2, 533. — Περὶ. Pierre Paris, S. u. p. Ant. 318, ἐνθα παραδόξως ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ Τραλλιανοὶ καλλιτέχναι προὔτησαν νὰ ἀποτυπώσωσιν ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος τὴν πρὸς ἐκδίκησιν προετοιμασίαν καὶ οὐχὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον τῆς ἐκδικήσεως, ὅπερ ἐφάνη αὐτοῖς ὡς κτηνωδία τις αἰρῶσα πάσαν ἐκφρασὴν φυσικῶν αἰσθημάτων. Ἐπιθυμεῖ φαίνεται, ὁ Γαλάτης συγγραφεὺς νὰ παρίστατον οἱ καλλιτέχναι τοὺς ἀδελφούς, τοὺς ἐν ἡρώϊκῃ ἐπαχῇ καὶ κατὰ καθήκον νῦν πρὸς τὴν μητέρα ἐπιτελοῦντας ἐκδικητικὸν ἔργον, ὡς σημερινούς γαντοφόρους τῶν βουλευτῶν Παρισίων.

²⁾ Ὁ Pierre Paris, Sculpt. Ant. 314 ἀποκαλῶν τὴν Δίρκην θυγατέρα τῆς Ἀντιόπης καὶ ἀδελφὴν Ἀμφίονος καὶ Ζήθου, ἀποδεικνύει ὅτι οὐδόλως ἐμελέτησε τὰς παλαιὰς περὶ

παρίσταται μονοῦ δεδεμένη ἤδη. Κατέχει ἀκόμη τὴν αἰσθησιν, διὸ καὶ περιβάλλει ὀρμεμφύτως τὴν κνήμην τοῦ Ἀμφίονος, οὔτε πάσχει εἰσεῖν σωματικῶς καὶ ἐπομένως αἰσθάνεται, ὅτι ἀδύνατον ν' ἀποφύγῃ τὴν φρικτὴν στιγμὴν. Ὁ δὲ θεατὴς οὔτε ἀπώθεν ὑπονοεῖ, ὅτι εἶνε δυνατὴ ἡ τῆς ἱκετεύουσης γυναικὸς ἀπαλλαγὴ. Ὁ Ἀμφίων κρατεῖ ἀκόμη στερεῶς τὸν ταῦρον ἀπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν κεράτων καὶ ἀπὸ τοῦ ρύγχους, ἵνα γένηται ἡ προσάρτησις. Τὸ δὲ ἄγριον ζῷον, ὁσπδήποτε καὶ ἂν ἐντείνῃ τὸν τράχηλον πρὸς ἀνόρθωσιν, δὲν δύναται ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τῆς βαρυνούσης ἐπ' αὐτοῦ φοβερᾶς πιέσεως. Μακρότερον ὅμως νὰ συγκρατῇ τις αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον καὶ ἐν μιᾷ στιγμῇ συμπληροῦται τὸ ἔργον. Καὶ λοιπὸν τὴν στιγμὴν ταύτην ἀπολύουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὸν ταῦρον, ὅστις πέπτων χαμαὶ ἐπὶ τοὺς προσθίους πόδας, πρῶτον μὲν μετὰ προσοχῆς ἀπομακρύνεται πλαγίως, εἰτα ὅμως ἀμέσως ὡς ὑπόνομος ἀνατινασσόμενος πηδᾷ καὶ παρασύρει ἐκσφενδονῶν τὸ ἀπὸ τῶν κεράτων κρεμάμενον βάρος. Μετ' ἐξόχου τέχνης παρίσταται τὸ συμπλέγμα ὡσεὶ βιαίως συντελεσθὲν τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, καθ' ἣν μόνον ἔδει συντελεσθῆναι κατὰ τρόπον ἀνωμαλώτατον καὶ ἀγριώτατον. Ἡ φοβερά δ' αὕτη σκηνὴ ταχυτάτης καὶ ἀτελευτήτου κινήσεως μετὰ μίαν μόνον βραχυτάτην στιγμὴν ἀεινητάτης καὶ ἀτελευτήτου κινήσεως μετὰ μίαν μόνον βραχυτάτην στιγμὴν ἀεινητάτης, διὰ μεγίστης βίας ἐπιτευχθείσης, παρέχει εἰς τὸ σύνολον ζωὴν καὶ ἐνεργειαν θαυμασιωτάτην, ἥτις ἐπὶ τοῦ μαρμαῦρου ἀποτετυπωμένη φαίνεται οἷον εἰ προσελαύνουσα τὴν συγγνώμην ἡμῶν ἐπὶ τῇ τολμηρᾷ κορυφῶσει τῶν πραγμάτων. Διότι κατὰ Welcker τὸ ὑπὸ τινι ὁρισμένην ἔποψιν ἑξοχὸν πολλάκις δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἂν μὴ συνελάγηται καὶ ποιᾷν τινὰ ἐλάττωσιν τοῦ ζωοῦ χρωματισμοῦ ἄλλων αὐτοῦ μερῶν.

Ὁ δὲ Müller ἀποδέχεται μὲν ὅτι ἡ κυρία ἰδέα τῶν ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος ἐργασθέντων καλλιτεχνῶν ἐνυπάρχει ἐν τῇ ἀντιθέσει τοῦ χαρακτῆρος ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες ἐπιτελοῦσι τὸ τῆς ἐκδικήσεως ἔργον, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν εὐδοῦται. Διότι, ἂν ἀποδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἀποτύπωσις τοῦ ἀντιθέτου χαρακτῆρος τῶν συνεργούντων ἀδελφῶν καὶ ἡ ἐν τῷ συμπλέγματι θέσις αὐτῶν ζωὴν καὶ χάριν παρέχει εἰς τὸ ἔργον — καὶ ὄντως παρέχει — τότε οἱ τὸ συμπλέγμα καλλιστεύσαντες Τραλλιανοὶ τεχνῖται ἀπετύπωσαν τὴν χάριν ταύτην καὶ ζωὴν ἐνδεέστερον ἢ ὅσην ἐνείχαν ὁ μῦθος αὐτός καὶ ὅσην ἀπετύπωσεν ὁ τὸν μῦθον τοῦτον δραματούργησας Εὐριπίδης, ὅστις ἐν τινι διαλόγῳ τῆς Ἀντιόπης αὐτοῦ οὕτω ζωηρῶς ἐξεκόνιζε τὴν ἀντίθεσιν τοῦ χαρακτῆρος τῶν δύο ἀδελφῶν³⁾, ὥστε αὐτοῦ διεξαγομένου πάλαι ἐν τῷ θεάτρῳ, ἀνεστέλλετο ἡ περαιτέρω ἀνέλιξις τῆς δραματικῆς πράξεως, ὡς ὁ Ρίβκεν λέγει (Ἱστορία τῆς

τοῦ μύθου τούτου πηγᾶς, ἀρῆνομεν τὰς Ἑλληνικὰς — πιθανὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ ἡδύνετο νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ — ἀλλ' οὐδὲ τὰς Λατινικὰς.

³⁾ Περὶ τῆς ἀντιθέσεως ταύτης ἐξαχθείσης ἐκ τῶν περιοριζομένων ἀποσπασμάτων τῆς παλαιᾶς τραγωδίας τοῦ Εὐριπίδου πραγματευόμεθα ἐν τῇ μελέτῃ ἡμῶν «Ἀντιόπη ἐν τῷ δράματι».

Ρωμ. ποιήσεως Βιβλ. Μαρασλή 1. 260). ἐνῶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ συμπλέγματι, ὅπου ἡ ἀντίθεσις ἔκρεπε νὰ εἶνε ζωηροτάτη ἅτε οὐσα ἡ κυρία ἐν αὐτῷ ἰδέα κατὰ τὸν *Müller*, ἔχομεν αὐτὴν ἀπλούστατα ἐκδηλουμένην ἐν τῷ ἔργῳ, ὃ ἐκάτερος τῶν ἀδελφῶν ἐκτελεῖ, ἦτοι ὁ μὲν τραχύτερος καὶ ἀτεγχετότερος Ζῆθος προσαρτὰ τὴν Δίρκην ἐκ τῶν κεράτων τοῦ ταύρου, ὃ δὲ ἡπιώτερος καὶ περὶ τὴν μουσικὴν διατρίβων Ἀμφίων κρατεῖ τὸ ζῶον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ὁ αὐτὸς *Müller* χωρῶν εἶτα ἐπὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν τῷ συμπλέγματι πράξεως κατὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσαν ἐντύπωσιν, ἐπιπροστίθει ταῦτα: «Οἱ ἀδελφοὶ ἀνευρόντες τὴν μητέρα αὐτῶν, μαθαίνουναι τὴν συμφορὰν, ἣν ὑπέστη ὑπὸ τῆς Δίρκης καὶ σπεύδουσι πάραυτα ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρώνος⁸⁹⁾, ὅπου ἡ Δίρκη τελεῖ τὰ ὄργια τοῦ Διονύσου. Πρῶτος δὲ ὁ Ζῆθος ἐμπλεως ἐκδικήσεως συλλαβὼν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης ρίπτει χαμαί, ἐνῶ ὁ Ἀμφίων ἀπέργεται τῇ διαταγῇ τοῦ ἀδελφοῦ ἵνα λαβὼν προσαγάγῃ τὸν ταῦρον. Τούτου δὲ προσπαχθέντος, ὁ Ζῆθος προσαρτὰ τὸ σχοινίον ἀπὸ τῶν κεράτων καὶ προσδένει λαιμὸν καὶ σῶμα τῆς Δίρκης, ἥς αἱ πρὸς Ἀμφίονα ὑπὲρ σωτηρίας ἰκεσκαὶ μάταιαι, ὅπως μάτην ἤδη ἐξικέτευσε πρότερον καὶ τὸν Ζῆθον αὐτόν, ὅστις ἀκλόνητος ἐν τῇ ληφθείσῃ ἀποφάσει παρέχει παράδειγμα μιμήσεως καὶ πρὸς τὸν Ἀμφίονα, ἀποφασίζοντα ἐπὶ τέλους νὰ συμμετάσχῃ τοῦ ἔργου τῆς ἐκδικήσεως, ὃ ἐπιβάλλεται ὡς υἱὸν πρὸς τὴν μητέρα καθήκον».

Ὡς ἐκτίθησιν ὁ *Müller* τὰ πράγματα ταῦτα, προσβάλλει κατὰ τὸν *Welcker* τὴν πνευματικὴν ἐνότητα ἔργου ἐκδικητικοῦ ἐν πλήρει ὁμοφροσύνῃ ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν τελουμένου. Πλὴν δὲ τούτου αἱ παλαιαὶ πηγαὶ μνημονεύουσιν τοῦ φόνου τῆς Δίρκης ὑπὸ τῶν δύο ἀδελφῶν, οὐδεμίαν διαφορὰν, ὡς ὁ *Müller*, μεταξὺ Ἀμφιόνος καὶ Ζήθου ποιοῦνται, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι καὶ ἡ Ἑλληνικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸν Ἀμφίονα ἡπιον καὶ ἐπιεικῇ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος καὶ μάλιστα ἐν ἐποχῇ ἡρωϊκῇ. Ἵνα δὲ δαμασθῇ ὁ ἀγριος ταῦρος, ὡς παρίστησιν αὐτὸν τὸ σύμπλεγμα, ἔδει νὰ συνέλθῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἡ ἰσχὺς ἀμφοτέρων τῶν ἀδελφῶν, ὧν ὁ εἰς βοηθεῖ τῷ ἑτέρῳ. Ὁ δὲ ταῦρος θὰ ἐξεδήλου, ἂν ἠδύνατο, πᾶσαν τὴν λύσσαν αὐτοῦ οὐχὶ κατὰ τῆς Δίρκης, ἀλλὰ κατ' αὐτῶν τούτων τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες κοινῇ συμπληροῦσι τὸ ἔργον μετὰ τῆς δε τῆς λεπτοῦς διαφορᾶς ἐν τῇ προσωπικῇ ἐνεργείᾳ, ὅτι ὁ Ζῆθος προηγείται ἐν τῇ πράξει καὶ δεσπόζει ἐν αὐτῇ προσδένων τὴν Δίρκην, αὕτη δὲ πάλιν στρέφεται πρὸς τὸν τὴν λύραν φέροντα Ἀμφίονα καὶ περιβάλλει αὐτοῦ τὸν πόδα ἱκετευτικῶς. Ὁ δὲ ἀγὼν τῶν ἡρωϊκῶν ἀδελφῶν κατὰ τοῦ ταύρου ἀποβαίνει, ὡς ὁ *Welcker* παρατηρεῖ, ἀρκούντως κινδυνώδους δυνάμενος νὰ διαλύσῃ τὴν φρικίαν, ἣν ἐμποιεῖ ἡμῖν ἡ θεὰ τῆς τεταραγμένης μορφῆς τῆς Δίρκης. Οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐπικινδύνου ἐκείνης ἐντάσεως τῶν

⁸⁹⁾ Οἱ νεανῖαι τὰ πάθη τῆς μητρὸς μαθαίνουναι ἐκ αὐτοῦ τοῦ Κιθαιρώνος, ὅπου ἐκείνη καταφύγει. Αὕτη εἶνε ἡ ἀκριβεία, ἣ ἀπὸ τῶν παλαιῶν πηγῶν ἐξαγομένη.

δυνάμεων τῶν νεανιῶν, ἐφ' ὧν ἔνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος θέσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἀθλητικῆς παραστάσεως τῶν σωματικῶν κινήσεων προσπίπτει κατὰ πρῶτον καὶ ἐπὶ μῆχιστον παραμένει προσηλωμένον τὸ βλέμμα ἡμῶν, καταληπτὴ ἀποβαίνει ἡ μαρτυρικὴ ἐκείνη καὶ ἐμπλεως ὀδύνης σκηνή, ἣν ὁ *Welcker* ἀποδίδει καὶ εἰς τὸ σύμπλεγμα τοῦ Λαοκόοντος⁹¹⁾. Βεβαίως ἡ γενναιότης καὶ ὁ ἡρωϊσμός τῶν νεανιῶν ἀπέναντι τοῦ ἰσχυροῦ καὶ ἀγρίου ζώου, ὃ δαμαζουσιν, οὕτω προσελκύουσιν ἡμᾶς, ὥστε ἐπιλανθανόμεθα πρὸς στιγμὴν τοῦ ὧμοῦ καὶ φοβεροῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἀναπτύσσεται ἡ ἔντασις ἐκείνη τῶν δυνάμεων καὶ μετ' εὐαρεσκείας θεώμεθα τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀθλητικῆς ἰσχύος τῶν αἰμαίων ἐκείνων καὶ δροσερῶν σωματίων. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν διαφοραὶ τινες ἐν τῇ συλλήψει τῶν συμπλεγμάτων Λαοκόοντος καὶ Φαρνεσίου ταύρου, ἀλλ' αἱ διαφοραὶ αὗται ἐκπηγαζούσαι ἀναγκαίως ἐκ τοῦ διαφόρου ἀντικειμένου, οὐ ἐκάτερον σύμπλεγμα στοχαζεται, οὐδὲν μεταβάλλουσιν ἐν τῇ συγγενείᾳ τοῦ πνεύματος, ὅφ' ὃ ἀμφοτέρω τὰ ἔργα πεποιημένα εἶνε, οὔτε χρησιμεύουσιν εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι τὰ καλλιτεχνήματα ταῦτα συνετελέσθησαν κατὰ διαφόρους καὶ πολὺ ἀλλήλων ἀπεχούσας ἱστορικὰς περιόδους τέχνης τε καὶ πολιτισμοῦ. Ὡς πρὸς δὲ τὴν αἰσθητικὴν καὶ ἠθικὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἑτέρου καλλιτεχνήματος, ἐὰν ἐλλείψῃ ἀπὸ τοῦ συμπλέγματος τῶν Τραλλιῶν καλλιτεχνῶν ἡ ἔκφρασις τῆς ὀδύνης, ἣν ἔχει ὁ Λαοκόων, καὶ τοῦτο διότι στερεῖται τῆς περιτετείας καὶ τοῦ πάθους, ὃ ὑπάρχει ἀφθονέστατον ἐν τῷ συμπλέγματι τοῦ Λαοκόοντος, ἔχει ὅμως ἀφ' ἑτέρου ὁ Φαρνεσίος ταῦρος καὶ τι τὸ ταράσσον τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, δι' οὗ ἀντιλαμβανόμεθα, ὅτι πρόκειται περὶ ἐκδικητικῆς ἀγρίας πράξεως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ συμπλέγματι εἰκονιζομένων ἀνθρώπων ἀσκουμένης καὶ οὐχὶ περὶ τιμωρίας, ἣν ἐπιβάλλει Θεὸς τις ἄορατος πρὸς τὸ πάσχον πρόσωπον διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντων ὕφρων, ὡς ἐν τῷ συμπλέγματι τοῦ Λαοκόοντος.

B

Ὑλικὴ τοῦ ἔργου ἐπόστασις.

Ἄν στραφῶμεν νῦν εἰς ἐξέτασιν τῆς συνθέσεως τοῦ ἡμετέρου συμπλέγματος ἐν τῇ ὕλικῃ αὐτοῦ ὑποστάσει, ἀνάγκη ν' ἀκούσωμεν αὐθις τί λέγει ὁ *Welcker* ἐπὶ τοῦ προκειμένου. «Τὸ σύμπλεγμα τοῦ Φαρνεσίου ταύρου, λέγει, ὑπερβαίνει κυρίως τὰ ὄρια τῆς Πλαστικῆς, διότι ἀείποτε ἐμποιεῖ ἐκ πρώτης ὀφρως ἐντύπωσιν συγκεχυμένου καὶ μεγάλου ὄγκου. Ἀξίον ὅμως θαυμασμοῦ ἀποβαίνει τοῦτο, ὅτι ἅμα ὡς ἀρξήται τις νὰ διακρίνῃ αὐτό, ἀνακαλύπτει ἀμέσως, ἐξ ὅλας δὲ ποτε ἀπόψεως καὶ ἂν ἐξετάσῃ περιεργαζόμενος καὶ περιερχόμενος αὐτό, γραμμὰς ὡραίας καὶ εἰς ταῦτ' ἐν συνιστάσας, καὶ πανταχόθεν ἀντιλαμ-

⁹¹⁾ Τοῦ ὧραίου τούτου συμπλέγματος εἰκόνα ἔχει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ Λεξικῷ Παγκραδῆ 567. Ὑπάρχει δὲ καὶ τὸ ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως ἀνακείμενον γόψινον ἀποτύπωμα.

βάνεται καὶ μιᾷ ἰδιαιτέρας ὀφείας, ἐνὸς ὅλου, ὅπερ εὐκόλως ἡδύνατο νὰ ἐξάρῃ ὡς ἰδίαν ὅλως ἀνεξάρτητον σύνθεσιν. Ἐκ τοῦ πλαγίου θεώμενον τὸ συμπλέγμα τοῦ Λαοκόοντος, ἀποβαίνει συγχευμένον τι ὅλον καὶ ἄχαρι, ἐφ' ᾧ καὶ ἦν προωρισμένον ἵνα τοποθετηθῇ ἐπὶ σπηλαίου, ἐν ᾧ τὸ συμπλέγμα τῶν Τραλλιανῶν τεχνιτῶν ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν, ὅτι ἔδει νὰ ἴσταιται ὁρθὸν ἐπὶ τόπον ἀνοικτοῦ καὶ νὰ εἶνε πανταχόθεν περίοπτον, καὶ ὅτι ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου σημείου θεώμενοι ἀδυνατούμεν νὰ λάβωμεν πλήρη καὶ τελείαν ἰδέαν ὅλων τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ παρατηρήσῃ τις αὐτὸ πανταχόθεν, ὅπως ἀντιληφθῇ τῆς ἐπινοίας καὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ, θαυμάσῃ τὸν πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως λαμπρὸν ἐκείνον ταῦρον, ἐκτιμήσῃ τὴν ἀθλητικὴν τῶν ἀδελφῶν διάπλασιν καὶ εὐστροφίαν τοῦ σώματος, ἀνεύρῃ τὴν εἰργετὴ καὶ λεπτὴν αἰσθησιν ἐν τῇ παραστάσει τῆς ἀμφιέσεως, τὴν μεγάλην ἀκριβείαν καὶ δύναμιν τῆς ἐκτελέσεως εἰς ἀπάσας τὰς θέσεις καὶ τὰς μορφάς, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην σχέσιν καὶ ἀναφορὰν λελογισμένως ἐκδηλουμένην ἐν τε τοῖς καθέκαστα καὶ ἐν συνόλῳ.

Γ

Ἡ βάσις τοῦ συμπλέγματος.

Οὐχὶ ἄμοιρος σπουδαιότητος εἶνε καὶ ἡ βάσις, ἐφ' ἧς ἐδράζεται τὸ συμπλέγμα καὶ ἣτις παριστᾷ τὸν Κιθαιρῶνα, μὴ ὑποπίπτοντα μὲν ἀμέσως ὑπὸ τὴν αἰσθησιν διὰ τὸ τετραγώνον αὐτῆς καὶ ταπεινὸν σχῆμα, ἐπακριβῶς ὅμως συμβολιζόμενον ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀποτετυπωμένων πετρῶν καὶ τῶν συνεικονιζομένων ζώων. Περί δένδρων δὲ καὶ θάμνων οὐδεμία οὔτε πόρρωθεν ὑπόμνησις, διότι ἡ φαλακρότης πολλῶν ὀρέων ἐλληνικῶν εἶνε γνωστωτάτη. Λίαν ὅμως ἐκφραστικὸν τῆς ὀρεινῆς τοῦ ἐδάφους συστάσεως εἶνε ὅτι ὁ Ἀμφίων, εὐτολμος καὶ δεξιὸς νεανίας, παρίσταται κατὰ τὸν ἀγῶνα ὁρθὸς ἐπὶ δύο ὀξυτενῶν βράχων⁸³⁾. Ὡστε ὑποπίπτει οὕτως ὑπὸ τὸ ὄμμα ἡμῶν καὶ τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐμέλλεν ἡ Δίρκη νὰ συρθῇ. Καὶ ἐπειδὴ ἀείποτε ὁ ἄνεμος ἐπιπνεῖ τὰ ὑψηλὰ μέρη, παρέλκει οὕτως καὶ ἄνθρωποι καὶ ἐνδύματα Ἀντιόπη καὶ Ἀμφίωνος. Τὰ πάντα ἐνοῦνται καὶ συμπίπτουσιν ἀπλούστατα, ἥ τε φύσις τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀποτόμου ὄρους διὰ τῆς παρουσίας τῶν ἐν αὐτῷ διατυπωμένων ζώων καὶ ἡ τοῦ Βάχου λατρεία ὑποδηλουμένη, ὡς θὰ ἴδωμεν. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ μᾶλλον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν προσπίπτων νεαρὸς ποιμὴν κάθηται πρὸ τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ πατεῖ ὁ Ἀμφίων, ἀπὸ δὲ τοῦ στήθους αὐτοῦ καὶ τοῦ

⁸³⁾ Κατηγόρησεν ὁ *Pierre Paris* *Sculpt. Ant.* 316 τὴν ἐν τῷ συμπλέγματι θέσιν τῶν ἐκδιζουμένων ἀδελφῶν, οἵτινες ὡς ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπιχειρῶμενοι ἐπερεΐδονται ἐπὶ κορυφῶν δένδρων, τὰ ὅποια ἀγνοεῖ τις πῶς ἐφύτρωσαν μεταξύ πετρῶν. Ὁ ἀπορῶν Γαλάτης ἀρχαιολόγος δὲν θὰ ἐξήλθε, φαίνεται, εἰς τὰ βουνά, ἵνα ἴδῃ πῶς φύονται καὶ μεταξὺ πετρῶν εἶδη τινὰ δένδρων. Ὁ δὲ περὶ τῆς θέσεως τῶν ἐν τῷ συμπλέγματι νεανίων ψόγος αὐτοῦ εἶνε ἄδικος.

σώματος πίπτει βαρυσκὸς στέφανος. Ὁ *Collignon* (*Sculpt. Gr.* 2, 533) καὶ ὁ *Pierre Paris* (*Sculpt. Ant.* 316) ἔνεκα τῆς μικρᾶς συμμετοχῆς εἰς τὰ τελούμενα ὑπέλαβον τὸ πρόσωπον τοῦτο ὡς θεὸν μᾶλλον τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος ἢ ὡς ποιμένα, ὅπερ οὐκ ἔρρωται. Κάθηται δ' ἐκεῖ ὁ ποιμὴν κατὰ *Welcker* ὡς ἀπλόως θεατῆς, ἄνευ στενωτέρας συναφείας πρὸς τὸ συμπλέγμα, διότι παρίσταται μόνον ὡς σύμβολον, διὸ καὶ ἐποιήθη πολλῷ τῷ μέτρῳ μικρότερος ἢ αὐτὰ τὰ πρόσωπα τῆς κυρίας πράξεως⁸⁴⁾, ὡς παρίσταται μικρά τις μορφή παρὰ τινι μεγάλῳ ἀγάλματι. Συγχρόνως δὲ ἡ παρουσία αὐτοῦ πληροῖ τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς βάσεως προσφυέστερον ἢ ἡ συνεχὴς φαλακρά τοῦ ὄρους κλίσις. Ὁ συνοδεύων αὐτὸν κύων ἀνήκων εἰς τὸ γένος ἐκείνο τῶν μολοσσῶν, τῶν παρακολουθούντων τοὺς ποιμένας καὶ σήμερον ἔτι ἀνὰ τὰ ἐλληνικὰ ὄρη, ἀνατηδᾷ ὑλακῶν πρὸς τὸν Ἀμφίωνα καὶ οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐνέχει ἡ ὑλακὴ. Παραδοξότερον θὰ ἦτο, εἰ μὴ ὑλάκει παντελῶς. Ἐν σκηναῖς, ἐν αἷς παρίσταται κίνησις καὶ βία, ἡ παρουσία κινὸς ἀνατηδῶντος καὶ ὑλακῶντος εἶνε ἀγαπητὸν περίεργον τῶν ἐπὶ τῶν παρειῶν τῶν ἀγγείων γραφῶν ἀπ' ἀρχαιοτάτων ἔτι χρόνων, ὑπὸ ἔποψιν δὲ λεπτότητος συχνάκις ἀπαντᾷ τὸ θέμα τοῦτο ὡς μέσον, δι' οὗ τὸ ἐκτακτὸν καὶ ζωηρὸν τῆς πράξεως ἔτι ζωηρότερον ἀναδείκνυται. Ἡ ὥραία τοῦ ποιμένου κύστις (ταγάρ) καὶ ὁ καταπίπτων ὡς ἐκ τῆς διαταραχθείσης βαρυσκῆς ἐορτῆς στέφανος κλήματος ἀποτελοῦσι μετὰ τοῦ εἰς βαρυσκὸν ἐνθουσιασμὸν διατελοῦντος χωρικοῦ τρία γνωρίσματα παρασημαντικὰ τοῦ χρόνου τῆς Διονυσιακῆς λατρείας, καθ' ὃν τελεῖται ἡ τοῦ συμπλέγματος πράξις. Τὰς τρεῖς ἑτέρας πλευράς τῆς βάσεως πληροῦσι ζῶα, ὧν ἡ ποικιλία ἐνταῦθα, ὅπου μόνον περὶ ὑποδηλώσεως καὶ διακοσμώσεως ἐνός ὑποβάθρου πρόκειται, οὐδεμίαν χεῖρ ἐξαιτάσκει. Καὶ διὰ τῶν ἀσυνήθων βεβαίως τούτων παρέργων ὑπεμφαίνεται πολλὴ ζωὴ καὶ κρατίστη ἐπίνοια.

Οὕτως ἔχει κατὰ *Welcker* ἡ ἐκείντος πλουσία αὕτη διακόσμησις τῆς βάσεως τοῦ ἡμετέρου συμπλέγματος διὰ μορφῶν δευτερευούσης σημασίας, αἵτινες ἐκ πλαγίου καὶ ὀπίσθεν θεώμεναι, φαίνονται μὲν ὅτι οὐδεμίαν συνάφειαν ἄμεσον ἔχουσι μετὰ τῆς κυρίας ἐν τῷ συμπλέγματι πράξεως, ζωογονοῦσιν ὅμως τοὺς φαλακροὺς καὶ ὀξυτενεῖς βράχους, οἵτινες αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς μὴ ὄντες ἀντάξιοι πλαστικῆς παραστάσεως, ἀναποδράστως χρησιμεύουσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης συνθέσεως. Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σχῆμα τῆς βάσεως ἀνυψουμένης περὶ τὰ μέσα ἐν εἶδει βραχύδους κορυφῆς⁸⁵⁾ δικαιολογεῖ τὴν

⁸⁴⁾ Κατὰ *Pierre Paris*, *Sculpt. Ant.* 316, ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος θεὸς εἶνε μικρότερος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ τοῦ συμπλέγματος ἀνατηδῶντος κινός.

⁸⁵⁾ *Collignon*, *Sculpt. gr.* 2, 534—535. — *Overbeck*, *Gesch. der Gr. Plastik* 2, 311.

γνώμην, ὅτι τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἦν προωρισμένον ἵνα περικυβήσῃ ἐν Ρόδῳ τὴν κορυφὴν φυσικοῦ τινος ἢ τεχνητοῦ λόφου, ὅστις πανταχόθεν ἔπρεπε νὰ εἶνε περίοπτος.

Ἡ δὲ γνώμη τοῦ Kinkel (*Mosaik zu Kunstgeschichte* 33), ὅτι τὸ σύμπλεγμα ἦν ἀνέκαθεν προωρισμένον ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πολυτελὲς κόσμημα κρήνης, πρὸς ὃν σκοπὸν καὶ ἦν τετρημένον ἐκ τῆς βάσεως πρὸς τὰ ἄνω διὰ τοῦ κορυφοῦ, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ὁ ταῦρος, ἀπεκρούσθη ὑπὸ Dillthey (*Arch. Ztg.* 1878, 44, 27) ὑποστηρίζοντος, ὅτι καὶ ἂν ἔτι ἀποδεχθῶμεν, ὅτι τὸ τρήμα ὑπῆρχεν, ὅτε ἀνευρέθη τὸ ἔργον ἐν Ρώμῃ, σὺδαμῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι τὸ σύμπλεγμα ἐγένετο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς μεγαλοπρεπὲς κόσμημα κρήνης καὶ πιθανώτερον εἶνε ὅτι διετρήθη μετὰ τὴν εἰς Ρώμην μεταφορὰν αὐτοῦ ἐκ Ρόδου καὶ ἴσως κατὰ τὴν εἰς τὰς θέρμας τοῦ Καρακάλλα ἐγκατάστασιν αὐτοῦ.

Παραμνημονευτέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ συμπλέγματος τούτου ἐν τῇ Βύλλᾳ Ρεάλε τῷ 1786 ἔπαθον μέρη τινὰ αὐτοῦ δι' ἀποξέσεως. Καὶ ὅμως ἂν ἡ λεπτότης τοῦ ἀρχαίου γλυφάνου προσηκόντως ἐκτιμᾶται ἐν τοῖς καθ' ἑκάστα τῶν γνησίων μερῶν τοῦ ἔργου ὑπὸ καλῶν κριτῶν τῆς τέχνης, δικαίως τότε ἐπαινεῖται καὶ ἐξαίρεται ἡ λεπτὴ ἐργασία τῆς παρὰ τοὺς πόδας τῆς Δίρκης κώστεως καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῆς πίπτοντος ἐνδύματος, ἔτι δὲ καὶ τῆς Ἀντιόπης καὶ τοῦ καθημένου ποιμένος. Ὅντως δ' ἐμποιεῖ ἡ Ἀντιόπη ἐντύπωσιν ἔργου γνησίου Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ ἂν παρίστατο μεμονωμένη, θὰ ἀπέβαινε διὰ τῆς εὐγενείας καὶ ἁρμονίας τῶν ἀφθόνων γραμμῶν ἀντικείμενον γενικοῦ θαυμασμοῦ. Ἐν τέλει δὲ καὶ ἡ λαμπρὰ ἐνδυμασία τῆς Δίρκης, μετὰ τέχνης λεπτῆς πεποιημένη, δικαιολογεῖται ὡς ἐκ τῆς ἀγομένης ἑορτῆς τοῦ Βάκχου καὶ περιβάλλει σῶμα σφριγηλὸν καὶ ἀκμαῖον.

Περαίνοντες τὸν περὶ τοῦ προκειμένου συμπλέγματος λόγον, ὀφείλομεν εἶτι ἀπαξ νὰ ἐξάρωμεν τοῦτο, ὅτι τὸ ἔργον τῶν ἐκ Τράλλεων τεχνιτῶν ἢ ὁ Φαρνέσιος ταῦρος, ὡς ἄλλως ἀποκαλεῖται, διακρινόμενον ἐπὶ τολμηρᾷ κορυφώσει τῶν ἀλλήλαις ἀντιπικνουσῶν φυσικῶν δυνάμεων ταύρου καὶ νεανιῶν, ἔχει οὕτω ζωηρὰν τὴν παράστασιν, ὥστε πρὸ τῆς ἰσχυρᾶς ἐντυπώσεως, ἦν ἐμποιεῖ, ὑποχωρεῖ καὶ ἀφίσταται πᾶν αἶσθημα ἄλγους ἢ οἴκτου ἐπὶ τοῖς εἰκονιζομένοις. Διὸ δικαίως ἀριθμεῖται μετὰ τῶν μνημείων τέχνης διατηρούσης ἔτι τὸ ὕψος τοῦ ἰδεώδους κάλλους.

Π. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΗΣ

Α'

Ὁ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀκάματος καὶ σοφώτατος φυσιοδίφης, ὁ περικλὲς Πλίνιος τῶν νεωτέρων χρόνων Ἀλέξανδρος Οὐμβόλδος ἰσχυρίζεται μετὰ λόγον, ἐν ταῖς πρώταις σελίδαις τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ συγγράμματος *Κόσμον*, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες γεννήσαντες καὶ τελειώσαντες οἷον δὴ τι εἶδος ποιήσεως, ἐγέννησαν καὶ ἐτελείωσαν αὐτὸ ἀείποτε ἐν σχέσει πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον, πρὸς αὐτὴν τὴν ψυχρὴν τῶν ποιούντων κατάστασιν. Ἄν δὴλον ὅτι ὁ ποιητὴς ἐνεπνέετο, ἂν οἰστρογηλατεῖτο, ἂν ἐγένετο ἀνέφικτος καὶ πρότυπον ἐς αἰετὶ ἀμίμητον, τοῦτο συνέβαινε διότι τὰ ἴδια πάθη, καὶ ἴδια συναισθήματα, ἄλλαις λέξεσιν αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ κατ' αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτὸν μεθίστατο τὴν δαυτοῦ ποίησιν, τὸν οἶστον, τὸν ἐνθουσιασμόν, τὴν ἔκστασιν. Δὲν ἦσαν δὴλα δὴ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποιηταὶ ἀντικειμενικοὶ ζωγράφοι, ὡς ἐνέζοντες λέγομεν, τοῦ περὶ αὐτοὺς κόσμου, ἤτοι ἀπαθῶς περιγράφοντες τὴν φύσιν, μὴ ἐπεμβαίνοντες εἰς τὰ ὁρώμενα καὶ ἀκουόμενα, μηδ' ἀναφέροντες ταῦτα ἑαυτοῖς καὶ ἑαυτοῖς ἐκείνοις, ἀλλὰ πᾶν τοῦναντίον ἀπετείνοντο πρὸς τὸ σύμπαν καὶ αὐτὸ ἐπεκαλοῦντο, μόνον ὅπως ζωγραφίσωσιν ἐν γένει τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν καὶ τὰ πάθη αὐτῆς, αὐτὴν δεῖξωσιν εὐφρανομένην, αὐτὴν δεῖξωσι πάσχουσαν, αὐτὴν ἀνακουφίσωσιν, αὐτὴν παραστήσωσι γενικὸν καὶ μόνον τοῦ συμπαντος σημεῖον καὶ ἄξονα. Ἀπαθὴ καὶ ἀσχετον τῷ ἀνθρώπῳ, εὐφρανομένην ἢ πάσχοντι, λυπονμένην ἢ χαίροντι, περιγραφὴν τῆς φύσεως, ἡρεμὸν καὶ καλλιτέχνηδα ζωγραφίαν τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου, τῶν καλῶν ἢ ἠνερῶν, τῶν φοβερῶν ἢ ἀγρίων θεωρίαν τῶν πάντων, οἷαν ἐμψαίνουσι λ. χ. τινὲς τῶν ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ, ὡς ὁ προοιμακός, τοιαύτην, λέγω, περιγραφικὴν ποίησιν, ὑψωθείσαν εἰς κορυφὴν τελειότητος παρὰ τοῖς νέοις ἔθνεσιν, ἐν τε τῇ μυθιστορίᾳ καὶ ἐν τῇ ἐμμέτρῳ λόγῳ, ὁ Οὐμβόλδος δὲν εὗρίσκει παρὰ τοῖς ἡμετέροις προπάτορσιν. Ἀλλ' ἐν τοῖς Ἕλλησι χριστιανοῖς πατράσι πρῶτον ἐπιχειροῦντα τοιαύτην ποίησιν περιγραφὴ καὶ ζωγραφία τοῦ κόσμου εὗρίσκει τὸν εὐφρανταστον Κασσαρέα Βασίλειον. Ὁ Βασίλειος εἶνε, καθ' Οὐμβόλδον, παρ' Ἕλλησι πρῶτος δημιουργὸς τοιαύτης ποιήσεως ἐν περὶ λόγῳ, ὡς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὁ Γερμανὸς ἀναγράφει, ἐν ἄλλοις, καὶ ἐν μεταφράσει παρατίθεται μίαν τῶν πολλῶν τοῦ Βασιλείου ἐπιστολῶν, ἐκείνην, ἐν ἣ καὶ πρὸς τὸν Γρηγόριον περιγράφει τὰς περὶ τὴν ἐν τῷ πόντῳ κατοικίαν αὐτοῦ φυσικὰς καλλωνάς. Τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν καὶ ὁ Κ. Παπαρηγόπουλος, ἐκθειάζων τὸν δεινὸν καὶ ποιητικὸν Μέγαν Βασίλειον, κατὰ λέξιν παρενείκει εἰς τὸν δεῦτερον τόμον τῆς αὐτοῦ ἱστορίας, εἴτε ἐκ τοῦ Οὐμβόλδου λαβὼν τὸ ἐνδόξιμον, ὁ ἀείμνηστος ἐκεῖνος ἱστορικός, εἴτε καὶ μὴ, ὅπως καὶ ἕτεροι πάλιν, τὸν Παπαρηγόπουλον ἀναγινώσκοντες, κρίνουσι καὶ αὐτοὶ ἀναλόγως τοὺς τρεῖς Τεράρχας.

Β'

Ἄλλὰ καὶ αὐτός, ὡς ἄλλοτε ἐπειράθην, ν' ἀποδείξω τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἔθνος κατ' ἐξοχὴν φιλόφρονον, ὁμοφρονήσας τῇ γνώμῃ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, θαυμαστοῦ τῆς ἐκείνων φιλανθρωπίας, οὕτω καὶ νῦν θὰ προσπαθῶ. ὁμῶν κυρίως περὶ *Γεωγραφίας*, καθ' ἣ διανελεύεται ἡ ἡμετέρα παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη, ν' ἀποδείξω τὴν ποιητικὴν τοῦ σοφοῦ πατρὸς ἰδιοφυίαν διαλάμπουσαν, οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καταλιποῦσαν δὲ ἡμῖν γεωγραφικὰς περιγραφάς, ἐξαιρετοῦ ἐποπτικῆς τέχνης καὶ ἀξίας πάσης μιμήσεως καὶ θαυμασμοῦ, ἴσου πρὸς ὅν ἐκδηλοῖ ὁ Οὐμβόλδος πρὸς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Βασιλείου.

Γ'

Πάντες οἱ περὶ τὰ διδακτικὰ ἀσχολούμενοι γινώσκουσιν, ὅτι πλεῖστα μαθήματα ἐπιστημονικὰ γίνονται καταληπτότερα καὶ κερήματα τῶν μαθητῶν ἀναφαίρετον, ὅταν προηγῶνται ἑτέραι προκαταρκτικαὶ καὶ παρασκευαστικαὶ γνώσεις· ἡ πειραματικὴ φυσικὴ λ. χ. γίνεται εὐληπτότερα, ἀφ' οὗ προηγθῶσι γνώσεις χημικαί· ἡ κοσμογραφία, ἀφ' οὗ προταχθῇ Γεωμετρία καὶ Ἀλγεβρα· ἡ Ψυχολογία, ἀφ' οὗ διδασθῇ ἡ ἀνθρωπολογία· ἡ θεωρητικὴ φιλοσοφία, ἀφ' οὗ γνωσθῶσι πολλὰ ἄλλα φιλοσοφικά μαθήματα· ἡ φυσιολογία, ἀφ' οὗ προπορευθῇ ἡ ἀνατομία καὶ ἄλλα ἄλλα, ἀφ' οὗ ἄλλα προδιδασθῶσι. Καὶ εἰς τὴν Γεωγραφίαν ἄρα ὅσον ἀφορᾷ, ἐπάναγκες φαίνεται (δρα καὶ Kollbach), ὅτι, πρὸς λυσιτελεστέραν καὶ τερπνοτέραν αὐτῆς διδασκαλίαν, προσημιτεῖται αὐτοτελὴς *Γεωγραφικὴ φυσιογνωσία*, μελέτη δηλὰ δὴ καὶ ἔρευνα μεγάλων ἀστρικῶν καὶ γεωλογικῶν φαινομένων καὶ σχέσεων, γνώσις ἐνδοτέρα τῆς φύσεως τοῦ πλανήτου, ἣτις, συνδεομένη τῇ γνώσει τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, ν' ἀποτελῇ ἐν ὅλῳ σαφὲς καὶ τέλειον παρὰ τῇ γινώσκοντι. Διὰ τῆς γεωγραφικῆς φυσιογνωσίας σκοποῦμεν νὰ καταστήσωμεν διδακτικὰ τὰ φαινόμενα, ἥτοι κατὰ ποίαν σχέσιν πρὸς τε ἄλληλα διώκονται καὶ πρὸς τὴν τῶν ὄλων ὁργάνωσιν, ἀφετηρίαν μὲν ἔχοντες τὴν τῆς γῆς ἐπιφάνειαν, αὐτῆς δὲ τῆς γῆς ἀντιλαμβανόμενοι ὡς συστήματος ζωνῶν, ὡς εἰκότος εἰδικοῦ χαρακτηρὸς, ὡς δοχείου κοσμικῶν δυνάμεων, ἐρευνῶντες τὰς ἐρήμους, τὰς στέππας, τὰ δάση, τὰ ἡφαίστεια, τοὺς κόλπους, τὰς θαλάσσας, τὴν ἐν αὐταῖς ζωὴν, τὰ κοράλλια, τοὺς ὠκεανούς καὶ ἐν γένει ὠφελοῦμενοι ἐκ παντὸς φυσικοῦ μαθήματος.

Ἡ τοιαύτη μελέτη τοῦ ἡμετέρου πλανήτου καθιστᾷ τὴν Γεωγραφικὴν φυσιογνωσίαν *Γενικὴν Γεωγραφίαν*, βίαιον καὶ ἔρσημα τῆς συνήθους γεωγραφίας, ἣτις εἶνε *ἱστορικὴ καὶ εἰδικὴ γεωγραφία*, καὶ ἰδίᾳ χάρις εἰς ἐκείνην γίνεται ἐπιστήμη.

Δ'

Αὕτη ἡ Γεωγραφία, γινόμενη ἐπιστήμη, καὶ μέθοδον ἔχει καὶ ὑποκείμενον τῶν ἐρευνῶν αὐτῆς ποιεῖται τὴν γῆν ἐπιφάνειαν, ἡγουν τὴν φύσιν καὶ σύστασιν αὐτῆς, τὴν ὁργάνωσιν τρόπον τινὰ ξηρᾷ καὶ ὕδατι, ἔως ὑπὸ τῶν ἐν τῇ σφαίρᾳ ποικίλων δυνάμεων μεταβολὰς τῆς ἐπιφανείας καὶ τῆς ἐκ' αὐτῆς ζωῆς. Στηρίζει ἄρα ἡ Γεωγραφία τὰ πορίσματα αὐτῆς ἐπὶ τῆς κατ' αἰσθησὶν ἀντιλήψεως, μετερχομένη τὴν ἐπαγωγικὴν μέθοδον, περὶ ἧς τινα περαιτέρω, καὶ οὕτω ἀποδείκνυνται *φυσικὴ ἐπιστήμη*.

Μὴ δογματίζουσα δέ, ὡς εἰκός, ὅτι κέντρον τοῦ παντός εἶνε ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ἥττον θέλει ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἑξω φύσιν σχέσιν τοῦ ἀνθρωπίνου

γένους καὶ τῶν καθ' ἑκάστα φύλων, καὶ τὴν ἐκ ταύτης τῆς ἀνακαλύψεως ἀνάδειξιν τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐν γνώσει κυρίου τῆς γῆς. Μελετῶσα δηλὰ δὴ καὶ κατανοοῦσα τὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης βιολογίας ἐπίδρασιν καὶ ἐνέργειαν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐρευνᾷ ταύτην τὴν ἐπενέργειαν καὶ ἐν τῇ φωτὶ τῶν συμφερόντων τοῦ εἰς ἔθνη καὶ κράτη καὶ πόλεις διηρημένου ἀνθρωπίνου γένους τοῦ τὴν γῆν διαμανθῆναι ἔχοντος, καὶ διὰ τοῦτο ἀσχολεῖται καὶ περὶ τὰ πολιτικά, τ' ἀπογραφικά, τὰ ἐμπορικά, τὰ ἱστορικά, τὰ τῆς ἐπικοινωνίας, τὰ τοῦ πολιτισμοῦ, πάντοτε ποιούμενη βάσιν τούτων ἀπάντων τὰς ἐκ τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὴν φύσιν σχέσεις. Ἡ τοιαύτη Γεωγραφία εἶνε τῆς ἱστορίας ἀχώριστος ἀδελφή, εἶνε σκηνὴ τῶν ταύτης δραμάτων, ἅτινα θὰ ἦσαν ἄγωνα ἄνευ ἐκείνης· εἶνε ἀνατομία τῆς ἀνθρωπίνης πλάσεως ἡ Γεωγραφία, εἶνε φυσιολογία αὐτῆς ἡ ἀδελφὴ ἱστορία.

Ε'

2

Ἄλλὰ τὴν Γεωγραφίαν ταύτην, ἀτελῆ ἔτι οὖσαν παρὰ τοῖς παλαιοῖς, εὐρίσκομεν περιγραφικῶς μᾶλλον παρ' αἰτίοις διδασκομένην, ἄνευ τινὸς γεωγραφικῆς φυσιογνωσίας, καὶ ἐκ περιγῆσεων εἰς τὰ πλήθη προστὴν γινομένην· τοῦτο ἀποδεικνύει ἡ ἐν τῇ ἀσπίδι τοῦ Ἀχιλλέως Ὀμηρικὴ γεωγραφία, ἡ Ὀδύσσεια τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, οἱ τὰς Περιοδούς γράψαντες, οἵτινες πρῶτοι κατενόησαν, ὅτι, ὅπως γνωρίσῃ τις τὸν κόσμον, πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἰδίου οἴκου, ὡς ἵνα γνῶ τις ἑαυτὸν ὀφείλῃ νὰ γνωρίσῃ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ τελευταῖος ὁ Στράβων, ἐκ πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ ὠφεληθεὶς καὶ αὐτὸς πλεῖστον ὅσα ἰδὼν καὶ ἐπισκεψάμενος.

Καθ' οὗς δὲ χρόνους οἱ Ἕλληνες χριστιανίσαντες, εἶχον ἤδη διαζύγιον πρὸς τὴν προγονικὴν σοφίαν καὶ ἐπιστήμην, ἰδίᾳ ὁ Μέγας Βασίλειος σκεπτόμενος ὡς χριστιανὸς ἀλλὰ καὶ αἰσθανόμενος ὡς Ἕλλην, θέλει νὰ ἐξεγείρῃ καὶ πάλιν τὴν Ἑλληνικὴν φιλομάθειαν, μεταβάλλει δὲ τὸν ἀμβώνα εἰς ἔδραν Πανεπιστημίου, εἰσάγει εἶδος *πραγματογνωσίας* εἰς τὸ κτήρυμα αὐτοῦ, θέλει νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀκροατὰς ἠθικούς πρῶτον διὰ γνώσεως καὶ πνευματικῆς μορφώσεως, καὶ γίνεται τρόπον τινὰ εἰσηγητὴς τῆς ἐποπτικῆς μεθόδου, πρὶν οἱ καθ' ἡμᾶς Γερμανοὶ εἰσαγάγωσι τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ ὄνομα *intuition, ἐποπτεῖαν* ¹⁾, εἰς τὴν ἡμετέραν παιδαγωγικὴν ἐπιστήμην. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἡ ἐποπτικὴ, ἔχει παράδειγμα μιμήσεως αὐτὴν τὴν φύσιν, ἐγκαρᾷσαι δὲ εἰς τὸν νοῦν τὰς γνώσεις διὰ τῶν αἰσθήσεων, περιγράφουσα καὶ δεικνύουσα τὰ γνωστὰ πράγματα.

Ἰδοὺ λοιπὸν πῶς ὁ Βασίλειος ἐν τῇ ποιητικῇ αὐτοῦ θέρμῃ καὶ ἐν τῇ εὐγλωττίᾳ αὐτοῦ πολυμαθεῖς καθιστᾷ παρόντα καὶ τὰ ἀπόντα πράγματα. *Γεωγραφῶν* ἐν μὲν τῇ γ' εἰς τὴν *ἑξαήμερον* ὁμλίᾳ (1. 6 κ. ἑξ.) τὸ κάλλος τῆς θαλάσσης μεθ' ἱκανῆς γεωγραφικῆς φυσιογνωσίας, ἐν δὲ τῇ δ' (2. 7 κ. ἑξ.) τὴν δύναμιν καὶ ἀξίαν τοῦ πανταχοῦ περιρρέοντος ὕδατος. «Καλὴ, λέγει, ἡ θάλασσα καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ βάθει τῆς ἱερᾶς ὑποδρομὴν καὶ διότι ποταμῶν οὕσα δοχεῖον, εἰς ἑαυτὴν τὰ πανταχόθεν καταδέχεται ρεύματα καὶ μένει τῶν ὀρίων εἴσω τῶν ἑαυτῆς· καλὴ καὶ διότι τοῖς ἀερίοις ὕδασι ἀρχὴ τίς ἐστὶ καὶ πηγὴ, θαλομένη μὲν τῇ ἀκτίνι τοῦ ἡλίου, ἀποτιθεμένη δὲ τὸ λεπτόν τοῦ ὕδατος διὰ τῶν ἀτμῶν, ὅπερ, ἐλκυσθὲν εἰς τὸν ἀνω τόπον, εἴτα καταψυχθὲν, διὰ τὸ ὑψηλότερον γενέσθαι τῆς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνακλάσεως τῶν ἀκτίνων, καὶ ὁμοῦ τῆς ἐκ τοῦ νέφους σκιᾶς τὴν ψύξιν ἐπιτεινούσης, ὑετὸς γίνεται καὶ ποαίνει τὴν γῆν. Καὶ τούτοις οὐδεὶς

¹⁾ Ὁ ὅρος ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς μυθοῖσι καὶ μυουμένοις τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

ἀπιστεῖ πάντως, τοὺς ὑποκαυομένους λέβητας ἐνναήσας, οἱ πλήρεις ὄντες ὕδατος, πολ-
λάκις κενοὶ κατελήφθησαν, εἰς αἰμὸν παντὸς τοῦ ἐφομένου διακριθέντος. Ἀλλὰ καὶ
αὐτὸ ἐστὶν ἰδεῖν τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ, παρὰ τῶν ναυτιλλομένων ἐφόμενον, οὗ τοὺς
ἀκμοὺς ἀπόγγους ὑποδεχόμενοι, τὴν χρεῖαν μετρίως ἐν ταῖς ἀνάγκαις παραμυθοῦνται.
Καλὴ δὲ (ἡ θάλασσα) καὶ ἄλλως, ὅτι περισφίγγει τὰς νήσους, ὁμοῦ μὲν κόσμον αὐταῖς,
ὁμοῦ δὲ καὶ ἀσφάλειαν παρεχομένη δι' ἑαυτῆς· ἐπειτα καὶ ὅτι τὰς πλείστον ἀλλήλων
διεστώσας ἡπείρους συνάπτει, δι' ἑαυτῆς ἀκόλυτον τοῖς ναυτιλλομένοις τὴν ἐπιμῆξαν
παρεχομένη, δι' ὧν καὶ ἱστορίας τῶν ἀγνοουμένων χαρίζεται, καὶ πλοῦτον πρόξενος
ἐμπορείῳ γίνεται, καὶ τὰς τοῦ βίου χρεῖας ἐπανορθοῦται, ῥαδίως ἐξαγωγήν μὲν τῶν
περιττῶν ταῖς εὐθινομένοις παρεχομένη, ἐπανόρθωσιν δὲ τοῦ λείποντος χαρίζομένη
τοῖς ἐνδεέσι. Καὶ πόθεν ἐμοὶ ὅλον ἰδεῖν μετὰ ἀκριβείας τῆς θαλάσσης τὸ κάλλος...
προσθέτει τέλος ὁ Βασίλειος, λέγων καὶ περὶ τῶν ποταμῶν, ὡς προσέπον, τὰ ἐπόμενα·
«Πολὺ τὸ ὕδωρ ὑπὲρ γῆς κεχυμένον καὶ ὑπερέκεινα τῶν ὁρωμένων ἀπερρεχθέν καὶ
προσέει παντὶ τῷ βῆθει τῆς γῆς ἐνεσπαρμένον. Ὅθεν πηγῶν ἀφθονία καὶ φρεάτων
σύρροισι καὶ ποταμῶν ρεύματα, χειμάρρων τε καὶ ἀνάων, ὑπὲρ τοῦ ἐν πολλοῖς καὶ
ποικίλοις ταμείοις διατηρεῖσθαι τὴν ὕγρασιν. Ἐκ μένγε τῆς ἑω, ἀπὸ μὲν χειμε-
ριῶν τροπῶν, ὁ Ἰνδὸς ρεῖ ποταμὸς, ρεῖμα πάντων ποταμῶν ὑδάτων πλεῖστον, ὡς
οἱ τὰς περιόδους τῆς γῆς ἀναγράφοντες ἱστορήσασιν· ἀπὸ δὲ τῶν μέσων τῆς ἀνα-
τολῆς ὁ τε Βάκτρος καὶ ὁ Χοάσπης καὶ ὁ Ἀράξης, ἀπ' οὗ καὶ ὁ Τάναϊς ἀπορρεχόμε-
νος εἰς τὴν Μαιωτικὴν ἔξεισι λίμνην· καὶ πρὸς τούτοις ὁ Φάσις τῶν Καππασίων ὁρῶν
ἀπορρέων, καὶ μυριοὶ ἕτεροι ἀπὸ τῶν ἀρκτῶν τόπων ἐπὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον φέρον-
ται· ἀπὸ δε δυσμῶν τῶν θερικῶν ὑπὸ τὸ Πυρηναιὸν ὄρος, Ταρτησός τε καὶ Ἰστρος· ὧν
ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἔξω Σηλῶν ἐφίεται θάλασσαν, ὁ δὲ Ἰστρος διὰ τῆς Εὐρώπης ῥέων
ἐπὶ τὸν Πόντον ἐκδίδωσι. Καὶ εἰ δεῖ τοὺς ἄλλους ἀπαριθμεῖσθαι, οἷς αἱ Ρωμαῖαι γεν-
νῶσι, τὰ ὑπὲρ τῆς ἐνδοτάτης Σινθίας ὄρη; Ὡς ἐστὶ καὶ ὁ Ροδανὸς μετὰ μυρίων
ἄλλων ποταμῶν, καὶ αὐτῶν ναυσιπόρων, οἱ τοὺς Ἑσπερίους Γαλάτας καὶ Κελτοὺς καὶ
τοὺς προσηεῖς αὐτοῖς βαρβάρους παραμυθιάμενοι, ἐπὶ τὸ ἐσπέριον πάντες εἰσρέον-
ται πέλαγος. Ἄλλοι ἐκ τῆς μεσημβρίας ἀνωθεν, διὰ τῆς Αἰθιοπίας οἱ μὲν ἐπὶ τὴν
πρὸς ἡμᾶς ἔρχονται θάλασσαν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν ἔξω τῆς πλεομένης ἀποκενοῦνται· ὁ τε
Αἴγυψ καὶ ὁ Νύσης καὶ ὁ καλούμενος Χερμετής, καὶ πρὸς γε ἔτι ὁ Νεῖλος, ὃς οὐδὲ
ποταμὸς τὴν φύσιν ἔοικεν, ὅταν ὑπὸ θαλάσῃ πελαγίζῃ τὴν Αἴγυπτον. Οὕτως ὁ τῆς
καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης τόπος ὕδατι περιεληπταί, πελάγεσσι τε ἀπλήτοις ἐνδεδυμένος καὶ
μυριοῖς ποταμοῖς ἀνάοις κατάρρυτος...»

ΣΤ'

Τοιαύτη ἡ ἐν γεωγραφικαῖς πράγμασι ποιητικὴ καὶ ἐποπτικῶς περιγραφικὴ δεξιό-
της τοῦ Βασιλείου, ἐφελκόμενη τὴν προσοχὴν τοῦ βαθυνουστάτου Οὐμβόλδου καὶ ὀρθῶς
δυναμένη νὰ προτεθῇ ὡς ὑπόδειγμα μιμήσεως καὶ σήμερον ἔτι, ὁπότε πλεονεκτοῦμεν
ἡμεῖς κατὰ τόδε, ὅτι δὲν κινδυνεύομεν νὰ περιτέσωμεν εἰς ὅσα τότε ἐκεῖνος ἐπιστη-
μονικὰ σφάλματα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως παρεκθατικώτερον ἡμεῖς δ' ὅμως πῶς πραιοικειούμεθα, οἰ-
κειοῦμεν δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους τῇ γεωγραφίᾳ σήμερον, ὅτε ὑπέταξεν ἡ δι-
δακτικὴ πᾶσαν διδακτέαν ὅλην εἰς μεθοδικούς νόμους; Εἶπον ἀνωτέρω, πάντως δὲ καὶ
οἱ διδάσκοντες γινώσκουσιν, ὅτι ἡ Γεωγραφία, ὡς ἐπιστήμη, μετέρχεται τὴν ἐπαγωγὴν,
ἅτε ἐρειδομένη μόνον ἐπὶ τῶν δεδομένων τῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἐπαγωγὴ ἀνήκει εἰς τὴν
ἀναλυτικὴν μέθοδον, ἥτις, μελετώσα καὶ γινώσκουσα τὰ καθ' ἕνα καὶ ἕνα φαινόμενα καὶ

γεγονότα, προβαίνει ἀπὸ τούτων εἰς τὸν διέποντα αὐτὰ γενικὸν νόμον, τοῦτο δὲ κα-
λεῖται ἐπάγειν τὰ πολλὰ πορίσματα εἰς ἕνα νόμον. Εἰς ταύτην τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον
ἀνήκει καὶ ἡ *εὐρεσις* καὶ ἡ *ἐρώτησις* ἢ *ἐξέτασις*, διότι δι' αὐτῶν προκαλεῖται καὶ τῶν
μαθητῶν ἡ προσεκτικὴ αὐτενέργεια περὶ τὸ ἀνάγειν τὰ πολλὰ εἰς ἓν καὶ τὰ καθ' ἕνα
εἰς τὸ καθ' ὅλον.

Ἀλλ' ὅμως τὴν ἐπαγωγὴν στηρίζει καὶ κυροῖ ἡ *ἐξαγωγή*. Ἡ ἐξαγωγή ἀνήκει εἰς
τὴν *συνθετικὴν μέθοδον* προβαίνουσαν μὲν ἀντιθέτως, ἐκ τῆς μελέτης καὶ γνώσεως τοῦ
γενικοῦ νόμου, τοῦ ἐνός, εἰς τὰ καθ' ἕνα καὶ ἕνα, εἰς τὰ πολλὰ, μετερχομένην δὲ τὴν *ἀπό-
δειξιν* καὶ τὴν *περιγραφὴν*, ἵνα παύσῃ τοὺς διδασκομένους, ὅτι ὁ νόμος, ὁ γενικὸς τύπος,
ἔχεται ἀληθείας καὶ εἶνε ἀναντίρρητος. Τῆς τοιαύτης συνθετικῆς μεθόδου δύναται νὰ
γίνῃ χρῆσις μόνον ὅπου ἡ γεωγραφικὴ διδασκαλία, θέμα ἔχουσα ποικιλόμορφον ἔδα-
φος, δύναται τεχνηέντως νὰ περιγραφῇ καὶ ν' ἀποδεικνύῃ, ὅτι ἐνιαῖα καὶ μία εἶνε ἡ
ἐπὶ τῶν ἡπείρων καὶ θαλάσσης ἰσχὺς τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἥνπερ ἰσχύον θὰ παρα-
στήσῃ ὡς νόμον καθολικόν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Γεωγραφία κυρίως διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐγχαράσσει τὰς γνώσεις, θέλει
δὲ κατ' ἀρχὴν ν' ἀγαπήσῃ ὁ μαθητὴς τὸν βίον φύσεως καὶ ἀνθρωπίνου γένους,
διὰ τοῦτο πάντοτε προβαίνομεν ἀναλυτικῶς ἐκ τῶν μερικῶν εἰς τὰ γενικά, ἐκ τῶν γνω-
στῶν εἰς τὰ ἀγνωστά, μέχρις εὐρέσεως τῶν καθολικῶν νόμων. Πάντως δ' ὅμως ἀπατώ-
μεθα, νομιζόντες ὅτι πρόκειται ἀπὸ τῶν ἐγγύς κειμένων, καὶ ἐπομένως ἤδη γνωστῶν, πάν-
τοτε ν' ἀρχώμεθα τὰ ἐγγύς κείμενα δὲν κείνται καὶ ἐγγύς τῷ πνεύματι. Ὅταν, λ. χ., ἐν
τῇ παραδόσει νομιζῇ ὁ διδάσκαλος ὅτι διδάσκει γεωγραφικὴν φυσιογνωσίαν, θέλη δὲ
νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς πρὸ αὐτοῦ κεφαλὰς τὴν ἔννοιαν τῶν πέριξ καὶ τὴν τῆς ἀποστάσεως,
σφάλλεται λαμβάνων παραδείγματα τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἢ τὰ δημόσια κτίρια διότι
ἀμέσως περιπίπτει εἰς τὴν πολιτικὴν γεωγραφίαν καὶ δὴ εἰς τὴν τοπογραφίαν. Προτιμώ-
τερον εἶνε ἐπὶ καλῶν χαρτῶν, σχεδίων, εἰκόνων, στερεοσκοπίων, παιδικῶν γεωγνωστικῶν
συλλογῶν, διὰ κίχλων ἀπλῶν μόνον καὶ τινῶν μεσημβρινῶν ἐπὶ τοῦ μέλανος πίνακος,
(Kallbach ἐνθα ἀνωτ. καὶ Pitzel) ἵνα μὴ τὸ μάθημα ἐκτρέπῃται εἰς καθαρὰν ἰχνογραφίαν
ἢ γεωμετρίαν, νὰ δεικνύῃ τοῖς δωδεκαετέσι παιδίοις ὁ πολλὰ ἰδὼν καὶ ἀναγνούς καὶ
μαθὼν καὶ δεξιῶς περιγράφων διδάσκαλος πρῶτον τὰ γνωστά, ὅσα δὴ ἴα δὴ ἡ χώρα
αὐτῶν ἔχει, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀλλαχοῦ, διότι καὶ ἐν τῇ ξένῃ εὐρίσκονται γνωστά ἡμῖν
πράγματα, καὶ δεύτερον τὰ ἀγνωστά, ὅσα ἡ ἡμεδατὴ μὲν δὲν ἔχει, ἔχει δὲ ἡ ἀλλοδατὴ.
Οὕτω μακθάνει ὁ διδασκόμενος ὅτι ὁ ἐν τῷ ζῇ τόπος δὲν εἶνε κέντρον, οὐδ' ἅρῃ ἵπταρχει
ὁ κόσμος, ἀλλ' εἰς τῶν κρῖνων αὐτοῦ, ἢ μικρὸς ἢ μέγας, σὺν τοῖς ἄλλοις δεδομένος,
συζῶν καὶ συνυπάρχων μετ' ὁργανικῶν καὶ ἀνοργάνων ὄντων, ἥς συνυπάρξεως ὑφί-
σταται κατ' ἀνάγκην τὰς ἀλληλεπιδράσεις· διότι πᾶσα ἀλληλουχία εἶνε ἀλληλουχία
διότι ὑπάρχει καὶ ἀλληλεπιδράσις.

Ἀφορμὴ ἄρα τῶν γνώσεων τοῦ παιδὸς εἶνε τὰ ὁρώμενα, ὁ δ' ἐμπειρὸς διδάσκαλος,
ἐνταῦθα στηριζόμενος, δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτῷ γνωστὸν καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, διότι
φύσει ὁ νεαρὸς νοῦς ἐφίεται τῶν ἐκτενῶν καὶ μεγάλων. Μήπως ἐκ τοῦ ξυλίνου θρα-
νίου δὲν δύναται νὰ διδαχθῇ τῶν δασῶν ἡ ὑπαρξίς, ἐκ τοῦ ἀβαζίου οἱ σκληροὶ καὶ βα-
ρύτατοι πέτροι, τὰ ὄρυχεα καὶ τὰ μεταλλεῖα τῆς γῆς (Ely & Reclus) καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ
κῆπῳ δεξαμένης ἢ ὠκεανογραφίας; Καὶ ταῦτα μὲν ὀφείλουσιν οὕτω νὰ γίνονται ἐντὸς
τῆς σχολῆς, ὅταν δὲ εἰς τὴν ἐγγύς καὶ πέριξ ἐξερχώμεθα, τότε, ἀνευ περιττῶν λεπτο-
λογιῶν, ἀρκούμεθα δεικνύοντες, ἐν τῇ ἐλευθέρῃ φύσει, τὸν ῥυακα, τὴν κοιλάδα, τὸν λό-
γον, ἐάν ὑπάρχωσι, τὸν τρόπον τῆς ἐπικοινωνίας, καὶ τὸν νόμον τὸν καθολικόν, ὃν, λ. χ.,
περὶ ροῆς τῶν ὑδάτων ἐν τῇ σχολῇ ἐδιδάχθημεν ἀναλυτικῶς, τοῦτον συνθετικῶς ἤδη
προτάσσομεν ἐξ ἀρχῆς καὶ κατερχόμεθα εἰς τὰ μερικά.

Ἔστω, λ. χ., ὁ Νεῖλος, ἐκ τῶν μεγίστων τῆς ὑδρογείου σφαίρας ποταμῶν, ὑποκείμενος εἰς τὸν διέποντα τοῦτοις νόμον, περιβαλλόμενος ὑπὸ πόλεων χωρίων, ἔχων τοιαύτας πηγὰς, διαπλεόμενος ὑπὸ παντοίων κλοίων, παντοίων σημαίων, διαδρέχων χώρας ποικιλοφύωνες καὶ ἔχων τοιαύτην καὶ τοιαύτην τὴν ἱστορίαν. Ἐνώπιον αὐτοῦ δύναται νὰ γίνη λόγος περὶ ὕδατος, νεφῶν, ἀτμῶν, βετῶν ὑπὸ τῆς γῆς πινομένων καὶ πάλιν ἐκπηγαζόντων, ἵνα διέλθωσιν αἰονίως τὴν αὐτὴν ἀνω καὶ κάτω πορείαν.

Μετὰ τινὰ βήματα ἔστω καὶ ἡ ἐρημος. Γνωστοῦ ἤδη ὄντος τοῦ νόμου, ἐκ τῆς ἐκ τῶν καθ' ἑκάστη ἀναλύσεως, ὅτι τοῦτο μὲν τὸ κλίμα καὶ ἐκεῖνο τὸ ἔδαφος οὕτω διατίθηται τὴν ἐν αὐτῷ ζωὴν, ἐκεῖνο δὲ ἄλλως, λόγον ποιούμεθα περὶ τῆς ἐπὶ τῶν κατοίκων αὐτῆς δυνάμεως τῆς ἐρήμου. Ὁ χαρακτήρ αὐτῶν, λόγου χάριν, μένει πάντοτε ὁ αὐτός, διότι καὶ ἡ φύσις τοιαύτην διετήρησεν ἄχρι τοῦδε τὴν ἐρημον, ἀπ' οὗ οὐδόλως προύχωρησαν εἰς τὰ ἔσση τῶν παλαιῶν αἱ ἀποικίαι. Οἱ κατὰ τὴν Γραφὴν υἱοὶ τῆς ἐρήμου, οἱ πολλαχοῦ ὑπ' αὐτῆς ἀναφερόμενοι, ὡς πατέρες οἰκούντων ἐν σκηναῖς κτηνοτρόφων, σφύζουσιν εἰς ἐπὶ τὸν αὐτὸν χαρακτήρα, σὺν τῇ αὐτῇ σωματικῇ καρτερίᾳ· εἶνε φιλόξενοι, ἀλλὰ καὶ νομαδικοὶ ἢ πολεμικοὶ, διότι, καθ' ὃν ἐδιδάξαμεν νόμον, ἡ ἀγνοία καὶ ἀπορία γῆ τοιοῦτους ἀπεργάζεται τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκούντας. Εἶνε ἰσχυρογνώμονες καὶ σκληροτράχηλοι, διότι καὶ ἡ φύσις εἶνε ἀδυσώπητος· εἶνε πνευματώδεις, διότι καὶ ἡ ἐρημος εἶνε ἀτελείητος. Παρ' αὐτοῖς δὲ ἐγεννήθησαν ἰδρυταὶ καὶ μεταρρυθμισταὶ θεοσκευμάτων, διότι ἡ γυμνότης, ἡ μονοτονία τῆς ἐρήμου καὶ αἱ ποιητικαὶ αὐτῆς αἰθριαὶ νύκτες ἀνάγονσι τὸν νοῦν εἰς τὰ ὕψη, ἐμπνέουσι μελέτας περὶ μέλλοντος βίου καὶ περὶ ματαιότητος τοῦ μοχθηροτάτου παρόντος. Αἱ ἐρημοὶ ἐπέπνευσαν τὸν Βούδαν, τὸν Μωϋσῆα, τὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν, τὸν Μέγαν Ἀντώνιον καὶ αὐτὸν τὸν Μέγαν Βασιλεῖον ἡ ἐρημος τοῦ Πόντου. Μήπως δὲ καὶ ὁ ἄλλως εὐτυχὴς καὶ πλούσιος Ἰακώβ δὲν συνεκαίετο ἐν τῇ ἐρήμῳ τῷ καύματι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός; Μήπως οὐκ ἐτάφη δὲν συνώδευσαν αὐτῷ πρόβατα καὶ βόες καὶ ἵπποι, πάντα σύντροφοι τῶν υἱῶν τῆς ἐρήμου; Μήπως ὁ Ἰωβ μακρὰν τῆς ἐρήμου ἐφιλοσόφησε τὴν περιεργὸν αὐτοῦ φιλοσοφίαν, ὅτε προσεβλήθη ὑπὸ τῆς φοβερᾶς ἐξελεκώσεως.

Ταῦτα καὶ τοιαῦτα δύναται οἱ διδάσκοντες δικὴν παραμυθίαν νὰ μεταδίδωσι τοῖς μαθηταῖς περὶ Νεῖλου καὶ ἐρήμου, μὴ λησμονοῦντες καὶ τὰ τῆς ἐμπορίας, τὰ καραβάνια, ὅπερ ἔλαβον βεβαίως ἀρχὴν ἐκεῖ, ὅπου διὰ τοὺς καταρράκτας δὲν ἠδύνατο νὰ προτιμηθῇ ἡ ποταμοπλοία· τοὺς κινδύνους αὐτῶν, τοὺς θελλώδεις καυστικούς ἀνέμους, τῶν ὑδάτων τὴν ἔλλειψιν, καθ' ἧς σήμερον ἀνταπεξέρχονται, διορύσσοντες φρόντα καὶ φροντίδας διαδίδοντες. Ἀλλ' ἐνταῦθα τίς κωλύει τοὺς διδάσκοντας νὰ ἐνθυμηθῶσι καὶ τὸ Σουδάν, ὅπερ στερεῖται ἁλατος, οἱ δὲ αὐτόθι ζῶντες ἡδέως λήχουσιν μᾶλλον τὸ σάπιον ἅλας ἢ ἐκμυζῶσι τὸ σάχαρον; Ἀντί λοιπὸν τοιοῦτου θησαυροῦ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ἐκείθεν κόμμι, ἐλέφαντα, εὐοσμον ρητίνην, κένιν χρυσὴν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ δοῦλους ἢ δοῦλας, ὅπερ ἀπ' ἀνθρώπου καὶ ἀποτρόπαιον, δύναται ἐν τέλει νὰ ἐπιλέγῃ ὁ διδάσκαλος.

Ζ'

Διὰ τοιαύτης κατακλείδος ἠθικοῦ συμπεράσματος δύναται νὰ ἐπισφραγίζηται πᾶν μάθημα, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς Γεωγραφίας, περὶ οὗ ἐπιλέγω εἶναι καὶ τὰ ἐπόμενα.

Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται ὅτι πρῶτον ἠσυχολήθη πως περὶ τὸν οὐρανόν, ἵνα διαωρῇ ὅπως δὴποτε τὸν χρόνον κατὰ τὴν κίνησιν οὐρανίων τινῶν σωματίων· ἔπειτα, κατὰ τὰ πρὸς τὴν ἡμέρωσιν πρῶτα καὶ στοιχειώδεις αὐτοῦ βήματα, ἐν ᾧ ἔδρεχε τὸ πρῶτον μονόφυλον εἰς τὰ ὕδατα ποταμοῦ τινος ἢ θαλάσσης, ἐγεννήθη παρ' αὐτῷ ἡ πρὸς γνῶσιν τῆς ὑδρογείου ἀνάγκη. Ἡ ναυτικὴ ἄρα καὶ ἡ Γεωγραφία εἶνε σύγχρονοι ἀδελφοί, ὁδηγὸν λαβοῦσαι τὴν ἀστρονομίαν· ἄλλως νομίζω, τὰ πράγματα δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῶσι.

Τῶν Χαλδαίων ἡ ἀστρονομία ἀναφέρεται πρὸ τοῦ Σελούριος, ὅστις πρῶτος λέγεται ἐντελλόμενος τὴν κατασκευὴν γεωγραφικῶν πινάκων. Σύμπας δὲ ὁ ἀρχαῖος ἐλληνικὸς κόσμος, μέχρις Ἀλεξάνδρου, ὅστις εἶχεν ἐν Αἰγύπτῳ σὺν τοῖς ἄλλοις σοφοῖς, καὶ δύο γεωμέτραις, καὶ μέχρι Στράβωνος, δύο αἰῶνας μ. Χ., ὑπηρετήσας τοῖς γεωγραφικοῖς πόθοις τοῦ πολιτισμοῦ ὅσον οὐδὲν ἔθνος ἐν τῇ ἀρχαιότητι.

Ἐπὶ τοῖς ἰχνεῖσιν ἄρα τῶν προγόνων τοῦτων βαίνοντες οἱ καθ' ἡμᾶς διδάσκαλοι, δὲν θά γίνωσιν αἰτιοὶ νὰ λεχθῇ καὶ περὶ ἡμῶν, ὅτι ὁ Γόθης εἶπε περὶ τῶν Γάλλων· ὅτι εἶνε λαὸς πνευματωδέστατος, ἀλλ' ὅλως ἀγεωγράφητος. Οἱ διδάσκαλοι δύναται καὶ ὅσα δὲν ἔμαθον ἐν τοῖς σχολείοις ἢ ταῖς γυμνασίαις, ἢ καὶ ἐν τῇ πανεπιστημίᾳ, νὰ εὑρωσιν ἐξ ἰδίων μελετῶν, ὅταν οἱ ἀρμόδιαι πλούσια παρέχωσιν αὐτοῖς τὰ πρὸς τοῦτο μέσα, ἂν ἀληθῶς κηδύνονται τῆς νῦν νεολαίας, ὡς γενεᾶς μελλούσης νὰ εὐλογῇ ἢ νὰ καταράσται. Τίς, λόγου χάριν, τῶν διδασκόντων τὴν Γεωγραφίαν δὲν νομίζει ὅτι μόλις ἀπὸ τινῶν ἐπὶ ἡρξάντο τὰ ἐν τῇ εἰσῷ Ἀφρικῇ ὑπὸ διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν γενόμενα; Καὶ ὅμως Ἀγγλικὴ ἐταιρία πρὸς ἐρευναν τῆς Ἀφρικῆς ἰδρύθη τῇ 1788, τὴν δὲ μετὰ 115 ἔτη φαίνονται οἱ καρποὶ τῆς ἰδρύσεως ἐκείνης. Ἀλλὰ μήπως πολλοὶ γινώσκουσι ποῖα εἶνε τὰ ἔργα τῆς κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ 19' αἰῶνος ἐν Παρισίοις ἰδρυθείσης γεωγραφικῆς ἐταιρίας; Μήπως οἱ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τολμηταὶ ἄνδρες καὶ ἀληθεῖς τῆς ἐπιστήμης ἥρωες, Λαβεγνισίων, Ἐμίνιασας, Νάνσεν εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν διδασκάλων τῆς γεωγραφίας ἀπειραριθμῶν, ὅφειλόντων νὰ φωτίζονται ἐκ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοιοῦτων ἀνδρῶν; Καὶ ὅμως τοσαυτὰ αἱ φαινόμενα μυθώδεις περιηγήσεις Ὁδυσσεῶν καὶ Ραβινωσίων, ὅσον αἱ ἱστορικαὶ, ἀπὸ Ἡροδότου μέχρι σήμερον, περιγράφουσι πάντα ὡς εἶδον αὐτὰ οἱ γραφντες, φυσικώτερον ἐλκύουσι τὸν ἀναγνώστην, κανονίζουσι τὰς γνώσεις αὐτοῦ, ὠφελουσι δὲ καὶ τοὺς φίλους τῶν περιηγήσεων.

Γινώσκουσι βεβαίως οἱ διδάσκοντες ὅτι, ὡς ὄργανα τῆς ἱστορίας εἶνε αἱ κοινωνικαὶ τάξεις, ἡ διοίκησις, ὁ κλῆρος, οὕτω καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ Γεωγραφίᾳ ἀπαιτητὴν δίδει ἡ θέσις τοῦ οἴκου, ἡ συνοικία, ἡ κόμη, ἡ πόλις· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ διδάσκων ἀπαιτῶν παρ' ὃν δεῖ πλοσίαν βιβλιοθήκην, ὅφειλε ἐξ ἰδίων φυσιογνωστικῶν μελετῶν νὰ διδάσκη, λ. χ., καὶ περὶ εὐημερίας τῆς χώρας, λέγων ἐν ἄλλοις ὅτι ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ κηδύται τῆς δαφιλείας τῶν ὑδάτων τῆς περὶ τὴν ἐπιμυζίαν εὐχερείας, τῆς προφυλάξεως τοῦ ἐδάφους, τῆς ἀλλαγῆς εἰσαγωγῆς τελειότερων τρόπων καλλιέργειας καὶ μυρίων ἄλλων τοιοῦτων καὶ παρομοίων. Ὅταν δὲ καταγῇ ὁ λόγος καὶ τὸ μάθημα μέχρι τῶν ξένων χωρῶν, τότε δύναται καὶ ὀφείλει, ἐν γλώσσῃ καὶ περιστάσει ἀνθηρᾷ, νὰ ὁμιλήσῃ καὶ περὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους σεβασμοῦ, διδάσκων καὶ κηρύττων ὅτι, καίπερ ἀλλήλων ἀπέχοντες, εἴμεθα ὅμως πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀδελφοί, οἰκούντες τόσον ὠραῖον πλανήτην καὶ ἀμοιβαίως ἐν ταῖς ἀνάγκαις διὰ τοῦ ἐμπορίου ὑπηρετούμενοι.

Οὕτω, ἐν ταῖς χειρὶ πολυλείου διδασκαλίᾳ, ἡ Γεωγραφία δύναται ν' ἀποδειχθῇ καὶ ἐπιστήμη ἀκριβοῦς τελειότητος, ὡς πᾶσα ἄλλη, καὶ μνήμης καὶ κρίσεως καὶ φαντασίας μορφωτικὴ καὶ ἠθικὴ διδασκὴ, ἐπιφαινούσα τοῖς ἀνθρώποις, ἐπαγωγέατα αἰεὶ καὶ θεϊότατα, τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

Α. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ

ΗΠΕΙΡΟΙ	Ἐπιφάνεια εἰς χμ. ☐	Πληθυσμός.	ΚΑΤΟΙΚΟΙ εἰς ἕκαστον ☐
Εὐρώπη . . .	9 906 647	397 000 000	40,5
Ἀσία . . .	44 216 523	821 000 000	18,5
Ἀφρικὴ . . .	29 802 603	181 000 000	6,2
Ἀμερικὴ . . .	38 587 860	147 000 000	3,6
Αὐστραλία . . .	8 955 369	6 500 000	0,7
Πολικαὶ Χῶραι .	4 290 065	15 000	—
Ὀλόκληρος ἡ Γῆ	188 759 067	1 552 515 000	

ΚΡΑΤΗ	Ἐπι- φάνεια εἰς χμ.	Πληθ- υσμός.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ	Πλη- θυσ- μός πρωτευ- ουσῶν.	ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ	ΒΑΣΙΛΕΙΣ	ΘΡΗΣΚΕΙΑΙ
Ἀγγλία	315000	41600000	Λονδῶν	6908000	Β. συνταγμ.	Ἐδουάρδος	Ἀγγ. ἐκ. λ.
Ἀγ. Μαρίνος	61	9500	Μαρίνο	1600	Δημοκρατία	Δ. Κ. Θο. λ.	
Ἀνδόρα	452	5000	Ἀνδόρα	600			
Λέστρο-Οὐγγ.	625000	45700000	Βιέννη	1920000	Αὐτ. συνταγ.	Φρ. Ιωσήφ	
Βέλγιον	29300	6800000	Βρυξέλλαι	200000	Β. συνταγμ.	Λεοπόλδος	
Γαλλία	536450	39000000	Παρίσιον	2714000	Δημοκρατία	Γαλ. ἐκ. λ.	
Γερμανία	540743	5650000	Βερολῖνον	2034000	Αὐτ. δημοσπ.	Γουλιέλμος	Διαμ. α. γ.
Δανιμαρκία	38450	2450000	Κοπεγχάγη	378000	Β. συνταγμ.	Φρειδερίκος	
Ἑλβετία	41470	3330000	Βέρνη	70000	Δημ. δημοσπ.	Μύλλερ	
Ἑλλὰς	64679	2500000	Ἀθήναι	160000	Β. συνταγμ.	Γεώργιος	Ἀ. Ὁρθ.
Ἰσπανία	500000	18650000	Μαδρίτη	540000	Β. συνταγμ.	Ἀλφόνσος	Δ. Καθολ.
Ἰταλία	286682	32000000	Ρώμη	500000		Ἐμμανουήλ	
Λιχτενστάιν	159	9800	Vaduz	1800	Ἡ. συνταγμ.	Ιωάννης	
Λουξεμβούργ.	2587	240000	Λουξεμβούργ.	21000	Δουκ. συντ.	Γουλιέλμος	
Μαυροβούν.	9080	230000	Κετίνγη	4000	Ἡ. συνταγμ.	Νικόλαος	Ἀ. Ὁρθ.
Μοναχόν	22	16000	Μοναχόν	3500	Ἡ. ἀπόλυτ.	Ἀλβέρτος	Δ. Καθολ.
Νορβηγία	325000	2240000	Χριστιανία	228000	Β. συνταγμ.	Χάκον	Διαμ. α. γ.
Ὁλλανδία	38000	5500000	Ἀμστερδὰμ	551000		Βαλντμίνη	
Πορτογαλία	92580	5450000	Λισσαβών	356000		Κάρολος	Δ. Καθολ.
Ρουμανία	131350	6390000	Βουκουρεστίον	285000		Κάρολος	Ἀ. Ὁρθ.
Ρωσσία	5377410	108000000	Πετρούπολις	1440000	Αὐτ. ἀπόλυτ.	Νικόλαος	
Σερβία	48300	2600000	Βελιγράδιον	70000	Β. συνταγμ.	Πέτρος	
Σουηδία	450000	5260000	Στοκχόλμη	311000		Ὁσκάρ	Διαμ. α. γ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

(Δ. Βερναρδάκη).

Διές πῶς κλίνει ὁτὰ νερά
τ' ἀργυρόχλωμο φεγγάρι
κι' ἀπ' τὸ κύμα ληχταρῶ
ἓνα φίλημα νά πάρῃ

Διές τὸ κύμα ὁτὸ γιαλὸ
τ' ἀκρογιαλῇ πῶς χιτδεύει
καὶ προβάλλει σιγνλὸ
κι' ἓνα φίλημα γυρεύει.

Διές ἀπὸ τὴν ἀμμουδιὰ
πῶς ἐκίνησε τ' ἀγέρι
καὶ σαλεύει τὰ κλαδιὰ
καὶ φιλάκια τοῦ προσφέρει.

Διές τὰ φύλλα ὁτὸ κλαδί
πῶς ἐγγίζουσιν τῶνα τ' ἄλλο.
Ἀγαπιοῦνται ὁπλοδῆ
Καὶ . . . φιλοῦνται ἂν δὲν σφάλλω.

Διές, ἔς τὴν μαλακὴ φύλλια
ὁτὰ κλαδιὰ τὰ πυκνωμένα
πῶς φιλοῦνται ὁυὸ πουλιὰ
καὶ λαλοῦν ζευγαρωμένα.

Διές, ἀγάπη μου χρυσῇ,
τὴν λαχτάρα μου λυπήσου.
Κοιμὲ ὅαν κι' αὐτὰ καὶ οὐ.
Ἔλα! Δός μ' ἓνα φίλιν σου.

Εἰς τὴν Δύσιν τοῦ ἡλίου

(Ζαχ. Ἀνδρεάδου).

Κλίνει ὁ ἥλιος βραδὺς ἀπὸ τῶν ὁρέων
καὶ οἶπται φεύγων ἐν πομπῇ
εἰς νέφη χιονολαμπρῇ
σιπινθῆρα τελευταίον.

Κ' ἐνφ' ἐκεῖνα ἐλαφρὰ προσπλέουσιν, κομμιζοῦν
εἰς τὸν εὐρὺν ὠκεανόν
τῶν σαρφειρῶν οὐρανῶν
χρυσόσονται καὶ ροδίζουσιν.

Ἄς ἡδυνάμην νά πετῶ μὲ πτέρητας ἀνέμων
καὶ εἰς τὰ νέφη τὰ χρυσῶν,
ὅπου Θεοῦ πνοὴ φυσᾷ,
νά ἐνοικῶ εὐδαίμων!

Κ' ἐνφ' ὁ ἥλιος πλατὺ τὸ φῶς του ἐκείνα
καὶ μειδῶν οἱ οὐρανοί,
τὴν κόμην μου νά στεφανοῖ
μὲ μίαν τὸν ἀκτῖνα.

Ἡ δάφνη τοῦ μετώπου μου ἀκμαία ν' ἀναθάλλῃ
ἐπὶ τὰ φῶτα τ' ἀργυρᾷ
καὶ τῆς ψυχῆς μου ἡ χαρὰ
εἰς τ' οὐρανὸν τὰ κάλλη.

Κ' ἐνφ' τὴν Λόραν μου κοσμεῖ ὁ ἥλιος, ὁ δὲσιν,
ἐπὶ σινιέριων ἀραιῶν
νά μελωδῇ πρὸς τὸν Θεόν,
ἀγγέλιον ὅμοιον Θεῶν!

Εἰς τὸ νέον ἔτος

(Μιλτ. Σαραντῆ).

Σὰν τὸ ποτάμι κ' ἡ ζωὴ
δὲν σταματᾷ, προβαίνει
καὶ τὴν χαρὰ γυρεύοντας
εἰς τὴν θάλασσα πηγαίνει.

Διὲ σταματᾷ καὶ μιὰ σιγμῇ,
ὅπου ἀνθεῖ ἡ φύσις
κι' ὅπου τ' ἀηδόνια ψάλλουσιν,
δὲν σταματᾷ ἐπίσης.

Μόνον χαρὰ, χαρὰ, χαρὰ
χαρὰ ἡ εὐμορφία τῆς,
χαρὰ, χαρὰ τὰ νιάτα τῆς,
κ' ἡ ἀγάπη εἰς τὴν καρδιά τῆς.

γ' Περὶ τῶν κρατῶν τῆς Ἀσίας.

ΚΡΑΤΗ	Ἐπιφάνεια εἰς χμτ.	Πληθυσμός.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ	Πληθυσμός πρωτευουσῶν.
*Αγγλ. ἀποικίαι (*Ινδοκίνα, *Ινδία κλπ.)	5180000	300000000	Καλκούτα	850000
*Αφγανιστάν	558000	5000000	Καβούλη	60000
Βελονχιστάν	300000	350000	Κελάτη	15000
Βουτάν	34000	250000	Πουνάχα	
Βουχάρα	203000	11500000	Βουχάρα	70000
Γαλλ. ἀποικίαι (*Ινδοκίνα, *Α-νάμ κλπ.)	665000	20000000	Χανόη	150000
*Ηνωμένων Πολιτειῶν ἀποικίαι	306000	8600000	Μανίλλα	220000
*Ιαπωνία (Αὐτοκρατορία συνταγματική)	417500	48000000	Τόκιον	1500000
Κορέα	218000	6000000	Σεούλ	200000
Νεπάλ	154000	3000000	Katmandu	50000
*Ολλανδικαὶ Νησιωτικαὶ ἀποικίαι	1458000	37360000	Βαταβία	115000
Περσία	1645000	9500000	Τεχεράνη	280000
Ρωσσία Ἀσιατική	17500000	23000000		
Σιάμ	633000	5200000	Βαγκόκη	600000
Σινική Αὐτοκρατορία	11081000	426000000	Πεκίνον	1650000

δ' Περὶ τῶν κρατῶν τῆς Ἀφρικῆς.

ΚΡΑΤΗ	Ἐπιφάνεια εἰς χμτ.	Πληθυσμός.
*Αἰθιοπία	540000	5000000
*Αγγλικαὶ ἀποικίαι: Ἀνατολική Ἀγγλική		
*Αφρική, Ζανζιβάρη, Ὁράγγη, Τρανσβάλ, Καπλανδία, Νατάλη, Σιέρα, Λεόνη, Γαμπία, Γουδενούστη κλπ.	5342000	30600000
Βελγικὸν Κόγκον	2383000	19000000
Γαλλ. ἀποικ.: Ἀλγερία, Σενεγάμβια, Σαχάρα, Γ. Αὐστ. Ἀφρ., Γ. Κόγκον, Μοδαγασκάρη, Γουινίον κλπ.	10115000	3000000
Γερμαν. ἀποικίαι: Ἀνατολ. καὶ Δυτικὴ Ἀφρική	946000	6700000
*Ιταλικαὶ ἀποικίαι: Ἀνατολική Ἀφρική	510000	732000
*Ισπανικαὶ ἀποικίαι	220000	650000
Διβερίας Δημοκρατία	95400	1500000
Μαρόκκον	448000	8000000
*Ολλανδικ. ἀποικίαι: Κάτω Γουινία κλπ.	460000	375000
Πορτογ. ἀπ.: Γουινία, Ἀγκόλα, Ἀν. Πορτ. Ἀφρ. κλπ.	2070000	650000

ε') Περὶ τῶν Κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς.

ΚΡΑΤΗ	Ἐπιφάνεια εἰς χμτ.	Πληθυσμός	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ	Πληθυσμός πρωτευουσῶν
*Αγλικάι κτήσεις	10029000	7765000	Κηβέκη	70000
*Αργεντινῆς	2806400	5191000	Buenos Aires	995000
Βενεζουέλας	942300	2590000	Καρακάς	75000
Βολιβίας	1226600	2300000	Sacre	28000
Βραζιλίας	8470000	16000000	Ριον *Ιανέρον	835000
Γουατεμάλας	113000	1842000	Γουατεμάλα	72000
Δομινικανή	48600	457000	Σάντο Δομίνικο	20000
*Ηνωμ. Πολιτειῶν	9730000	87000000	Ὀυάσινγκτων	300000
*Ισημερινοῦ	307243	1400000	Κούϊτον	80000
Κολομβίας	1206000	4500000	Βογότη	120000
Κοσιαρίκας	48410	335660	San José	25000
Κούβας	119000	1573000	Havana	235000
Μεξικου	1987200	13606000	Μεξικόν	530000
Νικαραγουῆς	128000	430000	Leon	45000
Ὀνδουράς	178700	978000	Montevideo	275000
Παναμά	87000	400000	Panamá	30000
Παραγουάης	253000	635000	Asuncion	52000
Περουβίας	1770000	460000	Λίμα	133000
Salvador (Σωτήρ.)	21160	1000000	*Αγιος Σωτήρ	60000
Χαίτης	28680	750000	Port-au-prince	61000
Χιλῆς	759000	3300000	Σαντιάγον	340000
Χουδουράσης	115000	650000	Togucigalpa	26000

ΚΟΝΙΑΚ

ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΑΡΜΠΑΡΕΣΟΥ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

περί 'Εμπορίου ναυτικού, Τηλεγράφων, Ταχυδρομείων και Σιδηροδρόμων

(κατά Α. Hartleben's, Εκδ. 1906, εν Βιέννη).

ΚΡΑΤΗ	Ατμό-πλοια.	Χωρητι-κότης εις τόνν.	Ίστιο-φόρα.	Χωρητι-κότης εις τόνν.	Σιδηρό-δρομοι εις χμ.	Τηλέ-γραφοι εις χμ.	Ταχυ-δρομεία.
*Αγγλίας και όλων των αποικιών	16040	9506056	27999	3224454	148944	355220	57074
Αιγύπτου	8	5248	6	1489	5204	4083	1025
*Αμερικανικών Δημοκρατιών	445	220000	10'0	270000	60000	230000	12000
Αυστρο-Ούγγαρίας	250	282409	13304	51724	41801	63613	13736
Βελγίου	65	99893	4	2844	4568	6619	1340
Βουλγαρικής Ήγεμονίας	3	2459	2	556	1565	5265	2077
Γαλλίας μετά των αποικιών	1383	585132	15775	675413	49130	166590	12067
Γερμανίας	1622	1739690	2534	582355	56267	140380	38658
Δανίας	558	291690	3121	138723	3215	3792	1280
*Ελλάδος	209	201444	1030	145032	1035	6303	592
*Ηνωμ. Πολιτειών	8463	3595418	16'95	2696117	334100	337890	75570
*Ιταλίας	501	460535	5153	584223	16312	46437	8587
*Ισπανίας	525	716922	418	63637	13851	33132	3712
*Ιαπωνίας	1766	797674	3944	329234	9906	31146	4633
Κίνας	35	35552	8012	617661	5528	23000	9000
Κορέας	3	2672	—	—	1108	3472	364
Λιβερίας	—	—	3	916	—	—	—
Μαρόκκον	—	—	400	18800	—	—	—
Μαυροβουνίου	1	30	16	3647	—	620	18
Νορβηγίας	1477	642657	5843	808768	2490	9735	2836
*Ολλανδίας μετ' αποικιών	269	341137	3092	178534	5359	18603	2894
Περσίας	2	885	1	607	13	9580	106
Πορτογαλίας	77	50487	497	63048	2394	8554	3249
Ρωσσίας	1158	428534	4991	572448	69037	180178	14191
Ρουμανίας	69	15269	260	78738	3196	7012	3269
Σουηδίας	987	375999	1983	271852	12539	9572	3620
Σιάμ	4	1000	12	4088	530	5290	111
Ταυρκίας	99	64705	1235	173515	38.α. 271	41830	1380
Σερβίας	—	—	—	—	562	3281	1264
*Ελβετίας	—	—	—	—	4460	6170	3701
Λουξεμβούργου	—	—	—	—	525	1099	100
Κόγκον (Βελγικού)	—	—	—	—	478	—	47
*Αθησινίας	—	—	—	—	306	800	—

ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

'Επιφ. 4 237 000 χμ. □ Κάτ. 42 500 000.

Πολίτευμα. — Αὐτοκρατορία ἀπόλυτος κληρονομική εἰς τὸν πρεσβύτερον γόνον τοῦ οἴκου τοῦ Ὀσμάν. Σουλτάνος ἡ **Α. Α. Μ. ὁ Ἀβδὸν Χαμὴδ Χάν ὁ Β',** 34ος ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ὀσμάν καὶ 28ος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως Αὐτοκράτωρ, γεννηθεὶς τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1842) 1258 καὶ ἀνελθὼν τὸν ἐνδοξόν τῶν Ὀσμανιδῶν Θρόνον τῇ 19 Αὐγούστου 1876. Κυβερνᾷ διὰ τῶν ὑπουργῶν Αὐτοῦ, τῶν ἀποτελούντων τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, οὗ προΐσταται ὁ Μέγας Βεζύρης, τὸ ἐπὶ τῶν τριῶν ἡπείρων Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐξαπλούμενον Κράτος. Αἱ συντακτικαὶ δὲ τῆς Αὐτοκρατορίας χώραι, διαιρούμεναι εἰς ἀμέσως ἐξαρτωμένας καὶ ἐμμέσως, εἰσὶν αἱ ἑξῆς :

α) Χῶραι ἀμέσως ἐξαρτώμεναι :

- 1) Ἐν Εὐρώπῃ : Ἐπιφάνεια : 185 000 χμτ. — Κάτοικοι : 7 000 000.
- 2) Ἐν Ἀσίᾳ : " " 1 767 000 " " 16 800 000.
- 3) Ἐν Ἀφρικῇ : " " 1 033 350 " " 1 000 000.

β) Χῶραι ἐμμέσως ἐξαρτώμεναι :

- 1) Ἐν Εὐρώπῃ : Ἐπιφάνεια : 147 000 χμτ. — Κάτοικοι : 5 500 000.
- 2) Ἐν Ἀσίᾳ : " " 9 750 " " 300 000.
- 3) Ἐν Ἀφρικῇ : " " 1 094 500 " " 11 900 000.

Διαιρέσεις τῶν ἀμέσως χωρῶν.

Αἱ ἄμεσοι τῆς Αὐτοκρατορίας χῶραι διαιροῦνται σύμφωνα εἰς 31 νομοὺς (βιλαγιέτ ولایت) καὶ 8 διοικήσεις αὐτοτελεῖς (μουτεσαρφακ. — الموقية مستقلة), ἐξαρτωμένας ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

Νομοὶ καὶ Διοικήσεις.	ولایات و الموقية مستقلة	'Επιφάνεια εἰς χμτ.	Πληθυσμὸς νομῶν.	Πρωτεύουσαι νομῶν.	Πληθυσμὸς πρωτευουσῶν
Ἐν Εὐρώπῃ	Νομὸς Πρωτευούσης μετὰ διοικήσεως Μετροῶν	5800	1200000	Κων/πολις	1000000
	Ν. Ἀδριανουπόλεως	39050	1011000	Μέτραι	5000
	Ν. Θεσσαλονίκης	35450	1165000	Ἀδριανούπολις Θεσσαλονίκη	130000
	Νομὸς Μοναστηρίου μετὰ διοίκησ. Ἐλασσόνης	27700	847500	Μοναστήριον	60000
	Ν. Κοσσυφοπέδιου	31350	961000	Σκόπια	60000
	Νομὸς Σκόδρας	11700	322000	Σκόδρα	50000
	Ν. Ἰωαννίνων	18250	650000	Ἰωάννινα	40000
	Τοπαρχ. Νόβι-Παζάρ	6000	170000	Νόβι-Παζάρ	14000
	Τοπαρχ. Κρήτης	8618	310000	Χανιά	21000

Νομοὶ καὶ Διοικήσεις.	ولايات الوية مستقلة	Επιφάνεια εἰς χμτ.	Πληθυσμός νομῶν.	Πρωτεύουσαι νομῶν.	Πληθυσμός πρω- τευουσῶν
Διοικ. Νικομήδειας . . .	اذميد	8100	223000	Νικομήδεια	12505
• Βίγας . . .	قلعة ططاي	6600	130000	Λαρδανέλλια	10000
Νομ. Κασταμονής . . .	قسطموني	50700	961000	Κασταμονή	30000
• Προύσης . . .	خداوندكار	65000	1627000	Προύσα	100000
• Ἀγκύρας . . .	انقره	70900	933000	Ἀγκυρα	50000
• Ἰκονίου . . .	قونية	102100	1069000	Ἰκόνιον	45000
• Μασμουράτ . . .	معمورة				
• οὐλ-άβιζ . . .	العزير	32900	575000	Χαρπούτ	35000
• Σεβαστείας . . .	سيواس	62100	1060000	Σεβάστεια	45000
• Τραπεζοῦντος . . .	طربزون	32100	950000	Τραπεζοῦς	48000
• Ἐρζερούμ . . .	ارضروم	49700	646000	Ἐρζερούμ	40000
• Βάν . . .	وان	39300	380000	Βάν	35000
• Βίτλις . . .	بيتليس	27100	400000	Βίτλις	12000
• Ἀδάνων . . .	ادنا	39900	425000	Ἀδανα	45000
• Ἀϊδινίου . . .	ايدن	55900	1400000	Σμύρνη	210000
• Αἰγαίου Πελά- γους . . .	جزيرة بحر	6900	325000	Ρόδος	14000
• Διαβερούης . . .	ديار بكر	37500	470000	Διαβερούη	40000
• Μοσούλης . . .	موصل	91000	351000	Μοσούλη	50000
• Βαγδάτης . . .	بغداد	141200	614000	Βαγδάτη	140000
• Βασούρας . . .	بصره	108800	433000	Βασούρα	20000
Διοίκ. Ζόρ . . .	زور	78000	100000	Δεϊρ-ελ-Ζόρ	6500
Νομ. Χαλέπιου . . .	حلب	86600	996600	Χαλέπιον	130000
• Βηρυτιού . . .	بيروت	16000	535000	Βηρυτιός	118000
• Συρίας . . .	سورية	95900	720000	Δαμασκός	160000
Διοίκ. Λιβάνου . . .	لبنان	34000	200000	Δεϊρ-ελ-Χαμάρ	
• Ἱερουσαλήμ . . .	قدس شريف	17001	341000	Ἱερουσαλήμ	50000
Νομ. Χετζάζ . . .	حجاز	25000	390000	Μέκκα	50000
• Ἱεμένης . . .	يمن	191195	750000	Σαναά	35000
Νομ. Τριπόλεως . . .	طرابلس غرب			Τρίπολις	22900
Διοίκ. Βεγγάζης . . .	بنغازي	1033350	1000000	Βεγγάζη	15000

Σημ. Ἡ Τοπαρχία Κρήτης, ἀποτελοῦσα ἐξαιρετικὸν νομόν, διαίρεται εἰς 5 διοικήσεις, διοικεῖται ἀπὸ Χριστιανοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Σουλτάνου.

Διαιρέσεις τῶν ἐμμέσων χωρῶν.

Α' Ἐν Εὐρώπῃ.

1ον) Ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία (بلغاريا ورومانيا الشرقية) ἀποτελοῦσαν ἡγεμονίαν φόρου ὑποτελῆ τῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας καὶ Γενικὸς Διοικητὴς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας Φερδινάνδος ὁ Α'. Ἐκ τῶν 3,750,000 κατοίκων τὰ 3,000,000 εἶναι χριστιανοὶ σχισματικοὶ ὑπὸ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρεύοντα ἐξαρχον, πλὴν ὀλίγων Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τελούντων, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοὶ, Καθολικοὶ καὶ Ἰσραηλῖται.—Ἐπιφάνεια 96,985 χμτ.

2ον) Ἡ Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη (بوسنة وهرزegovina) διοικούνται ἰδίᾳ ὡς συστατικαὶ ἐμμεσοὶ τῆς Αὐτοκρατορίας χώραι. Τῶν κατοίκων, ἀνερχομένων εἰς 1,750,000, οἱ ἡμίσεις εἶναι Ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ λοιποὶ Καθολικοὶ καὶ Μωαμεθανοὶ.—Ἐπιφ. 51,000 χμτ.

Β' Ἐν Ἀσίᾳ.

1ον) Ἡ Ἡγεμονία τῆς Σάμου (سلطنة سامي) φόρον ὑποτελὲς, διοικουμένη ὑπὸ ἡγεμόνος χριστιανοῦ, διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀπὸ τοῦ 1832. Διαιρεῖται εἰς 4 τμήματα: α') τοῦ Βαθέος, β') τῆς Χώρας, γ') τοῦ Καρλοδασίου καὶ δ') τοῦ Μαραθονάκων.—Κάτοικοι 60,000.—Ἐπιφ. 468 χμτ. Πρωτεύουσα Βαθὴν μετὰ 5,000 κατ., ἔδρα τοῦ Ἡγεμόνος καὶ τοῦ Μητροπολίτου Σάμου.

2ον) Ἡ τοπαρχία τῆς Κύπρου μετ' ἐπιφ. 9,282 χμτ. καὶ πληθ. 240,000. Πρωτεύουσα Λευκωσία, ἔδρα τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Νήσου καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου μετὰ 15,000 κατοίκων.

Γ' Ἐν Ἀφρικῇ.

1ον) Ἡ Αἴγυπτος (مصر) μετ' ἐπιφ. 934,500 χμτ. καὶ πληθ. 10,000,000 κυβερνᾶται ὑπὸ Ἀντιβασιλείας (Χεδίβου), κηρυγμένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου. Χεδίβης ὁ Ἀβδᾶς Χιζμή (1892). Τῶν κατοίκων οἱ πλείστοι Μωαμεθανοὶ· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ 1,300,000 χριστιανοί.

2ον) Ἡ Τυνησία ἢ ὁ Τύνις (تونس) μετ' ἐπιφ. 100,000 χμτ. καὶ κατ. 1,300,000 κυβερνᾶται ὑπὸ Διοικητοῦ κληρονομικοῦ. Πρωτεύουσα Τύνις μετὰ 170,000 κατ.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία.

Ἐν τῷ πληθυσμῷ τῶν χωρῶν τῆς Αὐτοκρατορίας πρωτεύει τὸ Ὀθωμανικὸν Στοιχεῖον, πρὸς τοῦτον τὸν Μωαμεθανισμόν· εἴτα ἔρχονται οἱ χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι (ροῦμ) καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Αὐτοκρατορίας λαοὶ (Σλαῶν, Ἀρμένιοι, Γιουδαῖοι, Εὐρωπαῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ ἄλλοι).

Ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ κρατεῖ ὡς ἐν Εὐρώπῃ ἀντιθρησκεία. Ἐπίσημος τοῦ κράτους θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανικὴ κατὰ δευτέρον λόγον κρατεῖ ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ μετὰ τὰ 4 αὐτῆς Πατριαρχεῖα καὶ τὰς Ἀρχιεπισκοπὰς Κύπρου καὶ Σιναίου, περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν τῷ Ὁργανισμῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Υπάρχουσι προσέτι :

α) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀνατολικῶν Ἀρμενίων**, ἥς ὁ Πατριάρχης (Μολαχίας Ὁρμανιάν) ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει (Κοϊμ-κιοϊ), συμπαραστατούμενος ὑπὸ τοῦ **Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου**, τοῦ **Λαϊκοῦ Συμβουλίου** καὶ τοῦ **Πατριαρχικοῦ Συμβουλίου**. Ἐν τῷ Ἀρμενικῷ Πατριαρχεῖῳ ἐδρεύει καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ ἐπιτροπὴ αὐτῶν. ἡ Ἐφορεία τοῦ ἐν Ἑπτανησίῳ Ἀρμενικοῦ νοσοκομείου καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Καγκελλάρια.

β) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀρμενοκαθολικῶν**, ἥς ὁ Πατριάρχης φέρων τὸ ὄνομα **Πέτρος Παῦλος**, ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διατελεῖ ἡνωμένος μετὰ τοῦ ἐν Ρώμῃ Πάπα. Ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ τῶν Ἀρμενοκαθολικῶν (κειμένῳ ἐν Πέραν, Σακήζ, ἀγάς, 31) ἐδρεύει ἡ Σύνοδος αὐτοῦ καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Καγκελλάρια.

γ) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Χαλδαιοκαθολικῶν**, ἥς ὁ Πατριάρχης **Γεωργίου Θωμᾶς ἐφένδης** ἐδρεύει ἐν Μοσούλῃ· ἔχει δὲ καὶ Πατριαρχικὸν βικάριον ἐν Κωνσταντινουπόλει (Πέραν, διόδος Ἀλλεών, 4) καὶ Συμβούλιον ἐπὶ τούτῳ.

δ) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Χαλδαιοεσσοριανῶν** μετὰ καθολικοῦ Πατριάρχου τῶν Νεστοριανῶν, ἐδρεύοντος ἐν Coishanpēs τοῦ νομοῦ Μοσούλης.

ε) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Συροϊακωβιτῶν** μετὰ Πατριάρχου **Ἀβδούλ Μεσσιχ ἐφένδης**, Πατριάρχου Ἀντιοχείας τιλοφορούμενον καὶ ἐδρεύοντος ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἀντιπροσωπεύεται ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ **Γενικοῦ Βικαρίου**, ἔχοντος μάλιστα καὶ ἴδιον ναὸν τῆς Παρθένου Μαρίας (Πέραν, ὁδὸς Κασναβούλα).

στ) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Συροκαθολικῶν**, ἥς ὁ Πατριάρχης **Ραχμάνι ἐφένδης**, ἐδρεύει ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἔχει δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀντιπροσώπων του βικάριον ἐν Κωνσταντινουπόλει.

ζ) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Συρομελχιτοκαθολικῶν**. Ὁ Πατριάρχης αὐτῆς, **Διηγά ἐφένδης**, τιλοφορούμενος Πατριάρχης Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐδρεύει ἐν Δαμασκῷ, ἔχει δὲ βικάριον ἐνταῦθα (Πέραν Σακήζ-ἀγάς).

η) **Ἡ Ἐκκλησία τῶν Συροκαθολικομαρωνιτῶν** μετὰ Πατριάρχου **καθολικοῦ τῆς Ἀντιοχείας**, ἐδρεύοντος ἐν Λιβάνῳ. Περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπαθίστων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης φροντίζει ἡ Ἀποστολικὴ ἀντιπροσωπεία τῶν Λατίνων.

θ) **Ἡ Σχισματικὴ ἐξαρχία τῶν Βουλγάρων**, τῆς ὁποίας ὁ Ἐξαρχος ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ὁρτά-κιοϊ). Εἰς τὴν Ἐξαρχίαν ἀνήκουσιν ὅλοι σχεδὸν αἱ τῆς Βουλγαρίας καὶ Ἀνατολικῆς Ρωμανίας τὸν χριστιανισμὸν πρεσβεύοντες καὶ ὀλίγοι τῶν ἐν τοῖς νομοῖς Κοσσοναπεδίου, Θεσσαλονίκης, Μοναστηρίου καὶ Ἀδριανουπόλεως, ὅπου ἰδρῦθησαν καὶ ἐπισκοπαί τινες τῶν σχισματικῶν.

ι) **Ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία**, ἔχουσα καθολικὴν Ἀντιπροσωπείαν ἐν Κωνσταντινουπόλει (ἐν Παγκαλτίῳ, ὁδὸς Ἀλεξάνδρου, 67), περιλαμβάνει ὅλους τοὺς θρησκευτικούς ὁμίλους, τοὺς τὸν Πάπαν ὡς κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζοντας καὶ τὸ δυτικὸν δόγμα πρεσβεύοντας, ὑπὸ τὸ ὄνομα δὲ **Ὀυνίτας** γνωρίζομένους (Λατίνους δηλ. Ἕλληνας, Σύρους, Μαρωνίτας, Ἀρμενίους, Κόπτας). Ὁ Καθεδρικός ναὸς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσωπείας τῆς Ἀγίας Ἐδρας (St. Euph) κεῖται ἐν τῇ Μεγάλῃ ὁδῷ Παγκαλτίου, 107. Ἀντιπροσώπος δ' αὐτῆς εἶναι ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως **Τοῖτα Αἰλλά Πιεβὲ Τάτσης Παρταίλης**.

Τέλος) **Ἡ Ἀρχιεραββινεία τῶν Ἰουδαίων**. Ὁ Μέγας Ραββίνος ἐν τῇ Ὁθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ, **Μοϊσε Λεβί**, ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ὁρτά-κιοϊ). Ἐν Γαλατῇ (ὁδὸς Μπαλλούρ, Κιωντσούκ χάν) ἐδρεύει τὸ **Συμβούλιον** καὶ ἐν Βαλατῇ τὸ **Πνευματικὸν Συμβούλιον**.—Συναγωγὴ Talmut-thora ὑπάρχει ἐν Γαλατῇ (Καμόνδο χάν), Συναγωγὴ

τῶν ραββίνων (ἐν Γαλατῇ, ὁδὸς Κεμέρ-ἀλτῇ), καὶ Συναγωγὴ τῶν Ἀδστογερμανοίσαρ-λιτῶν ἐν Γαλατῇ (Πιουζέκ-καλδισίμ, 3).

Ἡ Israelitico Siganera, ὑπὸ τὴν Ἰταλικὴν προστασίαν διατελοῦσα, ἔχει ναὸν ἐν Γαλατῇ (ὁδὸς Σαλσουδά, 21).

Ἐκ τῶν **Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν** ὅξια λόγου φαίνεται νὰ εἶναι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει (Ἀμερικάν-χάν) Προτεσταντικὴ Τοποτηρητεία, ἔχουσα καὶ ἴδιον Συμβούλιον. Αἱ λοιπαί, ἢτοι ἡ Ἀρμενοπροτεσταντικὴ, ἡ Γερμανοπροτεσταντικὴ καὶ ἡ Ἀγγλοπροτεσταντικὴ, περιορίζονται εἰς τὰ παρεκκλήσια τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβεύων ἢ καὶ ἔχουσιν ἰδίους ναοὺς, ἐν οἷς τακτικώτατα διεξάγεται ἡ ἐορμητεία τοῦ Ἐδωγγελίου διὰ τοῦ κατὰ Κυριακὴν γινομένου Θείου κηρύγματος. Ἡ δὲ Ἑλληνοπροτεσταντικὴ διὰ τοῦ κατὰ Κυριακὴν γινομένου Θείου κηρύγματος. Ἡ δὲ Ἑλληνοπροτεσταντικὴ Ἐκκλησία, ἔχουσα καὶ ἴδιον ἱερέα, τὸν Α. Μιχαηλίδην, τῷ παραδείγματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς Ἐκκλησιῶν σπαιχούσα, ἐδρεύει ἐν τῷ Παρεκκλήσιῳ τῆς Σουηδικῆς πρεσβείας.

Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.

Ἀποφεύγοντες νὰ ὁμιλήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ ἄλλων σχετικῶν γεωγραφικῶν εἰδήσεων, ἀφορῶν εἰς τὴν ἡμετέραν Αὐτοκρατορίαν, ὥς γνωστῶν ἄλλως καὶ πολλάκις ἀπὸ τοῦδε δημοσιευθεῖσαν, περιορίζομεθα εἰς συνοπτικὴν ἐκθεσιν τῶν ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἰντες ἀπετέλεσαν εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους τὸ σπουδαιότερον τῆς συγκοινωνίας μέσον, διευκολύνοντα τὸ ἐμπόριον καὶ μεγάλως συντείνοντα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ. Τὰς περὶ τούτων πληροφορίας ἀνυόμεθα ἐκ τοῦ ἀρτι ἐκδοθέντος ἔργου τοῦ ἑλλογ. Καθηγητοῦ τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς κ. Β. Μυστακίδου καὶ ἡμετέρου σεβαστοῦ διδασκάλου, παραθέτοντες, ὅτι αὐτὸς λέγει περὶ αὐτῶν.

Ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ Τμήματι τῆς ἡμετέρας Αὐτοκρατορίας ὑπάρχουσιν αἱ ἑξῆς σιδηροδρομικαὶ γραμμαί :

1) Ἡ διὰ Βάρνης εἰς Ρουσοῦνιον (222 χμ.).

2) Ἡ τοῦ Πύργου εἰς Ἰάμπωλιν, Νέαν Ζαγοράν, Φιλιππούπολιν ἢ

3) * * * * * Ζαγοράν, Τέρνοβον, Ἀδριανουπόλιν.

4) Ἡ ἐκ Δεδε-ἀγάς εἰς Ἀδριανουπόλιν (119 χμ.) ἢ Κωνσταντινουπόλιν (+ 319 χμ.).

5) Ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἀδριανουπόλιν (319 χμ.), εἰς Φιλιππούπολιν—Σόφειαν.

6) * * * * * διὰ Δεδε-ἀγάς εἰς Θεσσαλονίκην.

7) Ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης διὰ Σκοπίων εἰς Μητροβίτσαν (361 χμ.) ἢ διὰ Σκοπίων εἰς

Ζιδέφτοε.

8) Ἡ ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς Μοναστήριον (220 χμ.).

9) * * * * * Δεδε-ἀγάς (510 χμ.).

Ἐν δὲ τῷ Ἀσιατικῷ Τμήματι αἱ ἑξῆς :

1) Ὁ σιδηρόδρομος Σμύρνης—Κασαμπά, περιλαμβάνων τὴν ἀπὸ Σμύρνης—Φιλαδέλφειας (Ἀλά-σεχίρ) γραμμὴν (161 χμ.), Ὀδισαίου καὶ Ἀφίον—Καρά-χισάρ (490 χμ.) μετὰ διακλαδώσεως ἐξυπηρευτούσης τὸ Ἀξάριον καὶ τὸ Καραγάτσον.

2) Ὁ σιδηρόδρομος Ἀϊδινίου, ὅστις ἐκ Σμύρνης διέρχεται διὰ τοῦ Ἀϊδινίου καὶ προχωρεῖ Ἀνατολικώτερον μέχρι Δινερίου. Τὸ Δινερίον εἶναι ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς γραμμῆς, περιλαμβανομένης ἐν ὅλῳ 376 1/2 χμ. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἔχει ἑτέρας ἐξ μικρᾶς διακλαδώσεις ἐν τοῖς πέριξ τῆς Σμύρνης.

3) Ὁ μεταξὺ Μερσίνης—Ταρσοῦ—Ἀδάνων (67 χμ.).

4) Ὁ μεταξὺ Μουδανίου καὶ Προύσης (42 χμ.).

5) Ὁ μεταξὺ Τόπης καὶ Ἱερουσαλὴμ (87 χμ.).

6) Ὁ ἐκ Χαϊδάρ-πασσᾶ διὰ τῆς Νικομηδείας καὶ ἐκτείνων εἰς Ἐσκί-σεχίρ (315 χμ.) μέχρις Ἀγκύρας (578 χμ.).

7) 'Εξ 'Εοκί-συχίου εἰς Τρόνιον (435 χμ.). Ὅλη ἡ γραμμὴ λέγεται Ὀθωμανικὸς σιδηροδρομὸς Ἀνατολῆς (Ligne de fer Ottoman d'Anatolie) ἐξ Τρόνιου εἰς Ἡράκλειον (280 χμ.). 'Εξ Ἡράκλειου δι' Ἀδάνιον ἡ γραμμὴ ἀπεκτείνεται διὰ Νισιδέως—Μοσούλης μέχρι Βαγδάτης (1890 χμ.).

8) Ὁ ἐκ Λαμασκῆ διὰ Δερῆς, Ἀίν Ζέρκα εἰς Μεδίνα (1908 χμ.) καὶ ἐκτείνεται εἰς Μόσκων († 450—1753 χμ.). Ἐκ Μόσκας ἡ γραμμὴ ἀπεκτείνεται εἰς τὸν λιμένα τῆς Τσεκίδας ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς (77 χμ.). Ὁ σιδηροδρομὸς οὗτος φέρει τὸ ὄνομα *Χαμηδὲ-Χετζάζ*.

9) Ὁ ἐκ Βηρυτοῦ εἰς Λαμασκὸν (147 χμ.) καὶ ἐκτείνεται εἰς Μερσίτ (— 100 χμ.).

10) Ὁ ἐκ Ριγῆς διὰ Χόρς (Ἐρεσρα) εἰς Χαμά (Ἐπαφρειαίαν) (188 χμ.) ἐπὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Ὀρόντου. Δι' Ἀποκρατορικῇ Διατάγματι τοῦ 1905 (Ἀπριλίον 7) ἡ γραμμὴ θὰ καταλήξῃ εἰς Χαλέπιον († 130 χμ.).

ΣΙΣ ΕΚΕΙΝΗΝ

(Μιλ. Συρυντή).

Πόγγο θε ναύρω σκοτεινὸ
ἔ τὴν ὀρμητῆ, γιὰ νάχω
παρηγορίᾳ τὰ βράδια
καὶ σύντροφος τὸν βράχο.

Μέσα σὲ δάσος διακρῶ
ἔ τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄκρη
θε νὰ θαλῶνω τὰ νερά
μὲ τὸ πικρὸ μου δάκρυ.

Ἐκεῖ ποῦ ἄγρια πουλιὰ
μονάχα βασιλεύουν
ποῦ σάομαι ἀν ξεσχίζουνε,
ἀλλὰ καρδίη δὲν κλεβοῦν,

Ἐκεῖ γαλῶνα θὰ ζῶ
κι' ἀνάπαυσι γιὰ ναῦρω
ὡς ἡ πλάκα νὰ τιθῇ
ἔ τὸ στήθος μου τὸ μαῦρο.

* AKTINEES *

ΘΑ ΕΚΔΟΘΩΣΙ

ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟΝ ΕΤΟΣ

ΕΠΙ ΤΗ: ΕΚΔΟΣΕΙ

ΤΩΝ ΑΚΤΙΝΩΝ

Καθὼς μετὰ τὸ τέρας μακρᾶς ὁδοῦ ὁ ὁδοιπόρος, πρὸς ταῦτον ἀπερχόμενος ἀναλογίζεσθαι πρὸς στιγμήν τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς πορείας αὐτοῦ γινόμενα, οὕτω καὶ αἱ *Ἀκτῖνες*, διανύσασαι ἤδη τὸ πρῶτον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν ἔως καὶ τὸ τέλος τῆς σιδηροδρομίας αὐτῶν χαλεπώσα, χωρὶς νὰ πλανήσασιν πον κατ' ἀρχῆς τὰς τοῦ φωτός αὐτῶν ἀταλαμίας, ἀντιβῶσι μονοτονῶς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κορυφὴν τῆς Α.Α. Μεγαλειότητος καὶ ἐν ῥεσπ τοῦ ἀπλήτου Λόγῃς ἐκπέμπουσι τὸ ἀσθενὲς αὐτῶν φέγγος. Καὶ ἀπὸ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ταύτην Κορυφὴν, πρὸς ἥν καὶ αἱ *Ἀκτῖνες*, ἰσοφύσσουσιν, συναμιλλῶνται νὰ φέρωσιν ἑαυτάς, ἐκ τῆς χαρᾶς διὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐπ' Αὐτῆς ἔλαβον, καὶ ἥτις ἐκλαμπροῦς διαλάμπουσα ἐκτείνει ἐπὶ πάντας τοὺς πιστοὺς τῆς Αὐτοκρατορίας ὀπηρετοὺς λαοὺς τὰ φῶτα τῆς παιδείας, ταπεινῶς ὑποβάλλουσι τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην καὶ συνενώσασθαι τὰς ὑπὲρ Αὐτῆς εὐχὰς εἰς μακροχρόνια καὶ ἐνδοξον βίον, συνοδηγούμενον πάντοτε ἀπὸ τῆς αὐτῆς πρὸς τὰ γράμματα ἀγάτης καὶ μερίμνης, τὸν ὁδοιπόρον μνησθέντι ἀπεύδουσι ὅτι ἀπερνήσασθαι τί καθόλου εἰργάσαντο.

Ἐκ τοῦ ἀρανοῦ τὸ πρῶτον ἐμφανισθεῖσαι καὶ φιλοτιμηθεῖσαι νὰ παραδωκοῦν τι τὸ καλὸν καὶ νέον εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωνίαν, προδιεχάραν πρόγραμμα κατ' ἀρχὴν εὐρύ καὶ ἐπ' αὐτὸ τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπέτειναν. Χωρὶς νὰ θέλωσιν αὐταὶ ἑαυτάς νὰ κρίνωσι, κριταὶ ἑαυτῶν γινόμενα, ἀλλὰ τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν εἰς ἄλλους ἐπαρτίσαι, ἀνασκοποῦσιν ἀπλῶς τὸ ἑαυτῶν ἔργον καὶ ἐπιλέγουσιν, διὰ αἱ *Ἀκτῖνες*, γεννηθεῖσαι εὐθὺς μὲ ἀρχᾶς ὅλος ἰδίας, προτίθενται νὰ διαδίδωσιν εἰς τὸ πολὺ κοινὸν ὅτι νέον γεννᾶται ἐν τῇ καθόλου μὲν πνευματικῇ κινήσει, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς λογοτεχνικῇ παραγωγῇ. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο, ὅπερ ἡ ὅλη κοινωνία ἐπεδοκίμασε διὰ τὴν θερμότητάς πρὸς τὰς *Ἀκτῖνας* ἐκδηλώσεων συμπαθείας καὶ ἐκτιμήσεως, ἐρυνόμενοι σὺν τῇ χρόνῳ θέλει ἐφαρμοσθῇ εἰς τὸν βίον αὐτῶν, συγκεντροῦν περὶ αὐτάς τοὺς ἐξέχοντας παρ' ἡμῶν λογογράφους περὶ τὴν ἐπιστήμην ὅλην, ὡς ἤδη πολλὰς ταύτων περιέλαβον. Θέλει θύγει ζητήματα ἐκ τῆς νεωτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, τῆς νεωτέρας συγχρόνου ἐπιστήμης, τῆς ἡμετέρας φιλολογίας, τῆς ποιήσεως, τῆς κομικῆς, τῆς ἱστορίας, τῆς παιδαγωγικῆς καὶ θέλει παραχωρεῖ τὰς σελίδας αὐτῶν εἰς πάντας, τοὺς τὴν ἐπιστήμην φιλοτιμῶς ὑπηρετοῦντας καὶ πρὸς τὸ γενικὸν καλὸν καὶ συμφέρον ἀποδίδοντες.

Ἄν ἐφέτος φαίνεται πως μὴ ἐκταθὲν ἐπὶ τοσοῦτον, τὸ τοιοῦτον ἀποδοτέον εἰς τὸ στενὸν τοῦ χρόνου, τὸ ἀναγκάσαι τὴν περικοπὴν καὶ ἄλλων μὲν θεμάτων, ἰδίᾳ δὲ τῆς ἐλαφρᾶς λογοτεχνικῆς φιλολογίας, ἅπαντα, παρασκευασθέντα, τὴν τελευταίαν στιγμήν περιεκόπησαν. Πᾶσαν ὁμῶς τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν πληροῖ τὸ εἰς κόπους μεγάλους καὶ δαπάνας σημαντικὰς ὑποβαλὼν καὶ χρόνον πολλὸν καταναλώσαν παράρτημα τῶν *Ἀκτῖνων*, ὅπερ ὁμῶς εὐχαρίστως προσφέρομεν ὡς δῶρον τοῖς συνδρομηταῖς τῶν *Ἀκτῖνων*. Τὸ παράρτημα τοῦτο, συντελεσθὲν κατόπιν μελέτης ἐπιπόνου καὶ ἰδίας ἀνὰ τὰ μέρη ταῦτα μακρᾶς περιουσίας, ἐκδίδεται τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν συναποκομίζοντα καὶ τὴν πρωτοτυπίαν. Καταρτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι τοῦδε προεκδοθέντων Τουρκικῶν καὶ Εὐρωπαϊκῶν, παρέχει στάδιον φιλοτίμου ἐργασίας εἰς τοὺς ἐκδόντας αὐτὴ καὶ προσφέρει εἰς τὴν ἐπιστήμην ὑπηρεσίαν οὐ τὴν τυχαίαν. Ὁ χάρις οὗτος, ἀντικαθιστῶν τὴν παραλείψαντα πραγματείαν «Ἡ ἐπισκόπησις τῶν ἐπαρχιῶν Ἀδρῶν, Ση λιβρίας καὶ Μερσίων» καὶ τὰ συναφῆ πρὸς ταύτην θέματα «Ἰωάννης ὁ Καρποφύλλης καὶ τὰ Ἀρχιγένητα Ἐκπαιδευτήρια», μέλλει νὰ συνεδέσῃ ταύτην, εἴτε ἐν ἰδίᾳ τεύχε ἐκδοιτομένην, εἴτε καὶ εἰς τὸν ἐπὶ τῶν *Ἀκτῖνων* περιληφθησομένην.

Δίκαιον δὲ καὶ ῥέπον νὰ ἐμφράσωμεν γὰρ καὶ τὰς δεούσας εὐχαριστίας καὶ τῇ

Οι Διευθυνταὶ τῶν ἐγκυρίων ἐφημερίδων: Δημ. Ν. Νικολαΐδης («Κωνσταντίνου-πόλεως»), Σ. Σ. Καραγιαννίδης («Νέας Ἐφημερίδος»), Κ. Σπανοῦδης («Προόδου»), Γε. Καρύδης («Πρωίας»), Ε. Ταβανιώτης («Βασπορίδος»).

Οἱ κύριοι: Σ. Βραχάμης, καθηγητής, Δημ. Παπαδόπουλος, Ἀναστ. Χ. Χαραλάμπους, Ἀποστ. Ροδάκιλος, Κωνστ. Ἀντωνίου, Νικ. Ὀφθαλμίδης, Φίλιππος Κέρκας, Μιχ. Λεόντας, Στέφ. Οἰκονομίδης, Στέφ. Σμυρναῖος, Κωνστ. Βασιλάδης, Θεόδ. Θεοφιλίδης, Π. Χατζηπέτρος, Π. Ἀρξόγλου, δικηγόρος, Π. Κοσμίδης, δικηγόρος, Εὐστρ. Π. Χ. Βασιλείου, Γ. Καραζήσης, Χαρ. Παπᾶς, δικηγόρος, Λεων. Ἀλεξιάδης, Κων. Λίτρας, Περ. Ἀνδρεάδης, Ν. Ἀμκαζίδης, Σοφ. Σκουλίδης, Γ. Ἀποστολίδης, φαρμακοποιός, Γ. Ρωμής, Φωτ. Παπαδόπουλος, Ἀριστοβ. Χρησιδής καὶ Ἀν. Ἀναστασιάδης, τυπογράφοι, Γε. Εὐαγγελίδης, ἱερογράφτης (2), Β. Ραπτόπουλος, *Almanach d'Orient* 1907, Ἀλ. Καραζόγλου, Δημ. Μέλαις (2), Ἀλ. Ραφαηλίδης, Ἀντ. Σώτης, Ἀναστ. Φωτόπουλος, Ἀλ. Τζούμας, Κυρ. Παρθενοπούλου, Κυρ. Ἀναγνωστόπουλος Σωτ. Γεωργιάδης, Εὐφρ. Τσοτσόπουλος, φαρμακοποιός, Κώστος Παπανιώνης, Γ. Κάτοης, Κ. Τσακούρης.

Ἐλεονώρα Ε. Ἀναγνωστίδου, Βαλασία Ε. Ἀναγνωστίδου.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Πρ. Ραμφιάδου.—Χαρ. Ραμφιάδης, Ἀναστασία Μαϊνώνη, Πρ. Ραμφιάδης (3).

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Κλ. Μ. Μαυροπούλου.—Κλ. Μαυρόπουλος, Ζωή Μαυροπούλου, Κατίνα Παπαζογλου, Κόριννα Γεωργιάδου, Θ. Ζάμπογλου, Π. Παπαδάπουλος, Ιατρός, Π. Καίρης, Α. Anastasiadis, S. Kosmides.

Οἱ ἐν Φαναρίῳ.

Ἐν τῷ Ἰωαννικεῖῳ Παρθενάγωγῳ: Ἰουστίνη Λαγυνδάκη, διευθύντρια, Περ. Κοσιτζόπουλος.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῆς Δοξ. Ἑλένης Οὐραήλογλου.—Ἑλένη Οὐραήλογλου, Ἀρστή Οὐραήλογλου, Βασιλική Παπαδοπούλου, Κλεοπάτρα Ἀντωνιάδου, Μαρίκα Ἀποστολίδου, Πολυξένη Χαλίσογλου, Ἑλένη Ὀρεστίδου, Μαρίκα Ποσάντζη, Πελαγία Σκουρίδου, Θερινωσία Κουλαχτούγλου, Βαλασία Γεωργίου, Ζαχαρῶ Ἀνδρεάδου, Αἰκατερίνη Παπαδοπούλου, Ἑλένη Ἐλευθερίου, Εὐδοξία Μπακαλοπούλου, Ἐλισάβετ Οὐραήλογλου, Βασιλική Βασιλειάδου (2), Εὐάγγ. Μάνης, Ἀλ. Παρίσης, Δημ. Χρυσούλης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῆς Δοξ. Ἑλένης Μιχαηλίδου.—Ἑλένη Μιχαηλίδου (2), Νίνα Χρυσοπούλου, Νίνα Σαρρῆ, Νικ. Βοξεβάνογλου, Μαρία Τερλεξίδου, Περ. Τερλεξίδης, Παν. Πιτοηλαΐδης, Κων. Μιχαηλίδης, Σωκρ. Μιχαηλίδης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῆς Δοξ. Πολυξένης Χαλίσογλου.—Ἀσφόδηλος Γ. Γ., Ἀθ. Ζευγρός, Α. Θεοδορίδης, Φιλ. Συμεωνίδης, Γαβρ. Ἰθρηίτης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Ἀντ. Κοντοπούλου, Ιατροῦ.—Ἀντ. Κοντοπούλος (2), Π. Μπέμπης, Ιατρός (2), Κων. Ταμετουράς, Ιατρός (Παρίσιος), Χρ. Χατζόπουλος (Βόσνινα), Ἀθ. Γεωργιάδης (Ἀλεξάνδρεια), Περ. Μπόλος, Γ. Μπόλος.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Κεργιασίου.—Α. Ἀγγελίδης, Κ. Χατζόπουλος, Β. Παπαδόπουλος, Ἡρ. Πατριωνίδης, Β. Βασιλειάδης, Χ. Τοπαλίδης, Θ. Στραφεμιδής, Στ. Γκιουμουρτζόγλου, Ν. Μαλτεζόπουλος, Γ. Ἰγουμενίδης, Παντ. Νικολάου, Χαρ. Παπαλέμον, Στέφ. Στεφανίδης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Π. Νάκου.—Ἱερ. Γ. Κοκκινάκης, Γ. Παπαδάτος, Στυλ. Μποσίνης, Γ. Παπαδόπουλος, Ζήσο. Νάκου, Φ. Φιλαιπιδής, Κ. Γραμματόπουλος, Α. Σουγκάρης, Π. Νάκος, Δημ. Μπούρας.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Κων. Οἰκονόμου.—Μιλτ. Γαϊτανάκης, Γ. Χαρισιάδης, Ἀν. Νικολαΐδης, Βασ. Τζιώτης, Στ. Φωτοκασταρινάκης, Σοφ. Καρακατσάνης, Στ. Τσεμπέρης, Στ. Κερλῆς, Παπαϊωάννης Οἰκονόμου, Κων. Οἰκονόμου.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Σιμποπούλου.—Ἀναστασία Καπτονίδου, Κατρινίκα Λαμπρίκη, Κυλινθῶ Ἀμπελά, Ἐπαμ. Σαμαθράκης, Γ. Σισμάνογλου.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Σκαμπαρῆ.—Γ. Σκαμπαρῆ, Μαγρετικὴ Σπηλιά, Γ. Ὀνούφιαδης, Ἱεροδ. Δ. Κούρας, Χ. Α. Πανωριάδης Σικωπέας, Γ. Σ. Χατζόπουλος, Δρόσος Τανλάριος, Κωνστ. Μεργέλης, Γ. Στυλιανίδης, Φαῖδ. Κονκούλης, Γ. Θαλασσινός, Γ. Εὐαγγελίδης, ἱερογράφτης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Ἀλ. Βούδας, φοιτητοῦ τῆς Ιατρικῆς.—Ἀλ. Βούδας, Σπ. Βράνου, Σπ. Ἐξάρχου, Κωνστ. Ἀλεξιάδης, φοιτητῆς τῆς Ιατρικῆς, Πέτρος Πόππα, Ιατρός, Σ. Παπαϊωάννου, φοιτητῆς τῆς Ιατρικῆς, Νικ. Νωτιάδης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Μιλτ. Τζώνη.—Μιλτ. Τζώνης, Π. Καῦς, Ἀνώνυμοι (10).

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῆς Δοξ. Παναγιώτας Δημητρίου.—Παναγιώτας Δημητρίου, Μαγδαληνὴ Δημητρίου, διευθύντρια τοῦ Παρθενάγωγείου Ποτηρά, Εὐθυμία Παπᾶ, Σεβαστή Γ. Μαλλιαρᾶ, Σμαρῶ Γερμανίδου, Πολυξένη Λαμπρινίδου, Ἀγαθονίκη Γκρίν, Μαρία Κυπλάνου, Καλλιόπη Δημητριάδου, Ἀθρ. Α. Παπαδόπουλος, Ἀλέξ. Εὐθυμιάδης.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Σωκρ. Μιχαηλίδου.—Μερόπη Α. Μαλλῆ, Χαρίκλεια Κονδυλίδου, Μιχ. Τσερέκας, Παν. Δ. Τερλεξίδης, Βασ. Σαραφάπουλος, Β. Μπασιτούνης.

Οἱ ἐν Πέραν.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Διον. Οἰκονόμου.—Χρυσούλα Οἰκονόμου, Αἰκατερίνη Οἰκονόμου, Μαργαρίτα Οἰκονόμου, Λίνα Δρακοπούλου, Παντ. Δεοίρης Β. Γ. Ο., Σωτήριος Ἀννίος, Κωνστ. Μενεγάτος, Σωκράτης Βασιλάτος, Κωνστ. Μαυροκέφαλος, Ἰωάννης Κεκές, Γεωργίος Καθβιάδης, Ἀπόστολος Σ. Φενερλῆς, Ἀντώνιος Βιδάλης, Θεοδοσίας Κόμης, Χρήστος Παπασαθόπουλος, Ἀνδρέας Πρίντζης, Νικόλαος Πρίντζης, Ἰορδάνης Παπαδόπουλος, Ἀναστάσιος Παπαδόπουλος, Ἀλέκος Σ. Πολέσης, Μιχαὴλ Ζωγράφος, Παναγὸς Δρακόπουλος, Ἰωάννης Τσαλαμπᾶς, Ἀθανάσιος Σαριμῆας, Ἰωάννης Σ. Συρίγος, Λεωνίδας Παγαριάνης, Κωνσταντῖνος Τάτσος, Γεώργιος Καπούλας.

Οἱ ἐν Γαλιτῇ.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—Ἀδελφοὶ Ἱερεμιάδαι, Α. Δ. Γεωργιάδης, Ν. Πολιτόπουλος, Δ. Χριστοδουλίδης, Γ. Π. Λάγας, Ε. Λάγας, Γ. Πρωτοφάλης, Π. Εὐστρατίου, Ν. Θωμᾶ, Τρ. Χρυσοστόμου, Ἀ. Βουρλάκας, Α. Παπα-Λεοντίου, Ἀ. Ααζαρίδης, Γ. Τσεκίτης, Κ. Τσεκίτης, Γ. Λάγας, Γ. Βασιλάδης, Ἰδορ. Κελαΐδης, Χ. Παπᾶ-Θωμᾶ, Π. Κιουρκτῆς, Γ. Μονροβίλης, Π. Χριστοφορίδης, Κ. Μπυζίρης, Ν. Κασάπογλου, Α. Δάλλης, Α. Σαχλάτος, Γ. Βαρδικάτος, Χ. Α. Γιανναράκης, Α. Σαρρῆς, Γ. Μαυροματῆς, Ἡλ. Βουτοῦ, Π. Μπόλος, Γ. Κανάκης, Κ. Ζαχαρίου, Ἀδελφοὶ Ζατσεροπούλου, Δ. Μπαρκούλης, Ν. Μονταφιδής.

Οἱ ἐν τῷ Ἐμπορικῷ Τυπογραφείῳ.—Κωνστ. Οἰκονόμου, Ἐμμ. Μάνος, Θεόδ. Κωνονιάδης, Πέτρος Π. Μάρδας, Κ. Παπαδημητράτος, Α. Λόγεφιδης.

Οἱ ἐν Βαλατῇ.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Ἀγγελῆ Κυριαζή.—Ἀλ. Ἐμμανουήλ, Δ. Κασκόντης, Ν. Ἀθανασιάδης, Στ. Μελετιάδης, Ἰορδ. Παπαδόπουλος, Χατζῆ Ἀλέξανδρος (Χρυσόγος), Γ. Περούδης, Ν. Ἀθανασίου, Δημ. Χατζῆ Ἀλεξάνδρου, Ἀσκληπ. Δοβλετίδης, Σταμ. Βραυτίδης, Ἀλ. Δημητριάδης, Ν. Πιτυράκης, Ἀντ. Τριανταφυλλίδης, Ἀγαθ. Ἀλβανόπουλος, Θεοδ. Βαλῆς, Ἀντ. Ἀρβαντιδῆς, Γ. Ἰωαννίδης, Παντ. Φιλαιπιδής, Στ. Ἰωσηπούλου, Θεοδ. Βαλῆς, Δ. Νιφόριος, Παν. Μαυρίδης, Βασ. Παπῆς, Γ. Γ. Βλαδίμης, Κ. Τριανταφυλλίδης, Σοφ. Πιτυράκης, Θ. Σωτηριάδης, Κλ. Κατρινίδης, Ἑλένη Θεοφλίδου, Ἑλένη Μανικαπούλου, Ράλλεια Βασιλειάδου—Θρασ. Οἰκονομίδης, Ιατρός, Θεμ. Γεωργιάδης, Φώτ. Βάφας, Τερών. Χρυσόγος—Σάβκος Πέιος καὶ Κώστας (ἐν Τάραφ).

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῆς Δοξ. Τριανταφυλλίδος Παπαδάκη.—Τριανταφυλλῆ Παπαδάκη, Χρυσώ Α. Κυριαζή, Ἐλισάβετ Περούδου, Μαρία Μαυράκη.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—Ἡλ. Ζουαΐδης, Νικ. Ἀργυρίου, Γ. Α. Τορόπουλος, Ἀδελφοὶ Μπαμπατζιμόπουλοι (2), Γ. Ἰωαννίδης, Ἐμμανουήλ Στεφάνου, Δ. Μπαμπουτσούνης, Γ. Κωνσταντῖνου, Ζ. Διαμαντῆ, Ν. Τσοῦκας, Β. Παπαδόπουλος, Ἀπόστ. Μπαμπατζιμόπουλος.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τοῦ κ. Κλεοβούλου Κατρινίδου.—Σουλτάνα Ἀσμανίδου, Ἀσπασία Τριανταφυλλίδου, Βασ. Ἀσμανίδης.

Οἱ ἐν Βλάργῳ.

Τῇ ἐγγενεῖ φροντίζει τῶν Δοξ. Μαρίας Ποσάντζη καὶ Ζαχαροῦς Ἀνδρεάδου.—Φλωρεντία Ποσάντζη, Θ. Μέντζος, Ἐμμ. Κούρκουλας, Ἀφροδίτη Κένιζογλου, Χρ. Ἀγγελίδης, Στυλιανὴ Μελίδου, Ζαχ. Ζαχαριάδης, Ἐλευθερία Ὁμοιοπούλου.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Παράσχου Σαμπανίδου.—Α. Σαμπανίδης, Χαρ. Ποντίδης, Κ. Καλλυπόπουλος, Α. Ξενάκης, Σ. Κερμίτσης, Β. Κοζάκος, Ἡρ. Μαγειρόπουλος, Α. Κόνινος, Ἀρ. Βαλασάκης, Ἐμμ. Τσοτσάκος, Σωτ. Τερζακίδης, Μ. Ραβδᾶς, Α. Φαρσκαλίδης.

Οἱ ἐν Βαλόνι-παζάρ

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Χαράλαμπος Μάγου.—Χαρ. Α. Μάγος (2), Δ. Α. Μάγος (2), Ἀπ. Γυπνοῦσης, Ν. Ἀνδριάς, Β. Γκαλιωρής, Μ. Πλάτας, Μ. Ξύδης, Κ. Δ. Σέρπης, Χρ. Βασ. Κεχαγιάς, Ι. Χαλιοπρής, Π. Γ. Πολίτης, Σοφ. Χούλης.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Νικ. Ζορμπᾶ (Λαδοσκαλῆς).—Ν. Ζορμπᾶς, Δ. Ζορμπᾶς, Χ. Χαρίσης, Π. Σιδέσης, Δ. Σπανούλης, Κ. Ἀναστασιάδης, Ν. Βογιατζόγλου, Στ. Βογιατζόγλου, Ἀδρ. Συμεωνίδης, Ἀλ. Κουρτίδης, Ἀντ. Σκαρλάτος, Πιττ. Βουνοθύνης, Ν. Γ. Ἰατροπόπουλος, Στ. Δ. Ἀντωνίου, Γ. Α. Θεοδορίδης, Σ. Μαλιάδης, Σ. Δαναηλίδης.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—Μ. Λάγιος, Κουρτίδης, Ἡλ. Βουκάλη, Εὐστ. Χ. Βασιλείου, Ν. Παπαδόπουλος, Ἀδελφοὶ Σκαρλάτου, Ἀριστ. Ἀναστασιάδης.

Οἱ ἐν Σιρκετζή

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Νικαδ. Καραϊωσηφίδου.—Ν. Ο. Καραϊωσηφίδης (2), Ι. Ι. Δαλόγλου, Γ. Α. Σιωνκιουφίδης, Κύρ. Π. Πατάζογλου, Γ. Παναγιωτίδης, Ἀδελφοὶ Χηδηριώδου, Μ. Πατάζογλου, Σ. Ἀρσενίδης, Μ. Χασηλιόγλου, Σοφ. Ἀζοατόνγλου, Μ. Σκαλόπουλος, Ἀνώνυμοι (3).

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τῶν κ. Γ. Καραγιαννίδου καὶ Κ. Πετρίδου.—Κ. Πετρίδης, Κ. Καραγιαννίδης, Γεωργίου Νησίου, Ν. Α. Τσιρόπουλος.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις

Οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—† Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Ἀγκύρας κ. Σωφρόνιος (2), Ν. Καλεσιανίδης, Ν. Ἀποστολίδης, Δημ. Βασιγιάννης, Δημ. Μαργαρίτης, Γ. Σισμάνογλου, Κ. Πικτεριόγλου, Κλ. Πετρεζίδης, Π. Πατάζογλου, Τηλ. Χατζή-Ἰωάννου, Παν. Προσαλάκης, Φωμ. Χρ. Κοντακτοῦ, Σωτ. Βογιατζίδης, Γ. Σιδερίδης, Ἀθ. Κόκκινος, Δημ. Κοτακίτης, Σημ. Ἰωσηφίδης, Γ. Χατζή-Ἰωάννου, Χ. Π. Πετρίδης, Κ. Τσιτσιδής, Π. Σισμάνογλου, Α. Καλτσουνίδης.

Οἱ ἐν Ἀδᾶ-Παζάρ

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Δημ. Σκουταρόπουλου.—Δημ. Σκουταρόπουλος, Ἐλτανίκη Κορσοβίτης, Ἡλ. Δ. Σκουταρόπουλος, Δημ. Ἀθωακίδης, Ἀδελφοὶ Χ. Φωκάδης, Γ. Κεσσογλου, Φρ. Πατάζογλου, Μ. Δ. Μισιόρης, Βασ. Α. Ζωγράφος, Δημ. Ἡλιάδης, Δημ. Τριανταφυλλίδης, Ν. Πασακίδης, μηχανικός, Ν. Πουλάκης, Ἐμμ. Κερμής, Κωνστ. Εὐθυμιάδης, Π. Μ. Θεομύτης, Γ. Βασιλάκης, Παν. Οἰκονόμου, Νικολ. Α. Σπύρου, Στ. Ἀναστασίος, Ἀν. Βετινίδης, Α. Μ. Μιχᾶς, Χρ. Μαρδινάκης, Π. Ζαρός.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Παν. Κραμβῆ.—Παν. Κραμβῆς, Δημ. Π. Κραμβῆς, Κ. Πρίγκος, Ἀνδρομάχη Τάγρη, Μ. Μωδοειδής, Ιατρός, Γ. Α. Κηλητογλου (2), Α. Ἀινάλης, Γ. Π. Κραμβῆς, Σουλτάνα Π. Συμελίδου, Σ. Σωφρόνιος, Γ. Δημητριάδης, Β. Κανταριτζής, Α. Παραπογλάκης, Γ. Μ. Παταναγιώτου.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Κ. Ἀναγνωστίδου.—Α. Ἀντωνιάδης, Γ. Ἀγαλίδης, Δ. Πολίτης, Σεραφειμίδης, σταθμάρχης, Ν. Ράλλης, Α. Βλάχος, Πετρόκης ἐφένδης Γκιούμπια, Α. Πολυχρόνιου, Μ. Βιδυός, Α. Μιχαηλίδης ἐφέντης, Ν. Γαβριηλίδης, Σ. Παπαδόπουλος.

Οἱ ἐν Ἀδραμεινῇ

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τῆς ἱερωμ. Κυρίλλου Βατοπεδινού.—† Ἰω. Πατὰ Εὐστρατίου, Χρ. Δολματῆς, Β. Γ. Κατηριόγλου, Γ. Ν. Λαθίνας, Θ. Κόνεζαῖς, Πολ. Λάμπας, ἱεροψάλτης, Ν. Κ. Κυπρίτης, Ἀν. Ζούγρας, Ἰω. Πεπές, Ἰω. Γαρενάκης, Ἱερομ. Κύριλος Βατοπεδινός.

Οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Χ. Παπαϊωάννου, ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου.—Γ. Γεωργιάδης, Γ. Α. Παπαϊωάννης, Σ. Α. Δασίλας, Μ. Μαλίτσης, Ε. Παπανικολάου, Π. Γ. Τσουλουβῆς, Σ. Ζ. Συμεωνίδης, Σ. Μαλούμης, Α. Δ. Τούτσος, Π. Β. Χρήστου, Κ. Νικολαΐδης, Α. Κ. Σόφρογλου, Γ. Α. Χατζηϊωάννου, Β. Δανιήλ, Α. Ἐπιτρόπου, Α. Ἀντωνιάδης, Μ. Σ. Γκουδελῆς, Α. Κουρτίδης, Θ. Β. Σινυπιδής, Χ. Ν. Λεϊκέλης, Α. Τριανταφυλλίδης, Α. Βεζιρόπουλος, Ν. Σταρόπουλος, Χ. Χατζηθαμάκ, Α. Ζάγγος, Η. Ν. Ἀποστολίδης.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου.—Π. Κουρτίδης, Κ. Καλλίας, Χ. Παναγιωτίδης, Π. Τζαρίτης, Κ. Παπα-Συμεών, Χ. Τσιβιδής, Α. Καραπαναγιώτης, Β. Κ. Παπαδόπουλος, Γ. Κ. Τσιτοῦνης, Μ. Ἰωαννίδης, Κ. Θ. Καζακόπουλος, Α. Καφόπουλος, Α. Γεωργίου, Γ. Φαράκουλος, Γ. Μελιτίου, Α. Ἀργυριάδης, Ἀδελφοὶ Κώστογλου, Σ. Χριστοδούλου, Α. Ἀφεντόκης, Ν. Λιμπερίδης, Τ. Φάσσης, Α. Καταπόδης, Θ. Ἰωαννίδης (φωτομακοποιός), Παπα-Ἀθανάσιος Σακελλάριος, Α. Παπανικολάου (Πρωτοψάλτης), Α. Ἀθανάσιος-Μεταξάς, Β. Φαράκουλος, Σοφριανίδης (ιατρός)—Α. Ἀργυριάδης, Π. Σ. Ἀθανασόπουλος.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Γ. Κωνσταντινίδου (ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ταχυδρόμου»):—† Ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Κύριλλος, Π. Ἰωαννίδης, Α. Σάρρος, Γ. Χανδελής, Ὀλυμπία Χερπεριώδου, Εὐτέρπη Παπακωφίδου, Ἀννα Μήρτσου, Ἀλεξάνδρα Βαλιούλη, Ἑλλη Λεφάκη, Χρυσή Σιδηροπούλου, Γ. Χατζή-Στεφάνου, Σ. Ἀργυρόπουλος, Γ. Κωνσταντινίδης.

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Α. Πετρίδου.—Φ. Φλωρίδης, Α. Πετρίδης, Α. Συμεωνίδης, Μ. Πατάς, Μ. Δήμου.

Οἱ ἐν Ἀκ-Σεχ'ε (Πέριμα)

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Π. Προδρομίδου.—† Ἱεροδ. Αὐτξόγλου, Κ. Στεφανίδης, Β. Σταματιάδης, Γ. Γεωργιάδης, Α. Κωνσταντινίδης (σταθμάρχης), Χ. Μιχαηλίδης, Η. Λαζαρίδης, Β. Δζενετόπουλος, Π. Συμεωνίδης, Κ. Μεζαριτάσογλου, Π. Προδρομίδης, Η. Ἡλιάδης (ιατρός).

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Α. Γ. Σαραμῆ.—Α. Σαραμῆς (5), Ἀναστασία Α. Χάνου, Γ. Ἐμμανουήλ, Ε. Βακαλινάρας, Α. Σπακούρης, Α. Παρασκευᾶς, Γ. Στέφας (2), Θ. Μανιάς, Ε. Στέφας, Ε. Σινογάλας (μηχανικός), Σ. Παπασιναίου, Γ. Μουτάρης, Ν. Ἀσμάκης, Κ. Γώγος, Μ. Παπαδόπουλος, Μ. Ξινογάλας, Α. Δεπάστας, Τ. Μαραγκός, Α. Κασίρης, Α. Καράς, Γ. Καλημιτζόγλου, Π. Λαγόπουλος, Ν. Κλωνάκης, Α. Τ. Σ. (Σουεῖ) (2), Γ. Παλαμιούνης, Π. Γεωργιάδης, Γ. Πολίτης, Χ. Φροντάδης, Γ. Καρανικόλας, Χ. Αἰγερινός (καθηγητής).

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Ἀτ. Σταματίδου.—† Ἀπόστολος Σταματίδης (2), Γ. Σ. Βασιλιάνος, Ἀρ. Χατζή Σάββα, Θ. Καμπούρακης, Π. Α. Ἀθωακίτης, Γ. Κ. Γεωργιάδης, Ε. Πέτρου, Νικ. Καλιδροῦσης, Π. Κωστακόπουλος, Α. Ρ. Μελαγχροινός, Μ. Φηγάπουλος, Μ. Ἀγγελάκης, Π. Σ. Χρυσόση.

Οἱ ἐν Ἀρετσού (Ρουῖν)

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου.—Μ. Παναγιωτίδης, Γ. Σαλιάδης, Π. Κωνσταντινίδης (Ταμ. Δ. Ὁθ. Χρέους), Χρ. Κουργιώτης, Παν. Κουργιώτης, Π. Παπαδόπουλος, Ἀγγ. Δημητρίου, Ἀπ. Ἀποστολίδης, σταθμάρχης, Παπαδόπουλος, Βασίλ. Γριβόπουλος, ἱερέας.

Οἱ ἐν Ἀρβανιτοχωρίᾳ (Μενδοσίνο)

Τῇ εὐγενεί φροντίζει τοῦ ἱερομ. Κυρίλλου Βατοπεδινού.—† Ἰω. Πατὰ Εὐστρατίου, Χρ. Δολματῆς, Β. Γ. Κατηριόγλου, Γ. Ν. Λαθίνας, Θ. Κόνεζαῖς, Πολ. Λάμπας, ἱεροψάλτης, Ν. Κ. Κυπρίτης, Ἀν. Ζούγρας, Ἰω. Πεπές, Ἰω. Γαρενάκης, Ἱερομ. Κύριλος Βατοπεδινός.

Οἱ ἐν Ἀφιδν-Καρδ-Χιόδρ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ἀθ. Κοττίδου. — Ἀλ. Βαλίδης, Συμ. Ἀποστόλου, Ἀδρ. Μιχαηλίδης, Β. Λεωνιδόπουλος, Ἀλ. Ὠνάσης, Ὁ. Ἰωαννίδης, Κωνστ. Καρούζος, Γ. Ἰ. Βλάχος, Μ. Λεωνίδας, Δημ. Κοτόπουλος, Ε. Λεοντίδης, Ἀπ. Μέσσης, Χ. Δασκαλόπουλος, Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος, Κωνσ. Τσερνογκόρτσεβιτς, Ἀθ. Η. Κοττίδης, Ἀν. Κοψιδάς.

Οἱ ἐν Ἀθήναις.

Οἱ φοιτηταί. — Μιλτ. Σάραντης, Ἐμμ. Σωτηριάδης, Ἀχ. Παπαδάτος, Ἐλ. Πλούμος, Γρηγ. Κητοάτης, Νικ. Κεχαγιόπουλος, Παρ. Σαμπανίδης. — Ὁ κ. Δελακοβίτης, τέως βουλευτὴς Κυθήρων.

Οἱ ἐν Βαβῶ-Εσκή.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Παπαμικαίλου, σταθμάρχου. — Δ. Παπαμικαίδης, Ἀδελφοὶ Δημητριάδου, Ἀδελφοὶ Παπα Κυρίδου, Ἰωάνν. Σαδδόπουλος, Δ. Χ. Ἀργυρόπουλος, Ἀδελφοὶ Καραγιάννη, Δ. Ἀδάτογλου, Κ. Χαρισίκοι, Εὐάγγ. Μαρκιόπουλος.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Γ. Κατσέλης, Jacques Gantassileh, Δημ. Παπα Νικολάου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῶν κκ. Ζ. Δημητριάδου καὶ Α. Πετράκογλου. — Μαρία Ἀγγέλου, Α. Ι. Πετράκογλου, Ν. Β. Ζαννῆς, Δημ. Γεωργιάδης, Κ. Παπα Ζαφειρίου, Ἀνδ. Ἀδραμίδης, Στ. Τσούνης, Γ. Πασχαλίδης.

Οἱ ἐν Βαυάλ-κιοῖ (Χαλκηδόνος).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Ζορμπά. — Εὐφημία Ζορμπά, Ἄννα Καρασσοπούλου, Θεμ. Μαυρόπουλος, Στυλ. Τοιρόπουλος.

Οἱ ἐν Βαλῆ-κεσίε.

Δ. Ζ. Λαμπίσης, δικηγόρος (20).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ Πανος. Παπα-Κυριακοῦ Π' Μιχαήλ. — Π' Κυριακὸς Π' Μιχαήλ, ἀρχιερατ. ἐπίσκοπος, † Π' Ἰωάννης Χ' Ἀναγνώστου, Ἰορδ. Μιχαηλίδης, Γ. Ζαμνιαδῆς, Ἀθ. Ζαρπουζάνης, Ἀντ. Κωνσταντίνου, Πλ. Δημητρίου, Α. Κωνσταντενίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Δάτ. Ὁδωπάσογλου, Ἀλ. Παύλιος, Γ. Τοπούζογλου, Ι. Δημάδης, Α. Καραφυλίδης, ἰατρός, Στ. Γεωργιάδης, Γ. Παραφεντίδης, ἰατρός, Α. Προδρομίδης, φαρμακοποιός, Γ. Ἀδραμίδης, Ματθ. Βωφίδης, Ἀθην. Κάρολος.

Οἱ ἐν Βιλετζίε.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Κ/μ. Χαδῆμογλου. — Κίμ. Χαδῆμογλου, Μ. Κωνσταντινίδης, Ν. Μιχαηλίδης, Ι. Θεοδορίδης, φαρμακοποιός, Θεμ. Χ' Χαλαμπου, Χ' Ἀν. Χ' Θεοκλήτου, Ἀνα. Παπαδόπουλος, Σπ. Κανακάρης, Ι. Ἰορδανίδης, Στ. Παπαδόπουλος, Οἱκ. Παπα Ἠλίας, Δάτ. Διαμαντίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Κ. Βαλασιμίδης, Ὁδ. Κωνσταντινίδης, Ε. Βαλαθανίδης, Μ. Ἀσημακόπουλος, Ἰππ. Θεοδορίδης, Δ. Συμεωνίδης, Κωστάκη ἐφένδης Μουρατίδης.

Οἱ ἐν Βιζέη.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Θ. Π. Χατζόπουλου. — Θ. Π. Χατζόπουλος, Μ. Μουσόπουλος (πάρεδρος πρωτοδικείου), Κ. Μαντρίδης, Χ' Π. Τριανταφυλλίδης, Ε. Παπαδόπουλος (διευθυντὴς σχολῶν), Κ. Ἀρχοντῆ, Π. Ι. Παπαδόπουλος, Χ. Θεοδώρου, Ι. Βουρλατζανίδης, Ι. Ε. Μιχαηλόπουλος, Α. Στεφάνου, Α. Σάββα, Α. Μπουγγόλου, Δημ. Καλουδιάδης.

Οἱ ἐν Βάλια.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ι. Π. Ἰωαννίδου. — Ι. Π. Ἰωαννίδης, Εὐδ. Καρατάσος, Β. Σουάσογλου, Π. Ι. Σαμπανιζόγλου, Σ. Ι'. Παναγιώτογλου, Μ. Β. Σαπνῆς, Ν. Γ. Λέονδρος, Α. Πολυμέρης, Φ. Κωνσταντινίδης (διευθ. σχολ.), Γ. Καφίλλης, Δ. Πέγκας, Π. Μαμελετζόγλου, Α. Μανωλίδης.

Ἐν Βουρχανιέ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Χαβιαρίδου. — Τ. Σκουφάτογλου, Χ. Φωτίου.

Οἱ ἐν Γάνω.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Φωκίδου. — Α. Φωκίδης (2), Γ. Καραγόπουλος, Δ. Εὐστρατίου, Α. Χριστοδούλου, Ι. Κωνσταντίνου, Ν. Χρυσόδεγλης (2), Ι. Γιαννακούλιας, Κ. Ἀναγνωστόπουλος, Βαρούχ Λεβ, Ἠλ. Δημητρίου, Χ. Πολυχρονίδης, Α. Πιστακουργακοῦ, Ι. Λεοντόπουλος, Α. Ζαχαριάδης, ἰατρός, Χ. Χρυσόδεγλη.

Οἱ ἐν Γαλαταρίοις (ἐπαρχίας Λέγκων).

† Ἰερομ. Ἀγαθάγγελος (3), Π. Κωνσταντίνου, Ζαφειρώ Πεστρεκλίδου, Π. Πεστρεκλίδης.

Οἱ ἐν Γκιουμουλτζίνη.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Φορμίζη. — Ε. Φορμίζης, Α. Στάλιος, Ν. Κόκκινος, ἰατρός, Ν. Νικολαΐδης, Π. Ραφαήλ, Ἀδελφοὶ Ι. Ζωΐδου, Κ. Τσουρίδης, Κ. Τελωνίδης, Α. Μαράσογλου, Α. Δάρτσος, Ε. Παντελίδης, Ο. Καραπέτσας, Ο. Κυριακίδης, Georges Beyer.

Οἱ ἐν Γενῆ-Σεχέρ (Λαοδανελίον).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Σ. Παπαγεωργίου. — Ι. Χ' Ἀνδρέου, Ε. Σίμος, Σ. Παπαγεωργίου, Δ. Πρέζος, Χ. Βιτοκάνος, Ν. Σεγάκης, Σ. Παπανικολάου, Μ. Μιμίκου.

Οἱ ἐν Λαοδανελίοις.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Χ' Καλυμνίου. — Δ. Χ' Καλυμνίος, Κ. Παρασκευαΐδης, Τ. Τριανταφυλλίδης, Γ. Πάτταρας, Μ. Γεωραμίδης, Κ. Ἀντωνιάδης, Δ. Μιρασγετζίης, Φ. Ζουμβούλης, Χ. Ἀθανασιάδης, Ν. Σαγιάννος, Ν. Σκαρλατίνης, Δ. Ἀξιώτης, Γ. Δούλας, Ι. Νικολαΐδης, Α. Καϊζώνης, Ι. Χρυσάφη, Α. Κίμογλος, Σ. Στυριδῆς, Κ. Ἀθανασιάδης, Τ. Καβαλλάρης, Ε. Πισοῖου, Μ. Σκορδέλης, Κ. Ἀλεξιάδης, φαρμακοποιός.

Οἱ ἐν Λεμιρδεσίρ (Πρόβης).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Εὐγενίδου. — Γ. Εὐαγγελίδης, Ἱερών. Β. Παπανίκας, Ι. Μπουροκορδάτος, Β. Τεμιτζής, Ν. Εὐγενίδης, Α. Ἰαννίτζης, Α. Ἰωάννου, κεχαγῆς (Μιχαλίτς), Κ. Βαλαβάνης, Δ. Δωμίκης.

Οἱ ἐν Δελλιώνες (Μεϊράν).

Κ. Α. (2), Ι. Καρατζιώτης, Α. Χ' Χρήστου, Α. Μαροῦς, Θ. Χωροφυΐδης, Α. Ζωγράφιδης, Ν. Κάλφας, Ἀναστασία Δημητριάδη, Α. Μετσηνός, Γ. Κουνδουράκη, ὁρχ. Κωνσταντίνος, Α. Μακκαπατζίμοπουλος, Ἀθηνά Μακκαπατζίμοπουλου, Γ. Κουρλόπουλος, Ὁδωσ. Ματζιρογλου, Σ. Καρσιπέτσας, Γ. Στρινόπουλος, Θ. Στρινόπουλος, Π. Καραπέτσας, Α. Χρήστου, Α. Περχατούλιας, Β. Παπα, Α. Θεοφίλου.

Οἱ ἐν Δεδὲ-ἀγάς.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Δ. Βουλγαράκη (διευθυντὸς τῶν σχολῶν). — Δ. Βουλγαράκης, Α. Δαλαβέρης, Δ. Μαντιδῆς, Σ. Μαρκόπουλος, Ε. Κουταβέλης, Π. Ἀντίπας, Ν. Χατζιδέγος, Ι. Κοντοδήμος, Π. Τσομπανέλης, Κ. Στυριώτης, Ο. Εὐστρατιάδης, Α. Περιφανος, Ν. Ἀθανασίου, Χ. Παλουτσάκης, Δ. Νικολάπουλος, Ι. Μολλός, Α. Ζωγράφος, Γ. Πελέκης, Β. Βατίκας, Α. Ἀθανασίου, Ε. Εὐναυχίδης, Α. Ταβανιώτης, Γ. Μισραφής, Ε. Σταυρίδης, Π. Μηλιώνης, Α. Πελέκης, Α. Ζάχος, Α. Δάρδας, Θ. Κουρτίδης, Ν. Παπακαύρου, Α. Κανελοπούλου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Μ. Κανέτσου. — Μ. Κανέτσος, Ξ. Χάρογλου, Σ. Καβίρης, Α. Νιώτης, Ι. Βαγιανάρης.

Οἱ ἐν Δέρκων καὶ Λαγιά-καδῆν (τῆς ἐπαρχίας Λέγκων).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ἀχ. Χρ. Δελληγιώτου. — Ἀχ. Δελληγιώτης, Γ. Σωτηρίου, Λόζος Ἀθανασίου, Δημ. Καραγιαννίδης, Γ. Τόμου, Ἀντ. Ἀθανασίου, Θ. Κρήτας, Δ.

Κορδονόπουλος, Λάζ. Καρύλας, Ενάγγ. Χρήστου, Πατά Χρήστου Λαζαρίδης, Ίω. Κότσιου, διδάσκαλος, Δ. Καφετζής, Αθ. Πεταλωτής, Στ. Πολυχρονίου, Πολέμ. Γαζαρίδης, Αρ. Τιμαθέου, Άδαμ. Άνδρέου, Δ. Αθανασίου.

Οί εν Διδυμοτείχῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — † Ὁ ἅγ. Διδυμοτείχων Φιλόσοφος (2), Ἑμμ. Παναγιώτου, Τηλ. Χεσήμεγλους, Κ. Νάζιος, Βαρλαάμ Ἀγιοταμίτης, Π. Βλαχοπούλος, Στ. Σείτανίδης, Β. Χαλχηρσιπασάνης, Β. Ροκίδης, Δημ. Θεοχαρίδης, φαρμακοποιός.

Οί εν Δουζόδε.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Σπ. Τσελέκης, Νικ. Κομνηνός, ιερομ. Lempan, Ἀλέξ. Τατράπουλος, Κοιζαμάνογλους, Α. Θεοδωρίδης, Α. Καρακίλης.

Οί εν Ἐξινέ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Β. Μαργιόλη. — Ἀντ. Κοινοταντινίδης, Ν. Μαργιόλης, Π. Παπαδόπουλος, Π. Χιοκαρίδης, Π. Παπαμιλιτιδου, Μ. Σπαθάρης, Α. Παπαδόπουλος, Ιατρός, Εὐστρ. Λαμπιδής, Δ. Παπαδέλλης, Ἐκτὼρ Σωτηρίου, Γ. Ζωγράφος.

Οί εν Ἐλβασανίῳ (Μετρώ).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Π. Χ. Θεοχαρίδου. — † Πατά Ἀναστάσιος, Χρ. Ἰωαννίδης, Π. Χ. Θεοχαρίδης, Φ. Χ. Ἀντωνίου, Κ. Κυριακοῦ, Α. Βασιλείου, Χρ. Παναγιώτου, Ζαφ. Χ. Θεοχαρίδης, Π. Χ. Θεοχαρίδης, Πασχ. Ἑμμανουήλ, Θ. Βασιλείου, Δημ. Ἀριστοτέλους, Κ. Ἰωάννου, Ἀθ. Γρηγορίου, Ἀν. Ἀθανασίου.

Οί εν Ἐπιβάταις (Σηλοβρίας).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀναγνωστίδου. — Δ. Ζαφειρόπουλος (2), Δ. Τσαμπιτζή (2), Λέων Τζιβανόπουλος (2), Ἀγγ. Πατά, Γρηγ. Βελωτίζης, Ἀλέξ. Βέηκος, Θ. Λιβεριδής, Ἡρ. Τζιβανόπουλος, Λιθ. Λιβεριάδης, Δ. Ἀντωνίου (Καστανιώτης), Πασχ. Βέηκος, Δ. Θεοχάρογλους, Θεοχάρογλους, Ιατρός, Γ. Χ. Θεοφίλου, Ἀκ. Πατά, Γερ. Γ. Διοδωρίδης, Ζωή Βλαχοπούλου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Χ. Βέηκου. — Β. Δημοσθένους, Ο. Ἀλεξανδρίδης, Θ. Μάτσχογλους, Μ. Ἀναγνωστίδης, Σ. Λιβεριάδης, Χ. Βέηκος, Χ. Βεργής.

Οί εν Ἐσκή-Σεχέ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Ν. Ἀξιώτης, Ν. Λύγουσιδης, Α. Ζαρίτας, Ν. Θωμάδης, Σ. Κωθωνίδης, Θ. Χατζηπαύλος, Α. Παπαδόπουλος, Γ. Βαρδύνης, Π. Καπέτης, Α. Νιώτης, Κ. Λαμπριδής (σταθμάρχης), Σ. Λύγουσιδης, Ε. Σαμάρας, Ν. Πολυχράτης, Α. Κοντζογλους, Ἀδελφοὶ Πεσνιλαδῆ, Δ. Ζαχαριάδης, Κ. Σαρρής, Ι. Καραγιάννης, Ν. Χατζηπαύλου, Γ. Παπαδόπουλος ἐφέντης, Ι. Τσιμινίδης, Παπαγιαννόπουλος (Ιατρός), Θ. Ματθαϊδής, Μ. Παπαλεξανδρής (διευθ. σχολῶν), Π. Σκαρλάτος, Π. Καρυκεσιόγλους, Π. Ρομπάκης, Θ. Φανοκριάδης, Κ. Πατίνης, Ι. Καλαμποκίδης.

Οί εν Ἐσμέ (Νιπομηδείας).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Σκαμποροπούλου (Ἀδὰ-Παζάρ). — Πατά Ἰωάννης, Α. Τοιμάπουλος, Χ. Λεοντόγλους, Α. Σαφαρόπουλος, Χ. Καραγιάννης.

Οί εν Ἡρακλείῳ (Ἰκονίον).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Β. Μαιλεζοπούλου. — Δ. Μαιλεζοπούλος, Ν. Παπαδόπουλος, Α. Κεστεκίδης, Ι. Ταυλαρίδης, Ι. Ἀγνιάδης, Α. Καραϊωσήφογλους, Α. Κεστεκίδης, Σ. Παναγιωτίδης.

Οί εν Ἡρακλείῳ (Ταπέ-κιοὶ Νικημηδείας).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Νικαπούλου, διευθυντοῦ τῶν ἀπτόθι σχολῶν.

Δ. Νικόπολιος, Οὐρανία Καλογνώμου (διευθύντρια), Σ. Κασάπογλους, Α. Γκιουρτζίδης, Δ. Παροντίδης.

Ἐν Θεραπείῳ.

† Ὁ ἅγιος Λέριων κ. Καλλίνικος (20).

Οί εν Θεσσαλονίκη.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Ἀνώνυμοι 150.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Βαλααμοπούλου (Βελβεντός). — Δ. Ἀσπής, Χ. Βαρσαμόπουλος, Γ. Δουγῆς, Ι. Ζησιόπουλος, Ε. Μπουντῶνας (διδάσκαλος), Α. Πιάτσος, Κ. Παπαεργαζίου, Α. Παπαγεωργίου, Ι. Σακελλάρης, Μαρία Ταβανίδου, Ι. Φυλακίς, Β. Πέτρου, Χ. Τοῖκου, Π. Τσιτόπουλος, Α. Κράλης, Μ. Μούσια, Μ. Τσιώκου, Ν. Ζουμιτίκος, Α. Παπακωνσταντίνου, Βαλααμοπούλου. — Γ. Παπαζήσου, Σοφία Γόλα.

Οί εν Ἰκονίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Π. Ἀσπροδίου. — Σ. Πολαβῆς, Π. Ἀσπροδίου, Γ. Παπαδόπουλος, Σατφὸς Καλμοῦκου, Ἰωάννα Σουλή, Σ. Πιτάκογλους, Θ. Κερκίρης, Δ. Παρμακευά, Α. Βλαστάρης, Α. Λιανής, Α. Καλδής, Τ. Δημητριάδης, Μ. Λαμπριάδης, Γ. Ὀμουρλόγλους, Δ. Πολίτης, Γ. Ἀσκαρόγλους, Ζ. Ζαχάριωφ, Α. Μαλιάδης, Γ. Τριανταφύλλου, Ι. Κουμαριανός.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — † Ὁ ἅγιος Ἰκονίου κ. Ἀθανάσιος (6), Ἀδελφοὶ Ἀλεξογίδου, Υἱοὶ Π. Νομίδου, Βαϊανὸς Βαϊανῶ, Θ. Διαμαντίδης, Θ. Προπατορίδης, Σ. Στυλιανίδης, Π. Μεσιτιζίδης, Κ. Τζιτόγλους, Γ. Γεωργιάδης (Ιατρός), Ι. Διαμαντίδης, Ν. Τσουκρμένης, Ν. Λεοντιάδης, Β. Μαιλεζιόγλους, Χ. Ζηκόπουλος, Ι. Γκιουλπαλῆς, Δ. Πολάτογλους, Β. Διαμαντίδης, Ε. Κωνσταντινίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Μ. Νομίδου. — Μ. Νομίδης, Α. Σιταράς, Κ. Τερκενλῆς, Π. Ἀράτογλους, Ἀλ. Πετρίδης, Ι. Μηνιάδης, Π. Καλλιόρογλου.

Οί εν Ἰκνί.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Βιολάκη. — Β. Πατάσογλους, Κ. Σωτηριάδης, Β. Μιναΐδης, Ε. Καρίτογλους, Θ. Σωτήρογλους, Κ. Τσιανόγλους, Β. Ὀρταβασίλογλους, Γ. Βιολάκης, Ε. Παλόγλου, Σ. Σκαλεζήρης.

Ἐν Ἰωαννίνοις.

Α. Φιλίππου (Ιατρός).

Οί εν Καβάλλῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Ἀσπριάδου. — Γ. Ἐξαρχόπουλος, Π. Καίμαλης, Γ. Κονδारीδης, Α. Ἀντούλας, Γ. Ἀστεριάδης, Ν. Τσιμούρα, Σ. Φέσσας, Κοτζάνης, Ἀνώνυμος 2, Ἀνώνυμος, Δ. Ζαφειρίου, Β. Σάββα, Α. Βάρδας, Ι. Τάπας, Ε. Κωνσταντίνου, Χ. Γόρδος, Κ. Χαλκιάς, Ι. Βάρδας, Α. Στάνης, Α. Σταυρόπουλος, Ἀδελφοὶ Κυριαδῆ, Υἱοὶ Γιάννου, Γ. Ἀδαμαντίδης, Ζ. Σάββας, Θ. Πανταζής, Β. Βασιλειάδης, Κ. Σάββας, Κ. Γαβριηλίδης, Θ. Παρμενίδης, Ε. Παπαστεργίου, Ν. Γούσος, Γ. Παπαγιάννης, Τ. Βάρδας, Ι. Ζαχαριάδης, Ι. Γούλας, Δ. Τσιάννου, Γ. Καλοζάρδης, Α. Ὀρφανίδης, Α. Δαντῆ, Ι. Τροϊανίδης, Ι. Παπαδόπουλος, Μ. Περικλέους, Θ. Συρόπουλος, Σ. Φιλίππιδης, Γ. Τσιδωρίδης, Μ. Βατζάκης, Κ. Χατζής, Ζ. Κομποκίτης, Ε. Τσιρδάνου, Κ. Φραντζής, Ε. Ἑμμανουηλίδης, Θ. Ζάχος, Γ. Ἀθανασιάδης, Ν. Βανδής, Γ. Ἀντωνιάδης, Κ. Βούλιογλους, Μ. Κωνσταντινίδης, Σ. Μιροκοϊμής, Θ. Ζησιάδης, Κ. Ἀθηναῖος.

Οί εν Καισαρίᾳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς ἑλλογίμου κ. Εὐσταθίας Κωνσταντινίδου. — † Ὁ ἅγιος Καισαρείας (2), Εὐφραζία Κωνσταντινίδου, Γ. Ὁραλογῆς, Κ. Ἀλεξιάδης, Α. Λαζαρίδης, Π. Ἀρδηζόγλου, Χ. Κηλλέκογλους, Ο. Ἀναστασιάδης, Β. Βαχρατιάδης, Α. Δανηλῆς, Α. Καζαντζόγλους, Σ. Κεσιόγλου, Α. Παρασώτης, Γ. Λαζαρίδης, Α. Παπαδόπουλος, Δ. Σιδιρόπουλος, Μ. Ταυμπαντζόγλους, Ἀδελφοὶ Κουζουδζόγλου, Κ. Καρυγεώρη, Κ. Ἀθανασιάδης, Ι. Τακωβίδης, Ίω. Μάιογλους. — Ἀνώνυμοι 20.

Οἱ ἐν Καλλιματρίᾳ (Μετρώ).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Β. Ἀγγελίδου. — Β. Ἀγγελίδης, Π. Κανόκογλου, Χ. Χρηστίδης, Δ. Κυριακίδης, Α. Γάγαλης, Π. Θωμά, Δ. Ἀγγελίδης, Ν. Πουτσούλης, Γ. Ἀντωνίου, Κ. Τάκος.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Μ. Πατρίκογλου. — Μ. Πατρίκογλου, Εὐφροσύνη Πατρίκογλου, Σ. Βιλιτσάκης, Κ. Σαμικοβλής, Μαρία Προδρόμου, Α. Βελισσοπούλου, Ν. Σάββας, Γ. Λαγκαδιώτης, Μ. Κλωνάκης, Σ. Νικολαΐδης, Θ. Βιλιτσάκης, Καλλιφόν Πατρίκογλου, Σ. Ήλιου, Σ. Σταυρίδης, Α. Θεοδωρόπου, Μ. Βλαστός, Π. Πιτάκης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῶν κ. Β. Σταυρίδου καὶ Γ. Ἀνδρέκογλου. — Εὐφροσύνη Βλαστοῦ, Ἀριάδνη Σταυρίδου, Μαρία Δημητριάδου, Δ. Δημητρίου, Α. Κωνσταντίνου, Ι. Παταζαχαρίου, Γ. Ἀνδρέκογλου.

Οἱ ἐν Καρατζά-κιοϊ

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Θ. Κωνσταντινίδου. — Ἀρχ. Δ. Λαμπίδης, Δ. Κωνσταντινίδης, Μ. Κωνσταντινίδης, Σ. Τριανταφυλλίδης, Π. Χατζόγλου, Α. Ἀνδρέου, Ν. Κωνσταντίνου, Α. Νικολαΐδης, Δ. Ἀλεξάνδρου, Β. Μιχαήλ, Φ. Νικολάου, Ι. Κωνσταντίνου.

Οἱ ἐν Καστανέαις (Λέρμα).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Π. Τσακαλάκογλου, Φ. Τσακαλάκογλου, Ε. Κωνσταντίνου, Ι. Ἰωάννου, Ι. Χ. Μαργαρίτου, Παπᾶ Ἀδαμάντιος Ζωγραφίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Ἀναγνωστίδου. — Γ. Ἀναγνωστίδης (2), Δ. Βλαχόπουλος, Α. Σωτηρίου, Σ. Ἀδαμίδης, Γ. Λεονταροῦ, Χ. Βασιλόπουλος, Ι. Βασιλόπουλος, Β. Στυλιανῶ, Παπᾶ Νικόλαος Χριστοφόρου, Κ. Θεοδώρου, Α. Ἀδάμ, Α. Τσουούσης, Κ. Δημητριάδης, Θρασ. Ἰωάννου, Ἀναστασία Ἐμμανουηλίδου, Φωτεινὴ Τσιπούρη, Ὁθων Βαφειάδης, Ἀνώνυμος.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς Δος Φωτίκας Δημητρίου. — Λίκατερίνη Θεοδώρου, Κασάνδρα Θεοδώρου, Ἑλένη Βασιλοπούλου, Α. Βασιλόπουλος, Φωτίκα Δημητρίου.

Οἱ ἐν Κεσσάνη.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῶν κκ. ἀδελφῶν Ζαπαρτί Λανδί. — Fratelli Zappardi Landi. Ἀδελφοὶ Χ. Παρασκευᾶ, Ἀδελφοὶ Τριανταφυλλίδαι, Θ. Ραφαήλ, Α. Ἐπιτρόπου Ι. Παπαδόπουλος, Σ. Μαργαγού, Α. Αμβρογίου, Χ. Τούτσης.

Οἱ ἐν Κίω.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — † Ὁ ἅγιος Νικαίας κ. Τερώνιος (5), Α. Ἀγγελετᾶκης, Κ. Α. Πινάσης, Α. Πινάσης, Δ. Πινάσης, Κ. Γ. Πινάσης, Γ. Γιαθιάσογλου, Στ. Πινάσης, Γ. Πινάσης, Β. Πινάσης, Α. Καβουνίδης, Ε. Τσελεπής, Π. Μπαρμπούνης, Βλ. Γιαθιάσογλου, Ἀνδρ. Δεληφώτης, Ἀρχηγ. Μεγαλίδης, Δ. Καγκελάκης, Θ. Γιαθιαλίδης (ιατρός), Δ. Πανταζίδης, Σ. Δημητριάδης (διευθυντὴς σχολῶν), Ὁλγα Νιτσαΐδου (διευθ. Παρθενωγωγείων), Π. Βορίδης, Τσερβέλης, Π. Διακώσης, Π. Βανδώρος.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Η. Πολίτη. — Σ. Καβουνίδης καὶ Σα. Ν. Σώκος, Η. Πολίτης, Κ. Ζαφειρόπουλος, Ν. Ἀγαπίου, Ἀδελφοὶ Μηγγέλη, Δ. Πεφάνης.

Οἱ ἐν Κρουπλίου (Νικαίας).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Κ. Χ. Ἰωαννίδου. — Κ. Χατζηϊωαννίδης, Φ. Στυλιανίδης, Γ. Ἀδερμαΐδης, Β. Νικολαΐδης, Ἰω. Ματζήρογλου, Κ. Κωστήογλου, Η. Γούναρης, Η. Ράλλης, Α. Νικολαΐδης, Μ. Κωνσταντινίδης, Π. Κωνσταντινίδης, Μ. Ἀγγέλου (φαρμακοποιός), Β. Μοντουρόγλου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Α. Γούναρης, Γ. Ράλλης, Σ. Ζήτος (ιατρός), Κ. Φιλιππίδης (ιατρός), Δ. Κισσέογλους ἑρπεντής, Α. Ἰατρούτσουλος, Α. Ξανθοπούλου, Ν. Παπαδημιτρίου, Σ. Μωυσογιάννης, Μ. Κισσέογλους (φαρμακοποιός), Π. Χ. Σάββα, Ν. Μαυρίδης, Κ. Κισσέογλους.

Οἱ ἐν Κοτυαίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Σ. Δημῖπουλος (ιατρός), Κ. Νικηφορέως, Δ. Τριανταφυλλίδης, Ε. Παπούκας, Α. Κάννας.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ἰωσὴφ Ἀναγνώστου. — Η. Παπαδόπουλος, Σ. Βασιλειάδης, Σ. Ἐφραιμίδης, Α. Νασιάτης, Α. Ἐφραιμίδης, Ι. Ἀναγνώστης.

Οἱ ἐν Κουρίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ Πατριάρχου Παναγιώτου Ρωσίου. — † Παπᾶ Παναγιώτης Ρώσιος, Φωτίκα Σημεωνίδου, Ζ. Ν. Ζαμπέτογλου, Α. Ζαμπέτογλου, Δ. Χατοῦ, † Παπᾶ Θεοδοσίος, Β. Ζαμπέτογλου, Ν. Στρατάκης, Α. Χ. Π. Δημητρίου, Α. Παπαδόπουλος, Α. Σηδέρης, Ζ. Θεοδωράκης.

Οἱ ἐν Κουδωνίαις.

Ἰωάννης Δ. Ζερβός (20).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Η. Ματθαίου. — Ε. Σατέλλης, Χ. Κοντέλλης, Γ. Ἀνδρόνικος, Η. Φωτιάδης, Μ. Σαρδουλιδῆς, Α. Σαντζιδιώτης, Ι. Σιδηρογλου, Ε. Γιαλάδης, Σ. Συργιάνου, Π. Μανδαμαδιώτης.

Ἐν Κορδελιό.

Ἡ Α. Σ. ὁ μητρο. Ἐφέσου κ. Ἰωακείμ (5).

Οἱ ἐν Δούκῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Γιαγκόγλου. — Παπᾶ Μιχαήλ, Ν. Ζανόπουλος (σταθμάρχης), Ν. Παπαδόπουλος, ἱατρός, Τ. Πετρίδης, Σ. Τσαυσόγλου, Α. Ἀκίλογλου, Δ. Γιαγκόγλου.

Ἐν Δουλι-Βουργιά.

Γεώργιος Ἰωακείμ.

Οἱ ἐν Μακροχωρίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Τάσου. — Α. Γεωργαντόπουλος, Μ. Παπαδόπουλος, Ν. Τότσος.

Οἱ ἐν Μαλγάραις.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Θεολόγος ἑρπεντής Ἐξηναρής, Κ. Λαζίδης, Δ. Χατζῆ Κωνσταντῆ, Χ. Δαμιανός, φαρμακοποιός, Ν. Κόκκινος, ἱατρός, Ι. Θεοδοσίον, Ι. Κυριακίδης, ἱατρός.

Οἱ ἐν Μαρμαρᾷ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Σαββατοπούλου. — Ὁ Σεβ. ἁγ. Πρωτοπνεύμων κ. Σωφρόνιος (2), Ν. Χ. Σαβδόπουλος (2), Ἰεροδ. Στέφανος, Βέβης Καρόβιδης, Σ. Νεστορίδης, Ι. Σ. Αἰβάσογλου.

Οἱ ἐν Μέτραις.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Παναγιώτου Χατζόγλου. — Ὁ Θεοφ. ἐπισκ. Μετρῶν Ἰωακείμ (20), ὁ βοηθὸς διοικητῆς Μετρῶν κ. Στέφ. Λαμπίνης (10), Ι. Ἀθανασίου, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Εὐαγγελία Ἀναγνωστίδου, Ι. Παπᾶ Διαμαντῆς, Γ. Χ. Δουλιγκέρης, Ι. Α. Περιστέρης, Β. Παναγιώτου, Εὐθαλία Εὐαγγέλου, Θωκ. Π. Χατζόπουλος, Δ. Π. Χατζόπουλος, Χαρίκλεια Χατζοπούλου, Ἀφροδίτη Χατζοπούλου, Ἀμαλία Χατζοπούλου, Πέτρος Ἰωάννου. — Ἀδελφοὶ Στυλιανίδαι (5), Πρόδρ. Δημητριάδης (3) (Κων/πολις).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλαμίου Ἀναγνωστίδου. — Κ. Α. Κωνσταντινίδης (2), Στ. Σπυρίδης (2), Στ. Σπυρίδης, Π. Λεονταρίδης, Γαβρ. Γιαθιαλίδης, Χονδρ. Χονδρονεφτιάδης ἱατρός (2), Ν. Δημητριάδης (2), Ὁδυσ. Δημητριάδης (2), Ἀθ. Βαλασιάδης (2), Ἀπ. Βαλασιάδης, Ἀγγ. Τηλέμαχος, Δ. Βοτιάδης (2), Ἰω. Ἀσημάκης, Θ. Δημητριάδης, Ἀγαθ. Σαραντιδῆς, Α. Ἀναστασιάδης, Ἀπ. Ἀθανασιάδης, Μηνᾶς Χ. Προδρόμου, Ἐμμ. Λογοθετῆς, Γ. Καμπούρογλου, Ἀναστ. Βαλασιάδης.

Ἀναστάσιος παπᾶς Ἀγέλαστος ἱατρός.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς Δοῦς Δεσποίνης Χρυσοστόμου. — Ἐλένη Σ. Στυροπούλου, Παυλῆνη Κωνσταντινίδου, Θεοδωρὰ Μαυρογελάτου, Μαρίκα Στ. Λαμπρή, Ἀνθή Θ. Θεοφιλίδου, Γ. Γ. Ἀλεξιάδης, Ἀναστασία Ἀθ. Βαλασιῶδου, Ἀναστασία Παντίλου, Εὐκαθία Α. Ἀναγνωστοῦδου, Γ. Κυριαζίδης φαρμακοποιός, Κ. Κυριαζίδης φαρμακοποιός, Ἀλκ. Μηταξίδης, Ἀντ. Κασσιδής, Χρυσάνθη Καρυοφυλλίδου, Εὐσεβία Ἀσημάκη, Καλλιόη Κάρτατζη, Α. Ἀσημάκης.

Οἱ ἐν Μεγάλῃ Τσεκμετζέ.

Ἀνέστης Νικολαΐδης, Γ. Δημητριάδης, Γρ. Σαατοῦς.

Οἱ ἐν Μουδανίοις.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀγαπωσιῶδου. — Α. Γαϊτάνος, Ἀθ. Σανθόπουλος, Β. Διαμαντόπουλος, Σ. Μωσχογιαννίδης, Κ. Συμεωνίδης, Γ. Γαϊτάνος, Α. Γαϊτάνος, Γ. Γαϊτάνος, Σ. Γαϊτάνος, Γ. Ἀερίκος, Βερέτας Ιατρός.
Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Νικολαΐδου. — Α. Ἀβραμίδης, Κ. Κωνσταντινίδης, Θ. Χρησιδής, Β. Δερβαχανιάν, Α. Νικολαΐδης, Β. Τωαννίδης, Η. Βοτίκας, Π. Ἀβραμίδης, Α. Πραξιάδης, Α. Τριμακῆς, Γ. Σανθόπουλος, Κ. Κορδογιάννης, Κ. Ἀθανασίου, Α. Γεωργιάδης, Γ. Κιτνάς, Α. Χαλβατζής, Α. Μιχαηλίδης Ιατρός, Θ. Στεφανίδης, Ζ. Ζαφειρίου, Γ. Βοτίκας.

Οἱ ἐν Μωσχονησίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς Δοῦς Αἰμ. Ν. Πανέρα. — Αἰμιλία Πανέρα, Ἀνθίστη Γεωργάκη, Γ. Μωκρίδης, Εὐδοκία Καλλία, Κ. Τσακίρης, Γ. Μωσχογεωργίου, Γ. Κηλάδης Ἀλατωτεύς, Χ. Σίμος, Γ. Μαρκοῦλης, Α. Κυριακίδης, Μηρήκος, Γ. Πισσός.

Οἱ ἐν Μορισφύτῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῶν κκ. Κ. Καρσιώτη καὶ Ν. Χατζή Ἀγγελιδῶν. — Κ. Καρσιώτης, Ν. Χ. Ἀγγελίδης, Γ. Γιαννακακίδης, Π. Καλοσαμίνης, Γεωργ. Ριετς, Β. Λογοθέτης, Ἀλ. Κάλφας, Ε. Ἰωάννου, Γ. Καρῆς, Β. Λογοθέτης, Θ. Γρίβας, Π. Εὐγενίδης, Ν. Σιρόπουλος, Α. Σαρῆς, Ν. Βαλτακίδης, Π. Ἀθανασίου, Α. Λάγιας, Οἰκονόμος Ἰωάννης, Γεράσιμος ἱερεὺς (Στέρνα), Α. Χρήστου, Α. Παγιώτας, Ζ. Ζαχαρίων, Σ. Γιαννακακίδης, Γ. Λάγιας, Γ. Νεφάντζης, Α. Καζανίδης, Γ. Παπαλεοντίου, Α. Ζαφειρίου, καὶ οἱ κκ. Α. Φυλακτόπουλος, Α. Ἰσπανδόνης ἐν Ἡρακλείῳ.

Οἱ ἐν Μιτυλήνῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Μ. Σιμωνίου. — Ν. Μ. Σερνέπουλος, Π. Ζωγράφος, Γ. Φραντζής, Ο. Χριστοδουλίδης, Β. Ράλλης, Πρωτοδρόμος Πιρθένης, Ε. Πολυμιάδης, Α. Μουζάλας, Γ. Σοῦλης, Σ. Κανταναδής, καὶ οἱ Β. Λογίνας καὶ Κ. Ζουρβιάδης ἐν Πειραιεὶ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Ταχτατζή. — Α. Ταχτατζής, Μ. Βρωάνης, Π. Μωφογιάννης, Γ. Ράλλης, Π. Τζωρτζίδης, Α. Κατσαρή, Μ. Πολυχρονίου, Α. Ἀλεξάνδρου, Α. Βεῖνογλου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Ἀκρῆ. — Α. Ἀκρῆς δικηγόρος, Θ. Ψαλτόπουλος, Μ. Καρδαβας, Π. Βλαχόπουλος, Μ. Μαρθαίου, Ζ. Καληρλή.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀγαπωσιῶδου. — Π. Λεβαντιώτης, Μ. Παπαδόπουλος, Β. Γρηγορίου νουρεῖς, Μ. Σουβλάγιας, Π. Τάμκαλης, Δ. Ξαπτεράς.

Κ. Ε. Μελενδινός, Ν. Γ. Σερνέπουλος.

Οἱ ἐν Νεοχωρίῳ (Μετρών).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Κ. Ἀργυριῶδου. — Κ. Ἀργυριῶδης, Π. Ἀποστολίδης, Κ. Θεοδοσίου, Β. Κωνσταντίνου, Μ. Γεωργίου, Α. Μανούδης, Χ. Χουρμούζαδης, ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Δημητριάδης, Ἀγγ. Παπαδόπουλος.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Σιδερίδου. — Γ. Σιδερίδης, Σεβαστὴ Σιδερίδου, Χρυσάνθη Τουλαιδῶν, Α. Κουντουριώτης, Π. Κεχαγιάς, Ν. Ἀναστασίου, Α. Χρήστου, Π. Σκαμπέσης, Χ. Ἀναστασίου, Ο. Πέτρου, Φωτεινὴ Παναγιώτου.

Οἱ ἐν Νικαίᾳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ πατρὸς Πατὰ Ἰσοδάνους, ἀρχιερατικοῦ ἐπισκόπου ἐν Νικαίᾳ. — Πατὰ Ἰσοδάνης, Γ. Πασχαλίδης, Σ. Βασιλείου, Σ. Παπίζου, Σ. Μπαρκατοργάνου, Γ. Κωνσταντινίδης, Ε. Χ. Παῦλου, Π. Κάλκος, Π. Γιαννόπουλος, Γ. Γεωργίου, Χ. Παπα-Γιαννόπουλος.

Οἱ ἐν Νικομηδείᾳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀγαπωσιῶδου. — Κ. Ἀσημαδής, ἱεροδ. Μητροπύλεως (2), Σ. Χρυσομάλλης, Γ. Ξενιάδης, Ν. Ἰατροπόπουλος, Α. Ἀποστολίδης, Ν. Κάλτσος, Π. Βουρσουλής, Ε. Δράκου, Γ. Ἐμμανουήλ, Ε. Ἀρμενιάκας, Θ. Παρασκευᾶς, Α. Ρούδης, Χ. Ἀντωνιάδης, Θ. Κωνσταντίνου, Ε. Ἠγάδης, Γ. Δημητριάδης, Α. Τσακίρης, Α. Σίμος, Φ. Χρησιδής, Χ. Εὐθυμίου, Κ. Κωνσταντινίδης, Κ. Ἀνθόπουλος, Θ. Ἰωσηφίδης, Α. Βουραζάνης, Ν. Μαρρόπουλος, Α. Πανταζίδης, Γ. Τριανταφυλλίδης, Σ. Παπαδόπουλος, Ἰσχυρὴς Δημητριάδου, Ἀριάδνη, Ἀντίκλεια Κοκκίνου, Ν. Καϊναδάν, Ε. Πατριόκης, Α. Γκώγκας, Α. Σκαλιστήρης, Α. Ἀγγελῆς, Ν. Σουβλάγιας, Η. Χ. Βασιλείου, Γ. Καργιός, Ε. Σωτηρίου, Ν. Παπαγεωργίου, Α. Παναγιωτίδης, Θ. Κάλφας, σταθμάρχης, Γ. Σίμος, Γ. Ἀθανασιάδης, Α. Πανταζίδης, Τ. Κάλφας, Π. Κάλφας.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ν. Κομνηνῶν, ξενοδόχου. — Ν. Κομνηνός, Γ. Χερβάτης, Σ. Μαρρόπουλος, Ν. Τριζέλης, Α. Σοφινίδης, Ν. Ζαχαρόπουλος, Κ. Χαριλαμπίδης, Γ. Λυμπούσης, Χ. Ἐρμαριόπουλος.

Οἱ ἐν Σάνθῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀγαπωσιῶδου. — Κ. Καρσιώτης, Α. Πηγάτης, Α. Δημητριάδης, Ε. Χερμάνου, Σ. Στάλιος, Α. Τουρδολόγλου, Ν. Κουφειδής, Γ. Τσιπλῆς, Σ. Στάλιος, Ἠλιάδης καὶ Ἀντωνιάδης, Κ. Σωφ. Μ. Βαρδαλῆς, Β. Μίσιος, Πηλ. Ματθ. Α. Κάλου, Α. Παπᾶς, Π. Μπίκας, Ἀδελφοὶ Πατὰ-Στεργίου, Ν. Στάμου, Α. Μαλλιαρόπουλος, Σ. Κωνσταντινίδης, Α. Χ. Νικολάου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Β. Καλῆρα. — Γ. Καλῆρας, Ἀλ. Μωσκοβέλλιος, Γ. Σγουρῆς, Ν. Ρουσσοπούλου, Ν. Ζερβονάκης, Γ. Βασιλόγλου, Σπυρ. Ρουσσοπούλου, Ἀθ. Στάλιου, Εὐρ. Χρησιδής, Ἀλκ. Δεϊρμεντζόγλου, Μιλ. Δεϊρμεντζόγλου, Θρ. Ζερμπίνης.

Οἱ ἐν Πανόρμῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Καρσιώτου. — Γ. Καρσιώτης, Γ. Χ. Ἀναγνώστης (2), Ἀν. Τριανταφυλλίδης (2), Α. Ζωγράφος, Ἡρ. Χ. Παντελίδης, Π. Πασθανίδης, Κ. Κούτσας, Ἀλέκος Μαρκοῦ, Κ. Κυριακίδης, Βασ. Κούτσας, Α. Δημητριάδης, Ἀδ. Σινιώρης, Θ. Κατσοῦρας, Ἀλ. Ἀνέστη, Δημ. Σιταράς.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ἀλκ. Ἀγρόγλου. — Α. Ἀγρόγλου, Διον. Δημάκης, Γ. Ἀθανασιάδης, Σ. Βασιλειάδης, Ἀν. Ἠλιάδης, Ἐμμ. Κλήμης, Νικ. Καλφόπουλος, Ιωὴ Σοφιστοπούλου, Μήτσος Πέτρου, Α. Βαλλῆς.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γεωργιάδου. — Σπ. Σουβῆς, Μ. Μαρτινός, Γρ. Ἠλιάδης, Π. Λαμπάδης, Ἐμμ. Κωνσταντινίδης, Νικ. Πετρόπουλος, Γρ. Μωσοῦδης, Β. Παστανόπουλος, Θ. Μακρῆς, Ἀν. Διαμαντίδης, Κ. Μιχαήλ, Σ. Εὐθιδής, Κ. Γεωργιάδης, Κ. Τσιλεπόπουλος, Α. Μελαχρινός.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εὐλ. Ἀγαπωσιῶδου. — Σακελλάριος Νικ. Παπαδόπουλος, Ἀριστ. Σαβδόπουλος, Παντ. Καργιός, Ἰσ. Βασιλειάδης, Γ. Ἀντωνιάδης, Ιατρός, Χαρ. Γούδης, Ἄνδρ. Πανταζίδης.

Οἱ ἐν Πανταγίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῶν κκ. Π. καὶ Ν. Καλιώτην. — Χρ. Κωνσταντίνου, ἱεροδ. Ἰωακείμ, Οἰκονόμος Νικόλαος, Θεόδ. Ἀθανασίου, Βικ. Παπαδόπουλος, Ἐμμ. Ἐρμανουηλίδης, Ἀδελφοὶ Καλιώτην.

Οἱ ἐν Παρθενίῳ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς Δοῦς Ἐλένης Ν. Μάκρη. — Ἐλένη Μάκρη, Δέσποινα Ἀναστασιάδου, Βασιλικὴ Δεβεσηροδζόγλου, Ἀμαλία Ἀλεξανδροπούλου, Εὐφημία Ἀρσά.

νογλου, Αικατερίνη Ξανθοπούλου, Πηνελόπη Καλουπζόγλου, Εύγενία Στεργίδου, Κορηνλία Σταυρίδου, Άν. Κυριακόπουλος, Ίωλ. Λαζαρίδης, Π. Αλογάρης.

Οί έν Περιστάσει.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Σ. Νεράτζη.—Σ. Νεράτζης, Θωμ. Φραγκίδης, Στ. Χ' Αντωνιάδης (φαρμακοποιός), Η. Τσιλιάρδης, Ε. Τσακίρης, Ν. Μανουηλίδης, Ε. Καφετσόπουλος, Β. Μεσιντζάνης, Άδελφοί Καηγιουμιτζή, Σ. Βαρκούλης, Ν. Άθασιαδής, Άργ. Μανφορυχάλης (φαρμακοποιός).

Οί έν Προύρη.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Ε. Αναγνωστίδου.—† Ό άγιος Προύρης κ. Ναθαναήλ (5), Θ. Σαραφειμίδης (2), Η. Μιακόης (2), Κ. Ζαχαρίας (2), Κ. Βαλασιάνης, Κ. Γαθρηλίδης, Α. Γαθρηλίδης, Ν. Χατζηγεωργίου, Α. Ζέρρος, Α. Χ' Ίωάννου, Μ. Αποστολίδης, Κ. Εύνοχίδης, Α. Οικονομίδης, Α. Μαυρίδης, Ι. Τουφετσόγλου, Δ. Αναστασιάνης, Ζ. Αποστολίδης, Χ. Συμεωνίδης, Ν. Λοντρέδης, Κ. Χ' Ίωάννου, Φ. Στυλιανίδης, Δ. Κυριακίδης, Χ. Πασιανδής.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Σ. Λάτσα.—† Άρχιμ. Άγαθάγγελος Άλέρης, Ν. Νίτσος, Β. Αδαμαντιάνης (ιατρός), Α. Δουβλίδης, Ν. Σαραφιάνης, Σ. Παπαγεωργίου, Γ. Ζέρρος, Γ. Δοδίζος, Φ. Κιλιάς, Α. Ορφανίδης (φαρμακοποιός), Α. Ξανθόπουλος, Ε. Χριστοφίδης, Δ. Βαρσεμίδης (ιατρός), Ι. Τζιάσος, Ν. Σαρούνης, Χ. Χριστοδουλίδης, Άγορ. Gendellian, Κ. Χ' Γεωργίου, Α. Παπαδαμόπουλος, Σ. Λάτσα.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Η. Ρούσου.—Η. Δαλαμπίρας (φαρμακοποιός), Δ. Αποστολίδης (ιατρός), Ν. Παπαδόπουλος, Η. Ρούσος.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Α. Νικολαΐδου.—Ι. Κίρτζαλης, Ι. Παπαδόπουλος, Κ. Καντούδης, Μ. Σαρράς, Δ. Γεωργιάδης, Π. Καλεμκερής, Θ. Χ' Δημητρίου, Ν. Σινάης, Α. Μαυρομμάτης, Ε. Κανταρτζής, Ι. Ίπλιζόγλου.

Οί έν Πραβίστα.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Ε. Μανουηλίδου.—Ι. Υμαντόπουλος, Κ. Λεχίδης, Ε. Μανουηλίδης, Δ. Αδαμαντιάνης (2), Ι. Τεπερτζόγλου, Α. Νικολάου.

Οί έν Πύργω (της Ιεραρχίας Δέρκων).

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Ε. Χαϊκαλοπούλου.—Ε. Κεφαλάκος, Α. Μακρίδης, Α. Βαφειάδης (ιατρός), Άλκ. Έξάρχου, Ν. Δαξελίδης, Κίρκος Τζεραχιάν (φαρμακοποιός), Μ. Μιρμυρίδης, Σ. Χ' Γρηγορίου, Γ. Αναστασίου, Χρυσάνθη Βακαλοπούλου, Κ. Άθανασίου, Ε. Χαϊκαλόπουλος.

Οί έν Ραιδεσιῶ.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Ε. Αναγνωστίδου.—† Ό άγιος Ήρακλείας κ. Γρηγόριος (10), Α. Καμπάνης (ιατρός), Άδελφοί Μαργαριτῶφ (2), Α. Μαμάκος, Καλλιόρη Γούναρη, Η. Κυριακίδης, Η. Πολιτάκης, Γ. Δημητρίου, Γ. Μιχαηλίδης, Γ. Κωνσταντινίδης, Γ. Ποταπώνης, Ι. Τοιμένης, Β. Σαυρίδης, Εισηνη Μανωλίδης, Σ. Μουμιτζόγλου, Άθην. έφέντης Δημητρίου (2), Σ. Σαφιντιδής, Άλκ. Νικαλαΐδης, Ο. Μανουήλ, Α. Παπαλαδάς, Κ. Μανδανάκης, Σ. Γιαννάπουλος, Η. Αλεξιάδης, Α. Κοσμιδής, Α. Παπαδόπουλος, Ν. Θεόδωρος, Α. Σκαρλάτος, Η. Παρασκευόπουλος, Η. Κουφός, Η. Τσαφέρης, Σ. Παπαλαδάς, Η. Κουρτέσης, Γ. Έμμανουηλίδης, Ζήσος Θεόδωρου, Άλφ. Άγγελίδης, Τ. Α. Νικολάου, Σ. Σαραφίδης, Ε. Βουτυράς, Η. Διαμαντόπουλος, Κ. Χ' Άργερίου, Φ. Χ' Άγγελίδης, Η. Κώτης (ιατρός), Ι. Ίωαννίδης, Εμ. Ρ. Αλίου, Ε. Μανίδης, Φ. Μανουηλίδης, Σ. Αποστόλου, Ζάννος Πατριότης, Ε. Μαμάκος, Γ. Θεοδορίδης, Ι. Μιμήκου, Γ. Γεωργιάδης, Α. Έξαρχόπουλος, Μ. Παοχαλίδης, Α. Άγαρίδης, Κ. Έξηγεάρης (2), Α. Μίντσου, Α. Ναζίδης, Γ. Μητακίδης, Γ. Λαμπουσιάνης (διευθυντής σχολών), Σ. Κοσμιδής, Θ. Θεοδορίδης, Ν. Τσαλίκης, Μ. Σουβατζή, Ν. Χατζόγλου, (2), Κ. Προδρόμου, Χ. Κοβαλακίδης, Α. Σαραφίδης, Θ. Αποστολίδης, Α. Δημητρίου, Ν. Σιουκίλλας, Μ. Αφεντούλης.

Οί έν Σαράντα—Έκκλησίαις.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Αναγνωστίδου.—† Ό άγ. Τεσσαράκοντα Έκκλη-

σιών κ. Άνθιμος (5), Άρχιμ. Μητροκόλεως Παπαδόπουλος, Ν. Ζ. Τσοῦνης, Ι. Μ. Κόκκανος, Φ. Α. Φλωρίδης, Ν. Ι. Κεραμτσόγλου, Α. Α. Κάκης, Η. Τασσιδής, Β. Χρήστου, Η. Δαραβάνης, Α. Κ. Κατατίδης, Δ. Βερατλής, Β. Π. Μελανών, Ε. Κόκκανος, Ν. Ταυρίδης, Κ. Άργυρόπουλος, Ξεν. Σταματιάδης, Σ. Α. Πελέκης, Ι. Κ. Δασκαλόπουλος, Κ. Α. Σαυρίδης, Κ. Α. Ναλλίδης, Τρ. Κάκης, Μ. Χ' Παρασκευά, Χ. Γ. Μεζελιτόγλου, Β. Μαργαριτδής, Θ. Θεοδοσιάδης, Η. Πουλημένος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Θ. Κοκκάλης, Γ. Χ. Βαφειδής, Δ. Χ. Θεοδορίδης, Σ. Δ. Λαδάκης, Α. Κουνδουράς, Σ. Μάγειρος, Ε. Σοφριανόπουλος, Δ. Ίωαννίδης, κουρεύς, Π. Ι. Μουριάδης, Λεονίδας, φωτογράφος, Χ. Κ. Κόκκανος, Κ. Ζαβλιάρης, Δ. Θωμάδης, Θ. Κωνσταντινίδης, Δ. Τσακίρης.

Έν Σαρί-σαμπάν.

Άδελφοί Χ. Σαφιαρίκα.

Οί έν Σηλυβρία.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Αναγνωστίδου.—Γ. Βασιλειάνης (2), Χ. Πετριδής, Μ. Βόσκογλου, Ν. Παπαδόπουλος, Μ. Παπαδόπουλος, Α. Δημητριάδης, Στ. Χριστοδούλου, Χ. Χρηστίδης, Θ. Μαύρος, Γ. Άγγελίδης, Πολυχρόνιος οίνοπνευματοεργασιαούρχης, Κ. Καμτσόγλου, Στ. Καλτσόγλου.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Χρ. Α. Καραϊζά.—Πρωτοψύγκελλος Διονύσιος Κουχτσόγλου (5), Χ. Α. Καραϊζάς, Ν. Γρηγορίου σπαστρόφος, Ι. Α. Μουρκοτάς, Κ. Ταρχόπουλος, Ε. Αναστασιάνης, Άρχιμ. Ίωακείμ, Οικονόμος Σέργιος, Πρωθιερεύς Ν. Αντιγιοσιτδής, Κάρινα Α. Θωμάδου, Εὐθ. Χουρμουζιάδης, Α. Ραπτόπουλος.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Σωτ. Κ. Ίωαννίδου Ιατροῦ—Μ. Σταμούλης, Πανάρ. Καλτσόγλου, Σ. Σταυρίδης φαρμ., Έμμ. Σαραντιδής, Α. Κάλφογλου, Θ. Κάλφογλου, Σωτ. Κ. Ίωαννίδης.

Οί έν τοῖς Σιδηροδρόμοις Άνατολῆς.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Εὐλ. Αναγνωστίδου.—Δ. Αρμάσης, Παπαδόπουλος, Ν. Αρμάσης, Α. Άγαθοκλής, Ίωαννίδης, Δ. Ορφανίδης, Γ. Παντελίδης, Ν. Ζαννόπουλος, Τημ. Πετριδής, Δ. Θεοδορίδης, Κ. Βασιλειάνης, Γ. Καστανάκης, Θ. Νίτζερ.

Οί έν Σκεπαστῶ.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Άλ. Ι. Λογοθετίδου.—Ν. Κωνσταντάπουλος, Γ. Πολυχρονιάδης, Γ. Σαββίδης, Ι. Οικονομίδης φωτογράφος, Τημ. Κουγιουμτζίδης, Δ. Ι. Λογοθετίδης, Δ. Έλενθεριάδης, Α. Ν. Κύρκου, Παπά Μαργαρίτης Κοσμιδής.

Οί έν Σκοπῶ.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Άριστοδ. Κωκαταστοπούλου.—Θ. Τουλουντιάνης, Α. Κωνσταντόπουλος, Θελζιόνη Γεσθή-Γιαννάκη διευθ. Παρθεναγωγείου, Άλεξάνδρα Φαννίδου, Μαριάνθη Παπανδρεάδου, Άρχιμ. Ι. Οικονομίδης, Α. Γ. Νικαλαΐδης, Παν. Ν. Άνατολῆς, Ηρ. Βαλιούλης, Β. Μαλαμής, Η. Χατζανδρέογλου, Η. Βασιτσανίδης, Δ. Α. Τζούρος, Μ. Χ' Αναστασίου, Γ. Αστρενιδής, Βέργος Δαδάκης, Εὐθ. Παπά-Χαραλάμπους, Η. Αντωνιάδης.

Οί έν Σουγονιῶ.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Κανστ. Ι. Χριστοδουλίδου.—Χ. Χατζηπαύσσα, Γ. Αποστολίδης, Χ. Κ. Άθρααμίδης, Κ. Σ. Μουρατιδής, Χ. Κ. Βαφειάδης, Γ. Χατζηαθανασίου, Κ. Χριστοδουλίδης.

Οί έν Σουφλίῶ.

Τη εγγενεί φροντίδι τοῦ κ. Ε. Αναγνωστίδου.—Γ. Καψαλίδης, Δ. Έφραιμίδης, Α. Ίωαννίδης, Α. Μπίκος, Ι. Χ' Αναγνωστόπουλος, Ε. Λυδός, Ε. Τυρόπουλος, Η. Αντώνογλου, Σ. Αποστόλου, Σ. Μίσσης, Η. Χαραμπαράς, Η. Λεφάκης, Κ. Κουφτιδής, Σ. Βαλασιδής, Η. Κοκκόλης, Τ. Παπαδάκης, Χ' Αθ. Κηρετζόγλου, Α. Πελαργίδης, Δ. Γλύστρας.

Οί έν Στεράντζη.

Τη εγγενεί φροντίδι τῶν κκ. Α. Θεοδοσιόκογλου και Γ. Μαριόγλου.—Α. Θεοδοσιόκογλου, Α. Μαριόγλου, Η. Μιχαηλίδης, Β. Ματαμιαδής, Σ. Λιθεριάδης, Δ. Φωτίου, Β. Παπαγιάννης, Δ. Καραδότης, Ίεροδ. Σ. Μακρυλιόγλου, Α. Κιμπούρογλου, Γ. Σταθόγλου, Θ. Μητακή Βασιλῆς, Α. Βαλ. Τερελότης, Μ. Τσαλαμπούνης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — Σ. Εὐσταθιάδης, Μ. Γουρής, Σ. Αντωνίου, Π. Κοραϊδής.

Οἱ ἐν Σόλλῃ (Ικονίου).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Σκαδάρου. — Π. Χατζη-μυλόγλου, Π. Μαιφρομιάτης, Γ. Σερδάρης, Γ. Χυδολίδης, Γ. Βαξεβάνογλου, Π. Χριστοφορίδης, Β. Μαριεζόγλου.

Οἱ ἐν Τούρκοις.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Π. Κοσμῆ. — Π. Κοσμῆ, Α. Καδήμιογλου, Σ. Κυριαζή, Φ. Παπακωνσταντίνου, Σ. Παπᾶ Νικολάου, Θ. Κοναλάπουλος, Α. Χατζόπουλος.

Οἱ ἐν Ταϊφλίς-κιοϊ (Αἰρουν).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Κιρμαζίδου. — Φ. Ἀδαμαντιάδης, Ε. Κυριαζίδης, Ε. Ροϊδής, Σ. Βάλκογλου, Κ. Τσιρτσῆ, Α. Κάλφας, Θ. Παπαδόπουλος, Γ. Κόντογλου.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Χρησιδίου. — Α. Χρησιδίου (Β), Α. Κυριακόπουλος, Γ. Παναγιώτου οἰκιστῆς, Γ. Τζαμιάνης, Α. Κονκινόγλου, Α. Μιχαήλ, Ε. Ἀποστόλου, Σ. Χρησιδίου, Μ. Κωνσταντινίδης, Α. Παναγιώτου ἱεροφάντης.

Οἱ ἐν Τροζόλῃ.

Ἀδελφοὶ Κεχαγιόγλου (2).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Μ. Κεκελέου. — Μ. Κεκελέου, Α. Ταῦρος, Ε. Ἰωαννίδης, Α. Λαζάρου, Ε. Γεωργίου Χ' Μητάου, Σ. Δουμάνης, Χ' Ἀθανάσιος, Β. Μακρογλου, Σ. Ἰωαννίδης, Β. Βαφειάδης, Κ. Κεχαγιᾶ, Α. Προδρόμου, Α. Παπαστεφάνου, ξενοδόχος.

Οἱ ἐν Φαναρίῳ (Σηλεβρία).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εἰσὶ. Ἀναγνωστίδου. — Εἰσὶ. Ἀναγνωστίδης, Ν. Παπαδόπουλος, Σ. Παναγιώτου, Α. Ἀναγνωστίδης, Σ. Βόσκογλου, Η. Μητριάδης.

Οἱ ἐν Φάτνῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Γ. Χ' Γ. Τσακνίδου, διδασκάλου. — Μαρίκα Ε. Θεοῦ διευθ. Παρθ., Χ. Λαμπρίδης, Γ. Βιλιόγλου, Δ. Τερζόπουλος, Μ. Γ. Χοντολίδης, Ν. Σαλτοῦδης, Χ. Παναγιώτου, Γ. Τσακνίδης, Π. Κωνσταντινίδης, Γ. Καλαντιδίου, Η. Τερζόπουλος, Γ. Τσακνίδης, Γ. Ψωμιάδης, Θ. Προυσαῖος, Μ. Φωτιάδης.

Οἱ ἐν Φέρραϊς.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εἰσὶ. Ἀναγνωστίδου. — Γ. Κυριακόπουλος, Β. Εὐαγγελίδης, Α. Στεργίου, Α. Γιώτης, Α. Παπακωστάκης, Α. Εὐαγγελίδης, Γ. Κοϊδής, Κ. Δημητριάδης, Α. Κυριακίδης, Ν. Κοτσίνης.

Οἱ ἐν Χαλκηδόνι.

† Ὁ ἐκ Χαλκηδόνος κ. Γερμανός (2), ἱεροδ. Α. Καθαρόπουλος (2).

Οἱ ἐν Χάλκῃ.

Ἀρχ. Α. Γεωργιάδης, ἱεροδ. Γ. Στροντόπουλος (2), καθηγητὴς τῆς Θεολ. Σχολῆς.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Παγίδα. — Σ. Φουσιόπουλος, Α. Μάινος, Σ. Πηνελόπη, Σ. Μαντίλου, Γ. Πανσεληνιάδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Σ. Πηνελόπη. — Α. Παγίδης, Ε. Χρησιδίου, Ν. Χαλκούσης, Γ. Κυλογοπούλου, Α. Κίρκου, Α. Μπουνέλας.

Οἱ ἐν Χαριουπόλει.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Εἰσὶ. Ἀναγνωστίδου. — Α. Γεωργιάδης, Εἰσὶ. Ἀναγνωστίδης, Α. Φανακόπουλος, Ἀριστ. Σιάνης, Ἀθ. Σωτηρίου, Ἀθ. Ἀργυρόπουλος, Ζαχ. Βαλαμιάδης, Νικ. Βαχαρόπουλος, Κ. Βουτσᾶς, Ἀδελφοὶ Καζακάνη, Παπᾶ Κώστας Γκάνας Σακελλάριος, Ἀρχ. Θεοδόσιος ἡγούμενος, Ἰω. Βαχαρίδης.

Οἱ ἐν Χιλῇ (Εἰζείνου).

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Σερτίου Μαυρίδου. — Μ. Φωτιάδης, Οἰκονόμος Εὐσθ. Ἀντωνιάδης, Ἀθ. Σαββατόπουλος, Ἀννα Μιχαήλογλου, Ἑλένη Ἀθανασίου, Στ. Δημητριάδης, Παπᾶ Παλαιολόγος Οἰκονομίδης, Παπᾶ Γεώργιος Μακροπούδης, Α. Μουχτάρης, Σέργιος Μαυρίδης.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Νικ. Παπᾶ-Καλλινίκου. — Χατζῆ Φωτιάδης, Ἀναστ. Κωνσταντίνου, Χρ. Παυλικιάδης.

Οἱ ἐν Χουδί.

Θεοφ. Παπαγεωργίου, Π. Πασχαλίδης, Ἰω. Χαρισιάδης, Οὐρανία Παπαδοπούλου, Δημ. Περεϊρίδης, Ἰφιγένεια Κεχαγιόγλου, Εὐσεβία Σπαθαπούλου.

Οἱ ἐν Χώρῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Ε. Ἀναγνωστίδου. — † Ὁ Ἅγιος Γάνου καὶ Χώρας Κωνσταντίνος (2), Γ. Τσιτάλως ἱατρός, Α. Ρομαίδης, Ἀδελφοὶ Δημάκη, Ν. Μόσχου ἐφοπλιστής, Γ. Τριανταφύλλου πλοίαρχος, Κ. Μανουηλίδης, Γ. Χατζῆ Σιολιανός, Γ. Δαμιανὸς Ἀρχιμανδρίτης, Α. Λουῖζος, Ν. Θωμᾶ, Α. Χ' Κωνσταντίνου, Α. Ἡλιόπουλος ἑμποροοἰκιστῆς, Α. Ἀποστόλου, Α. Χ' Κωνσταντίνου, Ἰ. Τσακνίδης, Κ. Λουῖζος, Μ. Γεωργιάδης, Ν. Πλατῶ, Θ. Δάβας ἱατρός.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Μανασ. Κ. Λογοθετίδου, λιευθιστοῦ σχολῆς. — Μανασ. Λογοθετίδης, Ζωὴ Μιτρουηλίδου, Φ. Ἰωάννου, Κερίλλος Βατοπεδινός.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Θ. Νάτσικα. — Ἀρχιδιάκ. Μιχαήλ, Θ. Νάτσικας, Γ. Νάτσικας, Δ. Στεφάνου φαρμακοποιός, Χ. Λουῖζος, Ἰουλίττα Μεσθενέως, Ἀθηνᾶ Γαβριήλ.

Ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.

Ἐν Λονδίνο.

Π. Diamandis (?).

Οἱ ἐν Ὁδησσῷ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τοῦ κ. Α. Κριάδου. — Α. Κριάδης, Γ. Ζαργιώτης, Κ. Παρασκευαΐδης, Ἰω. Κοντογιάννης, Ἰω. Γκίκας, Κ. Κοναλάς.

Οἱ ἐν Σόφῃ.

Τῇ εὐγενεὶ φροντίζει τῆς Δός Ἐρατοῦς Κοκκίνου. — Ἐρατοῦ Κοκκίνου, Ν. Μίσης, Ν. Μικελιδανάκης, Α. Κρουστάλλης, Ἀριέττα Πατριώνα, Π. Α. Κουλούρης, Φανή Κοσμᾶ, Ἑλένη Κριεζῆ, Ε. Βογαζάπουλος, Μ. Σαρακούλης, Π. Σπάθης, Π. Παπαδάμ, Nicolas L. Manos (Γερμανοί).

Πολλῶν συνδρομητῶν παρελείφθησαν κατ' ἀνάγκην τὰ ὀνόματα, διότι αἱ ἀγγελίαι αὐτῶν ἔφθασαν διὰ τὸ παρὸν τυπογραφικὸν φύλλον ἐκτεθεῖς ἤδη ἐπὶ τὰ πειστήρια πιστεύομεν διὰ τοῦτο, διὰ τὰ τυχοῦμεν τῆς συγκρίσεως αὐτῶν.

ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ

* ΑΚΤΙΝΕΣ *

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1908

ΜΕ ΥΛΗΝ ΑΦΙΟΝΟΝ, ΠΟΙΚΙΛΗΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑΝ,

ΜΕ ΕΚΤΥΠΩΣΙΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ

ΕΙΣ ΦΥΛΛΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ

ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΓΔΟΥ

ΣΕΛΙΔΑΣ ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΑΣ

✦ ΚΑΙ ΜΕ ΕΙΚΟΝΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΣ ✦

ΤΙΜΗ ΔΕΚΑ ΜΟΝΟΝ ΓΡΟΣΙΑ

Αἱ ἀγγελίαι τῶν ΑΚΤΙΝΩΝ τοῦ 1908 θὰ διανεμηθῶσι
φθίνοντις Ἀπριλίου.

Διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀπευθυνθήτωσιν οἱ βουλόμενοι ὑπὸ τὴν
ἐξῆς διεύθυνσιν, γραφομένην καὶ τουρκιστί :

درسمانده قارده استعاط خاجوبولوس و بورکی خربشوغونی

Printed and Published by

ΣΤΑΜ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ καὶ Γ. ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ

PHANAR

CONSTANTINOPLE

